HISTORIA ECCLESIASTICA NOUA. QUA BREUI COMPENDIO, RES IN ECCLESIA...

Michael Büchinger

HISTORIA ECCLESIASTICA NOVA.

QVA BREVI COMPENDIO, RES IN ECCLESIA GESTAE, ROMANORVMQVE Pontificum à B. Petro vſq; ad Paulum IIII. deſcribuntur.

AVTHORE MICHAELE BVCCHINgero Colmarienſe.

RELIQVA QVAE HOC LIBRO TRACTANtur, ex præfatione cognoſces.

Sophoniæ iij. Cap.
Lætare & exulta in omni corde filia Hieruſalem. Rex Iſraël Dominus in medio tui, non timebis malum vltra.

Emptus Lutetiae. 1561.

MOGVNTIÆ,
Apud Franciſcum Behem. Anno Domini
M. D. LX.

AD DEVM PRECATIO PRO Ecclesia sancta Catholica.

EST vnum corpus varijs Ecclesia terris,
Per Christum miris consociata modis:
Qui caput illius, nos viuida membra vocamur,
Quos eadem casto iungit amore fides.
O caput, ô nostræ reparator Christe salutis,
Quem dominum nouit Christiadum ora suum.
Qui quodcunq; voles vel nutu perficis ipso,
Cuius vt hæc rerum est machina tota manu.
Collige nos varijs sparsos tot sensibus, vni
Quos hic diuersos vis inimica facit.
Fac, vt qui loti sacra baptismatis vnda,
Ac per te geniti, turba nouata sumus,
Concordes verè corpus coeamus in vnum.
Cælitus vnitum cuius es ipse caput.
Ceu propria humanam reparasti morte salutem,
Deniq; & immensi totius orbis opus:
Sic eadem nobis Da sit doctrina fidesq;,
Grataq; plebs celebret nomen in orbe tuum.
Tot fluctus passim, rapidas tot verte procellas,
Hæc tua queis variè voluitur ipsa ratis.
Naufragium siquidem præsens minitatur & vrget,
Et prope iam sæuis præda rotamur aquis.
Vllæ nec vires hominum, sapientia nulla,
Iam nec opes poterunt ferre salutis opem.
Hos rerum fluctus, tempestatesq; malignas
Sola serenabunt lumina, Christe tua.

ALIA PRECATIVNCVLA PRO PACE.

OMnipotens æterne Deus, rerumq; creator,
Qui mare, qui terras, summaq; regna tenes.
Huc oculos aduerte tuos, auresq; benignas,
Et clemens populi suscipe vota tui.
Temporibus, quæ sunt longè tristissima, nostris
Pacis, te petimus, munera redde tua:
Per Christum, vera quem voce fatemur, IESVM.
Tecum cum sacro Flamine Numen idem.

SEBASTIANVS SOLIDVS
scripsit vij. Calend. Maias.

REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI, EIDEMQVE PIENTISSIMO PRINCIPI, ET DOMINO, D. IOANNI

Rudolpho, Abbati Murbacensi & Lutrensi, Domino suo clementi, Michael Bucchingerus, S. D. P.

ETSI Christus saluator, Princeps, gloriosissima & triumphali sua pasione serpentis antiqui caput ita cõtriuerit, vt iam nihil virium seu potestatis in vnctos & electos habeat teneátq;, nisi quantum à Deo Opt. Max. ipsi conceditur. Tamen non quiescit stygius ille veterator, millies execrandus, subinde supercilium erigere, & venenoso suo Circæo poculo, humanũ genus, quod primitus exercuit, soporare, dementare, adeoq; hominũ saluti nunquã non insidiari. Nũquam, inquã, capit somnũ somnificus ille Sched & antiquus amuleti dissuasor, verũ omnẽ (quod aiũt) mouet lapidem: id vnũ die noctuq; curãs, vt quoscũq; à tramite salutis in inuiũ adducat. Atq; id quidẽ nõ solũ per se, sed per cacangelos & spiritus impostores, superciliosos vafrosq; hæresiotas ministros suos: Quorum quidẽ instinctui, etiam nostro tempore deploratissimo, fere (Eheu) nouissimo, nimium plures aures præbent. Hoc ego cum cõsiderarem, temperare mihi nequiui, quin cruentissimorum pseudomistarum (qui sua vota secant) panurgiã & fucum detegerem, vt si qui boni Christiani, ex illius insidijs nõdum circumuenti & illaqueati sint, à nequissimis hostibus pseudoangelicis, sibi cauendum esse intelligant: Si qui verò lethifero illo philtro inebriati, adeoq; illorum laqueis irretiti sint, vt quũ compedes suos intellexerint, profundã summi opificis misericordiã supplices implorãtes, vinculorum suorum dissolutionem impetrẽt. Queãdmodũ verò hostis, tũ demũ periculosissimus & dirus est, quũ amicũ se simulat, & latrones pessimi sunt, qui amplexãdo strãgulãt, Ita hoĩes profugi ab Ecclesia, cum maximè nobile inferorũ spoliũ & animas, ad interitũ ducũt, dũ se nõ sanguinarios hosteis, sed amicos: Nõ cacãgelos, sed angelicos simulãt & ostẽdunt. Hac ratione impulsus, clasicos & grauissimos pietatis authores (ex quibus, tãq̃ ex amenissimo prato, selectissimos flosculos, gnomas & iudicia decerpsi, & in hunc librum, quasi semina quædã odoriferę herbę, inspersi & cõtraxi) religionisque orthodoxæ assertores præcipuos quos θεοδιδάκτους vocamus,

vocamus,quanta potui diligentia,cura & attentione animi,perlegi: ita quidem,vt ipsorum & consilio adiutus, & authoritate firmatus, me recentioribus hæresiarchis opponerem. Non quidem ad effundendum sanguinem,sed ad iugulandum errores,veritatem enim tacere,est aurum sepelire.Has ergo primitiolas & theses,quum vidissent amici haudquaquam indocti,videlicet D.Eberardus Billikius, Albertus Mazius,Theobaldus Thamerus,Bartholomeus Grotus, & cæteri tui nominis studiosissimi,omni ope connisi sunt efficere, ne supprimeretur altera fœtura.At ego,omnium doctissimorum abortiuus,incertos aleæ iactus formidans,humilemq; dicendi filū, & stili tenuitatem perpendens, id prorsus recusaui, qui mihi ipsi (solent nanq; primi fœtus horriduli esse & insuauiores)ea, memoriæ consulturus consarcinarā:addens præterea,me nudius atq; incultius scripsisse,q̄ pro hoc nostro seculo politissimo.vt enim nō solum ardua res est theologica tractare, ita periculosum quoq; vel doctioribus esse cōspicor,scripta sua in lucē hocce nostro æuo emittere:cū dictum sit,

Τὸ γνῶθι σαυτὸν πανταχοῦ 'στὶ χρήσιμον.

Ad hæc libens ego ingenij mei hæbetudinem,oculorum cecutiētiam inter tā radiantia astra agnosco.Verebar adhęc fieri haud paruæ præsumptionis vitio obnoxius,si indoctus ad docendū prorūperem,de meaq; penuria alios ditare vellem,nondū enim adipe & pinguedine spiritaliū charismatū repletus.Præterea,qui Icari in modū assumptis pennis,altius q̄ par est volare cōtendunt, facillime glutino solaribus radijs dissoluto,vno motu ad imū è supernis deturbāt̄. Cum enim tāgo abusus,mox futuros obmurmuratores scio, fucis similes ignauis,nihil nō caninis rictibus mordētes,qui dicturi sunt,superciliosus est,aliena à nostris moribus p̄dicat, etiāsi inuidia virtute parta,gloria,nō inuidia,putāda sit.Si autē schismaticos pungo,mox adulator sum & hypocrita,sic multis innatū est calūniari, & nescio an vnq̄ διαβολὴ Lucianica validior: sic reprehendebatur à Pseudoapostolis D.Pauli studiū,ipse tamē ἀνεπίληπτος mansit. Hîc illi viri mecænates egregij:Eo magis in publicū dabis. An non Moabitida mulier spicas collegit? an nō formicis sua ira? An nō impetus hic sacrę semina mētis habet.Nōne & minutis herbis magna inest virtus, ac minimis gēmis maximū adest preciū? Quis est qui accēdit lucernā,& in occulto ponit,neq; subter modiū,sed sup candelabrū,vt qui ingrediuntur lumē videāt? Prętera iunioribus mystis ansa dabitur, & imperiti nondum emunctæ naris, quibus cortice natare opus est, quibusque non vacat grandia Heroum volumina (spissitudine commentariorum deterriti) reuoluere,in prōptu, & breui

Id est,suas metiri vires vndiq; est frugiferum.

Cicer. in 1. inuect.in Catil.

Ruth.2.

 (dixe-

(dixerunt)manu ſummarium habebunt(modo non ſit omnino muccoſis naribus ἐπαγνωσῖς)contra dicaculos anomiſtas. Sic ergo perſuaſus reijciens vulgi ſubſannationem,ventis vela commiſi: Cum tota virtutis laus (vt præclarè ſcriptum eſt à Cicerone) in ipſa tantùm actione cõſiſtat.Et Iſocrates.ἐὰν ᾖς φιλομαθὴς ἔσῃ πολυμαθής. Præſtat Penelopes telas texere,quàm ocio & delicijs diffluere.Non nobis ſolum nati ſumus, ſed quiſque ad id quod facere poteſt, detrudendus eſt, inquit Cicero.Qui diu vixit,nec profecit ad bonos mores, & honeſta ſtudia, non diu vixit,ſed diu fuit.Sic nec qui varijs tẽpeſtatibus huc illuc voluitur, multum nauigauit, ſed multum iactatus eſt. Nemo vnquam ignauia immortalis factus eſt,inquit Saluſtius.Et Horatius. Qui felices aliquando eſſe volunt,laborare debent,Mala mille affligunt hominem,cui ſegne & inutile corpus.

Ignoti nulla cupido.

Otium vitandum.

Segnities hominis cunctos effœminat artus,
Emollit vires,ingeniumq; rapit.

Sic Dominus in mundi primordio labori addixit filios Adæ: Ex qua ſententia illud ſcriptum eſt à Paulo ad Eccleſiam Theſſalonicenſiũ,ſi quis non operatur,nec comedat. Salomõ exemplo formicæ ſegnes ad opus extimulat,Et Dauid beatũ eſſe ait, edentẽ panẽ labore manuum ſuarum quæſitum. Nec Dominus noſter in Euangelio ſuo non laborem tollit,ſed anxiam ſolicitudinem de ſucceſſu, quod eſt μέριμναν.Nam etiam ſancti illi Eremitę,quum ſe ardor ille contemplationis interdum remiſerat,exercebant ſe varijs operibus,pars manuũ, quidã ingenijs,taceo numeroſam exemplorũ ſyluam, ne ea cõpoſito coegiſſe in vnum videar ad inanẽ oſtentationẽ. Sed cuinã vigiliæ,rogáſne? ſingulis mortalibus,Quis enim ignorat nos in hoc natos vt omnibus viuamus? Quis dormiens vnquam trophæum fixit? quis in delicijs viuens & cantibus ſeſe oblectans,pietatis coronis eſt vnquam decoratus? Quis ſementis tempore domi ſedens, inſtante æſtate ſinũ ſuum manipulis impleuit? Quis vindemiauit vineã,quã ipſe non cõſeuerit? Quis certaminũ præfectus adeò caret iudicio, vt ijſdẽ coronis dignos iudicet, victorẽ,& eũ qui nihil certarit? Eorum ſunt fructus,quorum fuerunt labores. Nemo qui non cucurrit palmam & brabæon retulit.Labores gloriam pariunt,ſudores coronas comparant.Ex laboribus valetudo,ex ſudoribus ſalus. Exercitium dormientem naturam excitat,morbos fugat,deniq; temporis lucrũ eſt vberrimum. Blando veneno deſidiæ,virtus paulatim euicta ſeneſcit.Luxus & otiũ in iuuenibus ſtultitia eſt,in ſenibus verò crimẽ.

Corrumpunt forti celſas cum pectore mentes
Ocia plumoſo deſidioſa toro.

Maxi-

Maximè necessarium est (inquit Chrysostomus) vt qui Deo placere, probusq; & castus esse nititur, vitam degat non supinam, mollem, & dissolutam: sed laboriosam, multisq; negotijs & sudoribus plenã. Nullum beneficij genus heroicis animis dignius, quàm quod erogatur in posteros. Sudoribus emuntur literæ, sed pariũt immortalitatem. Vigilijs parantur, sed semel partæ nunquã amittuntur. Serius cõtingunt, sed vbi contigerint tutissima simul & perennis est possessio. Ponite ait Dominus, corda vestra super vias vestras, Ascẽdite in montem, portate ligna, & ædificate domum, & acceptabilis mihi erit, atq; glorificabor, ait Dominus Deus noster. ad institutũ. Merces interim nostras nullis præferimus, nec gloriolæ choragium quidẽ ambiẽtes, id bona numina testor, Christi gloriã quæro, nõ moror lectorum applausum, cessurus libenter meliora adferẽtibus (nõ fieri potest, inquit Philon, vt magna discãtur ante parua) quorũ etiã nõ recuso limã. Important alij ad structurã Ecclesiastici ædificij margaritas, alij gemmas quamlibet preciosas, illi aurũ & argentũ. Nos importamus ligna, imò si hæc non placent, offerimus fœnum & stipulã. Quum huc autẽ atq; illuc multũ diuq; circũspicerẽ, cui hosce meos ardores, & gratũ animũ nominatim (Priscis namq; mos fuit scriptoribus, suas vmbratiles lucubrationes, quo feliciori omine in lucẽ prodirẽt, consecrare, inscribere atq; nuncupare principibus) dedicarẽ: Nemo mihi te, princeps ter maxime, cũ dignior, tum aptior occurrit. Primũ enim (frigescat adulatio, cũ hæc sit panopliæ similis pictæ delectãs solum, nihil verò vtilitatis præbẽs) norunt pleriq; R. D. T. & pietate & eruditione multiiuga insignẽ esse, ideoq; amabilẽ. Itaq; plerique tuã nobilitatẽ nõ ex maiorũ imaginibus, quas clarissimas accepisti, sed ex virtute dimetiuntur. Nouimus, τοὺς αὐτοὺς εὐγενεῖς τοὺς καὶ ἐναρέτους. Rectè igitur διδακτικὸς vocaris. Rectè φιλαγαθός, qui verè bonis rebus studes, & bonos adamas & promoues, à quo mala ita sunt aliena, q̃ quæ alienissima. Euangelij tuba, & doctrinæ Christianæ prõptuariũ: Apostolus Paulus in Ecclesiæ ministro perfectissimo desiderat sobrietatem, prudentiã, sanctitatẽ, cõtinentiã, sanãq; doctrinã. Quæ omnia in te vno affatim cumulata cõspiciuntur, atq; vt summatim dicã, in te sacerdotalia ornamenta collucent, & virtus splẽdicat. Et sicut claritudo natalium nõ facit matrẽfamilias, sed boni mores. Ita neq; stẽmata, neq; opes, neque nobilitas dãt primatum apicẽque sacerdoti, sed religio doctrinæ copulata. At non cõmodum videtur esse, princeps optime, nunc tuas omneis laudes recensere, probe sciens, & tenuitatẽ meã, id digne & pro merito non posse, auresque tuas ad laudes proprias plusquã Catoniana grauitate ac seue- Haggæi.1.

 ritate

ritate rigidas & occlusas esse. Cęterùm hanc nostrā quantulamcunq; lucubratiunculam, tuæ grauissimæ dignitati nuncupandam censuimus, Excellentissime antistes, in aliquantulum nostræ in eam gratitudinis testimonium & argumentum, ob amplissima in nos ab ipsa collata beneficia. Siquidē nō solū humana lege, aut exēplis dānatam & probro semper habitam ingratitudinē perspicimus: verū etiā diuina, quæ certissima est regula certissimusq; gnomon, humanarum omnium sanctionū. Cui accedit Solomon in libro Sapientię dicens. Ingrati spes, tanq̄ hybernalis glacies tabescet: & disperiet tanq̄ aqua superuacua. Demū in Euangelica lectione sugillantur meritò & redarguuntur nouem illi Elephātiaci. Ex quibus plane perspicuū est, nullum esse virtutis officium, cui exercendo magis obstringamur: quàm vt pro susceptis beneficijs gratos nos exhibeamus, & cū se offert opportunitas, gratiam pro viribus referamus. Accipiat ergo R. D. T. hunc exiguū librum (quod ex multis præclarissimis S. paginę scriptoribus iam ferè per 8. menses, nō sine vigilijs & laboribus maximis collegi, congessi, & quantum ingenio atq; industria potui, augmentaui. Nihil enim statim absolutum esse, dixit Cicero) quod, quo te affectu & obseruātia prosequar luculenter attestatur, à me obuijs manibus ac serena fronte, pro magnis in me collatis beneficijs, malui enim tenuia hæc, q̄ nulla dare: nec dubito, quin hęc mediocria (nihil enim obscure & sphingicôs traditur) animo lætissimo sis accepturus. Artaxerxes Persarū rex, cognomento memor, nō tā donum, quàm donantis animū exosculatus est, donamus ergo & nos parui agelli fructum, sed vt T. R. D. auxilio larga cōmendatione crescat. δόσις ὀλίγη μέν ἀλλὰ φίλη. Nec me inq̄ clā est, quàm sit hoc plus quàm leuidense munusculum impar magnitudini tuæ, qui cum eruditione rara, tum moribus integris non minus q̄ incorruptis, cœtum ecclesiastici ordinis ornas, illustras. Verùm cōfidebā fore vt viro principi, libellum quātumuis pusillum ipsa cōmēdaret vtilitas: Est paruus codex, non tamē arte caret. Maximè præterea laborem T. R. D. placiturum spero, cum non ignorē, quātum illa delectetur S. matris Ecclesiæ statutis, et Patrū in eadē scriptis. Longiorē Iliada ad te, Princeps optime, scripsissem, nisi pro me apud T. R. D. materia ipsa loqueretur, Ergo dum vacat & rerum nō seria tractas. His animū mētemq; tuā quandoq; relaxa. De me poteris tibi polliceri, dum vita mihi comes fuerit. Semper honos nomenq; tuū, laudesq; manębūt. Deus Opt. Max. tuā amplitudinē, ad publicum orbis christiani cōmodum q̄ diutissime seruare dignetur, tueatur, dirigat, Nestoreāq; senectutē addat. Cui me vnice cōmendatū iri cupio, Vale, & me in

sinu

Sapien. 16. — Luc. 17. — C. de claris oratorib. Et 5. de fini.

ſinu tuæ manſuetudinis foue, abſentem abſens (prout cœpiſti) dilige, & cum à ſerijs occupationibus fueris feriatus, hæc qualiacunq; ſunt transſlegere non ſpreueris.

T. R. D. Obſequentiſſimus, Michael Bucchingerus, presbyter.

PERORATIO AVTHORIS AD LECTORES CANDIDOS.

HAbes candidiſſime Lector, quiſquis es, introductiones has noſtras extemporarias quidem & illaboratas, paucis ac ceu ſubciſiuis horis (nec tamen omnia perſtrinxi, quæ volui, ſed quæ ſuppeditauit cũ breuitas tẽporis, tum ingenioli mei vis atq; facultas, quã perexiguã eſſe confiteor) abſolutas. In quibus nõ ſpectabis verborũ corticẽ, ſed medullam: nõ carnẽ, ſed ſpiritum: nõ verborũ duritiẽ ac incõcinnitatẽ, ſed materię ac rei maieſtatẽ, quę eſt cauſa fidei: in qua non verbis (neminẽ enim lędo, nullius famam inceſſo, nullius eruditioni derogo, contẽtus in ea ſparta exornanda quam ſemel nactus ſum) non prudentia carnis certandum, ſed ſpiritu, ſed veritate, quæ olim triumphabit, vtcunq; iã ab hominibus conculcetur, vtcunq; iactură patiatur, vincit tamẽ ſi quando diligentius examinata fuerit. Atq; vt in nũmo non ſpectatur elegãtia ſculpturæ, ſed põdus ac materia. Ita non refert q̃ ſit elegans oratio, ſed q̃ grauis & vtilis. Inueniet hîc ingenuus non pauca ad bene beateq; viuendum hortamenta. Diſcet hîc hæreticorũ terriculamenta eſſe fugienda, & voluptatũ fugã, ad ſanctiorẽ vitam quàm maximè conducere. Quid plurimis? vino vendibili haud opus eſt ſuſpenſa hedera: Et merx proba (inquit Plautus) vel in abſtruſo ſita, facile emptorẽ repperit. Nec iſta dragmata ſcripſimus, vt extolleremus S. Eccleſiã (cui omnia ſubijcimus) ſeu huius fidem, quæ nullius commendatione aut prçconijs indiget, tantum abeſt, vt noſtris egere videatur, ſed ad fratres confirmandos (ſani inquit Dominus, non indigent medico, ſed male affecti) & exteros quoque perducendos ad tanti boni communionem. At iam nunc quoſdam criticos exaudire videor (qui nugones, etiam domeſtici, quanta virulentia me ſępius impetiuerint, & atrociter clandeſtine confoderint, Deo relinquam) meis lucubratiunculis obſtrepentes. Hui? Quid mihi Bucchingere cum iſtis tuis frigidis exercitationibus, tricis Apianis & crambe repetita? quid gra- Matth. 9.

culo

culo cũ fidibus? Quid pygmæus, Atlantis vice, ſuſtinet cælum? Quid aſino cum lyra? quid ſui cum amaracino? Quis nouus hic noſtris ſucceſsit ſedibus hoſpes? Quid Siſiphi ſaxũ voluis? Quid Saul inter prophetas? ne ſutor vltra crepidam. Tún' viã indicabis? Scio ego, haud illas eſſe, quæ præclaris ac maximis ingenijs reſpondeat, ſed vt authoritate ſua paruo pedi magnos calceos circundent. Nos liberè fatemur, Daui ſumus non Oedipi. Nec omnia poſſumus omnes. Neq; ex quouis ligno Mercurius exſculpi poterit. Quis dixerit hominẽ ex omni parte beatum? Hoc ſolum ſcimus, dicebat Socrates, quod nihil ſcimus. Vt deſint vires, tamen eſt laudanda voluntas. In magnis & voluiſſe ſat eſt. Demoſthenes à cane, quomodo ξῦ litera exprimẽda eſſet, diſcere nõ erubuit. Et homines pudebit ſcriptis hominum vti? Atqui in rebus agendis, ita ſtrenue nauauit operam D. Vvicelius, vt nuſquam nõ fuerit Argus πολυόμματος, circumſpectus, prudẽs, inculpatus, & ſagax. Quẽ ego vt Deũ aliquẽ ſuſpitio, quo longo admodum ſum interuallo inferior, illud Homericum ſemper in ore habens, οὔτι ἐγώ θεός εἰμι τί μ' ἀθανάτοισιν ἔισκας. Reliqui Thraſones diuerſarij cum me laudãt, tum nullius præcij meipſum exiſtimo: Cum verò pauci, bonum & egregiũ hominem. Miſerum quidem multos habere æmulos, ſed etiam miſerrimum carere æmulis & detractoribus. Themiſtocles Athenienſis homo, quod res eius docuerunt, acutiſsimus, rogatus à quodam an præclara iam ſibi videretur agere: nõdũ inquit, nam inuidos non habeo. Miſerrimus eſt, dicit Seneca, cui nemo inuidet. Vnde Simonides interrogatus, cur nõ inuidos haberet, reſpondit, quia nihil fœliciter geſſi. Scio enim illã omnium ſcriptorũ (à conditis etiam bonarum literarum monumentis) cõmunẽ ſortem, illorum præcipuè quorum camæna & ſcriptio ſit nõ omnino expoſita, plebeia atq; inerudita, vt nemo eorum omnium maledicentia inuidorum atq; obtrectatiõne caruerit: ſemper nãq; virtus ad ſe inuidiã trahit, vt Cæcias nubes. Nec pietatẽ ferre poteſt impietas. Hoc expertus eſt inter gẽtiles Virgilius Homeruſq;, poetarum principes atq; anteſignani: hoc Demoſthenes græcorum omnium eloquentiſſimus: hoc Cicero, qui in arte eloquentiæ Romanæ ſtetit rex oratorũ & linguæ latinæ illuſtrator, & omnes deniq; illi, qui aliquã in literis celebritatẽ ſunt vnquam conſecuti, huius rei vnico carmine cauſam reddit Ouidius. Summa petit liuor perflant altiſsima venti. Hæc illa (inuidia) eſt ægritudo animi, quę ab aliquo propter res alterius ſecundas, itẽq; eruditionẽ cæteraq; expetẽda, qua ipſe caret, ſuſcipitur. At proderit ſæpe & multum liuor & æmulatio, quoniam excitat nos cautoſq; reddit, & quicquid nobis vel criminis, vel erroris, vel ignorantiæ

Amaracinũ oleũ eſt ex amaraco herba.

rantiæ fuerit ab aduersarijs inustum, conabimur suo tempore, totis viribus purgare, emendare, & frequentissimo studio repensare. At satis admirari non possum vel potius conturbari, quòd inde sim inuidiam reportaturus, vnde summam beneuolentiam magnasq; gratias sperabam, quòd si aliter euenerit, malo tamen ab vno erudito, velut Antimachus à Platone, commendari, quàm à cẽtum indoctis, quid enim homines de compitis rumigeruli, omnium litium depectores atq; nugarum seminarij, per imperitorũ circulos & Epicurea symposia de me sentiant, manum non verterim, quorum iudicia Epicurus crepitibus ventris assimilanda duxit, qui cum ipsi se inertiæ & somno dederint, non tantùm quæ præclara sunt discere nolũt, sed cæteros etiã, qui id studij habent, nunquam desinunt reprehendere, demorsicare, & manibus pedibusq; explodere. Verè degener inuidia, nam cum homines hominum causa sint facti, vt Stoicis placet, non immerito à vera genuinaq; homines natura degenerasse censentur, qui felicitati inuident alienæ. Vnum saltem sciat calumniator, non mihi, sed Deo impingi, si quid contra adducta sermonũ Dei testimonia mussitauerit. Verùm quò digressus sum? à diverticulo reuocandus pes, & ad pensum redeundum. Non erunt autem parerga hæc pio lectori ingrata, ad institutum reuertor.

Qui cupis ergo pios studij tolerare labores,
Et fausto summos claudere fine dies,
Suscipe tam sanctum pedibus, manibusque volumen,
Hicque tuus vigilet nocte, dieque labor.
Quare age muriceis taxum postpone ligustris,
Vanaque diuinis scripta voluminibus.
Huc age flecte pedem, celeres huc dirige gressus,
Qui glaucam casto Pallada amore colis.

Hæc si placuisse cognouero, omnibus ingenij corporisq; neruulis conabor maiora, quæ postea, Deo auspicãte, condonabuntur. Ac volui ego quoq; studioso, hisce vigilijs nostris, quoad possem prodesse. Quod si aliqua ex parte sum consecutus, satisfactum est voto meo: sin autem minus, tamen volui certe, atq; conatum præstiti, qui laudari à bonis solet, etiam cum non optimus est rei euentus. Quicquid interim est operis, in hoc tibi inscribitur, vt arbitrio stetq; cadatq; tuo. Cæterùm ne te, optime lector, loquaci præfatione & longis ambagibus diutius contineam, & ne compendium nostrum titulum breuitatis amittat, paucissimis verbis comprehendam capita tractandorum.

In Christo multis nominibus
vester, M. Bucchingerus.

ELENCHVS SEV ILLVSTRIORES AC præcipui loci, his vigilijs passim inspersi.

FINIS.

HAec sunt amice lector, in eum (quē vides) ordinem, paucissimis sanè mensibus, à nobis congesta, quò piorum animi corroborarentur. Neq; est quòd mihi ex hijs vigilijs ausim asserere, prętcr insignem ignorantiam & breuē laborē, si modò labor est gratificari pijs: Siquidem vniuersa ferè, quæ hic offendis, à doctioribus diffusius sunt discussa. Neq; tamen magnis theologis ista parauimus, sed rudibus venæq; inferioris ingenijs. Nos aliò properantes breuitati, quantum fieri potuit, studuimus. Tuum itaq; fuerit, hanc secundam & alteram castigationem, formulis veluti nouis (multò enim nitidior & emendatior in tuum sinum aduolat) renatam, æqui boniq; consulere. Valete iterum candidi athleticè, & arctam viam Dei mandatorum perniciter currite. vale inquam, phaselisq; salubres auras precare, constanterq; pollicere tibi omnia quæ in rem tuam sunt de Bucchingero. Et tu inuidia vale longum, macresce, depone molestos ronchos, Nullas strias habeat discaperata frons. Cæterū istos syllabarios, inuidos phanaticos & laruatos, in minutissimis quibusq; dentem exacuentes, nihili curamus: nam vt illos multa, sic & me quoq; ingenue fateor multò plura ignorare, semper enim erit quod ignorabimus, non vni dat cuncta Deus. Sed quemnam dederis (oro) authorem, cui in opere suo excudendo non obrepserit interdum somnus? Abi ergo inuidia, κρόμμυα ὀσφραίνου, κλαίεις ὅμως.

Nil aliud nisi se valet ardens Ethna cremare.
Sic se: non alios inuidus igne coquit.

Basilius.

Inuide quid suspiras? propriúmue malum, aut alienum bonum?

Horatius.

Inuidus alterius macrescit rebus opimis.

Plutarchus.

Vt ferrum ærugine consumitur, sic inuidi suopte ingenio.

Et sicut Cantharides vegeto maximè tritico innascūtur, Sic inuidia maximè inuadit bonos viros.

FACIES S.R.E. CATHOLICAE, PLENA pietatis & dulcoris.

PSAL. 118.

Da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam.

ECCLESIA quid.

ECCLESIA CATHOLICA MILITANS, est sanctorum communio seu congregatio, complectens tam bonos quàm malos. Demonstrat parabola Euangelica de area, Matth. 13. tritico & palea. Item altera de sagena missa in mare. Est autē duplex verriculum, vnum, prædicationem Euangelicam designat, quod traxerunt Apostoli & posteri: De quibus Dominus. Ecce ego mittā piscatores multos, & piscabuntur eos. Et post hæc mittam eis multos venatores, & venabuntur eos de omni monte, & de omni colle, & de cauernis petrarum, quia oculi mei super omnes vias eorum. Alterum calumniatoris est, de quo Habacuck, cap. 1. Totum in hamo subleuauit, traxit illud in sagena sua, & congregauit in rete suum. Vide Hiero. ad Gerontiam de mono. Hierem. 16.

Vel aliter. ECCLESIA est multitudo, vel collectio fidelium, fide & charitate vnita: pro qua vnione Christus orauit, dicens. Pater rogo vt omnes vnum sint, sicut tu Pater in me, & ego in te. Ioan. 17.

Vel sic. ECCLESIA est congregatio fidelium, consentientium in vnam ac eandem Euangelij doctrinam, secundum consonantiam sanctorum patrum, & in eundem Catholicum ac legitimum Sacramentorum ritum.

Aliter. Lactantius iiij. diuinarum institutionum, capite vltimo.

ECCLESIA Catholica est, quæ verum cultum retinet, & in qua vera est religio, scilicet confessio & pœnitentia, quæ peccata & vulnera delinquētium salubriter curare potest. Atque vt breuiter dicam. ECCLESIA CHRISTI, est tota fidelium & in Christo regenitorum congregatio, & corpus Christi mysticum: in qua, à bonis Deus colitur. 1. Thessalon. 2. 1. Timoth. 3. Acto. 12. 1. Petri. 5. &c. Hæc est illa mūda ac sancta Ecclesia, precioso Christi, dilecti sponsi, sanguine mundata, & ab omni peccati inquinamento, iuxta Paulum, sanctificata, qui ait. Viri, diligite vxores vestras, sicut & Christus dilexit Ecclesiam, & seipsum tradidit pro ea, vt illā sanctificaret mundans eam Ephes. 5.

lauacro aquæ in verbo vitæ, vt exhiberet ipse sibi gloriosam Eccle- siam, non habentem maculam aut rugam, vt sit sancta & immaculata. Hæc hactenus inconcussa stetit propter cōstātiam fidei in Christum: Vnde nō immeritò PETRA OFFENSIONIS dicitur, quando ad eam quamplurimi hactenus collisi apostatici.

ECCLESIA ex pluribus constat.

COnstat autē Ecclesia, vt paulò accuratius (modò bonus genius vitæ dux fuerit) explicabimus ex pluribus. Barbaris puta, Græcis, Latinis, Hebræis, pueris, senibus, dominis, seruis, masculis, fœminis. Non genus, non conditio, aditum regni cœlorum obstruit.

Itaque. Tenetur quilibet Christianus firmiter credere: VNAM esse in terris VNIVERSALEM ECCLESIAM VISIBILEM (vt paulò post dicetur) in fide & moribus errare non valentem, Cui omnes fideles, in ijs quæ sunt fidei & morum, obedire adstringūtur. Hanc inquam Ecclesiam, hoc est cōgregationem sanctam credimus; quoniam catholica est, id est, vniuersalis, atque ad nullam gente aut prouinciam restricta, sed toto terrarum orbe consistit, iuxta Prophetam dicentem. In omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Et Apostolus Gratias, inquit, ago Deo meo pro omnibus vobis, quia fides vestra annunciatur in vniuerso mundo. Hanc itidem Apostolicam credimus, quòd ab illis cœperit; & ab eis congregata & instituta sit, dicente Paulo: Quòd superædificati sumus super fundamentum Apostolorum.

Psalm. 18.

Romano. 1.

VNA ECCLESIA.

ESt autem VNA ECCLESIA, cum illa veteri Ecclesia Christi (vtranq; connectit lapis angularis) habens immobile ac solidum fundamentum vsq; ad nos deriuatum, firmamētum atq; inuicta veritatis columna, non confusa atque indigesta congeries, sed ordinatissima Christianorum compages. Nec alia, inquam, est Ecclesia Christiana, ab illa veteri: Sepe enī in veteri Testamento inuenimus vsurpari Ecclesiā pro ijs, qui vnū verum Deū, & in eo suam salutē, in protoplasto perditā, per Messiā restituendā sibi profitebātur. Et nos quoque Ecclesiā dici posse censemus, congregationem omnium fidelium à principio mundi vsque ad consummationem seculi: & non solum comprehendere Ecclesiam Christi, sed etiam Synagogam Moseos, simul & eos qui fuerunt sub lege naturali. Vtraque igitur, veluti ciuitas magna, fundata est super fundamentum, Prophetarum & Apostolorum, Christum IESVM. Quem Patres expectauerunt, Prophetæ præ-

Vnitas Christianæ Ecclesiæ, cum veteri.

tæ prædixerunt, Apostoli aduenisse prędicauerunt. Hic ille Christus est, qui idoneos nos fecit ad participationem sortis sanctorum in lumine, Colloss. 1. qui eripuit nos à potestate tenebrarum, Primogenitus vniuersæ creaturæ, qui nulla temporis diuturnitate mutatur, vnde Malach. 3. Ani Adonai velo sanithi, hoc est, ego Dominus qui non mutor, permanet enim, Psal. 106. Hebræ. 17. ad institutum.

HANC ECCLESIAE VNITATEM Salomon indicauit. Perfecta (inquit) mea, vna est matri suæ, electæ genitrici suæ. Eadem inculcat fortis fidei agonista Paulus, suis Ephesijs, quarto capite. Vnũ corpus, inquit, vnus spiritus, sicut vocati estis in vna spe vocationis vestræ. Vnus Dominus, vna fides, vnum baptisma. Et idem, 1. Cor. 11. Caput viri Christus, caput verò Christi Deus, &c. VNA ergo quāquam à S. Pneumate paracleto regatur inuisibiliter, est tamē & in manifesto palamque cognoscibilis de hac Hymnidicus psaltes egregius, Psal. 21. Apud te, inquit, laus mea in Ecclesia magna. Et idē Psalmographus, psal. 67. In Ecclesijs benedicite Domino. Rursusq; psal. 106. Exaltent eum in Ecclesia plebis, & in cathedra seniorum laudent eum. VNITATIS ECCLESIAE meminit D. Cyprianus martyr, lib. 2. cap. 12. Ecclesia catholica (inquit) vna esse potest, scindi vel diuidi non potest. Et Augustinus de vtilitate creden. cap. 7. ait Vna est catholica Ecclesia, cui hæreses aliæ diuersa nomina imponunt, cum ipsæ singulæ proprijs vocabulis, quæ negare nō audeant, appellentur. Et Cyprianus ad Magnum filiũ, lib. 1. Epistolarum, ait. Quòd vna Ecclesia sit, declarat in Canticis Spiritus sanctus. Et alio in loco (in tracta. de simpli. Prælat.) eadem ebuccinat idem, dicens. Vna est Ecclesia, quæ in multitudinem latius incremento fœcunditatis extenditur, quomodo solis radij multi, sed robur vnum tenaci radice fundatum: Et cum de fonte vno riui plurimi defluunt, numerositas licet diffusa videatur exundantis copiæ largitate, vnitas tamen seruatur in origine S. E. esse vnam & concordem in doctrina & fide, confirmat D. Clemens Alexandrinus, scribens. Quia enim Deus vnus est, & vnus Dominus, idcirco etiam id, quod valde preciosum est, quia vnum sit, laudatur, cum sit imitatio quædam eius principij vnius. Huius itaque natura vnius vna Ecclesia concluditur, quam in multas dissecare conantur αἱρέσεις. Quapropter tum iuxta ὑπόστασιν, tum iuxta cōsiderationem, tum iuxta principium, tum iuxta excellentiam, vnam esse dicimus, antiquam καὶ καθολικὴν ἐκκλησίαν in vnitatem vnius fidei. Et sicut vna Ecclesia est & vna doctrina Apostolorum, Sic itidem vnus eius verus est intellectus. Hic rectè idem Clemens. Comprehensiua (inquit) speculatione simul &

Vide Cypria. 1. libr. Epist. 6. & Ignatium in Epist. ad Philippens.

Ecclesia cognoscibilis.

Ecclesia atemos.

Oratione Stromate 6.

proprijſsimo iudicio oportet verum diſcerni ab apparente: & cum vna quidem regia via ſit, multæ autem aliæ, quarum quædã in præcipitium ducant, quædam in torrentem fluuium, aut in mare profundum: nunquid iſtam viarum diuerſitatem ſi quis audit, idcirco profectionem abijciet? Non, ſed vtetur regia via & leophoro, quæ prorſus eſt abſque periculo. Quemadmodum enim vna eſt doctrina Apoſtolorum, ſic etiam vna traditio, ſeu interpretatio.

ECCLESIAE Vnitas Vnde.

SEd vnde Eccleſiæ ea vnitas, & ſibi per omnia ſecula conſentiens? Ex ſpiritu vnicæ veritatis vnico, Spiritum illum, Chriſtus (imago Dei inconſpicui) ſuæ Eccleſiæ, non ſolum coſolatorem, ſed & rectorẽ, & omnigenæ veritatis doctorem promiſit. Hic eſt ille Spiritus, qui charitates nectit, affectiones conſtringit, ſectas repellit, regulam veritatis expedit, hæreticos reuincit, improbos foras expuit, Euangelia cuſtodit, diffingens & deſtruens pro arbitratu, quod abitrio ſuo finxit. Vnde in peruerſorum conuenticulis, ſpiritus talis reſidere nõ poteſt, quia diſtracti ſunt, inflati ſunt, implicati mundanis, excæcati. In Zion habitat Dominus, Pſal. 73. Hiere. 8. Ioan. 3. Spiritus ſanctus nuſquam ſibi diſsidet, ſui vbique ſimilis eſt, veritas eſt: cum è diametro harmagedon ille impoſtor infernalis mille artifex ſit, Centiceps beſtia, exite de illo.

Tertulla. de Trinitat.

Vnitatis Excellentia.

VNITAS autem omnem numerum ſimpliciſsime penetrat, omniumque numerorum communis menſura, fons & origo, omnẽ numerum in ſe vnice coniunctum continet, omnis multitudinis inſors, ſemper eadem & immutabilis & indiuiſibilis eſt, partium omnium expers, non ſecatur, ſed in vnitates multiplicatur. Sic vnum rerum omnium principiũ eſt, vnus Deus ſui vbique ſimilis, ſicut ſcriptum eſt in quinto libro Moſeos. Adonai chad, hoc eſt, vnus eſt Deus, cuius viribus nihil obſiſtit. Vnius Dei vnus mundus, & rector illius vnus. Vnius mundi vnus ſol. Vnus quoque in mundo phænix.

Deutero. 6.

Ipſa ſibi proles, ſuus eſt pater, & ſuus hæres,
Nutrix ipſa ſui, ſemper alumna ſibi.
Ipſa quidem ſed non eadem, quia & ipſa, nec ipſa eſt,
Aeternam vitam, mortis adepta bono.

Sic vnum eſt elementum vincens & omnia penetrans, ignis. Ab vno homine Adamo, omnes producti ſunt. Ab vno illo omnes mortui

tui ſunt. Ab vno IHESV CHRISTO (quo nihil ſapientius, nihil melius) rurſus regenerati ſunt. VNVS DEVS, ſpiritus increatus, immenſus, incommutabilis, ſummè potēs, ſummè ſapiens, ſummè bonus, & pater omnium eſt, cuius cognitioni nulla interponitur nubecula. VNVS MEDIATOR Dei & hominum (pro omnibus ex æquo mortuus) Chriſtus. Vnus inquam altiſsimus creator, qui ſuper omnes, per omnia, & in omnibus nobis. Vnus enim PATER cœleſtis, πατὴρ μελλόντων, καὶ θεὸς ἐστὶ σοφὸς, δυνατὸς, ἅμα καὶ πολύολβος, à quo omnia, & nos in illo. Vnus Deus IHESVS CHRISTVS, Sar Salom & princeps pacis. Maleach Ha Berith, hoc eſt, angelus teſtamenti, Malach. 3. πόγαμος, σωτὴρ, Sacrificium noui teſtamenti patris verbum: Sapientia patris per quam creati ſunt cœli, Hiere. 51. Ioā. 1. per quem omnia, & nos per ipſum. Ipſe ipſe inquam ſtadiodromus, philaletes, philadelphus, pax noſtra. Ephe. 2. quem & alibi Paulus μεσίτην appellat: cuius cœlum thronus eſt, & cuius ſcabellum terra eſt. Ipſe Cardiognoſtes, qui fecit vitam ex morte, lucem creauit ex tenebris &c. VNVS DEVS SPIRITVS SANCTVS (pro ſuo arbitratu cuique ſuas dotes impartiens) in quem omnia, & nos in ipſum. Potenter creās, ſapienter formans, diligēter conſeruans omnia, Roma. 11. Vnum baptiſma, per quod Chriſti corpori inſerimur omnes. Vnus panis, de quo edimus omnes. Vnus calix, cuius omnes ex æquo ſumus participes. Vna ciuitas. Vna Petri nauis hippagona: Quæ omnia monadem exigunt. Non ergo mirum, ſi vnam ſanctam catholicam Eccleſiam, matrem noſtram & ſponſam Chriſti vnicam dixerimus. HAEC eſt illa Arca patris Noë, Geneſeos 7. quæ in toto orbe terrarum, vnica fluctuat in aquis horū temporum, extra quam nemo ſaluus eſſe poterit. Hac in arcā Nohemi, qui deliteſcit ſecurus erit Firmiſsimè tene (inquit Auguſtinus in lib. de fide ad Petrum, cap. 43.) arcam Dei eſſe catholicam Eccleſiam. Extra hanc, nec ſacramenta ſuſcepta valent. Hæc hortus ille concluſus eſt, ſoror & ſponſa Chriſti, cuius maceriam nemini attentare licet. Et profectò, magna vis eſt vnitatis Eccleſiaſticæ, magna arctiſsimaque cōiunctio, quam qui violat, non vnū hominē, ſed totam fidelium congregationē, neq; hanc ſolam, ſed Chriſtum ipſum, qui caput eius eſt, violat.

Id eſt, Pater futurorum, rerum.

Id eſt, Deus eſt ſapiens, fortis, ſimul & prædiues.

Auguſti. de ſerm. Do in monte. li. 1. cap. 31.

1. Petr. 3.

Confitetur ergo vera fides, iuxta ſcripturā & ſymbolum Apoſtolorum, & patrū, quòd vna ſit Eccleſia, hoc eſt, cōgregatio omniū hominū in vera fide, & cultu vnius Dei, ab initio ipſo ſeculi vſq; ad finem cōuenientiū, quanq̄ habuerit diuerſos ſtatus, hęc verò Eccleſia nunc ſolum eſt in eis qui primogeniti oīs creaturæ fidē tenent, & ſecūdum

eam Deum colunt, ita vt quicquid de Ecclesia dicitur in scriptura, iam ad Christi Ecclesiam referatur.

Septem Ecclesiæ leguntur in libro Apocalypseos, & quid sibi velint.

Apocal. 1. LIcet autem in Apocalypseos libro septem scribantur Ecclesiæ, vi-
1. delicet EPHESVS, nobilis vrbs Asiæ, ab Androclo Codri Athen. regis filio condita, vt ex Pherecide scribit Strabo: Celebris templo Dianæ, quod incenderat ob præposteram immortalitatis libidi-
2. nem Herostratus SMYRNA, quam Homeri fuisse patriam pleraque indicant: sed ante alia, porticus templo & statua Homeri insig-
3. nis. Multa de Smyrna Strabo lib. 14. PERGAMVS, insignis ciuitas Asiæ, quæ diu sub Attalicis regibus fuit fortunata, vide Stra-
4. bonem lib. 13. Plinium nat. histor. lib. 35. cap. 12. THYATIRA. Macedonum habitatio, quam nonnulli Mysorum vltimam dicunt, ait Strabo lib. 13. de Thyatira erat puella illa Lydia Porphyropolis seu purpuraria, quæ per Apostolum Paulum in Philippis vrbe Macedoniæ, verbum vitæ suscepit, Actor. 16. SARDIS, σάρδεις plura-
5. liter vrbs Lydię caput, regia Crœsi, apud quam Aliacis tumulus super excelsa crepidine. Huius ciuitatis Episcopus fuit Melito, vir celeberrimus & doctor insignis, cuius multa extant passim vulgata opera. PHILADELPHIA, vrbs quondam Mysiæ, terremotibus
6. concussa, iuxta quam Orientem versus, exusta regio patet stadijs longa quingentis, quadringentis lata. LAODICEA, insignis ciui-
7. De Laodicea Cyprianus in Epi. ad Collo. sub finem. tas Laodicea iuxta Licaones, haud ita procul ab Hierapoli & Colossis illis, à quibus Collossensis dicti, ad quos grauissima diui Pauli Epistola extat. VNA tamen in libro Sir sirim, id quod Græci Asma
Cantic. 6. asmaton dixere, est columba. Nam sapientia ædificauit sibi domum, Prouerb. 9. Excidit columnas 7. Vna est ergo Ecclesia septem ordi-
Esaiæ. 11. nibus distributa, vel septem charismatibus insignita. Quam spiritus distributor pacificat & adunat, custodit & regit, &c. In hisce septem, Ioannes prædicans, Episcopus & pastor horum fuit, antequam in Patmum à Domitiano relegaretur. Exulans in Patmo, officio suo Episcopali, pastorali, Euangelistico & Apostolico fungi non poterat. Scripsit itaque sanctus Iohannes (cuius meminit D. Hierony. lib. 3. Episto. ad Galat. cap. 6. Item, Tertullia. in lib. de præscriptionibus hæreticorum) prophetiam eam sibi reuelatam, contra Hebionitas. Cerinthum, atque contra omnes hæreticos & scismatarchas, pacem Ecclesiæ conturbantes, corpus bestiæ infernalis. Ecclesias septem ponit (inquit Cyprianus) vt seruetur septenarius numerus, vt dies septem,

quibus

quibus Dominus mundum fecit: vt angeli ſeptem qui adſiſtunt ante faciem Dei. Et lucerna ſeptiformis in tabernaculo teſtimonij: Et ſpiritus ſeptem, ac candelabra ſeptem, & columnæ ſeptem, ſuper quas ædificauit domum SAPIENTIA. Obijcitur Lemma.

Hic video adeſſe quoſdam ſupinos, multis quæſtionibus, tãquam tendiculis inſtructos. Tamen Eccleſiarum (blaterant) numero plurali meminit Paulus. Quibus reſponderim: Quod hic dicit Eccleſiôn, nemo Chriſtianus accipiat de mollibus honoribus cellarum & baſilicarum, ſed de fideliũ concionibus: Sentiens eſſe multas diſtinctione locorum ac perſonarum, vnicam profeſsione fidei, & ſacramẽtorum cõmunione. Ita multa leguntur tabernacula Dei, quum reuera ſit vnicum tabernaculum vniuerſos electos complectens, quoniam omnes in Chriſto ſunt idem. Sic idem Paulus alijs in locis, in plurali loquitur, videlicet, Rom. 16. Acto. 14. 1. Theſſa. 2. Galat. 1. 1. Cor. 14. Sed neq; hoc fit abs re. VNICA ergo Eccleſia Catholica, quæ omnes in vniuerſum orthodoxos, cum viuos, tum mortuos continet & complectitur, illos inquam, qui eadem fidei Sacramẽta, idem baptiſma, eundem ſeruatorem Chriſtum, eandem S. E. authoritatem profitentur. Hanc nos olim Prophetæ, & poſthac Chriſtus, Deus & homo, docuit. Ex hac vnica Eccleſia multæ conflantur Eccleſiæ, hoc eſt, congregationes, vna in omnibus fides docetur, vnum Euangelion. Omnes ijſdem ſacramentis vtuntur. Nulla cæremonijs certis caret. Nihil diſpar in tanta vnitate. Ex hac ergo concordia, atque conſenſu ex omnibus reſultante, manifeſte vera Eccleſia Chriſti dignoſcitur. In qua per IHESVM CHRISTVM apertiſsimè, & citra omnem ambiguitatem æterna fœlicitas ſeruatoribus promittitur, Numeri 15. Pſal. 102. Ezech. 33. Math. 23. Math. 5. 6. Luc. 11. Rom. 12. Incredulis verò contemptoribus ſempiterna incendia interminantur, dicente Domino. Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ἡτοιμασμένον, τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. ἐπείνασα γὰρ καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν. Ergo (inquit D. Ambroſius, offic. lib. 3. cap. 16.) qui facit mandatum Dei, eius amicus eſt, & hoc honorabitur nomine. Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & ſpiritu (ait Dominus) non poteſt introire in regnum cælorum. Et idem Ioannes in eodem capite, inquit. Mandatum nouum (ait Dominus) do vobis, vt diligatis vos inuicem, ſicut ego dilexi vos: Omnis enim virtutis opifex vel architectrix eſt charitas. Et Lucæ 9. Si quis vult poſt me venire ſemetipſum abneget, & tollat crucem ſuam quotidie, & ſequatur me. Item, Filioli nemo vos ſeducat: Qui facit iuſtitiam iuſtus eſt, ſicut & ille iuſtus eſt. Et Paulus, Romano. 2. Non auditores legis iuſti ſunt apud Deum, ſed

[Margin notes: 1. Corint. 11. & 12. — Cauilli retmotio. — Vera Eccleſia. — Fides dilectione formata eſt Chriſtiana. — Digreſsio. — Ioan. 3. — 1. Iohan. 3.]

factores legis iustificabuntur. Et ad Galatas quinto capite, scriptum legimus. In Christo Ihesu neque circuncisio aliquid valet, neque præputium, sed fides, quæ per charitatem operatur: Id quod exemplificarunt nobis Naimitæ, Lucæ septimo. Item ad Timotheum, inquit. Si commortui sumus conuiuemus. Et alio in loco Paulus, Romanorum octauo. Nisi enim mortificetur quod animale est, non exoritur quod est spirituale. Deficere proficere est, Exanimari viuificari est, sibi excidere, est reddi sibi, sic concidere est erigi, suis viribus destitui, est robustum fieri in Christo, sic emori, est in Deum transformari. Sine voluntate tua (inquit Augustinus, sermone 15.) non erit in te iustitia Dei: voluntas quidem non est, nisi tua: Iustitia non est, nisi Dei: esse potest iustitia Dei sine voluntate tua, sed in te esse non potest, nisi per voluntatem tuam. Qui ergo fecit te sine te, non te iustificat sine te. Quis ergo non dixerit praxin potissimam esse partem christianismi? vita præsens habet exercitium mandatorum, futura solatium: Si nihil operatus es hic, frustra in futuro speras, non enim finita vita ista est locus, vt terram nostram compunctione fodiamus ad ferendum fructum. Aut mendicando, quod erubescebat. Confusibile enim tunc erit mendicare, vt claret in fatuis virginibus, & diuite epulone. Vade igitur, inquit Sapiens in Prouerbijs, o piger ad formicam, & vide vias eius, & disce vias eius, quæ cum non habeat ducem, nec præceptorem, parat in æstate cibum sibi. Quemadmodum enim (ait Cicero II. de finibus) ad cursum equus, ad arandum bos, ad indagandum canis. Sic homo ad duas res, intelligendum & agendum natus est, quasi immortalis Deus. Atque vt pulchritudo corporis, apta compositione membrorum mouet oculos, & delectat hoc ipso quod inter se omnes partes cum quodam lepóre consentiunt. Sic hoc decorum, quod elucet in vita, mouet approbationem eorum quibus cum viuitur ordine & constantia, moderatione omnium dictorum atque factorum. Cæterùm credere se in Christum quomodo dicit, qui non facit, quod Christus facere præcepit? aut vnde peruenit & ad præmium fidei, qui fidem non vult seruare mandati? Nutet necesse est & vagetur, & spiritu erroris arreptus, velut puluis quem ventus excutit ventiletur, nec ambulando proficiet ad salutem, qui salutaris viæ non tenet veritatem, hæc præter institutum nostrum.

2. Timot. 2.

Affectum sequitur effectus.

Matth. 25. Lucæ. 16. Prouerb. 6.

Cice. 1. offi.

ECCLE-

ECCLESIA VBI.

AT reclamant dicaculi Anomystæ (quos Græci vocant ἀθέους) Stentorea voce. Penes nos (garriunt) ista catholica Ecclesia est, nos illius filioli scilicet, & cohæredes: Et quid non audent argutuli? Quibus respondemus, & quidem paucis, non enim cõmentarios, sed tantum breuissimas theses, laconismum, primitiolas, εἰσαγωγὰς & curtam προσαγωγήν, offerimus. Si veritas inquam, iam primum (vt iactanter gloriari soletis) vobis authoribus reuelata est, vbi quæso, digitus ille Dei intra 1500. annos sese continuit? cum manifeste à sponso IHESV dictum sit. Vos cognoscetis eum, quia apud vos manebit, & in vobis erit? Quod verò hæc pollicitatio non ad solum Apostolicum senatum pertineat, sed ad vniuersos Ecclesiæ mystas, omnibus catholicis planè cognitum & perspectum esse debet. Quod si cõsolator ille qui paracletus est & Spiritus sanctus, ad Apostolos tãtum pertinuit, quis post Apostolorum emigrationem, ex hac valle lachrumarum, veritatem docuit? Certe sicut nõ Apostolis tantũ, sed posteris etiam, dictum est: Euntes docete omnes gentes. Ita quoque ad vniuersos Ecclesiæ mystas pertinet, quod Christus dicit: Paracletus docebit vos omnia. Et, si hactenus theantropos deseruit sponsam suam: Quomodo verum est, quod Christus dicit. Ecce ego vobiscum vsq; ad cõsummationem seculi: Neq; me fugit, hæresiotas, nostris illis recẽtioribus temporibus, garrire: In prioribus seculis neq; Christon, neq; Euangelion, neque baptisma, neque fidem, neque opera bona, &c. cognita fuisse. Huius generis est illud, quod quidam dicere non erubuerit, nempe Euangelium se habere tam purũ & opulentum, vt nunquam fuerit à tempore Apostolorum. Quid poterat dici θρασονικώτερον? Quid Paulo sublimius? tamen vt passerculus loquitur, quum ait sese abortiuum & Apostolorum minimum, ac prorsus indignum Apostoli nomine, deniq; reiectamentum ac peripsema huius mundi. Quid excucullato Luthero, & apostatico deiectius, & tamen superbit? Quis vnquam, quo primum siue Cadmus siue alius literas inuenit, maiores ineptias, putidiora mendacia, & magis impia scripsit? Vitium esse scimus, in extremis hærere corticibus, & quis non dixerit arrogantiæ esse & impietatis vltrà niti quàm fas & tutum sit? Sic cecidit Lucifer, & reliqui casuri sunt, qui nimium in viribus suis confidũt, & prudentiæ suæ innituntur, tametsi omnia sub Christi (vt solent) prætextu & verbis eius fecisse videri volũt. O execrabilem philautiam, ô quãtus arrogantiæ tumor? Quid superbit terra & cinis? Noli elatus esse, sed time, inquit Apostolus. Impurus est apud Dominum quisquis est elato corde. Parum pius est, qui sibi pius videtur. Et omnes qui superbè incedunt,

Romano. [margin, beside lines 3–4]

Marci. 16. [margin, beside line 15]

incedunt, Dominus (vt scriptum est, Danielis 4. capite) deprimet:
Id est, laudis ne sias propriæ præco. Iuxta illud ὑπὲρ σεαυτοῦ μὴ φράσῃς ἐγκώμια. Sententia sua nemo felix est. Vtres aër distendit, homines autem stultos elatio, dixit Socrates.
Lucæ.18. Quid obsecrò euenit Pharisæo, sese publicano præferenti? Execrabiles & detestabiles sunt (inquit Diuus Cyprianus, Epistol.13. lib.3.) qui tumidi & inflati aliquid sibi arroganter assumunt. Arrogans autem appellatur is, qui sibi res magnas & præclaras sumit & vendicat. Simili Lutherica arrogantiâ (vt gentilitia proferam) infectus Menecrates Medicus. Sic Neuius comędiographus. Sic Rhēnius Palemō, gloriabatur secum natas esse literas, ac demum secum morituras, qui etiam non erubuit Marcum Varronem principē linguæ latinæ porcum appellare. An nō eadem insania detraxit Lutherus S. R. E. Pontifici? Nihil sentire melius est quàm praua sentire, inquit Cicero. Et idem. Quid est tam futile, quàm quicquam approbare nō cognitum? Nihil temeritate turpius est, nec quicquam tam indignum sapientis grauitate & constantia, quàm aut falsum sentire, aut quod non satis explorare perceptum sit & incognitum, sine vlla dubitatione defendere. Qualis cuiusque animi affectus esset, talem esse hominem Socrates disserebat: qualis autem homo ipse esset, talem eius esse orationem, &c̃. QVOD si verum est, recentiores apostaticos esse Ecclesiam, profectò hactenus non extitit Ecclesia, nec in spiritu. Item, vana, imò nulla fides christianæ religionis: Ergo nondum baptizati sumus, & retinctio, quam dibaphi lychnobij periculose moliuntur, rite progreditur. Sed blaterant aduersarij Christum (qui verè ἀναμάρτητος & impeccabilis est) perpetuò adsistere concioni suæ, sed non esse eam, quam nos dicimus, veram Ecclesiam. Dicant ergo nobis, vbi prius vera Ecclesia fuerit, in Oriente ne, an in Occidente? Immò dicant catholicis: Si S. R. E. catholica, quam antiquam (vt infra docebimus) & catholicam vocamus, & in qua, hæretistæ apostatici baptizati sunt, à qua item, Biblia & sacramenta acceperunt, & absquè cuius suppetijs seu manu, nec suam monstrosam Synagogam conseruare possunt: Si inquā hæc nostra non est, Cur nō pandunt nobis, vbi nā illa, & qui nam ad ipsam pertineant? miseri, suæ Ecclesiæ nullam possunt ostēdere traducē. Acephali, cur audēt sese opponere vniuersali cōsensui christianitatis & Christo, qui Ecclesiæ caput est? sed gāniūt Christō suum esse caput, certe cauda fœda, traducem colli, pectoris, & aliorum Christi corporis membrorū ostendere non possunt: sed fingant se posse: Ostendant igitur (si verè catholici sunt) legitimos Episcopos suos, domōstrent certā eorū successionē ab ipsa Petri sede originē trahentē

Aristote. 4. Ethicorum.

Cicero pro Cluentio. 1. Acad.

Cic. 1. de Natura deorū.

Cic. v. Tuscula.

vsque

vsque in hodiernam diem, designent aliquos suæ doctrinæ antecesso res, viros Apostolicos, qui in Apostolorum Ecclesijs continua successione docuerunt, & si audent (vt verbis Tertulliani vtamur) interserere se ætati Apostolicæ, vt ideo videantur ab Apostolis traditæ, quia sub Apostolis fuerũt, edant ergo origines Ecclesiarum suarum, Euoluant ordinem Episcoporum suorum, ita per successiones ab initio decurrente, vt primus ille Episcopus, aliquem ex Apostolis, vel apostolicis viris (qui tamen cum Apostolis perseuerauerit) habuerit autorem & antecessorem. Hoc enim modo Ecclesiæ apostolicæ census suos deferunt, sicut Smyrneorum Ecclesia Polycarpum ab Ioanne collocatum refert, sicut Romanorum Clementem à Petro ordinatum, id & proinde vtique & cæteræ exhibent, quos apostoli in Episcopatum constitutos, apostolici seminis habeãt traduces. Confingant tale aliquid hæretici. Quid enim illis post blasphemiam inlicitum est? sed etsi confinxerint, nihil promouebunt. Multo plura in hanc fermè sententiam habet ibidem, quæ breuitatis gratia omittimus: Itaque vt semel concludam, nihil horum ostendere possunt, nisi duntaxat quosdam ceruicosos & pertinaces homines, qui à matrice Ecclesia, superbo ausu exierunt. Catholici verò possunt suam fidem ostendere, traducis esse communionis sanctorum, vniuersorum seculorum & omnium nationum. Postula à me, inquit Dominus, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, possessiones tuas πέρατα της γῆς. Sinant igitur nobis nostram catholicam, vniuersalem, & Apostolicam Ecclesiam. Habeant illi suam Eristicam & spinosam, quæ extra Lutherũ acephala est. Sinant inquam nobis, nostrum iuge sacrificium, habeant illi suas ἀγαπὰς & Ethnicorũ epulas conuiuales, Donec ipsi nobis demonstrare possint certiorem. Habeant illi vani nugiuenduli (iterum dico) suam, nos catholicam fortiter, Dei nutu, retinebimus. Et quid paleis ad triticum? Peruersorum somnia, & promissio sponsi, longè longè diuersa sunt. Displicent Deo, qui hominibus peruersis placere voluerunt, inquit Scriptura, &c̃. Neque sequitur, Ecclesiam ideo non esse, quod in ipsa versentur multi hypocritæ, paucis bonis (cum nec ipsi immunes sint) admixti, nam & in horreo dominico, sunt triticum & paleæ: in rete Euangelico boni & mali pisces. Ad nuptias vocãtur, tàm prudentes, quàm fatuæ virgunculæ. Maximus ille Augustinus, eruditione & pietate clarissimus antistes, hoc negocium contra Parmenianum Donatistam tractans. lib. 2. cap. 11. inter cætera sic scribit. Spiritus sanctus in Ecclesiæ præposito vel ministro sic inest, vt si fictus non est, operetur per eum Spiritus sanctus, & ad eius mercedem in salutem sempiternam, & eorum regenerationem vel ædificationem,

In li. de præscrip. hæret.

Psalm. 2.

Danielis. 12.

Hieremi. 23.

Psalm. 52.
Galato. 1.
Roman. 8.

Propter abusũ, materia minime abolenda.

tioné,qui per eũ ſiue conſecrantur ſiue Euangelizantur. Si autem fi-
ctus eſt,quoniam veriſsimè ſcriptum eſt; Spiritus ſanctus diſciplinæ
effugiet fictum,deeſt quidem ſaluti eius, vt auferat ſe à cogitationi-
bus,quæ ſunt ſine intellectu,miniſterium tamé eius non deerit, quò
per eam ſalutem operatur aliorum,hæc ille. De hac materia, vide
Theophilactum in cap. Luc. 19. Et Auguſtinum in omnibus libris
contra Donatiſticos. Item, D. Chryſoſto. homil. 8. in 1. Corinth. 3. &c.
Sequitur ergo promiſsionem Chriſti ſuis Apoſtolis factam, non ad
Huſsitas recentiores & dibaphos, ſed ad paſtores Eccleſiæ legitimos
pertinere. At ganniunt, Quid? Operaturne Spiritus ſanctus per tam
impios protomyſtas, Chriſticidas & hipparchos? Ego nullius impie-
tati (ſi modo ſunt) patrocinabor, nec mea ipſa delicta ſeu excurſiones
excuſare conabor, Sed hoc plenis buccis intono. Si Spiritus ſanctus
Lucæ. 11. (qui digitus Dei eſt) non, niſi per bonos miniſtros operatur, in maxi-
mo certe diſcrimine verſatur ſancta Eccleſia. Quòd ſi ſeptiformis il-
le gratiæ ſpiritus per bonos tantùm operatur, ergo ſolùm boni præ-
Eſaiæ. 11. dicant, nullus apoſtata. Boni Euchariſtiam, & alia Eccleſiæ ſacramen-
ta adminiſtrant; Certè, qui hoc olim in Eccleſia approbarunt, cũ Do-
natiſtis anathemate percuſsi ſunt. Euangelion prædicauit, haud du-
bium, ſine detrimento catholicorum, miſer ille & nulli miſerabilis
(quis enim illius vnquam eſt miſertus?) triſtur Iudas, & magiſtri ſui
Hierony. in Matt. cap. 6 proditor: & qui tincti ſunt à Iuda nõ minus baptizati ſunt, quã quos
baptizauit Cephas: In hoc tamen differunt, quòd miniſterium ip-
ſum, Iudæ in perniciem, Petro verò ad fœlicitatem ceſſerit. Ea pro-
pter non eſt exiſtimãdum, à ſpiritu veritatis derelictum gregẽ 1500.
annos fuiſſe (vbi enim Eccleſia, inquit Irenæus, ibi & Eccleſia, & om-
Lib. 3. c. 40. nis gratia, ſpiritus autem veritas.) ac nunc primum funeſti cu-
iuſdam excucullati impudentiſsimis, flagitioſiſsimiſq; ſcriptis, ſpi-
ritum illum elicitũ nos reuiſere voluiſſe: Eum enim benigniſsimum
& mitiſsimum IHESVM, Nympham ſuam tot ſeculis dereliquiſſe,
nullus eſt, niſi malo impiorum morbo infectus, qui credat. Era-
datur ergo abuſus (ſi quis irrepſit) omnis, quis enim in hominibus
2. Corint. 6. huiuſcemodi abuſus probaret? Quæ participatio iuſtitiæ cũ iniqui-
tate? quæ ſocietas luci ad tenebras? qui conſenſus Chriſti ad Belial?
Neque me præterit, maledictionem à Propheta vaticinatam, cum
Eſaiæ. 5. ait. Væ qui dicitis malum bonum, & bonum malum, ponentes tene-
bras lucem, & lucem tenebras, amarũ in dulce, & dulce in amarum.
Rurſus autem plantatio Chriſti, & huius pollicitatio Eccleſiæ facta,
ſemper vigebit, & inæternum efflореſcet. Non poterit Petridos na-
uicula ſubmergi (iactatur, inquit Chryſoſtomus, de verbis Eſaiæ,

homil. 4.

homil.4.sed non mergitur)nihil efficiēt aduersus eam fluctus, Acto. 14.Nihil tempestates opinionum, Titū 3. 1.Corint.11. manet quod Domino semel placuit,& quod Dominus semel fecit.

ECCLESIA verò VBI SIT, quæstio certè inter nos (inquit Augustinus,contra Petiliani Donatistæ epistolam.cap.2.)versatur: vtrum apud nos,an apud illos(Donatistas)quæ vtique vt ex ipso nomine ostenderent,quia per totum est,secundum enim totum καθολόν Græcè dicitur.Hæc autem Ecclesia corpus est, sicut dicit Apostolus pro corpore eius,quæ est Ecclesia.Vnde vtique manifestum est,cum qui non in membris Christi est,Christianam salutem habere nō posse.Membra verò Christi,per vnitatis charitatem sibi copulantur,& per eandem capiti suo cohærent, quod est Christus IHESVS,hæc ille. Catholicum autem esse, est veritatem sensus communis tenere. Apertius. Is verè & Germanè catholicus est, qui veritatem Dei, qui Ecclesiam, qui Christi corpus diligit, qui diuinæ religioni, qui catholicæ fidei nihil præponit: non hominis cuiuspiam authoritatem, non amorem, non ingenium, non eloquentiam, non philosophiam, sed cuncta hæc despiciens, in fide fixus ac stabilis permanet, & quicquid vniuersaliter antiquitus Ecclesiam catholicam tenuisse cognouerit, id solum sibi tenendum credendumque decernit,&c. Sed audiamus de eadem superiori controuersia, Lactantium libro quarto, capitulo trigesimo. Is in hæc verba prorumpit. Sed tamen (inquit) quia singuli cætus hæreticorum se potissimum Christianos, & suam esse Ecclesiam catholicam, putant. Sciendum est illam esse veram, in qua est religio, confessio, & pœnitentia, quæ peccata & vulnera, quibus est subiecta imbecillitas carnis, salubriter curat, hactenus Lactantius. IAM alterum cauillum ventilemus, obijciunt. Prædixit Christus suis Apostolis,dicens.Multi dicent vobis, ecce hîc est Christus,ecce illic est,magna erunt dissidia dogmatum, & quælibet pars gloriabitur se habere Ecclesiam: Quid tali tempore faciundum erit? auribus lupum teneo.Quis poterit iudicare,quę pars adhæreat Ecclesiæ Dei? nam alteram partem errare ratio efflagitat.Sciendum itaque, veram Euangelij doctrinam, & veram sacramentorum administrationem, non esse nouam, sed peruetustam, perpetuoque ab Apostolis & successoribus in Ecclesia vsitatam.

Igitur, qui probauerit se eandem habere doctrinam, & eadem sacramenta, quæ habuit vetus Ecclesia, ille verissimè catholicus censendus est, militiæ Christi adscriptus est, extra Antichristi synagogam & ψευδοσύνοδον viuit. In illa (inquit Diuus Hieronymus)

Catholica Ecclesia.

Vbi vera Ecclesia,in qua Christiano manendum sit.

Quæ pars adhæreat Ecclesiæ Dei.

Auersus Luciferianos.

mus) Ecclesia permanendum est, quæ ab Apostolis fundata vsque ad hanc diem durat. Sicubi audieris eos, qui dicuntur Christi non à Domino IHESV CHRISTO, sed à quoquam alio nuncupari, vtputa Marcionitas, Valentinianos, Montenses, siue Campates. Scito non Ecclesiam Christi, sed Antichristi esse synagogam: Ex hoc enim ipso, quod postea instituti sunt, eos se esse indicant, quos futuros Apostolus prænunciauit. Nec sibi blandiantur, si de scripturarum capitulis videntur sibi affirmare, quod dicunt: Cum & diabolus de scripturis aliqua sit loquutus, & scripturæ non in legendo, sed in intelligendo consistant, &c. Quod si dixerint iterum aduersarij nostri, nos catholicos non habere Ecclesiam, age dicant nobis, vbi illi baptizati sint, & vnde Euangelion acceperint; dicant item, vtra pars ab alia desciuerit? Quod si recentiorum Hussitarum doctrina Ecclesia est, necesse est primitiuam Ecclesiam & Apostolicam doctrinam Christi non esse, tam ex diametro dissident (vt infra docebimus) Quæ enim societas Christo cum Belial? nec patitur consortium diaboli, quem semel morte sua deuicit. Magna ergo insania est Christo neonympho, & huius sponsæ, non credere: (assumetur illa, relinquetur synagoga, inquit Ambrosius, Et sicut Christus præfertur Moysi, sic Ecclesia synagogæ) cuius veritatem cæleste numen, hoc est veritas, inspirauit, tot martyrum sanguis comprobauit, tot iam seculis piorum hominum consensus subscripsit, quam Christus in sermone tradidit, quam Apostolicæ resonant voces, prodigia probant, ratio confirmat, mundus testatur, elementa loquuntur, dæmones confitentur, adeoque credunt, vt ei contremiscant: Sed longè altior mægera seu insania, de huius (Ecclesiæ) veritate addubitare: maximæ verò & extremæ dementiæ est, ibi nos nolle collaborare, vbi à labore itur ad mercedem, quàm vbi à labore itur ad supplicium.

Hæretici Antichristus synagoga.

Obserua.

Insania Ecclesiæ non credere.

De Cain & Abel, libr. 1. cap. 1.

ECCLESIA Monstrosa distracta & diuisa est in spiritu, & verbo Dei.

Item. Distortores scripturæ potissimum qui.

Synagoga.

DE Antichristi verò mabhela seu synagoga (quæ & Iudæorum & priscorum, tum nouissimorum eorum, qui Christon, & huius sponsam vnicam persequuntur, corona est) loquitur Dominus, Psalm. 25. Odiui Ecclesiam malignantium (hoc est, hæreticorum) & cum impijs non sedebo. In hac sacrilega Tophet, delitescunt venenatissimæ pestes, perniciosæ chimeræ, insanientes satyri, fœdæ

dæ harpyiæ, improbæ ſirenes, voraces gryphi, ſcyllæ biformes, furentes centauri, horrendi ſtruthiones, ſuſurrones & detractores. Hi qualiter in ſuo Euangelio diſtracti ſint, teſtantur partium ſcripta, Deus enim eos confudit in ſua pertinacia. De incarnatione verbi, an non crudeliter alter in alterum inuehitur? legant catholici illorum ſcripta, & iudicabunt me certè heic nihil temerè confinxiſſe. De paranympho ipſo IHESV CHRISTO, quid multi friuolè tradiderint, hoc eſt, quàm impiè, ſcripta illorum teſtantur, niſi prudenter à Luthero ſit ſcriptum, Chriſtum, vt alium ſanctum, non vidiſſe nec audiſſe, nec ſenſiſſe ſemper omnia: Et niſi piè ſcripſerit diſcipulus Lutheri Melanthon Brettanus, Chriſton in cruce deſperaſſe. Confeſsio fidei noſtræ eſt, Chriſtum deſcendiſſe ad inferos, quod vna pars negat. An cognitio peccati originis leuicula res eſt? certè in eo diſſentiunt partes ab inuicem. Quomodo conueniant de baptiſmo inter ſe Partium commentaria teſtantur. De Euchariſtia notius eſt quàm illi ipſi velint, vtriſque diſcordant dibaphi. Antea negarunt apoſtatici iuſtificare Sacramenta, nunc verò affirmant. Antea ſcripſerunt, non licere Chriſtianis forenſes ſectari lites, nunc reducto calculo licere affirmant. Antea ſcripſerunt, Euchariſtiam non debere in promiſcuam turbam temerè communicare, Papæ more, nunc ipſi omnibus ex æquo dant. Antea ſcripſerunt, liberam eſſe acceſsionem ad ſacra, nunc faciunt legem. Antea dicebant, neminem ſoluere poſſe, niſi habentem Spiritum ſanctum, nunc huius dicti nulla ratio, & quilibet Iouinianiſta, Giezita, Demas, abſoluit. Antea ſcripſerunt, non eſſe nephandum minimè inſtructis ab Euchariſtia abſtinere, in iſta controuerſia: At nunc ſcribunt tyrannicisſimè, cum neque hominem, neque Chriſtianum eſſe, ſed diabolum, qui pedem ſubtrahit. Hodie ſunt ſcilicernia, negantes infernum. Alij, ſacramenta propter ſolam fidem nutriendam inſtituta fuiſſe. Alij, baptiſmum Ioannis eandem vim cum baptiſmo Chriſti habuiſſe, futiliter ganniunt. Alij, aquam naturalem non eſſe de neceſsitate baptiſmi, atque ideo verba illa Domini IHESV CHRISTI, Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, ad metaphoram aliquam detorquent. Alij iniurios eſſe eos Spiritui ſancto, qui ſacro cõfirmationis Chriſmati virtutem aliquam tribuunt. Alij dicunt, Deus fecit animam, curet de ipſa ſi voluerit, ſine merito credunt ſe habere gloriam Dei, Deus non fecit animam ad damnandum, ſed attendant quid pigro ſeruo obuenerit. Licet enim talem mali homines de Deo habeant opinionem, Ioan. 3.

non tamen vult Deus ipsos in gratijs suis esse ociosos. Nónne hoc est iuxta verbum Iudę & Petri, Dominum nostrum IHESVM CHRISTVM Saluatorem, & qui nos redemit, Deum abnegare, conculcare, & superinducere sibi celerem perditionem? nóne traditi sunt in reprobum sensum? nonne thesaurizant sibi iram indignationis Domini? Alij, Eucharistiam, Bethaua blasphemant, de quo Hoseas decimo capite. Sic & de multis alijs materijs impiè sentiunt recétiores nostri Zaducaristæ iustitiarij: Negabant Sadducæi carnis resurrectionem, Actor. 23. Matth. 22. Luc. 20. Mar. 4. Nostrates negant meritum, cuius causa resurgere habemus. Quid mouerit Andreas Osiander (anno 1551.) contra pestiferos alastoris M. L. opiniones,

Osiandrici. testantur noui theologistæ scripta. Dicebat autem nos saluos fieri per Christi diuinitatem, non humanitatem. Huic se opposuit STANCARVS (habens nomen cum re) nos saluos fieri dogmatizans, per Christi humanitatem, non diuinitatem. Scripsit idem OSIANDER Lutherum & Melanthona, confecisse theologiam quandam Aristotelicam, carnem potius quàm spiritum redolentem. Huic se opposuit LVTHERVS, à quo exierat olim Osiander, raro enim bonus filius ex malo patre nascitur, iuxta illud, οὐδ᾽ ἐκ μητρὸς κακῆς ἐσθλὸν γένοιτο παῖδες, &c. Finxit Lutherus (factionis Luthericæ præcentor) solam fidem iustificare. Osiander verò contra Lutherum, homini non fidem, sed iustitiam Christi in nobis existentem, sufficientem esse contendit: In Christi sanguine atque morte non consistere iustitiam fidei, blaterat. Quid SERVETVS publicarit in sanctam Trinitatem, Allobroges Caluinistæ norunt. Hic enim Seruetus, cum renouat impium errorem Samosetani, negat verbum intelligi personam in hoc dicto. In principio erat verbum, &c. VVICCLEFVS,

Ioan. 1. HVSSITA, & Lutherus nigellus excucúllatus, errorem Berengarij resuscitarunt, sed non ex integro. OECOLAMPADIVS verò (aliàs Huschin) cõtra illos, resuscitauit vniuersum. Oecolampadius, anno Domini 1524. mense Iulio, indignabatur sanguinem Christi denegatum fidelibus in synaxi: Et anno nondum euoluto, ipse cum complicibus consectarijs, denegat fidelibus & corpus & sanguinem Christi, Cur non abnegat pariter & omnem fidem, atque adeo & ipsum Christum? An verò negat? negat profecto vel manifestissimè: Oenopides talem dicebat sermonem esse hominis, qualis eius natura esset. Simili insania, CAROLSTADIVS & ZVINGLIVS,

Quibus flosculis lasciuiant Busitapæ ætatis nostræ. in pronominibus Hic & Hoc diuisi sunt. Carolstadius verba Christi sic interpretatur. Hoc est corpus meum, id est, hîc sedet corpus meum, quis hîc non videt quàm ineptè deliret in pronomine

τοῦτο

stro Carolstadius? Zuinger verò sic. Hoc est corpus meum, id est, hoc significat corpus meum: hanc interpretationem sibi in somnijs esse reuelatam mentitur, scribit enim, Nescio niger an candidus vir iste fuerit. Tam Albis non distat à Tiberi, atque hæc interpretatio à veritate. Oecolampadius verò sic. Hoc est corpus meum, quid dici poterat plenius? quid apertius? id est, hoc est corporis mei signum, intelligens Quod pro Quatenus. BVCERVS verò sic. Hoc est corpus meum, id est, protestatio, & memoria Dei beneficiorum. ô horrendam, & æterna damnatione dignam impietatem, ô sophistarum sophisticissime, qua id facis apparentia aut rhetorico persuasionis fuco, cum id erroneum sit, & veritati minime cohæreat? LASCO sic interpretatur, Hoc est corpus meum, id est, hoc est corporis mei qualitas: An non hoc est verè λαοχαοᾶν? SVENCFELDIVS arbitratur, non verum, sed putatiuum corpus Domini porrigi in Eucharistia, &c. Vt consultò prætercam impias interpretationes, HVLLINGERI, PLORERI, & cæterorum. Quis iam non dixerit, apostaticorum colluuiem, (omnia ex proprio cerebello interpretantes) sanguinem Domini conculcare? De quibus Paulus, Hebræorum decimo capite, inquit. Irritam quis faciens legem Moysi, sine vlla miseratiõe, sub duobus vel tribus testibus moritur; Quanto magis putatis deteriora mereri supplicia, qui Filium Dei conculcauerit, & sanguinem testamenti pollutum duxerit, in quo sanctificatus est, & spiritui gratiæ contumeliam fecerit? transeamus ad reliqua. Sic BVGENHAGIVS (in epistola ad Vratislauiensis Ecclesiæ pastorẽ) ridet magnum illũ theologũ (Zuinglium) cum suo Carolstadio. Eundem Ionam, nudè scripsisse super Lucam BVLLINGERVS holophanta, clamitat. Quanta fuit Buccero ante aliquot annos cum Luthero ipso dissensio? quanta illi cum Carolstadio? quem primo socium & prodromum nouæ doctrinæ habuit: Postea proscriptum ex finibus longissimè profligauit. POMERANVS, videri vult doctior PELLICANO. Zuinglius, Oecolãpadio. Melãthõ, ILLIRICO. Frederus, Cuipstro. Osiander, Stãcaro. Maior, resistit Schneppio. Gallus, Furstero. Pomeranus, Amsdorfio. Pfeffigerus Sarcerio. Camerarius, Vuestphalo. Menius, Morlino. Sic Heibmãnus anomalũ opponit Luthero. Sic Lutherus, toties oẽs ĩ vnũ pͧuocãs catholicos, ab vno Ioãne Cochlęo liberaliter pͧuocatus, in suorũ conspectu, cõgredi recusauit. Ehẽ tremis? reatus fortè cõscius tibi es? Quid oris pallor? Tribunal hoc tibi est formidini? Timesne causæ? Si recta doces, quid times? si falsa, cur stas? Sta in iustitia, nõ in sup̃bia. Pręstat pede quàm lingua labi. Frõs mulieris facta est tibi, cur non erubescis?

Id est, corrũpere & nugari.

Deutero. 17. Matth. 18 Ioan. 8. 1. Corint. 14.

Hierem. 3. Verba IOHANNIS COCHLAEI ad Lutherum sunt hæc, quæ placuit hic adiungere. Sicut te (inquit) Vuormatiæ & in diuersorio tuo, & in tuorum conspectu ad singulare certamen, sub iudicibus ad hoc delegandis incundū prouocaui, ita & nunc prouoco, neutiquam tergiuersans. Aude igitur, qui toties nos prouocasti omnes in vnum, ego te contra & prouocaui facie ad faciem, & prouoco adhuc hodie pro omnibus vnus, & quidem omnium minimus, stipulata manu tibi publice polliceor, tecum sub iudicibus catholicis, ad sanguinem vsque ad mortem, pro veritate decertare, viuit Deus non timeo, Quacunque volueris hora. Cur noluisti congredi Vuormatiæ? ô cuculla fallacissima, si non mero conuitiorum confidis fumo, & falso scripturæ prætextu, cur omne refugis eruditorum iudicium, hæc Cochlæus. Q. d. Ego respondere sum paratus, & si aliqua in re conuictus fuero, ac ita de me statuerit iudicium, expendam merita supplicia, si verò argumenta illius Lutheri diluere videbor, in Apostaticos qui vos deceperunt, ac contra catholicos instigarunt, iram (viri principes) conuerteris. Quid ergo sanctissimo illi Cochlæo imputandum? qui vituperonum suorum spicula, in quibus confisi sunt, prudenter præuidit, tela strenuè fregit? ad institutū. Confirmationis sacramentum, Caluinus reputat inter maximè exitiales sathanæ præstigias, aitq; sacrilegium esse execrandis blasphemijs refertum: Quod tamen Luther multò mitius taxauit. Sic enim scribit Lutherus Saxò cucullatus. Quare satis est, pro ritu quodam Ecclesiastico seu cęremonia sacramentali confirmationem habere, similem cæteris cæremonijs consecrandæ aquæ aliarumque rerum. Nam si omnis creatura sanctificatur per verbum & orationem, cur non multò magis hominem liceat sanctificari eisdem? Alio in loco scribit idem profugus CALVINVS, infantulum à Christianis parentibus ortū trahentem, non indigere ablutionis fonte: & sic sanctus erit fratricida Cain, qui Adamum & Heuam in parentes habuit. Eadem rabie negant rabuli purgatorium, Quod tamen cerebricosus ille Luthericæ factionis disputator, concessit. Ego credo (inquit) purgatorium esse, & consulo suadeoque credendum, sed neminem volo cogi. Eadem insania, Mathias ille Flaccius (ex Albona natus) Augustanæ professionis magistratus, Adiaphoristas & Interimistas, blaterat.

[Margin notes: In li. de gratia sacramētorum. — Attēde christianū theologum. — Confirmatio. — Li. de capti. Babylo. — Articulo. 17 assert.]

Verba Zuinglianorum contra Lutherum & colluteristas.

Prophetæ (inquiunt) & Apostoli, Dei gloriæ, non priuato honori, nō suæ pertinaciæ & superbię studebāt, sed & peccatorū salutē quęrebāt vnicè: Adeò, vt licet acrius nōnunquā verbis inueherētur, in ipsa ta-

sa tamē acrimonia, paterni spiritus ingenium elucesceret. Lutherus sua quærit, pertinax est, insolentia nimia effertur, & confestim sathanæ tradit, quotquot illius sententiæ non illico subscribere velint. Et in correptionibus suis, plurimum maligni spiritus, quàm minimū vero amici & paterni ingenij deprehenditur. Et paulò post: Magna enim & plus satis magna eorum concionatorum est copia, qui ex Lutheri libris, lædorijs & mordacibus, ingentem maledictorum vim colligentes, eandem illam postea in publico suggestu, in miserū Domini gregem exonerant.

VERBA Lutheranorum contra ZVINGLIANOS.

Ex Epistola Philippi Melanth. ad Erhartum Schnepff.

Tu, quod facis, Euangelium non modò aduersus Pontificiam (id quod factiosi blasphemant) factionem, sed & aduersus Cinglianos defendere pergas. Magis nunc obsistendum est Cinglianæ philosophię, quàm pharisaicæ doctrinæ.

EX EPISTOLA IONAE.

Zuinglius misit huc confessionem suam: dicas simpliciter mentē captum esse. De vsu Sacramentorum priores errores reuocat. De ceremonijs scribit barbarissimè, &c̃. Atq; vt paucis dicam, Mathias Illyricus aliud in mortuo Luthero vidit apud Saxones: aliud Maior in viuo apud Vuittenbergenses: aliud Osiander apud Prutenos: Inferiani aliud in maritimis vrbibus, aliud apud Mansueldenses Sarcerius, diuersum quoq; in Sueuia Brentius: Aliud Lasco in Frisia: In Sabauda diuersum Caluinus. Et quid est superbius, quàm sibi omnem sensum scripturarum, contra consensum totius veteris Ecclesię, arrogare? Non credo maiorem arrogantiam, à condito mundo auditam, quàm ea est, qua nostrates Platonici somniatores, etiam ipsos beatos omnium retrò temporum, ad vnum ferè omnes, ignauiæ & errorum insimulant. O miram hominum dementiam, qui his anilibus & apostaticis deliramentis fidem habent. Quot videmus sacramentariorum formas? Quoties ipsi (apostatici & colluteristæ) suam mutarunt sentētiam, quoties alienam reiecerūt? Quòd si ambigunt, vt ipsa declarat res, id quod supra diximus, quantò satius erat in eo perseuerare, quod nobis tradiderat catholica Ecclesia? Quis vnquā vsque adeo miserabilem vidit, in hominibus alioqui eruditis, cæcitatem & væsaniam? tot discrimina? Quemadmodum enim patres vestri (Hussitæ, vt auctor est Aeneas Syluius in histor. Bohemica) in Thaboritas, Adamitas, Orebitas, & Orphanos secti fuere, sic quoque

Lutheri secta in Zuinglianos, Anabaptistas, sacramentarios, & alios nescio quos, illico diuisa est. Et quemadmodũ ipsi se ab Ecclesia diuise runt, sic inter se quoq; statim distracti sunt, atq; ex ipsis hęreses diuersæ exortę sunt, illa ipsa dogmatũ suorum repugnantia demõstrantes, se non à spiritu veritatis, sed mendacij impulsos & agitatos, qui mendacij pater quum sit, falsos & mendaces, inconstantes & discordes clientulos suos facit, quod validissimi argumẽti loco est, eos à patre mendacij diabolo suscitatos, quemadmodum econtra euidentissimũ signum est, Prophetas, Apostolos, Ecclesiæ doctores atque magistros, à spiritu veritatis fuisse missos & inspiratos, quis enim eos vnquam de fide in Christum & suam Ecclesiam titubasse dixerit? Quis vnquam istam apostaticorum inconstantiam & apostasiam, probare poterit? Pax ait D. Ambrosius, est nostra religio, vbi videris regnare discordiam, intellige aut abesse, aut certe laborare religionem. Quàm conueniat ergò inter illos, ipsi viderint. Quanquam hoc iam nec promiscuum vulgus ignorat, Non tam sic discordes sunt (quamuis familiares illis sint antilogiæ & contradictiones) quin mira concordia & syncretismo demoliri cupiant vineam Zebaoth. Omnes inquam, vnanimes sunt in oppugnanda Ecclesia, omnes in perfidia consonant, & in impietate copulantur, haud dissimiles oculis strabis, qui auerti & auersari à se inuicem videntur, cum vnum videant. Silete, silete igitur impudentissimi cacoangelici, scimus, scimus fabulas vestras, qui semper tale velamentum (Euangelion) fabulis vestris obtenditis.

Non desyderat patrociniũ falsitatis syncceritas Ecclesiastica. Scimus omnes, in quanto splendore & obseruantia, aliquot annis vixerint & Lutherus & Zuinglius. Iam verò conspicimus, tàm potẽtiam quàm existimationem Germaniæ vehementer labefactatam esse, varijs dogmatibus vestris, & non vi armorum. Sed nimium esset in singula velle impetum facere, ne ergo omnia ad viuum (quod aiunt) resecare videar, ad institutũ pergam. Vbi igitur claritas illa S. Literarum, de qua, superciliosi & ambitiosuli tam gloriose gloriantur? vbi spiritus? Hæccine est constantia vestra? Certè illis vestris exoticis opinionibus, litiũ & rixarum seminarijs, nunquã ædificabitur illa Lya, quę lippientibus oculis fœtosæ synagogæ vestrę formam mõstrat: semper erit misera plebecula in chenobosio, chenotrophio & nessotrophcio.

Ambro. li. 3. de virginibus. Neque verò id ago, vt Lutherum aut Zuinglium (quos antesignanos fuisse omnes compertum habẽt) cupiam insectari, & in eos quasi philippicas scribere: hoc enim à me facinus procul absit. Scio scriptũ

Ioan. 3. esse, Qui fratrem suũ odit homicida est. Et alio in loco scriptura. Lac

Prouerb. 30. si premas, butirum exit: qui nares emũgit, sanguinẽ elicit, sic qui iras

incitat,

incitat, litem producit. Scio, illis ambobus hæc nostra nihil prodesse posse, vt qui iamdudum, apud districtum & iustissimum iudicẽ, suorum hîc commissorum rationem reddiderunt. Scio, cum laruis non esse luctandũ, de viuis censendũ cautius, de mortuis reuerẽtius, qui sunt iam inuidiæ exempti, & redditi suo iudici, eamq; subierunt censuram, quæ omnes manet. Malum est (dixit Archilochus) viris defunctis conuiciari. Et Homerus 16. Odysseæ. Nefas est (inquit) super viros defunctos gloriari. Memoriam mortuorum venerari omnes Scriptores ferè, etiam Ethnici, præcepere: vide Aeschilum in Hectore. Dionysium in Sotera. Eurupidem in Phœnissis. Sophoclem in Larissæis: Platonem lib. 4. de republica. Volaterranum libro 31. & philolog. &c. Scio præterea dentem esse linguæ claustrum, & præcipitatam iudicis voluntatem esse nouercam iustitiæ, animæque serram. Scio ex Cicerone (ad Brutum) Temere affirmare de altero esse periculosum, propter occultas hominum voluntates, multiplicesq; naturas. Nam vt famæ mortuorum detrahere velim, non esse verecundiæ meæ opinor, qui nulli viuentium detrahere consueui. Cum dictum sit. Quod sibi quis nolit fieri, non inferat vlli. Non vllo itaque odio, liuore, ἀτιμία, aut amarulento stomacho superiora in medium adduxi, ita mihi opto Christon in suo de me iudicio propitium fieri. Sed vt infirmos confortarem; errorem à mentibus hominum conuellerem, eosq; à peruersa doctrina, vitijs sceleribusq; vel admonendo vel increpando summouerem. Non detrahit, qui verum dicit. Errores indicare, non est famam seu vitam taxare. Quòd si mala audire molestantur, non maledicant, & quod sibi fieri nolunt, alteri quoque facere intermittant. Res ergo mihi cum causa non cum homine vllo. CAETERVM: de nouis illis apostaticorum fabulis, & monstruosissima illa Scylla (ne videar noua confinxisse) audiamus Epiphanium. Termini (inquit) nobis positi sunt, & fundamenta, & ædificatio fidei, & Apostolorum traditiones, & scripturæ sanctæ, & successiones doctrinæ, & vndequaque veritas munita est. Nemo igitur decipiatur nouis fabulis, hęc ille lib. 2. contra hæreses. Sciendum præterea (ne & hoc omittamus) differentiam esse inter Synagogam & Ecclesiam. Synagoga est cõgregatio, Ecclesia vocatio. Possunt quidem (inquit Rabanus super Matthęum) irrationabilia congregari, vocari nequaquam. Synagoga nox est, dies Ecclesia. Vnde & Paulus dicit. Nox præcessit, dies autem appropinquauit. Et Ambrosius (de virginibus, lib. 3.) inquit. Bona lux quæ perfidiæ excussit caliginem, fidei diem fecit; &c. Verùm vt tandem pensum absoluam (o theomachi) societatem inite, at inferiores eritis. Inite consilium & fiet irritum

[Margin notes: Modestia authoris. — et Johannem de Corsi lingualis in Larissaeis dicitione (handwritten) — Contra hæreses lib. 2. Tomo. 1. — Differẽtia inter Synagoga & Ecclesia. — Roman. 13. — Esaiæ. 8. — Esaiæ. 65. — Esaiæ. 7.]

tum. Loquimini ſermones, ſed non ſtabunt. Quoniam Immanuel nobiſcum Deus: Doctrina violenta non ſolet permanere, inquit Baſilius. Speculatores veſtri (Thaboritæ) auari ſunt, bona enim aliena diripiunt violenterque inuadunt (quod inuolare dixere antiquiores) cõtra iuſtitiam, quæ reddere iubet vnicuiq; quod ſuũ eſt. Et cur non dixerim AVAROS? qui pro pecunia, tantopere digladiantur? SVPERBI ſunt, & ſui amantes, omnes præ ſe contemnentes, contra illud Demonactis. θνητοὶ γεγῶτες μὴ φρονεῖθ' ὑπὲρ θεούς. Et cur non dixerim ſuperbos, qui plus eruditionis & iudicij ſibi tribuunt, quàm vniuerſis concilijs, ſanctis patribus, & toti Eccleſiæ catholicę? BLASPHEMI ſunt, in Chriſtum & ſuum ſacramentum, in ſanctos omnes ac imagines eorum. Et cũ obedientia à iuſtitia trahat originem, ſitq; habitus parendi præceptis omnibus, quæ à ratione proficiſcuntur, ipſi INOBEDIENTES ſunt, pontificios enim ac Cæſareos iuſſus cachinno excipiunt Democritici: Faſtuoſos, ſuperbos, maledicos ſe planè demonſtrant, quum faſtu, ſuperbia, maledicentia, cunctos qui ſuis hæreſibus aduerſantur, peſſundare ſtudeant. Parentibus immorigeros eſſe, quis non aduertit, quum ſanctiſsimis ſimul & eruditiſsimis Eccleſiæ Patribus reluctentur. Adde, quod in eoſdem ingrati ſunt & impij, atque affectu carentes, quũ tot ab eiſdem acceperint beneficia, nimirum ſacrarum literarũ interpretationes, quas tam fœdè lacerant. Confiſi inquã, viribus receptatorũ, palam contẽnunt iuriſdictionẽ, ſed ad turbas ſeditioneſq; concitãdas ita proni ſunt & ſtrenui, atque etiam Mille artificis inſtinctu ingenioſi, vt ad eas nati eſſe videãtur. Vnde factũ eſſe vidimus, vt ſupremi Eccleſię Aduocati, Edicta, Mãdata, Sententias, Receſſuſq; imperiales, ſuis fucis & artibus in eum adduxerint contẽptum atq; diſcrimẽ, vt reliqua taceã. CAECI ſunt, non ſolũ ſuperſtitione, ſed odio & rabie cõtra nos, inde execrationes illę dirę in nos acerbiſsimę, quæ ſunt à bonis & pijs viris multò alieniſsmę, & ab ingenio Dei, quẽ ipſi exiſtimãt ſe ſolũ colere. CVI ergo conſulũt bene? nũ religioni? num Reipublicę? nihil minus. Nõ enim volunt pacẽ, ſed gladiũ, adeo quidem pace infenſi, vt Theutonicè ipſorum Anteſignanus excucullatus ſcripſerit, ſeſe neque viuum neq; mortuum, epiſcopis & omni clero pacem conceſſurum eſſe. Semper habent fœnum in cornu. Canes muti, oblatrare non poſſunt veritatem, torpent, iacent, ſomno indulgent, horas canonicas ſeu pręces Eccleſiaſticas, negligũt. Nutãt in fide ſua. Diuiſi ſunt, diſtracti ſunt. Inconſtantes vt Proteus, temerarij vt Phaeton, Auari & parci vt Tantalus. In cõuictu moroſi, ac vix etiã ſibi tolerabiles. Charitate frigidi, ira feruidi, odio ptinaces, lĩgua virulẽti, in exercẽdis ſimultatibus ſui

Id eſt, mortales cũ nati ſitis, ne ſupra Deos vos erexeritis.

[illegible]

cti, pro re quauis nihili depugnare parati, intractabiles, rix, voluptatis auidi, ad verba diuina nauseabundi, de omnibus male suspicaces, sibi blandientes, inuidentia plusquam muliebris, iracundia & ferocitas militaris, rixandi nunquam satiata libido, rabiosa maledicentia, vipereum linguæ obtrectatricis venenum, animus tumidus, ceruix præfracta, lubrica fides, vanitas, fictio, assentatio. Cursitant non missi, sacerdotes catholicos expellunt, sese ingerũt & vi intrudunt. Quisque viam suam spectat. Quisque à termino suo ad emolumentum Esaiæ. 56.
suum propensus est, venite aiunt, sumamus vinum & impleamur ebrietate, & erit sicut hodie sic & cras. Nolite audire sermones pseudo prophetarum (inquit D. Cyprianus, in tracta. 3. de simplicitate prælatorum) quoniam visiones cordis eorum frustrantur eos: Loquuntur, sed non ab ore Domini, Hi sunt (ait) qui se præpositos sine vlla ordinationis lege constituunt, qui nemine episcopatum dante, episcopi sibi nomen assumũt. Quos designat in Psalmis Spiritus sanctus sedentes in pestilentiæ cathedra, pestes & lues fidei, serpentis ore fal- Psalm. 1.
lentes, & corrumpendæ veritatis artifices, venena lethalia linguis pestiferis euomentes. Quorum sermo vt cancer serpit, quorum tactus pectoribus & cordibus singulorum mortale virus infundit. Hæreticorum (inquit D. Hieronymus in Osæam) inter se corda diuisa, & contrarijs repugnare sententijs, etiam ipsi non negant, dum diuersa sentiunt. Vnde disperdentur, & confringet siue suffodiet Dominus simulachra vel altaria eorum, quæ de suo corde finxerunt, & vastabit titulos, quibus singuli suis appellantur nominibus, & vocauerunt nomina sua super terras suas, vt nequaquam Christi Ecclesiæ, sed illius vel illius esse dicantur. Attendite ergo vobis & vestratibus, in Christo dilectissimi fratres, Ne de plagis eius accipiatis. Apocaly. 18.
Auertite animum ab ipsis, occludite, obstruite aures. De hijs sufficiat, video enim me prolixiorem fuisse, quàm proposueram, ad alia igitur properabimus.

SEPTEM Ordines in Ecclesia, & quæ singulorum munera.

Multiplices esse gradus in vinea zebaoth, comprobatur ex Hesaia, capite 54. Ecce ego (ait Dominus) sternam per ordinem lapides tuos, & fundabo te in Saphyris, & ponam Iaspidem propugnacula tua, & portas tuas in lapides sculptos, & omnes terminos tuos in lapides desiderabiles. An non hæc in Ecclesia manifestissimè conspiciuntur? habet illa munitiones, diuitias (quæ sunt Christi & filiorum eius, videlicet pauperum) Artificia, sapientiam, pacem, iustitiam, & quam plurimos catechumenos, sternens per ordinem lapides, alios prophe- 1. Corint. 12

tas,

Iob.5. tas,&c̃.Et Iiobus(ad differentiam Iob,filij Isachar,Genes.46.)videlicet ita:Cum lapidibus(inquit)regionum,erit pactum tuum, ad illos reuertar ad Hierusalem in misericordijs, & reædificabitur domus mea.Instituit olim sanctus ille legislator(qui non semel in Dei colloquium admissus est)ministros,Numeri 4.1. παραλειπομένων,25.2. Para.8.instituit,imo auxit hymnidicus ille Psaltes,& ministrorum numerum,& officia. Hos imitati sunt sacratissimi quique Monarchæ. Iam verò plures esse in hac domo (Ecclesia) ordine & officio distinctos ministros,vberrimè testantur sacræ literæ.Idem Iiob,inquit. Spiritus eius ornauit cælos: vt enim cælum syderibus, ita Ecclesiam
Iob.26. ornauit & præfulgidam reddidit ministris. Eadem, psalmographus in suo soliloquio(quod Græci Psalterion,Hebræi Tihillim vocant) corroborat.Adstitit(inquit)regina à dextris tuis in vestitu deaurato
Psalm.44. circundata varietate.Proinde cum lex vmbra sit futurorum bono-
Hebræo.9. rum,lege autem multi erant ministri sacrorum vasorum administratores,operæpretium fuit(neq; enim cõuenit veritatem obscuriorem esse vmbra,& noctem luce ipsa)& in Euangelio quosdam esse officio, ordine,ac dignitate distinctos.Omnia enim,inquit fortis ille fidei agonista Paulus,secundum ordinem,& honestè fiant in vobis. Et Ag-
1.Corin.14. geus propheta,ca.2.Magna erit gloria domus istius nouissimæ,plus quàm primæ,dicit Dominus exercituum.SUNT autem alij in Ecclesia maiores,qui & sacri dicuntur,alij minores Ordines,omnes nu-
Ordines.7. mero septem:videlicet Presbyterorum,Diaconorum, Subdiaconorum,Acoluthorum,Lectorum,Exorcistarum,& Ostiariorum.

1. PRESBYTERI, sunt supremi in Ecclesia ordinati, non tã propter decrepitam senectutem & adultam ætatem, quàm propter sapientiam presbyteri dicti.Non solum cani,non rugæ repentè autoritatem adferre possunt,sed honestè acta,superior ætas fructus auto-
Vide 2. epi. Anacleti ad Episcopos Italiæ. ritatis præbet extremos,dixit Cato.Et Philon.Verè senex nõ ex temporis longinquitate,sed ex laudabili & perfecta vita spectatur,&c̃.
Caniciesnõ tantũ capilli,sed animi virtus. De sacrificorum ordinatione,Acto.6.1.Timoth.3.sint pudici,nõ bilingues,Clemens Epist.1.Item,Anacletus Episto.1.&c̃.Dicti à sacris, sacrificant enim,dant & docent.Ipsis datum Eucharistiæ synaxiosúe sacrum litare.Si plebeis hominibus orationis causa (inquit Ambrosius super locum 1. Timoth. 3.) ad tempus se abstinere præcipit Paulus,vt vacet orationi,quanto magis leuitis & sacerdotibus, quos die noctuq; pró plebe sibi commissa oportet orare? Et Hieronymus (in Titum cap.1.)ait. Si laicis imperatur, vt propter orationem abstineant ab vxorum coitu,quid de Episcopo sentiendum est,qui quotidie pro suis,populiq; peccatis illibatas Deo oblaturus est victimas?

mundio

mundiores ergo debent esse cæteris, quia actores Dei sunt. Septuaginta duos (ait idem Hieron. super locum. Luc. 10.) designauit Dominus, qui præfigurarunt presbyteros, sicut Apostoli sancti Episcopos. Vocantur EPISCOPI, id est, superintendentes, quippe quod debent superintendere, vigilare, gerere curam atque considerationem in eorum salutem, quibus præficiuntur: Dicti autem sunt ab ἐπισκοπέω, quod est considero, vel ἐπισκέπτομαι, quod est visitare. Dicuntur ANTISTITES, vt qui quanto cæteris antestant authoritate & dignitate, tanto etiam debent suis subiectis antestare virtutibus & disciplinis, Antistes autem Græcè prophetam significat. Dicuntur & PRAESVLES, vt alijs perinde atque custodes præsideant. Paulus (Hebræo. 13.) illos egumenos, id est, duces antesignanos vocat. Vocantur etiam Episcopi, Hyperetæ, hoc est ministri Christi, seu apparitores. Alio nomine Epitacteres, id est, præsides. Alio nomine Pontifices, à posse & facio, vt Q. C. Mutius Scæuola affirmat: vt autem Varroni placet, à ponte, eo quod ab ijs (vide Pomponium Letum in libello de Romanorum magistratibus) pons sublitius factus & sæpe restitutus esse perhibeatur, atq; vt canit Andrelinus.

Episcopi nomenclatura

Antistes.

Præsules.

Hyperetæ.

Epitacteres.

Pontifices.

Cætera quo superet meditanti pectora sensu,
Imposita ex ipsis nominaribus habet.

Proinde moneo, recordentur, quales aut quanti sint, & quid se deceat, ne titulares & non operarij sint Prælati: videant ergo vt sint rosæ. Aestas non semper fuerit, componite nidos. Magnæ curæ, magna merces. Opes huiusmodi parandæ, quæ naufracta simul cum Domino queant enatare. Bonum ergo opus desiderat, qui Episcopatum ritè desiderat, Matthæi 15. & aliorum Apostolorum reputabitur collega. Qui verò fastum, luxum, inanem gloriam mundi (fucatæ meretricis) quærit, Iudæ consors, Domino Deo, iusto iudici, pœnas dabit aliquando, Matth. 25. Episcopos instituit Paulus, Acto. 20. Philippen. 1. Tit. 1. de Episcoporum moribus, 2. Corinth. 2. 1. Timoth. 1. 2. 4. Timoth. 12. 4. Titum 2. Episcopatum an desiderare liceat, 1. Timoth. 3. de ordinatione Episcoporum, vide Canones concilij Carthagi. 4. Cui interfuerunt 214. Episcopi. De officio Episcoporum (quod est prædicare populo, curare infirmos, prospicere miseris, constituere presbyteros, ad iustas subditorum querimonias non pertinacius obsurdescere, atque secundum sacros Canones singulis annis circuire Diocæsim suam, & visitare parochias suas sub se constitutas.)

Officiū Episcopale hodie quasi neglectum.

C. relatū. C. decreuimus C. Episcopū

C Item,

&C. placuit. 10. q. prima. Item, de prædicatoribus constituendis, vide Canones concilij Lateranensis, Cano. 10. Debet ergo Episcopus vnusquisque esse vir bonus, instare (vt Paulus loquitur) opportunè importunè, 2. Tim. 4. arguere, obsecrare, increpare, in omni patientia & doctrina. Erit enim (inquit Apostolus) cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coaceruabunt sibi magistros prurientes auribus. Et à veritate quidem auditum auertent, ad fabulas autem conuertentur. Tu verò vigila, in omnibus labora, ἔργον ποίησον εὐαγγελιστοῦ, (Id est, opus fac Euangelistæ.) ministerium tuum imple. Episcopos humiles esse debere, tota scriptura diuina testatur. Vnde Ecclesiasticus, tertio capite. Quantò maior es, tanto magis te humilia, & in conspectu Domini inuenies gratiam. Et iterum. Ducem te constituerunt ne eleueris, sed esto inter eos, quasi vnus ex illis. Episcopi (inquit Diuus Hieronymus, ad Nepotianum) Eccles. 32. sacerdotes se esse nouerint, non dominos. Desidiam Episcoporum reprehendit in decretis Damasus Papa. De infulis, vide Ambrosium Epistola quinquagesima nona. Mitra au- Pōtificalia. tem bicornis noui pariter ac veteris instrumenti scientiam designat. Duæ fimbriæ, spiritus & litera. Chyrotecæ, purum manuum officium indicant. Pedum, populi vitia castigandi potestatem attribuit, debent itaque Episcopi incolumitatem gregis sibi crediti præcipuè curare, scriptum enim. Ezech. 3. Sanguinem eius requiram de manu tua, dicit Dominus. Baculus est acutus in fine, rectus in medio, retortus in summo: Sic Pontifex debet per eam virgam, pungere pigros, regere debiles, colligere vagos, &c. Annulus, Christi & Ecclesiæ copulationis, vt pignus & fidei sacramentum, habetur. Linea vestis summa, quæ niueo candore insignis, vitam vndique puram admonet. Atque vt tandem concludam, Episcopi munus est: Aedificare proximum, de fraternis commodis, perinde vt de suis in Domino gaudere, incommodis mederi, veluti proprijs, mansuetè corripere errantem. Docere nescientem. Erigere lapsum. Consolari deiectum. Adiuuare laborantem. Subuenire egenti. In summa omnes opes suas, omnia bona (fortunæ, corporis, animæ) sua, omne studium, omnes curas, ad hoc referre, vt quamplurimum prosit in Christo, vt quemadmodum ille, neque sibi natus est, neque sibi vixit, neque sibi mortuus est, sed totum se donauit vsibus nostris, ita & illi fratrum commoditatibus inseruire debent, non proprijs. Atque vt vulgo dicitur, Hic poterit rectè cauere iura, qui & leges tenet. Hijs si studerent Episcopi, nihil esset

esset Episcoporum vita neque lætius neque facilius.

DIACONI (quos Latinè ministros, Hebraicè verò Leuitas vocamus, sumpsisse videntur exordium à tribu Leui filij Iacob, de qua in libro Numerorum) sunt sacrosancti ministerij ministratores, & episcoporum oculi, vide Clementem ad Iacobum. Item, Dionysium Areopag. in epist ad Hieronem, &c. Iis cẽsura morum commissa est, verbum Dei gentibus prædicare debent, & in sacris Ecclesiæ actibus sacerdoti deseruire: Præuaricationes cum cleri tum laicorum Episcopis significare, thesaurum Ecclesiasticum dispensare, in Ecclesiæ ministros & pauperes distribuere, & basilicarum sarcta tecta prestare. &c. Hos conuenit esse μαρτυρούμενον, id est, boni testimonij, & spectatæ probitatis. Cõstat, Diaconatus ordinem ab ipsis celebratum Apostolis, vt in libro praxeôn legitur. Septem viros plenos Spiritu sancto, ad hunc elegerunt gradum ministerij, videlicet STEPHANVM protodiaconum, virum plenum fide & Spiritu sancto. Hunc vocat Damascenus taxiarchon, id est, antesignanum. Et Athanasius lib. 11. contra Arrian. primitias martyrum. PHILIPPVM, PROCHORON, NICANOREM, TIMONEM, PARMENAM, & NICOLAVM aduenam Antiochenum. Et oratione præmissa, manus eis imposuerunt, consecrationis eorundem formam tradentes, & relinquentes posteris. Quocirca Diaconus, corde purum, ore mundum, opere castum se studeat exhibere. Euangelion enim, puteus aquarum viuentium, non fluit impetu, id est, liberè, nisi de Libano, id est, de corde casto, & ore candido. Non enim est speciosa laus in ore peccatoris, dicente scriptura: Quare tu enarras iustitias meas, & quare assumis testamentum meum per os tuum? De diaconorum ordinatione, vide Paulum 1. Corinth. 4. 2. Corinth. 3. 11. Actor. 1. 2. Timoth. 4. Diaconatum, prophanum ministerium facit Lutherus excucullatus, cum incircunspecto Caietano Cardi.

[Margin notes: 2. — Nume. 3. — Nume. 14. Leui. 1. 8. — Diaconis quæ censura commissa. — Actor. 6. — Septem diaconi ab Apostolis ordinati. — Eccles. 15. Psalm. 49.]

3. Diaconis adiumento dati sunt ministri, qui apud Hebræos Nathinnei appellantur, dati vel donati, Esdræ. 2. Græcè hypodiaconi, nunc SVBDIACONI, quòd Diaconis subsint. Horum munus oblationes percipere, calicem patinamque attrectare, & ad sacrificium deferre, Epistolam recitare. Olim etiam Subdiaconis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ delegatum erat munus conscribendi Martyrum vitas & agones. Creditur autem Christus (quem Græci μαΐστωρ καὶ ἱκέτωρ dixere) hunc exercuisse ordinem, quando in Cana Galileæ ex aqua vinum fecit, & quando cœna facta, mittens aquam in peluim, pedes discipulorum lauit.

[Margin note: In decretis Fabiani.]

 Quem

Quem etiam ordinem Imperator Romæ accipit.

4. Delegit & alios nonnullos ordines sancta mater Ecclesia, ACOLYTOS, id est, ceroferarios seu sequentes, sequebantur semper Episcopum, vnde & nomen habent: Nam acoluthos græcè, sequentem latinè sonat. Candelabra, luminaria, vrceolos ad aram disponebant, atque portabant. Vinum quoque diacono suggerebant in Eucharistiam sanguinis Christi, vt testatur 4. Carthaginense concilium, cui B. interfuit Augustinus. Is ordo videtur olim traditus Aaroni & filijs eius.

Exodi 27.

5. Sequūtur LECTORES, qui & psalmistæ, hos vocauit Epiphanius anagnostas. Illorum munus est lectione seu recitatione scripturarum populum in Ecclesia instituere, fidem sanctis vocibus pascere, vide Tertullianū in Apologetico cap. 59. de disciplina Christiana. Huius muneris vestigium adhuc in Ecclesia visitur in clericis; certas lectiones in nocturnis suis conuentibus ex scripturis recitantibus. Vtinam cum magna audientium pastura. Quorum officio videtur vsus Christus, quando in medio seniorum, librum Hesaiæ aperiens, legit distinctè ad intelligendum: Et videtur Lectoris esse officium, quo fungebatur Esdras olim.

Lucæ. 4. Esaiæ. 61. Neemi. 7.

6. Sequuntur EXORCISTAE, hos Epiphanius Eporcistas, latinè ciuratores vocat. Energumenis manus imponebant, & solennibus coniurationibus inquietos, qui à spiritibus immundis vexabantur, in Ecclesia compescebāt: vide Ambrosium in capite 4. ad Ephes. Quo quidem gradu ordinis ipse Dominus vsus est, vt accipimus ex Euangelio. Math. 12. Luc. 11. Luc. 7. Marc. 16. Luc. 10. Et quidem maximè, quādo de Maria Magdalena septem eiecit dæmonia. Quod officium & quem ordinem videtur Christus quoque tradidisse discipulis, quum dedit ipsis potestatem & gratiam eijciendi cacodæmones ex hominibus: quo & ipsi sunt functi, Christo adhuc viuente, denique eodem mortuo.

7. Vltimum locum sortiuntur OSTIARII, hos Epiphanius thyroros vocat: & Ignatius, Custodes sanctarum portarum, vt ex præscripto legis præessent templo custodiendo: Ostijs basilicarum adstabant, indignos aspectu & communione sacramentorum, è templorum foribus excludebant, vide Ambrosium epist. 33. Quam verò quondam in nascēte adhuc Ecclesia, fuerit ordo iste Ostiariatus minimè culpandus, argumento sunt opima stipendia, quæ nunc habent Cathedralium Ecclesiarum custodes & thesaurarij, qui surrogati sunt in locum Ostiariorum. Quorum iā officio fungi videmus quando per fidem in Ecclesiam aliquē introducimus, & excommunicatos

Ignat. epist. 12. ad Antiochenses.

è tem-

templo Dei submouemus. Quo quidem officio (scribit clarissimus F. Nausea) functus est Christus, quum vendentes & ementes de templo eiecit, verum ostium existens. Matth. 21 Marci 11. Lucæ. 19.

Nemo ergo se Christo dignum putet seruum citra operam. Opere exemplum habet Episcopus in Apostolo & eius discipulis Timotheo & Tito. Sacerdotes in sacerdotum exemplo. Diaconus in diaconorum. Acto. 6. 7. Diuersi quidem generis vasa sunt in Ecclesia, velut in magna domo, quorum aliud est alio honoratius, Tanta autem Ecclesiæ est maiestas & felicitas, vt quod in his vilissimum est, preciosius sit vniuerso mundo. Functiones quidem diuersæ, sed eodem spiritu vegetantur omnes. Viderit quisque vt suæ respondeat vocationi: Si cum seculo gaudemus, verendum est ne cum seculo & lugeamus. Sic Eleazar aliàs Lazarus, apud inferos in sinu Abrahæ refrigerium consecutus, contra diues epulo in tormentis ignis constitutus. Doceant igitur, inquam, non in friuola garrulitate, sed in doctrina, admonente Paulo Collossen. 4. Vide ministerium (inquit) quod accepisti in Domino, vt illud impleas: Secus facientes condemnabuntur. Nec interim reticendum, Ordines conferre cum signo sensibili gratiam, id quod sacra scriptura vberrimè testatur, Mat. 10. Mar. 6. Luc. 10. Luc. 22. Ioan. 20. Acto. 13. Titum 1. 1. Timot. 5. 2. Timoth. 4. Philippens. 2. 1. Thessalon. 5. Hebr. 5. 1. Petri 5. Actor. 20. Actor. 6. Philippens. 1. 1. Timoth. 3. &c. ad institutum. Ignatius, altisoni Ioannis euangeliographi discipulus, extollens (ad Trallianos) dignitatem episcoporum, presbyterorum, & diaconorum, in hæc verba prorumpit. Quid est (inquit) Episcopus, nisi omnem principatum & potestatem illorum omnium tenens, quemadmodum deceat hominem tenere, imitatorem Dei factum secũdum virtutem? Quid est presbyterion, nisi institutio sancta consiliarij, & confessoris Episcopi? quid etiam Diaconi, nisi imitatores Christi ministrantes Episcopo, sicut Christus Patri, & operantes illi operationem mundam & immaculatam? quomodo S. Stephanus beatissimo Iacobo, & Timotheus & Linus Paulo, & Anacletus & Clemens Petro? Si quis igitur istis inobediens fuerit, hic sine Deo omnino erit, & impius & contemnens Christum, & ordinationem eius minorans. Eadem re memorat idẽ Ignatius, alio in loco, inquiens. Saluto sanctũ presbyterũ vestrũ, saluto sanctos diaconos, saluto subdiaconos, Lectores, Cãtores, Hostiarios, Laborãtes: Exorcistas atq; cõfessores, &c. Cypria. li. 1. Epi. 3. ab initio meminit acolythi. Graduũ cathedræ sacerdotalis meminit idem Cyprianus, lib. 2. Epist. 5. Et Ambrosius in 1. Timoth. 3. vt plura omittã. Quis verò ignorat hierarchicũ spirituũ angelicorũ

Margin notes: Acto. 14. 1. Tim. 5. — Lucæ 16. — Presbyterii quid. — Ignatius ad Antiochenses.

choros seu ordines? videat candidus ἀναγνωσίς, Esai. 6. Ezechielem capite 3. 9. 10. Ephes. 4. Ecclesiast. 49. Colloss. 1. 1. Thessalon. 4. Iudam 1. Apocalyp. 12. & videbit me vera locutum fuisse. Qui ignorat, Flamines, archiflamines, & protoflamines gentilium? à quibus tamen non sumimus exemplum nostræ religionis (quæ ad id vnum tantùm conducunt, vt argumentum sit efficacius ad corroborandum nostræ religionis statum) sed è scripturis, & à sanctis Patribus Christianę pietatis cultoribus. Quocirca (scribit Nazianzenus) Ordo vniuersum constituit, ordo continet tam cælestia, q̃ terrestria, ordo est in mentalibus, ordo in sensibilibus, ordo in angelis, ordo in astris, motu, & magnitudine, habitudine, continentia, & splendore. Alia est claritas solis, alia lunæ, & alia astrorum, Astrum enim ab astro differt claritate. Ordo est anni partibus & temporibus, quæ mundo nunc adueniunt, nunc tacitè abeunt, vt austeritatem mediocritate mitigent. Ordo est in mensuris, interuallisq; diei ac noctis. Ordo in elementis, è quibus corpora, &c. Quare ergo apostatici ordines in Ecclesia indiscriminatim tollunt, & iterum extollunt? An non Lutherus (in libro de abroganda Missa ad Senatum Pragensem, & libro de captiuitate Babylonica) affirmat, Nullum esse neque visibile, neque externum, neque verum sacerdotium in nouo testamento, nisi quod humanis mendacijs per Sathanam erectum? An non in contrarium asserit (in libro visitation.) idem excucullatus, Sacerdotes esse honorãdos, & ordinationem ministrorum (id quod etiam Philippus Melanthon vult) esse Sacramentum? Vbi nõ est ordo (inquit ille) ibi est confusio, quod certè in Germania nostra experimur, vtinam audacius ac verius dicerem. Quot hodie insinuant fidem & nullam habent? Quot ministros creant & non sunt? quot promittunt libertatem ipsi corruptionis serui? Qui iusiurandum violat, fidem violat, inquit Cicero. An non Chore cum suis, nihil interesse inter sacerdotes & leuitas præsumens, Deo iudice, hiatu terrę absorptus est? Et Ozias rex cũ opus sacerdotale præsumeret, lepra percussus? Nunc (Eheu) barbatos apertissimis calceis reiectis baxeis, ad aras stare decorum est, seculo isto iudice. Coronula verò tonsa & terete pileolo, ἀσχήματον. Nunc inquam, qui forsitan sacerdotio dignissimi, ab ordinibus resiliunt, & contra alij seplasiarij præcones clamosos agunt, qui vix suibus pascendis idonei sunt: & nisi vigilauerit magistratus, semper in S. E. sal erit infatuatum, & terra salsa. Mirum certè, Execrãtur Angelici nostri recentiores (vt schematicè loquar) ceu toxicum, Ecclesiasticos gradus, & sodalitia monastica: Illorum verò bona temporalia, rapacissimè in sua aluearea auehere non dedignantur.

In vltima editione locorum communium.

Numeri 16.

Habet

Habet autem & reliqua plebs Christiana suos gradus. Primus est audire verbum. Intelligere, secūdus. In memoria retinere, tertius. Corde credere verbo, est quartus. Verbo fidere, est quintus. Verbi præscripta fideliter reipsa complere, sextus est & summus gradus. Non auditor legis, sed factor iustificatur, inquit Paulus. Quod idem affirmant Euangeliographi, Matth. 25. 1. Corin. 4. Psal. 44. Ezech. 33. Matth. 7. Et scitum est hoc Iustini martyris. Non in verbis, sed in factis sita est nostra religio. Et Seneca, facere docet (inquit) Philosophus, non dicere tantùm. Philoxenus erat Loth, Tobias φιλόξενος (id est, hospitalis) nazir καὶ λειτουργός. Samuel, &c. Audiamus igitur tonātem buccis plenis fratrem Domini, Iacob. 2. cap. Vis scire ô homo (ait) inanis, quoniam fides sine operibus mortua est? Abraham pater noster, nónne ex operibus iustificatus est, offerēs Izaack filium suum super altare? vidē fidem consummatam esse ex operibus? & Phinees, pro opere quodā, quod ingenti zelo patrauit, audiuit. Ecce do ei pacē fœderis mei, & erit tam ipsi, quàm semini eius pactum sacerdotij sempiternum, quia zelatus est pro Deo suo. Sic & Dynastes credidit quidem verbo Christi, sed nec obedientiam intermisit. Est enim fides (quæ per charitatem operatur) donum Dei, quam omnibus adaugere solet Deus liberalissimus. Similiter & Raab meretrix, Iosue. 2. Nónne ex operibus iustificata est, suscipiens exploratores? Fatuis virginibus (inquit D. Chrysostomus, in 6. cap. Zachar.) non infidelitatis, aut peruersæ fidei crimen munitur, sed olei tantùm defectus, quia scilicet misericordiam non exercuerant, neq; eleemosynas fecerant, &c. De fidelium operibus, videat candidus lector, eundem Chrysostomum Homil. 7. in Hebræo. cap. 4. Nazianzenum, oratione 26. Ambrosium in 2. Corinth. 3. & in 1. Corinth. 7. Augustinum, contra Iulianum Pelagianum lib. 6. cap. 117. Fides impetrat, quod lex imperat. Et eundem Augustinum, psal. 91. Gregorium lib. 6. epistolarum capite 179. Damascenum lib. 4. cap. 10. Basilium in psalm. 31. & in psal. 52. Hilarium in psal. 2. & in psal. 51. &c. Sicut ergo corpus sine spiritu cadauer & truncus est. Ita & fides sine operibus cadauerosa, & effigies in speculo euanida. Sciendum autem merita nostra esse dona Christi, palmes enim non fert fructum à semetipso, nisi manserit in vite, hæc parergôs.

Christianæ plebis gradus.

Roman. 2.

Fides per charitatē operatur.

Digressio.

Id est, Nazareus & sacerdos.

Numer. 25.
Deutero. 13.
1. Iohan. 3.

CONVENTIONES IN S. R. E.

SI Ecclesiam non audierit, inquit agonotheta siue Choregus Christus IHESVS, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Ecclesię autem dicere, est rem ipsam præsulibus, & præsidentibus indicare, ait Diuus Chryso-

Matth. 18.

Chrysostomus ibidē. Hic S. Gregorius. Vbi sunt (inquit) qui Ecclesię cōuentum præsumunt cōtemnere, & venerādæ congregationis preces solitarias anteferre? Si duobus vel tribus simul positis, IHESVS medium se promisit, quid non dabit plurimis? Legimus Moysen seruum Domini, voluisse synagogam populi esse iudicium, cui etiam sacerdotes præfecit, qui non tantum de lege, sed etiam de causis prophanis cognoscerent, peioréne loco erit Ecclesia? Mihi quidem (dixit Valētinianus, vt Sozomenes vult) cū vnus de populo sim, fas non est talia perscrutari (de hæreticorum dogmatibus loquitur) verùm sacerdotes, quibus hæc cura est, apud semetipsos congregentur, vbi voluerint, &c. Labia enim sacerdotis custodiunt scientiam, & legē requirunt ex ore eius. Et grauis, (inquit Hilarius, de synodis contra Arrianos) veterum est authoritas. Eadem inculcat Irenæus (lib. 4. ca. 45.) dicens. Vbi charismata (donatiua diaphora) Domini posita sunt, ibi discere oportet veritatem, apud quos est ea, ab Apostolis successio, & id quod est sacrum & irreprobabile sermonis constat, Hæc ille. Quemadmodum ergo apiculæ, leuibus pennis arborū & herbarum floribus insident, latentemq; in flosculis liquorculū, innocua deprædatione auehunt, vt tandem dulcissimos mellis fauos, nido cōfectos, hominibus præstent. Ita & Ecclesiæ Catholicæ Doctores super amœna, vernantiaq; scripturarū viridiaria, leui mentis ala residentes, insitę literę, succum Spiritus sancti hauriētes, soliciti sunt, vt dulcissimū mel fidei, auditorum cordibus placidè instillent. Consilio Gangrensi sic decretum legimus. Si quis docet domum Dei contemptibilem esse, & conuentus qui in ea celebrantur, anathema sit. Item, Si quis extra Ecclesiam seorsum conuentus celebrat, & despiciens Ecclesiam, ea quæ Ecclesiæ voluerit vsurpare, non conueniente presbytero iuxta decretum Episcopi, anathema sit, &c. Non destruent ergo Ecclesiam, qui pro ea animas suas posuerunt. Quemadmodum enim Pater per prophetas docuit, & Filius per Apostolos, Ita & in Ecclesia catholica docet Spiritus sanctus, per Apostolicos.

Exod. 18. Deute. 17. & 18.

Sedulius Tripar. hist. lib. 7. cap. 12.

Malach. 2. Ephes. 4.

Tria genera Conciliorum Ecclesiasticorum.

1. VNIVERSALE & Oecumenicum, οἰκουμένην enim orbem terrarum appellant Græci: vbi totius Ecclesiæ negotium ventilatur & excutitur, ex omnibus totius orbis prouincijs conuocatis orthodoxis Episcopis. Sic Nicenum 1. extitit, authore Constantino Imperatore.

PRO-

PROVINCIALE, & ipsum quale sit, æquè indicat eius nomi- 2.
nis (inquit Phigius, lib. 6. cap. 2.) ratio, nempè in quo sub vno metro politano vnius tantum prouinciæ Episcopi conuenientes, eiusdem prospiciunt consuluntq; negotijs.

MEDII verò generis concilia sunt, in quibus causa quidem quæ 3.
tractatur vniuersalis est, hoc est, fidem aut Ecclesiasticam obseruationem concernens: sed conuocatio aut congregatio nequaquam. Cuius generis sunt ferè vniuersa, quæ ante Nicænum celebrata reperiuntur concilia, in illa primitiua Ecclesia, & inprimis illud omnium primum Hierosolymis habitum. Quod vniuersale dici non potuit, vt in quo ex 12. tres tantùm interfuisse legantur Apostoli, Petrus, Iacobus, & Iohannes, &c.

Alij hunc in modum Synodales conuentus distinguunt. In vniuersales, quæ per summum Pontificem. In Prouinciales, quæ per primates & Archiepiscopos. In episcopales seu Dioecesanas, quæ per Episcopos. In Archidiaconales, quæ per Archidiaconos, & Archipresbyterales, quæ per Archipresbyteros indicuntur.

Idcirco autem inchoantur concilia Oecumenica, vt lapsa morum disciplina, & penè collapsa Ecclesia erigatur, & instauretur: & vetus populus post diuturnam captiuitatem apud externos reges & principes, redeat Hierosolymam ad instaurandum templum. Sunt ergo tria expectanda à generali concessu. 1. Hæresum extirpatio. 2. Disciplinæ Ecclesiasticæ, & morum reformatio, Frangi potest archisecta, sed vix alia re, quàm Ecclesiasticorum pœnitentia. Ea rite acta, occidet hæresis, & Ecclesia restituetur. 3. Pax totius Ecclesiæ.

Tria expectãda à concilio legitimo.

Legimus in libro Moseos vltimo, Moysen legislatorem adhortari consueuisse populum Israhel ijsdem verbis. Vos hodie contra inimicos vestros pugnam committitis, nõ pertimescat cor vestrum, nolite metuere, nolite cedere, nec formidetis eos (scismatarchas) quia Dominus Deus vester IN MEDIO VESTRI EST, & pro vobis contra aduersarios dimicabit, vt eruat vos de periculo. An hæc negabit dilectus IHESVS sponsus S. R. E. suæ Ecclesiæ, & pijs (in illa) conuentionibus?

Deuter. 20.
Deus in medio S. E.

Legitimus consessus, non sedet cum hominibus vanis, & ad fucatos non ingreditur. Cœtum malorum odio prosequitur; & cum impijs hæresiotis nullum commercium habet. Lauat in innocentia manus suas, circundat altare Domini, enarrat omnia mirabilia eius, &c. vide quanto præniteat fides S. E. fidei synagogæ, & veritas, atque res ipsa ab ænigmate discrepet. Pereant itaque, qui audent tam salubrem & necessariam Apostolorum traditionem spernere, & sacrilega

Psalm. 26.

crilega lingua, sacratissimis concilijs, quæ nobis fidei mysteria tradiderunt, contradicere detrahereq;. Hinc etiam apparet, quàm pestifera illorum nostris temporibus sit archisecta, qui vsque adeo sibi placent sua φιλαυτία, vt suum iudicium in interpretandis literis, Vniuersali Ecclesiæ præferant: Cur non & concilium illud per Apostolos & Ecclesiam celebratum errasse dicunt, aut D. Paulum dementiæ simul & impietatis arguunt? Quàm iniurius contumeliosusq; & blasphemus in sacra concilia Apostaticus ille Saxo nigellus fuerit, nouerunt sanè omnes, qui excucullati centones & insanias, in Babylone, in abroganda Missa, in visione (in septicipite cap. 34.) Danielis, legerunt. Is, cum anno reparatæ salutis 1521. personaliter vocatus Vuormatiam (seu Borbetomagum) in S. Cæsareæ maiestatis, aliorumque Imperij principum ac procerum conspectum, clementer admonitus fuisset, vt futuri concilij determinationi causam suam submitteret, pertinacissimè (sicut ipsemet iactitauit in suis actis) recusauit. Frangitur marmor, mollescit Adamas sanguine hircino, at ille perstitit inexorabilis (vt leæna raptis catulis, ita ille incanduit) non parcens nec saluti animæ, nec ætati, nec imperijs: Neque enim vetulus canis (vt dici solet) facilè assuescitur loro. Et qualis vir talis oratio. Lingua (ait Cicero) si infrenis, & prodiga, interdum maximarum cladiũ organum est. Mortuum medicari, & senem admonere idem fuerit, dixit Diogenes. Summa, ἀνδρὸς πονηροῦ σπλάγχνον ὄν μαλάσσει &c. Idem Lutherus, nititur alio in loco (in sermone 11. super illud Christi, Attendite à falsis prophetis, Math. 7.) radicitus stirpitusq; Papatum & omnia concilia subuertere. Idem, in articulo 39. assertionum, hisce verbis prorumpit. Via nobis facta est eneruandi authoritatem conciliorum, & libere contradicendi eorum gestis, & iudicandi eorum decreta, & confidenter confitendi quicquid verum videtur, siue probatum, siue reprobatum fuerit à quocunque concilio, hęc Lutherus. Quæ sola procacitas, nobis argumento est, ipsum à Deo destitutũ fuisse, inq; suum ruisse exitium, velut mente captum. Quis iam nõ dixerit induratos? An resipuit Arrius? An hæresim abiurauit Sabellius? recantauit ne Iouinianus? Nonne impium suum errorem, in finem vsque defendit Cheruscus ille (è Vueinsperga natus) Oecolampadius? An non laterem lauerunt, qui Lutherum reuocare studuere? Quid? tam crebra comitia sunt habita propter vnius excucullati proteruiam? adeò multi viri principes summos exhauserunt labores? tu quoque Cæsar, varijs multisq; cogitationibus & molestijs propterea defatigatus? ô superbiam inauditam, in facinore gloriari? optimus est portus pœnitenti mutatio consilij, inquit Cicero, Philip. 12. Et idem, Illis facile ignoscitur,

citur, qui non perseuerare, sed ab errato se reuocare moliuntur, &c. In Vatin.
Quis nescit, Lutherũ se B. Dionysio praetulisse, in confusione sua Babylonica? at non ita fecerunt sancti Ecclesiæ doctores, Ambrosius, Augustinus, Hieronymus. Est enim videre quàm reuerenter Rom. Pontificibus isti scripserint. Siricio, Ambrosius. Damaso, Hieronymus: Et Innocentio tertio, Augustinus. Sed hæc minus fortè ad propositum. Quòd si nihil extra bibliam, sanctis cõcilijs, credere voluerit Lutherus & consectarij colluteristę, Certè cum Arrio negabimus, Filium Dei esse Patri coæternum & consubstantialem, contra decreta Niceni cõsilij. Item, negabimus cum Macedonio Spiritũ sanctum esse Deum, contra sententiã 150. Patrum in Constãtinopolitano concilio. Dicemus quoq; sacratissimã Mariam non Dei, sed hominis tantùm fuisse genitricẽ, & ita cũ impio Nestorio faciemus aliã personam humanitatis, aliã Deitatis. Christõ quoq; verum Deum negabimus contra Ephesina decreta 200. Patrum. Asseremus quoque cum Eutychianæ hæresi, Christum post assumptam carnem humanam, non in duabus naturis subsistere, sed solam in eo diuinam naturam permanere, humana in diuinam mutata, contra decreta 630. Patrum synodi Chalced. &c. Sed obijciunt aduersarij nostri: Scripturam volumus esse iudicem conciliorum, ah non habent profectò, quanquam habere se prętexant, & quis non hæreticorum pro suo dogmate scripturas habere se prętexuit? quis non illam in prauum sensum vertit? Arrius huius scripturæ sensum. Pater maior me est, aduersus personarum æqualitatem interpretatus est. Eluidius etiam hanc, Et non cognouit eam donec peperit filium suum primogenitum, contra B. Virginis perpetuam integritatem intellexit. Marcion hanc, Lex autem subintrauit, vt abundaret delictum, sic contorsit, vt malum esse Moseos legem, & à malo principio iuxta Manichæum originem sumpsisse, non dubitauerit affirmare. Basilides item hac abusus est, qua dixit Paulus Rom. 7. Ego autẽ sine lege viuebã aliquando, vt doceret Pauli animam in alio prius vixisse corpore. Eunomius insuper illud Dauidicũ. Ego dixi dij estis & filij excelsi omnes, cũ verbo Christi cõmittens, credidit haud aliter Christon esse Dei Filium, q̃ aliquem è diuis, quos in Ecclesia veneramur. Manichęi demũ illud haud rectè interpretati. Quotquot ante me venerũt, fures sunt & latrones, de prophetis omnibus, & lege malè sentiebãt, &c. vt consultò prętereã reliquã turbã hęreticorũ. De scripturis itaq; semper gloriati sunt heresiotę, sed perperã intellectis, & pro suo cerebro prauè pessimeq; contortis, queãdmodũ & hodie apostatici recẽtiores de scripturis ludũt, vt ĩfra docebimus. Et esto, habeãt scripturã, Neq; verò nos scriptu-

Obiectionis confutatio.

Ioan. 14.

scripturam recusamus, sed orthodoxam non peruersam requirimus. Nos non Euangelij pudet, vt ait Paulus: Sed imprimis optamus, vt in legitimorum aspectu liceat de ijs rebus disserere. Non fugimus lucem (quemadmodum lucifugi turpiter ganniunt) sed nolumus tenebras pro luce: Nec constituimus nouum tribunal, sed ad hoc prouocamus, quod perpetuò in Ecclesia constitutum fuit. Nec tam præfracti sumus, vt iudicia nostra velimus iudicio totius Ecclesiæ præferre. Quomodo verò hæretici tractent Scripturam sacram, ostendit D. Clemens Alexandrinus, in hæc verba prorumpens. Quanquam & hi, qui hæreses sectantur, audeant vti propheticis scripturis, tamen primùm neque omnibus vtuntur, deinde neq; integris, neque etiam quid vel corpus τῆς προφητείας, vel gibbus velit considerāt; sed ea, quę ἀμφιβόλως dicta sunt, eligentes, transferunt illa in priuatas suas opiniones. Sparsimq; voces paucas veluti flosculos carpentes, non spectant in eis significatum, sed nuda dictione abutūtur. Propemodum enim solis verbis, (τοῖς ῥητοῖς) addictos reperias illos, tanquam solis nominibus inhærere, aut significata variantes ad institutum. Quòd si concilia & constitutiones Patrum (quæ omnia respuitis) nihil sunt, Cur vestras conuentiones Hussiticas (quæ non minus auersanda sunt, quàm inferni præsens faux & chasma, sicuti fœda & tabifica leprodochia seu Nosocomia) omnibus obtruditis? Promisit olim Profugus ille Caiphita Caluinus, se velle acquiescere concilio generali, sed mutato animo, contra acta concilij Tridentini, scurriliter, atrociter atq; calumniosè, & scribit & prædicat, quid hoc (obsecro) aliud est quàm nauigare Anticyras? Proch dolor, quàm precioso munere mundum spoliasti Caluine? quàm citò placidam pacem, nec inopinātibus, orbi eripuisti, Luthere? Et cum pietas sit in Deum, in patriam, in parentes, vos vestri obliti illa omnia sustulistis. De concilijs plura vide, Acto. 15. Gregor. Epistol. 23. lib. 1. Euseb. lib. 20. cap. 6. Histor. Trip. lib. 1. cap. 21. & lib. 2. cap. 5. & lib. 4. cap. 9. & lib. 7. cap. 12. lib. 2. cap. 7. Leo. in Episto. 11. Origenem Matth. 24. Eusebium lib. 7. cap. 22. Irenæum, lib. 4. cap. 43. & 45. & 61. Si quis autem, ampliorem & profundiorem pertractationem efflagitat: recurrat ad sex libros (quos de concilijs ædidit) D. Conradi Brun Iurisconsulti.

7. Stromateon.

QVAE

QVAE SINT AETATES ECCLESIAE CATHOlicæ,(longinquæ regionis, Luc. xix.) incrementa atque progressus, Quando instituta, & in quot plagas mundi se extendat Christianismus.

PRIMA ECCLESIA, corpus est vnum, cuius plurima membra, inque membris iam augetur, iam minuitur, iam enim multi, iam pauci Christicolæ sunt. Legimus ab ascensione Domini Hierosolymis 120. fidelium fuisse, Actor. 1. 2. 4. Eaque primigenia Ecclesia fuit. Nemo enim gentes ante saluatoris aduentum in Dei cognitionem vocauit, inquit Cyrillus in Genes. lib. 3. Deinde aucta trium ac quinque millium fuit, quos Cephas duobus sermonibus suis ad fidem Christi conuertit: protinus pari ratione subinde aucta est, per eos, qui verbum in Samaria receperunt (testatur Lucas in libro praxeôn 8. 9. 10.) per Paulum, Ananiam, Cornelium Romanum. Et in omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Ex Aegypto inquam, translata est vinea Solymas, inde expullulauit in nationes, Actor. 11. 14. &c. Nos igitur hanc Ecclesiam (cum Patribus nostris) matrem appellamus. Filioli enim eius sumus. Nos (iterum dico) antiquos seu polychronious habemus, quos sequimur: Quos non puduit lauare stolas in sanguine agni. Et mecum sequuntur Christifideles Germaniæ: regnorum Hispaniæ, Galliæ, Angliæ, Sarmatiæ, Neapolis, Italię, &c. Quibus etiam Christianorum regionibus, se coniunxerunt ferè cõmuni voto proximis annis, & nostra ętate, qui 37. annos Dei nutu attigimus, Indi Cinpualenses, Tascaltecalenses, Temistitanenses, Aculuacenses, Tuxtebequenses olim Anthropophagi, & humanæ carnis comestores, Churultecalenses, &c. vt interim taceam Americam, quã vocant Atlanticam aut Brasilij. Item, Insulam Dominicam, vbi Episcopum agit Alphõsus Mansus. Dariennensibus præest Ioannes Cabedus. In oppido Cõceptio. Fungitur officio pastorali Petrus Xuaretz doctor. Cubensis hodie Episcopus F. Bernardus de Mesa, nobilis Toletanus. Taceo Scianam, Iamicam, Antillas, Mederam, & Hesperidum, Tortucarum, Canariarum insulas. Qui populi omnes, Christum ardenter agnoscere incipiunt, atque non sine admiratione (diuino impulsu haud dubiè puncti) prædicare permittunt, religionem Christianam complectentes quàm ardentissimè. Certè ætate & memoria nostra, cum Clemens 7. Pontifex summus, & Carolus V. Imperator Maximus, Bononiam (Felsinam aliquando vocatam, Iustinus lib. 20.) negocij causa conuenissent, PRETO IAN seu Belulgian, maximus Abyssinorum (cuius fines limitesque in 40. amplius

S. E. paruis initijs creuit

Psalm. 18. Marci 16. Oseæ 11.

Hesperidæ hodie parẽt regi Portugalliæ.

Anno 1533.

D regna

regna distinguuntur, Mediterraneam Is Africæ partem tenet) sceperiser, fidei suæ rationem, & propensum animum, erga Occidentalem S. R. E. V. (quæ nunc radios claritatis suæ, in Orientales, Occidentales, Meridionales, & Septentrionales occiduas plagas, mittere consueuit) per Legatos suos exposuit, mense Februario. Per Petrum Aluaren Indicæ classis præfectum, auream crucem, ob amorem & in signum perpetui amici, Clementi 7. transmittens. Taceo MVLEASSEN regem Tunetanum, is eandē spem certam S. R. E. de se promisit, Anno 1537. Sic, anno Domini 1543. S. E. obedientiam iurarunt CVPENSIS & SCIANVS, ambo reges in Moluccarum insulis: Scriptum enim. Adorabunt eum omnes reges terræ, quoniam ipse (Christus S. E. Sponsus) lux gentium & salus est, vsque ad extremum terræ, &c. Eodem etiam anno, Franciscus Caberius Apostolicæ professionis homo, 10000. hominum (vt annales loquuntur), vno mense in Aurea CHERSONESO (quæ gens olim dæmonum cultrix fuerat) catechizauit, Episcopum habet hæc Chersonesus, Michaëlem Vasium Lusitanum. Præterea, anno salutis 1544. à prorege Lusitaniæ in Malacha aureæ Chersonesi emporio, præter fælicem rerum externarum successum, supra quingenta hominum millia dedisse nomen Christo significatum est. Et paulò ante ætatem nostram, Permy & Pecerri, populi (à Moscha regia vrbe sexcentis miliaribus distantes) remotiores, qui more gentilium olim idolis sacrificabant, nunc Christon colunt, & qui ante non interrogabant, iuxta Domini verbum, quæsierunt: inuenerunt qui non quæsierunt. &c. Legat pius lector de matre Ecclesia toto orbe diffusa, Augustinū Epistol. 39. EXCVTITE ergo lachrymas Christifideles, nolite desperare illis deploratissimis temporibus, meliora vobis S. E. de se promittit & pollicetur. Oportet esse scandalū & hæreses, sed væ væ per quem scandalum fit. Quis iam non dixerit, Summam veritatem hæc induratis (qui mentem suam, supremam hominis speculam, à suo creatore abalienarunt) prædixisse? Auferetur (inquit Dominus) à vobis regnum, & dabitur genti facienti fructus eius. Et alio in loco. Castigabit te defectio tua, & malitia tua arguet te. Et iterum. Miluus in cælo cognouit tempus suum, turtur & hirundo & ciconia custodierunt tempus aduētus sui: populus autem meus non cognouit iudicium Domini. Et idem. Hæc dicit Adonai Dominus: Eo quòd mei oblitus es, & abiecisti me post te, etiam tu accipe impietatem tuam & malitiam tuam. Et Ieremiæ 2. capite. Obstupuit cælum super hoc, & inhorruit supra modum vehementer, dicit Dominus: quia duo mala fecit populus meus, Me dereliquerunt fontem

Festinant ad fidem gētes extraneæ.

Psalm. 71.
Esaiæ. 49.

Esaiæ. 65.

Ioan. 14.

Deutero. 32

Ierem. 2.

Ierem. 1.

fontem aquæ viuentis,& foderunt sibi lacus contritos, qui non potuerunt aquam continere,&c̃. An verò Iudæis tantùm illa prædixit? ita quidem. Sed interim non veretur & hoc omnibus minari gentibus apostaticis. Iustus est in induratos, Pius verò plastes in simplices & prudentes, qui Ethnicos(opus manuum suarum)minimè vult excludere, Quapropter dicit. Habeo alias oues & illas adducã. Et psalmo 17. Λαὸς ὃν οὐκ ἔγνων, ἐδούλευσέ μοι, εἰς ἀκοὴν ὠτίου ὑπήκουσέ μου. Et Hesaiæ Id est, populus quē non cognoui seruiuit mihi, in auditu auris obediuit mihi.
cap. 65. Ecce ego, ecce ego ad gentem quæ nesciebat me, & quæ non inuocabat nomen meum. Et Actor. 13. Paulus & Barnabas dixerunt, Vobis oportebat primum loqui verbum Dei, sed quoniam repellitis illud, & indignos vos iudicatis æternæ vitæ, ecce conuertimur ad gentes, sic enim præcepit nobis Dominus. Et alio in loco Dominus. Et dicam(inquit Dominus)non populo meo, populus meus es tu, & Osee 2.
ipse dicet, Deus meus es tu. Et Ecclesia canit. Te per orbẽ terrarum sancta confitetur Ecclesia. Et denuo eadem occinit,

A solis ortus cardine
Adusq; terræ limitem Ex Sedulio.
Christum canamus Principem
Natum Maria virgine.

Et Esaias cecinit capite 60. Filij tui de longe venient, & filiæ tuæ de latere surgent: Sed filij isti vnde venerũt? venerũt ex omni natione, quę sub cælo est, ab Indis, ab Gadibus, à Thracibus, à Gotthis, à Scottis & Hybernis, &c. Atq; vt paucis multa dicã. Prius vocati sunt Pharisæi, sed quando respuerunt(peccatum enim volũtatis est) deuolutũ est Sceptrũ Iuda(incarnati verbi efficacia)ad omnes gẽtes, Apocalypseos 7. cap. Statim natus, Oriẽtales reges sibi cõciuit. Math. 2. S. E. auctor non definit.
Idem etiã Romanorũ pręsides & tetrarchas nõ repulit. Acto. 10. Cananeos itidẽ recepit, Math. 25. Pastoris quoq; vox est: Amen dico vobis, quòd multi veniẽt ob oriẽte & occidẽte, & discũbent cũ Abrahã, Matth. 8. Marci. 6. Lucæ. 5.
Isaac & Iacob in regno cęlorũ, Matth. 8. Lucas addit cap. 13. à Meridie, & Septentrione. Cuius meminit D. Augustinus(cõtra Epistolam Parmeniani lib. 1. cap. 2.)dicens. Sedẽti in cathedra(Ecclesiæ Romanæ)totus orbis christianus in trãsmarinis, & lõgè remotis terris subiectus est, &c̃. De vocatione gentiũ mentionẽ facit Actuũ Apostolorũ liber, cap. 6. itẽ, Math. 28. Rom. 3. Ephe. 3. Gala. 1. Collos. 1. Actor. 9. 11. 13. 18. 28. 1. Petri 4. Romano. 10. 15. &c. Sic etiam se habet typus Ecclesiæ. Respice (dixit Dominus Abrahæ) stellas cæli, Coh y hcie Zarecha, hoc est, sic erit semen tuum: Superat igitur arenam maris, filiorum S. E. numerus, Roman. 4. Psalm. 138. Sequitur ergo S. R. E. esse magnam & diffusam, quæ, vt in vnico,

& eo frigido orbis angulo (vbi nihil nisi crapula atque adeo libido, & cætera hoc genus vitia dominantur) efflorescere desinit: ita in toto orbe terrarum reflorescere incipit. Quapropter meritò tot homines Latinos, Græcos, Indos, Christifideles Germanos, Orientales, Occidentales, Meridionales, &c. tot inq̃ chiliades seu Myriades sanctorum triũphantium & militantium, teretẽ mundi circulum, vobis Husitis præferimus. Eant ergo nunc carnales illi Elimasitæ, ac νομοθέται, & iactitent se habere multos fautores dogmatum, ingentes vires seu accessiones (habuit autem etiam immensum sodalitium Samaritanus, Lentulus, Cethegus, Statilius, Catilina, Arrius) & vltimum Thule, quid verò Thyle? quantilli æstimanda ad S. R. E. collocationem? Scriptum est, Ecclesiast, 14. Væ vobis viri impij, qui deseruistis legẽ Dei: Licet enim multiplicemini, peribitis: & si nascimini, in maledictionẽ id fiet: & si obieritis, in maledictionem diuisi eritis. Et Paulus ait, Galat. 1. Si hominibus placerem, Christi seruus non essem. Sed hominibus placet apostaticus, quoniam votum, confessionem, ieiunium, macerationem carnis, cælibatum, &c. tollit, quod tamen Paulus sedulò inculcat, sed quia carnalis est præco, carnales homines in suum rete traxit. Neque igitur seruus Christi (inescans & dementans) esse poterit. Sed nolo vlterius progredi, quid velim candide lector facilè colligere poteris. Pereant itaque Apostaticorum nugacia sophismata, deliræ impietates, indoctissimæ torsiones, ac violentæ sacræ scripturæ expositiones: homines, ita me dij ament, & cælo & terra inuisi. Cæterùm non existimandum est, amplitudinem Ecclesiæ ex copia populorum innumerabili, & ex terræ climatibus seu oris multis pendere, sed ex fidei, spei, & charitatis synceritate & ardore: Tot enim Ecclesias seu accessiones tantis locorum & temporum interuallis sibi distantes, docuit hactenus vnus Spiritus sanctus paracletus, consentiunt enim sibi Ecclesiæ, Et quod Thrax, hoc Sarmata, hoc Indus, hoc Græcus, hoc Latinus, hoc vel extremus Britannus, cum semotioribus, habent. Vnum credit Ecclesia, vnum sapit, vnum desiderat, in vnitate tenetur. De qua scriptum est. Multitudinis credentium erat cor vnum & anima vna. Et iterum. Qui facit vnanimes habitare in domo. Et alibi. Ecce quàm bonum & quàm iucundum habitare fratres in vnum. Domus inquam, ampla est Ecclesia Christiana, quæ à Solis ortu vsque ad occasum, vnius fidei splendore diffunditur, ex omni tribu, lingua, populo & natione collecta, hæc omnium capax est, omnes peccatores verè pœnitentes recipiens: De qua domo, Genescos 28. 2. Regum 7.

Pœnitentiã tollunt apostatici.

Catholica veritas refulget in S. R. E. V.

Actor. 4. Psalm. 67. Psalm. 132.

S. R. Ecclesiæ domus ampla.

3. Reg. 8.

3.Reg.8.Psal.25.83.Esai.5.56.Agge.1.2.&c.Cum è Diametro tumultuaria Ecclesia hypocritica(vt infra docebimus)sit idea Platonica,belua tricorpor Chymęra,Scylla latrans,& ex dentibus serpentinis nata.Non diffusa,sed in angulo,sed in multas scissuras (vt dicturi sumus)distracta,sanguine plena, ferro flammaq; omnia miscens,defectuosa,diuisa.

Syon mons, S. E. habet significationem.

ἀλληγορικῶς Syon har Kodes,Ecclesiā significat.Rursus illa eadem S. E. militans,Zion,id est specula,dicitur,id quod & Hebraici paraphrastes admittunt.Primò,Quòd ab ea gloriā Domini à lōgè speculamur, istud attestāte Paulo,vbi ait. Nos verò omnes reuelata facie gloriā Domini speculantes,in candē imaginē trāsformamur, à claritate in claritatē,tanquam à Domini spiritu.Secūdò.Quòd ab ea insultus hostiū prçuidere debeamus,sicut Hesaias ait,capite 21.Super speculā Domini ego sum,stans totis noctibus,videlicet in prosperitate,in aduersitate,& extremis miserijs.Tertiò. Quòd paranymphus (qui θεάντρωπος καὶ δύναμις est) à longè veniēs,& ab ea speculatur.Et Baruch quinto capite ait.Exurge Hierusalē,& sta in excelso,vt circūspice ad Orientem.In hūc igitur montē ascendamus.Quomodo ascēdimus? Contēptu rerū terrenarum,desiderio vitæ cælestis.Ibi post longas errorum ambages, post infrugiferas rerum humanarum curas delassati,inueniemus nidum. Hoc est,mōs sanctus. 2.Corint. 3. Hoc est, potestas & virtus altissimi. Mōtem Siō quomodo ascēdere debeamus.

S. E. Stella.

Nec immeritò s. R. E. stella seu asteriscus nūcupatur, istud cōfirmante D.Iohāne in Apocalyp.lib.cap.2.Hęc dicit(inquit) qui tenet septē stellas in dextera sua,id est,sanctam Ecclesiā septiformis gratiæ Dei prælucentem,Esai.11.

S. E. terribilis dæmonibus.

Eadēs. R. E.terribilis dęmonibus est.Primò.Propter terribilē insignitionem,sicut scriptū est.Figam vexillū in loco fideli. Et iterum. Pauebit Assur virga percussus. Altero modo terribilis dæmonibus est. S. E. Propter mirabilē conseruationem Sacramentorum, & suauem iubilationem,vt Hieremias ait. Vocem terroris audiuimus. Hesaiæ.11. Esaiæ.30. Hierem.30.

S. E. Arma.

ECCLESIA autē,non armis secularibus vincit aduersarias potestates,sed armis spiritualibus(doctrina,lachrymis,& oratione)quę sunt fortia Deo ad destruendas munitiones & altitudinem nequitiæ spiritualis,inquit D.Ambrosius de viduis.&c.Neq; enim apud Ethnicos magni æstimatur,sanguine sibi laudem parare,canente poëta.

Nolo virum, facili redimit qui sanguine vitam:
Hunc volo laudari, qui sine morte potest.

Lucæ. 22.

Duo gladij in S. E.

Quibus telis hæretici confodiēdi.

Sed audiamus D. Bernardum, is de hac materia in hæc prorumpit verba, de conside. lib. 4. Dicentibus Apostolis (inquit) Ecce duo gladij hîc, non respondisset Dominus, satis est, sed nimis est. Vterque ergo Ecclesiæ, & spiritualis scilicet gladius, & materialis, Sed is quidem pro Ecclesia, ille verò & ab Ecclesia exercendus est. Ille sacerdotis, is militis manus, sed sanè ad nutum sacerdotis, & iussum Imperatoris, hæc ille. Sed quibus telis conficiēdi sint, rogas? Audi breuibus. Satis catholico fuerit, publicam Ecclesiæ consuetudinem, vel traditionem Apostolicam, vel generalem aliquam Patrum synodum, seu quempiam approbatum interpretem, adducere. Istis enim (vbi scripturæ defuerint) confodiendi sunt. Neq; semper adferre scripturas licet, neq; quum afferuntur, cedere nos decet illorum interpretationi, nisi quatenus Patribus conueniat orthodoxis. Ecclesia cui credimus, & in qua Spiritum sanctum residere non ambigimus, columna nobis est (vt Paulus ait) & firmamentum veritatis.

S. R. E. TYPVS VINEA.

Esaiæ. 5.

Eadem S. R. E. nouelleto comparatur, quoniam nunquam sterilescit, Malach. 3. & Psalmographus regius canit, psal. 79. Vineam ex Aegypto transtulisti & plantasti, radices & arbusta eius, & replesti terram, operuit montes vmbra eius, & arbusta eius cedros Dei, extendisti palmites eius vsq; ad mare, & vsque ad flumen propagines eius, & alio in loco Scriptura. Vinea facta est dilecto in cornu in loco vberi & macerie, circundedi & circunfodi vineam Soreth, &c. Vinea illa dedit fructum suum in copia. Hanc supplantauit Maschiah & Adonai, qui est Christus Domini, hanc cruore suo irrigauit. Vinea illa, maxima copia fructuariorum palmitum, spem pollicetur certam, licet hactenus malignè successus in Germania responderit. Vinea inquam illa Domini, hactenus indissolubilis permansit, solida authoritate perpetuæ stabilitatis fulcita est. Hanc, Vniuersæ conditor Creaturæ, tanta complectitur charitate, vt nullus spiritus tempestatis, neq; procella, aduersus eam præualere posit. Vinea illa exoticis ampelis viticulisq; non conseritur, nullum peregrinum seminarium aliundè in hoc nouelletum infertur, respuit peregrinas vites. Agricolæ nutu per se huberes, pulchros, dulces, atq; perpetuos fructus profert. Illam elegit S. E. Sponsus, hanc omnigenis charismatibus fœcundauit, hæc sterilescit nunquam. In hac vinea, vnanimi consensu & coniunctissimo animo, Apostoli gentibus prædicarunt

Christum:

Christũ: Ad hãc sanctissimam illam concionẽ,(qua gens Christigena arcano nexu coit)fortis fidei agonista, primus Ecclesiæ Christi antistes,fideliter cohortatus est.Hæc ab Apostolis accepta,illibatè custodierunt antiquiores Patres nostri,adusq; sua tempora, id quod Irenæus Lugdunensis(anno 185. sub Commodo,Seuero.)atq; hunc secutus Augustinus,factum esse ingenuè fatentur. Cæterùm de vinea Domini.Vide Hiere.2.12.Matth.10.Luc.13.Mar.12. Sed qui sunt agricolæ,quibus Vineam locat Dominus excolendam, nisi sacerdotes:ad gloriam quidem,si diligenter vineam Dei,id est, populũ eius tractauerint:ad periculum autem,si negligenter, inquit D. Chrysostomus,in Matth.homil.40. &c̃.

S. E. CAELVM ELECTORVM.

Eadem S. E. cælum dicitur:Id confirmat D.Gregorius,(Moral. lib.30.cap.24.)dicens.Cælum S. E. vocatur electorum,quæ ad æternam contemplationem sublimatur,surgentesq; ab infimis cogitationum tumultus premit:atq; intra se Deo quoddam silentium facit. Quod quidem silentium contemplationis, quia in hac vita non potest esse perfectum factum,dimidia hora dicitur.Eadem inculcat D. Augustinus,dicens.In Ecclesia incarnationis Christi mysteria patefacta sunt,vnde ostenditur Ecclesia cælum esse, hæc ille, super locum Apocalyp.cap.12.&c̃. Apo.8.& 12

S. E. Ciuitas supra montem.

Eadem S. R. E. ciuitati supra montem haud immeritò comparatur,quæ nequaquam potest abscondi, cuius meminit Psalmographus,dicens. Gloriosa dicta sunt de te ciuitas Dei. Hæc licet sit parua,vt est apud D. Hieronymum in Ecclesiasten.cap.9. & in ea pauci,ad cõparationem mũdi totius,aduersus quã sępe consurgit rex magnus diabolus,non quòd magnus sit, sed quòd se magnum iactitet, & circundet eam obsidione,siue persecutione, siue alio angustiarum genere,tamen firma est.Quod & idem Hiero.probat in Iesaiam ca. 27.citans illud in Cantico Canticorum. Filij matris meæ pugnauerunt aduersus me,& loquitur:Ego ciuitas firma,ciuitas, quę oppugnatur.Nempe ciuitas non super harenam,sed super petram firmissimam fundata,&c̃. Huius ciuitatis promontorium Christus est, cuius veritati,tanquam fundamento,quod conuelli non potest, S. E. fides innititur:Hinc V. Beda.Ciuitas hæc(inquit)in monte olieuti posita esse refertur, vt Ecclesiam per gratiam sui conditoris saluandam esse designet,qui nos vnctione spiritualium charismatum,& scientię pietatisq;

Psalm. 86.

Diabolus rex magnus

pietatisq; perpetua luce refouet,&c. Atque vt hæc ciuitas Dei, ita Babylon ciuitas est diaboli, toto orbe terrarum diffusa, in qua omnis immunditia in hominibus malis per totum orbem commoratur.

Ciuitas diaboli.

S. E. ardens rubus.

Eandem S. E. D. Hieronymus ardenti rubo & non comburenti comparat, in lib. de 42. mansionibus, ad Fabiolam. Quid igitur in typo notat rubus, quem Moses visus est ardere, & tamen neque re vera arsit, neque combustus est? certe nihil aliud, quàm arbuscula parua, aspera, & florida: parua quidem, in initiali Ecclesia, aspera, per pœnitentiam: florida, quoniam à solis ortu vsque ad occasum sese diffudit. De Rubo vide, Exod. 3. Deutero. 33. Marc. 12. Luc. 6. 20. Act. 7. &c. inflammatur ergo S. E. persecutionibus, sed loquente Domino non perit.

Rubus non combustus S. R. E.

S. E. Turris fortißima.

Hæc facit iudicium pupillo & viduæ, amat peregrinum (verè pœnitentem) & dat ei victum atque vestitum. Turris fortissima, ad ipsam currunt pij & exaltantur. Arx inquam munitissima, quę impugnari quidem potest, expugnari & deleri nunquam, geminæ enim gigas substantiæ turriger sedulò inuigilat.

Deutero. 10 Prouerb. 18.

S. E. scaua velinola Petridos.

Eadem S. E. R. nauis seu stlàta dicitur, quoniam Petri est, in qua Christus (quem Sybilla Erythræa παντατροφον credidit) est. Licet illa in huius mundi pelago, passim turbinibus ita agitetur, vt aliquoties ferè videatur (est enim ad miserias & labores ab æterno prædestinata, Periclitata est arca in cataclysmo, & hodie periclitatur Ecclesia in mundo) obrui, nunquam tamen supprimetur, vexabitur quidem & infestabitur per hæreticos, per scismaticos, per Turcas & Iudęos, denique per caput omnium hypocritarũ (Antichristũ) impugnabitur sed non excindetur, Christus enim verus Nauarchus & limenarcha malatiã offerens, inuigilat. Manebit igitur inęternum, quia regnum Christi perpetuum est. Ecclesia (ait Ambrosius, Hexa. 4. cap. 2) videtur sicut luna deficere, sed non deficit, obumbrari potest, deficere non potest. Hæc inquam, licet crebris ventorum fluctibus .i. tentationũ plagis & verberibus fatigetur, tamẽ nunquã potest sustinere naufragium, quia in arbore eius .i. in cruce Christus erigitur: in puppi residet pater, residet gubernator, castena quæque S. E. reseruans, Mar. 4. Proram paracletus seruat Spiritussanctus, hanc per angusta huius

S. R. E. cym.

Id est, omnia pascẽtẽ.

S. E. stabilis non patitur naufragiũ.

huius mundi freta, duodeni in portũ remiges ducunt, i. duodecim Apostoli, & similis numerus Prophetarum. Quis iam S. E. cessaturã dixerit? quis ruituram? Cælũ & terra, (inquit Theophilactus super locũ Luc. 21.) quo ad generationes, cessabunt & mutabuntur, fides autem non deficiet. Hæc S. E. cum Syrtes, Scyllas, Charibdes (Cyaneę olim dictę.) Symplegades, tot infesta maris pericula, & tempestates (quibus nihil tristius & horribilius) colligit, ad portũ tẽdit salutis. In hac cymba abest perfidia, fides in illa prosumia adspirat. In hac naui Dauid intense orauit Dominum in spiritu, dicens. Spiritus tuus bonus deducet me in terram. In hac, quomodo oporteat te conuersari, depingit Paulus, 1. Timoth. 3. ô quàm celebris lembus, quem cęli cælorum non capiunt, Nauis illa portauit. Fugiãt ergo catholici myoparones scismatarchas, fugiant inquam Caccidiabolos piratas, qui exoticis opinionibus, mentes mortalium (animas) per cæca & cænosa vada, in æternum abyssum auehunt. Pudeat inq̃ poetas de cymba Deucalionis, & de rate Argonautarũ tempus insumere, Cedat & arca Nohemi. Nec reticendũ hic. S. Ecclesiã (quã Christus IHESVS omnigenis charismatibus fœcũdauit) cõstare, ex Iudęis & gentibus, idipsum enim adũbrant 2. nauiculę quę Petri sunt. In naui illa pręcipua merx est verbũ Dei, quod est panis vitę, quod ære nõ vęnit, Esai. 55. Matth. 10. Prope est hic cibus omnibus catholicis Christifidelibus, Deutero. 30. Romano. 10. Nec est quod existimes, S. E. esse authorem & caput verbi, sed quòd sensus verbi sit verus & genuinus penes Ecclesiam, cuius efficacem dispensationem illa habet: verùm hæc prolixius quàm patitur præfixum tempus.

Syrtes dictæ sunt ἀπὸ τοῦ σύρω, id est traho.
Psalm. 142
Psalm. 131
Lucæ. 5

S. E. Macrocheira inconsutilis.

Eadem S. R. E. inconsutilis exomis seu læna Domini non immeritò dicitur: Pro qua seruanda Christus corpus exposuit. Cuius meminit D. Augustinus, in libro de hæresibus, hisce verbis in persona Christi prorumpit. Caput meum spinis opposui, lancea latus meum aperuit, tot non dico iniurijs, sed asperitatibus laceratus sum, sanguinem meum fudi, animam meam posui vt mihi coniungerem te, & tu me diuidis? & paulò post: Erubescite tandem impij, tunicam (Cataclistam) hominis iam iudicati in cruce pendentis, Pilati neopolemi non sunt ausi conscindere, & vos conamini charitatem hominis in cælo sedentis, imò regnantis cum Deo, diuidere? &c. De mysterio autem quadripartitæ vestis loquitur idem S. Augustinus (tractu 11. in Ioannis Euangelion) dicens. Quadripartita vestis Domini nostri IHESV CHRISTI, quadripartitam figura-

Vestis inconsutilis, refert S. E. vniuersalitatẽ & vnitatem.
A Verbo κατακλείω *quod significat claudo.*
Vestiũ Christi quadripartitio.

figurauit Ecclesiam, toto scilicet qua, quatuor partibus constat, terrarum orbe diffusam, & omnibus eiusdem partibus æqualiter, id est, concorditer distributam.

S. E. Gyne parthenias.

S. E. Virgo & mater.

Nec reprehenduntur, qui S. R. E. mulierem virginitatis, & matrem immaculatam dicunt. Hinc Ambrosius (lib. 1. de virginibus) inquit. Virgo est castitate, mater est prole: parturit itaq; nos virgo, non viro plena, sed spiritu: parit nos virgo, non cum dolore membrorum, sed cum gaudijs angelorum: nutrit nos virgo, non corporis sed Apostoli, &c. Eadem rememorat Augustinus (lib. de sancta virgine cap. 2.) dicens. Ecclesia virgo & mater est, cuius prolem alloquimur si mater non est? Et alio in loco D. Hieronymus (lib. 2. aduersus Iouinianum) ait. Sponsa, soror, mater, & quęcunq; alia putaueris vocabula, vnius Ecclesiæ congregatio est, quæ nunquam est sine sponso, fratre, filio, &c. Vnam habet fidem, nec constupratur dogmatum varietate, nec hæresibus scinditur, virgo permanet, quocunq; vadit agnus sequitur illum, Sola nouit Cãticum Christi: meritò igitur mater est, quia compatiens: imò tanta ac talis mater hæresin tantum superans, quãtum muscam & bupestrem Phęnix auricolor excellit, & porphyrio, quantum luto præstat aurum, & vmbrę corpus. Meritò item virgo, quia quæ mater est populis, virgo est sacris, & quæ aliquãdo meretrix ęrat, iam virgo est. Vnde Ambrosius in lib. de Salomone, cap. 5. Meretrix (ait) ista Ecclesia & typus est aliquando in gentibus constituta, idolorum cultibus vitiata, quam vanæ superstitionis stupra polluerant, quam falsorum deorum adulteram fecerat multitudo, lasciuosq; ac turpes incompositis motibus saltus nemorũ & lucorum inculta lustrabat, dedita luxuriæ, pompæ gentilium mãcipata. Hanc posteaquam Dominus noster Ihesus Christus puro baptismatis fonte perfudit, ablutionem & criminis accipit & nominis per gratiam fidei, post meretricem fit virgo, quia vni se destinauit sponso. Et quæ olim ante aduentum Christi sterilis erat, iam resecans vitia (posteaquam iustitia de cælo prospexit) fœcunda reddita est; hinc Paulus, Galat. 4. Lætare (inquit) sterilis, quæ non paris, erumpe & exclama, quæ non parturis. Sed hæc S. E. quæ sterilis olim dicebatur, quo pacto fertilis facta ac reddita sit, Hieronymi testimonio probatur in Epistola ad Galatas, cap. 4. Hæc S. E. fœtosa quondam in liberis fuit, sterilis verò S. E. sine viro Christo, sine vllo sponsi sermonis alloquio diu iacuit in deserto. Sed postquã accepit illa librum repudij in manus suas, & omnia ornamenta viri in idoli vertit ornamentum, tunc maritus

S. E. meretrix quomodo.

S. E. nõ permansit meretrix, sed fuit.

S. E. sterilis quomodo.

maritus priore cingulo putrescente, alium lumbis suis baltheũ, aliud de gentibus lumbare cõtexuit, quę statim vt est viro iũcta, cõcepit & peperit. Et in Esaia exclamat Dominus per Prophetam: Si est gens nata simul quando vna die, in actibus Apostolorum, tria millia & quinque millia hominum crediderunt. Nec puto necesse vt de multitudine Christiana, & de Iudæorum paucitate dicamus, cum in toto mundo crucis vexilla resplendeant, & vix rarus atque notabilis in vrbibus Iudæis appareat, hæc D. Hieronymus. Eiusdem materiæ meminit D. Ambrosius lib. 2. de Abrahamo patriarcha, ca. 10. Qui vtriusq; rationem reddit in cõparatione Agar & Sara. Item D. Cyprianus in 2. libro, aduersus Iudæos, &c̃. Nec obiter hîc pio lectori celandum S. R. E. multiplicem esse partum. Quorũ alij renascuntur per baptismũ. Alij per pœnitentiã. Alij per votũ, pars per ordinationẽ. Postremi per martyriũ. Hęc itaq; S. mater E. naturali ad hoc adfectu instigãte, alũnos suos ad bene beatéq; viuendũ ducit, plerũq; semper sua beneficia & merita, prępmiaq; proponit. Nos in illius aluo foti sumus & inde nati. hîc militamus spe, triũphabimus re, vtrũq; in veritate possidebimus. Quis iam nõ dixerit S. E. matrem & matricẽ nostram meritò spõsam vocari, quæ Christo spõso copulata est? de quo sancto spirituali connubio, Apostoli sunt procreati, qui lugere non possunt quãdiu sponsam in thalamo vident, & sciunt sponsum esse cum sponsa. Quando verò (inquit D. Hieronymus) transierint nuptiæ, & passionis ac resurrectionis tempus aduenerit, tũc sponsi filij ieiunabunt, hæc ille. Multiplex S. E. partus.

Causæ remanendi in S. E.

Iam verò quis obiecerit, quid fidelem alumnũ in S. E. gremio iustissimè tenere poterit? Hîc respõdet Augustinus (aduersus Epistolã Manich. cap. 4) dicens. Tenet me cõsensio populorũ, atq; gentiũ. Authoritas miraculis inchoata, spe nutrita, charitate aucta, &c. Postremò ipsum Catholicę nomen, quod non sine causa, inter tam multas hæreses sola obtinuit.

S. E. Caput Christus.

S. R. E. caput esse Christum, confirmat Paulus dicens. Mulieres viris suis subditæ sint sicut Domino, quoniam vir caput est mulieris, sicut Christus κεφαλὴ S. E. Et idem alio in loco. Viri caput Christus, caput autem mulieris vir, Caput verò Christi Deus est. Ephes. 5. 1. Corint. 11.
Eiusdem meminit Diuus Augustinus (Episto. 50. ad Bonifacium de moderatè coercendis hæreticis) dicens. Ecclesia catholica sola corporis Christi est, cuius ille caput est, saluator corporis sui.

Extra

Extra hoc corpus neminem viuificat ſpiritus ſanctus,&c̄.Et quemad modum Chriſtus caput,fundamentum,& præcipuus architectus eſt S. E. Sic nos pariter huius membra ſumus, 1.Corinth. 12. Epheſ. 2.& 4. Colloſſ.1.& 3. Nec reticendum, Thalmuthiſtas (aliàs Thal-mudicaniſti ſeu Kalmuſcrani) ſimili modo ex Hoſea vocare Meſsiã caput populi ſui,verba prophetæ ſunt,veſa mu lahem Roſch Ehad, hoc eſt,conſtituent eum vnicum caput.Et iterum. Meſsias caput in Ieſrahel eſt futurus.

Hoſee.1.

S. E. loquitur Chriſtus multis modis.

Monet autem dilectus S. E. ſponſus,alumnos in ſinu Eccleſiæ con ſtitutos varijs modis. Alios,per prædicationes trahit,alios vitæ exē-plo,alios beneficij largitione.Cæteros per inſpirationes,reliquos per flagella.Monet inquam,vt obliuioni patronos penates, Palm. 44. vocat ad ſe,Matth.11.vocat ab omni Eidololatria. Ioan. 8. vt ver-bum audiant,Matth.17.vt verbum cuſtodiãt,Ioan.8.vt ingenium ſancti ſpiritus (per quem renati ſunt)referant, Ioan.3. Colloſſen. 3. 1.Pet. 1.vt veſtigijs ſuis inſiſtant,& bonis operibus ſtudeant,Matth. 5. Luc.1.Errant ergo fœdè recentiores noſtri ſolifidenſes, qui ſolam fidem iuſtificare ganniunt.Dicet enim non ſignatis.Ite in ignem ęter num: Nudus fui, & non me contexiſtis,vagus,& non me collegi-ſtis.Hîc in proprio adipe frixæ libidines bullient, & inter ſartagines flammeas miſerabilia corpora cremabunt.Niſi ergo Euangelion fa-ctis expreſſerimus,parum nobis proderit,Matth.6.7.Hebræ.6.10. hinc ſcriptum legimus,Pſal.30.Sur me Ra,Va Aſe Tob.hoc eſt,de clina à malo,& fac bonũ.Sic Demoſthenes interrogatus,quid homo ſimile Deo haberet,dixit: Benefacere,& vera dicere.Non dicere,ſed eſſe,facit beatum,hæc extra limites.

Iuſtitia ex opere bono æſtimatur.

CHRISTVS IHESVS, quomodo in medio S. E. ſit.

Dixit Gamaliel Iudæis,Actor.5. Si ex hominibus conſilium hoc aut opus,diſſoluetur.Si verò ex Deo eſt, non poteritis diſſoluere il-lud,ne fortè & Deo repugnare videamini. Eſt ergo dilectus ſponſus in ſua S. E.ſicut teda ſeu lampas,vt eam illuminet.Et ſicut cor in me-dio corporis,Sic vnicus omnium chariſmaton author Chriſtus, cor eſt totius Eccleſiæ,fons ſcilicet caloris, à quo diſtinguitur calor vita-lis in membris,iſtud confirmante Salomone, cum ait. Omni cuſto-dia ſerua cor tuum,quia ex ipſo vita procedit.Sic fuit in medio latro num in cruce,Sic in medio ſuorum diſcipulorum, Sic in medio do-ctorum,&c̄.

Prouerb.4.

In S.

In S. R. E. tria hominum genera.

Tu supplex ora, tu protege, tuq; labora. Intellectus iacta(?) sententia.

Supremus locus clericorum est (à κλῆρος, latinè sors vel hæreditas, 1.
sunt enim de sorte Domini, & partem Domini habēt) quorum fun- Ecclesiastica functio.
ctio est (vt alibi diximus) illuminare S. E. istud testante Psalmogra- Psalm. 118.
pho, cū ait. Reuela oculos meos & cōsiderabo mirabilia de lege tua.
Quibus clericis, Christus (daduchos) Ecclesiasticam functionem, insi-
nuans hæc sequentia committere voluit. Clama (ait Dominus) ex
gutture, ne parcas. Exalta instar tubæ vocem tuam, & annuntia po- Esaiæ. 58.
pulo meo præuaricationem suam, & domui Iaacob peccata sua. Et Roman. 3.
te quidem fili hominis institui speculatorem domui Israëlis, vt au-
dias ex ore meo verbum, & disertè moneas eos ex me. Cum dixero
impio tu certè morieris: Tu verò non fueris locutus vt disertè mo-
neas impium, vt discedat à via sua, ipse impius in iniquitate sua mo-
rietur, & sanguinem eius de manu tua requiram: si verò tu disertè
monueris impium à via sua vt ab ea discedat, is autem à via sua non
conuersus fuerit, ipse in iniquitate sua morietur, tu verò liberasti ani
mam tuam, &c.

SECVNDVM locum obtinet toparcha (ἄρχος grecè, princeps la 2.
tinè, quasi primū caput, seu primū locum tenēs: Greca veritas eos vo
cat satrapeias, respōdens originali hebraico, quod habet Sarnim siue
Sarne, quod principē significat.) Principē autem (sub qua vocula om
nē magistratū secularem intelligo) esse necessariū, rationibus quibus
dā colligitur. Salomonis preclara est sententia, vbi inquit: vbi nō est
gubernatio, dissipabitur populus. Magistratibus (ait Cicero 3. de Le-
gibus) opus est, sine quorum prudentia ac diligentia ciuitas esse non
potest, quorū descriptione, omnis Reipublicæ moderatio continetur,
neq; ijs solum prescribendus est imperādi, sed etiā ciuibus optēperan
di modus. In hoc ergo ordinatus magistratus à Deo, vt insontes defen
dat, perfidos puniat, omnia ex præscripto faciat, missus ad vindictam Magistratus officiū.
maleuolorum, laudem verò bonorum, iuxta illud. Parcere subiectis
& debellare superbos. Hinc scriptum legimus, Exodi 22. Maleficos
non patieris viuere. Iā verò quis ignorat, Saulē peccauisse & è regnó
deiectum fuisse, propterea quód non occiderat Amalechitas? Sic di- 1. Reg. 15.
dū fuit regi Israel: Quia dimisisti virū dignum morte, erit anima tua 3. Reg. 20
pro anima eius. Et Exo. 12. Dixit Moyses ijs, qui occiderant Eidolola
tras. Hodie consecrastis manus vestras Domino vnusquisq; in filio
suo, & in fratre suo, vt detur vobis benedictio, &c. Iusto igitur nō est 1. Timoth. 1.
imposita lex, sed iniusto, & nō subditis, verùm impijs, sceleratis & dis
solutis transgressoribus. Sic Barrabbas, seditionem mouens in car- Math. 27.

E ceres

ceres coniectus est. Sic Catilina, &c. Eiusdem generis sunt hisce recentioribus temporibus, qui nolũt mystarũ obedire imperio & votis, vt Deuteronomius (secũdaria lex) præcipit. Qui contumaces sunt, ac apertissimè scelerati: qui catholicos pios magistratus, & illorũ grauissima edicta cachinno excipiũt, id quod palã Domini mãdato reluctatur, cũ ait. Reddite quę sunt Cęsaris Cęsari, & quę sunt Dei Deo. Hęc autem sunt Cæsaris, (inquit D. Hieronymus) nũmus, tributum, & pecunia. Dei autem sunt decimę, primitiæ, oblationes & victimæ. Numisma Dei homo, numisma verò Cęsaris, aurũ, &c̃. Pręstiterũt se obedičtis Cęsari Augusto, Ioseph & benedicta virgo, & nõ reprehẽduntur: nã & lex ipsa dicit, reges & regna Dei esse ordinatione, id quod affirmant Apostolicę duę oliuæ, Rom. 13. 1. Pet. 2. Omnis ergo qui sese imperio pioque magistratui (in pijs negotijs) subdit. Dei ordinationi sese submittit. In Principibus enim illustrior est Dei potẽtia quàm in hominibus priuatis atq; plebeis. Et Christus IHESVS, (vt dilucidius loquar, & cuius actio est nostra instructio) in ingressu, progressu & egressu vitæ, cõfirmauit imperiũ: Tẽpore enim aduentus sui, per ipsum Cęsarẽ mundum totũ pacauit, & recẽter natus, tributũ Augusto persoluit. In progressu verò, verbo docuit. Cęsari esse obediẽdum, & tributũ persoluendũ, dixit enim Math. 22. Reddite, &c̃. Et Math. 20 Scitis quia prĩcipes gentiũ dominãtur eorũ, & qui maiores sunt potestatẽ exercẽt in eos. Nõne & opere etiã cõfirmauit? quis nescit Christũ ꝓ se & Petro tributũ Cęsari persoluẽdũ. Sed in egressu vitæ, nõne passus est se iudicari sub Pilato Cęsaris ꝓcuratore? ad quẽ etiã dixit: Non haberes potestatẽ in me, nisi tibi datũ esset desuper, nõ negauit igitur potestatẽ Cęsaris, sed adeò illã testatur. Cũ itaq; Christus saluator noster, tã sępenumero & verbo & opere R. Imperium approbauerit, nemo potest se ꝓpria authoritate ab Imperatoris seu magistratus obediẽtia subtrahere. Doctrinæ autẽ S. Patrum, decretaq; põtificia, quid doceãt, quid pręcipiãt, ex innumeris scripturis pauca subiũgã. Sãctus ille Bethleemites (vt est 23. q. 5. regũ officium) inquit. Ipsis autẽ principibus & potestatibus fidẽ & reuerentiã seruari oportet, quã qui nõ exhibuerit apud Deũ pręmia inuenire nõ poterit. Et Ambro. (11. q. 1.) ait. Si tributũ petit Imperator, nõ negamus, agri Ecclesiæ soluant tributũ, si agros desiderat Imperator, potestatẽ habet vẽdicatorũ, tollat eos si libitũ est. Et capitulo sequẽti. Magnũ est & speciale documẽtum, quo Christiani viri sublimioribus potestatibus docẽtur esse subiecti, ne quis constitutionẽ terreni putet esse soluendã, si enĩ cẽsum Filius Dei soluit, quis tu tãtus es, qui putas nõ esse soluẽdũ? &c̃. Innumeris alijs ĩ locis possẽ ꝓbare fidelitatẽ subiectionis, & tributi solutionẽ, si non

In quos animaduertendum sit.

Math. 22. Mar. 12. Lucæ. 20.

Deutero. 21.

S. R. Imperij maiestas à Christo cõfirmata.

Math. 17.

si non omnibus notissima ingererem. NEC VSVM GLADII (iterum dicam) vllo modo Christus (ad cuius comparationē summi monarchę nihil aliud quàm vermiculi sunt) ademit, sed permisit. Quod Ioannes Christi prodromus, satis apertè testatur, dicens. Neminem concutiatis, neq; calumniam faciatis, & contenti estote stipendijs vestris. Sic nec Centurioni, Eunucho Candacis reginæ, Cornelio, Sergio, gladij vsus sublatus, id quod sacræ scripturæ vberrimè tradunt, Actor. 8. 10. & 13. Item Psalmographus (de quo dubium, an rex gloriosior, an propheta sanctior fuerit) canit. Benedictus Dominus Deus, qui docet manus meas ad prælium, & digitos meos ad bellum. Et alio in loco idem Psaltes regius. In chamo & fræno maxillas eorum constringe qui non approximant ad te. Rursusque, Reges eos in virga ferrea, tanq̃ vas figuli confringes eos. Et in vltimo libro Moseos. Qui autem superbierit, nolens obedire sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo, ex decreto iudicis morietur homo ille, & auferes malum de Israhel, cunctusque populus audiens timebit, vt nullus deinceps intumescat superbia. Et alio in loco (L. 1. F. de iusti. & iu. L. Si quis. C. de transac. L. 1. C. leg. Iul. repet.) sic scriptum legimus. Iustitiam namque colimus, boni & æqui notitiam profitemur, æquum ab iniquo separantes, licitum ab illicito discernētes, bonos nō solùm metu pœnarum, præmiorum quoq; exhortatione efficere cupientes, &c. Cæterùm de vindicta legitima in impios, videat candidus lector quintum librum Moseos 14. 18. Item, Leuit. 24. 3. Reg. 18. 4. Reg. 2. 2. Iohan. 2. 1. Timoth. 2. Acto. 5. Galat. 4. 1. Corint. 10. Sed & LL. imperiales, & quidem antiquissimæ seriò dānant, & damnatam perpetuò volūnt apostaticorum memoriam. MAGISTRATVI autē quatenus obsequendum, vide Paulum Roman. 13. Luc. 20. Matth. 20. 1. Pet. 2. Exo. 22. Acto. 23. Num. 16. Tertullianū in Apologe. cap. 30. 31. 32. Item, quando etiam confidenter resistendum, vide in Eusebio, vbi Polycarpi martyrium prosequitur. Item, apud Basilium de institutione Monachorum, cap. 14. breuitatis gratia hîc iam supersedeo. Hodie certè (pace bonorum dixerim) rara est admodum grauitas & legum peritia in prætoribus Pilatistis, quæstoribus, præfectis, & hoc genus magistratibus: prædari, pergræcari, lenocinari, deferre, adulari, deplumare, desquamare, & hoc genus facinora committere, nobilitat, ô impia & stulta panurgia quorundam principum. Nihil differre, principem à bono patre, dixit Xenophon. At quot hodie dynastæ in danistas & sanguisugas abeunt? Qui imperare cupiunt (scribit Iouianus) duo sibi proponere

Luca. 3. — Psalm. 143. — Psalm. 31. — Psalm. 2. — Deutero. 17. — L. quoniam C. de episcopis & clericis. — Xenophon in li. 8. de pædia Cyri.

in primis debent: vnum, vt sint liberales: alterum, vt clementes. Et qui alijs præest omnino vacuus esse debet affectibus. Rara auis in terris nigróque (pace bonorum) simillima cygno. Est itaq; boni magistratus (inquit Cicero) cum auxilia reipub. labefactari conuellique

Pro Caio Rab.

videat, ferre opem patriæ, succurrere saluti, fortunisq; communibus: suam salutem posteriorem salute communi ducere, intercludere omnes seditionum vias. Intelligere se gerere personam ciuitatis, eius dignitatem & decus sustinere, seruare leges, iura describere, & ea fidei suæ commissa meminisse. Resistere & leuitati multitudinis, & perditorum temeritati. Refrenet primum libidines, iracundiā teneat, spernat voluptates, coërceat auaritiam, cæteras animi labes repellat: tum incipiat alijs imperare, cum dedecori & turpitudini parere desierit. Atq; vt tandem concludam: ab egregio principe tria expectāda sunt, Sanctitas domi. In armis fortitudo. Vtrobique prudentia. Labor in negotijs, fortitudo in periculis, industria in agendo, celeritas in conficiendo, concilium in prouidentia.

1. Offic.

Pro Milone

Cic. Para. 5.

Cice. pro lege Manilia

Nouissimum locum occupat homo plebeus (crassissima, quidem huius orbis pars, sed ita crassissima, vt tamē ad Christi pertineat corpus) maximus magister populos, dissipans glebas agrorū, & reliqua artificia exercens. Debent illi præsidibus obedientiam, quasi iudicibus à Deo constitutis, in ijs quæ ad salutem animarum pertinent. Deinde etiam subiectionem, sunt enim à Deo præpositi, Hebræ. 13. Sacerdotum autem fuerit, peruigilare, & rationē pro animabus reddere, Esai. 58. Si quis ergo honorat Episcopum, honorabitur à Deo, & qui inhonorauerit eum, à Deo inhonorabitur: scriptum enim est, Honora Deum ex tota anima tua, & honorifica sacerdotes. Reuerentiam quoq; debent & honorem tanq̃ patribus suis spiritualibus. Victum denique & sumptus, sine quibus Ecclesiasticū ministeriū exerceri nō potest, istud cōfirmante scriptura. Nō obligabis os boui trituranti: & dignus est operarius mercede sua, &c. Humanā temeritatem in sacerdotes Dei, anathemate percussit Matisconense conciliū secundum, ca. 9. & 15. Studeāt ergo singuli (qui animę suę saluti consulere volunt) obedientiā S. E. rectoribus & pręlatis exhibere: vt se filios S. E. veraciter ostendāt. Atq; vt tādē cū Ignatio concludā: dignū est omnes obedire Episcopo (vnusquisq; suo) & in nullo ei cōtradicere. Terribile est enim tali cōtradicere, nō enim istū visibilē quis spernit, sed illum inuisibilē in eo contēnit, qui non potest à quoquam contemni. Hic enim non ab homine, sed à Deo habet promotionē. Dicit enim Deus Samueli de contēptoribus eius. Nō te spreuerūt, sed me. Nā & Moses populo aduersus se murmurāti, ait. Nō enim aduersus

3. Promiscuū vulgus.

Leui. 19. Eccles. 7.

1. Tim. 5.

Igna. in epi. ad Magnesianos.

nos murmurastis, sed aduersus Dominũ Deum. Nemo enim inultus remansit, qui se cõtra potiores extulit. Deniq; in lege Dathan & Abyron Mosi resistentes, uiui ad inferos depositi sunt. Sed & Chore, & qui conspirauerunt cum eo aduersus Aaron ducenti quinquaginta igne consumpti sunt. Absalon etiam parricida existens, diuino iudicio arbori appensus est. Sed & cor eius, quod mala cogitauerat, sagittis transfixum est. Nam & Achab & Aman nihilominus propter similem causam morte plexus est. Ozias quoque leprosus factus est, qui cõtra sacerdotes sacerdotium ausus est arrogare. Saul etiam sacrificare præsumens, regali dignitate dehonoratus est, non expectans Principem sacerdotum Samuelem. Oportet ergo etiam subditos uereri potiores.

Exod. 14
Nume. 16.
2. Reg. 18.
3. Reg. 22
2. Parali. 26
1. Reg. 16

Primi ergo duos vltimos ordines instruunt. Medij defendunt. Tertij sustentant duos primos: de tribus illis hominum generibus, mentionem facit Apostolus, 1. Corinth. 12. Et vt summatim perstringam, Principis munus est, digna imperare. Pastoris, digna docere. Populi verò, benè imperantibus ac pia docentibus obtẽperare. Sit vnusquisq; quod esse debet: sint Põtifices põtifices, Christi vicarij syncero corde gregis dominici curã agẽtes. Sint principes principes, diuinę iustitię ministri, tanq̃ Deo reddituri rationem. Magistratus bona fide Rempublicam administrent. Monachi perfectionẽ, quam titulo profitentur, moribus præstent. Sacerdotes noctes ac dies meditentur in lege Domini, quo possint esse sal populi. Qui laici sunt, sint quod dicuntur: non prędant, sed reuerenter obtemperent sacerdotibus, fideliter pareant principum legibus, in suo quisque opificio exhibeat suam conscientiam summo illi καρδιογνώστῃ. Hoc si fieret S. E. (vt cum Roterodamo concludam) rediret pristina tum dignitas, tum tranquillitas, ad sui sponsi gloriam.

S. E. concordia quomodo stare possit.

Excommunicationis Ecclesiasticæ vis & censura.

Excommunicare, est aliquẽ extra Ecclesiam. i. Christifideliũ communionem collocare, & eijcere, illũq; prorsus quasi putridum membrum à corpore Christi excindere. Id quod fit, quum delinquens superbus idemq; cõtumax per Apostolos olim, nunc verò per eos, qui Ecclesię prę sidẽt, & potestatẽ habẽt, non solũ soluẽdi, sed & ligandi, de Ecclesia pellitur, & pro delicto suo à Christi corpore separatur: nimirum, vt notatus ab omnibus erubescat, & conuerso eueniat illi, quod sequitur, vt spiritus saluus fiat in die Domini nostri IHESV CHRISTI. Eijcitur autẽ (vt sacris proditum est literis) aliquis, ab Ecclesia militante, duobus modis. Primo, à merito per gratię substractionem.

Altero modo, à numero (inquit Hugo Cardinalis) per excommunica-
Nume.5. tionem, siue à consortio eijcit: vt scriptum est: Eijce omnem Elephan
Prouerb.22. tiacum extra castra. Et iterũ. Eijce derisorẽ & exibit cum eo iurgium.
1. Corint.5. Etiam os S. E. Paulus, prohibet ne cũ ipsis sumamus panẽ. Et alio in
loco, prorecta Christus ait. Nolite eum recipere in domo, nec Aue ei
Ioan.2. dixeritis, &c. Excommunicationis (quæ neruus Ecclesiasticæ discipli-
næ dicitur) meminit D. Ambrosius, super psal. 118. Sermo. 8. dicẽs.
Rectè ergo & sacerdos vulnus, ne latius serpat, à toto corpore Eccle-
siæ, quasi medicus bonus debet abscindere, & prodere virus criminis
quod latet, &cẽ. Sic Petrus, Ananiam & Saphiram pro defraudatio-
ne precij agri non solùm excommunicauit, sed sententia mortis dam
nauit. Sic scriptum legimus: Hæreticum hominem post vnam & se-
Actor.5. cundam monitionem deuita. An non hoc in loco hæresiotæ excom-
municantur? Quid obsecro, absq; synagogis facere aliud, quàm ho-
minem impium & execrabilem igni & aqua interdicere, nec munijs
Absque synagogis facere, quid. solùm, verum etiam omnium honestorum consortio indignum desig
nare atq; censere? Et quòd in veteri lege interfectio, idipsum in Eccle
sia (inquit Augustinus, quæstio. 39. super Deuteron.) Excommunica
tio. Quemadmodum enim in synagoga, mors temporalis per corpo-
ralem animaduersionem infligebatur, ita nunc & in Ecclesia, qui spi
ritali gladio feriuntur, mortem incurrunt æternam, nisi confestim à
pertinacia sua resipiscant. Huic loco suffragatur & D. Cyprianus, (E-
pistol. 11. libri primi) dicens. Interfici Deus iussit, sacerdotibus suis
non obtemperantes, iudicibus à se ad tempus constitutis, non obe-
dientes. Et tunc quidem gladio occidebantur, quando adhuc & cir-
cuncisio carnalis manebat, nunc autem quia circuncisio spiritalis esse
ad fideles seruos Dei cœpit, Spiritali gladio superbi & cõtumaces ne-
cantur, dum de Ecclesia eijciuntur. Neq; enim viuere foris possunt,
cũ domus Dei vna sit, & nemini salus esse, nisi in Ecclesia posit, hæc
Cyprianus. Sed quare derisor Bullingerus, Lutherus, cæteriq; huius
Cauilli remotio. farinæ cõsectarij, Excõmmunicationem betaceum telum blaterant?
℞. Quia vident futurum, vt si per excõmunicationes cuiquam ha-
benti fidem, auferri possent spiritalia dona, iam non sola fides suffice
ret, idcirco student & hanc potestatem excommunicationis tolle-
re, docentq; eas externas tantummodo pœnas esse, nec priuare quen-
quam posse communibus Ecclesiæ precationibus, alijsq; spirituali-
bus bonis, ad institutum. Non ergo parua excommunicationis censu
ræ pœna, iustè irrogata, satius esset homini, mille mortis genera sub-
ire, quàm suapte culpa in excommunicationis pœnam incidere. Ve-
rùm si ab iniquo fuerit illata iudice, nihil illa magis meritorium est.
S. Mater

S. Mater ECCLESIA filiolos inobedienteis mitius corrigit, àc Pater cælestis: Benigna est inquam, mater Ecclesia in filios suos, quos durè & intolerabiliter nequaq̃ vult aggrauare, sed leui iugo & facili à vitijs auertere, & in viam virtutis adducere, prȩstat opinor obiurgari, quàm abdicari. Aliàs, obstinatis & pertinacibus non medicamen est, verùm potius gladius interimens. Nam hi contemnunt sponsam Christi, cui commisit Paranymphus Christus, in proteruos & contumaces (verius spurios) gladium exercere: quod expertus est in vrbe Mæonia (nunc Florentia Tusciæ) Hieronymus Sauonarola, qui in hac re se contumacem, contra censuras Ecclesiæ, prȩstitit. Quem non verentur defendere Sebastianus Meier Bernẽsium clamosus prȩco, & Saxonum alter Apostolus, Lutherus: Cùm reuera in omnibus cȩteris contra scripserit. Satis enim ex libris (quos edidit) exploratum est, neminem Lutheri assertiones condemnasse magis, quàm Hieronymum illum. Quod & erit perspicuum, si quis per singulas vigilias suas decurrere velit, prȩter vnam illam de excommunicatione. Nam S. R. E. Pontificem vbiq; caput totius Ecclesiæ fatetur. De sacramẽtis per omnia catholicè loquitur, De sacerdotio, De Eucharistia, De pœnitentia, consentit cum Patribus. Nihilq; prorsus in eius doctrina reprehendi meretur (quoad meminerim) præter hoc solum, quod ad excommunicationis articulum attinet, quodq; tam apertè se contumacem prȩstitit, contra censuras Ecclesiasticas. Hieronym⁹ Sauonarola quare exustus.

Eijcit etiam Christus, ab Ecclesia triumphante, per extremã sententiam definitiuam & iudicialem, cuius extremæ excommunicationis, meminit Christus Matth. 25. Suru mimeni Arurim el esch hao lato, hoc est, discedite à me maledicti in ignem æternum, &c. Transeamus ad reliqua. Extrema excommunicatio. Math. 25.

S. E. supplicat pro infidelibus.

Supplicat vbiq; Ecclesia Deo, non solùm pro sanctis & in Christo iam regeneratis, sed etiam pro omnibus infidelibus & inimicis crucis Christi, vt relictis erroribus suis conuertantur ad Deum, accipiant fidem, accipiant charitatem, pro quibus omnibus sibi vult Dominus supplicari. Qui omnes homines vult saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire: Vide Ambrosium de vocatione gentium lib. 1. cap. 4. Ezech. 18.

Credere S. R. E. non in Ecclesiam.

Credimus autem S. Catholicam Ecclesiam, non tamen in Ecclesiam credere debemus, Quia Ecclesia non est Deus, sed domus Dei

 est;

est, catholicam dicit toto orbe diffusam, quia diuersorum hæreticorum Ecclesiæ ideo catholicæ non dicuntur, quia per loca, atque per suas quasq; prouincias continentur. Hæc verò à solis ortu vsq; ad occasum vnius fidei splẽdore diffunditur, inquit Diuus Augustinus de Tempo. Serm. 131. Quod si obijcitur tibi catholico, Quur horres dicere, credo in sanctam Ecclesiam? &c. Quia sic me docuit Diuus Cyprianus, in solùm Deum esse credendum, in quo simpliciter omnem fiduciam reponimus.

Duplex status S. E.

Est autem 2. status S. R. E. vterq; perpetuus. Contemplatiuorum:
1. qui omnibus temporalibus abrenuntiantes holocaustum protogono, id est, primogenito offerunt. Actiuorum, qui victimas cædunt, seipsos per pœnitentiam mortificantes, istud affirmante Ecclesiasti-
2. co, cum ait. Salutare sacrificium est attendere mandatis, & discedere
Eccles. 35. ab iniquitate.

Martyres in S. R. E.

Confinxere nostra tempestate recentiores Apostatici, propria martyrologia. Hi quum propriam, fictam & solam habeant fidem, proprios quoque sanctos (extra S. E. R. communionem) se deligere posse existimant. Non pudet mangonizare, Hopperum, Bratfordum, Sanderum Taillerum. Io. Rogerum, Dauidensem, Flistedium, Clarebachum, Merindolanos, Valdenses, Spieram, Farellum, Robertum, Barnum, & reliquam superstitionum colluuiem. (Martyres suspecti.) Hæc verò non profero, vt cuiquam detrahere velim, quos nec iudico, neque enim hæreseos temerè quenq̃ insimulandum esse arbitror, nisi ab Ecclesia prius declaratum & proscriptum: Et Deũ offendit, qui proximo maledicit, habituri omnes vnum iudicem Christũ. Sed vt errorem conuellerem. Iam ergo quæstio est, in qua Ecclesia (Quæstio.) (catholica seu hypocritica) Martyres veri sint. Si vestri ordinis, Hussitæ, homines tales sunt, edicite. Proferte vestrorum Apostaticorum fidem: Indicate nobis cum qua Ecclesia steterint. Sed quomodo Solifidenses, martyres dici possunt, qui planè contra verbum Christi, & orthodoxorum Patrum, totius veteris Ecclesiæ consensum, scripturas interpretantur? Quomodo testes Christi dici possunt, qui extra Ecclesiam (quæ extra Lutherum acephala est,) viuunt? Manifestum est & in propatulo, Vestros martyres suspectos, pœnas luisse condignas, & eiurasse patriam, iusto magistratus edicto. Quis ergo vos (insensati tardiusculi Galatæ) fascinauit? Quis illam arrogantiam vobis incussit?

sit? Date Episcopos vestros: vbi sunt qui lauerunt stolas suas in sanguine agni? Pro nobis stant sanctissimi Pontifices: Linus, Cletus, Clemens, Alexander, Sixtus, Calistus, Vrbanus, Fabianus, Cornelius, Sixtus 2. Laurentius, Cyprianus Carthaginensis Episcopus. Ignatius, Antiochenus Episcopus, qui ad bestias damnatus, vide Sophronium, & lachrymas excutiet hystoria. Polycarpus, Ioannis Zebedæi discipulus, Smyrneorum Episcopus. Dionysius Alexandrinus, Athanasius, Cyrillus, Chrysostomus, &c. Sed extollitis vestros antesignanos, à quibus hoc nouum dogma imbibistis nuper orbi inuectum, optimè agitis boni viri, nam similes habent labra lactucas, æstimate ex vnguibus leonem, & apparebit, ipsos apostasia fuisse suffocatos, de reliqua turba martyrum vestrorum, cum sint à vobis sic persuasi & seducti, & propterea pneumotomachi, vestram sententiam expecto. Si nunc gloriari licet de recentioribus martyribus, certè gloriabor de Ioanne Phischero, is Roffensis Episcopus, passus est anno Christi, 1535. decimo quinto calendas Iulij, de quo scriptura. Zelatus est pro Deo suo, & expiauit scelus filiorum Iesrahel: verè Numer. 25. Israelita, in quo non fuit dolus. Fidelis dispensator desiderat cum Paulo dissolui, & esse cum Christo: is autem cuius vota terrena, in exitu anxiatur. Hæc autem est Adrastei numinis ineuitabilis necessitas: cum Christo mundo crucifigaris necesse est, si voles cum Christo viuere. Qui minus deliciarum nouit in vita minus timet mortem, &c. Hunc sanctissimum Pontificem secutus Thomas Morus, regni Anglici cancellarius & regij scrinij magister, anno Christi 1535. sexto nonas Iulij, coronam martyrij promeruit. Is Heliæ secutus exēplum, postquam Sidoniorum conspexit impietatem quotidie inualescentem, in montis Oreb speluncam secessit: Qui spretis omnibus, vrbanos fugiens tumultus, magistratuum ambitionem, in melioris vitæ amorem exarsit. Secutus ex parte Rutilium. Hic etsi vir erat innocentiæ summæ, tamen cum à publicanorum iniuria Asiam defendisset, inuisus equestri ordini, penes quem tum iudicia erant, Smyrnam in exilium missus est: Meminit eius rei præter alios Cicero. lib. de Oratore primo, & tertio libro de natura deorum. Item Fabius Quintilia. lib. 11. & in Epitome Liuiana L. Florus, hæc τῆς παρεργίας. vt cōsultò prætercam Redingium Glacosniensis cœnobij abbatem. Elizabetham Barthoniam. D. Reginaldum, & 18. strennuos Carthusianos Anglicos, verè milites Christi fortissimos, & reliquos Christianæ fidei athletas modestiæ Christianæ columnas. Qui pro eo quod scismati adhærere, & ab vnitate S. R. E. semetipsos segregare recusarunt, crudeliter martyrizati sunt, & in ipso mundi iam senescentis occasu (quo

omnia

omnia vitia ſtant in præcipiti, adeo, vt nequeant vel vlterius progredi, vel altius conſcendere) ad immortalitatis lauream, & deſideratam patriam (Hodæpori & martyres, poſtremò Omologetæ) euocati & profecti ſunt, è ſeruitute in libertatem, de ærumnis ad fœlicitatem, de caligine in lucem, de periculis in tutum, de morte ad vitam, de morbis ad immortalitatem, de tot malis ad ſummum bonum, de caducis ad æterna, de terrenis ad cœleſtia, denique ab omni hominum colluuie ad angelorum contubernium ſunt traducti. Cæterùm de diuerſis tormentorum generibus, loquitur Euſebius Emiſſe. de Epipha. in hæc verba prorumpens. Quorum pars verberibus dilaniatur, pars candenti craticula ſacrificij more torretur, alius abſciſso capite perit, ſed æterno capiti iungitur. Huic deſecatur lingua, ſed is inuiolabilem fidem melius loquitur, & Chriſtum Dominum in ſilentio oris clamore vulneris confitetur. Vide quot certamina, & vna corona: martyres Chriſti nec vincla, vnguli, eculi, enſes, tormina, nec vltrices flammæ, nec quicquam territat. Hi ergo ſunt veri martyres, quos vos hagioctoni & Chriſticydæ crudeles, habuiſtis in deriſum, & in ſimilitudinem improperij. Vos inſenſati, vitam illorum æſtimabatis inſaniam, & finem illorũ ſine honore, Ecce quomodo computati ſunt inter filios Dei, & inter ſanctos ſors illorum eſt. Hi verò errore depoſito in Chriſto baptizati ſunt effecti ciues ſanctorum, domeſtici Dei, cohæredes Chriſti, comparticipes promiſsionis in Chriſto, membra Chriſti, templum Domini, perfecti abrenunciatores mundi: in quibus munditia cordis, decor virtutum plurimum emicuit. Qui ſuccreſcentes hæreſes verbi Dei ſarculo, fortiter radicitus ſtirpituſque euulſerunt, & quaſi Marpeſia cautes, maris exagitantibus fluctibus, in obſtinato cœptoque propoſito, inalterabiles & inexorabiles ſtetere. Exultabunt igitur in gloria, lætabuntur & delectabuntur, & fruentur gloria, & in fœlicitate iocundabuntur æterna. Nihil eis deerit, nihil oberit, omne deſiderium eorum Chriſtus præſens implebit. Non ſeneſcent, non tabeſcent, non putreſcent amplius. Non erit concupiſcentia in membris, non vltra vlla exurget rebellio carnis, ſed totus hominis ſtatus pudicus & pacificus, ſana ex integro natura, ſine omni macula & ruga deinceps permanebit. HAC AVTEM lege naſcimur omnes, vt omnibus fortunæ caſibus ſubiaceamus. Neque enim magni artificij eſt tranquillo mari, ventiſque ferentibus, rectum tenere curſum, ſed egregium nauclerum tempeſtas arguit aduerſa. Virtus in infirmitate perficitur. Non poteſt quis præmium accipere, niſi legittime certauerit. Nec eſt glorioſa victoria (inquit Ambroſ. offic. lib. 1. cap. 15.) niſi vbi fuerint glorioſa certamina: tentatio Domini probatio

Ambro. off. lib. cap. 3°.

Sapien. 5.

2. Tim. 2.

probatio eſt, tentatio dæmonis vel carnis, deiectio. Neq; pijs metuenda mors, quæ nos non extinguit, ſed immortalitati reddit. Eſt (inquit Cicero) fortitudinis propriũ & magnitudinis animi, nihil extimeſcere, oĩa humana deſpicere, nihil quod homini accidere poſsit intolerãdum putare, tuetur enim ſapientem, aduerſus fortunæ procellas, animus impauidus: Et egregium imperterriti pectoris eſt documẽtum, in cauſa honeſta piaq;, nec certam mortem perhorreſcere: hinc Demetrius vitam perpetuò tranquillam, & ſine vllis fortunæ incurſionibus, mare vocauit mortuum. Maſculam autem illam atque inuictam virtutem, non natura, ſed gratia dat: Et vbi minus ſuccurrit natura, ibi mirabilius operatur gratia: Minimè ergo deſpondeamus animum, qui nos ad certamen vocat, ipſe dabit benedictionem, auxilians nobis in periculis, conſolans in adflictionibus, propoſuit ingentia præmia legittimè certantibus, ſuppeditans vires, ſuggerens alacritatem. Et ſicut abundant adflictiones, ita abundabit per Chriſtum conſolatio, &c. Legimus pro Roma Curtium: pro Thebis Meneotheum: pro Athenis Codrum, Themiſtoclem item illum longè clariſsimum Athenienſium lætiferũ poculum hauſiſſe ferunt, vt ingratiſsimam patriam interitu ſuo liberaret: & alios multos legimus nobilium vrbium municipes, ſummo fælicitatis loco duxiſſe, pro patria mortem oppetere. Tragœdi ſubinde crepant verba Iphigeniæ Agamemnonis filiæ hæc. ὦ πάτερ πάρειμί σοι τοὐμὸν δὲ σῶμα τῆς ἐμῆς ὑπὲρ πατρὸς, καὶ τῆς ἁπάσης Ἑλλάδος γαίας ὑπερθῦσαι δίδωμι ἑκοῦσα, Hoc eſt, Pater præſto ſum, corpus meum libentèr impendam in ſacrificium pro patria & pro omnibus graiugenis. Et alio in loco Homerus. εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι πάτρης, id eſt, vnum augurium optimum pugnare pro patria. Et Euripides.

3. Offic.

Plutarchus in vita Themiſtoclis.

Pulcherrimũ pro patria mori.

Patria dicit quod cõmunis omniũ parens ſit.

Conuenit omni ratione & arte
Amantes patriam, ſalutem eius moliri:
Ne fatigeris dum patriam recuperare ſtudes.
Natale ſolum, vt conuenit, gratiſsimum eſt hominibus.

Lacæna cum filiũ in prælium miſiſſet, & interfectum audiſſet, idcirco, inquit, genueram, vt eſſet qui pro patria mortem non dubitaret occumbere, &c. Non ergo moritur quiſquis pro patria mortem oppetit. Nec alijs tuto credi aliquid debet, qui in patriam perfidi fuerint. Si glorioſum nunc pro patria mortem oppetere, longè iuſtius certè homini Chriſtiano pro regno Dei, & pro patria cæleſti ſe voluntarium ſacrificium offerre. Sicut enim palma

contra

contra impositum onus, ita animus masculus, contra fortunæ difficultatem erigi debet, vltroq; insurgere. Virtus duris laboribus pascitur non frangitur; viri nihil habet, qui glorioso labori vllam voluptatem anteponit. Præstat cum altero oculo ingredi in regnum cælorum, quàm cum vtroq; in gehennam detrudi. Quis dormiens (inquit Basilius) trophæum statuit? Quis indulgens delicijs & tibiarum concentui, continentiæ coronis redimitus est? Nullus sine cursu meruit brauium. Labores gignũt gloriam, & certamina coronas acquirunt. Dulcia non meminit, qui non gustauit amara. Quis, obsecrò, piorum in S. R. E. vnquam improborum caruit morsibus? semper redundarunt labores atq; ærumnæ. Quod exemplificat Iesaias, is lignea serra dissectus est. Sic Antipas Iohannem persecutus, Math. 14. Mar. 6. Luc. 9. 13. Sic Agrippa Iacobum occidit & Petrum inclusit, Acto. 12. Stephanus lapidibus obrutus, Acto. 7. Amara est veritas (inquit D. Hieronymus, aduersus Iouinia. lib. 2.) Et qui eam prædicant, replentur amaritudine. Quapropter quicunque à veritate & S. R. E. obedientia abducere tentauerit sit nobis anathema. Amicitia huius mundi, est inimicitia Dei. Neque horreamus cum cæco illuminato, exterminari è synagoga Baalitarum apostaticorum, millies moriendum potius quàm vt manus polluamus cum impijs. Sanctus Hermegildus, quem etiam sacri canones celebrant, maluit à patre occidi, quàm Arrianorum (qui forma noua sacrificabant) sacris interesse. Hinc rectè sensisse videtur V. Beda, (super locum 1. Pet. 1.) cum inquit. Sicut aurum in fornace clausum ignibus examinatur, prolatum verò foras, cuius sit fulgoris apparebit, ita fidelium cõstantia inter infidelium pressuras contemptibilis videtur ac stulta, sed vbi tempus retributionis finito certamine tribulationũ affuerit, tunc quantæ fuerit gloriæ, quantum flammis pasionũ profecerit eorum virtus ostenditur. Euidens igitur testimonium ex præmisis colligitur illic regnare ἀντικείμενος seu archihomicidam, vbi Christiana pietas inuertitur, & iusti & innocentes viri partim crudeliter & publicè, partim flagranti odio necantur, & contrà pessimi quique Pneumatici nasutuli in honore & precio habentur. Sic Dauidi non erat locus in regno Saulis, in quo tamen Doeg primus post regem, admodum sublimis, emicuit. Sic Prophetæ & sacrifices Baalim apud Achab regem obseruati, qui de mensa Iezabelis cibum acceperunt, latitante interim Propheta in montium cauernis, vt habetur tertio Regum (quem librum Hebræi Molachim dicunt) capite decimo octauo. Sic nulla virtus potuit euitare dentes liuoris: tentat autem Deus (ait Augustinus, Sermo. 72. de Tempo.) vt doceat, diabolus tentat, vt decipiat,

Ioan. 9.

2. Thess. 2. Regnũ Behemoth in terris vbi.

1. Samue. 22.

piat. &c. Hinc Hebræorum illa pontificum nefaria insectatio, Christi regis acta & vitam infamantium, nihil aliud fuit quàm inuidentia, quæ cæcos & præcipites egit, vt quem venerari debuerunt, cruci affixerint, vt ille canit. Hierosolyma prophetarum interfectrix.

Traditur en virtus, Sapientia luditur, insons
Caditur, & spuitur gloria, vita cadit.

Et Barrabam latronem libertati restituerint. Quoties in deserto aduersus Deum murmurarunt contumaces, præfracti & rebelles Iudæi? Quoties ad iracundiam concitarunt? Nonne D. Stephanus prothomartyr hoc illis fert testimoniũ? Cecinerat illis Deus Opt. Max. tibijs, sed saltare noluerũt: cecinerat lugubria, & plorare noluerunt: Sũma, nec Ioannis austeritate, nec Christi ciuilitate prouocati, pœnitentiam egerunt. Saxa mors Christi scindere potuit, Iudaicam verò gentem mollescere minimè. Vnde alio in loco Dominus. Perditio tua ex te Israhel, &c. Sed horum liuor non in aliud profuit, nisi quod Christi gloriam obsistendo reddidit illustriorem: Nouit enim Deus etiam malitia mortalium ad suam abuti gloriam. Nec impunè inquam, vindicata est ea iniuria Christo illata, non solùm patriæ excidio, tantaque hominum iactura, quantam nulla vnquam vidit ætas vnum in locũ & gẽtem coaceruatam, sed perpetuo etiam posteritatis supplicio: Cuius meminit Cyrillus (in Genes. li. 2.) Occiderunt, inquit, omnium Dominum, atque præ nimia scelerositate ausi sunt dicere, sanguis eius super nos, &c. At sanguis Abelis contra duntaxat homicidam suum redundauit, Christi verò sanguis preciosissimus, Iudæorum immanitatem ingratitudinemque arguit, mundum tamen peccato redemit, cuius gratia effusus est, hæc ille. Eundem Dominum nostrum IHESVM CHRISTVM Samaritanum, & obsessum dæmonio conuiciati sunt, Iohan. 8. & seductorem, Matth. 27. Quibus item malis affecerint Paulum, vide Actor. 16. 2. Corinth. 11. quem etiam σπερμόλογον, Actor. 17. impiè dixerunt. De Apostolorum verò maximè Petri & Pauli martyrio, vide Eusebium, lib. 3. de demonstra. Euangelica. Tertullianum in Apologetico, cap. 21. Chrysostomum super Timoth. 2. cap. 2. & capite 4. Augustinum super psalmo 65. 140. &c. Pessimus quisque semper prouectus, simplices irrisi, audaces & impudentes erecti: Id quod etiam nostra tempestate fieri videmus: prosperantur adulatores (obsequium enim amicos, veritas odium parit) susurrones, detractores, excucullati, apostatici, renunciatores, calumniatores, Abydeni sycophantæ, pseudoli, supplantatores, famicidæ, Actor. 7.

inuentores malorum, Solifidenses, scelerati dogmatis assertores, fraudis ministri, pietatis oppugnatores, nouæ impietatis authores, antiquæ pietatis prædones, libidinis præcones, cæteriq; tempestatum populi, quibus peruersissima quæq; facinora in professo sunt. Olim laudabilis antiquitas suos Dauidas, Solomones, Ezechias, Iosias, Phinees, Zacharias, Iesos & Onias, Augustinos, Ambrosios, Gregorios, Hieronymos, Chrysostomos, vel vt apertius loquar, suos martyres, Confessores, & virgines moderatis & condignis Encomijs (charitas enim nunquam excidit) celebrabat. Nunc verò (pro dolor) Roboamos rudes, Ophini & Phinees delicatulos, catholicis præponit subornatus noster apostaticus cosmeta & mango. Illos inquam (ô crudelitas crudelitatum) catholicis athletis præponit, qui omnes conditiones, sexus omnes & ætates hominum infestant, qui sacrum (in Christo & Ecclesia) coniugium dissociant, amicitias abrumpunt, qui tenera pignora à matrum complexibus rapiunt: vnde lachrymis, luctu, lamentis plena vbique omnia. Cur non etiam S. R. E. obedientissimos captiuos pedissequos, qui tā in vtraq; Sarmatia, quàm hinc inde à Christicydis indies occiduntur, suo cathalogo adscribit? cum scriptū sit, Hebræorum 13. Memores estote vinctorū, tanq̄ vna cum illis vincti: eorum qui affligunt, tanq̄ ipsi quoq; versantes in corpore. Et Leuitici 19. Non facies calumniā proximo, nec vi opprimes eum, &c. Cur inquam hic elinguis est, & obmutescit? An non hodierni cacoangelici, è suggestiolis sua venefica lingua & vipereo sibilu (contra φιλαδελφίαν) conscelerant, detrahunt, proscindunt, & tantum non ad furcas condemnant catholicos? an non hoc est occidere? Sed audiamus illius sectæ prodromum Lutherum, is Papatum à diabolo confictū esse blaterat, titulus sui libri est: Das bapstumb vom teufel gestift. Alio in loco idem excucullatus succum lolliginis effundens, catholicos sacrifices blasphemat, Blattenhengst, Bapstezel, Epicurische seuu, teufels Apostel, &c. An non hoc est rapere, rumpere, discerpere, prosternere, elumbare, excerebrare, fundere, trudere, tundere, deniq; exossare? Idem apostaticus Saxo, virum grauissimū D. Ioannē Eccium, arroganter doctorem Savu (Dei creaturæ & imagini detrahens) blasphemauit. Decreta S. Patrum, prædecessorum nostrorum, huic viro Dei, scilicet, sunt dreckketa. Idem, Georgiū ducem Saxoniæ, patruelem electoris Frederici, anno Domini 1526. Sathanæ apostolum blasphemauit: cū dictum sit antiquioribus. Virum nobilem nemo dixerit ignobilē. Et alio in loco scriptura. Dijs non detrahes: & principi populi tui non maledices. Quoniam secundum beati Pauli sententiā, maledici regnū Dei nō possidebūt. Detractatores

Exod. 22. 1. Corint. 6.

Deo

Deo ſunt odibiles καταλάλοι θεοστυγεῖς, inquit Paulus cap. 1. ad Romanos, &c. Idem incircuncíſus Nabuzardan, catholicos, Parricidas & Caini progeniem poſteritatemque, confinxit anno 1537. Qui etiam, Louanienſes doctores, ſanguinarios hęreticos (ipſe verius archiſectarius) mendaciter theonino rictu (anno 1545.) lacerauit. Quo enim fuit vita longior, hoc magis adcreuit ſcelerum cumulus, mores cum ætate mutantur, inquit Cicero, in oratione pro Cælio, &c. Hunc ſecutus Lutherum P. Melanthon magnus ille vir & turriger gigas, S. E. myſtas, ironicôs, ſacrificulos & organa diaboli (anno 1539.) blaſphemauit. Eandem calumniam exercuit in pios myſtas, profugus ille Foxus Anglus, Cardinales, Carduales blaſphemans: ſic irriſus eſt Athenis Paulus, ab Epicureis & Stoicis. Nec hîc omittendus D. Vuicelius, trilinguis eruditionis phœnix, & amicus perpetuò (cuius ſcripta quoties lego, toties pectus illud ſacrum ac cæleſte mecum adoro, atque exoſculor) colendus, is à Gutelio nihil non iniuriarum paſſus eſt: Sed excellentium virorum eſt, inquit Cicero, negligere contumeliam, quæ à palàm improbis proficiſcitur, à quibus etiam laudari turpe. Simili inſania, Caluinus (qui ob hæreſeos crimen proſcriptus) exul & infamis patriæ ſuæ deſertor, (quem etiam rex Galliarum Franciſcus è finibus ſuis eiecit) Ambroſium Catharinum (venerabilem ſenem iſtum, & Epiſcopum Minoricenſem) putridum cadauer, & ſilecernium, contra Pauli apoſtoli præceptum, 1. Timoth. 5. & contra id quod ſcriptum eſt Exod. 20. Non dices falſum teſtimonium contra proximũ tuum. Et iterum ſcriptura. Quiſquis odit fratrem ſuum, homicida eſt, &c. blaſphemauit. O os impudens, Quis tam cæcus quin videat, quàm ne matulam 1. Ioan. 3.
quidem porrigere poſsit Catarino Caluinus? quo ego neque ineptiorem, neque magis indoctum ſcriptorem vllum extitiſſe puto ab orbe condito, tantum abeſt vt hunc conferendum vlla ex parte putem Catarino. Idem calumniator Caluinus, propudioſiſsimis calũnijs. Tridẽtinos Patres, idola oleata, blaterat. Atq; vt paucis multa dicã, nihil nõ intermiſere apoſtatici in pios Myſtas: Cathedra Petri, rabulis illis ſedile eſt Baalitarũ. Sanctam Romanã Eccleſiã, diaboli Eccleſiã, ſatanæ ſynagogã, meretricem Babylonicã, confingunt mẽdaciter, Ius Pontificium, quaſi Antichriſti cõmentum, Vulcano dicauerunt. Pontificatum Romanum, robuſti venatoris Nimrodi potentiam ganniunt. INTERIM à Sancti Romani imperij conſeſſu approbatum blaſphemant Euangelici illi fratres, ſcilicet. Quid Papatus in vniuerſum aliud eſt (blaterat Sebaſtianus Meier, Zuinglicus buccinator) quàm dæmonicarum ſuperſtitionum fœda quę-

dam colluuies? Et idem, alio in loco. Sanctum Liberium R. E. pontificem, Arrianistam non veretur proclamare: Quis verò plus Arrianista? an nō ille qui Christō negat? qui enim veritatē negat corporis & sanguinis Christi in sancta Eucharistia, profectò Christū conculcat. Nō ergo potest firmā fidem facere, cuius testimoniū per se nō est sufficiēs, sed alieno patrocinio indiget. Aesopus dicebat vnūquenque nostrū duas peras secum ferre, vnam ante, alterā à tergo: & in anteriorē quidem aliorū peccata reponere, in posteriorē verò nostra &c. ad institutū. Quis verò negat, apostaticos recētiores, obedienteis magistratus Augustanæ confessionis, Interimistas, Quenterimistas, Adiaphoristas, vocare? Quis inq̄ gnato, colax seu gelasinus, vsque adeo fuit impudēs, aut in tantum elurijt, qui istiusmodi verba matri suæ opposuit? cum scriptum sit, Exod. 20. Habeas in honore parētes. Et iterum, LOTHIRTZAH, hoc est, ne occidas? Iam verò quis dixerit apostaticos recentiores, verè angelicos? verè martyres, qui alios vipereo sibilu occidunt? Nunquam ipse (inquit Lactantius, lib. 6. cap. 18.) maledicat, nec malum procedat ex ore hominis qui colit verbum bonum. Quin etiam caueat diligenter nequando inimicum sua culpa faciat, hæc ille. Et Paulus ait, Romano. 14. Tu quis es qui iudicas alienum seruum? Domino suo stat aut cadit. Caue ne linguam, aut aureis (inquit Diuus Hieronymus, ad Nepotianum.) habeas prurientes, vt alijs detrahas. Et Leuitici 19. scriptum est. Non facies calumniam proximo tuo, nec vi opprimes eū. Præterea, homicidam partem in regno Dei non habere, asserit ille, qui molam asinariam in collo nugonum ac rabularū suspendendā, ac eos in maris profundum demergendos esse censuit: Scriptum enim est. Mihi vindicta, & ego retribuam, dicit Dominus. Nonne Apostolus maledicos fidelium consortio depulsit? nonne Sathanæ vt discant non maledicere tradidit? & quod plus est, tanq̄ indignis cælorum regnum ademit? Sed quid vnquam peius lingua maledica? nonne vrbes per ipsam corruunt? Nōne homines per ipsam interficiuntur? nōne mendacia omnia, & maledicta, adde periuria, per ipsam perficiuntur? Nōne principatus, & regna per ipsam euertūtur? nōne vt summatim dicā, vita omnis per ipsam infinitorum errorum referta est? Quid Moses? Quis eo vno fortior? quis rursus minus vltionis cupidus? qui quò populum infestiorem habuit, & ad conuicia proniorem, eò impensius his cæli numen, propitium reddere perseuerauit, precibus ad Deum effusis. Nec Aaroni conuicianti conuiciatus est; nec sorori, quæ Aethiopicū sibi cōnubium exprobrasset, correptaq; esset lepra, minus libēs opitulatus est, præsentē vltionem suppliciter deprecatus.

Exod. 20.

Debe-

Debebat igitur Lutherus & cõsectarij recẽtiores, iuxta Euangelicam doctrinam fratrem suum emendare, nõ iudicare seu occidere: adhortari debebat, vt S. E. primates à se & ab alijs si quæ funesta labes fuisset, studiosissimè abstergerent: Adhortari, clericos inq̃, debebat, vt auaritiam seponerẽt, Symoniam, superbiã, ambitionem, hypocrisim gulã, luxuriã, & id genus pestes, vitarẽt, vt mundanis rebus nõ deseruirent, Sed vt hæc vitia in eis reformarẽtur, vt abijcerẽt opera tenebrarũ & induerent arma lucis, quod vtiq; opus sanctum erat: vt corruptelæ & abusus à sanctuario Dei tollerentur: vt saluatorem imitarentur dicentem. Discite à me quia mitis sum & humilis corde, vtq; studio sacrarum literarum vacarent, officia diuina persoluerent: castimoniam, paupertatem & obedientiam amarent. Si hæc hisque similia Lutherus docuisset, æstimo totus ei mundus fuisset assensus. At quis laudat suum vituperiũ, qui laicos alioqui clericis infestos ad rapinas & sacrilegia prouocat, omnia peruertens & conturbans?

HANC autem imaginem hodiernæ persecutionis, prædixit D. Chrysostomus (ad Innocent.) dicens. Ecclesiæ ad genua vsque humiliatæ, populi dispersi, clerus diuexatus, Episcopi exules: Constitutiones patrum (vide Basilium mag. Episto. 70. ad Episcopos Italiæ ac Galliæ) violatæ, clerici fustibus cæsi, Diaconi plumbo elisi. An non hanc tragœdiam resuscitauit Lutherus? quis negare poterit? Quis non dixerit, grauiora posse catholicos fulminare in Apostaticos fulmina, ac illi in nos, si id postularet Christiana pietas? Neque enim iugulare mortuos, nec fauillam & scorias criminum vitiorumq; regerere in proximum conuenit. Viri boni est (ait Seneca) scire pati, nec facere iniuriã. Nec diu (teste Solone) mortalibus iniuriæ opera permanent; sed Iuppiter inspicit finem omnium, atq; repẽtè vt ventus nubes illico disijcit. Quid obsecro iucũdius, & docto viro dignius, q̃ ferre posse cõuiciantẽ? Quoniã si ille (inquit Philemõ, in Ecdicazomeno) cui conuicium fit, dissimulauerit, in ipsum authorem redundat. An nõ Iosippus Israhelis filius, cuius mystica venditio sacris litteris prodita est, fratrum iniuriã beneficio repensauit? Hoc obseruãs Aristippus, contumelijs à quodã petitus, dixit: Penes te est maledicere, penes me autẽ rectè audire. Prestat accipere, q̃ facere iniuriã, ad institutum. Quis præter ius & æquũ, plurimos vita spoliauit? Quis Germaniæ dissidijs & incendijs perpetuã subiecit materiam? Quis plus varijs artibus & Tragicis planè vocibus, ad vim & arma cohortatus est? Quis ordines Sancti Romani Imperij (qui sunt eiusdem baptismi, nominis, imperij, linguæ) diremit, euulsit & inuicem armauit? Deum testor non inuenio quibus verbis, quã verborum atrocitate

Imago hodiernæ persecutionis

Cic. 3. Thuscul.

confodiam hunc perditissimum excucullatum: Ita omnia verba plena insaniæ euomuit, omnem ordinem disturbauit. Si benè audire cupiunt consectarij, benè loqui discant: Conentur benefacere, & sic benè audiendi fructum acquirent.

Triplex martyrũ testificatio. Nec reticendum, Martyrum aliquos testificari de Christo, ipso facto, at non voluntate, quales fuerunt innocentes Bethlehemitici bimuli, Math. 2. De quibus Ioannes Chrysostomus (in serm. de Inno.)
1. loquitur, dicens. Dicunt namque Domino laudes, trucidati ab Herode lactentes. Loquuntur sanguine, quod lingua non possunt. Passione canunt, quod sermone non norunt. Occisi prædicant, quod viui non poterant. Nec nouum quid dicitur, vt innocens sanguis, aut Deo referat laudes, aut suas indicet passiones. Cum Abel sanguis clamet ad cælum, & occisorum animæ ab altari vociferētur ad Deum. Contulit martyrium laudem, quibus negauerat natura sermonem. Licuit sanguine clamare, quibus narrare non licebat voce, licuit sanguine loqui, quibus lingua non licuit. Miscent cum Domino colloquia, quibus humana negata sunt verba, &c̃. Altera pars, voluntate

Genes. 4. Apoca. 6.

2. & opere lombos pręcingens, ad mortem properat: tales extitere tam Apostoli, quàm Apostolici, in hodiernum vsq; diem, Matth. 5. Reli-
3. qui voluntate patiuntur, sed non re & opere, neq; enim sentiunt martyrium, sic Euangelista Ioãnes, & confessores. CYPRIANVS DVO MARTYRIA celebrat, in hæc verba. Non enim (ait) semper sæuiunt Nerones, Domitiani, Decij, ac Maximini: Nunquam tamē cessat diabolus exercere Christi militiam professos. Sufficit ergo esse cõfessorem, si Deus non vocauerit ad martyrium, vterq; Christi est Apostolus tam ille (Petrus) cui dicitur, sequere, quàm ille (Ioannes) cui dicitur, Si eum volo manere. Atq; vt summatim perstringam, propter puerum IHESVM mactantur pueri. Propter virum, viri. Propter innocentem, innocentes. Cæterùm, Christianos variæ delationi & proditioni esse obnoxios, habes Matth. 10. Subsannandos fideles, scriptura sacra indicat, 2. Para. 30. 36. Nehem. 4. Psal. 34. Hierem. 20. Acto. 2. & 17. Infamiæ notas atque stigmata Christianis inurenda, Christus ipse prædicit, Matth. 5. Verberibus & flagris nos esse proscindendos. Matth. 23. nobis prædicitur: & Ioannis 16. capite Christus dicit. Venit hora, vt omnis qui interficit vos, arbitretur obsequium se pręstare Deo: & hæc facient vobis, quia non nouerunt Patrem neq; me, &c̃. Melius igitur est homini incidere in manus hominum, quàm impingere in legem Dei: Vnde Euseb. Emisse. de Epiphan. Hom. 4. Quos (inquit) per cruentissimum persecutorem humiliauerat diabolus, exaltauit Deus: quos ille damnauit, iste glorificauit.

Ioan. 21.

uit: Ille opprobrijs adimpleuit, hic præmijs: Ille affecit flãmis, refrigẽrijs hic refecit. Ille induxit in mortem, hic ad vitam de morte perduxit. Ille interfecit gladijs, hic dignos fecit coronis. Et Prudẽtius canit.

Carcer Christicolis gradus corona est,
Carcer prouehit ad superna cæli,
Carcer conciliat Deum beatis.

Sed videamus apostaticos illos martyres recentiores, cohortantur alios ad militiã, sibijpsis cauent magistelli profugi: In scholis & latibulis suis sacros mitratos Pontifices satanæ tradunt, Romanũ Pontificem Antichristum blasphemantes. At egregij illi Pseudomartyres, extra periculum feroces, quemadmodum canes ignaui, qui in domibus vel post sepes dominorum allatrant preterceũtes, cur nõ Rhomam, Luteciam Parisiorum, Louanium, Caloniam, & ad alias academias, vbi Antichristum esse ganniunt, proficiscuntur? qui hæc non sapit certè τυφλότητος τεχείου. ANTICHRISTVS est, qui catholicis sacerdotibus, docendi & increpandi tempestiuè & intempestatiuè facultatem impedit. Antichristi sunt, inquam, qui facultatem administrandi remorantur. Qui sacerdotium imperio subijciunt, ex emporio & Lyceo aliquo dicaculorum, metropoles & diocæses facientes. Antichristus est, qui bonis operibus detrahit. Antichristi sunt, qui in verbo Dei & veritate, inter sese discordãt. Antichristus est, qui Sathanam circunfert elato animo. In mundo iam est Antichristus, non corporaliter, sed propter eorum præsentiam, qui viam illi præparant: Quid fiet in ipsius Antichristi sæuitia, quando S. E. ab illius prodromis tanta patitur? Certè si apud nos hodie viueret gloriosus martyr Polycarpus, quid putas ipsum, apostaticis (Antichristi antesignanis) dicturum esse? Quanto fidei zelo (quo hæreticos insectari solebat) dicturus esset fidelibus: abstinete à scandalis & falsis fratribus, qui in vanum portant nomen Domini, qui oberrare faciunt inanes homines. Nonne apostatici vanissimè portãt nomẽ Domini, quando euacuant omnem gratiam sacramentorum? Certè non Christi sunt discipuli, sed Antichristi, quia negant gratiam Christi, quam in baptismo induimus cum Christo. Omnis enim qui non confitetur in baptismo Christum esse, hic Antichristus est. Et qui non confitetur mysterium crucis, quod participamus in baptismo, ex diabolo est: audis Sathanam operari in tuo Antichristo? Et qui deuiauerit eloquia Domini ad propria desideria contra vniuersam Ecclesiam, hic primogenitus Sathanæ est, &c. Sed sinamus illos in suis septis latrare, nobis erit S. R. E. vniuersalis ouile, hic enim videmus scaturire sanguinem verè Christianorum. Et ergo quando fortè Euangelici (vt schematicè lo

Antichristi qui sint.

Polycarpus in sermone ad neophytos.

quar)percutiuntur, carceribus, exilijs, ferro, rogis: Supplicium esse memento, non martyrium. Quandó enim suas ostentant cicatrices, sua facinora manifestantur, Scelesta qui patrarunt mala, decet pati, inquit Euripides. Phrygum filij, nisi plagis concisi, non emendantur. Exilium, est scelerum pœna, dixit Cicero, Parad. 4. Atque vt medici

Cic. in Vati. membrum sæpè putrefactum incidunt, atque in totum eradicant, ne aliam corporis partem labefactare aut corrumpere possit: Sic necesse est, si Rempublicam saluam esse volumus, vt perditissimos homines ex vrbe penitus extirpemus: ne corruptus integro, violatus casto labem infringat, &c. Sic nec fortis Mutius Scæuola, qui dexteram ad ignem torruit, martyrium promeruit, immò verius martyr dicenda Appolonia, quæ corpus totum prunis obiecit. Sic nec martyr Sophronia dicenda, quæ sibi manum intulit, Lucretiæ animi robur æmulata. Sic nec martyres fuere consectarij Marcionis, Donati, Nouati, &c. Qui non pro Christi nomine, sed partim ob meritum, partim erroribus inuoluti (cum recensionibus pseudoangelicis martyribus) succubuere. Exempli gratia. Anno Domini 1550. No. Decemb. Parysijs in Basilica D. virginis sacra, in leiturgijs vespertinis, cùm pro more clerus in templo solenniter (vt in vigilia conceptionis diuæ virginis) hymnum Diuæ virgini modularetur, Ioãnes quidam nescio quo spiritu ductus phãnatico, ab ipso Pronai capite, per medium vtrinq; adstantis chori, ense quo erat accinctus districto, quan to potuit impetu ad virginis imaginem accurrens, ipsam concidere tentauit, sed quinto post die excecta prius lingua, viuus pro æde virginis exuritur, an propterea dicendus martyr catholicus? Hui quàm

Proprium hæreticorũ modo gloriari de suis martyribus.

Cicero. pro Rosc. Amer. fortis in fide? Non temeritas sed fides coronatur, inquit Cicero. Si quis ergo rite coronatus fuerit, vitam æternam promeretur: Non sic tibi, non sic continget impie, sed tu peribis funditus, cum ventus instar pulueris te iactitat per inania aëra. Hinc fit, quód impios arbitrium Dei pessundábit letaliter. Hircos ab agnis cum pastor seiunxerit, Quẽ vspiam nihil latebit, viam piorũ cognitor iustus sciet, mittet malos ad tartara. Et quos ipsa natura retinere in officio non potest, ij magnitudine pœnæ maleficio submoueri debent. Verus, iustus, atq; honestus labor (ait Cicero) honoribus, præmijs, ac splendore decora-

de Orato. tur: vitia autem hominum, atq; fraudes; damnis, ignominijs, vinculis, verberibus, exilijs, morte mulctantur. IAM QVAESTIO emergit, vtrum hæretici extirpãdi sint ex agro Dominico, hanc breuibus discutere perplacet. Zizaniam ex agro Dominico extirpãdam esse, censent omnes catholici, maximè cum tria sint quę respiciant (vt suprà ostendimus) Ecclesiæ Dei commodum, videlicet: Hæresum ex-

Zizania verũ ex agro dominico extirpanda.

tirpatio:

tirpatio: Clericorum reformatio: Pax teretis circuli Christiani orbis. Et quid hæretici magis cupiunt, quàm vt suis pestiferis & venenosis phyltris, impunè possint gregem Domini inficere & dementare? Attendite (inquit Christus) à falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestibus ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces: Et quis tam imprudens est, vt lupos cum ouibus committat? aut non potius arceat illos ab ouili? Sed blaterat apostaticus. Aliud est arcere, aliud interimere. Arcere licet. At interimere non licet. Ego quidem & interimendos opinor, vbi non potes aliter saluare gregem. Quam rem & Christus ipse mihi visus est apertè satis indicasse, quandoquidem & rapaces lupos vocauerit eos. Quis enim rapacem lupum (vbi gregi metuit suo) non prius occiderit quàm sinat oues ab ipso dilaniari? Quis est qui nesciat, quòd pastori charior esse debet suarum ouium salus, quàm luporum vita? Quamobrem quum alterutros perire necesse sit, quid stolidius cogitari potest, quàm ita lupis indulgere, vt gregis tandem vniuersi iacturam patiaris? Id quod haud dubiè futurum est, si impios luporum hiatus non obstruxeris. Et vt istis lupis nemo prudens pastor ita fauere debet, vt interim oues pereant, Ita nec hæretistis parcendum est, ne per eorum virulenta dogmata depereant catholici. Ioannis secundo capite, legimus Christum mensas nummulariorum in templo subuertisse, quid putas hæreticis hodie faceret? cum Paulus dicat, Galat. 4. Vtinam abscindantur, qui vos conturbant. Educ (ait Dominus, in libro Hebraicæ Vaikra dictus) blasphemum extra castra, & lapidet eum omnis populus, cur non & hæreticum? Et si monarchæ puniunt furta, rebellionem supprimant, cur non tam hæreses quàm sacrilegia? Sed & istud item respondere possumus, quod & Augustinus Donatistis respondit, ad Bonifacium scribens. Obiecerant autem illi, quod per apostolos nunquam ab Imperatoribus aut regibus terræ fuerat petitum, vt vim inferret hæreticis. Quibus & Augustinus ait. Quis tunc in Christum crediderat Imperator, qui ei pro pietate contra impietatem legis ferendo seruiret? Quando adhuc illud propheticum complebatur. Quare fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania. Astiterunt reges terræ, & principes conuenerunt in vnum aduersus Dominum, & aduersus Christum eius? Nondum autem agebatur, quod paulò post in eodem psalmo dicitur. Et nunc reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram. Seruite Domino in timore, & exultate ei cũ tremore. Quomodo ergo reges Domino seruiũt in timore, nisi ea, quę cõtra iusta Domini fiunt, religiosa seueritate prohibendo

Leui. 4.

atque

atq; plectendo? Aliter enim ſeruit quia homo eſt, aliter quia etiam & rex eſt. Quia homo eſt, & ſeruit viuendo fideliter. Quia verò etiam rex eſt, ſeruit, leges iuſta præcipientes & contraria prohibentes, con=
4.Reg.18. uenienti vigore ſanciendo: Sic ſeruiuit Ezechias, lucos & templa ido lorum, & illa excelſa deſtruens. Sic Ioſias. Sic rex Niniuitarum, vni=
4.Reg. 22. uerſam ciuitatem ad placandum Dominum compellens, Ionæ 3. Sic Darius, Danielis 14. Sic Nabuchodonoſor, Danielis tertio capite, omnes in regno ſuo poſitos, à blaſphemando Deo, lege terribili pro=
Euſebius. hibuit. Sic Conſtantius, qui Arrium cum conſectarijs Arrianiſtis, damnauit in exilium, quia nolebat adhærere concilio Nicæno. Sic Theodoſius puniuit hæreticos Manicheos.

Obiectio.

Sed obijciunt aduerſarij noſtri: Chriſtus (Matth.18.) nihil prorſus armorum commiſit, nec aliam pœnam impoſuit, quàm vt haberetur pro Ethnico qui Eccleſiam non audirent.

Reſponſio.

Dicimus argumento negatiuo nihil confici poſſe. Quid enim ſi Chriſtus non exurendos hæreticos inſtituerit. Num ob id vigilans paſtor & Argos, eos patietur impunè Chriſti gregem deuorare? Parum equidem iſtud prudentiæ boni paſtoris conueniret. Sed & Chriſtus S. E. multa permiſit inſtituenda, de quibus ipſe nihil ante tradidit, vt infra apertè Dei nutu oſtendemus. Quamobrem nec ſatis efficaciter collectũ, iſtud minimè debere fieri, quod Chriſtus ante nunquam inſtituit. Sed illud potius erat oſtendendum, vbi Chriſtus id fieri vetauerit vſquam.

Altera obiectio.

Paulus ad Titum 3. capite, hęreticum hominem vitari docet, non occidi iuſsit armis vel igne.

Reſponſio.

Nec iuſsit Paulus ſuſpendi fures, & tamen niſi per leges in furtum animaduerteretur, nulla foret ciuibus, vel in oppidis, tuta ſecuritas. Et quemadmodum reip. neceſsitas exigit, vt patibulo fures adiudicētur, ita & publica ſalus animarum expoſcit, vt ad ignis ſupplicium condemnentur hæretici.

Tertia obiectio.

Et Paulus. Oportet hæreſes eſſe, &c. gladio ergo ſpiritus vincendi, nullo externo gladio violenter iugulandi.

Cauilli remotio.

Fieri non poteſt quin ſint hæreſes. Nam vt nemo poteſt ex horto

ſuo malam omnem herbam, prorſus euellere: Sic nec ex S. Eccleſiâ penitus eradicare quis poterit omnem hæreſim. Agant Magiſtratus, quicquid velint, exurant & mactent hæreſiotas, non efficient tamen, quin ex eorum cineribus illico naſcantur & alij. Nec ijs verbis iubet Paulus, hæreſes tolli, nec cenſet hæreticos (vt Roffenſis Phiſcherus ſcribit) ingenio ſuo permittendos. Sic enim Diuus Hieronymus hunc locum diſſerit. Non hoc, inquit, dicit Apoſtolus, quia debent hæreſes eſſe, ſed quia Corinthij inter ſe ſciſſuras habebant, ideo dicit, oportet hoc eſſe & neceſſe eſt hæreſes eſſe. Sicut ſi dicas, Ille qui tantum bibit, neceſſe habet inebriari. Sic & Paulus dixit. Quia tales conditiones habetis, neceſſe eſt vos etiam vſque ad hæreſes peruenire, hęc Hieronymus. Ad inſtitutum pergamus, quoniam ſatis digreſsi ſumus. 1. Corint. 11.

Sinamus itaq; delitiari Baalitas apoſtaticos, catholici malũt cum filijs prophetarum & Heliſeo in deſerto conuiuere, quàm in Chriſticydarum aulis: Et cum Pſalmiſta dicere, pſal. 83. Elegi abiectus eſſe in domo Dei, q̃ habitare in tabernaculis peccatorum. Pro pia nanq; veritate mortem conſtanter perferre, non ſubterfugere, non diſsimulare, inſtitutum eſt quod Chriſtus è cælo ad nos detulit: In omni vita (inquit Cicero, pro domo ſua) nihil eſt ad laudem illuſtrius, quàm ipſa calamitas. Et idem Cicero (Attic. libro 14.) ait. Nobis quicquid acciderit, fortiter & ſapienter feramus, & accidiſſe hominibus meminerimus. Illorum noſtrorum hoſtium inferre eſt, noſtrum ferre contumeliam: ſors quippe hæc piorum, & victoria eſt. Chriſtus in hoc mundo malè audiuit, nos hîc auram popularem & gloriam venabimur? Et quum huius temporis moleſtia increbreſcit, æternam requiem inquirendam monet. Laboris difficultatem (dixit Ageſilaus) ſpes victoriæ conſolabitur atque recreabit, ex qua procedet & merces & gloria. Quid ergo expalleſcimus? quid horrore concutimur? Non eſt ad aſtra mollis è terris via.

Sic emitur cælum, ſic inuidus Orcus
Vincitur, & nulla eſſe poteſt victoria maior. Mantuanus in Catharina.

Sed iam tempus vt ſoluamus tandem lora, hæc enim fuſius proſequi, & infinitum & propemodum impoſsibile, quando & nos non onomaſticon ſeu hagiologium ſcribimus, ſed locos tantùm aliquot indicamus. Sunt enim catholici viri, qui hac de re & locupletius & eruditius pleraq; multa ſcriptitarunt, in quibus vis animi non elangueſcit, ſed viget potius, augeturque vſu & exercitatione.

Tres

Tres species iustorum in S. R. E.

Tres numerantur iustorum species in vinea Zebaoth, triplicem accipientes fructum à Deo Op. Max. videlicet, tricesimum, sexagesimum, & centesimum, istud Christo confirmante, Matth. 13. Hinc NOAH rector Arcæ designat rectores & primarios Ecclesię mystas. DANIEL, qui continens extitit, & cælestibus visionibus vacauit, repræsentat continentes & virgines, qui vacant contemplationi & orationi. HIOB coniugatus & tribulatus: per quem boni coniugati, in summis tribulationibus, ærumnis, pressuris & miserijs stantes, significantur. Vel per istos tres viros, significantur, incipientes, proficientes, & perfecti. Eosdē sanctos viros, nobis repræsentant, Petrus,

Mar. 5. Math. 17. Iacobus, Ioannes: Qui interfuerunt resuscitationi puellæ, & transfigurationi diuinæ. PETRVS enim seu Symehon Hacæphi, rector S. E. & princeps Apostolorum. IACOBVS seu Iahacobah, luctator in pugna tribulationum. IOANNES seu Iohanah (archigrammateus Christi) virgo sublimatus ad intelligentiam cælestium visionum. Petrus in agro Dominico excolendo, exercetur. Ioannes in lectulo contemplationis & quietis meditatur. Iacobus in mola tribulationum premitur: sicuti scriptum est, Duo erunt in agro, vnus assu-

Math. 24 metur, & alter relinquetur: Duæ erunt molentes in mola, vna assumetur, & altera relinquetur, &c̄. Nec absurdè isti sancti viri, vno no-

Ossa Ecclesiæ. mine OSSA S. Ecclesiæ dicuntur: Debent enim sicci esse castitate, concaui humilitate, medullati charitate, fortes patientia. De huiusmodi ossibus loquitur Dominus, dicens. Ossa arida audite verbum Domini. Hæc dicit Dominus Deus ossibus his: Ecce ego immittam

Ezech. 37. in vos spiritum & viuetis, & dabo super vos neruos, & succrescere faciam super vos carnes, & superextendam in vobis cutem, & dabo vobis spiritum & viuetis, &c.

VASA S. R. E.

In magna domo, inquit Paulus, non solùm sunt vasa aurea & argentea, sed & lignea & fictilia, & quædam quidem in honorem, quę-

2. Timot. 2. dam autem in contumeliam. Nostrum igitur fuerit operam dare, vt simus in S. R. E. vas aureum & argenteum. Vasa aurea, sunt om-

Vasa aurea. nes catholici Christifideles, aurei per sapientiam, & argentei per doctrinam: Tale vasculū extitit Paulus, de quo in Actis, cap. 9. Vas electionis mihi est iste. Et Ecclesiast. 51. Quasi vas auri solidum, ornatum omni lapide præcioso. In Ecclesia (inquit D. Hieronymus, super locum 1. Corinth. 3.) tria sunt genera bonorum. Est bonum, melius, optimum. Tria sunt è contrario genera malorum, malum, peius, pes-

simum

ſimum. Prima auro,argento, vel lapide præcioſo. Secunda, lignis, fœno & ſtipulæ comparantur,&c. Vaſa lignea autem & fictilia ſunt impij incēdijs apti & fictiles,fractionibus propinqui.VAS AVREVM is eſt,(inquit Baſilius homil.9.)qui mente moribuſque ſimplex ac ſine dolo eſt. ARGENTEVM item, qui illo paulò eſt inferior dignitatis ac præcij æſtimatione. Teſtaceum eſt ac figulinum qui terreſtria ſapit.Ligneum qui igni æterno materiam præbet. Iræ vas eſt,qui omnem in ſe diaboli operationem ſuſcipit.

S. ROMANAE ECCLESIAE & Epiſcopi in ea authoritas.

AVthoritatis S. E. meminit D. Hieronymus (ad Theophylum Epiſcopum Alexandrinum) ſcribens. Sed tamen ſcito, nobis nihil eſſe antiquius,quàm Chriſti iura ſeruare,nec patrum tranſire terminos,ſemperque meminiſſe Romanam fidem,Apoſtolico ore laudatam,cuius ſe eſſe participem Alexandrina Eccleſia gloriatur, hæc ille. Eidem S. R. E. ſemper maiorem fuiſſe auctoritatem,quàm quarumcunque aliarum Eccleſiarum,eo maximè probatur quod in hac tam grandi materia de rebaptizandis hæreticis Aſiani & Aphricani,opinioni atque ſententiæ Rom. Pontificis ceſſerint, iſtud confirmante Dionyſio ad Stephanũ Epiſcopum S.R.E. Iam verò vnam eſſe cathedram in vna Eccleſia,& eandem eſſe Romanam (principatum ſupra cæteras Eccleſias obtinens)ex Cypriano confirmare non grauabor:Is in Epiſtola octaua libri primi,ſic ſcribit.Deus vnus eſt, & Chriſtus vnus eſt,vna Eccleſia,& cathedra vna,ſupra petram Domini voce fundata. Aliud altare conſtitui aut ſacerdotium nouum fieri,pręter vnum altare,& vnum ſacerdotium,non poteſt.Quiſquis alibi collegerit,ſpargit.Ecce hìc Cyprianus palàm fatetur cathedrã vnam,in vna Eccleſia,voce Domini & diuina diſpoſitiōe fundatam, quam alibi,quàm in Romana ſede pręfigere nemo poteſt. Rurſum in Epiſtola tertia eiuſdem libri,ſic ait.Poſt iſta adhuc inſuper, pſeudoepiſco ſibi ab hæreticis conſtituto,negare audēt, & ad Petri cathedram,atque Eccleſiam principalem,vnde ciuitas ſacerdotalis exorta eſt,à ſchiſmaticis & profanis literas ferre,nec cogitare eos eſſe Romanos,quorũ fides(Apoſtolo pędicāte)laudata eſt,ad quos perfidia habere non poteſt acceſſum,hæc ille.Ex quibus liquet Eccleſiam Romanam principalem Eccleſiam eſſe, & in ea cathedram vnam diuina fundatam diſpoſitione.Nec Lutheri excucullati ſcriptura, quam ex Paulo citat,quicq̃ illis patribus aduerſatur. Quid enim ſi fides vna fuerit, & vnum baptiſma, & Chriſtus vnus, atque pater vnus.

Romana ſedes omnium prima.

G Num

Num ob id nulla Ecclesia potest alia superior esse? Nihil oportet. Nam eadem ratione colligeret, omnes Christianos æquales esse debere, quod tamen Paulus apertè negat, quum in eadem Epistola, & eodem capite, varios gradus in Ecclesia Christum statuisse testatur. Sed quæris, cur Roma omnium prima sit Ecclesia? ℞. propter Petrum Apostolum, propter plebis Romanæ fidem minime inconueniens erat ita fieri: Eiusdem materiæ causam, recenset D. Hieronymus (in procemio 2. lib. commentariorum ad Galat. quod scripsit ad Paulum & Eustochium) dicens. Vbi alibi tanto studio & frequentia ad Ecclesias & martyrum sepulchra concurritur? Vbi sic ad similitudinem cælestis tonitrui Amen reboat, & vacua idolorum templa quatiuntur? non quòd aliam habeant Romani fidem, nisi hanc quam omnes Christi Ecclesiæ tenent, sed quòd deuotio in eis maior sit, & simplicitas ad credendum, &c. Vide Hilarium in prologo psalmorum, & reliquos. Non inconuenienter ergo, Sancta Romana Ecclesia. Prima esse dicitur, quòd Roma caput orbis extiterit, in qua præsedit Petrus, Cui Dominus iuxta verbum Ambosij principatum dedit Ecclesiæ. Qui, secundum Chrysostomum, præsul fuit Ecclesiæ. Et ad verbum Augustini totius Ecclesiæ tenuit principatum. Nec propter fontes, propter aurum, propter columnas, celebratur ciuitas Romana, sed propter duas columnas Ecclesię, & quia arx & culmen Christianæ (vt Erasmus scribit) religionis est: istud confirmante D. Chrysostomo, (homilia vltima in capite Romanorũ sexto) cum ait. Ego Romam (arcem ommnium gentium & terrarum reginam) diligo, nempe à magnificentia, ab antiquitate, à pulchritudine, à multitudine, à potentatu, à diuitijs, & à rebus in bello fortiter gestis, sed relictis istis omnibus, ob id illam beatam deprædico, quod erga illos (Romanos) Paulus dum viueret, adeò fuit beneuolus, adeò illos amauit, corã disseruit, & postremò vitam apud eos finiuit, vnde & ciuitas ista hinc facta est insignis, plusquam à reliquis omnibus. Et quẽadmodum corpus magnum ac validum duos habet oculos illustres, sanctorum videlicet illorum (Petri & Pauli) carpora. Ita cælum non splendescit, quando radios suos sol ex sese dimittit, quem Romanorum vrbs, duos illos lampades vbique terrarum effundens. Hinc rapietur Paulus, hinc Petrus. Considerate, & horrete quale spectaculum visura sit Roma, Paulum videlicet repente ex theca illa cum Petro resurgentem in occursum Domini sursum ferri. Qualem rosam Christo mittet Roma? Qualibus coronis duabus ornatur vrbs ista? Qualibus cathenis aureis cincta est? Quales habet fontes? Propterea celebro hanc vrbem, non propter aurum,

In Epist. ad Grimannũ Cardinal.

non propter columnas, neque propter aliam phantasiam, sed propter columnas illas Ecclesiæ, hęc ille. Columnas verò fuisse istos duos Apostolos, confirmat Ambrosius super Psal. 118. Sed iam placet enumerare, Ecclesia Romana pro sano intellectu cur mater dicatur Ecclesiarum. Marcus scribit ad Athanasium & Aegyptiorũ Episcopos, sic dicens. Hæc sancta & Apostolica mater omnium Ecclesiarũ Christi Ecclesia, quæ per omnipotentis Dei gratiam à tramite apostolicæ traditionis nunquam errasse probatur, nec hęreticorum nouitatibus deprauata succubuit. Sed vt in exordio normam fidei Christianæ percepit, ab auctoribus suis Apostolorum Christi principibus, illibata fide finetenus manet, secundum ipsius Domini saluatoris diuinam pollicitationem, qui suorum discipulorum principi in suis fatus est Euangeliis: Petre, inquiens, Ecce Sathan expetiuit, vt cribraret vos, sicut qui cribrat triticum, ego autem pro te rogaui, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. At obijcis Hierosolymitanam Ecclesiam primam fuisse. Sed negare non poteris, caput & principem omnium aliorum Apostolorum ibidem Petrum extitisse. Quis maiorem partẽ illius Ecclesiæ lucratus est quàm Petrus? quis tot millia hominum vno sermone conuertit? Sed quòd Hierosolymitanam Ecclesiam matrem esse probas ex Paulo, non ignoro completam esse prophetiam, Esai. 2. De Sion exibit lex, & verbum Domini de Hierusalem. Sed per id non simpliciter mater .i. superior dicetur. Quod si Paulum obieceris, Hierosolymam matrem omnium nostrum esse: nec hoc negamus. At prius dixerat Paulus de illa Hierusalem quæ sursum est. Sed audiamus de hac controuersia, Christum, Matth. 24. dicentem. Hierusalem Hierusalem, quæ occidis Prophetas, & lapidas eos, qui ad te missi sunt, quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluisti? Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. Præsciuit itaque Dominus olim quid futurum esset illi ciuitati, vnde illi primatum dare non promisit, &c. Nec Orientis Episcopi, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ desunt, eandem intonantes esse munificam, & matrem Apostolica cura refertam. Ab extrema etiam orbis terræ plaga, Episcopos obedientiam præstare consueuisse Sedi Apostolicæ, ostendit Campensis, Eccle. Hierarch. li. 4. ca. 10. Eãdem S. R. E. matrẽ & caput esse omniũ Ecclesiarũ, confirmãt scripta Pontificũ Aegyptiorum ad Marcũ. PP. Omitto præclaros titulos, quos Ro. Pontificibus tribuêre antiquiores. Ex vna Arrianorum Epistola, pauca, ad pudorem apostaticorum referam: Titulus Epistolæ ita habet:

Colũnæ S. Ecclesiæ.

Cur S. R. E. omniũ aliarũ Ecclesiarũ mater esse dicatur.

Lucæ. 22.

Hierosolymitana Ecclesia quomodo prima.

Galat. 4.

Tripar. hist. li. 4. cap. 16.

Pontifices Aegyptiorũ pro S. R. E.

Arriani Romanū pontificem primarium agnoſcunt.

Domino beatiſsimo, & honorabili Patri Iulio, Apoſtolicæ ſedis venerabili Epiſcopo, Euſebius, Theoginus, Theodorus, Berinthus, vna cum reliquis fratribus & coepiſcopis in Antiochia congregatis. Initium verò Epiſtolæ eſt. Licet circa omnes Eccleſiam Romanam ſciamus eſſe munificam, & Apoſtolicam habere curam, & ſemper matrem exiſtere pietatis, quanquam ab Oriente ad eam prædicatores pietatis aduenerunt, tamen optaremus vos nobiſcum concordare. Et infra, Sunt namque à nobis, & maximè à totius Orientis Epiſcopis damnati, Athanaſius, Alexandrinus. Paulus, Conſtantinopolitanus. Marcellus Anciræ. Aſclepius, Gazæ. Lucianuſque Adnopolites. Pro certis criminibus, quibus aduerſarij ſunt apud nos inſcripti, quæ per præſentes huius Epiſtolæ latores, omnia ſub certa relatione, veſtræ innoteſcere non omittimus ſanctitati, quibus agnitis, ſi noſtris placitis magis, quàm eorum machinationibus aſſentire, & ordinatos Epiſcopos in damnatorum loco firmare eligitis, pacem vobiſcum & communionem habere volumus. Si verò aliter egeritis, contraria celebrabimus, & vobiſcum deinceps nec congregari, nec vobis obedire, nec vobis veſtriſque fauere volumus, ſed per nos quicquid melius elegerimus, agere conabimur. Et infra in fine. Præfato itaque debitæ ſalutationis officio, propter B. Petri honorem impenſe poſtulamus, vt deinceps ad veſtras hinc venientes aures non tam facilè admittatis. Et ſubſcriptio: Dominus æuo cuſtodiat longiore Apoſtolicatum veſtrum beatiſsime Pater, Amen. Vbi eſt nunc frons veſtra apoſtatici? Voſne catholici eſtis qui D. Apoſtolicum, & Antichriſtum & idolum abominationemque dicitis? Nonne videtis hîc quanto cum honore Epiſcopi Orientales, licet hæretici eiuſque inimici, ac grauiter ab eo literis correpti, ſunt perſequuti? Vbi nunc mendacia Lutheri contra primatum Sanctæ Romanæ Eccleſię? Ecce hæretici, & aduerſarij eius fatentur, S. R. E. eſſe circa omnes munificam, &c. Ex quibus etiam omnibus ſupradictis apertiſsimè domonſtratur, ab initio conſtituta iam Eccleſiaſticæ hierarchiæ forma, totius Eccleſiæ curam, omneſque toto orbe difficiliores Eccleſiaſticas cauſas, relatas fuiſſe ad ſanctam Romanam ſedem. Sicut enim cardine (inquit Anacletus) oſtiū regitur, Sic huius ſanctæ ſedis authoritate omnes Eccleſiæ diſponente Domino reguntur.

Hæc ergo S. R. E. ſpiritus ſancti diſcipula, ſemper immaculata permanſit, & Domino præuidente, & Beato Petro Apoſtolo opem ferente, in futuro manebit, & ſine vlla impiorum inſul-

tatione,

tatione, firma & immobilis, tanq̄ Marpesia cautes omni tempore persistet. Referant Iudæi suam fidem ad Abrahamum, nos referimus fidem nostram ad D. Petrum S. R. E. episcopum. Et sicut Iudæi non reijciunt Deum Patrem, dicentes: Patrē habemus Abrahamum: ita & nos non reijcimus Christon (qui S. R. E. sponsam habet vnicam) dicentes. Patrem siue pastorem habemus Petrum. Petrus enim (antistes Ecclesiæ primus) quoniam fide præstabat (inquit Basilius contra Eunomia. lib. 2.) Ecclesiæ in seipso ædificationem suscepit: vt infra latius diuino aspirante numine disputabimus.

Hæc illa vinea Zebaoth, quam sponsus dilectus (isch zemach, Zachariæ 3,) in Canticis, sponsam, columbam, & dilectam suam vocat. Cui qui detrahunt (inquit Irenæus, lib. 4. cap. 37.) non erunt mundi. Hæc S. R. E. ad omnes fortunæ incursus, animum armat, prudens dispensatrix, optima consolatrix: Extra quam nulla fides, sed opinio & error. Quæ rectorem habet Christon, omnibus diebus vsque ad consummationem sæculi, Matth. 28. contra quam neque portæ inferorum valent, Matth. 16. fundata enim est super firmam petram, Luc. 6. Petra Christus est, 1. Corrinthi. 10. Hanc S. R. E. speciali priuilegio decorauit sponsus dilectus, dicens. Amen dico vobis, quia non præteribit generatio hæc (Ecclesiam denotans) donec ista omnia fiant. Ad hæc, quærente IHESV quis esset, respondit Simon Petrus, & ait. Tu es Christus filius Dei viui: Cui respondit αὐτὸς. Beatus es Simon Bar Iona, quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed Pater meus qui in cælis est, & ego dico, quia tu es Petrus, & super hanc petrā ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non pręualebunt aduersus eā. Alexandrinam, Ephesinā, Antiochenā Ecclesiam, expugnauit aliquādo hæreticorum furor. At Sanctæ Romanæ Ecclesiæ (quam elegit præ participibus suis) incōcussam fidē, nulla vnquam violauit impietas, nullū de ea spoliū, hæreticorū superbia seu mothonia, reportauit. Defecit Achaia, vbi Adreas. Asia, vbi Ioannes. India, vbi Thomas. Persia, vbi Simō & Iudas. Aethiopia (nā in Meroē insula Nili prędicasse Euangeliō Math. dicitur) vbi Matthęus. Hierosolyma, vbi Iacobus. Græcia, vbi Paulus. Phrygia, vbi Philippus, &c. vbi sunt Ecclesiæ AEgypti, Alexādriæ, Pentapolis, Syriæ, Cananeę, Astalonis, Cesareę, Gigibet, Edesse, Nicopolis, Scitopolis, Ieropolis, Adrassonis, Sarreptæ, Beriti, Bosciæ, Nilonis, Chalcedonis, Nicomediæ, Thessaloniæ, Athenarum, Selonæ, Bethsaidę? SOLA immobilis stat S. Vniuersalis Romana Ecclesia, turris illa nullis machinamentis eliditur. Hanc hæreseon corruptio nunquam fermentauit. Hęc hę

Id est, vir germen. Cant. 1. 5.

Math. 24

Math. 16.

Exitiū Ecclesiarū, quæ se separauerūt à cathedra Petri.

S.R.E. nunquam hæretica fuit. resiarchas nullos vnquam produxit. Quod si mentior, argue mendacium meũ, &c. Ad hanc S. R. E. (scribit Irenæus, aduersus hæreses Valent. & similium lib. 3. cap. 3.) propter potentiorem principalitatem necesse est, omnem conuenire Ecclesiam, hoc est, omnes qui sunt vndique fideles, in qua semper ab ijs conseruata est ea, quæ est ab Apostolis traditio.

Anno 471. Romanam præterea SEDEM esse primam omniũ Ecclesiarum, declarant Achacij Episcopi Cõstãtinopolitani, & Timothei viri doctissimi scripta. Quibus rogatur Simplicius Romanus Pontifex, vt Petrum Alexandrinum Episcopum Euthicetes imitatorem hæreseos damnet. Nec hic reticendi Græci, Anno Domini 1433. D. Ioannes Imperator Græcorum. Iosephus patriarcha Constantinopolitanus, Archiepiscopus Trapezontinus, Ephesinus, Chisitensis, Heracliensis, Monenbussiensis, Sardensis, Nicęnus, Nicomediensis, Tornobensis, Lacedęmoniensis, Mitilenensis, Noldebacensis, Rhodiensis, Amentesiensis, Suranensis, Nelausenensis, Droniensis, Atheniensis, Corinthius, Magnus scacelarius, Magnus Cartophilax, Magnus Ecclesiarcha, Protodicus, Nemerophilax, & reliqui omnes partium Orientalis Ecclesiæ (aliter enim senserunt de processione spiritus sancti, contra S. R. E. fidem) sesę S. R. E. coniunxerunt. (Ecclesia græcanica cedit Romanæ.) Verùm quando soluerunt fidem (catholicos azymitas probrosè & Eironicôs blasphemantes, ipsi fermentarij verius) condigna virga Assur (Anno 1453.) in seruitutem verè Babylonicam protracti sunt. Non enim fert Deus contemptum suæ Ecclesiæ, non etiam reliqua iniuriarum flagitia. O pertinaces & leues Græci: Si malum est adhærescere Ecclesiæ Romanæ, cur adhæserunt Basilius, Athanasius, Ciryllus, Cæteriq; Patres, quos præcipuo sanctitatis honore præfertis? Sed Græcos exterminandos ante vobis predixit Morsenus vir sanctus & prophetico spiritu illustris, de sagittiferis illis præputiatis.

Cæterùm de S. R. E. & Sedis in ea, præstantia, vide Anacletum in fine 1. Epistol. Et Zepherinum Papam, ad Episcopos Sicilienses, Bonifacium in Epistola ad Eulalium Episcopum Alexandrinum. Vigilium in Epistola ad Eutherum. Innumeros prudens transeo.

Bernard. super Cantic. serm. 68. Placet verò hic referre obiter, quæ D. Bernardus apostaticis, negantes S. R. E. fidem, opposuit. Tolle hanc Ecclesiam (inquit) & frustra inferior illa creatura reuelationẽ filiorum Dei expectat. Tolle hanc, & nec Patriarchæ, nec Prophetę aliqui consumabuntur, cum Paulus asserat Deum ita pro nobis prouidisse ne sine nobis consumerentur. (Cõtra negãtes S. R. E.) Tolle hanc, & ipsa sanctorum angelorum pro imperfectione sui numeri gloria claudicabit, vnde postremo dabis mihi lactantes infan-

tes

tes,quorum ex ore laudem suam perficiat Deus. Cælum non habet infantes,habet Ecclesia,quibus dedit nobis lac.Potū dedi, nō escam, quos per lauacrum regenerationis in Christo genuit per fidē suam, cum nec haberent, nec sine fine Ecclesiæ sufficeret aliena,hi ad laudem donec inueniat qui in conspectu angelorum psallant sibi dicentes.Lętati sumus pro diebus quibus nos humiliasti, annis quidem vidimus mala. Hoc genus lætitiæ angeli nescierunt nisi per filios Ecclesiæ.Omne opus electorum est laudare Deum,sed deest laudi,si desit qui dicat.Transiuimus per ignem & aquam, & deduxisti nos in refrigerium,quod vtiq; habet facere Ecclesia, hæc S. Bernardus, claruit anno reparatæ salutis 1140. Quisquis ergo impudenti ore S. R. E. negare non veretur,is fidei catholicæ pricipia demoliri conatur.Et quisquis hanc Christi sponsam in hijs quę ad fidem pertinent, vel acceptandis vel reprobandis exorbitare posse impudico hiatu asserit,is Christum S. R. E. sponsum dilectum,conculcat.

Opus electorum.

Psalm. 65.

Ioannes Husz S. R. E. commendauit.

S. R. E. esse vniuersalem,& alias Ecclesias omneis excedere, Ioannes Husz(Husz,Bohemica vocula anserem denotat) tribus causis probat. 1. Quia gentes loco Iudæorum adiuncti sunt Ecclesiæ:sub Romano Imperio. 2. Quia maior multitudo martyrum Romæ triumpharit,quàm in reliquis ciuitatibus. 3. Vt appareret omnibus,neq; locum,neq; antiquitatem,sed fidem formatam ipsam fundasse,hæc ille.Idem Ioannes Husz credidit canonē Missæ, quem subsannat Lutherus.Idem Husz,vocat S. Petrum,Romanæ Ecclesiæ supremum Episcopum,sicut & tota confitetur Ecclesia. Lutherus verò Petromastiges populo persuadere conatur, S. Petrum nunquam Rhomam venisse.

Verba M. Lutheri, pro S. R. Ecclesia.

Lutherus etiam in plerisq; libris confessus est,nemini licere à Romana Ecclesia dissentire aut discedere,id quod in resolutione,13.propositione,sex probauit rationibus. Itidem fecit in declaratione quorundam articulorum,maximè verò, in commentario super Epistolam Pauli ad Galatas,quo in loco,circa sextum caput, in hæc verba prorumpit.Consequens est,quòd Bohemorum dissidium à Romana Ecclesia,nulla possit excusatione defendi,quin sit impium,& Christi omnibus legibus contrarium, quia contra charitatem, in qua omnes leges sumantur,perstat.

Et idem Lutherus protestatus,præsentibus Cæsareanis, Augustæ Vindelicorum,coràm Legato S.Apostolicæ Thoma Caietano TT.

Anno 1518. S. Sixti Cardinalē, his verbis. Ego protestor me prorsus nihil dicere aut tenere velle, nisi quod in & ex sacris literis primò, deinde Ecclesiasticis patribus ab Ecclesia Romana receptis, hucusq; seruatis, & ex canonibus ac Decretalibus pontificijs habetur, & haberi potest, hæc Lutherus. Et alio in loco, idem M. Lutherus, ad pontificem Leonem 10. de indulgentijs scribens, in fine præfationis, hisce verbis sese remisse submittit timidulus ille Aglæ (Agla oppidū Aphricæ, in Guargæ fluminis ripa positum) leo. Quare beatissime Pater (inquit) prostratum me pedibus tuæ beatitudinis offero, cum omnibus quę sum & habeo. Viuifica, occide, voca, reuoca, approba, vt placuerit. Vocem tuam, vocem Christi, in te præsidentis & loquentis agnoscam, hęc ille pro summo Romano Pontifice, Anno 1518. Philippus Melanthon, Brettanus, in hunc vehementius exardescens, prorumpit. Vindicare Germaniam (ait) à Pontificia tyrannide, & pium & necessarium est. Et idem Confessionistarum pater alio in loco, S. R. E. Pontificem, iure humano præcipuum episcopum proclamat. Quid te iactas de capite, si non curas esse in corpore? Et quare non Diuino? cum non sit potestas nisi à Deo? itaq; qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Qui autē resistunt, ipsi sibi dānationem acquirunt. Non solū substantiæ, sed & animę. Initio quidem cum fecisset Deus hominem ad imaginem & similitudinem suam, scio Deum Opt. Max. non dixisse, pręsit homo hominibus, sed dominamini piscibus maris & volatilibus cœli & bestijs terrę. Postq̄ verò peccatū inter homines, iurgia, rixę, & seminarium discordię crescere cępit, ad cōprimēdam prauorum hominū insolentiam, prępo suit Deus hominibus hominē, vt quos amor Dei non prouocabat ad bonum, saltem timor hominis coerceret à malis. Iam verò postq̄ iustitia de cælo prospexit, Diuina prouidentia ordinauit Christianorū temporibus, vt esset in Ecclesia Dei non solū pastor & pontifex, sed etiam in sęculo princeps, vt iste Ecclesię Dei regimini pręsit, verbisque illam instruat, & ille armis defendat. Et quod iste non potest corrigere verbo, ille feriat ferro. Et qui nolunt Ecclesiasticam suscipere disciplinam, prohibeantur à malis per potestatem regiam. Et qui potestati Dei non subditi sunt, mundanis legibus constringantur. Vtrisq; ergo potestatibus (in licitis) obedientiam debemus, quia nō est potestas nisi à Deo, &c. Vtinam Melanthon Aristoteli pręstitisset, quod publicè pollicitus est olim. Certè in tantam doctrinæ religionisque Barbariem non deuenisset, Consultum est vnumquenque in ea se arte exercere, in qua valet plurimum. Mores dispares disparia sequuntur studia. Et qui duabus simul rebus operam impendit, neutrum absoluit, & vtrunque

Genes. 1.

Duplex potestas in terris.

tan-

tandem deperdit, Sed volitet in excelsis ingenium istud quamlibet sublime.

Eiusdem M. Lutheri verba, contra S. R. E.

Pauló post veró, postquam δυγλόωσο fulgurator, & Omphalius Lutherus se à Leone 10. esse anathemate percussum, & excommunicatum accepit: vt qui in sordibus est resurgat, vel sordescat plenius. Tartarea rabie concitatus, & quasi diris Tisiphones & Megæræ flagellis (longius extra septa currens) exagitatus, maximè commendauit discessionem à S. R. E. vocans Bohemos Euãgelicissimos, sic enim inquit verbis plus quàm Tragicis. Beata Græcia, Beata Bohemia: Beati omnes qui à Romana Ecclesia sunt separati. O Euangelicum virum, cuius meminit Iacobus capite tertio. An non hoc est, ex eodem ore benedicere & detrahere? Scripserat olim se habere tam opulentum Euangelion vt nunquam fuerit: postea veró recantans, palinodiam Stesichori more, dixit se errasse, in hoc quód dixerit, aliquos articulos Ioannis Husz esse Euangelicos. Erraui (inquit M. Lutherus) & hunc articulum reuocaui, & adhuc reuoco, in hoc quod dixi, aliquos articulos Ioannis Husz esse Euangelicos, πρὸς τὸν μητρυιῆς ταφον δακρύει: Simulat enim dolorem, cum reuera non doleat. Alio in loco, Lutherus Iohannem Husz, sanctum virum, & huius articulos condemnatos in concilio Constanciensi, Euangelicos, Christianissimos, verissimosq; proclamat, & è vestigio se Husitam negat, his verbis. Proinde non rectè faciunt, qui me Husitam vocant. Non enim mecum ille sentit. Quem Lutherus negat, Eundem Io. Husz, Bullingerus & cæteri Zuinglistæ, Euãgelicæ veritatis adsertorem vocant. Alio in loco, de Ioanne Husz, Lutherus in hæc verba scribit. Si Ioannes Husz fuit hæreticus, ego plus decies hæreticus sum, &c. Hoc vocabulum quod vehementer abhorrent, velut infaustissimum, nocentissimumq; ac maximè probrosum, catholici: De illo gloriatur, seipsum condemnans fraticellus nigellus. Quis veró ignorat Husitas fuisse legitimè anathemate percussos? Idem Lutherus, quę in disputatione Lipsica (anno 1519.) probauit, postea reprobauit. Idem, in libro de captiuitat. Babylonica, negauit esse septem sacramenta: & mox in contrarium asseruit (in libro de potestate Papæ) esse septem sacramenta: vt multa consulto prætercam. Quæso te candide lector, huc animum accõmoda, & rem ipsam propius contẽplare, vide quomódo vt luna mutatur Lutherus? intuere subitam Pythagoricam μετεμψύχωσιν, hominis, versipellem versicoloris Polypi animum? Quis iam non dixerit, excucullatum illum quę ore palàm tumida su-

Id est, ad nouercæ tumulum plorat.

Articulo assertio. 30.

perbia

perbia inflatus, professus & protestatus est, postea mirifico astu (quantum in ipso fuit) insequutum fuisse? contra id quod dixit Cicero.

1. Officio. Quod affirmatiuè quasi Deo teste (inquit) promiseris, id tenendum

3. Officio. est. Et iterum. Quod ex animi sententia iuraueris, id non facere periurium est. Bis errore labi alienum prorsus est à sapiente. Hinc veridicum fit quod dixit Plato in Moralibus: Homines & vasa, simili modo probamus: hæc quidem sono: illos sermone cognoscimus. &c. Sed scriptum esse scio. Ab Aquilone pandetur omne malum super

Aquilonaris pestis. Esaiæ 14. omnes habitatores terræ, Hieremiæ primo capite. Et Iesaias. Ab Aquilone enim fumus veniet, & non est qui effugiat agmen eius. Et a-

Zacha. 2. Ezech. 1. lio in loco scriptura. Ventus turbinis veniebat ab Aquilone. Et sicut Hiæna seu ichneumō, nunc mas est, nunc fœmina. Ita hic Pentaglottus sui dissimilis, calidum & frigidum ex vno ore Satyrisci capripedis instar, calidum & frigidum ex eodem ore, protheus seu chamæleon efflat. Negauit Lutherus (ad Vualdenses) corpus Domini in sa-

Lutherus anguilla lubrica. cramento Eucharistiæ adorandum esse. In contrarium asseruit (ad eosdem Vualdenses) idem excucullatus, quod sicut Magi in terra adorabant Christum, sic in Eucharistia posse fieri. Negauit (in libro de captiuitate Babylonica) Missam opus esse bonum, vel esse sacrificium. In contrarium (in eadem captiuitate sua, & in 10. præceptis) asseruit, Missam esse partem Euangelij, & Missas valere pro viuis & defunctis. Affirmauit (in libro de præparatione ad mortem, & de potestate Papæ) idem Lutherus: Extremam vnctionem esse sacramentum. In contrarium (in libro de captiuitate Babylonica) negauit extremam vnctionem esse Sacramentum, sed esse figmentum hominum: plura omitto. Quid est Christon lacerare, si hoc non est?

Ite nunc Apostatici, & hunc vestrum Prophetam lectissimum Euangelij propagandi organum, scilicet, (Quem cęcum Andabatam, quidā credidere à λοτγόρ vocatum) laudibus efferte mendacissimis in cælum, credite eum vobis de cælo lapsum, Sancto spiritu eius obum

Εἰρωνικῶς dictum. brāte imaginē, Euangelicū virum prædicate, diuinum hominem dicite, tanq̄ aheneum murum immotum constitisse ebuccinate: Date lilia, ponite statuas, illi vestro duci. Hem isti mandes, si quid recte curatum velis. Eleuate Euangelicum illum Doctorem (si non mentior) ad aëra, Nihil proficietis. Non negare potestis: Sacræ paginæ Doctorem egregium, IOANNEM COCHLAEVM (antidoto opportuno, clauum clauo contundens) hunc vestrum Prophetā fortiter prostrauisse, 556. articulos adducēs, in quibus Lutherum ipsum secum dissentire ostendit. Hunc secutus IOANNES FABRI, adduxit 63. articulos (anno 1528.) in quibus articulis inter sese discordanti-

bus,

bus,miserrimus Antichristi antesignanus,proprio iugulo cōfoditur. Quod si verè Euangelici sunt Lutherus & consectarij,cur nō respon derunt? si veritatem docent,cur pedem subtrahunt? Sed iam tempus est vt vlterius progrediamur,atque dicamus de Sedis Apostolicæ,& PETRI primatu.

PRIMATVS Sedis Apostolicæ,& Petri.

PETRVM præ cæteris Apostolis primitus rexisse S. R. E. tanq̄ magistram,vnanimi consensu doctores Ecclesiastici comprobant. Præfuit enim S. R. E. Petrus Apostolus(vt D.Hieronymus vult)annis 27.& secundū V.Bedam,annis 29.Idem Petrus,tenuit Pōtificatum in Oriēte,secundū D.Hieronymum annis 5.& secundū Bedam 7.annis.Deinde veniens Antiochiā vrbē Syriæ, cuius meminit Ammianus li.14.& Mela.li.Geogra.Sedit ibidē annis 7.docens populū viā veritatis:Prędicauit etiā in Ponto,Galatia,Capadocia,Asia & Bithinia,quibus postea de ROMA epistolas direxit.Idē circūcisionis doctor Petrus,Simonē magum(de quo Tertullia.li.de hæresibus)cōfutauit,& de Roma fugauit:Discipulos diuersos diuersis prouincijs ad conuertēdum populum misit,Christiq; fidem,gloriosus Athleta,gloriosè in diuersis regionibus,dilatauit.Tandem post multa sanctitatis insignia,cùm Romæ sedisset annis 25.mensibus 7.diebus 8.martyrizatur(anno mundi 5232.)à Nerone,adiuncto comite suo coapostolo Paulo,testatur Aegesippus,(de excidio Hierusalem)qui sub Amiceto venit Romam,circiter annū Domini 160.Cuius etiam sententiæ subscribit Tertullianus(vir in diuinis literis ad prodigiū vsq; doctus,vt non sine causa Cyprianus hunc suū magistrum solitus sit appellare)lib.3.aduersus Marcionistas,eādem materiam supradictam confirmans. Sic ergo ambo iactis iam validis religionis fundamētis, martyrij coronam adepti sunt,Mundo mortui,Christo viuunt. Alio in loco(lib.4.contra Martionem)istud confirmante nascentis Ecclesiæ lumine,Tertulliano.Videamus,inquit, quòd lac à Paulo Corinthij hauserint,ad quam regulā Galatę sint recorrecti,quid legant Philippēses,Thessalonicenses,Ephesij, quid etiam Romani de proximo sonent,quibus Euangelium & Petrus & Paulus sanguine quoque suo signatum reliquerunt,&c̄. Placet hic, quando incidimus in S. Pauli memoriam,aliqua de eo disserere.Hic Gētium doctor,omnibus salutatis Christianis,lictori ceruicem & iugulum præbuit, ex ceruice cum securi percussus esset,pro sanguine lac,quasi integritatis & innocentiæ signum fluxisse dicitur.Funeratur via Ostiensi, anno post mortem Christi 37.Dictus est Vas electionis, (ait Hieronymus ad Pau-

Nota.

Discordiarerū in tēpore nō infirmat fidem rei gestæ.

S.Pauli martyrium.

Euseb.lib.2 cap.11.

ad Paulinũ)quòd legis & sanctarum scripturarum armarium extite rit. Qui plura de sanctissimis Apostolis legere concupiscit & desiderat, legat Egesippum lib. 3. cap. 2. ad institutum.

Sed audiamus Ambrosium (in ser. de fide Apostoli Petri, 47.) quomodo Petro petræ nomen conueniat. Petrus deniq; (inquit) pro soliditate deuotionis Ecclesiarum petra dicitur, sicut Dominus. TV ES PETRVS & super HANC PETRAM (exponit D. Hieronymus, id est, super te, & tibi dabo claues &c̃.) Petra enim dicitur eò quòd primus in nationibus fidei posuerit fundamenta, & tanq̃ immobilis lapis totius fidei negotiũ compagem moleq̃; cõtineat, petra ergo pro deuotione Petrus dicitur, & petra pro virtute Dominus nuncupatur bibebant autem de spiritali consequente eos petra, petra autem erat Christus. Et quòd Chaldæi Cepha, hoc ipsum Græci πέτραν vocant, nos saxum. Alio modo Cephas Syro sermone soliditas dicitur, solidus enim fuit Petrus in cõfessione veritatis. Rectè ergò meretur consortium nominis, qui consortium meretur & operis. Qui in eadem domo lapidem angularem seu fundamentum iecit, Petrus plantat, Dominus incrementum dat, irriguum subministrat: Petrus cum suis testationibus proficit, fletibus suis gaudet, periculis suis crescit: Petrus caput Ecclesiæ: Petrus respectu supremi capitis membrum Ecclesiæ. Petrum alijs omnibus Apostolis præfuisse, cõfirmat Cyrillus, in Euangel. Ioannis, lib. 2. cap. 2. dicens. Christus Petrum instruit, eum se esse, qui cuncta, etiã antequam fiant, nouit: nec Simon fore iam sibi nomen, sed Petrus prædicit, vocabolo ipso commodè significans quod in eo, tanq̃ in petra, lapideq; firmissimo suam esset ędificaturus Ecclesiam. PETRVM præcipuũ Apostolum (cui Dominus curam vniuersalis Ecclesiæ commisit) vocat Ambrosius. Eundem Petrum, vocat Hilarius, super psal. 31. primum confessorem Christi, fundamentum Ecclesiæ, & ianitorem cæli. Iterum idem, super psal. 141. vocat eundem Apostolum firmam petram Ecclesiæ superædificandę. Et Augustinus, in Ioannem inquit. Petrus natura vnus erat homo: gratia vnus Christianus: superabundantiori gratia vnus idemq; primus Apostolus, &c̃. Quàm celebris Primatus Petri sit in Euangelio, vide Matth. 16. Ioan. 21. Luc. 22. Acto. 15. Ephes. 2. &c̃.

Petrę nomẽ conuenit Petro.

1. Corin. 10.

SEDEM Romanam S. Petro esse dicatam seruatamq; confirmat Augustinus, dicens. Non sine causa inter omnes Apostolos huius Ecclesiæ catholicæ personam sustinet Petrus. Et idem Augustinus (contra literas Petiliani, lib. 2. cap. 51.) inquit. Quid tibi fecit cathedra, in qua Petrus sedit, & in qua hodie Anastasius sedet?

Augusti. de agone christiano. ca. 30

Symeon hacæphi (inquit Clemens, Epistol. 1. ad fratrẽ Domini)

veræ

veræ fidei merito, & integræ prædicationis obtentu, fundamentum esse Ecclesiæ definitus est. Claruit is Clemens Apostolorum tempore.

Petrum (inquit Ambrosius, in Luc. cap. 24.) amoris sui velut vicarium reliquit. Claruit hic Ambrosius, anno 380.

Petrus sanctus magister, & princeps Apostolorum, de Antiochia vtilitatis causa translatus est Romã, vt ibidem potius proficere posset, inquit Antherus, Epistola de translatione Episcoporum.

Et Augustinus (tracta. 56. in Euangelion Ioannis) inquit. Quis nesciat, primum Apostolorum esse beatissimum Petrum? hæc ille. an non Petrum, Christus singulariter ouili suo præfecit? an non confirmationem fratrum imposuit?

Nos (inquit D. Gregorius, in parte 2. sui Regesti, epistol. 34.) Ioan. 21. Luc. 22. qui licet immeriti Sedem Apostolicam vice Petri Apostolorum principis suscepimus gubernandam, ipso pontificatus tempore cogimur generali hosti, quibus valemus nisibus obuiare.

De primatu Diuus Cyprianus, lib. 3. Epistol. 2. ad Cornelium summum Pontificem, mẽtionem facit, in hęc verba. Nos Cornelium summum Pontificem S. Catholicæ Ecclesiæ erectum à Deo omnipotenti, & Christo Domino nostro, scimus. Nos errorem nostrum confitemur, circumuenti sumus perfidiæ loquacitate, factiosa amantes, videbamur quasi quandam communicationem cum scismatico homine habuisse, syncera tamen mens nostra semper in Ecclesia fuit, nec ignoramus vnum Deum esse, & vnum Christum esse Dominum, quem confessi sumus, vnum spiritum sanctum, vnum Episcopum in Ecclesia Catholica esse debere, hæc Cyprianus martyr.

Aurelius Mundius Carthaginensis concilij præses, noluit Pelagium & Cælestinum hæreticos declarare, absq; consensu (successoris Petri) Romani Pontificis, cuius authoritas est, inquit Augustinus in Epistolis, Epistola 90.

Ambrosius in lib. Hexameron 5. cap. 24. de sancto Petro ait. Ipse Ecclesiæ petra culpam suam diluit.

Vniuersalis Ecclesia, inquit Athanasius ad Liberium Papam, vobis in Christo est commissa, vt pro omnibus laboretis, cunctis opem ferre non negligatis. Claruit anno 314.

S. Petrum vocat (super psalmum 138.) Arnobius, Episcoporum Episcopum.

Scimus (dixerunt Episcopi Aegyptiorum) in Nicæna magna synodo (318. Episcoporum) ab omnibus concorditer esse roboratum, non debere, absq; Romani Pontificis sententia concilia celebrari, neque Episcopos damnari.

Quid eſt, inquit D. Auguſtinus (tracta. 10. in Canonicam Ioannis 1.) ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiã meam? Super hanc fidẽ, ſuper id, quod dictũ eſt, Tu es Filius Dei viui. hæc ille. In quibus certè verbis Domini, latet cæleſtis vis quædam viua & efficax, quæ legentis animum (ſi modò illas purè humiliterq; tractauerit) in diuinum amorem mirabili quadam poteſtate transformat. &c.

Math. 16. Quòd ſi Chriſtus noluit Petrum maiori quàm cæteros authoritate pollere; Cur ei præ cæteris cognomentum ex ſeipſo petitum adhibuit? Cur in ordine primum conſtituit? Cur ſuper ipſum ædificandam Eccleſiam pollicitus eſt? Cur donauit clauibus regni cælorum? Cur ſibi Petrum ſolum adiunxit in ſoluendo didragmate? Cur pro ſolo Petro, ne is deficeret in fide, ſed cæteros confortaret, orauit? Math. 17. Cur ſoli Petro ſingulariter & prius q̃ cæteris apparuit? Cur ſimili Lucæ 22. mortis genere, hoc eſt in cruce, finiri voluit eum? Cur vni Petro prę Mar. vlti. cæteris tot inſignia Chriſtus contulit? Cur inquam, ſoli Petro, ſua ſucceſsiò permanſit incolumis? Diſcurre per cæterorum Apoſtolorum ſedes, & iam aut omnes vacuas inuenies, aut non legitimos habere ſucceſſores: Nec Paulus qui ob ſuperbiam de ſede doctrinæ legalis depoſitus eſt, inquit Beda, ſed mox ob humilitatis ſubiectionem ad Euangelizandam Chriſti fidem leuatus eſt. Nec Ioannes. Nec Iacobus. Neque cæterorum fermè quiſquam, ſucceſsionem hodie reliquit vllam. Soli Petro ſua ſucceſsio ſtat, Rectè igitur dixit Chriſtus.

TV ES PETRVS.

S. E. fundamentũ fides Petri. Fides Petri S. E. R. eſt fundamentum, per hanc fidem infirmæ aduerſus eam ſunt portæ inferorum: CLAVES (non tantùm promiſſæ, ſed etiam datæ primò à Chriſto vnico Petro) ſunt potentia & Claues in S.R.E. ſcientia diſcernendi, Significatæ per claues oſtiariorum templi, qui immundos abijciebant. Illis duabus clauibus, dignos recipit myſtes, ad Eccleſiæ gremium, obluctantes verò & rebellantes legibus Euangelicis ſemel receptis, coheręet & excludit, Ioannis 20. Sciendum itaque Sanctæ Romanæ Eccleſiæ non modò baptizando, (vt ſomniarunt Apoſtatici) ſed etiam iudicando & abſoluendo peccata dimittere. Nec etiam reticendum, triplex eſſe genus ligationis. Ligatur enim peccator vinculo culpæ, quando peccat. Altero modo, In S. E. triplex ligatio Vinculo pœnę cuius debitor efficitur. Vltimo, ligatur vinculo pœnitentiæ, iniuncta ſatisfactione, &c.

Petrus cur negare permiſſus. Nec hîc omittendũ cenſeo, PETRVM, S. R. E. Epiſcopum, tribus de cauſis tentatũ à Domino fuiſſe, Mar. 8. Matth. 26. Prima eſt. Vt ſciret ex ſeipſo compati infirmitati aliorum. Altera eſt: vt ſupprimeretur

retur temeraria præſumptio. Et Paulus, Hebræorum 4. capite. Ne ſuperbiret, tētatus eſt à ſuperbia: qui enim vult ſolidus eſſe in Chriſto, in ſe infirmus ſit neceſſe eſt. Vltimò ob hoc cadere permiſit Deus, ne tu lapſus deſperares: Nam Chriſtus vult infirmos curare non abijcere, Ezech. 18. Matth. 11. ad inſtitutum. Ambro. Hexame. lib. 5. cap. 24.

HOC AVTEM quod ex præmiſſis authoritatibus liqueſcit, intelligendum eſt de ſpiritu, fide, fiducia, confeſsione, profeſsione, &c. Hæc ſi abſtuleris non remanebit in filio Ionæ, quo merito chenoboſceon ſtruas: Chryſoſtomus itaque dicit, Eccleſiam fundatam in confeſsionem Petrinam. Et Auguſtinus, in homilia ſuper hanc petram, quam ſcilicet es confeſſus. Item: Super me ædificabo me, non me ſuper te. Chriſtus itaque petrarcha: Petrus petra. Petrus à petra, & non petra à Petro. Chriſtus petra: Petrus Eccleſia, inquit Auguſtinus. Rectè ergo Petrus non ob fidem, ſed ob fidei confeſsionem clauium accepit promiſsionem, multi enim olim crediderunt, at vnicus Petrus claues, quando confeſſus eſt, meruit.

EPISCOPI Sanctę Romanæ Eccleſiæ authoritatis, meminit Tripartit. hiſtor. lib. 4. cap. 3. & lib. 5. cap. 29. Auguſtinus de agone Chriſtiano, capite 30. Cyprianus, Epiſtol. 11. lib. 3. & lib. 4. Epiſtol. 2. & libr. 4. Epiſtol. 8. Chryſoſtomus, Homilia 55. in Matth. cap. 16. Origenes, lib. 5. in Roma. cap. 6. Irenæus lib. 3. cap. 3. Tertullianus, pag. 109. Hilarius, lib. 6. de ſacra Triade. Cyprianus lib. 4. Epiſtolarum ad Pupianum. Et lib. 1. ad Cornelium. Origenes Homil. 6. ſuper Matthæum. Hieronymus libro primo contra Pelagianos, & ſuper Matth. 16. Ambroſius, Sermo. 47. Cyrillus, lib. 2. cap. 12. ſuper Ioannem. Chryſoſtomus, ſuper Ioannem, Homilia 80. de pœnitentia. Dionyſius, cap. 3. de diuinis nominibus. Hieronymus, in Ezechielem, cap. 41. &c.

Electores Romani Imperij authoritatem Romani Pontificis, Friderico ſucceſſorem delegerunt Henricum, anno 1220.

Ordinis inter nos neceſsitas.

CAEPHAS igitur & poſteri qui Petro in hac ſacroſancta ſucceſſerunt Sede Romana, rectè conſtituti ſunt à Domino Deo. Id enim ratio rerum, & ipſa mirifica productrix (natura) expoſtulat, vnus alterum vt antecellat. Sic in tabernaculo ſimul & templi Salomonis miniſterio, ordo (qui ex multis gradibus neceſſario conſiſtit) erat ſacerdotum Leuitarumque: Quibus cohen Gadol, id eſt, ſacerdos magnus, quem nos Papam, id eſt, patrem patriæ (ἀρχιποίμαν Sar Cohen hoc eſt, ſummus Pontifex PP.

 Græ-

Græcè. Neque tantùm paſcere, quod Græci βόσκειν, ſed etiam rege-
re, quod ποιμαίνειν dicunt, oues ſuas iuſsit) Romano more vocamus,
2. Para. 19. 2. Para. 24. præficiebatur. Sic caput ſacerdos Amarias in Iſraël. Sic ſacerdos
Ioiada, quem publicè pronunciauit rex Ioas, caput ſeu Roſch.
Sic Aharon pontifex ſummus à Deo eſt creatus: Abiud verò, Elea-
zar & Ithamar, longe minoribus cerimonijs initiati ſunt.

ORDINIS inter nos neceſsitatem, natura docet apicularum ex-
emplo, quæ in ſuis ſirpiculis vnum ſceptriferum βασιλέα, quemad-
modum & Naupliadę volucres ſuum ductorem, obſeruant. Verum
ergo eſt, quod ait Baſilius Magnus in Gordium martyrem. Naturæ
lex (inquit) apibus innata fratres dilectiſsimi, niſi rex prius agmē prę-
cedat, ab alueari bus nunquam diſcedant, hæc Baſilius. Sic iudex v-
nus vnius. Roma ſepticollis illa maxima, vt condita eſt, duos vteri-
nos fratres ſimul habere reges non potuit, & parricidio dedicatur: cu
ius meminit D. Michaël verinus Hiſpanus.

Non capit Vna duos maieſtas regia fratres,
Fraterno rubuit ſanguine Roma recens, &c.

Sic in Rebeccę vtero Eſau, & Iacob (cognomento Iſrael appella-
Ex Eſau, Edomitæ. Geneſ. 25. tus, hoc eſt princeps Dei) geſſerūt bella. Sic ſunt in exercitu, haſtati,
primipilarij, centuriones, decuriones, magiſtri cohortium, prefecti le
gionum, tribuni militum, duces, &c. & caput omnium exercituum
Cēturio turma 100. ſtratiotarū magiſter græce hecatontarchus. IMPERATOR. Sic in naui vnus Limenarcha & Triarchus. Do-
mus ad vnum familiæ patrem reducitur, Ciuitas ad vnū Principem,
etiam quæ Ariſtocratia vel δημοκρατία vtūtur. Sic curiales ſuos habēt
plebeios magiſtratus ſeu tribunum (quos Græci ὕπατον: ἀνθύπατον &
Id eſt, ſummū conſulē procōſulem dictatorem. αὐτοκράτορα vocant) vnum, cuius eſt vocare ad comitia curiata. Sic ha-
bent ordinem ſuum (licet ſuperſtitioſum) longè decantati gentiles.
Mauri, Morabitani ſeu Meluar, Indi inſulares, Quines, Aegyptij (po
ſteritas Chā & Mitzraim) Caliphum, Callecutæ, Archibramimum,
Geneſ. 10. Pſalm. 78. Alcoraniſti, Taliſmanlar, Cubenſes, Cacicum, Tartari, Seiid. Cuma
ni, Hierodulum. Sic etiam Romani, vnum habuere Pontificem ma-
Strabo li. 11 ximum qui cæteris pōtificibus preærat, nec poterat niſi vnus eſſe qui
templo Veſtæ & cuſtodiæ Palladij erat præpoſitus, cui deniq; omnia
ſacra publica priuataque ſubiecta fuerunt. Sic Athenienſes ſuos phy
lacas, id eſt cuſtodes. Lacones, Harmoſtas, & itē Ephoros ſeu inſpecto
res ſuos, obſeruarūt. Sic Abyſsini, Chriſtianę pfeſsionis homines, ſuū
obſeruant patriarchā, (ſedem habet patriarchalem in vrbe Barrara)
quē Abuma vocant: Sic Gręci proprium habēt patriarchā in hodier
nū vſq; diē, cui Rutheni, & circūiacētes regiones Chriſtianorū parēt.
Sic Moſouitę ſuū habēt Metropolitanū, ſub cuius dominio ſunt duo

Archie-

Archiepiſcopi, in Novuogardia, ſcilicet Magrici & Roſtoff. Item Epiſcopi Tvuerenſis, Reſanenſis, Smolenſis, Permiæ, Suſdali, columnæ, Czernigovuiæ, Sari: Qui omnes Mętropolitę Moſcovuitico ſubiecti ſunt. Planetæ inferiores (inquit Baſilius) ſubſunt ſuperioribus: In corporibus quoque animantium caput cætera tuētur & venerantur membra. Et in partibus animæ, rationi appetitus ſubijcitur. Nec duos ſimul ſoles ſuſtinet vno in Zodaico Mundus, inquit Seneca. Eiuſdem materiæ, meminit Homerus in Iliade. Epiſcopi in dominio Moſci octo.

Multorum imperium multa eſt confuſio ſemper,
Multi ſunt damno Domini: rex vnicus eſto.
Vnus ſit princeps populum ditione gubernans,
Cui credidit imperij, ſceptrum Saturnius ingens.

Vnius imperium optimum eſt.

Hinc emerſit memorabile prouerbium Gręcanicum. πολλοὶ ϛρατηγοὶ καϱίαρ ἀπώλεσαρ, Id eſt, Multi Imperatores perdiderunt Cariam. Romulus, fratrem ſecum regnantem ferre non potuit, neque Pompeium Cæſar, nec Auguſtus Antonium: & tu adhuc aliquem putas eſſe in terris, qui æquo animo ſit laturus conſortem Imperij? ad reliqua tranſeamus noſtri inſtituti. Atque vt vnico verbulo plurima perſtringam, Orbes cæleſtes perpetua vertigine parent Deo ſummo ſacerdoti: Nec vllum ſydus è tot ſtellarum milibus ordinem deſerit, aut in officio ceſſat, & homines quid facere par eſt? Totus itaque ordo imò recta ratio inducit, quò Entia bene regantur, vt imperia, & regna politiæ quoq; ſubſiſtant, vnum eſſe principem, cum nihil magis in vniuerſum iuri & æquitati aduerſum ſit, quàm ordinis confuſio. Decuit ergo & in religione Chriſtiana ſeu Chriſti Eccleſia, ordinem eſſe, vnus vt alteri ſubſit. Inferiores, ſuperioribus. Cathedra vna, in vna Eccleſia. Vbi enim non eſt ordo (inquit ille) ibi eſt confuſio, quod Eccleſia monſtroſa ſatis manifeſtè demonſtrat. Iudæi abſq; capite viuentes, ſenſerunt ſeditiones, ſectas, Eidololatriam: Id certè dudum catholicis Chriſtianis euenifſet, niſi diuina prouidentia penes vnum Pontificem ſumma rei, & ordinatio poſita eſſet. Sic Paulus ordinauit Timotheum. Sic Petrus, Zacheum Epiſcopum conſecrauit. Sic Origenes ordinatus à duobus Epiſcopis, Alexandro & Theochiſt. &c. Qua de re, multis presbyteris vnus Epiſcopus in ſciſmatis remedium prepoſitus eſt. Epiſcopis cuiuſq; prouinciæ vnus Archiepiſcopus, qui & Metropolitanus dicitur, quorum meminit D. Hieronymus ad Pammachiū. Metropolitanis verò pluribus, vnus Primas: Inter quos omnes PONTIFEX ROMANVS myſtagogus, veluti tenens legittima (vide Auguſt. Epiſt. 162.) ſucceſsione cathedram S. Petri Apolorum principis,

Iudicum 17. & 18.

1. Tim. 4.
2. Timot. 1.
Irenęus lib. 4. cap. 10.
Clemēs li. 3

Hierarchia ad quid inſtituta.

principis, summus est amplitudine iurisdictionis & solicitudinis om-
PP. quomodo summus nium Ecclesiarum: Summus quidem inq̃, omnium episcoporũ (non
ordine sacerdotij, sed magis plenitudine administrationis ac potesta-
tis.) Sed non principium vniuersitatis, seu Papa cælestis, & omnia in
omnibus, sed omniũ minister, seruus seruorũ IHESV CHRISTI.
Voluit itaq; dilectus sponsus Opt. Max. Deus, vnitatem suæ sponsæ
Ecclesiæ esse integrã ac immaculatã, cuius ipse primarium caput exi-
stit. Non quòd in ipsas personas, quæ alioqui labi possunt, hanc vni-
tatem collocare debeamus, sed vt circa vnam illam Sedem Petri prę
cipuam ac vicariam quandam authoritatem agnoscamus, adeò vt
Vna Petri Sedes. quanq̃ personæ non semel varios in errores cum fidei tum morum
lapsi sint, perstat tamen huius S. Sedis vnitas, perstat concredita po-
testas, Christi promissione roborata: nixa enim saxo immobili Chri-
sto, nullis turbinibus concutitur. Neque his nostris scriptis, Apostati-
ci Lutheri blateramenta, obsistunt: quibus quosdam summos Ponti-
fices infectos ab astuto dæmone fuisse demõstrat. Successio enim hęc
(quæ à Petro sumpsit initium) omnino perseuerat, nec violentissimis
Tyrannorum infestationibus, nec acerrimis hæreticorum argutijs,
sed nec vlla Satanę malignitate valuit vnquam impediri. Manet Pe
trus huius generationis immobile fundamentum. Nec ab hoc princi
pio suo potest vllis aduersariorum insidijs Ecclesia diuelli. Propte-
rea nolumus summorum quorundam Pontificum flagitijs patroci-
nari, si qui lac ouium fortè consumentes, sese lana vestierunt, & adi-
pem depasti sunt: Sunt enim, qui non tam fulgore auri splendicant
(cum maiestas Episcopalis auro comparetur) quàm plũbi liuore pal-
lescunt. Quorum Hezechiel meminit, cap. 34. Oues autem non pa-
uerunt: Quando & ipsi habituri sunt iudicem strennuum Iesum Fi-
lium Dei viuentis. Etenim (vt repetam) vt Petri fides non concidit,
pro quo, cum eum negasset, Christus antagonista, orauerat. Ita sum-
mus hic clauiger, cũ improbè in terris res Christianas gubernat, non
ob id ilico sponsa Christi neganda fuerit, verùm omnia iusto & om-
nipotenti iudici committenda, qui cuiq; iuxta opera sua tribuet: is est
remunerator bonorum, & malorum vindex acerrimus. Et quò altior
Math. 25. est gradus, eò ruinæ casus grauiores imminent, & potentes potenter
tormenta patientur. Monstruosa res (inquit S. Bernardus, de conside
ra. lib. 2.) gradus summus & animus infimus: Sedes prima & vita
ima: lingua magniloqua, & manus ociosa: sermo multus, & fructus
nullus: vultus grauis, & actus leuis: ingens authoritas, & nutãs stabi-
litas, hæc ille. Labi igitur possunt magnates Ecclesię, non propterea
statim cachinno excipiendi & damnandi. Labi permittit cælestis Pa-

ter &

ter & tentari, vt tentatis compati possint, &c. Expectabatur in lege à sede Aharonica causarum dissidentium iudicium. At nunc in lege noua, vbi vna summa est sedes (quanquam vicaria) ad illam in Ecclesia dubijs in rebus confugimus. Hebræo. 4.

Cæterùm de electione Pontificis, vide decret. concil. Aurelianen. 4. Can. 2. vbi ostenditur pontificij honorem non votis esse quærendum, sed meritis, sed moribus, sed omnium fauore & suffragio. Qui enim censuram habet & præest multis, hunc irreprehensibilem esse oportet. Electio Pontificis qualis esse debeat.

Sed quid opus anxiè digladiari? cur dubitamus de Christi promissione Ecclesiæ facta? cum certum sit ipsam esse fundatā supra firmam petram & perpetuò mansuram?

Atq; vt tandem finiam, PETRO succesit succedaneo vsu, LINVS. Cuius meminit D. Chrysostomus (Hom. 102. Timoth. 4.) dicens. Aiunt quidam Linum, secundum Petrum R. Ecclesiæ Episcopum fuisse. Anacletus: Clemens: Euaristus: Alexander: Sixtus, &c. Qui Ecclesiam vt studiosissimè ita felicissime coluerũt. At vnicus Apostaticus, adiunctis sibi consectarijs, non veretur insurgere contra sedem Apostolicam & huius rectores, tot retrò sęculis cunctis nationibus venerabilem? Sic etiam Augustinus Donatistæ cuidam, Epistola 365. ait. Si ordo sibi Episcoporum succedentium considerandus est, quanto certius, & verè salubriter ab ipso Petro numeramus? cui totius Ecclesiæ figuram gerenti, Dominus ait. Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferorum non vincent eam. Petro enim succesit, Linus: Lino, Clemens. Clementi, Anacletus. Anacletus, Anacleto: &c. In hoc ordine successionis, nullus Donatista inuenitur, hæc ille.

CATA-

CATALOGVS PONTIFICORVM S.R. E. à Petro vſque ad Paulum 4. huius nominis.

Item.

Farrago, ſuccinctè complectens, quæ à multis ſparſim tradita ſunt: Recreat enim VARIETAS, quæ eſt ſatietatis mater, faſtidij expultrix, inuitatrix lectionis, modò non nimis èxterna ſit & remota.

PETRVS.

GALILAEVS è Bethſaida, Apoſtolus, & fortiſsimus fidei agonotheta, in ſtadio poſitus, & veriſsimus Chriſti teſtis, bonum certamē certauit, curſum conſummauit, fidem ſeruauit: de reliquo recepturus depoſitum, crudeli & impio enſe trucidatur, ſacrumq; gutturis organum, quod iugiter nomen Chriſti perſonabat, præſcinditur: Anno redempti orbis 33. adijciunt alij annos 5. Sedit annis 25. menſ. 7. diebus 8. Sepultus in Vaticano, via Aurelia ſecus hortos Neronis, non lõge à via triumphali, quæ ad Apollinis templum ducit, 3. Calend. Iulij. Scribit Ioachimus Perionius, Petrum (& vicarium Chriſti & Id eſt, cõcrucifixum. ſynſtauromenon) à Nerone archityrãno, ſupplicio crucis, inuerſo capite, quod indignum ſe eſſe diceret, qui ita vt Chriſtus moreretur, affectum fuiſſe.

Sub Nerone, Tribochi in Alſatia, à S. Materno (S. Petri diſcipulo) ad fidem Chriſtianam perducti ſunt, quamuis curſu temporis re- S. Matern⁹, Alſatiam cõuertit. ligio ſit intercepta. Idem S. Maternus Argentoratum ingreſſus, templum extra portam conſtruxit, quod in hodiernum vſq; diem, S. Petri ſenioris nomen obtinuit. Alteram baſilicam in eiuſdem S. Petri honorem extruxit, quæ Latinè domus Petri, vulgo theutonico Domphieter, Argentinenſis diocæſeos: Ibi ſarcophagus, in quo inſcriptum ſequens (antiquiſsimis characteribus) Epitaphion, quod placuit propter antiquitatem inſerere.

ET MEMORIAE TERENTIAE AVGVSTVIAE CONIVGI SANTISSIMAE IVSTVS IVSTINVS MARITVS EIVS: TI OCEANVS ET FLORIDA MATRI PIENTISSIMAE.

S. Thæ-

S. Thecla, virgo & martyr, passa est apud Iconium, imperante Nerone Christicyda.

S. Geruasius & Protasius, passi sunt sub Nerone, circiter annū Domini 57. 10. Calen. Iulij. Patrem habuerūt Vitalem, qui Rauēnę, & matrem Valeriā, qui fide, Mediolani, pro Christi martyriū tulerūt.

LINVS.

Natione Italus, è Tuscia, patre Herculaneo genitus. Sedit Episcopus annis 11. mens. 3. diebus 12. adijciunt alij mensem vnum. Capitali supplicio afficitur, tēporibus Neronis, à Saturnino cōsule, sepelitur in Vaticano iuxta Petri corpus die vndecimo: Sunt qui scribāt Gregorium Episcopum Ostiensem corpus sanctissimi Pontificis Ostiam ex voto transtulisse, & in templo diui Laurētij magnificè collocasse. De Lino, vide plura in Irenæo, lib. 3. cap. 3. Platina & Eusebio. Anno 71.

Ne qua mulier, nisi velato capite templum ingrederetur, ex mandato Petri constituit.

Idem, ex sacris ordinibus bis in VRBE habitis, presbyteros 18. Episcopos 11. creauit.

Scripsit res gestas Petri, maximè verò eius cōtentionem cum Simone mago.

CLETVS.

Natione Romanus, de regione Vicopatritij, patre Aemiliano, adhortante Clemente, pontificatus onus inuitus suscepit, licet doctrina, moribus, & dignitate plurimū valeret apud suos. Sedit annis 12. mense 1. diebus. 12. alij 11. redactis in ordinem ex mandato Petri 25. presbyteris, sub Domitiano palmā martyrij promeruit, 5. calē. Mai. Anno 81.

De Lino & Cleto, variant authores, sed in re non admodum perplexa, iudicium permitto lectoris arbitrio.

Cleti temporibus, floruit S. Lucas, Medicus Antiochensis, Græci sermonis apprime doctus, Pauli apostoli imitator, & omnis peregrinationis eius comes ac socius. Scripsit autem Euangeliū, quod à Paulo laudatur. Vnde meritò Euangelium illud suum esse Paulus dicit. Apostolorum verò res gestas quēadmodum viderat, conscripsit. Vixit annos 83. vxorem habuit in Bithynia, sepultus est Constātinopoli: ad quam vrbem 20. Constantij anno eius ossa cum reliquijs Andreæ apostoli de Achaia translata sunt. S. Lucas.

Philippus quoq; eadem tempestate ex Scythia, quam viginti annis in fide, exemplo, prædicatione retinuit, in Asiam rediens, Hierosolymis moritur. S. Philippus.

Affecti sunt & alij multi martyrio hac tēpestate, inter quos est habitus S. Dionysius, qui primū à Paulo salutis dogmata percepit: dein de Maximo Hierotheo, vt ipse ait) secundo vsus est pceptore & demū S. Dionysius Areopagita.

(vt in septimo Apostolicarum institutionum libro scribitur) Episcopus à Paulo Atheniensium, qui credebant, statuitur. Passus est Parisijs, temporibus Domiciani, sub præfecto Fescenino ibidem, 7. Eidus Octobreis, circiter annum Domini 96. Aetatis suæ 90.

S. Apollinaris. S. Apollinaris Episcopus apud Rauennam, passus est tẽpore Vespasiani imperatoris, 10. calend. Augusti, circa annos Domini 70.

S. Martialis S. Martialis discipulus Christi & Episcopus, Stephani prothomartyris consanguineus, patre Marcello & matre Helizabeth, à tribu Ben Iamin ortus, vnus ex 72. discipulis Christi, in pace quieuit pridie Calend. Iulij, anno à passione Domini 74. Vespasiani verò Augusti anno 3. Episcopatus autem sui 28. Lemonice quiescit.

2. CLEMENS I.

Anno. 95. alij 92. Romanus, qui & vidit Apostolos, & consuluit cum eis, de regione Cœlij montis, patre Faustino, Domitiani temporibus, qui ab Augusto nonus Tito succesit, Neroni aut Caligulæ similior, quàm patri Vespasiano aut fratri, &c. Sedit in cathedra Petri annis 9. mensi. 6. diebus 7. Alij, an. 9. mens. 2. di. 10. Ad anchorã alligatus, anno Traiani 3. in mare proijcitur. Linũ & Cletum præmisit ambitionis exempli declinatione, Clementis 1. honorificam facit mentionem in sua ad Philippenses Epistola S. Paulus, cap. 4. Vacat sedes di. 22. Pontificum ornatus instituit. Sacrarum illarum vestium significationem, ostendit Innocentius PP. huius nominis 3. in opusculo, cuius titulus est De altaris mysterio. Item, Polydorus, de inuentoribus rerum, lib. 4. cap. 5. Hinc iam perspicuum fit, quàm antiquissimus vsus consecrationis sacrorum locorum, vestium, vasorum, fuerit.

Vide. D. Hieron. in catalogo Pontificum.

Pontificum ornatus.

Vsus sacri chrismatis. Idem PP. Clemens, Chrismate inungi debere baptizatos, Episcopis iniunxit: Quòd ab Apostolis factitatum prius, in Actis testatur Lucas. De Oleo Chrismatis, (quod quondam fuit præfiguratum per illud oleum, quo scriptura teste reges, vti nunc quoq;, consecrabantur & vngebantur) vide Toletanum concilium 1. Canon. 20. Item, Antisiodorense Can. 6. Dionysium in Hierarch. Ecclesiastica. Clementem in recognitionibus, Cyprianum, in Epistola ad Ianuarium. Origenem in Epistolam ad Romanos. Magnum Basilium, libro de Spiritu sancto, &c. Magnę virtutis & profundi mysterij est vnctio: Sicut enim olea pacis est signum, quam quondam legati ferebant in argumentum constitutæ pacis & concordiæ, prout olim ramo virentis oleæ, quem columba Nocuo retulit ad arcam, significans, humano tum generi pacem cum Deo à diluuio factam, ita nos chrismatis oleo peruncti, baptismoq; per fidem Christiani facti, deinceps cum Deo, in cuius antea indignatione propter peccatum fuimus, pacem habemus,

1. Reg. 10. 2. Reg. 15. 3. Reg. 19. 4. Reg. 9. 11.

Genes. 8.

habemus, vti Paulus ad Ephesios 2. capite singulariter docet, & quod Latinis vnctio, id Chrisma est Gręcis, Augusti. Tracta. 33. in Euangelion Ioannis. &c.

Salutationes, quæ per Dominus vobiscum septies in MISSA fiũt ex libris Ruth, secundo capite, transsumptę, Clemẽs & Anacletus interposuere. Cæterũ septem vicibus populus salutatur in Missa, quatenus exclusis septem vicijs capitalibus suscipiat gratiã septiformem. *Septẽ salutationes in Missach. Esaiæ. 11.*

ANACLETVS. 3.

Natione Gręcus, ex patre Antiocho, B. Petri discipulus, vt Pighius scribit: Sedit an. 9. alij an. 12. men. 2. di. 10. Domitiani tẽporibus martyrizatus 3. Eidus Iulij. Sepultus est iuxta corpus B. Petri, vacat sedes diebus 13. *Anno 103. alij 101.*

Sub hoc Pontifice, Ioannes Apostolus migrauit ad Dominum, sexagesimo octauo post passionem anno Domini mortuus, iuxta vrbem Ephesum sepultus est.

Barbã itidem aut comã ne præsul, néue reliqui sacris initiati nutrirẽt, ex præscripto Moscos, iuxta Apostoli pręceptũ, Anacletus vetuit, Polydo. de inuẽto. rer. lib. 4. ca. 8. Mirãdensis, illud decretũ adscribit etiam Aniceto. Significat autem illa capitis rasio vitã mundissimam & resectionẽ omniũ carnalium desideriorũ. D. Hieronymus tradit, rasionem capitis esse tẽporaliũ omnium defectionẽ, & quod corona in capite designet regni cælestis coronã: hoc idem legitur in decretis Canonicis 12. q. 1. Decurtare viros comas, & vtrosq; in habitu discretos esse B. Petrus primum præcepit, inquit Aubanus lib. 2. cap. 12. Nostra certè tempestate apostatici studiosè barbas nutriunt, cum reuera sint impostores mali & malitiosi: Nulla re prorsus digni, foris tristes, domi dissoluti, vestitu sancti, moribus spurcissimi, fronti nulla fides, non barbæ credendum est. *Rasio capitis. d. 23. c. prohibet fratres.*

Crede mihi, inde potest laudem sibi quærere nemo,
Nec faciet sanctum plurima barba virum.
Barbatus licet ipse caper, non hunc tamen esse
Dicimus insigni relligione pecus.
Sed si tantus amor populi venarier ora,
Atque Euangelici nomen habere viri,
Exue stultitiam mentis, rectaque feratur
Pes tuus, errauit pes tuus iste satis.
Abijce vulgares curas, atque æris amorem,
Nulla sit in toto corde Neæra tuo.
Ambitione graues emunda pectoris arcas,
Expurga inuidiæ, luxuriæq; malum
Assyriæ nec tu regem sectare pudendum,
Cui magnum nomen Sardanapalus erat.

Olim

Olim(quod huic loco conuenit)ad Herodem Atticum adijt crinitus quispiam, barbaque propriè vsq; ad pubem porrecta: ac petijt æs sibi dari ad panes emendos. Tum Herodes interrogat quisnam esset? atq; ille vultu sonituq; vocis obiurgatorio philosophum esse dicit, mirari quoq; addit, cur quærendum putasset, quod videret? tunc Herodes vocem illam memorabilē protulit. Video inquit barbam & pallium, philosophum adhuc non video, &c.

Nō sacrificādū sine arbitris. Idem Anacletus PP. non esse sacrificandum sine arbitris censuit, quò, credo ne ille frustra bene præcādo diceret: Dominus vobiscum, si minus quàm duo sacris interessent. Proinde non rectè faciunt, qui sine arbitris in S. R. E. sacrificant. Gratianus illud præscriptum Sotero attribuit.

EVARISTVS.

4 Anno 110. Natione Græcus, ex patre Iudæo, nomine Iuda, ex ciuitate Bethleem, ad Traiani tempora peruenit. Sedit an. 9. mens. 10. di. 2. Viuę hostiæ caput cruento mucrone rotatur, sexto calendas Nouembris. Sepultus in Vaticano apud B. Petri corpus. Vide Irenæum lib. 3. cap. 3. Eusebiana historia secus illius annos prosequitur: vacat sedes diebus 19. alij 29.

Matrimonia publica benedicātur. Matrimonia publica benedixit, vide canones concilij Carthaginensis 4. Sic autem Synodus illa intonat. Sponsus & sponsa cū benedicendi sunt à sacerdote, à parentibus suis vel paranymphis offerantur, qui cum benedictionem acceperint, eadem nocte pro reuerentia ipsius benedictionis in virginitate permaneant. Vide Ambrosium lib. 9. Epistola 70. &c. Quis verò nescit, quot stupris, quot perIn clancularia matrimonia quid decretum. iurijs, & id genus alijs criminibus, ac innumeris malis clandestina matrimonia ansam præbeant? Atq; licet matrimonia sint, sacramenti tamen vel nomen vel sanctitatem sibi vendicare non possunt, nisi pio accedente consensu in Ecclesia Dei firmentur. Quis enim matrimonium hoc ipsum rectè sacramentum dixerit, cuius non sit author nec coniunctor Deus? qualia facile creduntur clandestina matrimonia, quæ passim non palàm, sed furtim inter pueros & puellas, citra seniorum consensum, per lenones & lenas copulantur, vel inter stultos & temulentos sola causa libidinis, non Dei respectu, sed diaboli instinctu coniunguntur?

Primus item, omniū Titulos ipsis presbyteris diuisit: Septemque Diaconos instituit, qui veritatis gratia concionatorem obseruarent, propter stylum veritatis: In hoc imitatus Apostolos, Polydorus de inuentor. rer. lib. 4. cap. 9. &c.

Idem Euaristus constituit, ne plebis in Episcopum accusatio reciperetur

peretur. Cornipolitanus, Eusebio successori in R. S. istud attribuit institutum. Carranza verò Gaio.

Ordinationes ter habuit mēse Decembri, ac presbyteros sex, diaconos duos, Episcopos per diuersa loca numero quinque creauit.

ALEXANDER I.

5

Romanus natione, temporibus Traiani: Cuius sanctissima anima carnis ergastulo fœliciter absoluta, sacri sanguinis imbre purpurata, gloria martyrij coronata, angelico stipata comitatu, ascendit ad regem suum, 5. Nonas Mai. Sedit annis 10. mens. 7. diebus 2. cuius meminit Gratianus, Platina, Sabellicus, &c. Anno Christi 121.

DE AQVA BENEDICTA, scribit sanctus ille Alexāder, hisce verbis. Aquam (inquit) sale conspersam, populis benedicimus, vt ea cuncti aspersi sanctificentur ac purificentur, quod & omnibus sacerdotibus faciendum mandamus. Nam si cinis vitulæ aspersus sanguine populum sanctificabat: multo magis aqua sale aspersa diuinisque precibus sacratus sterilitatem auferet rerum humanarū, & coinquinatos sanctificat, mūdat & expurgat, & cætera bona multiplicat, & insidias diaboli auertit, & à phantasmatis & versutijs eius homines defendit. Nā si tactu fimbriæ vestimenti Saluatoris saluatos infirmos non dubitamus, quāto magis virtute sacrorū eius verborum diuinitus sacrantur elementa, quibus sanitatem corporis & animæ humanæ percipit fragilitas? hæc ille. Sal autē designat amaritudinē pœnitentiæ, aqua verò baptismū, quia ergo cordis cōtritio præcedit absolutionē, & pœnitētia baptismū, ideo prius benedicitur sal, q̄ aqua. Aqua inq̄, benedicta, in significationem baptismi adspergimus, non vt rebaptizemur, sed vt pœniteamus, & gratiā diuini nominis cum memoria baptismatis inuocemus: Cuius aquæ vim non vulgarem esse, testatur Eusebius in Ecclesiastica historia, capite septimo, & Epiphanius contra hære. lib. 1. tomo. 2. Gregorius libro. 3. dialogorum cap. 37.

Aquæ benedictæ vsus antiquissimus.

Hebræo. 9.

4. Reg. 2.

Math. 14.

Sal quare prius benedicatur.

SIXTVS, SIVE XYSTVS.

6

Patria Romanus, temporibus Adriani. Sedit an. 10. mens. 3. martyrizatus 8. Eidus Aprilis, vide Euseb. Eccle. histor. libro 4. capi. 5. Vacat sedes die. 2. Anno 1191

Is Gallos in fide continuit.

Idem constituit sacra mysteria, & ministeria, id est, sacrata vasa non tangi, nisi à ministris sacratis.

Ab eodem Sixto, habuerūt initia solennia Missarum, de quibus infra locupletius tractabimus: videat etiam candidus lector, Polydo. de inuento. rer. lib. 6. cap. 12.

Solēnia Eucharistici sacrificij.

I TELES-

TELESPHORVS.

7

Anno 141. alij 139. alij 134. Natione Græcus, ex patre Anachoreta, tēporibus Antonini Pij cuius quidē imperatoris paternū genus è Gallia Cisalpina originē habuit. Cum ordinationes 4. mense Decēbri habuisset, creasletq; presbyteros 15. Diaconos 8. Episcopos 13. Coronā martyrij promeruit, Non. Ianuarij. Sepelitur in Vaticano. Sedit annis 11. mensibus 3. adijciunt alij dies 22. Conuenit cum hoc Eusebius lib. 4. cap. 10. vacat sedes die. 7.

Telesphori temporibus, inualuit Valentiniana hæresis. Dicebant, Valentiniana hæresis. Christon de corpore Virginis nihil sumpsisse, sed per eam tanq̃ per fistulam quandam puerum transisse. Idem Valentinus, Valētinianę hęreseos antesignanus, diuinā religionē & innumerabilia diuinę veritatis secreta, sese per frigidissimos numeros posse inuenire & enunciare præsumpsit. Vetus testamentū contēnunt. Duos deos, vnū iustum alterum iniustum statuunt: à quibus bona & mala proueniunt omnia: vide Hilarium lib. 6. de Trinitate. Irenæum li. 3. ca. 3. Callecutæ Indiani maritimi istud vltimū dogma Valentinianū strenuè nostra tēpestate defendunt, istud cōfirmante Ludouico Vartomanno. Idem Cerdoniaci Valentinus, cum Cerdoniacis negauit Christū natum passumq;, sed simulasse passionem. Eadē sensit Basilides Alexandrinus, Christum Basilidiani. nō in substantia carnis, sed phantasmate ab Araxa quodā visum, & Simonē quendam eius loco crucifixū, impiè asserens. Omnis autem qui nō cōfitetur Iesum Christū in carne venisse, hic Antichristus est. Et qui nō confitetur mysteriū crucis, ex diabolo est. Cerdoniaci erroris partē, resuscitauit recentioribus tēporibus Philippus Melanthon (Recētiores Cerdoniaci) (in Annotat. in 4. cap. Epistolę ad Roma. & in postrema editione in eandem Epistolam. Et ministri Saxonicarum Ecclesiarum in sua censura contra Georgium Maiorem) affirmans (cum Eunomianis & Epicureis) quòd iustificari, sit absolui hominē à peccatis, & illū iustum renunciari, nō de facto iustū fieri, sed imputatiue tantū: quia verò peccator maneat, & in eo solo iustificetur, quòd cōfidit peccatū sibi nō imputari. Eandem Valentinianam hæresim, inter recentiores apostaticos resuscitauit Andreas Musculus ex sententia Lutheri, editus libellus Francfordiæ cis viadrū. (Recētiores Valētiniani.) Affirmant autem, quòd Christus etiā passus sit secundum diuinam naturam, &c̃. Idem Basilides 365. cælos esse per successionē & similitudinē abinuicē factos, finxit: & horum ostensionem esse numerum dierum anni, atq; singulis illorū certa principia, & virtutes, & angelos assignans, atq; illis nomina adfingēs: esse autem omniū principē Abraxas, quod nomē iuxta Grecā literaturā, cōtinet in se 365. quot videlicet sunt illorū cęlorū locales positiones,

ab illo

ab illo commentæ,&c. Inter Basilidianos omnia fuerunt communia, Euseb.lib.4.cap.6.

Idem Thelesphorus S. R. E. Pontifex, Sacerdotem ter in Natali die diuinam rem tractare statuit. Primò in media nocte, cum Christus est natus. Deinde illucessente aurora, quando pastores natum inuiserunt. Postremò, vbi prima lux humano generi affulsit. Propter quod canit Ecclesia: Gaudet chorus cælestiũ, & Angeli canunt Deum, palamque fit pastoribus, pastor creator omniũ. Adijcitur & alius sensus mysticus, triplici enim actu status triplex gentiũ significatur. Primus, qui sine lege fuit, cum oĩa fuerunt circũfusa. Alter lucis & tenebrarum simul particeps, cum post datam legem fuit omnino aliqua Dei cognitio, sed nondum perfecta. Tertius, gratiæ est, cui sol, id est, veritatis lux affulsit: alibi explicauimus ista pinguiori Minerua, itaque non sunt hic iterum ingerenda. *Tres missæ natiuitatis festo cur.* *Status triplex gentiũ.*

Idem constituit, vt septem hebdomadibus ante Pascha ieiunium obseruaretur: non author ieiunij, sed exactor.

Quid instituerit amplius, vide Aegesippum, Platinam, & Eusebium in chronicis.

Eodem tempore, circiter annum 140. S. Eustachius, rectius Eustathius, cum vxore Thephyta, & filijs Agapito & Theopisto, Romæ sub Hadriano in Aeneo tauro necati sunt 13. calend. Iunij.

HYGINVS, qui & IGINVS. 8

Græcus natione, patria Atheniensis, patre philosopho, Antonino Pio imperante. Sedit an. 4. mens. 3. adijciunt alij dies. 4. sepelitur tertio Eidus Ianuarij, bene de Ecclesia meritus. Vacat sedes dieb.3. *Anno 143.*

Is PP. Patrimum & matrimam (sic enim eos appellant, qui infantes tenent, dum baptizantur) baptismo & confirmationi adhibuit, vide Eusebium lib.4.cap.10, Sabellicum. Polydorum de inuentor. rerũ, lib.4. cap.4. Huius etiam meminit Augustinus, (de rectitudine catholicæ conuersationis) scribens, Filios quos ex baptismo suscepistis, docete, & castigate, vt semper cũ Domino viuant. De baptismi (qui ianua est vitę spiritualis, & omniũ aliorum sacramentorum) vsitatissimis cæremonijs, vide Tertullianum, de corona militis, pagina 460. & aduersus Praxeam pagina 443. Cyprianum Epistola 12. libro 1. Origenem in Roman. cap. 6. lib. 5. Chrysostomum Homil. 12. in 1. Corinth. 4. & Hom. 40. in 1. Corinth. cap. 15. & Homil. 1. in cap. Ephes. 1. Theophylactum in Luc. cap.10. Hieronymum in Esai. cap.55. li.15. Augustinum libr.15. de Trinitate, cap. 26. Damascenum lib.4. orthodoxæ fidei, cap. 10. *Compatres ad baptismũ instituti.*

Cyrillum in Euangelion Ioannis, lib. 12. cap. 64. Hilarium cano. 15. in Matthæum. Ambrosium de Spiritusancto, lib. 2. cap. 11. & lib. 1. Hexametron cap. 4. Basilium de Spiritu sancto, lib. 2. cap. 15. Theophylactum in cap. Marci 8. &c.

QVID SIT BAPTISMA (qua vnda, antiquum scelus, primæua præuaricatio, inobedientia protoplasti, eluitur, emaculatur, extinguitur) eiusq; forma, & causa institutionis, modus & ordo, deq; eiusdem effectibus ac necessitate, tum de Ioannis & Christi baptismatis differentia & virtute, legant candidati Dionysium & Damascenum ex primis theologis illa accumulatè referētes: Nec displicent quæ super hac materia diligēter & eruditè D. GEORGIVS Vuicelius, F. Nausea, R. D. Michaël Episcopus Merspurgensis, tradiderunt: studiosis haud quaq̄ negligenda. ad institutum.

Idem PP. ne tēpla sine celebratione dedicarētur, néue augerētur, diminuerēturq; sine arbitratu Metropolitani vel Episcopi, instituit.

Vetuit idem PP. ne tigna reliquáue materies ad ædificanda templa congesta, in prophanos vsus conuerterentur, posse tamen ad structuram alterius templi vel cœnobij, concedente Episcopo, transferri. Olim fides catholica compleuit Germaniam templis diuorum, opes suppeditauit & copias, quantum satis erat, vel ad necessitatem vel honestatem vitæ. Hæreses contrà, templa spoliant, Basilicas euertunt, Ecclesias defœdant, eripiunt facultates: Propugnacula & theatra extruunt.

S. Polycarpus. Eufeb. lib. 4 cap. 15. Idem S. R. E. Pontifex, Polycarpum S. Ioannis Apostoli discipulum, Smyrneum Episcopū creauit. Smyrna ciuitas clarissima, Gymnasio quondam nobilis, quam Homeri fuisse patriam pleraq; indicant: sed ante alia, porticus templo & statua Homeri insignis, nummus quoq; æneus cusus, cui Homeri fuerit nomen: Multa de Smyrna lib. 14. Strabo, &c. *Smyrna.*

9 PIVS I.

Natione Italus, patria Aquileiensi, patre Ruffino, M. Antonini Veri tempora attigit, consuetudinem magnā cum Hermete habuit, qui librum scripsit, titulo pastoris insignitum. Constituit itē Pius, ne hæreticus quispiam ex Iudæorum hæresi susciperetur, & baptizaretur. Idem PP. rogatu Praxedis sanctissimæ fœminæ thermas Nouati in vico Patritij in honorem sororis suæ diuæ Potentianæ dedicauit. Multaq; dona huic templo obtulit, ac sæpius eodem in loco sacrificium Deo præstitit, vbi & fontem baptismi constituit, ac benedicens consecrauit, multosq; veniētes ad fidē in nomine Trinitatis baptizauit. Idē PP. Pascha ad diē Dominicā celebrari censuit: Pascha, *Anno. 147.* *Paschę festū*

Græcis, trans

transitus, idem sonant, quoniam tum de non esse ad esse factus est rerum transitus, atque Angeli exterminatoris in veteri lege in Aegypto, nec nō & Christi de mortalitate ad immortalitatē, nostram figurantis transitionem de vitijs ad virtutes, & de hac vita ad æternam. Nec hic prætereundum Iudæos tria coluisse festa præcipua, Pascha, in memoriam prodigiosè trāsmissi maris. Pentecostes, in memoriam legis in monte Sinai latæ ac receptæ. Tabernaculorum, in memoriam veteris historiæ, quòd ex Aegypto profugi, per vastam & horridam solitudinem peregrinantes annis 40. habitarint in tentorijs. Primum incidit in veris initium. Secundum in ver iam adultum, Tertium in autumnum: Cæterùm de Pasah suo tempore celebrādo, vide Concil. Carthaginen. 4. can. 65. Item, Toletan. 4. can. 4. &c. Idem PP. illis pœnam constituit, qui negligentes sunt in attrectando Christi sanguine & corpore. Pœnitentiam (inquit) agant quadraginta diebus, quorum negligentia in terram aliquid ceciderit: si super altare, tribus diebus: si super linteum, quatuor: si in aliud lintheum, nouem diebus, vbicunque deciderit, si recipi potest, lambatur: sin secus, aut lauetur, aut radatur: lotum & rasum, aut comburatur, aut in sacrariū reponatur, &c. Quid is PP. instituerit amplius, vide Platinam & Carranzam pag. 18. At verò Pius vbi in ordinationibus suis, quæ quinq; fuere, mense Decembri presbyteros decem & nouem, diaconos vnum & viginti, Episcopos decem creasset, martyrizatur 5. Eidus Iulij. Sedit in cathedra Petri annis vndecim (Eusebius ponit lib. Eccle. histor. 4. cap. 11. annos 15.) mensibus quatuor, diebus tribus. Vacat sedes diebus 24. Tria festa Iudæorum præcipua.

ANICETVS. 10

Natione Syrus. sedit annis vndecim, adijciunt alij menses 4. temporibus Marci & Seueri martyrij palmam promeruit 16. calend. May. Pastores enim, decet Dominici gregis, non tantùm esse ἀκινήτους, hoc est immobiles, sed & ἀνικήτους, id est, inuictos. Vacat Sedes diebus 7, alij 24. Anno 159.

Is PP. cauit, à paucioribus quàm tribus ne consecraretur Episcopus.

Floruit Tertullianus, anno 160.

Dionysius Corinth. Episcopus, anno 170.

SOTERVS. 11

Natione Campanus, ex Fundis. Sedit annis nouem mens. 3. coronam martyrij meruit 10. calend. May. Vacat Sedes diebus 21. Anno 162. alij 172. alij 163.

Nuptias in celebritate fieri statuit. Inthronizatio nuptiarū solennis.

Sub eodem Sotero, Cataphrygarum hæresis se è stygijs

Cataphrygæ extulit vndis. Docent Christon non verum fuisse hominem: Matrimonium dissoluunt. Habent secundas nuptias pro fornicationibus. De infantis anniculi sanguine, quem de toto eius corpore minutis punctionum vulneribus extorquent, quasi Eucharistiam suam conficiunt, miscentes cum farinæ, panemq; inde facientes: Is puer si mortuus fuerit, habetur apud eos pro martyre, si autem vixerit, pro magno sacerdote, vide Eusebium lib. 5. cap. 15. & 18.

ELEVTHERIVS.

12 Circiter annũ Christi 177. Natione Græcus, patria Nicopolitanus, & martyr passus 7. calend. Iunij. Sedit ann. 15. temporibus Antonini Commodi, vide Eusebium lib. 5. cap. 22. Irenæum lib. 3. cap. 3. vacat sedes diebus 5.

Hac tempestate, Lucius Britanniæ rex se ab Eleutherio Christianum fieri per epistolam impetrauit.

Marcionistę. Eleutherij PP. tempore, Marcionis secta variè diuisa est. Placet hic historiolam recensere. Polycarpus martyr (qui sub Aniceto Romam perrexit, & multos ex hæreticis ad Ecclesiã Dei conuertit) cum Marcioni aliquando occurrisset, dicenti sibi, Agnosce nos, respondit, Agnosco primogenitũ Sathanæ. Tanta tunc Apostoli, atq; eorũ discipuli in religione cautela vtebantur, vt ne verbi quidem communionem cum aliquo eorum, qui à veritate deuiauerant, habere paterentur. Crediderunt autem Marcionistæ, & Valentiniani, Christon ipsum in phantasia, id est, absq; veritate conceptum, nec carnẽ ex carne sumpsisse: contra id quod scriptum est, Et verbũ caro factũ est, id est, conceptũ in vtero Virginis. (Ioan. 1.) Carnis resurrectionẽ negãt, id quod & Carpocratitæ, Archontici & Hierarchitæ fecere. Is ipse Martion dogmatizat: Legem neq; ante, neque post iustificationem esse necessariam ad salutem, &c.

VICTOR.

13. Apher natione, (sedere cœpit anno circiter 196. à natali Seruatoris) sedit an. 10. men. 2. Cuius meminit Eusebius lib. 5. cap. 28. Hunc quidam, sub Commodo martyrizatum fuisse 5. calend. Augusti, scribunt. Vide Polydor. de inuentor. rerum, lib. 4. cap. 4. & lib. 6. cap. 7. vacat Sedes diebus 12.

Tempore necessitatis, quolibet tempore vel loco baptizandum esse censuit.

Idem PP. vt Pascha à 14. luna primi mensis Martij, ad 22. contra morem Iudæorum celebraretur, idque die Dominica, confirmauit. Istud statutum adscribunt alij Pio. Polydorus de inuentor. rerum, lib. 6. cap. 7. Eleutherio adscribit.

Samosatena hæresis. Sub eodem PP. hæresis Pauli Samosateni emersit. Paulus Samosatenus,

ſatenus, à quo Paulonitæ & Pauliniani, placidæ pacis hoſtis acerrimus. Is duas naturas in Chriſto negans, affirmabat illum à matre tãtùm originem duxiſſe, ac eam poſt Chriſtum natum, è Ioſeph viro ſuo alios genuiſſe filios. Sed illa hæreſis cum ſuo Authore Antiochiæ omnium Epiſcoporum ſuffragijs damnata eſt. Vide Euſebium hiſto. Eccle. lib. 7. cap. 23. & Sabellicum.

Floruit Clemens, Alexandrinæ Eccleſiæ presbyter, anno 200.

ZEPHERINVS.

14

Natione Romanus, (qui cẽteſimo circiter poſt anno Anacletum eſt ſecutus) temporibus Antonini. Sedit an. 9. menſ. 7. migrauit calend. Septemb. Euſebius lib. 6. cap. 16. vacat Sedes di. 6. alij 12.

Is PP. grauiores cauſas ad Sedem Romanam deferendas eſſe cenſuit: Caſus Papales ſunt. Occiſio clerici, vel eiuſdem enormis læſio. Symonia. Hæreſis. Crimen incendiarij poſt denunciationem. Falſificatio literarum Apoſtolicarum. Celebratio Miſſæ facta in excommunicatione maiori. Caſus Papales. Vide ſummam Angelicam.

Idem Zepherinus Papa, Omnibus chriſtiani nominis, pubertatis annos attingentes, Euchariſtiæ perceptionem Paſchali die iniunxit. FABIANVS verò in ordine 21. PP. vt ter id fieret, poſtea ſanxit, Polydor. de inuento. rerum, lib. 5. cap. 11. Cõmunicatio indicta adultioribus.

Calices aureos & argenteos ad vſum S. Euchariſtiæ, inſtituit. Alij VRBANO I. aſsignant. Calices in quibus ſanguinis Chriſti conſecratio fit, primitus ligneos fuiſſe ſatis apertè manifeſtum eſt, at id decretum ſublatum, propter materiæ raritatem qua liquor imbibitur. Calices aurei & argentei.

CALISTVS, QVI ET, CALIXTVS I.

15

Natione Romanus & martyr. Sedit ann. 5. menſ. 2. die. 10. Euſeb. lib. 6. cap. 16. vacat ſedes di. 6. Circiter annum 228.

Is PP. conſtituit ieiunium quatuor temporum, videlicet in Martio, Maio, Septembri, Decembri: Ieiunamus autem in vere, vt ſicut tunc omnia virent, ita in nobis vireant virtutum opera. Ieiunamus in æſtate vt ſimus feruentes in charitate. Ieiunamus in autumno, vt in nobis proueniat fructus bonorum operum. Ieiunamus etiam in hyeme, vt ſicut tunc defluunt folia ab arboribus, & moriuntur herbæ prauæ, ita in nobis moriantur vitia, &c. Optimum certè condimentum eſt fames, & ſatis eſt bono ſtomacho obſonium coctum: Menſæ ſimplicitas ſatiat, mentem eleuat. Ebrijs è contra omnia in gyrum verſari videntur. Ieiunij 4 temporum.

Hic canit, hic plorat, hic eſt blaſphemus, hic orat.
Ille loqui neſcit, hic ceſpitat, ille pigreſcit.
Hic ſeruit Veneri, ſomno ſolet ille teneri.

Hic vomit, ille vorat, sic Bacchi turba laborat.
Ieiunate ergo viri fratres.

Cœmiterij vsus. Idem PP. cęmiteria instituit. Cœmiterij vsum Abrahamo quidam adscribūt, qui dicitur emisse ab Ephrō Etheo filio Saor ppe Hebrō, quadringentis siclis speluncā duplicē versus Mābre, & agrū circa eā, sepelisseq; in ea Sarā vxorem suā, in qua & ipse mox recubuit. In eandē etiam sepultus Isaac cū Rebecca cōiuge sua. In hac Lia condita. Et quis negare poterit, filios Israël sepelisse ossa Ioseph in Sichē? & patriarcham Iacob in terrā (itinere sane lōgo & molesto) Chanaan? At hodie recentiores apostatici diligenter adnotare solent (vt ex alijs, sic Lucæ 7. etiā ex loco de Naimito defuncto) sepulchra mortuorū, tā apud Ethnicos, q̄ apud Iudæos ferè semper & vbiq; fuisse extra mœnia ciuitatū: Necessaria nimirū admonitio, ne scilicet quotidie pertrāseuntes cęmiteria, fratrū nostrorum memores simus, eosq; Deo pijs & humilibus p̄cibus cōmendemus. Non me preterit, quę hîc moliatur mille artifex. Execratur cacodæmon loca cæremonijs Ecclesiæ, sepulturæ Christianorū consecrata. Execratur suffragia pro defunctis. Nō amat pios subinde memores esse horę mortis extremæ. Et quos spirātes à catholicorum cōsortio abstraxit, etiā mortuos cū illis sepeliri non sustinet. Quāuis hoc nouissimū libētius adscriberē Deo Opt. Max. qui nō dignatur hæreticos sepultura piorū catholicorum. Indigni enim sepeliri eorū sepultura, quorū fidem, ac pios mores calumniantur. Scio allegāt pars sectariorū, cōtagiosum esse tot cadauera sepeliri in vna parua ciuitatula. Agimus bonis viris (si modo sunt) gratias, videlicet cū videamus post illorum cōcilia, iam nullā sequire pestilentiam, nullis nos corripi morbis, &c.

Idem PP. cum excommunicatis omnem conuersationem sustulit: excommunicationis Ecclesiasticæ supra mentionem fecimus, pro modulo nostro.

Idem, Connubiale vinculum sanguine iunctis, interdixit.

Connubiale vinculum clericis interdictum. Idē Calixtus PP. nemini in sacris ordinibus cōstituto licere superducere vxorē, cōnubialiq; vinculo se cōstringere (alij hoc statutū adscribūt MARTINO I.) statuit, vt apertè cōstat ex eius sanctione, recitata in libro decretorū, distinctione 27. ca. presbyteris. Nec cōdidit Calixtus nouum ius castitatis, vt excucullatus Lutherus occinit, Sed quod in assiduo vsu à temporibus apostolorum fuerat, & ab Ecclesiæ Christi exordio, lege scripta pro his qui minus æquo aduertentes, publicauit. Iam Quæstio emergit.

V. RITE INTERDICTVM SIT CLERICIS Connubiale vinculum.

Obij-

Obijciunt Aduersarij.

Inter multa quæ iucunda & vtilia mortalibus comparata sunt, iucundißimum & vtilißimum est connubiale vinculũ, quod virum & mulierem disiunctos, arctißimo vinculo coniungit, qua nulla copula in rerum natura inuenitur, neq; maior neq; firmior: Hæc familias dissociatas mutua affinitate consociat, necessitudines conciliat, domos numerosa sobole fœcundat, vrbes legittimis ciuibus replet. Hęc illa societas secundum LL. Doctores L. 1. FF. de ritu nupt. Legitima viri & mulieris coniunctio est, retinens indiuiduam consuetudinem vitæ, diuini & humani generis communicatio. Quid ergo matrimonio honestius (nihil sanè si vnicam virginitatem exciperent) dici potest? Quid ipso decentius? Quod ipse Christus honestauit vna cũ matre Maria, non solùm interesse dignatus est, verumetiam nuptiale conuiuium, miraculorum suórum primitijs consecrauit, ostẽdens non despiciendas esse nuptias, sacramentum nuptiarum insinuans. Quid amabilius dulciusq; existere potest quàm gignere sibi similem prolem? Nunquid iucundum tibi fuerit, quum paruulus pendebit ex collo Aeneas, puerilesq; blanditias agitat? Quid dulcius, obsecro, in hoc mundo, quàm subleuãtẽ habere se mulierem? maximè cum illa honesta, pudica, sobria, casta fuerit? Sic Portia Catonis filia: Sic Iulia Pompei vxor Cęsaris filia: Sic Artemisia: sic Aemilia tertia Romana. Sic Hypsictatea Pontici regis vxor &c. Atque vt vnico verbulo cuncta perstringam: vxoria charitas non perfidia corrumpitur, nulla simulatione obscuratur, nulla rerum mutatione conuellitur, denique sola morte, imò ne morte quidem distrahitur. Illa parentum, illa sororum, illa fratrum pietatem, tui amore contemnit, te vnum respicit maritum, ex te pendet, tecum emori exoptat. Si habes opes, habes eã quæ tueatur & augeat. Si cares rebus, habes quæ quęrat. Si res secundæ sunt, duplicatur felicitas: sin aduersæ, est consolatrix, quæ assidet, inseruit, tuum malum suum esse cupit. Dulcis iuuentæ tuæ sodalis, gratum senecturis solatium. Quid ergo honesta vxore iucundius? quid melius? Quis nõ dixerit istud Pythagoricum, γυνὴ δ' ἐ χρηστὴ πηδάλιον ἐστ' οἰκίας? Quid sanctius, quod ipse summus altitonans (qui leonum commitigauit ferociam, & tumultuantes maris procellas composuit) instituit, adiunxit, sanctificauit? quod ipsa sanxit natura, quod ratio suadet, quod diuinæ pariter & humanæ literæ laudant, leges iubent, & omnium consensus gentium approbat? Quia si quęrimus authorem humanę conditionis. Non à Lycurgo, non à Solone, sed ab ipso summo rerum opifice conditum & institutum est, ab eodem & laudatum, honestatum, consecratumq;. Si quis

Obijcit Cacadoxus.

Id est, proba mulier temo est ædibus.

Danielis. 6.

Autor cõiugij quis.

natura duce & amor eos coegiſſet,& iuſtitię fundamentũ,quibus cõ ſtare videtur huius ſancti vinculi robur? rectè igitur Xenophon ille Socraticus prorũpit,dicẽs:Beneficio generis humani cõperiſſe naturã huius copulę fundamẽta.Et Ariſtoteles probat,ſine copula cõiugali ſeu amicitię ratiõe,corruere quicquid eſt inter homines: vbi amor viri erga mulierẽ,ibi pax,fides,concordãtia,ex duobus fit vnus.Et vt ſemel dicam,ſanctæ huius copulæ virtus ac elegantia,adeò Eccleſiæ grata eſt & iucunda,vt nihil poſsit ad cumulum addi. Hanc igitur ob cauſam nullus debet eſſe excuſatus à ſubeundo matrimonio,quoniam omnes ſine diſcrimine vllo ad coniugium adſtringimur,cur ergo Papiſtæ huic mandato reluctantur?

RESPONDET Catholicus. ℞.

Admittimus aſſumpta,ſed interim refutamus quod epilogizatur, Non enim recto cõſequio hoc ex illo trahitur,cũ nõ ſit matrimoniũ, ſacramentum neceſsitatis,neq; diuino aliquo præcepto obſtrigantur omnes & ſinguli ad illius ſacramenti ſuſceptionẽ, ſiquidem in veteri lege permultos legimus viros ſanctos,copulæ nuptiali minimè fuiſſe alligatos,vt Abel,Melchizedech,Ioſue,Daniel,Hieremias,Helias, Hierem. 3.
Heliſeus 3.reg.17.Qui omnes eò quòd virgines permãſerunt, ſalutarẽ Chriſti ortũ pceſſerunt,mortuos ſuſcitarũt.Sic Ioſeph Gen. 41. quia vita caſtus,alter poſt regẽ Pharaonẽ in regno factus apud Aegyptios.Iuditha,quia vidua caſta,obtrũcauit Holophernem. Suſanna quia caſta,Danielis 13.à falſis teſtibus mirabiliter vĩdicata eſt.Tres pueri Hebręorum Ananias,Azarias,Miſahel,à fornace Babylonica liberati:& pleriq; alij qui caſtam vixerunt vitam,quos tam D. Hieronymus,quàm Damaſcenus(libro 4. de fide Orthodoxa, cap. 21.) abundanter recenſent. In nouo verò teſtamento ſimiliter complures inueniuntur,qui nuptijs renuntiarunt,& in caſtitate ſeu ſanctimonia Deo militarunt. Ioannes enim Baptiſta caſtus manſit, & ideo ob inceſtas Herodiadis nuptias coronam martyrij promeruit. MARIA (Virgo ſanctiſsima, omni ſancta, ſic enim Græci παντἁγίαν eam appellant)quia virgo, Eſaiæ 11.Ezechielis 44. meruit portare Chriſton Saluatorem,iuxta illud quod ſcriptum eſt.Ecce virgo concipiet & pariet filium,& vocabitur nomen eius Immanuel.Paulus quia continens,vas eſt electionis effectus. Ioãnes Euangeliſta,& maior pars Apoſtolorum ſecuti ſunt cælibatum, alioſque ad id vitæ genus ſunt cohortati.Pelagius Laodicenus Epiſcopus,adoleſcens exiſtens,ſe vinculo coniugali addixit,ſed in ipſo cubili,primo die nuptiarum coniugi perſuaſit,vt puritatem ſeu candorem animæ volupta-

Hiero.lib. 1. contra Iouinianum.

Lucæ 3. Ioſephus li. 18.cap.10.

Tripar.hiſt. li.7.cap.14.

voluptati præponeret,&c. Agite igitur apostatici, vel vnum virum è veteribus Patribus vera scientia, eruditione, atq; virtutibus ac fama celebrem edicite, qui presbyter aut Episcopus existens duxerit vxorem, Edicite nomen eius & mirabimur: At reor id minimè vos facturos. Nec sunt audiendi (inquit D. Hieronymus ad Eustochiū) qui Paulum vxorem habuisse confingunt, cum de continentia disserens & suadens, perpetuam castitatem intulerit. Volo autem omnes homines esse, sicut meipsum,&c. Hanc igitur continentiam in hunc vsque diem perpetua successione tenent mystę catholici: Et tamen hi omnes nullum culpæ incurrerunt reatum, ob hunc vitæ cælibatum, sed magnam meriti sunt laudem. Quomodo ergo id veritati cohæret, quod colligunt excucullati apostatici, omnes diuino præcepto ac decreto, legibus matrimonij astringi? Quanam, obsecro, etiam ratione Christus in Euangelio beatos pronunciauit qui se castrāt propter regnum Dei? Dicuntur hi Eunuchi, nā nubendi libertatem, in propositum castitatis vertunt, vitam viuētes angelicam, de quibus Dominus, Matth. 22. Neq; nubent, neq; nubentur, sed erunt sicut angeli Dei in cælis,&c. Cur inq̄, beatus Paulus, in prima ad Corinthios Epistola, consuluit candorem virginalem esse seruandum, si omnes promiscuè obligātur ad nuptias? Dico (inquit) nō nuptis, sed viduis, bonum est illis si sic permanserint, sicut & ego. Et in eodem capite. Cui vult mulier nubat, beatior autem erit, si sic permanseri: secundum meum consilium: Consilium autē dans, indicat rē factu possibilem, nam circa impossibilia, nulla fit cōsultatio. Proinde quod semel factum est, non erit prorsus impossibile. Atqui Christus apertis verbis testatur, quosdam se castrasse. Non impossibile igitur factu esse agamum. Et Paulò post in eodem capite. Volo vos sine sollicitudine esse, Qui sine vxore est, sollicitus est eorum quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo: qui autem cum vxore est, sollicitus est eorū quæ mundi sunt, quomodo placeat vxori, & à Domino diuisus est,&c.

Math. 19.

1. Corint. 7.

Prius ibas (vt Comicè loquar) quo volebas, cœnabas vbi volebas, viuebas qui cum volebas, nunc domi desidendum, viuendum more illius quæ rixosa, procax, impudica, vbi perennes querelæ, dotis exprobratio, affinium graue supercilium, garrula socrus lingua. Proponat sibi quis ante oculos, quàm indecorum, quàm totum hoc insanum sit amare, pallescere, macerari, lachrymari, blandiri, ac turpiter supplicem esse: occinere ad fores nocturnas, pendere de nutu dominæ, pati regnum mulierculæ, expostulare, irasci, rursum redire in gratiā, & vltrò te ridendum, pulsandum, mutilādum, spoliandum lupę præbere. Vbi quæso inter ista viri nomen? vbi barba? vbi generosus ille

animus

animus rebus pulcherrimis(vt Erasmus ait) natus: vnde quidam.

Fœmina corpus,opes,animum,vim,lumina,vocem,
Polluit,annihilat,necat,eripit,orbat,acerbat.
Occiditq; animam,consortia, fœdera, famam.
Debilitat, perdit socios,aufertq; fideles.
O Deus in quantu animus versatur amantis,
Enervat studium perniciosa Venus.

Nec est quod velim muliebri sexui detrahere quicq̃,qui ex muliere natus sum,sed tantũ impudicas notare:cũ enim hæc profero nõ reprehẽdo matrimoniũ,verũ magis adhortor vt omnes in Christo nubant.Bonũ est esse maritum,melius est esse castũ.Optimum inq̃ est, nubere in Christo & in Ecclesia.Nec audiẽdus est hæresiarcha,qui dicit,per hoc quod Paulus subiungit,in Christo & Ecclesia, ipsum excludere à matrimonio sacramenti cognomen.Nam alioqui si quis diceret,Baptismum sacramentum magnũ esse in expiatione à peccato originali,tolleret à baptismo sacramenti rationẽ. Siquidem Apostolus dixit,Ego autẽ dico in Christo & in Ecclesia , vt rationem aperiat magni. Q. D.Coniũctio viri & fœminæ,sacramentũ est magnũ,quia in Christo & in Ecclesia quid magni figurat.Consequitur propterea, si cõiugium magnum est sacramentũ in Christo & in Ecclesia,igitur connubium est sacramẽtum.Iam vero quis non dixerit, sacramentum esse inuisibilis gratiæ visibilem formam,& sacrę rei signum:sed matrimonium est signum sanctissimæ rei,id est,coniũctionis Christi sponsi & Ecclesiæ sponsæ,Est ergo sacramentum teste Paulo,Ephe.3.5.& efficaciam simpliciter meruit status matrimonialis in S. R. E. Nec absurdè matrimonium nominatur quasi matris muniũ,id est,officium,quia ex eis ex officio incũbit,educare prolem ad cultum diuinũ,sic enim impletur filiorũ Dei numerus,id est,supernæ Hierusalẽ matris nostrę. Vnde Augustinus.Nõ tantùm fœcunditas, cuius fructus in prole est,nec tãtùm pudicitia,cuius vinculũ est fides, verumetiam sacramentũ nuptiarum,cõmendatur fidelibus,nõ est enim illa benedictio sine gratia,Geneseos 3.per quam infidelis vir per mulierem fidelem sanctificatur,1.Corin.7.&c̃.Sed melius est inquis,nubere q̃ vri.1.Corint.7. Responsio. Et bonum est homini mulierem non tãgere,Eodem in capite istud Paulo confirmante. καλὸν (inquit) ἀνθρώπῳ γυναικὸς μὴ ἅπτεσθαι. Sciendum itaq; dictum hoc ad nõ pollicitam,& ad nondũ velatam pertinere.Cæterùm quæ se spopõdit Christo,& sanctũ velamen accepit,iã nupsit,iã immortali iuncta est viro, & iam si voluerit nubere communi lege coniugij adulterium perpetrat,ancilla mortis efficitur.Et si non licuit Herodi habere vxorem

Augusti. in lib. de Viduitate.

Matrimonium Sacramentum.

Cauilli remotio.

fratris sui, quomodo licebit alicui habere sponsam Christi Domini? Notandũ etiam hîc obiter: sacrandarũ monacharũ institutũ (autor Tertullianus) multo vetustius, q̃ quãuis aliam monachorum religionẽ. Est itẽ excellentius, quippe nulla (vt ait Augusti. de bono cõiugali) si harũ quęritur mater, religio est. Non parit virgines sacras, nisi virgo sacra, virgo illa, quæ desponsata est vni viro, id est Christo. Talis virgo sacra fuit Petronella, talis Cecilia, talis Agnes, &c.

Desinãt ergo tandẽ apostatici detrahere S. R. E. pijs alumnis, vel si placet pergant Solones illi, ad stiuã nati, quẽadmodũ ὄνος πρὸς λύραν, nihil tamen efficiẽt. Non tollit (Christiane lector) S. R. Ecclesia connubiale vinculum, sed iubet reprimere libidinem, improbam Syren vitare docet. Omnes catholici in illa, ita laudant virginitatẽ, ita cælibatum cõmendãt, vt interim faueant thoro seu copulæ cõiugali, commoda eius & incõmoda, sed & puritatẽ eiusdem, minimè dissimulant laudãt in ijs, qui infirmitatis suę cõscij, nullaq; impediti religione, nubere q̃ vri, homini q̃ Deo fidem promittere maluerunt, qui deprehẽsi in hoc vinculo castitatẽ nihilominus colunt, carnẽ suã mortificãt & quã non possunt integrã, saltem qualẽcunq; Deo continentiã præstare studẽt. Crescit quidẽ matrimonio ac multiplicat͛ hominũ genus terraq; repletur. Virginitatis aũt & cælibatus bono chorus quasi quidam angelicus augetur, cęlũq; repletur. Atq; vt tandem finiã: S. Augustinus & omnes sancti patres, omnesq; pij nostri seculi, piè ac religiosè de coniugali copula sensere, laudãtes non vituperantes, nec malignius de illa liga, quàm de cęlibatu pręclarius sentiũt. Qui vt omni præconio extollũt virginitatẽ, ita nexum illũ, qui sine fomite contractus est, qui non aduersatur moribus ac legibus sponsę Christi, omni honore & commendatione prosequuntur. Quæ autẽ fidem Deo promissam coiјt, hanc non societatem connubij, sed præuaricationem, neque tales coniuges, sed adultos & incæstos appellant. Hæc dum S. R. Ecclesia inculcat, Ecce nescio cuius Atus aut Sathanæ inuidia sæuissimæ oriuntur tempestates, id est, factiosi cum consectarijs: qui omnia sic miscent, perturbant, rodunt, exibilant, & tantum non tollunt quantum in ipsis est, vt omnes Erynnes, vel simul è Tartaro emissæ, non potuissent plus incommodi inuehere, in quos nisi seriò fuerit animaduersum, non aliam videbimus Germaniam nostram olim pacatissimam, quàm Babyloniam, in qua nihil sibi constabit, confuso passim in omnibus rebus ordine, sine quo nihil, nisi sempiternus horror esse poterit. Id quod pleraque Germaniæ loca hucusq; propter perniciosas hæreses experta sunt, fortè magis expertura, quod Deus auertat; videmus inquam, ductu istorum, vsq; adeo publi-

Id est, asinus ad lyram.

publicæ nuptiarum esse honestati detractũ, vt planè sine discrimine pessimi quiq; haud secus ac ad rẽ aliquam prorsus prophanã accurrant, vtpote sine Dei timore, sine sacramẽti reuerentia, sine confessione, cũ omni lasciuia, cũ omni impietate, cũ tota deniq; mẽtis peruersione: vidimus etiã à quodam apostatico monacho tentatũ esse, vt polygamia defensa nouis scripturarũ interpretationibus induceretur in Germaniã, ô dedecus inexpiandũ. Neq; verò existimẽt digami me velle patrocinari flagitijs aut turpidini vllius generis hominũ, quibus ego hucusq; nõ minus ac ipsi, semper infensus fui, neuè putẽt me vitia mystarum magis quàm instituta velle defendere. Epicurici ergo habẽdi, qui nostra tempestate se Ecclesiæ reformatores obtrudũt, & propter abusum à professione catholica deficiunt.

Alterum garrulum obiectum.

At rursus obganniũt excucullati: Aliquibus nõ est possibile secundum naturæ suæ inclinationẽ, seruare castitatẽ & continentiã, reprimere tentiginẽ, propter vehementẽ suæ carnis propensionẽ ad libidinẽ, ergo talibus lõgè magis expediret habere vxores, cuiq; suã, quàm prolabi in concubinatum, aut consimilia probra ac flagitia.

Obiectionis remotio.

Nemo adigitur aliena vi, aut cogitur ad suscipiendos sacros ordines Ecclesiasticos, sed cuiq; relinquitur liberum, aut illis initiari, aut eos sinere valere: Huc alludit istud diui Ambrosij, ad virginem lapsam, cap. 4. Te (inquit) nec pater compulit, nec mater coegit, vt virginitatem profitereris, quam vltrò & propria voluntate professa es. Nam scio cũ multas difficultates tibi tuus genitor proponeret, cũ arduũ esse iter seruãdæ virginitatis ingereret, te non solũ pertinaciter perstitisse, sed etiã reuelationes tibi dãtas dixisti terribiles, hęc ille. Et ergo quicũq; sacros accipit ordines, sua spõte & vltrò subijcit seipsum legi continẽtiæ & cœlibatus, annexæ inseparabiliter ex antiqua Ecclesiæ cõstitutione ordinibus sacris, quã legẽ continentiæ D. Cyprianus (de singularitate clericorũ, ca. 1.) martyr ardẽter inculcat dicens. Clericos debere fœminis nõ cohabitare, Christus reuelauit. Huic accedit loco Moyses ille Leuiticus, Leui. 21. Scortũ & vile prostibulũ nõ ducet sacerdos vxorẽ, nec eam quæ repudiata est à marito, quia cõsecratus est Deo suo, & panes propositionis offert (tractãt autẽ nostri sacerdotes catholici corpus & sanguinem Domini) sit ergo sanctus, quia & ego sanctus sum Dominus, qui sanctifico vos. Hinc nõ incongruè dixit Abimelech sacerdos ad Dauida. Nõ habeo laicos panes ad manũ, sed tãtùm panem sanctũ, si mundi sunt pueri, maximè à mulieribus: 1.Reg. 21
Si ergo nõ licuit Dauidi & ijs qui cũ illo erãt, edere panibus sanctifi-

catis, nisi cum se à consuetudine mulierum expiassent, quanto conti-nentiorem esse oportet eum, qui castum corpus Iesu Christi, de casta sumptum virgine esurus accedit? Et Iohel propheta ratus est ieiuniũ

Ioel. 2. & fletum nihil prodesse cõtra excidium, quod Chaldæis imminebat, nisi à castis fieret. Cum Moyses Madianitas delere mandaret, virgi-

Nume. 31. nibus parci iussit, & quis nõ dixerit sanctificationẽ corporis, esse thy-miama domino? Quid est, inquit Zacharias nono capite, bonũ eius, & quid pulchrũ eius nisi frumentum electorum, & vinũ germinans virgines? Hi sunt (ait Ioannes, in libro Apocalypseos, cap. 14.) qui cũ mulieribus nõ sunt coinquinati, virgines enim sunt, hi sequuntur ag-nũ quocunq; ierit. Sic arcet à ministerio Ecclesię digamos tanq̃ indig nos Paulus. Et alio in loco prorũpit idem, dicẽs. Viduas adolescentio res deuita, & teipsum custodi. Sed audiamus Chrysostomũ: Tito (ait)

1. Tim. 3. 1. Timot. 5. dixit Paulus: constitue Episcopos, sicut ego disposui tibi, si quis est si-ne crimine, & vnius vxoris vir. Non ea ratione, quod id nunc in Ec-

Chrysosto. Homil. 2. de patientia Hiob. clesia obseruetur. Oportet enim omni prorsus castitate sacerdotem ornatum esse, hæc ille. Est autem VIRGINITAS incorrupta & chri stiana nihil aliud, quàm libidinosi ad tactus continentia: Atq; vt o-

Virginitas quid. lim priscorum temporibus sacerdotum magna paucitas, ita summa pietas erat: hi quo liberius vacarẽt sanctis studijs vltrò se castrabãt, hoc enim bonũ & acceptum corã saluatore nostro. Audi Paulũ, mag num legũ Christianorum & consultũ & interpretẽ: Obsecro (inquit) primũ omnium, vt quietam & tranquillam vitam agamus in omni

1. Ti. 6. & 11. pietate & castitate. An nõ Eunuchis spiritualibus promisit Dominus se daturũ illis locum in muris suis, & nomẽ melius à filijs & filiabus? Sed accedamus ad cauilli remotionẽ. QVARE sibi soli hanc debet imputare culpam apostaticus, quod nõ satis habita virium suarũ ra tione, & nõ sufficienter facto periculo ipsius, an posset iugũ perpetuæ cõtinẽtiæ perferre, subiecerit incautè imbecilles humeros & impares tãto oneri, ipsi sarcinę & põderi cęlibatus. Debuit enim suæ fragilita-tis conscius, & suę naturæ propensionem ad carnalia desideria agno-scens, potius ad statum connubialem se disponere, q̃ seipsum inge-rere ad suscipiendos sacros S. R. E. ordines, ad quos non erat ido-neus, nõ enim bene conueniũt, nec in vna sede morantur, rerum Ec-clesiasticarum cura & amor vxorius. Fatemur quidẽ, impossibile esse

Sapien. 8. hominibus, ignitis sagittis Cithereæ Veneris, ꝓpria virtute resistere posse. Sed diuino adiutorio opitulãte & auxliãte nemini cẽseo impossi bile, eã illabefactã custodire. Cũ enĩ ĩgemiscẽs Paulus deploraret legẽ

Roman. 7. carnis in mẽbris suis, repugnantẽ legi mẽtis suę, & exclamaret cũ in-gẽti suspirio, Infelix ergo homo, quis me liberabit de corpore mortis huius

huius? subiunxit continuo hanc consolatoriam responsionem. Gratia Dei per IHESVM CHRISTVM Dominũ nostrũ. Fatemur inq̃ difficile esse cõtinere, at regnũ vim patitur, & violẽti rapiunt illud: tentamur omnes à carne, at fidelis est Deus, qui non patitur nos tentari supra id quod possumus, sed facit cum tentatione prouentũ. Gratia itaque Dei (quæ semper eam rectè expetentibus est parata) restinguit in nobis, suo rore cælesti, flammas libidinum, inter omnia enim Christianorũ certamina duriora sunt prelia castitatis, vbi quotidiana pugna & rara victoria, inquit Augustinus, in lib. de agone Christiano. Atq; vt paucis verbis tandẽ concludã, si qui sacris initiati ordinibus, patiũtur graues carnis molestias seu tentiginẽ, cõfugiant ad Patrẽ misericordiarũ & Deum totius cõsolationis, per intẽtissimas & energiticas preces, per cordis humilitatẽ, & ille cõsolabit' eos in omni angustia eorũ, refrigerabitq; placido imbre suæ gratiæ graues illos æstus carnis: sentiẽt sentiẽt, infestum illũ hostem intraneum (carnem) esse subactum spiritui atq; morigerum, neq; in eos vlterius fera bella mouebit. Math. 11.

Is facile extinguet Veneris flagrantia tela
Qui meminit gehennæ, qui Phlegetontis aquæ.

Quàm suaue verò iugũ sit VIRGINITAS, quantis antiquitus encomijs illa celebrata fuerit, ostendit D. ille Bethleemiticus Hieronymus, lib. 1. contra Iouinianum. Et ad Demetriadem virginem, inquit. In carne preter carnẽ viuere, nõ humana sed angelica vita est. Et idem ad Eustochiũ. Christum offendit qui sacram virginem illicitè tangit. HAEC CASTITAS (cæleste bonum, animæ murus, victoria carnis, portus honestatis, cognata phalangi angelicæ) illa, quę virorũ carnes integrè seruat, & in amaritudine pœnitẽtiæ motus malos reprimit. Hanc septem modis assequi poterimus. Firmo proposito, modico cibo, exercitio continuo, raro bonoq; colloquio & consuetudine: sensuum continentia, præmij futuri præ meditatione, auxilio diuino. Et sicut nulla gemma gratior est oculis viridi smaragdo. Ita hæc gratior est angelis, & oculis Domini: Hanc Dęmones ex cordibus catholicorum eradicarę nitũtur, sed mens & intentio indiuisa resistens, eam custodit illęsam. Qui casti sunt indiuisi sunt, non habent duos oculos quos figunt ad terrena, atq; ad Deum: Neque satyri in modum Aesopici ex eodem ore calidũ & frigidum emittunt, sed cum psalmographo canunt. Sicut oculus ancillę in manibus dominę suę. Qui casti sunt, templum Dei sanctum sunt, de quo Paulus. Nescitis quod corpora vestra templum sunt spiritus sancti, qui habitat in vobis? De continentia clericorum seu voto castitatis, videat' studio-

Castitas 7. modis acquiritur.

1. Corint. 7.

Psalm. 122.

1. Corin. 3.

ſtudioſus lector hoſce ſequētes locos,neq; enim omnia ad viuum (vt ille ait)reſeco. Auguſtinum, Tracta.13.in Euāgelion Ioannis:& Eundem Auguſtinum de bono viduitatis,cap.8.9.10.11. Epiphanium, contra Montaniſtas,pag.194.& contra Catharos pag.226.& contra Apoſtolicorum hæreſim,pagina 243. Tertullianū,lib.1. ad vxorem pag.553.Et eundem de Monogamia,pagina 599.Origenem, Tracta.18.in Matth.cap.21.Eundem Origenem contra Celſum,lib. 3. pag. 614.Cyprianum,lib.1.Epiſt.11.Chryſoſtomum,in 1. Timoth. 3.Homil.19.Ambroſium,ad virginem lapſam cap.5.& in 2.Corin. cap.11.Concilium Chalcedonenſe,canone 15.Carthaginenſe 2. can. 1. Epiſtolam Siricij PP.quartam ad coēpiſcopos per Aphricam.
Ambroſium,in Epiſtolam ad Timotheum,cuius D. Ambroſij verba vtpote ex omni parte abſolutiſsima,ne poſt Homerum Iliada canere videar,lubens adſcripſi. Nota. Veteribus (inquit) idcirco hoc conceſſum eſt Leuitis & ſacerdotibus vxores ad vſum habere.quia multum tempus otio vacabant à miniſterio aut ſacerdotio,Multitudo enim erat ſacerdotum,& magna copia leuitarum.Et vnuſquiſq; certo tempore ſeruiebat diuinis ceremonijs ſecundum inſtitutum Dauid. Hic enim 24.claſſes conſtituit ſacerdotum,vt vicibus deſeruirent. Vnde Abia octauam claſſem habuit,1.Para. 23. cuius vice Zacharias fungebatur ſacerdotio.Ita vt tempore quo nō illos contingebat deſeruire altari,domorum ſuarum agerent curam. Vbi autem tempus imminebat miniſterij,purificati aliquantis diebus accedebāt ad templum offerre Deo.Nunc autem ſeptem diaconos eſſe oportet,aliquantos presbyteros,vt bini ſint per Eccleſias,& vnus in ciuitate Epiſcopus,ac per hoc omnes à conuentu fœminæ abſtinere debere.
Quia neceſſe eſt eos quotidie in Eccleſia præſto eſſe,nec habere dilationem vt poſt conuētum purificentur,ſicut veteres:omni enim hebdomada offerendum eſt,etiamſi non quotidie,peregrinis,incolis tamen vel bis in hebdomada:& non deſunt qui propè quotidie baptizentur ægri.Nam veteribus ideo conceſſum eſt,quia multo tempore in templo non videbantur,ſed erant priuati. Si enim plebeis hominibus orationis cauſa ad tempus ſe abſtinere præcipit, vt vacent orationi,quantò magis Leuitis aut ſacerdotibus,quos die noctuque pro plebe ſibi commiſſa oportet orare? Mundiores ergo debent eſſe cæteris,quia Actores Dei ſunt,Hæc ſanctus Ambroſius. Ante omnia,inquit Origenes (in Leuit.1.Homil.4.) ſacerdos,qui diuinis aſſiſtit altaribus,caſtitate debet accingier, &c. Iam verò quid ego tibi recenſere pergam tot Ethnicorum exempla,qui excelſo infractoque animo tulerunt ſuorum corporum interitum,vt ſeruarēt caſtitatem?

A quibus superari Christianos, nonne turpissimum? Nunc tibi succurrat nobilis illa meritoq; literis omnium celebrata HIPPO Græca virgo, quæ capta à nautis, cum virginitatem suam periclitari sensisset, noctu se præcipitem dedit in vndas, moriq; pudica quàm impudica viuere maluit, cuius cadauer eiectum Græci iuxta Golphũ seu sinum Laertiacum, haud procul ab vndis sepulchrum condiderunt, apud quos ad hunc vsq; diem eius castitas æterna memoria celebratur. Succurrat VIRGINIVS, vir generis plebei, ne domus sua contaminaretur probro, scamno arrepto virgineam filiam interemit, vide Senecam in Tragedia quæ dicitur Octauia. Succurrat CAIVS GRACCHVS, de cuius pudicitia extat locus memoratissimus apud A. Gellium lib. 15. cap. 12. Succurrat CYRVS, is abstinuit à conspectu Pantheæ, regiæ functionis memor: Succurrat EPICTETVS, qui interroganti Hadriano imperatori, quid nam amor esset, respondisse fertur: Ociosi pectoris molestia, in puero pudor, in virgine rubor, in fœmina furor, in iuuene ardor, in sene risus, in derisore delicti nequitia: Meminerint ergo quiq; libidinosam iuuentam, senilem esse pœnitentiam. Succurrat PONTIVS, is vbi cognouit Faunum saturninum pædagogum suum per dolum eius filiam vitiasse, & pædagogum & filiam vna mulctauit, nam vtrumque necauit, maluitque acerbum filiæ funus prosequi, quàm turpes eius nuptias celebrare, Sallustius lib. 6. cap. 1. Succurrat VLYSSES, qui Moly herba cõtra Circes incãtamenta vsus est. Sic PYTHAGORAS rogatus à quodam, quando esset congrediendum cum fœmina, cum voles, inquit, teipso fieri debilior: author Diogenes lib. 8. Hunc imitatus ISAEVS sophista Assyrius, quum primam ætatem dicasset voluptatibus, simul vt ad virilem, velut alius subito factus, miram induit morum seueritatem. Itaque percontanti cuidam num illa, fœminam ostendens, videretur formosa, πέπαυμαι, inquit, ὀφθαλμῶν: Et adiecit, sensi enim me è Tãtali hortis fructus colligere. Subindicãs omnes eiusmodi voluptates quibus iuuentus capitur, nihil aliud esse q̃ vmbras ac somnia, qualia de Tantalo fabulantur poëtæ. Succurrat ALEXANDER Macedo, is quum inuitaretur vt Darij filias quas habebat captiuas inuiseret, prædicabantur enim puellæ admirabili esse forma, noluit ire, dicens, sibi non committendum, vt quum viros vicisset, à mulieribus vinceretur: Sicut enim Herculem parum decebat, exuto leonis exuuio vestis milesia, cum seruiret Omphalæ, Sic parum decorum erat Alexandro, deposita, quam gessit persona, ad voluptariam illicitam libidinem sese conferre. Idem Alexander (teste Plutarcho) se duabus potissimum rebus mortalitatem intelli-

Id est, desij laborare ab oculis.

gere aiebat, sopore ac coitu, quas sola naturæ infirmitas pareret. Succurrat ZENO Cittieus simul & CLEANTHES assidebant hi Chæremonidæ, quumq; sentiret Zeno affectum amoris, surrexit. Hoc admirante Cleanthe, etiam à bonis, inquit, medicis audio, aduersus inflationem optimum esse remedium, quietem. Se itaq; imminenti periculo subducens. Succurrat LYSIMACHVS, quum Dianæ sacerdotem vidisset, supra modum eleganti forma, continuo soluit Epheso, veritus ne vis amoris aliquid ipsum facere cōpelleret, quod phas non esset. Immane quantum absunt ab huius ethnici principis religione titulares Euangelici, qui Deo dicatas virgines cōstuprare pro ludo ducunt? Succurrat HANNIBAL, postea q̄ is Carthaginem nouam, quæ erat Hispanorū, armis ceperat, milites quidam virginem eleganti forma captam adduxerunt, eiq; tradiderunt. Hic ille, libenter acciperem (inquit) si priuatus essem, non Imperator. Ecce iuuenis insigni puellæ forma corrumpi non potuit, quo minus meminisset quid deceret imperatorem. At multi sunt hodie, qui ob hoc ipsum sibi credunt tum licere, tū decora esse omnia. Hūc imitatus SCIPIO, Is cum oppressa & capta Carthagine intellexisset quod virgo formæ eximiæ cuidam desponsata esset & capta, vocatis parentibus & sponso, ipsam eis inuiolatam tradidit, & aurum quod pro redēptione puellæ allatum fuit, virgini in dotem siue marito in munus nuptiale tribuit. Si igitur ille thorum alieni hominis & inimici maculare renuit, quantum culpandus est Christianus, qui deo consecratæ non parcit, cum scriptum sit, Esai. 65. Ne dissipes illud quoniam benedictū est. Succurrat GORGIAS, quem produnt supra 100. annos vixisse, interrogatum verò quanam victus ratione vsus omnium sensuum integer seculis perdurasset: Nihil, dixit, vnquam voluptatis gratia peregi. Succurrat SARDANAPALVS Assyriorum rex, qui omni deliciarum mollitie defluxit perditissimus, ad quem (vt eum videret) venit Arbactus vnus suorum præfectorum qui Medis præficiebatur, vix autem admissus, cum tādem inter pellicum greges reperit in habitu muliebri purpuram colo nentem, & pensa inter virgunculas dispensantem, indignatus Arbactus hoc effœminatum monstrum viris præesse, bellū infert. Sardanapalus verò primum latibula quærens, mox vecors ad bella truditur, superatur, in regia receptus accensam pyram cum suis diuitijs conscendit, & molliciem vindicibus flāmis exuit. Succurrat XENOCRETES, dum propter continentiā apud omnes admirabilis esset, discipuli eius facto splendido conuiuio præceptorem suum conuocarūt, nec alia causa nisi vt rationis eius vires largis suauioribusq; perorationibus opprimerent. Quod vbi factum putaue-

Continētia Zenonis.

Imperator castus.

Valer. Max. lib. 4. cap. 3.

De Gorgia Clearchus memorat.

putauerant, in lecto strato molliter eum collocabāt, moxq; Phianim scortum nobile in cubile introduxerūt, & solus cum sola relinquitur, sed quia cognoscebat nihil peius, nihil turpius, & nihil quod ab immortali Deo grauius puniatur, nequaq̄ flectitur instar scopuli qui inter fluctus natura fundatur, & vndarum frequentium collisione vapulat, nec mouetur, inconcussus mansit & immobilis.

Succurrat SOPHOCLES, quem grandem natu interrogauit quidam, num adhuc commercium haberet cū vxore: at ille, bona verba, inquit, libentissimè effugi hanc libidinem, tanq̄ rabidū & ferum Dominū. Succurrat istud Ciceronianum: duę sunt viæ (inquit) duplicesq; cursus animorum è corpore exeuntiū. Nam qui se vitijs humanis contaminarūt, & se totos libidinibus tradiderunt, ijs deuiū quoddam iter est seclusum à consilio deorum: qui autē se integros castosq; seruarunt, quibusq; fuit minima cū corporibus cōtagio, suntq; in corporibus humanis vitam imitati deorū, ijs ad illos à quibus sunt profecti, facile patet reditus. Succurrat METELLVS ille Numidicus censor, Is cum populum Romanum ad matrimonia capessenda adhortaretur, dixit: Si sine vxore possemus Quirites esse ea molestia careremus. Sic THRASEA solitus erat dicere, hominem non manus tantùm apud se continere oportet, verùm & oculos, vox homine Christiano non indigna. Sic PLATO, in Phedone, docens virtutes, virtuosum se in mortificatione libidinis gloriatur. Sic LYCVRGVS Lacædemoniensis leges suis præscribens, duci iussit primæ lanuginis adolescentiores in forum seu agrum, vt primos annos non in libidine, vel ludis (sagittat enim cupidinis arcus iuuenum animos) sed in omni opere bono & extra libidinem consumerent. Sic Cicero (libro primo de officijs) dissuadens libidinem, ait. Si considerare volumus quæ sit in natura hominis excellentia & dignitas, facilè intelligemus quàm sit turpe defluere luxuria, ac molliter viuere, & quàm sit honestum viuere continenter, sobriè & castè. Et infra idem Cicero. Luxuria cum omni ætati turpis sit, senibus maximè fœdissima est. Et idem in senectute: ô præclarum munus ætatis, siquidem aufert à nobis quod est in adolescentia vitiosissimum, scilicet libidinem corporis. QVOD si Romana te magis capiunt exempla, respice Lucretiam à Sexto Tarquinio vi stupratam, cuius meminit Liuius ab vrbe cōdita lib. 1. ad quā quū Collatinus cū paucis familiaribus venisset, quęrēti viro ex more, satī salua? Minime, inquit Lucretia, quid enim salui mulieri amissa pudicitia? vestigia alieni viri Collatine

1. Tuscula. quæst.

Trogus Pōpeius lib. 3. Iustinus li. 3.

Pudicitia coniugalis

in lecto sunt tuo. Sed corpus tantùm violatum est, animus insons est, mors testis erit: His dictis cultrum quem abditum LVCRETIA habeat in corpus infixit, & collapsa est moribunda. Sed quorsum ter ror? quid exemplorum agmina (obijcis) construunt? Equidem neque destruunt, quoniam docent & instruunt, quæ rationis pars sectanda sit, ea videlicet, quæ ad virtutes & fortitudinem prouocat: Et quæ fugienda sit, ea videlicet, quæ ad omnem turpitudinem inuitat. Verùm quid ego minutijs his & quisquilijs immoror, quum veritate adstipulante, nunquam non satis laudata sit continentia, & ex opposito detestata libido? Nunc pauca de perniciosa & detestãda libidine.

Libido bona corporis destruit.

E contra, quàm graue atq; insupportabile iugum ingensq; sarcina sit seruire libidini, omnibus sanè perspectum esse censeo. Hęc Chimera igniuoma bona corporis destruit: Cætera peccata quidẽ maculant animam, Libido autem cum animam tùm corpus eneruat, vires extinguit: Hinc vulgatum emanauit diuerbium de Milesijs, qui luxu, nequitiaq; defluentes, omne virilitatis robur perdiderant, πάλαι ποτ᾽ ἦσαν ἄλκιμοι μιλήσιοι, id est, Milesij quondam fortes, ac si euiratos effœminatosq; dicerent, &c. Libido inq̃ à studijs auocat, atq; iuxta Senecam (ad Lucillum, Epistola 24.) tremorem manuum ac pedum, generat. Vnde obsecro, infirmitates & mors tam tempestiua? nonne ex nimia ciborum copia, & frequenti mulierum vsu? Quid tam mortiferum ingenijs, quàm luxuria? Rationem perturbat & absorbet. Intellectum hebetat, memoriam eneruat, obliuionem immittit: hamus est diaboli, ad interitum trahens. Animam corrumpit, corpus perdit. Atq; vt Sillius Italicus, lib. 15. de Scipione, confirmat, virtuti inimica est. Peccati parens est: Mortis stimulus: Nutrix vermis ęterni: Mori ergo longè præstat, quàm animæ tenebras per incontinentiam offundere, cui libidini hæc accedunt vitia: Insomnia, stultitia, temeritas, incogitantia, excors immodestia, petulantia, cupiditas, maleuolentia, auiditas, desidia, iniuria, inopia, contumelia, dispendium, multiloquium, pauciloquium. Libido errorem infundit: ignorantiam induit.

Luxuries prædulce malum, quæ dedita semper
Corporis arbitrijs, hebetat caligine sensus.

Nónne hæc eadem illicita libido bona fortunæ seu tẽporalia absumit? Qui nutrit scortum (ait Salomon, Prouerb. 24.) perdit substantiam, &c. Hæc disperdit, dissipat patrimonium, hęreditariam fortunam, & patrios census: vt ille canit.

Qui

Qui sequitur Bacchum, taxillos & meretrices,
Infamis semper, semper egenus erit.

Et Alius.

Thaida si quis amat non se, sua credat amari.
Thais amore carens, munus amantis habet.

Hęc perniciosa Venus, hominem bestijs consociat, 1. Corin. 2. hęc ensis (inquit Hieronymus) est diaboli, aufert cor hominis: hæc ianua diaboli, iuxta illud. Oseæ 4.

Tu preceps ad mortis iter, tu ianua leti
Corpora commaculas, animas ad tartara portas.

Via iniquitatis est: Virium eneruatio, & vt Hippocrates prodidit, leuis quidam morbus comitialis: hæc scorpionis percussio: horribilis ἀταξία seu inordinatus motus: Libidini perniciosæ, Argiui instituerunt celebritatem suillam, quoniam spurca, obscæna, fœtida, & ergo suibus congrua, quemadmodum hæc ex Antiphanis Callimachi monumentis colligitur. Hæc stipula est accendens ignem: Amarior felle: crudelior gladio ancipiti. Nulla capitalior pestis, quàm libido seu corporis voluptas hominibus natura data est. Hinc Patriæ proditiones, hinc rerum publicarum euersiones, hinc cũ hostibus clãdestina colloquia nascuntur. Nullum deniq; scelus, nullum magnum facinus est, ad quod suscipiendum nõ libido voluptatis impellat: stupra verò & adulteria, & omne flagitium, nullis alijs illecebris excitantur, nisi voluptate, & menti nihil est tam inimicum, q̃ voluptas: nec libidine dominãte, temperantiæ locus est (dixit Cato Maior) omnino, nec in voluptatis regno potest virtus cõsistere. Quocirca nihil tam detestabile, tamque pestiferum, quàm voluptas, siquidem cum maior est & longior, omne animi lumen extinguit. O quàm acerbus libidinis fructus? Nulla res sic præscindit virtutem (inquit Cecilius Firmianus lib. de beata vita) sicut corporalis voluptas, Nulla capitalior pestis: Hæc Deo contumeliosa, dæmonibus placida, libidinosis nociua. Hæc Venus prodiga, proximum scandalizat: animam damnat, mentem infatuat, anxietates generat, conscientiam hominis amaram defœdat: Cuius appetentia plena est anxietatis, satietas verò pœnitentia. Summa. Tristis est voluptatum exitus, quisquis reminisci libidinum suarum volet, intelliget: Iure ergo Scirenes Poëtæ fingunt solitas in pelago tam amenè cantillare, vt eas audiẽtes, nihilque curantes aliud, facilimè mergerentur, Nam eæ sunt illecebræ sensuumque voluptates, quibus seducti viri, virtutis relinquunt præmia. Hæc perniciosa Venus, domuit Dauida sanctissimum: Sampsonem fortissimum.

Aulus Gellius lib. 19.

Hierony. ad Susannam.

Salomo

Solomonem ſapientiſsimum, qui immoderato vſu, atque aſsiduitate mulierum ad hoc vſque perductus eſt, vt templum idolis fabricaret, beneficiorum Domini immemor. Hæc inuictum Carthaginenſium ducem armis illecebris complexa, vincendum Romano militi tradidit: Illa ducem vigilantiſsimum, illa exercitum acerrimum dapibus largis ac veneris vſu laſciuiare ad ſomnium è delicijs euocauit. Quid ergo libidine pernicioſa fœdius, quid damnabilius? Qua virtus atteritur, victoriæ langueſcunt, ſopita gloria in infamiam conuertitur, animi & corporis vires extinguuntur? Non tam Aetnæi ignes, Vulcania tellus, non Veſeuus & Olympus ardoribus æſtuant, vt iuueniles medullæ vino plenæ & dapibus inflammatæ. Cur igitur porcis ex Epicuri grege inuoluimur? cur Sardanapali incentiuis ad libidinem plumis obdormitamus? An ignoramus libidinem nimiam illicitam leonino capite, ſerpentinaq; cauda depingi? Demum non improbandum cenſeo quorundam conſilium, ſubnectentes, nullos ſcilicet ab Epiſcopis ordinari debere ſacerdotes, niſi eos qui iam ſuã prætergrediuntur adoleſcentiam, & iuuenilia deſideria ſeu nuces reliquere, ſuntq; maturi moribus, & ſufficienter præditi ſcientia rerum Eccleſiaſticarum. At hæc quidem omnia pontificijs decretis iam olim definita ſunt, & exactiſsimè conſtituta, non tamen ſatis accurate obſeruata, vnde in ordine ſacerdotali & ſtatu Eccleſiaſtico, multæ conſpiciuntur pudendæ prolapſiones, & ſcandala: Quoniam in diſtributione beneficiorum Eccleſiaſticorum, plerunque hominibus prouidetur, non ipſis beneficijs. Quandoquidem hi quibus aſsignantur huiuſmodi beneficia, percipiunt quidem emolumenta temporalia illis deſignata beneficijs, non tamen rectè illa adminiſtrant, quoniam libidinoſi & minimè idonei ſunt ad id muneris obeundum, inflati, implicati. Sed faxit Deus gratuita ſua bonitate, vt hæ exorbitationes ſeu deſideria erroris &, ſpurcæ libidines, quibus corrumpitur homo, ab Eccleſia ſua maturius depellantur, per eos, qui authoritatem habent, & prouinciam extirpandi ſentes & vepres ex agro Dominico; & ad amuſsim cuſtodiãtur ea, quæ circa vitam & mores clericorum ſunt rectiſsimè inſtituta.

Ad ſpectatæ fidei iuniores Myſtas, ſchediaſma.

O iuuenes ſpectate probi, quid candida virtus
Poßit: quid noceat luxurioſa Venus.
Non ſcortum eſt aliud, niſi blanda & ſubdola Syren:
Quæ trahit humanum ſub vada cæca genus.

Permanete igitur (viri fratres) conſtantes in fluctuante, at ſub-

mergenda

mergenda minimè Petri nauicula:Nemo vos seducat. Non circum-
feramini omni vento doctrinæ,non vos terreat sarcina cōtinentiæ,le
uis erit,si Christi erit:Christi erit,si fides aderit,quę impetrat à iuben Augusti. ad Pollenti. li.
te quod iusserit.Qui perseuerauerit vsq; ad finem hic saluus erit:Prę 2. cap. 19.
sumite,fidite,roboramini,permanete qui vouetis & redditis domi-
no Deo nostro vota perpetuæ continētiæ,nō propter præsens seculū,
sed propter regnum cælorū.Atq; vt cū D.Augustino(in libro de con Augusti. de
flictu viciorū)concludā.O quàm parua,inquit,cōcubitus hora, pro S.Virgin.
qua perditur æterna vita?&c̄.Cogitate obsecrò,ipsam amatricē cor- cap. 29.
poream molem,& post modicū tēporis spacium esse à tineis & vermi
bus vorandam,iuxta istud Periādri: ἀεὶ μὲν ἡδοναὶ θνηταὶ, αἱ δὲ τιμαὶ ἀθά-
νατοι, id est,semper quidem voluptates mortales, honores verò im-
mortales.Non possum itaq; pijs catholicis & castis in Ecclesia viris,
(qui nondum sua curuauerunt genua ante Baal)non gratulari, qui
militare Christi & virginale sagulum,coniugali ociosæq; togæ seculi
præferunt:Sed ne longius progrediamur,ad Vrbanum 1.nunc pro-
peremus.

VRBANVS I. 16.

Romanus natione,patre Pontiano,sub M.Aurelio Antonino Im Anno 230. alij 222.
peratore claruit,circiter annū 226.ab vrbe verò condita 970. Mul
tos sanctitate vitæ & doctrina singulari ad fidem traduxit. Inter hos
autem Valerianum virum præstantissimum, beatæ Cæciliæ spon-
sum, & Tiburtium eiusdem Valeriani fratrem, qui postea marty-
rium constāti animo tulēre. At vbi ex ordinationibus quinquies mē-
se Decembri habitis,presbyteros nouem,diaconos quinque,Episco-
pos nouem creasset,martyrizatus est octaua calen. Iunij, & sepultus
in cæmiterio Prætextati via Tiburtina:Sedit annos 4. alij 8, mens. Euseb. lib. 6 cap. 18.
10.die. 12. Vacat sedes die.30.

Vrbani 1.tempore,Ecclesia temporalia bona & prædia cępit pos-
sidere,quorum prouentibus alendos statuit Ecclesiæ ministros & scri
ptores,qui martyrū historias seu hagiologia scriberēt, vide Platinā:
Pars hominū doctissimorum istud statutum tribuit Anthero,alij Fa
biano:Sed in re non admodum perplexa iudicium permitto lectoris
arbitrio,&c̄. Sunt etiā qui Vrbano 1.attribuunt distinctionem 4.
temporum ac ieiunij,quę antea confundebantur hominū imperitia.

Eiusdem Vrbani PP.temporibus,Tryphonem Origenis audito- S.Trypho
rem fuisse constat,qui librum præcipuè composuit de vacca russa in
Deuteronomio.

Eodē cathedrā Petri gubernāte S.Cyprianus Episcopus & Iustina S.Cyprian.
virgo,passi sunt 6.calend.Octobreis,circiter annum Domini 230.

S.Quiricus Hijsdem temporibus, S. Quiricus cum Iulita matre apud Tarsum Ciliciæ passi sunt Idibus Iulij, circiter annum 230. TARSVS vrbs clarissima fuit, cum ob gymnasium maximè quondam in ea insigne, tum eo ipso, quod Paulum Apostolum alumnum habuit, virũ vnicè in religiõe nostra memorabilem. Lege de Tarso lib 14. Strabonem. Meminit & Marcellinus lib. 14. &c.

Tarsus.

Floruerunt.

Ammonius Ammonius Alexandrinus, anno 230.

Origenes. Origenes, anno 233. Scribit D. Hierony. Origenẽ 6000. librorũ cõscripsisse, quod nequaq̃ fuerat crediturus nisi omnes perlegisset.

17 PONTIANVS.

Romanus natione, sedit annos nouẽ, menses quinq;, qui cum Hippolyto presbytero in Sardiniã insulam à Maximino imperatore deportatus est, & ibi 12. calend. Decembris mactatus: cuius corpus Fabianus PP. reduxit, & Romæ in cæmiterio Calixti sepeliuit. Vacat sedes die. 11.

Idem Pontianus PP. statuit, vt psalmi die noctuq; per omnes Ecclesias decantarentur.

Idem PP. CONFITEOR DEO OMNIPOTENTI Missæ adiecit, & præmittere iussit. Fit autem in primo accessu cõfessio & pectoris tunsio, quia iustus in principio sermonis accusator est sui, Prouerb. 18. In contritione, in oris confessione, & operis satisfactione, cũ enim tribus modis peccemus, scilicet cordis cogitationibus, oris locutione, & opere perpetrando. Ita tribus modis pœnitere debemus, corde videlicet per dolorem, ore per pudorem, & opere per laborem: Vnde Basilius in regula Monach. cap. 12. inquit: Necessarium videtur ijs, quibus dispensatio mysteriorum Dei commissa est, confitenda esse peccata.

Confiteor Missæ adiectum. Alij hoc adscribũt statutũ Damaso.

Hijsdem temporibus sub Maximino imperatore, Cosmas & Damianus fratres in Egæa vrbe Arabiæ nati, post innumera supplicia, capitis obtruncatione martyrio sunt coronati, 5. calẽdas Octobreis.

S. Cosmas. S. Damian9

18 ANTHERVS.

Circiter annum 239. Græcus natione, temporibus Maximini coronam martyrij promeruit 3. Non. Ianuarij, sedit annos 3. Alij an. 5. Vrspergensis abbas tantùm ponit, mens. 1. di. 13. vacat sedes di. 7.

Is PP. gesta martyrum diligenter exquisiuit, septem notarios cum viueret ordinauit, qui gesta martyrũ sanctorũ cõscriberent, & in Ecclesia recondidit: idem Fabianũ Episcopum Romanũ factitasse testatur Bartolomeus Platina. Hodie certè (pudor est dicere) leguntur

Martyrũ gesta conscripta.

ardentis-

ardentissimè vitæ Plutarchi, vitæ Suetonij, vitæ Laërtij. Vix quisquam recentioribus illis deploratissimis temporibus, ignorat Herodotum de Homero, Q. Curtium de Alexandro, Xenophontem de Cyro: solos sanctos Dei in crassiss. ignorantiæ caligine sopitos esse sinimus, nõ secus ac si illorũ memoria nihil ad nos pertineret, & essemus qui quondam fuimus, ethnici: Proh piè IESV, itane obliuione tam profunda damnantur Christiani homines inter Christianos? Nulláne illorum ratio, qui diuinitus electi, nos eò præcesserunt, quo nemo non tendit?

Idem Pontifex Romanus, Episcopos de sede in sedẽ transferri posse, constituit. Id autem tunc licet, quando communi vtilitate aut necessitate fit, non libitu cuiusquã, aut dominatione: Sic Petrus princeps Apostolorum de Antiochia translatus est Romã. Sic Eusebius de quodã opidulo, authoritate Apostolica trãslatus est Alexãdriam. Sic Felix electione ciuiũ propter doctrinã & bonã vitam quã habebat, cõmuni Episcoporum & reliquorum sacerdotum ac populorum consilio trãslatus est Ephesum. Verùm auaritię, vel præsumptionis, aut proprię volũtatis causa, nõ sunt Episcopi mutãdi de ciuitate in ciuitatem, sed vtilitatis & necessitatis causa, vt supra recensuimus.

Episcoporũ translatio.

Quibus causis trãsferendus Episcopus.

FABIANVS. 19.

Circiter annum 242.

Romæ ortus, patre Fabio, vir pietati Christianæ deditissimus, quam ob rem Anthero Romano Episcopo (cuiusmodi hodie Papas vocãt) vt in pastorali officio succederet, mirabiliter à Deo electus est. Eusebius Cæsariensis in sexto super ista mirabili electione sic scribit: Tradunt Fabianũ, Anthero defuncto, cum de agro reuerteretur vna cum amicis suis, & vniuersus Ecclesiæ populus pro Episcopo deligendo in vnum coisset, atque alius de alio (vt fieri solet in talibus) conclamaret, nec tamen vulgi sententia certi aliquid obtineret, adstitisse etiam ipsum inter cæteros, scire cupientem, qui rei exitus foret. Et subitò per Dei prouidentiam columbam cælitus lapsam, figuram ferentem illius, quæ in sancti Spiritus imagine super IESVM descenderat apud Iordanem, supra caput astitisse Fabiani. Ad quod spectaculum ora cunctorum oculosq; conuersos, & omnes velut vno spiritu commotos, hunc esse Episcopatu dignum, per Dei iudicium decreuisse, eumq; mox cathedræ impositum, & legittimo sacerdotio confirmatum, &c. Sabellicus hoc miraclum in Seuerino accidisse tradit.

D. Hieronymus in lib. de scripto. Eccle. cap. 21. de S. Fabiano sic reliquit scriptũ: De crudelitate autẽ persecutionis, qua aduersum Christianos sub Decio cõsurrexit, eò quòd in religionẽ Philippi desęuiret,

quem & interfecit, superfluum est dicere, cum etiam Fabianus R. E. Episcopus in ipsa occubuerit, & Alexander Babylasq; Hierosolymorum & Antiochenæ Ecclesiæ Pontifices in carcere pro confessione dormierint. Hactenus ille.

Anno Dominicæ incarnationis 243. vrbis cõditæ nongentesimo 98. Marcus Iulius PHILIPPVS 24. ab Augusto inuasit Imperium, occiso Gordiano, & vna cum filio suo Gaio Iulio Saturnino Philippo, regnauit annis 7. Isti omnium imperatorum primi Romę Christianismũ induerunt: & in ipsis paschę vigilijs cũ iungi vellẽt sacrificio, & cõmunicare, à FABIANO pontifice Romano nõ permissi sunt, nisi prius cõfiterentur peccata sua, & inter pœnitentes starent. Quod illi suscipientes libẽtissimè, diuinũ sibi metũ, & Christianitatis plenissimam fidem rebus & operibus cõprobabant inesse. Ambo deinde, scilicet, pater Veronæ, capite medio supra ordines dentium prę ciso, filius verò Romæ, cũ esset annorũ 12. istud sic procurante Decio archityranno, sublati, & pro Christi nomine martyrizati sunt. Vide Orosium 7. cap. 20. Euseb. 6. cap. 21. & 34. &c.

Chrisma quot annis conficiendũ. Singulis annis in cęna Domini Chrisma vt renouaretur, FABIANVS statuit. Causa autẽ mouens huius decreti, hęc fuit. Intellexerat Fabianus nonnullos Episcopos non per singulos annos in cęna Domini Chrisma conficere, sed duos vel tres annos confectionem sancti chrismatis semel actã conseruare, quoniã nec balsamũ per singulos annos poterãt reperire, nec necesse esse putarant singulis annis chrisma cõficere, abundante vna confectione chrismatis. Ad quos scripsit sanctus ille pontifex. Errãt (inquit) qui talia excogitãt: & mente vesana, potius q̃ recta sentiẽtes, hæc dicunt. In illa enim die Dominus IESVS, postq̃ cęnauit cũ discipulis suis, & lauit eorum pedes (sicut à sanctis Apostolis prædecessores nostri acceperunt, nobisq; reliquerunt) Chrisma conficere docuit. Ipsa enim lauatio pedum, nostrum significat baptismum, quando sancti chrismatis vnctione perficitur & confirmatur. Sicut igitur ipsius diei solẽnitas per singulos annos est celebranda, ita ipsius sancti chrismatis confectio per singulos annos est agenda, & de anno in annum renouanda, & vetus chrisma in sanctis Ecclesijs cremandum. Ista à sanctis Apostolis, & à successoribus eorum accepimus, vobisque tenenda mandamus. Hæc sancta Romana Ecclesia, & Antiochena à tempore Apostolorũ custodit. Hęc Hierosolymorum & Ephesianorum tenet. In quibus Apostoli pręsidẽtes hęc docuerunt, & vetus chrisma incendi, & non amplius quàm vno anno vti permiserunt, &c. Chrisma verò græca vox est, & idem latinè sonat, atque vnguentum, ἀπὸ τῆς χρίσεως, quæ est vnctio. Fiebat

(In 1. Episto. ad Episcopos Orientales.)

(Chrisma.)

autem

autem ex myrrha electa, ireo, cinamomo, & calamis, qui teste Plinio in Arabia, India, & Syria, odorati nascuntur, quæ simul cõtusa oliuarum oleo miscebantur, sic vnguentum suauissimum conficiebatur, quo Moses ipsos sacerdotes & tabernaculum illiniens purgauit, autor Iosephus lib. 3. antiq. At hodie in Ecclesia, ex oleo & opobalsamo, quod est, vt idem Plinius (lib. 12.) tradit, balsami arbusculæ succus, Chrisma conficitur.

Quid amplius instituerit, vide Sabellicum: Bartholomæum Carranzam, & reliquos spectatæ fidei viros.

Sedit autem FABIANVS in cathedra Petri, annis 13. mens. 11. adijciunt alij dies 11. Vacat sedes di. 6.

Sub codẽ Fabiano, stygijs sese extulit vndis Nouatus hęresiarcha, princeps Nouatianorũ. Docebat post baptismũ acceptũ relapsos in peccatũ, redire ad salutẽ nõ posse, & errore hoc impio multos ad desperationẽ adegit, & Ecclesiarũ concordiã dissipauit: cõtra id quod scriptũ est, Ezech. 18. Conuertimini & agite pœnitentiã ab omnibus iniquitatibus vestris: & nõ erit vobis in ruinã iniquitas. Et quare moriemini domus Israhel? Quia nolo mortẽ peccatoris, sed vt conuertatur & viuat. Et alio in loco Dominus ad discipulos suos ait, Ioan. 20. Quorum, inquit, remiseritis peccata, remittuntur eis. Nec quidem semel tantùm, sed & pluries, Domino eodem ad Petrum, de numeraria vice remittendi peccata rogantem, in hæc verba dicente. Non dico tibi, vsque septies, sed vsque septuagies septies. An non igitur hoc Nouati dogma, est Domino omnium misericordiarum tyrãnidem, à qua tamen prorsus alienus est, quum nõ sit eius misericordiæ numerus, impingere? Idem Nouatus Simiarum more quæ cum homines non sunt, homines imitantur, id sibi vẽdicare voluit, quod hodie possidet Ecclesia, temerariè Episcopos catholicos Aphricanos, Numidas & Mauritanos, hæreticos (ipse plus decies hæreticus) declarauit. Contra hunc Nouatum scripsit D. Arnobius in Psal. 106. in hæc verba prorumpens. Audi (inquit) Nouatiane. Tu dicis, qui adhuc non sunt redempti, ipsi possunt ad indulgentiam per pœnitentiã peruenire. Nos dicimus, illi per solam fidẽ ad indulgentiam attingunt. Isti autem qui redempti sunt, non per fidẽ solam, quia iã crediderunt, sed per pœnitentiã perueniunt ad misericordiã redẽptoris, &c. Ob hanc Nouatianorũ hęresim, conciliũ sacerdotale Romę congregatum est, Episcoporum 60. totidem presbyterorùm, cum diaconis multis. Illi ipsi Nouatianistæ, superbo nomine catharos, id est puros, hęreticorũ more, semetipsos appellarunt. Irrepsit hæresis circiter annum 241.

S. Agatha virgo & martyr passa est No. Februar. circiter annum

Nouatiani hæretici. Vide Euseb. lib. 6. Eccle. histo. cap. 33

Math. 18. Lucæ 17.

Psalm. 146. 3. Reg. 8. Eccles. 7. 1. Pet. 4.

Domini 253. simus & nos Agathi, Agathæ. S. Agathæ virginis meminit Raphaël Volat. lib. 13. Anthropologię: Sabellicus lib. 5. exemplorum. Gregorius lib. 1. Epistolarum ad Ioannem Episcopum Surretinum.

Agatha hoc est, bona virgo.

S. CORNELIVS.

20 Circiter annum 255.

Romanus natione, patre Castino: Sedit an. 2. adijciunt alij mens. 2. di. 3. martyrio coronatus 3. Nonas Maij à Decio, quia noluit ductus ante templum Martis adorare, Vide Eusebium lib. 7. ca. 2. vacat sedes die. 35.

Statuit is Pontifex, ne quis à sacerdote, nisi pro recta fide, exigeret iuramentum.

Sub eodem Cornelio PP. concilium Carthaginense, 218. Episcoporum, de rebaptisatione inchoatum est, in quo vnanimi consensu decretum, ab hæreticis non conferri verum baptisma: sicut nec datur Spiritus sanctus, nec vera remissio peccatorum. Innixi verbis Pauli ad Ephes. 4. Vna fides, vnum baptisma. Vnum baptisma in Ecclesia sola scimus, & extra Ecclesiam nullum. Nō igitur apud hæreticos est, vbi spes nulla, & fides falsa. Vbi omnia per mendacium aguntur. Vbi exorzisat dæmoniacus. Sacramentū interrogat, cuius os & verba cancer emittunt. Fidem dat infidelis. Veniam delictorum tribuit sceleratus, & in nomine Christi tangit Antichristus. Benedicit à Deo maledictus. Vitam pollicetur mortuus. Pacem dat impacificus. Deū inuocat blasphemus. Sacerdotiū administrat prophanus. Ponit altare sacrilegus, &c. Sed hoc decretum per Stephanum papam aliosq; catholicos est retractatum. Idem PP. corpora Apostolorum Petri & Pauli, rogatu deuotæ matronæ Lucinæ, leuauit de cathecumbis.

Hæretici nō conferūt verū baptisma

Nota

Floruit Dionysius Alexandrinus, Anno 255.

LVCIVS.

21 Circiter annum 258.

Romanus natione: Is ad passionem pergens, omnem potestatē Ecclesiæ, reliquit Archidiacono suo Stephano successori suo, coronam martyrij promeruit à Valeriano. Vacat sedes die. 25. alij 30.

Is PP. Episcopum 30. annis minorem repudiauit.

Idem Lucius PP. sacrilegos bona Ecclesiæ expoliantes, excommunicauit: Sabellicus & Volaterranus istud decretum Bonifacio V. adscribunt. Quid verò excucullatus Lutherus de Ecclesiasticis bonis senserit, non tantùm ille suis expresit in apostaticis libris: Verùm etiam bellè instruxit fiscales magnatū: nec ipsæ fabricæ passim obmutescunt, quas ita exutas videmus, omniq; ornatu squalidas, vt nemo hæreat, quin vngues harpyiarū in extremis sacrilegijs experiatur.

Sacrilegiū interdictū.

Nulla

Nulla salus monachis, non est vittata sacerdos
Tuta, nil tutum seruat vbique furor.
Sacri raptantur calices, vestesq; sacratæ,
Disiectaq; iacent sub pede relliquiæ.
Diuastata iacent etiam tinctoria sacra.
Angelicus panis non habet ille locum.
Diuorum delubra cadunt vastantibus armis.
Infelix plebes nil sinit esse sacrum, &c.

Possem ego infinita propemodum recensere exempla, quibus sole clarius esset videre, quàm malè semper cesserit sacrilegis, vtpote quod non modò sacrilegia eorum substantias, sicut virga Aaronis virgas maleficorum Pharaonis, deuorauerint, hoc est, sacrilegi semper deinde experint esse pauperes & infortunati: sed & quia corpore sunt hic temporaliter, & alio in sęculo æternaliter puniti sacrilegi. Quòd si in inferno cruciatur, qui sua non dedit, qua pœna puniendus est, qui aliena tollit? Plato in libro de legibus, hæc tria inter summa bona vulgi opinione posuit: rectè valere, bona fama præditum esse, diuitias citra fraudem possidere. Verùm vt tēpori parcam (quoniam de ijs nomenclaturas facere, intempestiuum esse existimamus, versatur enim ipsa actio in capitis leporini cute) suffecerit vnum vel alterum recensere exemplum, vt ex vetustioribus recentiora cognoscamus exempla. Nonne Manasses, ac filius eius Amon, in Iudęa sceptriferi, quia Hierosolymorum templum spoliarunt, opibus regnoq; priuati sunt? Nonne quia Nabuchednezer Chaldæorum rex, quando deuictis per eum Ioachim & Sedechia Hierosolymitarum regibus templum spoliauit, ingenium sensumque communem amittens, delirauit? Nonne Balthasar quoque rex, quia vasis templi quæ Nabopollassar proauus eius abstulerat, in conuiuijs vsus est, vitam etiam & regnum perdidit? Nonne Heliodorus templum Hierosolymis despoliaturus, subito concidit in terram, & multa caligine obrutus, è templo in sella gestatoria eiectus est? Nonne Antiochum, templum Hierosolymis expoliare tentantem, appræhendit dolor durus viscerum, & amara internorum tormenta, ita vt de corpore impij vermes scaturirēt, ac viuētes in doloribus carnes eius effluerēt, odore etiam illius & fœtore exercitus grauaretur? vt interim omittam Acharum, Iosue 6.7. Ioam, 4. Reg. 10. & inter gentiles, Cambysam, Dionysium, Herostraton, Flegeon? Sed inquis, Quare singularis enormitas huius furti & sacrilegij tam dirum facinus ante faciem Domini? Audi breuibus remotionem: Primò inhibitum est istud sacrilegium, quia templum singulare Dei domicilium dehonestatur sacrilegio: fitq; ex eo quasi spelunca latronum, id quod Dominus ca-

Exod. 7.
4. Reg. 21.
2. Parali. 33.
4. Reg. 24.
Dan. 1. & 4.
Daniel. 5.
2. Mach. 3.

Matth. 21. Marci. 12. Lucæ. 1. Ioan. 2. uere iussit. Secundò. Quia violatur & diripitur, quod singulariter Deo datũ est & consecratũ, nec nisi in diuini cultus & pauperũ vsum vertendum. Tertiò. Quia diminuitur ex hoc in terra diuinus cultus, quòd vbi prius est multifariam Deus laudatus, ibi deinde laudatur satanæ figmentum. Id quod totũ ex Aggæo & Hieremia intelligi po-
Aggæi 1. Hierem. 7. test. Vt interim multa consultò prętercam. Vidimus certè in spoliatis Ecclesiarum bonis exempla similia, maximè in nostra Germania, ac nisi plena essent inuidiæ, plurima referre possem. Legimus Fredericum tertium furtis suspendium sanciuisse. Quid verò leges sine moribus vanæ proficiunt? Deus ipse vindex erit. Quare omittamus hęc quæ nostræ palestræ non sunt.

22 STEPHANVS I.

Circiter annum 261. Natione Romanus, patre Iulio. Cum iam de imperio Romano actum videretur, Pontifex eligitur, eo potissimum tempore, quo Posthumus in Gallia tyrannidem occupat, cum maximo reipub. emo-
Ex Platina. lumento. Nam annis decem ingenti moderatione vsus, pulsis hostibus, prouinciam in pristinam formam redegit. Huic deinde militari tumultu apud Moguntiacum interfecto, Victorinus successit, vir quidem in re militari strenuus: sed dum nimiæ libidinis esset, & aliena matrimonia corrumperet, Agrippinæ occiditur.

STEPHANVS autem ad ordinandam Ecclesiam conuersus, instituit, Ne sacerdotes & leuitæ vestibus sacris alibi, quàm in Eccle-
Vsus sacrarũ vestium. sia, & peragendis sacris vterentur: ne si secus facerent, pœnam Balthasar regis Babylonis subirent, qui vasa sacra prophanis manibus attigerat. De rebaptizandis autem his, qui ad fidem rediissent, eadem sensit quæ Cornelius Pontifex: neque vllo modo his communicandum esse, qui rebaptizarent. Vnde Dionysius, qui antea hac de re cum Carthaginensibus & orientalibus senserat, mutata sententia, ad Stephanum scribens, cum bono esse animo iubet, cum Ecclesiæ tam Asianæ q̃ Aphricanæ, mutata opinione in sententiam Romanæ sedis iam venissent.

STEPHANVS autem cùm opere & verbis multos gentiles ad fidem Christi conuertisset, conquisitus à Gallieno, vt quidam volunt: vel ab his, qui ex Deciano edicto Christianos persequebantur, vnà cum plerisq; suorum ad martyrium rapitur. Capite enim mulctatus in Calisti cœmiterio via Appia sepelitur, quarto Nonas Augusti, cum iam ex ordinibus sacris bis mense Decembri propositis, presbyteros sex, diaconos quinque, episcopos tres creasset. Sedit annis septem, mensibus quinque, diebus duobus.

Sixt-

SIXTVS 2. 23

Græcus natione, patria Atheniensis, ex philosopho Christi discipulus factus est, durante adhuc Deciana & Valeriana persecutione. Hic sanctus Pontifex accusatus, quod Christi fidem contra imperatorum decreta prædicaret, captus ad Martis templum ducitur, vt aut Marti sacrificet, aut si id facere noluerit, pœnam capitis subeat, quod & factum est. Eodem verò die vna cum Sixto diaconi sex palmam martyrij promeruerunt: Agapitus, Felicissimus, Ianuarius, Magnus, Innocentius, Stephanus, sexto eidus Augusti. SYXTI corpus in cæmiterio Calisti via Appia sepultũ. Reliqui verò martyres conditi in cæmiterio Prætextati in agro Verano via Tiburtina. Circiter annum 268.

Idem SIXTVS in pontificatu suo, sacrorum ordinum potestatẽ bis fecit mense Decembri, vnde & presbyteros 4. diaconos 7. episcopos duos creauit. Sedit annos duos, menses decem, dies tres & viginti. Vacat sedes die. 35.

Eadem tẽpestate, circiter annum Christi, 256. Exorta doctrina est apud Ptolemaidẽ, quę olim Barce vocabatur, Pẽtapoleos ciuitatem, plena blasphemijs in Deum Patrem, & in Christum, quẽ summum Dei Filium esse negabat hæresiarcha Sabellius, primogenitumque omnis creaturæ, simul etiam Spiritus sancti intellectum auferens. Sabelliani hæretici. Euseb. lib. 7. cap. 4.

Claruit temporibus Sixti PP. S. Laurentius, Hispanus natione, dignitate Leuita S. R. Ecclesiæ à Sixto ordinatus. Fuit granum frumenti verum, incendijs gloriosè triumphans. Sic è catasta iudicem compellans, fortis miles conuerte partem corporis satis crematam iugiter, & fac periculũ quid tuus vulcanus ardens egerit, præfectus inuerti iubet: Tunc ille, coctum est deuora, & experimentum cape, sit crudum an assum suauius. S. Laurentij meminit D. Augustinus super Ioannẽ tract. 27. & Ambrosius officio. lib. 2. cap. 28. Extat etiam Christiani poëtæ Prudentij luculentissimum poema de S. Laurentio &c. Horum omnium scripta, sanè multa & digna lectu, animus erat in hoc volumen inserere, nisi veriti fuissemus prolixitatis tædio lectorem affectum iri. S. Laurẽtius.

DIONYSIVS. 24

Monachus seu heremita, claruit temporibus Galieni: Sedit ann. 6. adijciunt alij mens. 2. dies 4. Cornelius Cornipolitanus in sua chronographica tabula, illum dicit martyrem. Vacat sedes die. 6. alij 8.

Is PP. presbyteris Ecclesias diuisit, & cęmiteria pariochiasq; & diœceses constituit. Parochiæ distinctæ.

Dionysij PP. tempore, congregatum est prouinciale concilium in Antiochia, cuius meminit Eusebius, lib. 7. cap. 23. Aggregatũ contra

Pau-

Paulum Samosetanum, cuius heretici dogma superius expressimus.

Floruit Gregorius Neocæsar: anno 270.

25

Felix I.

Circiter annum 272. Romanus natione: Sedit annos quatuor, sub Claudio & Valeriano: Vide Eusebium 7. cap. 30. vacat sedes di. 5.

Festi dies instituti. Is FELIX PP. consulens gloriæ martyrum, statuit in eorum memoriam annua sacra fieri. Sunt qui illud decretum Anacleto adscribunt. Iam emergit, feriæ sanctorum cur institutæ sint: Quibus paucis responderim. Sciendum itaq; quinq; superesse causas. Prima, est ipsa diuinæ maiestatis collaudatio, quia enim in ipsis sanctorum triumphantium ferijs eorum fortitudinem & splendorem ad memoriam reducimus, eosq; propterea veneramur, abesse nequit, quin præcipuè veneremur in eis ipsum Deum Opt. Max. adeoq; eius vnicum filium IESVM CHRISTVM. Altera sanctorum institutionis feriarum causa est, vicissitudinaria recompensatio, vt videlicet in ijs ferijs eorum summam beatitudinem recolentes, illis cum spirituali exultatione congratulemur, prout fraterna charitas, quæ nunquam moritur, postulat. Tertia causa, est cõfirmatio nostrę spei & fidei, qua credimus & speramus nos qui verè credimus in Christũ, statim post hanc temporariam mortem venire ad locum cælestis & æternæ beatitudinis, in quo Christus cum sanctis suis (nostris confratribus) tripudiat. Quarta causa, est imitatio sanctorum, & ad eorum virtutes & actiones pias accensio. Ad quam sanctorum sequelam nos cohortatur Paulus, dicens. Mementote præpositorum vestrorum, qui vobis loquuti sunt verbum Dei, quorum intuentes exitum conuersationis, imitamini fidem. Vltima est causa, sanctorum in eorum ferijs imploratio: Istud confirmante scriptura, vbi sic scriptũ legimus. Ad aliquẽ sanctorũ cõuertere, scilicet in aduersitate tua. Quid autẽ est ea cõuersio, nisi inuocatio & imploratio? At gannit apostaticus: Hæc ipsa & imploratio & intercessio intelligitur de sanctis in terra viuentibus, qui rectè possunt à nobis, vt apud Deum intercedant, implorari. Quibus respondent catholici, posse quidem vtrosq; & in terra cæloq; sanctos implorari, & eos pro nobis intercedere: rectius tamen & efficacius eos, qui sunt in cælo verè sancti & beati. Nam quę, obsecro causa est, quod vnus ab altero imploratur? Nonne charitas? Vtique iam vero constat, teste Paulo, charitatem non excidere. Hodie certe (ô dedecus) festiui dies ludis, choreis, amoribus, compotationibus, aleis, pactionibus, atq; nundinis consumuntur: plurimi fabulantur in foro, aut potant in popina. Quanq̃ hi verecundius faciant ijs, qui toto sacro (maximè Dominicis diebus) nugãtur, deambulantes in templis,

Feriç sanctorum cur institutæ.

1. Corin. 13. Roman. 12.

Colloss. 3.

Hebræo. 13.

Iob. 5.

Obiectionis remotio

1. Corin. 13.

plis,Cum tamen non ea de causa instituti sint,dies enim illi precibus ac diuinarum literarũ studijs dandi,imprimis sacerdotibus:hanc aũt sacerdotalẽ loquacitatem garrulã,quę fit in choro,inhibuit conciliũ Basilięse, sessione 21.&c.Cõstituti sunt inquã dies abs patribus in Ecclesia,quibus ab omnibus externis cerdonicis negotijs,atq; corporeis actibus abstinere iubemur,quò liberius seruire valeamus,vacemus orationibus & contẽplationibus,& quæcũq; eiusmodi sunt,quæ tunc ob æternę salutis cõmodum fiũt:iuxta illud quod scriptũ est Zachor eth ha Sabbath lecadso.Sed ille distortor ęquitatis,labefactor omnis ordinis & pulchritudinis,autor omniũ malorũ,diaboli satelles nouitius hęresiarcha,quicquid Spiritus sanctus ædificat,asſiduè demoliri nitẽs,etiam hanc arcẽ prope diruit.Adeò maxima pars recentiorum pseudoangelicorũ,& cęterorũ peruersorũ hominũ colluuies,sacrum hoc dierũ festorum ociũ,nõ ad orandũ,nõ ad Dei verbũ audiẽdum, non ad cætera quorum causa à S.R.E. instituta sunt,impendit: Sed ad omnifariã bonorum morũ ac Ecclesiasticæ doctrinæ corruptelã, in choreis,vt repetam,in comœdijs,in histrionibus, in cantilenis, in ludis,in compotationibus,in pompis, in spectaculis, & quibuscunq; mũdanis,carnalibus,spiritui sanctitatiq; cõtrarijs operibus,cõsumit. Huc quadrat illud Antisthenis,qui rogatus quid festum esset? dixit, ingurgitationis occasio.Quibus enim diebus plus peccatur luxu, temulẽtia,libidine,alea,rixis,pugnis,homicidijs,q̃ festis diebus? Nõne ergo meritò dãnandi sumus,qui hoc ritu Christi & sanctorũ eius solẽnitates celebramus? Sed hęc prolixius q̃ putarã,qui plura de hac re desiderat legat catechismũ D.Friderici Nausee, è quo sacrosancto pœnu pauciora excerpsimus: trãseamus ad Felicẽ huius nominis primum, Exod.20

Sedente in cathedra Petri FELICE S.R.E. Põtifice,Manes Persa,à quo Manichæi dicti,in Vineæ Zebaoth contumeliã,nouã introduxit archisectã,qua vix vlla perniciosior, vt D. Epiphanius & Augustinus cẽsent,secta vsquã comperta videtur:quę refossis Marcionistarum sepulchris tetro fœtore,maximã Christiani orbis partẽ nostra tẽpestate infecit,atq; corrupit.Manichæi, ea quæ de Christi pueritia scripta sunt aspernantur:Sanctus Mathæus & Lucas, vterq; pueritiam Christi duobus absoluunt capitibus.S.Marcus,& Ioannes (qui fuit prodromus Christi) eam rem non attigere,vnde Manichæi illis parum tribuunt,hos magni fecerunt,atq; vt paucis absoluam : Vetus testamentũ respuunt,Nouũ ex parte recipiunt.Eodẽ modo à pseudocatholicis explodũt libri Machabeorũ:Iacobi epistola, quasi stramẽtitia,ridet.Quare aũt hosce libros cachinno excipiũt? audi breuibus Achillicũ argumẽtum aduersariorũ nostrorũ,Quia(blaterant) à Manichæa labes.

Asylũ hæreticorum vastatum.

nobis

nobis dissentiunt,& quando Lutherus Germanicus noster Elias, huiusmodi libros ridet,& αὐτὸς ἔφα, ergo necesse est vt credatur esse verum,&c̄.Eadem Manichæa hæresis,externas res, tanq̄ ociosas & noxias,diabolo autori tribuit.Eadem lepra, reijcit ciuilem potestatem. Idem Manichæi,seipsos paracletos prædicarunt.In hanc Manichæorum peruersam hæresim,nostra ætate prolapsus est Thomas Monetarius,cum consectarijs asseclis.Sunt & inter recentiores Germanicos Apostaticos,Qui dicunt Christō ex Maria nihil recepisse, sed per eam tanq̄ sol per vitrum,& tanq̄ per canalem aqua,in mundum venisse,&c̄.Idem Manes,antesignanus Manichæorum,arbitrij libertatem in totum tollens & auferens,non aliundè sumpsit,quàm ex astrologorum de fato falsa opinione atq; doctrina.Manichæi non vescuntur carnibus,tanq̄ de mortuis vel occisis fugerit diuina substantia,etiam oua respuentes,quasi & ipsa cum franguntur expirent,nec lacticinijs vtuntur,& prorsus abstemij,dicentes fel esse principium tenebrarum,animas auditorum suorum in electos reuolui arbitrantur, Cæteras autem animas & in pecora redire putant.Agriculturā tanq̄ plurimum homicidiorum ream dementes accusant, suisq; auditoribus ideo arbitrantur ignosci,quia prębent inde alimenta electis suis, vt diuina illa substantia in eorum ventre purgata impetret eis veniam.Itaq; ipsi electi nec in agris operantes,nec poma carpentes,nec saltem folia vlla vellentes,expectant hæc afferri vsibus suis ab auditoribus suis,viuentes de tot ac tantis secundum suam vanitatem homicidijs alienis.Nuptias condemnant,Christumq; animas,non corpora liberasse,fingunt.Baptismum aquæ nihil salutis afferre perhibent,&c̄.Multasq; alias eorum vanitates erroresq;, D. Augustinus, libro de hæresibus, describit. Emersit hæresis Manichæa Aureliani temporibus,circiter annum 276.Hanc labem, Cabades filius Perozi regis Persarum,persecutus est,vna cum Episcopo eorum Indagaro,&c̄.Manichæorum dogmata ex parte resuscitarunt nostris temporibus recentiores excucullati: Affirmantes,quòd ea Dei imago,quā D.Paulus virum appellat,sit incarnatum verbum, ipseq; adeo Iesus Christus,Filius Dei & Mariæ. Et quemlibet hominem , dum Christum induat,eandem Dei imaginem fieri:scilicet eandem (sicut ipse Osiander exponit,in suo libro,quem de imagine Dei inscripsit) specie,non numero.Item, Affirmant recentiores nostri Apostatici Manichæi & Antitassameni:Quòd concupiscentia & reliqui defectus , vt ignoratio & contemptus Dei, &c. sint originale peccatum, etiam in sanctis & baptizatis infantibus, vide Lutherū in assertionibus contra Leonem,& passim.Melanthona in apologia confessionis Augustanæ.

ſtanæ. Et alio in loco (Lutherus in arti. per Theologos Pariſiēſes dānatis. Et Caluinus in inſtitutionum ſuarum lib. cap. 3. Philippus in locis) affirmant recentiores illi Manichæi, Omne peccatum eſſe per ſe & ſuapte natura mortale, per ſe nullum veniale. Affirmant etiam, Quo'd omnia tam mala, quàm bona eueniāt ex abſoluta neceſsitate, adeoq́ quo'd Deus ſit non ſolū cauſa peccati permiſsiuè, ſed effectiuè etiā, idē ſtabiliuit Germanicus Elias (vt vocāt) M. Lutherus, in reſol. art. 36. & in aſſertionibus: & Philippus Melanthō in annota. ad Ro. Affirmant etiam duo illi recentiores Manichæi Lutheranæ hæreſeos anteſignani: Quo'd adulterium Dauidis, ſæuitia Manlij, & proditio Iudæ æquè ſint opus Dei, atque ipſa Pauli conuerſio. Melanthon in annota. ſuis in epiſtolam Pauli ad Roman. Lutherus in lib. de ſeruo arbitrio, &c. Sed nimium eſſet ſingula perſequi, tranſeamus ad reliqua.

EVTYCHIANVS I. 26

Tuſcus natione, vir ſanctitate plenus, proprijs manibus miſericors veſpillo 342. martyres ſepeliuit: Valeriani temporibus floruit: variant hic authores de illius regimine. Platina ponit an. 1. menſ. 1. di. 1. Volaterranus autem an. 8. menſ. 10. Vacat ſedes di. 8. Circiter annum 27?. Euſeb. li. 7. cap. 7.

Extant decreta eius apud Gratianum 20. q. 2. c. ſtatuimus. Floruit Baſilius magnus, circiter annum 280.

GAIVS. 27

Dalmata natione: Sedit temporibus Diocletiani imperatoris, annos 11. menſ. 4. Huius ſanctiſsimi PP. mentionem facit Euſebius, lib. 7. cap. 27. Vacat ſedes di. 11. Circiter annum 284.

Is Gaius PP. Amiciendi vſum in Eccleſia inſtituit. Alij IGINIO Pontifici aſsignant, cum quibus me conſentire & annuere minus pœnitet, nam ſic fieri potuit, vt quod Iginius inchoauerat, Gaius ritè perfecerit, vide Polydor. lib. 4. cap. 7.

S. Simplicius, Fauſtinus, Beatrix, Romano nati ſanguine, adeoq́ ſtēmate ſenatorio, martyrizati ſunt ſub Diocletiano, circa annū Domini 287. quorum corpora thecis reconduntur in Fuldēſi cœnobio. S. Simplicius.

S. MAVRITIVS cū tota legione Thebęorū, apud Rhodanum flumen à perſecutoribus cæſus, occubuit 10. calend. Octob. circa annos Domini 286. Sunt qui ſcribant iſtud perpetratum fuiſſe facinus in ſanctos Dei, ſedente in cathedra beato Marcello I. S. Mauritius.

S. Criſpinus & Criſpinianus fratres, paſsi ſunt in Sueſsionenſi ciuitate Galliæ, ſub Maximiano Imperatore, agente Rictionario præſide, 8. calend. Octobreis. S. Criſpinus.

S. Demetrius apud Theſſalonicam coronam martyrij promeruit, S. Demetrius.

M paſſus

passus secundum Vsuardum 7.calend.Nouemb.secũdum Adonem verò 8. eidus Octobris.

Primus Felicianus. S.Primus & Felicianus martyres,passi sunt in ciuitate Numentana,circa annum Domini 286. 5. eidus Iunij, &c̃.

28 S. MARCELLINVS.

Romanus natione, patre Proiecto,Diocletiani Dalmatæ obscuro loco nati, & Maximiani temporibus,claruit. Sedit an.9.mens. 2.di.16.Alij ponunt annos 14. menses 4. Is metu supplicij Christon negauit, in hoc Petrum clauigerum prędecessorem suum imitans, idolis in tẽplo Isidis & Vestæ sacrificauit:postea verò in Sinuessa vrbe congregatis 180 Episcopis, errorem suum detexit, pœnitentiam egit,ad Ecclesiam redijt, clara voce ad patres in concessu clamans, Peccaui coram vobis,& non possum esse in ordine sacerdotum,quoniam auarus me corrupit auro: à nullo hominũ damnabilis se damnauit.Tandem martyrio coronatus cum Claudio,Cyrino & Anthonio Christifidelibus. Vacat sedes di.25.

Creauit presbyteros 4. diaconos 2. episcopos 5.

Cardinales Idem PP.titulos 25. in vrbe constituit quasi diocæses,ad commoditatem baptismi & opportunitatem eorum, qui ad fidem ex gentibus quotidie veniebant,consultum iri & eo modo sepulturis martyrum videbat.Alij istud statutum Marcello 1. adscribunt.

Ancyra ciuitas Galatiæ Ancyranum concilium post tempora Marcellini, circiter annum 308.celebratum. Continet canones generales 24. Fuit prouinciale concilium, sed receptum in 6. synodo generali Constantinopoli in Trullo celebrata.

Sub Marcellino tantã Christiani persecutionem passi sunt,quantam aliàs nunquam, Platina teste. Vide Ecclesiasticam historiam, lib.8.cap.2.& 3.

29 MARCELLVS I.

Romanus natione, patre Benedicto,ex regione viæ latæ à Constantio & Galerio vsque ad Maxentium peruenit. Maxentius verò Marcellum captum impellere minis conatus est,vt & episcopatu se abdicaret,& Christianum nomen deponeret:quem vbi contemnere & deridere sua præcepta vidit, in cacabulum ad custodienda animalia publica (vt quidam volunt) statim inclusit: quo in loco nec orationes vnquam, nec ieiunia (teste Platina)prætermisit. Parochias item non secus, ac si liber esset, epistolis gubernabat. Mense autem nono captiuitatis suæ à clericis noctu è cacabulo liberatus est, qua ex re vehementius percitus ira Maxentius,

tius, sanctissimum virum in cacabulum redegit: vbi cum fœdè & incommodè habitaret, pedore & situ mortuus est, circiter annum 309. At verò Lucina, matrona Romana Christianissima, sanctissimi viri corpus via Salaria in cœmiterio Priscillæ (quam sanctissimus vir conuerterat) condidit, decimo septimo calendas Februarij. Postea autem re Christiana crescente, cacabuli domus in Ecclesiam erigitur beati Marcelli nomine, quæ etiam ætate nostra inuisitur. Marcellus autem annis quinque sedens, mensibus sex, diebus vno & viginti, ex sacris ordinibus mense Decembri habitis, presbyteros sex & viginti, diaconos duos, episcopos vnum & viginti creauit.

Ex Marcellino & Marcello quidam vnum duntaxat faciunt, ne hic quoque aliquid, piè lector, offendaris.

S. Lucia virgo Syracusana & martyr efflauit animam, transfixo gutture, circiter annum 310. cuius meminit Hermannus contractus. S. Lucia.

EVSEBIVS. 30

Græcus natione, temporibus Constantini. Sedit an. 2. mens. 6. di. 25. vacat sedes di. 7.

Qualis esse debeat mensa episcoporum, præscripsit. Oportet episcopū moderatis epulis contentum esse, suosq; conuiuas, pransitantes seu cœnitantes, ad comedendum & bibendum non vrgere, quin potius sobrietatis præbeat exemplum. Remoueantur ab eius conuiuio cuncta turpitudinis argumenta, non ludicra spectacula, non fatuorum stultiloquia, non scurrilium admittantur præstigia. Adsint peregrini, & pauperes & debiles, qui de mensa sacerdotali Christon benedicentes, benedictionem percipiant. Recitetur sacra lectio, subsequatur viuæ vocis exhortatio, vt non tantùm corporali cibo, imò verbi spiritualis alimento conuiuantes se refectos gratulentur, vt in omnibus honorificetur Deus per IESVM CHRISTVM Dominum nostrum. Episcopale prandium.

Circa tempora EVSEBII PP. Crux Domini nostri IESV CHRISTI 5. nonas Maij inuenta est, & festum de ea celebrādum, non sine rationabilibus caūsis, institutum. Est enim crux Christi multipliciter figurata in Lege, videlicet in ligno vitæ in paradiso, Geneseos 1. capite, quia in ligno crucis pependit Christus qui est vita æterna, Ioan. 14. In baculo Iacob, quo transiuit Iordanem, Genesis 33. dicens. In baculo meo transiui Iordanem istum, quia per virtutem crucis & memoriam passionis Christi, transimus omnem amaritudinem huius mundi: etiam lignum missum in Marath, aquas dulcorauit amaras, Exodi 15. In virga aurea quæ Inuentionis crucis festū.

Hester 1. humana natura introduxit ad Assuerum regem, Hester 4. Deum scilicet, sine cuius extensione ad eius conspectum nullus hominum potest ingredi. In virga Moysi, Exodi 14. cuius virtute Pharao cum exercitu in mari Erithreo submersus est. Item, in virga Dauid, qua percussit superbum Goliath, 1. Reg. 17. Hæc crux baculus Dei est, dicente Esaia cap. 30. A voce Domini pauebit Assur, qui diabolus est. Hæc virga Moysi, quæ serpentes deuorauit, Exod. 7. Iam verò quis ignorat virtutem crucis dæmones subuertere? Hinc D. Chrysostomus ait. Vbicunque dæmones signum crucis viderint territi fugiunt, timentes baculum quo plagam acceperunt. Et Origenes. Tanta est virtus crucis quòd si in mente fideliter habeatur, nulla libido, nulla peccati macula poterit præualere, sed continuo ad memoriam eius totius peccati & mortis fugit exercitus, nullus dæmonum prope stare poterit, videns gladium in quo deiectus est. Et ergo Ecclesia canit. Vexilla regis prodeunt fulget crucis mysterium. Et Paulus ad Collossenses secundo capite, inquit. Spolians principatus & potestates traduxit illos confidenter, palam triumphans in semetipso, sub cuius vexillo quique strenui milites brauium crucis apprehenderunt.

Virtus crucis.

Quis non rapitur ad spem salutis, dum eius in cruce considerat corporis dispositionem, videlicet caput inclinatum ad osculandum, brachia extensa ad amplexandū, manus apertas ad largiendū, latus apertum ad diligendū, pedes affixos ad nobiscum commanendū, totiusq; corporis extensionē, ad se totum nobis impendendū? Sic extendente Moyse manus in modum crucis, Israël Amalech superat. In hoc signo crucis, vicit Constantinus Magnus Mapentium, quod tam Hieronymus, quàm Ambrosius libro 9. cap. Eiusdem, veridicum esse autumant. Hæc crux iacentium erectio, stantium firmamentum, baculus debilium, pastorum virga, conuertentium manuductio. Hæc sanitatem restituit, benedictionem impendit, discernit à perfidis, liberat à periculis, hostes expellit, victores constituit. Crux mysterium fidei, clauis scientiæ, forma iustitiæ, magnificentia regum, gloria sacerdotum, inopum sustentatio, pauperum consolatio, cæcorum dux, claudorum baculus, spes desperatorum, & secundum Innocentium 3. resurrectio mortuorum. Quæ omnia nobis ostendit & inculcat lignea illa structura S. crucis, vbi enim Christi signum & forma, ibi ipsius recordatio.

Exod. 17.

Eutropius lib. 11. chronicarum.

31 MELCHIADES, alij, MILTIADES.

Circiter annum 314.

Apher natione & martyr: Sedit annos 3. adijciunt alij annum 1, menses 7, dies 9.

Is san-

Is sanctus PP. ieiuniũ prohibuit die Dominico & Iouis, quia sacri dies ethnicis. Quod vero Dominico die ieiunandũ non sit, docet Augustinus factum & institutum contra impium dogma Manichęi, qui Dominicũ diem suis sectatoribus ieiunandum præscripserit. Hęc D. Augustinus, epistol. 86. ad Casulanum non ita longè à fine. Quare Dominico die ieiunare prohibitum.

Sub Miltiade PP. cõfluxit concilium Neocæsariense, cuius meminit Gratianus dist. 16. Est vero ciuitas Neocæsariensis clara nũc Trapezus, imperij Turcici sedes, ante captam Constantinopolim, in prouincia Capadociæ seu Ponto. Hanc patriam habuit Georgius Trapezuntius, magnus in omnibus illustribus doctrinis homo: qui ad extremam senectutem omnium & Græcorum & Latinarum litterarum oblitus est. Trapezunti & Pharnaciæ imminent Tibareni, & Chaldæi & Sanni, & minor Harmenia, & Appaitæ, qui prius Cercitæ dicebantur, &c. ad institutum. Neocæsariã ciuitas. Strabo li. 11. P. Mela. li. 1.

Quatuor coronati Romę passi sunt sub Diocletiano imperatore, & tempore Melchiadis PP. cuius etiam tempore floruit Sanctus Sebastianus. 4. coronati. S. Sebastia.

SYLVESTER I. 32

Romanus natione, patre Ruffino, Constantini temporibus fuit, anno ab vrbe condita millesimo nonagesimo primo: Domini verò anno 339. Sub hoc tandem principe Christiani à tyrannis antea oppressi, nonnihil respirarunt. Nam corporis ac animi dotibus cum optimo quoque principe comparari Constantinus potuit: militaris enim gloriæ appetentissimus fuit, in bello fortunatus. Pacem petentibus libenter dedit: liberalibus studijs, vbi per ocium licebat, delectabatur: liberalitate & gratia omnium beneuolentiam sibi comparabat. Multas leges rogauit ex æquo & bono, superfluas abscidit, seueras nimium emendauit. Vrbem in Byzantij ruinis de nomine suo condens, eam Romæ magnitudine ædificiorum parem facere conatus, secundam Romam vocauit, vt literæ sub equestri eius statua indicabant. Is igitur tantus princeps omnia circumspiciens, omnia considerans, vbi honestatem Christianæ religionis intellexit, qua seruare parsimoniam, paupertate gaudere, mansuetudinem colere, paci studere, simplicitate & constantia vti iubemur, eam ita cõplexus est, vt iturus ad bellũ, non alio q̃ crucis signo vteretur. Quod sereno cęlo dũ in Maxentiũ tyrannũ copias mouet, & viderat & adorauerat, astantesq; angelos audierat dicẽtes: Constantine ἐν τούτῳ νίκα, quod etiã fecit, ac tyrãnos omnes à ceruicibus populi Romani Christianorumq; omnium depulit, maximè verò Liciniũ, qui Christianos & domo & militia pulsos, aut religione, aut carcere Constantinus Magnus.

(vt dixi) ad mortem vsq; macerabat, aut leonibus obijciebat, aut suspensos tanq̃ porcos membratim lacerans dissipabat. Tantum itaque principem actam humanum SYLVESTER nactus, relicto Soracte monte, quo à tyrannis sæuientibus relegatus fuerat, vel (vt quidam volunt) secesserat, Romam veniens, Constantinum erga Christianos bene animatum, promptiorem ad optimè de Ecclesia Dei promerendum reddidit. Nam & pontificibus diadema aureum (vt Platina scribit) distinctum gẽmis concedebat: quod quidem SYLVESTER aspernatus, tanq̃ religioso capiti minime conueniens, phrygia mitra & candida tantummodo contentus fuit. Permotus autem Constantinus sanctitate Syluestri subsidio charitatiuo honorificentius illum donauit, Palatium suum & circumiacentia subijciens. Hinc iam apparet, Bona temporalia S. R. E. vnde venerint. Illa autem rerum terrenarum (inquit FICINVS) dominatio & administratio, pontificibus accessoria est tanq̃ accidens, non inquantum vicarij Dei, sed inquantum Constantini Cæsaris hæredes sunt, hæc Ficinus. Constãtini mentionẽ facit D. Ambrosius, hic, vt est de obitu Theodosij Imperatoris, præsente Honorio asserit Constantino baptismatis gratiam in vltimis diebus contigisse, Et quòd primus Imperatorum crediderit, post se hæreditatem fidei principibus derelinquens. A Constantino autem vsq; ad Theodosij tempus, Imperatores quinque fuerunt: à tempore verò Constantini vsq; ad id tempus quo VALLA vixit, ferè 70. interuenerunt: Notiorem ergo existimo historiam S. Ambrosij, quàm Vallæ, &c.

Bona tẽporalia Ecclesiæ vnde.

Donatio Syluestriana.

Hanc Donationẽ Syluestrianã auxit CAROLVS MAGNVS, adijciens Corsicam insulam, & quicquid inter Lucam & Parmam interiacet. Accessit his, Mechtildis comitissæ ditio, quæ moriens, ex testamento legauit S. R. E. quicquid à Pisia amne, & S. Quirico agri Senensis, vsque ad Coperanum inter Apenninum & mare interiacet. De restitutione alpium Cocciarum S. R. E. per Aribertum facta, vide P. Diaconu. in lib. 6. cap. 10. Quam candem donationem Luithprandus confirmauit. Iam & Beneuentanus tandem ducatus accessit. Et postremò vtraq; Sicilia, vltrò accessit ad ius S. R. E. sicut & nostra ætate, feudum à Philippo (Caroli 5. filio) Christianissimo rege, recognoscitur. Hac nostra tempestate Pontificiæ ditionis est, Picenus ager, hodie vulgo Marchia Anconitana dicta. Vmbria Hetruriæ contermina, hodie ducatus Spoletanus, vmbria dicta quod hymbribus superfuerit. Flaminia, Aemilia, Latium, cũm multo maxima Tusciæ parte. HAEC autem hæreditas à maioribus S. R. E. Pontificibus relicta, in pios vsus distribuenda est, aliàs nullum adminiculum

lum prestant diuitię ad vitam æternam, inquit D. Ambrosius offi-
cio.lib.2.cap.4. Cæterùm diuitiæ si non magni æstimantur, nihil re
pugnant Christi doctrinæ, aut summæ in eadem perfectioni. Conci-
lium Romanum sub SYLVESTRO habitum, Canone 4. Reddi- Facultates
tus S.R.E. in quatuor partes diuidit. Quarum Prima, Cedit Ponti- S.R.E. ve distribuendæ.
fici ad sui sustentationem: Episcopus enim ob iura hospitalitatis tem- 1.
poralia possidet. Et alio in loco Paulus. Hospitalitatem, inquit, nolite Hebræo.13.
obliuisci: per hanc enim placuerūt quidam angelis hospitio receptis.
Sed hospitalitatem hic non intellige conuiuia & commessationes (a-
pud quas interdum nec lex Orgia, nec Faunia, nec Licinia locum ha
bent) seu gastrimargiam, sed philoxeniam requirit Dominus. Hospi
talitas est, cum vltro & miti animo inducti, nullo nostro commodo Hospitalitas quid.
illecti, hospites pauperes (non gelasinos, non συνθοίνους seu γελωτοποιοὺς) Id est, fictos moriones.
recipimus, Græcis ξενία dicta. Hospitalitatis meminit D. Augustinus
contra hæres.5. dicens, Disce Christiane, sine discretione exhibere
hospitalitatem, ne fortè cui domum clauseris, cui humanitatem nega
ueris, ipse sit Christus. Et idem ibidem. Obsecutus Loth angelis tanq̄
peregrinis, consuetudine hospitalitatis liberatus à periculo ciuitatis,
& temporale euasit incendium, & æternum consecutus est premium.
Ille homo dicitur esse humanus, qui exhibet se esse hominem, & ma- Humanus quis.
ximè hospitio suscipit hominem. Atq; vt paucis dicam: Tanta est a-
pud Deum hospitalitatis gratia, vt ne potus quidem aquæ frigidæ à
præmijs remunerationis immunis sit: cum scriptum sit. Quicquid fe-
ceritis minimo in nomine meo, hoc mihi factum fuerit, quoniam in Matth.25.
paupere Christus est, sicut ipse ait, Hospes fui & non me recepistis.

ALTERA PARS. Presbyteris, diaconis, & omni clero, debe- 2.
tur. Aequum est enim boui triturantí pabulum præbeatur, ob neces
sitatem scilicet rerum ingruentium, & incumbentium onerum. Ne-
scitis (inquit Paulus) quoniam qui in sacrario operantur, de sacrario 1.Cor.9.
cibum habent? Et qui altario deseruiunt, de altario participāt? Atque
iterum. Et qui altari assistunt immolatorum participes sunt? Ita &
Dominus ordinauit his qui Euangelion annunciant, de Euangelio
viuere. Quis militat sine stipendijs vnquam? quis plantat vineam
& de fructibus eius non edit? quis pascit gregē, & de lacte gregis non
vescitur? Præterea, vt sacra Geneseos refert historia, Ioseph princi-
tum Aegypti consecutus, subiecit totam terram regionis illi[...]
raoni[...]ndi[...]umenti facta eius incolis: præter ter[...]
do[...]ep[...] fuerat eis. Quibus & statuta cibar[...]
r[...]p[...]ntur, & idcirco non sunt compulsi [...]
[...]uas[...]cerdotibus Aegyptijs idolorum[...]

patis,& terra à rege tradita fuit:& alimenta quotidiana regia erant authoritate ipsis constituta. Quoniam naturalis lex dictabat etiam eis qui verum ignorabāt Deum:sacerdotibus & ministris sacrorum esse subministrandam moderatam refectionem.Nōne igitur & veri Dei sacerdotibus,officium Ecclesiasticum exoluentibus atque altaris ministerium:etiam debetur eodem iure subsidium victus? Rursum, in libro Numeri,Legitur Dominus dixisse ad Aharon.Ecce dedi tibi

Numeri 18. custodiam primitiarum mearum. Omnia quæ sanctificantur à filijs Iesrahel,tibi tradidi & filijs tuis,pro officio sacerdotali legitima sempiterna. Quibus verbis significat Dominus se tradidisse oblationes filiorum Israël,ipsi Aharō & filijs eius propter officium sacerdotale, quod exhibebatur ab eis tabernaculo Domini. Atqui nouæ legis sacerdotes, longe dignius & excellentius officium exhibent altari & templo Domini,quàm fecerint veteris legis sacerdotes. Pro illo igitur officio sacerdotali, æquissimo iure subministranda sunt & ipsis necessaria vitæ temporalis subsidia. Non abs re igitur seruator noster de decimis sanctiones approbauit,voluit enim, vt qui Euangelion annūtiarent,ex Euangelio viuerent:Sed vt Christus decimas non repudiauit,specialiter enim vsibus sacerdotum deputauit, Malach.3.Sic nec ex decimis opes priuatim congeri voluit, cum auaritia idolorum seruitus sit.Dę decimis dandis, extat decretum Rotho-

Decimę. magensis concilij. Item,decretum Moguntini concilij. Qualiter distribuendæ oblationes fidelium,vide decret.concil.Bracarensis can. 39.&c.De Rutenorum decimis commentaria addidit clarissimus vir Sigismundus Liberus,Baro in Neyperg, & Guetenhag: Fisci Austriaci præfectus,in hæc verba prorumpens. Vuolódimerus mysterijs viuifici lauacri initiatus, decimas vnà cum Leone Metropolita,

Decimę Rutenorū propter quid institutæ. de omnibus rebus dandas instituit propter pauperes sepeliendos: iuuandos etiam eos,qui numerosam haberent sobolem, quibusue bona igni absumpta essent, ac subleuandam denique miserorum omnium inopiam,monasteriorum pauperumque ecclesias,& in primis propter defunctorum & viuorum refrigerium,&c. Verùm hæc prolixius fortassis prosequimur,quàm methodi ratio ferat.

Tertia pars cedat templorum & Ecclesiarū reparationi.

3. Quartam partem habeant pauperes,infirmi, peregrini,& captiui:cuius meminit D. Ambrosius.Vasa sacra(ait)in redemptionem captiuorum possident Ecclesiam.Et Cyrillus nihil thesaurorum Ecclesiæ reseruauit,sed pauperibus distribuit omneis. Paulinus cum omnia pauperibus erogasset,seipsum deniq; vendidit,vt viduæ cuiusdam pauperculæ filium captiuum,à barbaris hostibus redimeret,mà-

ret, matriq́ suæ baculũ senectutis redderet. Magna vis eleemosynæ. ἔλαιον,
Siquidem nutritores suos multa cũ fiducia in regnũ cælorũ introdu *Græcis o-*
cit. Extẽde igitur manus tuas (Beatissime pater, qui S. R. Ecclesiæ pre *leum* ἔλεος
esse & prodesse cupis) non tantùm in cælũ, sed etiam in manus paupe *misericor*
rum: Si manum in pauperis manus tetenderis, ipsum cęli verticẽ at- *dia.* Apostrophe
tigisti, nam qui illic sedet, eleemosynam accipit. Nihil ita gratum est ad Paulum 4. PP.
Deo quàm eleemosyna. Quare sacerdotes antiquo ritu inũgebantur
oleo, vt & sacerdotium à misericordia inchoaret. Reges etiam vnge-
bãtur oleo. Omniũ misereri debes, cũ possis omnia. Hoc ipsum enim
misereri dico, proprium est principatui. Cogita, obsecro, quòd mun-
dus per misericordiam constitutus sit, & imitare Dominum. Miseri-
cordia hominis in proximũ suum, Domini autem in omnes homines
extenditur. Quamuis dominus sis plurimæ terræ, & infinitos ruris
cubitos possideas, mortuus ad tres aut quatuor redigeris. Nihil iu-
uant opes diuitem moriẽtem, quas secum auferre nequit: & hoc dun-
taxat accepit lucri, quòd cum viueret beati titulum apud adulatores
habuerit. Misertus non es, misericordiam non consequeris: non ape-
ruisti domum, excluderis regno: non dedisti panem esurienti, non ac-
cipies vitam æternam: cum scriptum sit, Sicut vultis vt faciant vo-
bis homines, vos etiam eis similiter facite. Et Apostolus, Qui bene fa Lucæ. 6.
cit ex Deo est. Dum nauigas secundis ventis, manum porrige naufra
go, & dũ bene habitus ac diues es, male affectum iuuato. Opes nõ ab
sumuntur beneficentia: Dando enim accipitur, & spargendo colligi-
tur: Et si creatorem irritat qui in pauperem fuerit contumeliosus,
ergo ille qui colit opus, honorat opificem. Si per inopiã (inquit) Chry
sostomus) nihil tibi sit quod offeras ægroto, teipsum ei exhibe, &
verborum cõsolationem offer. Sic enim etiam audies olim, infirmus
eram, & visitastis me. En caro tua, en frater tuus, habes materiam
exercendæ pietatis, nihil est quod te excusare poterit. Sed qui-
bus dandum sit, audi D. Hieronymum cum seruatore docentem
& dicentem. Vade, vende omnia tua, & da pauperibus, Pau- Pauper quis
per non vtique, qui mendicitate & squalore coopertus est, & ta-
men non recedit à vitijs, sed qui bonus est, &c. Turpe non est
esse pauperem, sed non æquo animo ferre paupertatem: ad propo-
situm. Misericordes in pauperes extiterunt (beatissime Paule)
Gregorius, Iudocus, Sixtus, & omnis sanctorum Pontificum al-
bus, insistas tu illorum vestigijs, imò etiam Christi. Non ordinauit
Deus his qui Sanctæ Romanæ Ecclesiæ præsunt, de huius Eccle-
siæ bonis quærere delitias aut ornatum, sed viuere, ait Paulus 1.
Corint. 9. Sint alimenta corporis hæc bona, non irritamenta gulæ,

aut

aut incentiua libidinis, ſint quibus tegamur, non quibus ornemur, &c. Valeant igitur recentiores impudentes cataphronetæ & Momi, Nycticoraces lucifugæ, infelices Verpi Veneris ſandalium calumniantes: valeant, inquam, ſcripturarum deprauatores & raptores, qui S. R. E. ſuę olim matri, dente plus quàm Theonino detrahunt, & furioſe in illius donationem inuolant. Ad reliqua Syluestriana inſtituta progrediamur.

Hoc eſt, contemptores.

Feriarū inſtitutio.

Idem PP. Syluester, vanorum deorum memoriam abhorrens, dies hebdomadæ qui antea nominibus, Solis, Lunæ, Martis, Mercurij, Iouis, Veneris, & Saturni dicebantur, ad numerum feriarum digeſsit: Feriarum meminit Betleemites (Hedibiæ q. 4.) in hæc verba prorumpens. Vna ſabbati dies Domina intelligenda eſt: quia omnis hebdomada in ſabbatum, & in primam & ſecundam, & tertiam, & quartam, & quintam, & ſextam ſabbati diuiditur, quam ethnici idolorum elementorum nominibus appellabant, hæc ille. Aliàs Feriæ ſunt dies feſti, à feriendis victimis (vt dicit Pompeius) dictæ.

Arriana fax & triformis beſtia peſtifera.

Quo tempore SYLVESTER eius nominis primus, Apoſtolicam tenuit Sedem, Arrianiſtæ (Trinitarij hæretici) ſtygijs ſeſe extulere vndis, circiter annum Chriſti 324. Barptolomæus Carranza, ſcribit hanc hæreſim tempore Iulij 1. inualuiſſe. Diuerſas ſubſtantias Patris & Filij & Spiritus ſancti aſſerunt, minorē Filium Patre, Spiritum quoq; ſanctum minorē Patre & Filio, ad ſuā perniciē finxerunt. Filium Dei docuerunt iuxta perfectiſsimam naturam fuiſſe creaturam Arrianiſtæ: Et perfecto nullum aliud eſt verbum, ex quo peſtilentiores hæreſes ſunt exortæ, quàm ex verbo, SVM. Hinc enim Arrij vox illa erat, quando non erat, inde Sabellij error, inde Macedonij in Spiritum ſanctū blaſphemia, per quos peſtifera illa beſtia, quæ per Arrium primum quaſi de inferis caput extulit, triformis apparuit, vt aliorum multorum hæreticorum inſaniam pręteream, qui per ſolum verbum SVM, fuere ſeducti. Id verum eſſe comperiet, qui antiquorum hiſtorias euoluere voluerit. Is Arrius in Alexandria (teſte D. Hieronymo) ſcintilla fuit, ſed non in herbis necata hæreſis, mirum in modum proſerpſit: non ſolùm Orientis ſed & Occidentis pariter turbans Eccleſias: Durauit plus 100. annis. Tandem hæreſeos prodromus Arrius, diuino ſupplicio Biſantij crepuit, (nullum enim flagitium Deus ſinit impunitum) cuius inteſtina, credo in portentum, defluxerunt in latrinam, vt ſignificaretur ſæculis præcipitantibus Mahometiſtas lunigeros (Arrij proluuiem fœdiſsimam) ibi regnaturos eſſe. De Arrij obitu, Ambroſius de fide lib. 1. cap. 9. ſic ſcribit. Crepuit enim Arrius, ſicut de Iuda Petrus Apoſtolus dixit.

Verbū eſt, plurimos ſeducit.

Euſeb. li. 10. cap. 12. Eccl. hiſtor.

Quia

Quia possedit agrum de mercede iniquitatis. Non est fortuita mors Actor. 1. vbi in sacrilegio pari pœnę parile processit exemplum, vt idem subirent supplicium qui eundem Dominum negauerũt, & qui eundem Dominum prodiderunt, hactenus Ambrosius. Placet referre de Arrianistis historiolam, nostris recentioribus Arrianis in confusionem: Deuterius episcopus Arrianorum, baptizans quendã Bisantij nomine Barbam, dum contra regulam fidei minorem Patre Filiũ & Spiritum sanctũ asserens, diceret. Baptizo te Barbas in nomine Patris per Filiũ in Spiritu sancto, subitò aqua disparuit, &c. Arrianam hæresim Recẽtiores nostris tẽporibus resuscitauit Frãciscus Stãcarus, cõtra Andreã Mus Arrianistæ. culũ Francfordiẽsem (cis viadrũ) concionatorem, scribens Christum iustificasse genus humanum iuxta solam humanam naturam, &c. Reliquit hæresiarcha Arrius se EVNOMIANVM corpore & anima verè lęprosum, dicebat: Per omnia dissimilem Filiũ Patri. Idem Arrij tradux Eunomianus affirmat: Quòd sola incredulitas sit peccatum, & nullum esse aliud peccatum prętereà: hunc Eunomiani articulum resus Recẽtiores citarunt nostra tempestate Lutherus (in libro de libertate Christia Eunomiani na) & Melanthon, in annotat. in Ioannem cap. 16. &c. contra Eunomianũ scripsit Basilius & Gregorius Nazianzenus. HVNC Eunomianũ subsequuti Macedoniani hęretici, Arrianizarũt similem quidem Filium Patri per omnia, sanctum verò Spiritum cum Patre & Macedoniani. Filio nihil habere commune, & per hoc negabãt Spiritum sanctum esse Deum. Ruff. 1. cap. 25. &c.

Sub SYLVESTRO I. Pontifice Romano, Nicænum concilium (Episcoporum 318.) congregatum est, in quo Arriana monstruosissima hydra, anathemate percussa est. Quantæ verò authoritatis fuerit hæc sancta synodus, testantur scripta Gratiani (distinctione 15.) cuius dogmata quasi Euangelica recepta sunt: Item, Theodosij primi, & Valentiniani principum commendationes. Concilium Nicænum 1. principale. C. de sum. tri. lib. 1. paragrapho 14

Concilium prouinciale Elibertinũ Hispaniæ circa Syluestri 1. PP. & Nicæni concilij tempora celebratum, cui interfuerũt 19. episcopi.

Eodem tempore, concilium prouinciale Arelatense 1. & 2. in Gallijs celebratum. Item, Carthagenense 1.

Idem SYLVESTER PP. rogatu Constantini, diuo Petro Apostolo constituit celebritatem, quæ ad vincula nuncupatur. F. Vincula Petri.

Floruit circa hæc tempora, Athanasius Alexandrinus, anno 334.

Claruit L. Firmianus, anno 320.

Emicuit Methodius, Tyri episcopus, anno 330.

S. Maximini potẽtissima vetustissimaq; Benedictinæ professionis Monachorũ Abbatia, extra vrbis Treuericę nigrã vel Martiã portã Abbatia Treuerica S. Maximini.

in ipso

catione, vt personam Trinitatis diuinæ significet. Hæc de Flaccio, P. Melanthon, in sua epistola ad Bar bensem concionatorem M. Vuarnerum.

LIBERIVS.

Romanus natione, temporibus Constantij, filij Cōstātini magni relegatus est in exilium istud procurante Constantio, quoniam hære si Arrianæ nullo modo consentire voluit: Sedit ann. 6. mens. 3. 35.

Sub illo, irrupit in vineam Zebaoth, Aetius hæresiarcha. Dicebat nullum peccatum quantumlibet graue imputari homini habenti fidem, Recruduit illa hæresis nostra tēpestate, à Luthero excucullato euocata è stygijs vndis, contra id quod scriptum est Ioan. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu, non potest introire in regnum cælorum. Et 1. Ioan. 2. Qui dicit se in ipso manere, debet sicut ille ambulauit & ipse ambulare. Et alio in loco Dominus. Mandatū nouum do vobis, vt diligatis vos inuicem, sicut ego dilexi vos. Et Paulus Roman. 8. Si compatimur, & conglorificemur. Item Christus Luc. 9. Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucē suā quotidie, & sequatur me. Adhæc Paulus, 2. Timoth. 2. Si commortui sumus conuiuemus. Et Roman. 8. Si spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis. Et idem. Si complantati facti sumus similitudini mortis eius, simul & resurrectionis erimus. Et ad Philippenses tertio capite: Nostra conuersatio est in cælis. Præterea ad Ephesios 2. capite. Consedere (inquit Paulus) fecit nos in cælestibus, &c. Ex his facile colligitur nulli hominum sufficere solam fidem, nisi ipsemet per Spiritum sanctum renascatur, ambulet in præceptis Dei: Operetur, patiatur, crucem post Christon portet, Moriatur peccatis, Resurgat, ascendat in cælum: sedeat ad dexteram.

Aetiani Solifidenses hæretici.

Ioan. 3.

Obijcit Solifidensis.

Fides sine dilectione informis est, & inanis.

Lutherus Germanicus Elias, in præfat. cōmenta. ad Galat. sic ait. Iustitia fidei est, nihil prorsus agere: sed solum scire, & credere, quod Christus abierit ad Patrem, & non videatur amplius. Item super illo: Ego per legem legi mortuus sum. Ex his satis (inquit) intelligi potest, hic nihil aliud oportere agi quàm audire sic gesta esse, & indubitata fide apprehendere, eaq; verè est formata fides. Item super illo: Et nos in Christum Iesum credimus. Hic (inquit) nihil te moueat impia glossa sophistarum, qui dicunt fidem tum demum iustificare, si accesserit charitas & bona opera. Hæc ergo quando Lutherus testatur, & αὐτὸς ἔφα, necesse est, vt credatur esse verum, Solam fidem charitate cassam, iustificare.

Reſpondet Catholicus.

Fides dilectione formata eſt Chriſtiana.

Primum Luthericum cauillum conculcatur.1.Ioan.2.vbi Ioãnes loquitur,Filioli nemo vos ſeducat:Qui facit iuſtitiam iuſtus eſt,ſicut & ille iuſtus eſt.Altero cauillo reluctatur Paulus,ad Romanos 2.capite.Non auditores,inquit,legis iuſti ſunt apud Deum , ſed factores legis iuſtificabuntur.Vltimum Lutheri cauillum lacerat Paulus, ad Galat.5.cap.dicens.In Chriſto Ieſu neque circunciſio aliquid valet, neque præputium:Sed fides, quæ per charitatem operatur.

Hæc ergo quando Paulus (vas electionis & fortis fidei agoniſta) teſtatur,& αὐτόπιςα, neceſſe eſt, vt credatur Apoſtolum Chriſti vera dixiſſe.Quis igitur,non cenſeat,lõgè iuſtius & ſecurius credendũ eſſe Paulo Chriſti Apoſtolo , quàm Luthero hæretico , manifeſto Eccleſiæ deſertori & hoſti? An poteſt quiſquam tam cæcus & vecors eſſe, vt exiſtimet,aut dicere auſit , plus credendum hic eſſe Luthero veræ fidei Blaſphematori,ſine omni & ſcriptura & ratione , inaniter ſtulta præcipitatione garrienti,& contra totius Eccleſiæ communem ſenſum & ſententiã,fidei detrahenti:quàm ipſi Paulo ſummæ veritatis Apoſtolo,& Eccleſiæ Chriſti,quam non vane columnam & baſim veritatis vocat Apoſtolus,Chriſti vas electum? Cæterùm dogma de ſola fide , tam aperte confutatum eſt iam pridem à plæriſque alijs huiuſmodi ſectarum aduerſarijs , adeo validè ac copioſe omnia eorum effugia occluduntur & confutantur , vt fortius aut certius de falſitate ſua,& de crimine falſi,quo B.Pauli & verba & ſenſum corrũpunt ac deprauãt,cõuinci non poſsint, Progrediamur ergo vlterius.

Conciliabulum hæreticorum. Hac tempaſtate concilium prophanum in Nicæa Thraciæ coijt: Inchoatum ab hæreticis contra S. Athanaſium.

Concilium Laodicenſe in fine LIBERII PP.celebratum,circiter annum Domini 364.habent alij 354.

36 FELIX 2.

Anno 359. alij 370. Romanus natione,à Conſtantio martyrio coronatus , verè felix & nomine & corona:Sedit an.1. menſ.3.

Epiſtola S. Athanaſij ad Felicem PP. Extat Epiſtola , quam Sanctus Athanaſius & vniuerſi Aegyptiorum Thebaidorum & Lybiorum epiſcopi , in ſancta Alexandrina Synodo congregati , ſcripſerunt ad Felicem 2.PP. quam libuit adijcere.Ideo (ſcripſerunt)pater beatiſsime. Quia ſemper anteceſſores noſtri & nos , à veſtra Apoſtolica ſancta ſede auxilium hauſimus, & noſtri vos habere curam nouimus , præfatam Apoſtolicam & ſum-

summã expetimus iuxta canonum decreta, sedem, vt inde auxiliũ capiamus, vnde prędecessores nostri ordinationes & dogmata atq; sublevationes receperunt. Ad eam quoq; quasi ad matrem recurrimus, vt eius vberibus nutriamur. Quoniam non leuibus nos inimici nostri implicuerunt, & quotidie facere moliuntur affectionibus, & apprehendere ac feris nos constringere minantur, nisi eorum consentiamus erroribus. Quod nequaq̃ vobis inconsultis agere præsumimus. Canonibus quippe iubentibus, abs Ro. Pontifice nos de maioribus causis nihil debere decernere. Et infra. Nõ despexit Deus preces cum lachrymis sibi oblatas seruorum suorum. Sed ob id vos prædecessoresq; vestros Apostolicos videlicet pręsules, in summitatis arce constituit, omniumque Ecclesiarum curam habere præcepit, vt nobis succurratis, nosq; tuẽtes, cui omne episcoporum iudicium est cõmissum, liberare ab hostibus nostris non negligatis. Nam scimus in Nicæa magna synodo 318. episcoporum, ab omnibus concorditer esse roboratum. Non debere absq; R. Pontificis sententia concilia celebrari, nec episcopos damnari. ITE nũc Apostatici, & cum Luthero vestro Sedem Apostolicam diutius criminamini, atq; horrendo furore dicite. Ipsam Sedem bestiæ negamus, quẽadmodum Lutherus in libro de captiuitate Babylonica furiliter blaterat: Qui liber, omnium quos cõscripsit excucullatus, est perniciosissimus, & maxime exitialis, flammisq; & sulphure dignus: quod in eo, omniũ prauorum dogmatum sit teterrima colluuies, & tot fermè errata quot sententiæ. Debacchatur siquidem in eo in omnem ordinem Ecclesiasticum tartarea rabie, & in sanctissima Ecclesię sacramenta, sacrosanctasq; cõstitutiones summorũ pontificũ & generalium cõciliorum: nõ ratione aut authoritate graui fultus, sed sola furia sathanica armatus: vt mirum profecto videri debeat: post æditionem illius libri quempiam voluisse Luthero adhærere, & in eius verba iurare. Ita totus ibi in confusissima confusione sua arreptitius est, & planè insanit, &c. Nolo nunc plura referre, ne longius digrediar à proposito. Qualis sit liber Lutheri de captiuitate Babylonica inscriptus

S. Ioannes & Paulus martyres, domestici Constantiæ filiæ Constantini magni, Romæ passi sunt 7. calend. Iulij, Anno Domini 363. S. Ioãnes & Paulus.

S. Gordianus martyr, passus est circiter annum Domini 360. 6. eidus May.

DAMASVS. 37

Hispanus natione, patre Antonio, Iuliani temporibus fuit: Vir multæ memoriæ, ingentis facundiæ, in amicos liberalis, prouincialibus iustissimus. Sedit annos (vt Platina tradit) 19. menses 3. Circiter annum. 370.

dies 11. Is Damasus PP. vbi ex sacris ordinibus quinquies habitis, presbyteros vnum & 30. diaconos 11. episcopos 62. creasset, moritur ac sepelitur via Ardeatina cum matre & sorore in basilica à se condita tertio eidus Decembris: Vacat sedes di. 21.

Damaso cahabitauit D. Hieronymus in adolescentia sua, veluti notarius.

Idem PP. primus, Hieronymi scriptis authoritatē dedit, cū prius 70. interpretum scripta tantummodo in pretio essent.

Idem sanctus pontifex, adulterij infamatus, de obiectis sibi criminibus publico concilio causam dixit sese purgans, & Concordius atq; Calistus diaconi falsi accusatores damnati ac reiecti ab Ecclesia, &c.

Circa hæc tempora concilium Constantinopoli habitum 150. Patrum, cōtra Macedonium, cuius supra meminimus: celebratum temporibus Gratiani & Theodosij, & Cyrilli Hierosolymitani: Est vnū ex 4. principalibus concilijs, & quidem proximum post Nicænum. Damasi autoritatem sequuta est prima illa Constantinopolitana Synodus.

Concilium principale.

Sub eodem Damaso, celebratum concilium Valentinum, triginta episcoporum.

Aquileia.

Celebratū etiam hac tēpestate Concilium Aquileiēse. Aquileia Latina olim colonia, euersa denuo, nec alio hodie insignis magis, quàm tēplo, religione & memoria sanctorū hominū, tum & salubribus piaculis vndiq; mortalibus illuc concursantibus, & Patriarchatus titulo celebris.

Cantus Ecclesiasticus.

Idē S. confessor DAMASVS multa laude dignus, adiutus peritorum virorum studijs, choros cantātium ordinauit in Ecclesia. Cantus Ecclesiastici antiquitas ostenditur Philonis & Plinij testimonio, vide Eccle. histo. lib. 2. cap. 17. Derisores ac impugnatores impugnat & prostrauit Campensis Eccle. Hierarch. lib. 1. cap. 6.

Extat epistola Damasi ad Orientis episcopos de damnatione hæreticorum.

Apollinaristæ hæretici.

Hac tempestate, circiter annum 378, regnante Valentiniano, Apollinaris Laodicenus (à quo Apollinaristæ) irrepsit in orbem. Dogmatizat iste hæreticus: Christon corpus tantùm sine anima suscepisse. Multa nugatur de resurrectione & lege Mosaica. Christi diuinitatis & carnis naturam vnam esse docuit. Theodorus Antiochenæ Ecclesiæ presbyter, vir morum honestate conspicuus, scientia clarus, & lingua disertus, aduersus Apollinaristas & Anomeos 15. de incarnatione Domini composuit libros. De hac hæresi, vide Hist. Trip. 9. cap. 3.

Florue-

Floruerunt.

Gregorius Nazianzenus, anno 384.
Gregorius Nissenus, anno 380.
Ioannes Ephraimus Syrus, anno 382.
Hilarius Pictaui, anno 371.
Eutropius, anno 370

S. Mariæ ad Martyres, Benedictini instituti magnificũ cænobium infra Treuerim, conuersum & inchoatum est, anno 380.

SYRICIVS.

38

Romanus natione, Episcopale ministerium uper vniuersalem Ecclesiam, temporibus Valentiniani & Valẽtis Augustorum, suscepit: Sedit annos 15, menses 11, dies 25, vacat sedes di. 20 *Circiter annum 389.*

Is PP. Digamo sacros ordines interdixit: cuius meminit Augustinus de bono coniugali, cap. 18. Polydor. de inuentor. rerum, cap. 8. *Digami à sacerdotio exclusi.*

Idem PP. normam Ecclesiasticam per 16. capita dedit Hiemerio Episcopo Tarraconensi.

Hoc tempore è Vulcani olla sese extulit Iouinianus hæresiarcha, circiter annum 388. Is omnia peccata paria esse dixit. Virginitatem Mariæ destruxit, dicens eam pariendo fuisse corruptam. Virginitatem etiam sanctimonialium & continentiã sexus virilis in sanctis eligentibus cælibẽ vitam, coniugiorũ castorum atq; fidelium meritis adæquabat, ita vt quædam virgines sacræ, prouectę iam ætatis, in vrbe Roma, vbi hæc docebat, eo audito nupsisse dicantur, &c. vt plures Iouinianos errores omittam. *Iouinianistæ hæretici* *August. de peccatorum meritis, & remissio. lib. 3 cap. 7.*

Circiter annum Domini 398. Vigilantistæ hagiomachi hæretici emersẽre: Mouebant bellum diuis mundo mortuis, superest & hac nostra tempestate, fœtura. *Vigilantistę hæretici.*

Sub Syricio celebratum est cõcilium Telense, in quo Iouinianistarum hæresis anathemate percussa est.

Eodem PP. in cathedra Petri sedente, habitum est concilium Carthaginense 2. tractans de cælibatu sacerdotum & episcoporum.

Hac tempestate, concilium Taurinatense celebratum, tempore Sirycij PP. & B. Ambrosij episcopi Mediolanensis.

S. Georgius megalomartyr, cuius manufortissimus Deus Lernæam hydram, draconem Lybicum vere contudit, capitis abscissione martyrium consummauit circa annos Domini 391. calend. May. Hunc Græci appellant Trophæophorum. *S. Georgius*

Apparitio S. Michaëlis archangeli, anno Domini 390. Altera apparitio facta est anno 707. tempore Childeberti regis Frãcorum, & Iustiniani Imperatoris. *S. Michaëlis apparitio*

S. Alexius. S. Alexius, Euphemiani nobilissimi Romani filius, extremum diem placidissimè clausit 16. calend. Augusti, circiter annum Domini 388.

39 ANASTASIVS I.

Romanus natione, temporibus Archadij. Sedit annos 3. dies 10. Vacat sedes dies 21.

Sub hoc Pontifice Romano, celebrata est synodus Alexandrina, propter scripta Origenis. Credidit autem Origenes (vt plano sermone pauca referam) animas in cælis fuisse angelos: postquam peccauerunt, deiectas in istum mundum in diuersa corpora, tanquam in carceres, pro delicti qualitate: in quibus si noluerint ad meliora conuerti, in alio mundo dæmones fieri: Dæmones quoque si voluerint ad meliora conuerti, in alio mundo vel mundis per supplicia atque tormenta in corporibus erudiri, & rursus ad angelicam peruenire dignitatem. Nos quoque si negligentius non egerimus, in corporibus angelos futuros ait. Animam etiam angelum & dæmonem (quos vnius asserit naturæ, sed diuersarum voluntatum) pro magnitudine negligentiæ & stultitię iumentum posse fieri: & pro dolore pœnarum & ignis ardore magis ac magis eligere vt brutum animal sit, & in aquis habitet ac fluctibus, ac corpus assumere huius vel illius pecoris. Epiphanius in Epistola ad Ioannem Hierosolymitanum episcopum (quam S. Hieronymus è Græco in Latinum transtulit) Origenem hæc sensisse liberè fatetur. Insuper etiam addit: Discipulos suos docuisse, ne quis oret in cælum ascendere: ne peius iterum peccans quàm ante peccauerat, rursus pręcipitetur in mundum. Propter has namque animarum circulationes diuersos sibi inuicem succedere mundos sensit & scripsit: hæc D. Augustinus lib. 11. de ciuitate Dei, cap. 23. Atque vt paucis dicam. Finxit Origenes ante hunc mundum fuisse plures mundos. Idem diabolorum & damnatorum pœnas cessaturas esse finxit. Errorem hunc Origenianum pessimum Augustinus varijs locis confutat, videlicet, lib. 12. cap. 13. lib. 19. cap. 20. in Epistola ad sanctum Hieronymum, de origine animæ. Sacri etiam canones errorem Origenis inter hæreses damnant. 24. q. 3. c. pe. Sed obijcit Apostaticus. Cur ergo Origenem Bucchingere in superioribus tuis scriptis, & reliquos Patres, tanquam veridicos citasti, quum constet aliquos aberrasse à scopo? Neque istud ipse negauerim. Errauerunt interdum Patres, atque ob id errare permissi sunt, vt homines eos fuisse cognosceremus. Sed quid, si permissi fuerint aliquoties errare, num propterea cæteris, qui rectè dixerunt, nihil authoritatis erit relictum? Absit. Errarunt aliquando Prophetæ, errarunt & Apostoli, neque tamen de cæteris quæ docuerunt,

Errores Origenis. Quare patres errare permissi. Errant Prophetæ & Apostoli.

docuerunt,quicquam dubitamus.Nathan (vt nõ ignorat Vitilitigator)propheta fuit,is tamẽ consultus à Dauid rege, super opere quod rex animo meditabatur,nũ esset ipsum completurus,respondit. Omne,quod est in corde tuo,vade fac,quia Dominus tecum est: An non omnibus perspicuum est,cum Dauida nihilominus errasse? Similiter & alios prophetas aliquando fecisse,scripturæ testantur.Quid igitur? Num propter hos lapsus,nulla cæteris quæ dixerint,fides adhibebitur? absit.Sed diuinæ pietatis dispensatione factũ est, vt ad hunc modum,tam nos q̃ illi,se cognoscerent homines esse,& à Deo, quicquid rectè dixerint,accepisse:à seipso verò,quicquid aberrauerint. Petrus quoq; quum(accepta prius à Deo patre reuelatione) Christõ confiteretur esse Filium Dei,verissima dixit. At paulò post, quum eundem à morte studuit auersari,dicens.Absit hoc à te Domine,non mediocriter aberrauit.Quid ergo?Num ob id priorem cõfessionem eius reijciemus?Nequaq̃.Sic pariter & de sacris Ecclesiæ doctoribus contigit,haud absq; diuina dispensatione,nempe vt suis ingenijs relicti,nonnunquam in errores inciderint,quum tamẽ certum sit, quod in cæteris,splendore diuini spiritus illustrati,nõ nisi saluberrima dogmata, ad maximũ Ecclesię commodum prodiderunt.Quis ergo negarit hominum errores aliquando cædisse in Ecclesiæ profectum?vide Augustinum(in lib.de vera religione,cap.6.)& fateberis me vera dixisse.Ecclesia catholica(inquit)per totum orbem validè lateq; diffusa,omnibus errantibus vtitur ad profectus suos, & ad eorum correctionem,quum euigilare voluerint. Vtitur enim gentibus ad materiam operationis suæ,hæreticis ad probationem doctrinæ suæ,schismaticis ad documentum stabilitatis suæ, Iudæis ad comparationem pulchritudinis suæ.Alios ergo mutat,alios excludit, alios relinquit, alios antecedit.Omnibus tamen gratiæ Dei participandæ dat potestatem,siue illi informandi sint adhuc, siue reformandi, siue recolligendi,siue admittendi,&c̃.Sed obiectabit adhuc excucullatus.Si potuerunt ergo cæcutire,& errore teneri Patres, quomodo vobis (inquit)erit exploratum,quando verum dixerint? Id nimirum fiet mutua vel scripturarum ad ipsum,qui errauit,vel cæterorum Ecclesiasticorum,vel Apostolicarum traditionum, vel generalium conciliorum,vel Ecclesiæ catholicæ consuetudinum,vel demum horum omnium in simul facta collatione:Nã hęc se ita mutuo fulciũt.Origenes inquit Melanthon,(in quodam opusculo,de Ecclesiæ authoritate,intitulatus)citans Apostolorum & veterum Ecclesiarum exempla & sententias,est testis vtilis posteritati de aliquot articulis, de Trinitate,de duabus naturis in Christo, de baptismo infantum, de peccato

[Margin: 2.Reg.7. — Math. 16. — Altera obiectio,& eiusdẽ remotio]

Originali, de vsu cœnæ (vt ipsi vocant) Domini, & de alijs quibusdã, &c. Emergit igitur minime explodẽdum esse tam egregium virum de S. R. E. benemeritũ: An nõ hoc bene mereri est, sanctã Triadẽ, Christi naturam, regenerationem que fit in baptismo, peccatum Originale, vsum sacræ synaxeos, inculcare? Errauit ergo vt homo, pertinaciter falsæ opinioni insistens (quod hæreticorũ est proprium) minime.

Error hominis est, pertinacia hæretici.

Idem Anastasius 1. Ne debiles membris aut manci in sacerdotum numero reciperentur, constituit. Quod ex Moseos legibus esse dixerim, qui mancos procul à sacerdotio esse voluit.

Quomodo non initiari liceat.

Idem PP. stare erecto animo, dum legitur in Ecclesia Euangelion, iussit. Quis iam negarit Euangelion virtutem Dei nunciantem? In eo (inquit Hieron. in Ezech. cap. 1.) nihil est, quod non luceat, & splendore suo illuminet, vt etiam quæ parua putantur & vilia spiritus sancti fulgeãt maiestate. Quis ergo apostaticorum, istum exhibitum honorem infringere poterit.

2. Corin. 1.

INNOCENTIVS I.

40 Albanensis natione, sedit annos 15. mens. 2. Vacat sedes di. 12.

Hac tempestate, extulerunt caput in orbem Christianum, hæreses Prædestinatorum & Pelagianistarum. Prędestinati hęretici, ij nec bona nec mala opera curarunt. Hos sequutus Pelagius (in Britãnia hydra proserpsit) Nouati & Luciferi Euangelion è Cymmerijs tenebris & è stygia palude, reuocauit: Docuit non ex misericordia Dei propter Christon sine nostro merito nos iustificari & seruari, sed ex operibus proprijs & virtutibus naturalibus veram ac solidã coram Deo iustitiam parari: & remissionem peccatorum contingere, non ex fide Christi, sed nostris conatibus. De Pelagianistis loquitur D. Augustinus de peccatorum meritis, lib. 1. cap. 9. Pelagiani (inquit nolunt credere per Baptismum solui peccatum originale, quod in nascentibus nullum omnino esse credũt. Aduersus Pelagium sectæ prodromum, grauissimè scripsit Augustinus (vt partim ostẽdimus) impugnauitq; fortiter eius dogma hęreticum. Publicè tandẽ hæresiota reuocauit in concilio Mileuitano præsente Augustino. Scribunt quidam, in hęresim Pelagianã Iustinũ Imperatorem incidisse, & ideo iusto Dei iudicio perdito cum amentia vitam finiuisse. Hunc errorem Pelagianum resuscitauit nostra tempestate Vlricus Zuinglius, teste Luthero in vltima confessione sua de Eucharistia aduersus Suermeros: Affirmauit autem, quod Numas, Scipio & similes viri ethnici, Deo ad vitam æternam accepti fuerit propter egregias illorum & naturales virtutes. Asserit inquam, quod peccatum originale sit morbus duntaxat, non verè, aut propriè peccatum.

Prædestinati. Pelagianistæ.

Recẽtiores Pelagianistæ.

Vlric. Zuinglius in lib. de baptismo

Idem

Idem INNOCENTIVS PP. Pacis osculum confectis mysterijs instituit. Osculum autem in vtriusq; sacræ paginæ libris significat vnionem, dicente scriptura, Canticorum 1. Osculetur me osculo oris sui. De osculo charitatis, legimus Geneseos 27. capite. Quando Isaac dixit filio suo: Accede ad me, & da mihi osculum fili mi. De pacis verò osculo, loquitur Paulus ad Romanos scribens, capite 16. Salutate (ait) vos inuicem in osculo sancto, id quod antiquum est. Satis enim constat Hebræos sic consueuisse in osculum excipere hospites, atque hoc pacto salutare adeuntes se. Ad hunc modum Iaacob vt vidit puellam Rachel, ore est prius osculatus quàm illi indicaret se eius esse amitinum. Et Laban pater ipsius Rachel vt nouit Iacob filium Rebeccæ sororis suæ, complexus est eum ruens in osculum. De osculandi ritu Tertullia. lib. ad vxorem altero. Est etiam osculum reuerētiæ, dicente IESV CHRISTO ad Simonem: Osculum mihi non dedisti. Hæc autem ex quo intraui non cessauit osculari pedes meos. Ad significandum ergo triplicem pacem temporalem, spiritualem, & æternalem, & ad designandum vnionem diuinitatis ad animam, diuinitatis ad carnem, carnis ad animam, vel vnionē qua vnita est Christo humana natura, sancta Ecclesia & fidelis anima, Osculum præbet minister & sacerdos, non osculans osculo adulatorio, quo osculabatur populum Absalon. Non osculo simulatorio, quo Ioab osculabatur Amasam. Nō osculo nephario, quo Iudas osculabatur IESVM. Nec etiam osculo impudico, quo mulier osculabatur iuuenem irretitum. Sed osculo sancto, inquam, quod fit in charitatis & pacis fomentum, de quo Paulus 1. Thessaloni. vlt. &c̄.

Osculū quid significet. Lucæ. 7. 2. Reg. 15. 2. Reg. 20. Matth. 26. Prouerb. 7.

Idem Pontifex Romanus, Episcopo Rothomagensi normam ac regulam viuendi, misit.

Hoc tempore S. Hieronymus, Hungarus natione, patria Stridonensis, Romæ græcis latinisq; literis egregiè institutus, sanctioris vitæ causa in Iudæam se contulit, vbi & hebraicam linguam didicit: ita triplici lingua eruditus, de rebus diuinis scribendi onus suscepit, in quo omnes neruos ætatis, industriæ, doctrinæq; suæ contendit: cuius scripta vt sancta, breui post tempore Ecclesia recepit, receptaq; approbauit. Eadem tempestate etiam mellifluus AVGVSTINVS floruit, &c.

S. Hierony. S. Augusti.

Extat epistola concilij Carthaginensis ad INNOCENTIVM PP. quibus idem pontifex Romanus amanter in Epistola 25. rescripsit, eos confirmans.

Sub hoc Innocentio PP. concilium Meleuitanum contra Pelagium, huic interfuit Anselmus R. E. Legatus.

Concilium Mileuitanū

S. Ger-

S.Germanus. S.Germanus episcopus Antisiodorensis, ex humanis ereptus pridie calend. Augusti, circiter annum Domini 422.

S.Simplicianus. S.Simplicianus episcopus & confessor, carnis ergastulum dereliquit, anno Domini 415. eidibus Augusti, vir diebus & virtutibus maturus, sepultus Mediolani.

Roma capta à Gothis.

41 ZOZIMVS aliàs ZOSIMVS.

Græcus natione, regnante Honorio & Theodosio iuniore. Sedit annum 1. menses 2. dies 11. vacat sedes die. 11.

Is PP. Clericos à tabernis exclusit.

Cereæ paschales. Idem Zozimus PP. vt Dominicæ resurrectionis sabbato per singula templa cęrei paschales candelæ consecrarentur, author fuit. Nec sine grandi mysterio in cōsecratione baptismatis cęreus adhibetur, vt significetur hoc verè agi in baptismate, quod præfiguratū est in transitu maris erithrei per columnam nubis, quę transeuntibus interdiu velamento fuit, & noctu syderei splendoris vicem suppleuit: Exod. 13. de qua dixit Apostolus, 1. Corint. 10. Vide canones concilij Toletani 4. can. 8. Nec reticendum hic: Lychnum cærei bededicti, Christi animam, cęram corpus, lumen diuinitatem significare. Benedicitur autem cæreus ipse, propter gloriam resurrectionis eius, quem & Pater benedixit super omnia benedictus. Atq; tum imprimitur cæreo thus in modum crucis, per quod significatur, Christon in cruce fuisse sacrificium vespertinum, de quo Dauid, cuius pasio & oratio pro nobis vt fumus thuris, ascendit ad Patrem in odorem suauitatis. &c. Psalm. 140. Ephes. 5.

Idem PP. circiter annum 424. episcopo Salonitano quid agere debeat, iniunxit.

S. Albanus. Sub Zozimo PP. anno 425. S. Albanus episcopus, strenuus athleta Christi, martyrizatus est, vndecimo calend. Iulij, temporibus iunioris Theodosij Augusti.

42 BONIFACIVS I.

Circiter annum 425. Romanus natione, sedit an. 3. mens. 8. di. 7. vacat sedes di. 9.

Ætas sacerdotalis 30. anni. Is PP. masculum non attingentem 30. annos à sacerdotio (quod & Fabiano adscribit) exclusit. Quia, credo, ea fuit apud Hebræos (teste Hieronymo, in proemio in Ezechielē) ętas sacerdotalis ministerij, inquit Polydo. de inuento. rerū lib. 4. cap. 8. At ego, propter exēplum Domini Saluatoris institutum fuisse opinor, qui & in ea ætate prædicare cæpit. Statutum illud subsequentibus temporibus in Viennensi concilio ad annos 25. mitigatum est.

Sub Bonifacio 1. concilium Carthaginēse 7. per 38. episcopos celebratum.

Hac

Hac tempestate D.Hieronymus in Bethleem vitæ cursu felicissimè peracto, ad immortalitatis lauream est euocatus, ætatis suæ anno 91. Quantum hic vita & doctrina iuuerit Ecclesiam Dei, alijs iudicandum relinquo. Siquidem claruit miraculis, & eius scripta omnibus catholicis sunt in precio. Eundem sanctum virum non exiguos lapsus commisisse pumilis Brettanus blaterat. Eidem S. Hieronymo detrahit nigellus excucullatus, in suis commentarijs in epistol. Pauli ad Galatas: Sed quos non traducunt apostatici?

CAELESTINVS I. 43

Romanus natione, alij Campanum ipsum fuisse affirmant: temporibus Theodosij iunioris. Sedit annos 8, menses 10, dies 17, vacat sedes di. 21.

Is, Psalmos Antiphonis interstrinxit.

Idem PP. Introitus, Gradus, Tractus, Offertoria, Cõmuniones & orationes MISSAE inseruit. Quæ omnia, pinguiori Minerua in nostro Tyrocinio præcipitato opusculo tradidimus, supersedendum ergo esse censeo. Missa augmentatur.

Sub hoc Pontifice Romano & Theodosio iuniore Roma. Impe. Concilium Ephesinum, circiter annum 424. cõgregatum est: Vnum ex 4. principalibus, Nestorium absorbuit. Synodus illa Ephesina Celestini Papæ sequuta est authoritatem. Pighius lib. 4 cap. 14. Cõsil. Ephesinum principale 3.

Hac tempestate moritur B. Augustinus, qui Arrianorum impietatem, Pelagianorum dementem impudentiam, Manichæorum lasciuientem religionem, Donatistarum sathanicum furorem, virili ausu contudit atque infregit.

Idem PP. Cælestinus, hoc tempore Nouatianos vi VRBE expulit.

Idem CAELESTINVS PP. per Germanum Antisiodorensem episcopum, quem in Britanniam misit, hæreticis inde fugatis, insulares ad catholicam fidem redegit: Schotisque subinde fidei doctrinam optantibus, Palladium episcopum dedit, ac demum eius studio magna pars Occidentis (vt Platina tradit) ad fidem conuersa est.

Hac tempestate, S. Patritius Hiberniam, hodie Irlandiam, ad fidem Christi conuertit, circiter annum 433. Hybernia insula est, à Septentrione Hyperboreo alluitur oceano, ab occasu occidentali, à Meridie Vergiuo, ab ortu Hybernico. De Hybernia Mela scripsit. Supra Britanniam IVVERNA est, penè par spacio, sed vtrinque æqualis, tractu littorum oblonga, cæli ad maturanda semina iniqui: Verùm adeo luxuriosa herbis non lætis modo, sed etiam dulcibus, vt se exigua parte diei pecora impleant, & nisi pabulo Ibernia ad fidẽ conuersa. P. Mela li. 3.

prohibeantur, diutius pasta disiliant. Paret hodie Anglorum regi Philippo inuictisimo: Archiepiscopum habent Armacanensem, Robertum Venantium Scotum, sacrarum literarum doctisimum, &c.

Nestoriani hæretici. Sub Cælestino, è stygia palude caput in orbem extulit Nestorius hæresiarcha, qui negabat in Christo vnitum esse verbum humanæ naturæ substantiali vnione, sed tantùm adesse verbum, & inhabitare in humana natura, velut hospitem in domicilio, aliam personam carnis, aliam diuinitatis, statuens. Idem, Beatam virginem Mariam non Dei sed hominis tantùm asseruit matrem: contra id quod dictum est ab angelo, Lucæ 2. Ideoq; & quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei. Ad Nestorianorum vesanam hæresim explodendam, Synodus Ephesina (cuius supra meminimus) celeberrima, vnanimi sententia (in concessu ac cætu 200. Patrum) decreuit: Quod diua Virgo deinceps Theotocos, hoc est, Dei genitrix siue deipara mater appellaretur. Quam quidem sententiam corroborauit deinde & approbauit quita synodus, habita temporibus Vigilij PP. Anno salutis 550. Constantinopoli, contra repullulantem ipsius Nestorij hæresim, maximeq; contra Theodorum & eius adstipulatores, qui affirmabant diuam Virginem dũtaxat hominem, non etiam Deum & hominem, peperisse. Nestorianæ hæreseos alumnus fuit Sergius, Mahometanę sectæ primarius prodromus. Hunc errorem Nestorianum, nostra ætate resuscitauit Osiander, Lutheri progenies, in libro cõfessionis suę. Nestorizans, quod Christus iustificet genus humanum secundum solam diuinam naturam. Sunt præterea inter recentiores hæresiotas, qui cum Melchiore Hoffmanno, Deum ex sanguine D. Virginis natum negant, &c.

Genna. foc. lib. 7. cap. 32.

Recẽtiores Nestoriani. Osiandristæ

Hoffmãnici

44 SIXTVS 3.

Romanus natione, patre Sixto, Valentiniani (vt Platina tradit) temporibus pontificatum inijt: Accersitus in iudicium à Basso quodam, in 57. episcoporum præsentia, ita causam dixit, vt ab omnibus vno consensu absolutus fuerit. Damnatus Bassus calũniator iniquus, annuente Valentiniano, & Placidia eius matre, in exilium mittitur, ita tamen, vt vltimo die viaticum ei ob pietatem Ecclesiæ non negatum fuerit eius bona non fisco, sed Ecclesiæ ascripta.

Qui innoxio insidiatur sibi inscius malũ fabricat.

Aiunt Bassum post exilium non multum vixisse: tertio enim mense diem extremum obijt: cuius corpus SIXTVS episcopus linteaminibus inuolutum, & aromatibus conspersum, proprijs manibus ad sanctum Petrum sepeliuit in loculis parentum. Aedificauit autem Sixtus basilicam B. Mariæ virginis, quæ ab antiquis, Liberij cognominabatur, iuxta macellum Libiæ. Accepit deinde nomen ad Præse-

Maria maior tẽplum.

pe:

pe: Postremò verò sancta Maria maior vocata est. Sixtum autem huius templi autorem fuisse, titulus ipse in frontispicio primi fornicis declarat his verbis. Xyxtus episcopus plebi Dei. Per X enim in principio & y scribitur Græca orthographia: Licet nostra ætas consuetudini seruiens, Sixtum scribat per S & iota. Sixtus autem cum omnia quæ habuerat, aut in ædificijs & ornamentis Ecclesiarum, aut pauperibus erogasset, creatis presbyteris octo & viginti, diaconis duodecim, episcopis duobus & quinquaginta, moritur, ac sepelitur in crypta viæ Tiburtinæ apud corpus beati Laurentij. Sedit autem annis octo, diebus 19. Xyxtus.

Circiter hæc tempora, concilium Rheginense episcopôn 13. celebratum. Item, Agathense concilium in ciuitate Agatha in Gallijs habitum, episcoporum 35. contra clericorum acediam.

S. Hilarius Episcopus Arelatensis floruit Anno Domini 420. Alij 456. VENETIA (temporibus Attylæ) extructa est, magnificentia, opibus, religione excellentissima. Hæc optimis moribus, & virtutibus ac disciplinis prædita. In ea Senatus amplissimus, Respublica florentissima, patres conscripti, & senatores, maiestate quadam augusta, & venerabili, qui cum omnibus gẽtibus & populis amicitiam, pacem, atque concordiam perpetuò seruare nouerunt. Quid enim per Deum immortalem vrbibus pace melius iucundiusue? Præterea hic artes omnes liberales, Philosophia, Theologia, Leges, cæteræque artes, & disciplinæ vigent. Sed quid potissimum de nauium maximarum in Arsenali copia? facilè est Venetis 600. armatas galeas inde producere in mare, bidui duntaxat spacio, o classem insignem & terribilem. Quid de mercatura (pace cæterarum vrbium & ciuitatum dixerim) cum quibus vrbs Venetiarum non contendere tantummodo, sed illas etiam longè suparare potest? Quę maria Venetiani mercatores non nauigant, quas terras ij non permeãt, quæ loca tam abdita atque remotissima, ad quæ non accedãt atque penetrent? Quæ per singulos annos suas armatas galeas vel naueis onerarias pro mercibus aduehendis vel alijs deferẽdis necessitatibus transmittit, sex in Alexandriam, duas in Damascum, duas in Barutum, duas in Barbariam, duas in Cõstantinopolim, duas in Ioppense (olim Iapha) portum: duas in Angliam, &c. Quid igitur illa nobilius? Quæ omnium iudicio atque consensu merito dicitur Maris regina, orbis consilium: regum, principum, & omnium gentium, profugium. Libertatis patrona, iustitiæ parens, religionis mater, fidei columen, Italiæ splendor. In qua omnis illa Spartanorum, Atheniensium & Romanorum sepulta potentia & gloria reuiuiscit. Quid illa cla- S. Hilarius. Venetiæ descriptio.

rius atq; præſtantius? quę nulli ſubdita neq; obnoxia, ſed ſibi cum latiſsimis terminis ſubditas habet regiones & ciuitates. Paduam videlicet magnam, non tam nobiliſsimo Pado (fluuio Phaetonteo qui eam prçterfluit) q̃ Arciepiſcopali ſede, & antiqua ac famoſa vniuerſitate claram. VINCENTIAM dehinc, Veronam, Brixiam atq; Pergamum vrbes, tum populoſas, tum opulentas, tum plurimis comitatibus terriſq; finitimis viniferis, fructiferis, gleba, piſcuoſisq; aquis ſuperbas. Quis lacum Benacum (Gardæ lacus longus 14. miliar. Germani. in latitudine 1. miliare Germanicum excedit) magnum & nobilem vidit & nõ obſtupuit? vtpote qui vndiq; fortiſsimis & ameniſsimis caſtris, caſtellis, & oppidis, & hijs multis circũſeptus refulget, prę ſertĩ firmiſsimo caſtro Piſthera munitus, & inſula tutiſsima pulcherrimaq; Sermione, vbi veterũ adhuc latibula & cõfugia ſubterranea vidẽtur. In pontũ autem fretũq; eius rimaturus Domini amplitudinẽ, ſi euecharis, o quantũ mirabere? o quorſum fereris? nã Hiſtriã mox attingit & Dalmatiam ſua poteſtas, atq; Schlauoniam. Inde in Græciam vſque ſe porrigens, Candiam, Cyprumq; regales inſulas poſsidet, vt interim conſulto prætercam, Parentinam ciuitatẽ, Durazum, Zarã, Corfunam, & Naxum inſulam? Hęc (qua nihil illuſtrius) ampliſsima ciuitas legibus ſuis viuit, moderaturq;. Ducẽ habet Marcũ Antonium (miro populi applauſu, anno Domini Saluatoris 1553. exoptatum) ex Treuiſanorum familia. Hic portus tutiſsimus, confugium & receptaculum eſt omnium mercatorum, diuitum ac pauperum, ſcola & magiſtra omnium virtutum, exẽplar & lumẽ bonorum morum, decus & ornamentũ totius Dalmatiæ, Illyrici, Adriatici, Aegeiq; maris. Quid de magnificentia & humanitate dicam? quia quantò plura de his proferrem, eo maiora mihi proferenda eſſent: Crederem equidem mihi potius diem quàm materiam defuturum. Sed nolo in re aliena longior eſſe, ad propoſitum regredior, quod meo magis alludit inſtituto. Nec me latet quàm fuerim in huius vrbis deſcriptione prolixus, Verùm quoniam totius Adriatici maris caput eſt, libuit illam accuratiſsimè dẽpingere.

45 LEO I.

Tuſcus natione, patre Quintiano, eo tempore fuit, quo Attyla à pugna Catelaunica rediens, in Pãnonias cõparatis magnis copijs, Italiã hoſtili manu ingreſſus, ac primo Aquileiã in limitibus prouinciæ poſitam, triennio obſedit. Verũ cum iam deſperatis rebus in eo eſſet, vt ſtatiua moueret, vidiſſetque ciconias ex vrbe in agros pullos ſuos deferentes, auſpicio motus, adhibitis machinis, miſeram ciuitatem acriter oppugnatam, tandem capit, diripit & incendit: nec

nec vlli generi hominũ parcit, flagellum Dei se vocitans. Inde Hunni veluti ruptis claustris per totam Venetiam sese effundentes, vrbes omnes occupant, Mediolanum ac Ticinũ diripiũt. Iturus deinde Romã infestis signis, cũ eo loci consedisset, vbi Mintius Padũ influit, amnem traiecturus, vir sanctissimus LEO pontifex calamitatẽ Italiæ & vrbis Romæ miseratus, adhortante etiam Valentiniano, ei fuit obuiam, persuadetq; Alarici exẽplo, qui statim Dei iudicio post captam vrbẽ mortuus est, ne vltra progrediatur. Monitis põtificis optimi obtẽperans Attyla, quod dũ simul loquerẽtur, cernere duos viros supra caput suũ strictos tenẽtes gladios, ac mortem minitãtes, nisi pareret, visus est. Quid obsecrò vnquã crudelius natura creauit Attyla Hunnorũ rege? attamẽ tyrãnus ille Leonis victus sanctitate, Romanis pacem reddidit, & ex atrocissimo humaniq; cruoris hoste appetentissimo, vnius hominis precibus mitissimus est factus: trucem barbari regis animum terruit, ac fregit, quem Romanæ vires nec frangere nec terrere potuerant. Nec minus valuit nomen probitatis Benedicti abbatis apud Totilam Gothorum regem præferocem. Diuus item Gregorius potuit Gothos ipsos, iam Arrianos factos, bonis monitis ab errore reuocare: potuit & idem Anglos sic emollire: Parcat pius lector meę exemplorum inductioni, Quid enim magis mouet cum rudium tum prudentium animos quàm exempla?

Idem Leo Gensericum mitigauit.

Leonis PP. sanctitas tanta fuit, vt in concilio Chalcedonensi summa patrum omnium concordia, ter sanctus acclamatus sit: Creauit ex institutione sacrorum 81. presbyteros, diaconos 31. episcopos 86. Sedit annos 21. mẽ. 1. di. 13. resolutus 4. eidus Apri. sedes vacat di. 8

Hic sanctus põtifex, Acephalorũ hæresim multis epistolis ad Christifideles scriptis, acerrimè confutauit. Ideo vocati acephali, quia sine capite, hoc est, qui ducem quem sequantur non habẽt: Hi concilium Chalcedonense improbantes, proprietatem duarum substantiarũ in Christo negant, vnã tantùm in eiusdẽ persona naturam prędicantes: Quid hoc aliud quàm negare Christon in duabus substantijs esse adorandum? Quàm negare inquam in eo duas naturas, sed vnicam ex deitate & humanitate mixtam?

Acephali sectarij, circiter annum 450.

Idem Leo PP. supplicationes siue rogationes primus confirmauit: quas Latini Graiam sequuti vocem, Letaneias dixere. Cuius instituti meminit D. Hieronymus super Zachariam dicens, Holda interpretatur deprecatio Domini, quod græcè significantius dicitur λιτανεύσις, valetq; apud Latinos tantum quantum supplicatio, hæc ille. Inter λιτανείας autem & ἐξομολογήσεις hoc differt, quòd exomologeses pro sola peccatorum confessione agantur. Letaniæ verò indicuntur propter

Litaniæ rogationales qui seruãdæ

rogandum Deum, & impetrãdum in aliquo misericordiam eius. Olim letaniæ istæ valde religiose agebantur: ita vt non solum ab esu carnium, sed & ab omni commessatione penitus abstineretur, & populus cum clero, vestibus preciosis depositis, in sacco & cinere procederet, pedibus discalceatus, in commune dicentes Kyrieeleyson. Et cum contritione cordis Deũ exorantes, pro peccatis, pro pace, pro peste, pro cõseruatione frugũ, & pro cęteris necessitatibus, suspicientes in cælũ, vnde quicquid est boni, à patre luminum descẽdit, & vocatis & imploratis gloriosissima Dei matre, & omnibus sanctis in precum suffragiũ. Sic legimus anno 30. imperij Theodosij, terręmotus magnos fuisse Cõstantinopoli, per 4. menses, sed letanijs peractis, promiscuũ vulgus comitante episcopo Proculo, cessauit quassatio. Ecclesiæ letaniæ fundantur, Luc. 18. 1. Thessalonic. 5. Vim letanię Deo esse gratam, ostendit Tertullianus in Apolog. cap. 3. 39.

Eutychiani hæretici. Hac tempestate, circiter annũ 453. Eutychiani prodierunt, quorum antesignanus Eutyches Constantinopolitanus: Asserebant, Christon post humanam assũptionem, non duabus naturis constitisse, sed sola diuina fuisse contentum. Eandem hæresim resuscitauit hisce deploratissimis nostris temporibus Caspar Schuenckfeldius, in libello Latino de duobus statibus Christi: Affirmans, quod posteaq̃ Christus ascendit in cælum, humana eius natura sit conuersa in diuinam. Idem senserunt Dimeritæ hæretici. &c. Idem Eutyches, dixit. Corpora nostra post resurrectionem vento aëreq; esse subtiliora, & sicut iubar solis videri potest, & palpari non potest. Sic nostra corpora visibilia esse, sed impalpabilia: illud in adiutorium sui erroris assumẽs, quod ait Apostolus, 1. Corin. 15. Caro & sanguis regnũ Dei non possidebunt, nõ intelligens quia caro in scripturis varias habet significationes. Aliquãdo enim carnis nomine ipsa cõditio humana designatur, sicut scriptũ est: Hoc nunc ex ossibus meis, & caro de carne mea. Aliquãdo fragilitas eiusdẽ carnis, sicut per Psalmistã dicitur: Et recordatus est quia caro sunt. Aliquãdo ꝓpago cognationis, sicut ait Apostolus Galat. 1. Continuo nõ acquieui carni & sanguini. Et Dominus, Mat. 16. Caro & sanguis nõ reuelauit tibi. Aliquãdo carnis nomine peccatum designatur, sicut ait Dominus ad Noë, Gene. 6. Nõ permanebit spiritus meus in homine in ęternum, quia caro est, id est peccator. Et Apostolus ad Roma. Vos aũt non estis in carne, sed in spiritu. Nisi enim in carne essent, epistolas eis non mitteret corporaliter. Sed in carne non esse dicuntur, quia carnalibus peccatis nõ succumbebant. In eo ergo quod ait Apostolus, 1. Cor. 15. Caro & sanguis regnum Dei non possidebũt, non naturã humanã negauit esse resurrecturã (quãdo &

Suenckueldicus error. Dimeritæ. Genes. 2. Psalm. 77.

Christus

Christus ostendit fixuram clauium Thomæ)sed peccata eiusdem carnis regnum Dei posside re non posse confirmauit. Quod secutus Apostolus exposuit: dicens: Neq; corruptio incorruptelam possidebit. Resurgent igitur corpora nostra immortalia & incorruptibilia, non tamen inuisibilia & impalpabilia, istud confirmante Hiobo, qui ait: Credo quod redemptor meus viuit, & in nouissimo die de terrá surrecturus sum, & rursum circundabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum. His contra Eutychen dictis, ad alia progrediamur. Ibidem

Concilia.

CHALCEDONENSE, vnum ex 4. celebratum præsentibus 630. Patribus, Leonis 1. & Martiani Imperatoris, contra Acephalos, & Eutychianos hæreticos.

ARAVSICANVM, de libero arbitrio tractat.

VASENSE, Episcopôn 18.

CARPENTORACTENSE.

TVRONENSE prouinciale.

ARELATENSE, episcoporum 34. Strabo Arelatē, iuxta Rhodanum sitam amplissimo emporio insignem esse scribit. Hodie Honorato & Hilario sanctissimis præsulibus suis, clara est, &c. Arelatē oppidum.

S. Virgines 11000. coronam martyrij promeruerūt apud Coloniam Agrippinam 12. calen. Nouembris, circiter annū Christi 450. 11000. Virgines.

Septem dormientes in Epheso expergefacti, anno Domini 448. Septem dormientes.

Trāslatio, corporis S. Martini facta est anno 14. Leonis 1. PP. anno videlicet 64. ab obitu ipsius sancti viri. Fuit is sanctus Martinus Sabariæ Pannoniorum oppido ad fluuium Raab (non adeo procul ab Austria) oriundus, sed intra Italiam Ticini alitus parētibus secundum sæculi dignitatem non infimis, gentilibus tamen: Pater eius miles primum, post tribunus militum fuit. Ipse armatam militiam in adolescentia secutus, inter scalares alas sub rege Constantio, deinde sub Iuliano Cæsare militauit: non tamen spontè, quia à primis ferè annis diuinam potius seruitutem sacra illustris pueri inspirauit infantia: Electus est in episcopum Turonensem circiter annum 450. Obdormiuit feliciter in Domino, anno ætatis suæ 81. sui episcopatus 36. Gregorius in libro historiarum, scribit ipsum tātùm præfuisse annis 26. mens. 4. di. 17. Post Christum verò natum 486. tertio eidus Nouembris, Archadio & Honorio Imper. De miraculis quę sanctus Martinus in vita sua & post mortem operatus est, iusta conscripta sunt volumina: Videat candidus lector, quæ S. Paulinus Nolanus episcopus scripserit. Videat item, volumina 4. quæ S. Gregorius episcopus Turonensis 16. post B. Martinum, tradidit. S. Martinus episcopus.

HILARIVS.

46 Sardus natione, ex patre Crispino: sedit an. 6. mens. 3. die. 10. vacat sedes die. 10.

Sub hoc celebratum concilium Romanum 50. ferè episcopôn. Item, Tarraconense, anno sexto Theodorici regis Hispaniarum.

Idem PP. Pontificatum noluit esse hæreditarium. Neq; enim votis pontificiam dignitatem quærendam esse censemus, Verè pôtifex, qui bonis moribus, meritis & omnium suffragijs prælucet: Verè nobilis, quem virtus nobilitat, iuxta illud.

Nobilis quis

Sed licet auratos tibi purpura vestiat artus,
Sit bene compositis littera picta notis:
Et quamuis cultu possis non vilis haberi,
Haud tamen id satis est, in meliora feras.
Non ebore & gemmis, non auro vera paratur
Nobilitas, aliquid maius habere decet.
Nam virtutis opes tantùm ornamenta putantur,
Quas fortuna sua, datq; rapitq; manu.
Hæc igitur nequeunt generosum reddere quenquam,
Causam in se virtus nobilitatis habet.
Nobilis est solus, virtute insignis & arte,
Virtus nobilibus clarior vna viris.

Episcopatꝰ Viennensis.

Hac tempestate in Viēna Austriaca episcopatus erigitur, primum locum in episcopatu sortitus est S. Mamertinus.

Corpus S. Marci Euangelistæ, de vrbe Alexandria (cuius ciuitatis meminit Egesippus lib. 10. Diodorus lib. 17. Plinius lib. 5. celeberrimum hodie omnium propè Europæ nationum emporium, Indicas merces Arabico sinu & Nili fossis varijs excipiens, & in omnes mediterranei maris oras distribuens) ad ciuitatem Venetiarum translatum est, circiter annum 465. Sabellicus, Ennead. 8. li. 9. reijcit illud ad tempora Paschalis. 1.

Alexandria Ægypti oppidum.

SIMPLICIVS.

47 Tiburtinus natione, ex patre Castino: sedit ann. 15. mens. 1. die. 7. vacat sedes die. 26.

Circiter annum 471.

5. Ecclesię in vrbe Roma

Is PP. Vrbem in 5. Ecclesias distribuit: Quarum prima, Petri. Altera, D. Pauli. Tertia, Laurentij. Penultima, Ioannis Laterani, nunc in vrbe prima. Quinta, Mariæ maioris.

Idem Simplicius PP. neminem hominum ad sacerdotium cogendum esse censuit.

A laicis Ecclesiasticum beneficium recognosci noluit.

FELIX 3.

48 Romanus patria, ex patre Felice, attauus S. Gregorij, posteaq̄ pre-

fuit

fuit vsq; ad tempora Theodorici regis, è viuis excesſit. Sedit ann. 8. Vide Euagriũ 3. ca. 18.
menſ. 11. di. 17. vacat ſedes dic. 6.

Templa dedicare epiſcopos, diemq; illum dedicationis anniuerſariam eſſe iuſsit: & illud ex imitatione Hebræorum, qui eum quoque diem (teſtatur Ioſippus) feſtum agebant, Polydor. de inuentoribus rerum, lib. 6. cap. 8.

Idem PP. accuſato inducias ad reſpondendum indulſit.

Tempore Felicis, cõcilium Taraconenſe prouinciale celebratum eſt. Habet noſtra tempeſtate Taraconenſis Hiſpania, à Septentrione Taraconenſis Hiſpania
oceanum Cantabricum, ab occaſu occiduum habet, Luſitaniam Bæticamq;: à meridie mare Ibericum, ſiue noſtrum: ab ortu Pyrenæos montes ac Galliam: Hanc ſecat amnis Iberus.

GELASIVS.

49.

Apher natione, ex patre Valerio, vir ſanctus atq; plurimæ ſapientiæ, cõſilio ſagax, pacis amator, delinquentibus clemens, caſtus, pudicus, eleemoſynis largus: temporibus Zenonis Auguſti, ad quem PP. confugit Ioannes Alexandrinus epiſcopus. Sedit an. 4. Cornipolitanus, habet annos 6. menſes 8. di. 18. vacat ſedes di. 7.

Is PP. collectas & gradualia (vt Volaterranus vult) inſtituit. Alij, precationes iſtas intenſas & energiticas, Cæleſtino 1. adſcribit. De efficacia orationis, quis, ad quem, quid, vbi, quomodo, & quando oratio fieri debeat, in nuper diuulgato Tyrocinio meo ſatis ſuperque oſtenſum eſt, prudens ergo prætereo. Sed interim non reticendum Collectæ.
ſemper collectas in numero impari fieri debere, vnica vel tres, quia vel propter vnitatis ſacramentum vel myſterium indiuiduæ triadis. Quinq; adhæc vel ſeptem propter quinque partitam Domini paſsionem, vel ſpiritum gratiæ ſeptiformis. Binarius autem numerus ab vnitate recedit, & ab eo cæteri diuiſibiles numeri ſortiũtur originem.

Idem PP. Canonem & Præfationes ſacræ ſynaxeos, cãticis miſcuit. Canõ adauctus.

Hac tempeſtate ſęuus Vuandalorum rex Honorius, Arrianorum applauſu & fauore, in fideles gladio flammaq; ſæuiendo fatigatus, Perſecutio.
4965. homines Chriſtianos relegans, eccleſias & bona Arrianis tribuit. Poſſent noſtrates ſimilia facinora vel etiam digitis demonſtrare, ſed quãdo inuidioſa ſunt, iudicium permitto lectoris arbitrio.

Illis temporibus Epaunenſe concilium prouinciale celebratum eſt, cui interfuerunt 70. epiſcopi.

S. Remigius epiſcopus Remenſis, tempore Clodouei 4. regis Gal- S. Remigi9.
lorum, circiter annum 490. in Gallijs claruit, vide Robertum Gaguinum lib. 1. de geſtis Francorum.

Seccingẽſe cœnobium 8. canoniſſarum, fundatum eſt anno 495. Seccingẽſe cœnob.

à S.Fridelino Scotorum regis filio.

50 ANASTASIVS 2.

Circiter annum.458 Romanus natione, ex patre Fortunato, temporibus Anastasij Imperatoris: Sedit an.1.mens.11.di.24.vacat sedes di.6.

Hunc Anastasium 2.quidam Acacio (qui viscerum egestu pœnas luit) fauisse blaterant, Anastasium falsò infamatum à Gratiano, conuincit Pighius.

51 SYMMACHVS.

Sardus natione, ex patre Fortunato: Sedit an.15.mens. 7.di. 28. Ordinauit presbyteros 92.diaconos 16. episcopos 117. Sepultus in basilica beati Petri 14.calend.Augusti. Cessauit episcopatus dies 7.

Hymnus angelicus. Omni die Dominico, & natalitijs martyrum, hymnum GLORIA IN EXCELSIS, dici ordinauit.

Idem Symmachus PP.multos captiuos redemit: Eugenium fidelem Carthaginensem episcopum cum multis coepiscopis Africanis à Tarasmundo Vuandalorum rege in insulam Sardiniam (à Sardo Herculis filio dicta, vt libro duodecimo Sil.& Soli.scribunt. De ea Plinius cap.7.tertij libri. Olim Ichnusa & Sandaliotis, à forma humani vestigij dicta.) proscriptum, piè fouit. Sardinia.

Idem PP. ordinationes 4.in Vrbe, instituit.

Is ipse Symmachus bona Ecclesiæ non alienanda esse, nisi pia & magna exigente causa, statuit.

Clericis consanguineas mulieres matris familiàs admisit.

S.Leonhardus. S.Leonhardus confessor, hoc tempore claruit in Aquitania, quieuit 8.eidus Nouembris, circiter annum Domini 500.

Concilia.

ILERDENSE 8.episcopôn, anno Theodorici regis 15.

VALENTINVM prouinciale 6.episcop.celebratum in Valentia Hispaniæ: Valentia tribus mil. pas. à mari remota, cuius meminit Plinius & Ptolomeus. Valentia.

52 HORMISDA.

Campanus natione, ex patre Iusto, de ciuitate Frusinone, temporibus Anastasij Imperatoris, circiter annum 514.

Is PP.regibus charus, hæresiotis exosus, in Ecclesiam magnificus fuit. Sedit annos 9.dies 17.vacat sedes di.6.

Nuptias confirmauit, id quod potestatis erat.

Clerum composuit, id quod officij.

Græcos (quod fuit mansuetudinis) reconciliauit.

Manichæos oppresit, quod fuit authoritatis.

Con-

Concilia.

Aurelianense, huic synodo se submisit Clodoueus rex Franciæ.

Gerundense.

Cæsaraugustanum, episcoporum 12. &c.

Hac tempestate, claruit Boëtius Seuerinus, natione Romanus, orator celeberrimus. Boëtius.

IOANNES I.

53

Tuscus natione, ex patre Constantio. Is S. Pontifex, à Iustino Constantinopoli honoratus, cæcum illuminauit: Multis tandem vigilijs insumptis, Theodorici regis Gothorum (27. die Maij) iussu, in carceres coniectus, ergastuli pædore, fameque consumptus. Rauennæ martyrum numero adscriptus est. Theodorici sæuitiam vltio (testãte Platina) diuina paulò post est secuta. Sedit annos 2. mens. 8. dies 17. vacat sedes di. 18. Anno 525.

S. Fortunatus episcopus Tudertinus, claruit circa tempora Iustini Imperatoris, quieuit vir sanctus in Domino pridie eidus Octobris, sepultus in basilica Tudertina.

FELIX 4.

54

Patriam habuit Samum insulam, cuius meminit Plinius 31. cap. quinti libri, Mela lib. 2. Strabo, lib. 10. &c.

Ex patre Constantio: temporibus Iustiniani, circiter annum 525. Sedit ann. 4. menses 2. dies 13. vacat sedes die. 3. Samus insula, quæ nunc cephallenia

Constantinopolitanum patriarcham damnauit.

Clerum, à promiscuo vulgo in templo discreuit. Cornipolitanus illud statutum, Bonifacio 2. adscribit.

Idem PP. dedicationes altarium instituit.

Idem, diuis medicis, Cosmo & Damiano, tẽplum Romæ extruxit.

Tempore Felicis PP. eiecti hæretici, Blond. lib. 3.

BONIFACIVS 2.

55

Romanus patria, ex patre Sigebuldo, temporibus Athalarici hæretici regis, & Iustiniani Impe. circiter annum 529. Sedit an. 2. di. 16. vacat sedes menses 2.

Extat epistola precum Eulalij episcopi Carthaginensis & Iustiniani, pro reconciliatione suæ Ecclesiæ, in qua se submittit Romano pontifici, asserens esse veram salutem in Ecclesia Romana, & veram fidem, & non extra illam: & anathematizat omnes hæreticos qui oppositum tenent, & statutis Roma. pontificis contradicunt.

IOANNES 2.

56

Romanus patria, ante pontificatum Mercurius dictus, ex patre Circiter annum 534.

Proiecto,

Proiecto, de Cælio monte: temporibus Iustiniani. Sedit ann. 2, mens. 4. di. 6. vacat sedes dies 6.

Sub illo Pontifice, Iustinianus Imperator fidem suam misit in scripto sub chyrographo proprio ad sedem Apostolicam, per episcopos Apitium & Demetrium, cum ingentibus donis auri, argenti & gemmarum.

Hac tempestate concilium Toletanum 2. celebratum, anno 5. Amalrici regis.

S. Benedictus. S. Benedictus Nursinus, abbas Cassinensis: & huius sancti viri soror S. Scolastica, circiter annum 535. claruerunt. Porrò si cui libet plura de S. Benedicto nosse, is legat D. Gregorij dialogũ lib. 2. à principio. Item, Volaterranum lib. 21. Alij reijciunt hos sanctos, ad tempora Ioannis 1.

AGAPETVS.

57 Romanus patria, patre Gordiano presbytero Ecclesiæ sanctorum Ioannis & Pauli, pontifex creatus à Theodato, statim ad Iustinianum mittitur, ei infensum quòd Amalasiuntã Athalarici matrem (vt Platina tradit) in insulam lacus Volsiniensium relegauerat interficique iusserat. Erat enim hæc fœmina ita græcis & latinis literis imbuta, vt cum quouis docto disputando congredi auderet. Præterea verò ita linguas barbarorum omnium callebat, vt sine interprete cũ his omnibus loqueretur, qui tum Romanum inuaserant imperium. Huius autem mulieris interitum Iustinianus ita ægre tulit, vt bellum Theodato se illaturum minaretur. Agapetus itaq; eò missus, ac benignè & honorificè susceptus, cum pacem impetrasset ab Imperatore, tẽtatur vt Eutichianam opinionem confirmaret. Verùm cum Iustinianus ab ea re hominem sanctißimum abhorrere cerneret, precibus minas addit. Tum vas catholicum, Euangelij tuba, & preco iustitię AGAPETVS. Ego (inquit) ad Iustinianum Christianißimum principem venire optaui, sed Diocletianum inueni, quem Christianorũ hostem fuisse constat. Hac mascula loquendi libertate & Dei nutu Iustinianus permotus, & fidem catholicam amplexus est, & pulso Anthemio Constantinopolitano episcopo, qui Eutichianam hæresim tuebatur, Mennam catholicum in eius locum suffecit Agapeto consecrãte, qui haud ita multo post Constantinopoli moritur, cuius corpus loculis plumbeis clusum Romam defertur, ac in basilica Petri sepelitur. Sedit autem mensibus vndecim, diebus vndeuiginti.

Dominicas processiones instituit.

Circa hæc tempora, pastores quædam verba Canonis sancti proferentes super panem, miserè interierunt.

Monaste-

Monasterium in Valle Gregoriana prope Vogesi montana, ordinis S. Benedicti, fundatum est circiter annum 534. Dotatum à Childerico, anno 660.

Abbatia in Valle Gregoriana.

SYLVERIVS. 58

Campanus, ex patre Hormisda episcopo Romano, ex matrimonio tamen natus: Sedit an. 1. mens. 5. di. 11. Hunc Syluerium, Belisarius Theodoræ Augustæ gratia exiliās, ad insulam Potentiā detrusit, in qua & exulans obijt, steterat enim contra Eutichianos hæreticos, vide Eutropium lib. 16. & Sabellicū Ennead. 8. li. 5. vacat sedes di. 6.

Circiter annum 535.

VIGILIVS. 59

Romanus patria, ex patre Ioanne consule: Is Constantinopolim Theodoræ imperatricis iussu tractus, in quinta principe synodo contra Theodorū Constantinopolitanū patriarcham, Eutichianæ hæreseos sectatorem dissentiens, flagris expirās, sanctus adnumeratus est. Eutropius (lib. 16.) S. VIGILIVM exulasse dicit. Sedit an, 17, mē. 6. di. 26. vacat sedes di. 15.. Concilia.

Aurelianense. 2. & 3.

Auernense.

Constantinopolitanum 5. alij ad tempus Agapeti reijciunt.

PELAGIVS I. 60

Romanus patria, temporibus Iustiniani, circiter annum 552. Sedit annos 11. mens. 10. di. 28.

Septem horas canonicas cōfirmauit, velut præsentaneū remediū humanę imbecillitati futurū, quo sicuti iustus septies in die, Prouerb. 24. fortè per inconsiderātiā cadit, ita per orādi curā, toties resurgat cōualeatq;. Cū septimo enī circuitu clangerēt buccinis sacerdotes, postq̄ in aures multitudinis vox sonitus increpuit, muri illico corruerūt, Iosue 6. Vel vt apertius dicā. Laudes matutinales, secūdū sanctos doctores, summo diluculo cōplemus, quia tūc resurrexit Dominus. Postea Primā, quia tūc traditus est Pilato. Deinde Tertiā, quia tūc clamauerūt Iudęi, crucifigatur. Adhęc Sextā, quia tūc cruci affixus est. Postea Nonā, quia tūc expirauit. Penultimum locū sortiūtur Vesperæ, quia tunc depositus fuit de cruce. Tandem & vltimo Completorium, tunc enim est sepultus Dominus. Matutinas verò nocturnales cantat Ecclesia, ad designandum vigiliam Domini, & diligentiam Iudæorum in eius custodia, &c̄. Vel vt meminerimus septem mundi ætatum, quibus semper Deus in laude fuit, est ac erit. Prima ætas ab Adam vsque ad Noe, per nocturnale officium. Secunda, à Noe vsq; ad Abraham, per matutinale tempus. Tertia, ab Abraham vsq; Moysen, per Primam, Quarta, à Moyse vsq; Dauida regem, per tertiam.

Polydo. lib. 6. de inuēt. rerū. cap. 2. illud statutū Pelagio 2. adscribit.

Horæ canonicæ quādo à quo, & qua re institutæ.

Quin-

Quinta, à Dauide vsq; ad Christon, per sextam. Sexta, à Christo vsq; ad huius seculi finem, quando rediturus est ad iudicium, per nonam. Septima ætas requiei animarum ab exitu corporũ vsq; ad diem examinis, per vesperam recolitur. Per Completorium verò recolimus repletum numerum & consummatum gaudium sanctorum, quod complebitur in die magnæ festiuitatis, quando benedicti percipient regnum Dei. VEL ideo complentur horæ 7. vt meminerimus nos ad Deum laudandum esse obligatos omnibus ætatibus nostris, quæ septem sunt, quas vel singulas repræsentant horæ singulæ, videlicet: Infantia, pueritia, adolescentia, iuuentus, virilitas, Senium, decrepita ætas. VEL, vt per 7. Dei laudes vincamus septem malignos spiritus, qui cæteris dicuntur à Domino nequiores, Math. 12. Luc. 11.

Mortuorũ memoria.

Idem PP. Pelagius, mortuorum memorias Missæ (inquit Bartholomeus Caranza) adiecit: Placet hic Patrum orthodoxorum, de hac materia quid senserint, dicta inserere, apostaticis (qui nihil non excipiunt cachinno) in derisum & confusionem. Docet Dionysius capite Ecclesiasticæ hierarchiæ 7. Mortuorum memoriam ab Apostolis ad posteros manasse. Nec dissimiliter Chrysostomus, homilia 69. in hęc verba scribit. Non temerè ab Apostolis hæc sancita fuerunt, vt in tremendis mysterijs, defunctorum agatur commemoratio. Sciunt enim illis inde multũm lucrum contingere, vtilitatem multam, hæc ille. Eadem inculcat D. Cyprianus, dicens. Sacrificia pro eis (Celerinia, & Laurentio, & Ignatio) semper, vt meministis, offerimus, quoties martyrum passiones & dies, anniuersaria commemoratione celebramus. Et Ambrosius in oratione super obitu fratris, inquit, Tibi nunc omnipotens Deus innoxiam commendo animam (Satyri fratris mei iam vita defuncti) tibi hostiam meam offero, cape propitius, ac serenius fraternum munus sacrificium sacerdotis, hæc mei iam liba præmitto. De memoria mortuorum, scribit D. Augustinus libro confessionum 9. capite 13. hisce verbis. Nanque illa (Monica) imminente die resolutionis suæ, non cogitauit suum corpus sumptuosè contegi, sed tantummodo memoriam sui ad altare tuum fieri desiderauit, cui nullius diei prętermissione seruierat, vnde sciret dispensari victimam sanctam, qua deletum est chirographum, quod erat contrarium nobis. Et idem Augustinus epistol. 64. ad Aurelium, inquit. Oblationes pro spiritibus dormientium ipsos verè aliquid adiuuare credendum est. Et alio in loco Ambrosius (in oratione funebri super obitu Valenti. Imp. inquit. Beati ambo (Gratianus & Valentinianus) si quid orationes meæ valebunt. Nulla dies vos silentio præteribit. Nulla inhonoratos vos mea transibit oratio. Nulla nox non donatos

aliqua

aliqua precum mearum contextione transcurret. Omnibus vos ob=
lationibus frequētabo. Similia insinuat Chrysostomus, quem vnum
perpetuo aurei oris cognomento eloquentia honestauit. Opitulemur
igitur (ait) defunctis fratribus, memoriam pro ipsis faciamus. Nam
si Iobi illius liberos patris victima purgauit, quid dubites è nobis
quoque, si pro dormientibus offeramus, solatij quiddam illis accessu=
rum, gratificari Deus propter alios alijs solet, hactenus ille in 1.
Corinth. 15. Homilia 41. Athanasius, in quæstionibus suis theo=
logicis, quæstione 34. inquit. Num sentiunt aliqua beneficia etiam
peccatorum animæ, cum super illis fiunt conuentus, & per actio=
nes bonorum operum, & oblationum? Si non aliquo beneficio
participarent ex illo, non vtique in cura & exequijs fieret cōmemo
ratio. At sicut vitis floreſcit extra in agro, & odorem eius sentit in
vase vinum reclusum, sicq; conflorescit & ipsum: Ita intelligimus
peccatorum animas, participare aliqua beneficentia, ab exangui im=
molatione & gratificatione, pro ipsis facta: sicut solus ordinat &
præcipit, qui viuorum & mortuorum potestatem gerit, Deus no=
ster. Hic habet lector catholicus, etiam Athanasij tempore, mor=
tuorum exequias & memoriam fuisse: Habet etiam, quod eius
tempore pro fidelibus animabus peractæ sunt oblationes, & bona
opera. Habet deinde, quod illius etiam tempore, pro fidelibus
animabus exangue sit sacrificium immolatum, & ita celebratas pro
defunctis esse Missas. Vocamus autem exangue sacrificium, cor=
pus & sanguinem Domini nostri IESV CHRISTI: Exangue au= *Exangue sacrificium*
tem ideo, quòd incruento modo offeratur, & non cruento per san=
guinis effusionem. Non autem, vt somniauit Oecolampadius, a=
liàs Huszschein, quòd sanguinem non habeat.

AB APOSTOLIS igitur & sanctis patribus hæc institutio (vt
rumpantur ilia obtrectatoribus) manauit, vt inter Sacra, defun=
ctorum ageretur memoria. Cæterùm animabus, quę vel in cælo bea
tæ sunt, vel in gehenna damnatæ, nihil accedere lucri potest, quo fit
vt PVRGATORIVM esse locum existimemus, vbi consistentes ad
tempus animæ, deuotis interea viuorum precationibus refocillan=
tur, & releuantur eleemosynis: & quoniam scriptura sacra, concla=
ue quoddam est omnium veritatum, quę Christianis necessarię sunt,
nemini potest ambiguum esse, quin purgatorij veritas in ipsa conti=
neatur, & quin ex ipsa quoque probari possit. Hæc quidem à me fu=
sius ac loquacius dicta sunt, verùm in tantum necessaria, vt verear
ne multis hæc etiam tam multa sufficiant. Fateor ingenuè, ad docen
dum sunt perpauca, sed ad rationem & viam indicandam, non inerti

nec indocto arbitror fore satis: transeamus ad reliqua Pelagij PP. instituta.

Idem PP. hæreticos seculari potestate coercendos indulsit: Hunc articulum supra discussimus.

Idem, Quadragesimali tempore, hora nona sacerdotes sacrificare iussit.

Concilia

Turonicum 2.
Parisiense 1.
Aurelianense quintū & quartum anno Christi 557. Totilæ regis temporibus.

Circiter hæc tempora, templum Sophiæ & sanctæ Heirenæ, & Apostolorum, & sancti Motij, & Archangeli, Dei amicus princeps Iustinianus ædificauit. Eutropius lib. 11. Euagrius lib. 4. cap. 31.

Narses ROMAM occupauit, Blondus 3. Polydor. libro 6. capite 9.

61 IOANNES 3.

Romanus patria, de patre Anastasio illustri, temporibus Iustini iunioris Imperatoris. Sedit annos 12. vacat sedes menses 10. dies 3.

Restaurauit cæmiteria martyrum.

Armenia christō recipiūt. Sub hoc tempus Armenia Christum recepit: Distinguitur nostra tempestate Armenia, in minorem & maiorem. Minor Armenia à septentrione & occasu habet Cappadociam, ab ortu Armeniam maiorem, distinctam ab ea Euphrate flumine: à meridie Ciliciam. Armenia maior terminatur à Septentrione Colchide, Iberia ac Albania: ab occasu minore Armenia ac Euphrate, parte etiam Cappadociæ, ab Oriente mari Caspio & Media, à meridie Mesopotamia, atque Assyria. In montibus Armeniæ post diluuium Arca Noē consedisse dicitur Geneseos, capite octauo. Quidam etiam addunt in Gordiæis montibus. Euphrates in ea oritur, & Araxes, & Tygris, fluuij celeberrimi, paret hodie regi Persarum potentissimo.

Monothelitæ hæretici. Sub Ioanne tertio Monothelitarum hæresis proserpsit in orbem: Duas voluntates, diuinam & humanam, in Christo esse negarunt: Irrupit lernæum malum temporibus Iustini huius nominis 2. Imperatoris circiter annum Christi 566. vide Volaterranū libro 17. Antropol. Item. P. Diaconum de rebus gestis Longobardorum. libro 6. capi. 2.

S. Leo-

S.Leodegarius episcopus,passus tempore Childerici regis Gallia-rum,circiter annum Domini 580. Childerici meminit Sabellicus Ennead.8.lib.5. S.Leodegarius.

BENEDICTVS I. 62

Romanus patria,vir sanctissimus, tempore Mauritij Imperatoris,circiter annum 576.Benedicti 1.meminit Paul.diaco.lib. 2. cap. 8. Sedit an.4.mens.1.di.28.vacat sedes mens 2.di.10.

Romæ hoc tempore desitum Latinè loqui. Sabelli. Ennead. 8. lib. 5.

Sub Benedicto 1.Mauritius Imperator Persas deuicit, Euagrius lib. 5.cap.19. PERSAE, potentissimi, & frequentissimæ Asiæ Domini: quorum aliquando Susa, hi semper ad Erithreum mare habitarunt, vnde & sinus Persicus dictus: suprà omnem verò vrbium elegantiam Persepolis effulsit, à Macedonibus consensu Alexandri Macedonis direpta:meminere Curtius & Arrianus: arcem eius descripsit diligentissime lib.17.Diodorus.Nostra tempestate præclarissimas vrbeis,Babylonem Assyriæ regiam,& Taurisium, Tammas Persarum sceptrifer,possidet: Quarum prima Caliphæ sacrorū principis sedes est,qui à cunctis Mahometani nominis regibus excolitur: Posterior verò Persarum regia: Ambæ occupatæ à Tsuleimanno Turcarum Principe,sed virtute Persarum recuperatæ. Persis verò terminatur à septentrione Media,ab occasu Susis,ab ortu Carmanijs duabus, à meridie sinu persico.&c. Persæ.

PELAGIVS 2. 63

Romanus patria,tempore Mauritij imperatoris,circiter annum 580.cuius meminit P.diaconus,li.3.cap.10.Sedit ann.10. mens.11. di.2.vacat sedes mens.6.di. 20.

Is Pelagius 2.basilicam S.Laurētij martyris extruxit:hodie quinta principalis Ecclesia in VRBE extra muros in via Tyburtina,quę in agrum Veianum tendit.

Concilia.

Hispalense.

Toletanum.3.

Matisconense 1. & 2.

Iuuanianense monialium extra muros Salisburgensis ciuitatis, fundatum est circiter annum 583. Iuuanianense cœnobiū.

Sub hoc pontifice,Maurimonasterium antiquitus Cella Leobardi,cœnobium Benedictini instituti iuxta montana Vogesi,inaugura- Maurimonasterij abbatia.

tum est anno Domini 583. sub illustrissimo Francorum in Austrasia rege Childeberto: Præest hodie cœnobitis N, celebris admodum & excellens scilicet.

64 GREGORIVS I.

Romanus patria, patre Gordiano, viro senatorio: vno omniũ consensu, inuitus etiã, põtifex creatur, anno Domini 619. Monachus nãq; erat; ac Leuita. Is autẽ cum principis cõsensus requireretur (vt antea dixi) nũcios cũ literis miserat, qui Mauritium obsecrarẽt, ne pateretur electionẽ cleri & populi Romani in ea re valere. Interceptæ sunt literæ à præfecto vrbis, ac discerptæ, scriptæque aliæ, quibus rogabatur, vt quem populus ac clerus in pontificem legisset, eũdem Imperator confirmaret, quo nihil ei nunciari iucundius ac gratius potuit, cum secum familiariter, dum Constantinopoli erat Gregorius, vixisset, filiumq; eius è fonte baptismatis leuasset. Remittit itaq; Mauritius nuncios, ac quidem properè, qui Gregorium confirmarent, cogerentq; hominem sanctissimum, pontificatus gubernacula in tanta perturbatione rerum suscipere. Is itaque non sibijpsi, sed vtilitati hominum, ac honori diuino consulens, quem certè ob religionem & pietatem rebus omnibus semper antetulerat, spretis opibus, posthabitis voluptatibus, atq; omni ambitione & potentia. Gubernacula reipublicæ Christianæ suscipiens, ita vixit; vt vsque ad tempora nostra neminem ex successoribus parem habuerit, nedum superiorem vel sanctitate vitæ, vel diligentia in rebus agendis, vel doctrina & scriptis. Sedit annos 13. menses 6. di. 10. Et secundo anno Phocæ Imperatoris qui erat à natiuitate Domini sexcentesimus quintus, mortuus est 4. eidus Martij. Vacat sedes mens. 5. di. 19.

Idem strenuus fidei propugnator Gregorius multos libros composuit, videlicet, librum de Sacramentis. Antiphonarium tam diurnum quàm nocturnum. Commentarios in Ezechielem, homilias 22. in quadragita Euangelia. In Hiobum libros 35. Edidit & libros quatuor in dialogo, & librum quem Pastoralem appellauit, ad Ioannem episcopum Rauennatem, de ratione gubernandæ Ecclesiæ.

PP. Seruus Seruorum. Idem PP. se Seruum seruorum Dei scripsit: Quando & vniuersitatis conditorem seruilem accepisse formam Philippẽses 2. vt nos sanguine suo liberos redderet, legimus. O antistitem admirãdum, & ab Ecclesia meritò magnum cognominatum, qui vtrãq; vitam ita complexus est, vt nunquam à diuinarum rerum contemplatione negocium, aut à negocio contemplatio læderetur. (P. Diaconus lib. 4. cap. 9.)

Idem PP. ne quid ornatus & concentus inter sacrificandum deesset, instituit.

Eius

Eius quoq; inuētum est, vt nouies Kyrie eleyson caneretur, quod interpretatur Domine miserere. Vnde Iesaias capite 33. Domine miserere & exaudi. Dicitur autem nouies, sunt enim nouem genera peccatorum: Serpēs, & est peccatum originale. Mulier, & est delectatio, peccatū veniale. Vir id est ratio, cōsentit mortaliter. Est præterea peccatum cogitationis, locutionis, perpetrationis. Est adhæc peccatū fragilitatis per impotentiam. Simplicitatis per ignorantiā. Malignitatis per inuidentiā: Hoc est, peccatum in Patrem, in Filiū, in Spiritū sanctum. Et ideo canit Ecclesia ter ad Patrem Kyrie eleyson, ter ad Filium Christe eleyson, ter ad Spiritum sanctum Kyrie eleyson, Pater enim & Spiritus sanctus sunt eiusdem naturæ tantùm. Ad Filiū verò sub alio, quia Filius etsi sit eiusdem naturæ cum illis, est tamen etiam alterius, vt geminæ gigas substantiæ, &c̄. Kyrie eleyson adnectur sacro.

Idem PP. in Canonem redegit sacrosanctum, Diesque nostros in tua pace disponas.

Præterea verò, Supplicationes (ex institutione Mamertis episcopi Viennensis in Gallijs, anno 480) maiores, quas Greci letanias vocant, primus instituit. Placet obiter hic de aquarum diluuio in Italia, & sæua tempestate & pestilentia illius temporis, & de letania instituta, quædam ex Paulo diacono inserere. Fuit eo tempore aquæ diluuium in finibus Venetiarum & Liguriæ, cæterisque regionibus Italiæ, quale maximū post Noe tempora creditur non fuisse. Factæ sunt, inquit, lacunæ possessionum, seu villarum, hominumque pariter & pecudū magnus interitus. Destructa sunt itinera, dissipatæ viæ, tantumq; Atesis fluuius excreuit vt circa basilicā beati Zenonis martyris, quæ extra Veronensis vrbis muros sita est, vsque ad supremas fenestras aqua pertingeret, licet (sicut B. Gregorius, qui postea Papa fuit, scripsit) in eandem basilicam aqua minimè introierit. Vrbis quoque Veronensis muri ex parte alia eadem sunt inundatione subruti. Facta est autem dicta inundatio kalendis Nouemb. Sed tantæ coruscationes & tonitrua tunc fuerant, quantæ vix æstiuo tempore fieri solent. Post duos quoq; menses eadem vrbs Veronēsis magna ex parte incendio concremata est: In hac diluuij effusione in tantū apud vrbem Romam Tyberis fluuius excreuit, vt aquæ eius supra muros Vrbis influerent, & maximas in ea regiones occuparent. Tunc per alueum eiusdem fluuij cum multa serpentium multitudine, draco etiam miræ magnitudinis per vrbem transiens vsque ad mare descendit. Subsecuta statim est hanc inundationem grauissima pestilentia, quam inguinariam appellant, quæ tanta clade populum deuastauit, vt de inæstimabili multitudine vix pauci remanerent. Letania maior fit in sabbato 4. temporum.

Primumq; Pelagium Papam virum venerabilē perculit,& sine mora extinxit.Deinde pastore interempto sese per populos extendit. In hac tanta calamitate B. GREGORIVS qui tunc leuita erat, à cunctis generaliter PP.electus est.Qui dum septiformem letaniam ordinasset,intra vnius horæ spatium,dum populi Deum precarentur, octoginta ex eis subito ad terram corruentes spiritum exhalauerunt. Septiformis autem letania ideo dicta est,quod totius vrbis populus à B.Gregorio in septem partes Deum deprecaturus diuisus est.

Letania septiformis. In primo nanq; choro fuit omnis clerus.In secundo, omnes abbates cum suis monachis.In tertio,omnes Abbatissæ cum congregationibus suis.In quarto,omnes infantes.In quinto,omnes viri laici. In sexto omnes viduæ,& in septimo omnes mulieres coniugatæ. Tandem Deus Opt.Max.precibus Christianorum mitigatus,remisit iram, & cessauit plaga.

Traditiones Ecclesiasticæ sunt obseruandæ, vt à maioribus sunt traditæ, & de his dubitare insaniæ est insolentissimæ.

Humanæ traditiones.

Iam emergit quæstio.5.letaniæ,& reliquæ traditiones à pontificibus institutæ,an sint obseruādæ.Obijciūt acutuli magistelli cultum illum externum Aegyptia hieroglypha esse, & meras pontificum inuentiones,cum scriptura minime congruentes,& propterea Deo non acceptas:abolendas ergo hasce traditiunculas suadent. Adducentes istud Paulinum,cum ait.Rogo vos fratres,vt obseruetis eos qui dissensiones & offendicula præter doctrinā,quam vos didicistis faciunt, declinate ab illis. RESPONDET CATHOLICVS. Imò & hominum,si nihil diuinæ potentiæ derogant.Sua sit authoritas (scribit Melanthon)traditionibus,sed penes Christum eorum iudicium esto &c̄.Nec nos Christum excludimus,neque enim astruimus in eis salutis anchoram figendam esse,verùm haud quaq̄ affirmamus eas inutiles,quæ fidem nostram promouent. De traditionibus ecclesiasticis videat pius lector,Basilium lib.de Spiritu sancto,cap. 27. Augustinum ad Casulanum Epistol.86.& ad Ianuarium lib.1.cap.1. inquit, Si quid per orbem frequentat Ecclesia,an ita sit faciēdum disputare, insolentissimæ insaniæ est;vide eundem Augustinum ad Pollentium lib.1.cap.14.& epistol.163.ad Eleusium,& eundem Augusti.de moribus Ecclesiæ,lib.1.cap.29.& in libro de vtilitate credendi,cap. 17. Gregorium magnum ad Leandrum.Epistolam Athanasij ad Epictetum Corinthium,Irenæum lib.4.cap.43.45.Origenem Math. 24. Hieronymum ad Lunicium Bithicum. Te pacatum reddat (inquit Basilius in homilia cōtra Sabellianos & Arrium)traditio, Dominus ita do-

Obijcitur. Roman.16. Remotio.

ita docuit, Apostoli prædicauerunt, patres obseruauerunt, cõfirmauerunt martyres. Sufficiat dicere: ὡς ἐδιδάχθης. Et Athanasius (ad Epictetum Episcopum Corinthiorum) scribit. Τοῦτο μόνον ἀποκρίνασθαι πρὸς τὰ τοιαῦτα καὶ εἰπεῖν ἀρκεῖ, ὅτι οὐκ ἔστι ταῦτα τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, οὐδὲ ταῦτα πατέρες ἐφρόνησαν. Hoc est, Hoc solummmodo respondere ad talia, & dicere sufficit, quòd ista non sunt catholicæ Ecclesiæ, neq; ista Patres nostri senserunt. Et iterum alio in loco Basilius (in sua ad Antiochenam Ecclesiam epistola) inquit, fidem verò nos neq; ab alijs scriptam nobis recentiorem suscipimus, neque ipsi mentis nostræ germina tradere audemus, ne humana commenta existimentur esse verba religionis. Sed quæ à sanctis Patribus edocti sumus, ea interrogantibus nos annunciamus, &c̃. Traditiones hominum nec reijciebat, neq; infirmabat Christus, sed querebat & reprehẽdebat, quòd homines illis magis tribuerẽt, q̃ præceptis ipsius Dei. Has Paulus inculcãs, 2. Thessa. 3. inquit. κρατεῖτε τὰς παραδόσεις, hoc est, tenete firmiter constitutiones, & paulò post. Παραγγέλλομεν δὲ ὑμῖν ἀδελφοί, ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, στέλλεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ παντὸς ἀδελφοῦ ἀτάκτως περιπατοῦντος, καὶ μὴ κατὰ τὴν παράδοσιν ἣν παρέλαβεν παρ᾽ ἡμῶν. Ita verbum è verbo licet vertere. Pręcipimus autem vobis fratres, per nomen Domini nostri IESV CHRISTI, vt subducatis vos ab omni fratre qui inordinatè se gerit, & non iuxta institutionem quam accepit à nobis: Græcè quidem hoc Pauli testimonium citaui, nõ quia ineptiæ me eius linguæ delectent, sed quia possent plerique cauillari secus haberi in fonte Pauli autoris, idcirco ne dubitet lector de fide, produxi eum, vti scripsit. Viden'iam in loco citato traditiones Apostolorum esse obseruãdas vt Christi præcepta? Dic mihi, obsecro, vbi in scripturis inueniam Dominicam diem (in quo Deus lucem condidit, à mortuis resurrexit, & Spiritum sanctum in discipulos infudit) obseruari præceptum, quem Ecclesia colendum præcepit? Præcepit autem ne videamur Iudaizãn. Quæro item, cur baptizandos esse infantes statuerit posterior Ecclesia, cum id prima non nisi in tẽpore necessitatis mandarit? vbi hoc in sacris literis scriptum? vbi expressum? Illud etiam quæro, cur baptizatos ab hęreticis non rebaptizet Ecclesia? Vbi hoc permittit scriptura expressa? aut ex qua canonica scriptura hoc probare poteris? præsertim cum scriptum sit, Vnus Dominus, vna fides, vnum baptisma. Quæ cum in Ecclesia tantùm sint, hæretici autem sint extra Ecclesiam, non videntur apud illos esse posse. Dic rursum vbi iussum fuerit in scripturis, diuorum esse venerandas imagines? certè septima synodus (367. Patrum) condemnauit Iconomachos & eiconoclastas, id quod superioribus in locis vberius declarabimus. Dic, quæ scriptura tradat Patrem

Hoc est, sic edoctus sum

Dominicã diem extollit Ignatius ad Magnesianos & Philippens. scribens.

ingenitum dici? Nam Hipponensis hoc ipsum in scripturis nusquam inuenire se potuisse testatur, & tamen ad substantiam fidei pertinet. Paschale festum non alio quàm Dominico die festiuum, quæ scriptura tradit? profecto nusquam in sacris literis istud comperies. Deinde illud etiam inter cætera ex te quæro, Dominicum diem adhuc in latibulis (lapsus sum) Ecclesijs, item Natalem Domini, aliosque, opinor festos dies nonnullos colitis: quæro igitur, per quam scripturam hoc rectè fieri probetis? hos scilicet dies festos esse oportere? An non omnis lux à Deo creata est? Sed & Paulus post suum reditum quędam Corinthijs pollicitus est se dispositurum. Cætera (inquit) quum venero disponam. Quis pontificum cœtus tradidit baptizandos perungi Domino dicēte, Baptizari in nomine τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος? Quæ synodus sancta sanciuit feruentem aquam sanguini Dominico permisceri? vbi in Euangelio, & epistolis Pauli, seu reliquis scripturæ locis hoc iuramentum, quod baptizandum facere oportet reperitur? Iam ter immergi hominem, vnde est traditum? Reliqua item quæ fiunt in baptismo, veluti renuntiare satanæ & angelis eius, ex qua scriptura habemus? Eusebius ex Philone ostendit, tam viros q̃ mulieres in Ecclesia primitiua sua loca determinata habuisse, vt commodè & decenter sacris interessent: quod Apostolicæ institutionis esse vides. 1. Corinth. 14. vnde etiam non solum apostoli impositionem manuum, quam in Christo sæpius viderunt, olei inunctionem, sed & crucis signaculum, ad orientem deprecandi ritum, Ecclesiæ obseruanda tradiderunt. Multas & varias veteris Ecclesiæ cæremonias, vide descriptas apud Epiphanium in fine librorum contra Hære. pag. 243. Non enim omnia à diuina scriptura accipi possunt: Ea propter aliqua in scripturis, aliqua in traditione S. Apostoli tradiderunt, quemadmodum dicit Apostolus, Sicut tradidi vobis. Has confirmans traditiones Dominus, inquit. State super vias & videte, & interrogate de semitis antiquis, quæ sit via bona, & ambulate in ea, & inuenietis refrigerium animabus vestris. Et alio in loco scriptura, Deutero. 4. capite. En populus sapiens & intelligens, gens magna, nec est alia natio tam grandis, quæ habeat deos appropinquantes sibi, sicut Deus noster adest cunctis obsecrationibus nostris: quę enim est alia gens sic inclyta, vt habeat cæremonias, iustaq; iudicia, & vniuersam legem, quam ego proponam hodie ante oculos vestros? Custodi igitur temetipsum & animã tuã solicite. Sic in Thelensi concilio decretum legimus: Ea quæ Patrum constitutione sunt constituta firmiter obseruare debetis, A senioribus

Apostolorũ diataxis.

Chrysost. in Math. hom. 74.

Hierem. 6.

inquam,

inquam, qui in primitiua Ecclesia Christo fidelissimi vixerunt, consilium est arripiendum, non à iunioribus, apostaticis ac nouercis, quos nostra secula habent. Et Tertullianus (contra Praxeam) inquit. Contra vniuersas hæreses tam hinc præiudicatum est, id esse verũ, quodcunque primum, id esse adulterum, quodcunq; posterius. Sufficiant (inquit Leo 1. Episto. 46.) limites, quos sanctorum Patrum prouidentissima decreta posuerunt. Et epistola 21. Non licet aliter de diuinis scripturis sapere, quàm beati Apostoli & Patres nostri didicerunt atq; docuerunt. Et idem Leo, Epistola 27. Puritatem fidei eodem quo sancti patres nostri spiritu prædicamus. Item, Epistola 20. ad Martianũ Imperatorem: Eam fidem quam Euangelicis & Apostolicis prædicationibus declaratam, per antiquos Patres nostros (modò nõ sint suspectæ, quod Paulus 1. Timoth. 6. prohibet) accepimus, tenemus. Proclus episcop. Constantinopoli. scribens ad Archimandritas (tempore Theodosij Imperatoris) in Armenia contra Nestorium, circa finem, ait. State, custodientes traditiones quas accepistis, siue à S. & B. Patribus, qui apud Nicæam rectam fidem promulgasse noscuntur, siue à S. & venerandis Basilio Gregorioq;, ac reliquis eadem sentientibus. Hinc veridicum fit quod ille canit, Moribus antiquis res stat Romana virisq;. Eum, (inquit Cicero) nos qui ætate anteit, tanq̃ superiorem colere debemus. Summa. Ecclesia cæremonijs vtitur, non quòd in his externis (si desit spiritus) fiduciam reponi velit, sed vtitur veluti quibusdam visibilibus signis & stimulis religionis non contemnẽdis. Nam & Augustinus (lib. 3. de doctrina Christiana) ait. Qui veneratur vtile signum diuinitus institutum, cuius vim significationemque intelligit, non hoc veneratur quod videtur & transit, sed illud potius quo talia referenda sunt. Proinde iniuriam & Deo & hominibus faciunt, qui cæremonias ex religione auferũt: Deo, quia cultum illi debitum detrahunt. Hominibus, quia præcipua eos parte fructus fraternæ charitatis frustrantur. Tolle itaq; cæremonias seu consuetudines (quas Patrum adiutrices, autrices, confirmatrices, fidei obseruatrices, & pedissequas religionis Christianæ dicimus, Nam fidẽ nostram promouent, suntq; doctrinæ & fidei propria exercitia) ab Ecclesia, & apud maximam Christianorũ partem, Dei cultum statim extinguẽs: cuncta conspicies inquã incondita, nec minus tenebricosa, quàm si ex mundo Solem lunamq; sustuleris. Fac ne quisq̃ leuet manus, néue genua flectat, aut ne tundat, aut oret non velato capite, aut non in pedes erectus stet dum legitur Euangelion, aut id genus reliqua prætermittat, videbis infra paucos dies, eam (quam vocamus deuotionem) euanescere penitus. Nam ea quæ adhuc viget in paucorum Christianorum

In Lælio.

Cæremoniæ infirmis pædagogi.

norum pectoribus, quanquam sit pertenuis illius cultus scintilla, cæremonijs tamen quasi enutritur: & nisi cogerentur ad has Christiani (vide Roffensem, & Pighium lib. 1. cap. 6. qui verba Phischeri citat) propediem aut quam frigidissimus cultus Dei futurus esset. Si ergo, vt iterum dicam, verum est, quod censuit vetustissimus poëta, nempe moribus antiquis rem Romanam stare. Si laudatur sententia Lyrici, eum esse virum bonum, qui consulta patrum, qui leges iuraque seruat, quæ, rogo, insania est, nos antiquitatem, & veteres prothomystas martyres nihil facere, quum literis sacris etiam liqueat, antiquas semitas præ nouis disquirendas esse? Bonum itaque opus est, & pertinet ad amicitiam crucis Christi, Ecclesiæ seruare disciplinas, siue sint ieiunia, siue vigiliæ, siue orationes, siue stationes, & hoc genus alia.

Quàm lubricus verò fuerit excucullatus Lutherus in articulo de traditionibus Ecclesiæ, nec hoc reticendũ esse catholico lectori arbitror. Affirmant autem Colluteristæ, quòd in manibus Ecclesiæ aut Papæ prorsus non sit statuere articulos seu Canones fidei, seu bonorum operum, Lutherus contra Ambrosium Catharinum. In contrarium asseritur, quòd ideo positi sint canones patrum, vt dirigant populum. Opus enim esse (scribit Lutherus, in explicatione decẽ pręceptorum) infirmis non secundum hominem veterem iustificatis, vt certis officijs, diebus, modis, vigilijs, ieiunijs, laboribus, orationibus, disciplinis & similibus, quibus perueniant ad perfectionem interioris hominis, hactenus ille. An non hoc est Satyri capripedis in morem calidum & frigidum ex vnico ore efflare? Verùm hæc quando non sunt instituti nostri, non tamen prorsus aliena, abrũpere filum visum est, ista nãq; memini pinguiori minerua alio in loco tradidisse. Ad reliqua diui Gregorij 1. instituta.

Stationes institutæ. Idem S. vir, Stationum magnam partem, maximè autem quæ in Basilica Petri habentur, die natali Iesu Christi, in Epiphania, in Dominica passione, in albis Paschæ, in ascensione, in Pentecoste, natalibus Apostolorum, in tertia Dominica Aduentus: in dedicatione eiusdem basilicæ, die festo sancti Andreæ, in cathedra Petri instituit.

Et ne vlla in re vir sanctissimus deesset Ecclesiæ, synodum habuit apud S. Petrum quatuor & viginti episcoporum, in qua certe multa sustulit, quæ nocitura, multa etiam addidit, quæ profutura fidei nostræ videbantur.

Anglia conuertitur. Misit & viros optimos in Britanniam, Augustinum, Melitum, & Ioannem, cumq; his monachos quosdam probatissimę vitę, quorum monitis & prædicationibus fidei nostræ dogma sagittiferi Angli tum primum integrè receperunt. Habet Albion à septentrione oceanum

Deucali-

Deucalidonium, ab occasu Hybernicũ & Vergiuum, à meridie Britannicum, ab ortu Germanicum. In ea neq; montes sunt, neq; paludes, authore Ptolomeo. Hodie in duo regna diuisa est insula, Angliæ, & Scotiæ: quibus populis non admodum conuenit. Anglia hodie eximio ingenio Poli cardinalis claret. Insula triquetra est apud Cæsarē. Insulæ adiacent his Orcades triginta numero, & Thyle septentrionis vltima apud veteres. Ambitus Insulæ quadragesies octies & septuaginta quinque millibus passuum constat, &c.

Extat pulcherrima epistola D. GREGORII PP. quã misit Theudelindæ Longobardorũ reginæ, quo præferocem & indomitum viri sui Antharis animum ad religionem & mitiorem cultum redigeret. Erat enim matrona insignis, & fidei Christianæ studiosissima. Nam & basilicam beati Ioannis Baptistæ Modoëtiæ ædificauit, quod oppidum decem millibus passuum à Mediolano distat: & eandem Ecclesiam prædijs ac vasis aureis ornauit. Theudelinda.

Gotthi Gregorij opera ad vnionem catholicæ fidei redeuntes, Arrianis valedicunt: de Gothis scripsere Procopius, Ablabius & Iornandes.

Eundem Sanctum Gregorium M. Lutherus excucullatus Saxo, circiter annum Domini 1545. Catholicum R. E. episcopum pronunciauit. Et recentiores nostra tempestate Moscovuitæ Asiatici S. Gregorium, & reliquos noui ac veteris instrumenti enarratores, puta Ambrosium, Augustinum, Hieronymum, in linguam Illyricam traductos habent, religioseq; custodiunt. Lumina 4. S. R. E.

S. Maximianus episcopus Syracusanus in trinacria, vita & miraculis claruit tempore B. Gregorij PP. Syracusas celebrat Diodorus lib. 16. & Cicero actione 4. contra Verrem. In hac Syracusana insula est fons aquæ dulcis, cui nomen Arethusa est, incredibili magnitudine, plenissimus piscium: qui fluctu aquæ (testatur Cicero) totus operiretur, nisi munitione ac mole lapidum à mari disiunctus esset: meminit Seneca eius lib. nat. quæstio. 6. S. Maximianus. Syracusæ. Arethusa.

S. Amantius presbyter apud Tyfernam, claruit tempore S. Gregorij PP. quieuit in pace predie nonas Nouembris. Hæc D. Gregorius 3. dialogo, cap. 30. S. Amantius.

S. Menas confessor in Samnij prouincia hisce temporibus floruit. Gregorius 3. dialog. cap. 26. S. Menas.

SABINIANVS. 65

Tuscus patria, circiter annum 603. Successit Gregorio, cuius res bene gestas perpetuo auersatus est. Sedit annum 1. mens. 5. dies 9. vacat sedes mens. 10. die. 20.

Is diem

Is diem & horas campanarum pulsu distinxit, Platina & Polydorus de inuentor. rer. lib. 6. cap. 12.

66 BONIFACIVS 3.

Romanus patria, circiter annum 605. obtinuit à Phoca Imperatore vt sedes B. Petri, quæ caput est omnium Ecclesiarum, ita & diceretur & haberetur ab omnibus, quem locum Ecclesia Constantinopolitana sibi vendicare conabatur, fauentibus aulicis principibus, & affirmantibus eo loco primam sedem esse debere vbi Imperij caput esset. Quantum temporis sederit pontifex iste, diuersitas est inter scriptores, Nam ex Platina colligitur quod sederit menses nouem, Alij annum vnum, dies 25. Alij verò annum vnum, menses quinque, dies 28. Alij quod mense octauo, & die 22. sui pontificatus obierit.

Romæ synodum 72. Episcopôn celebrauit, in qua præter alia statuit, ne ante triduum mortuo pontifice, alius creetur.

S. Ioannes ἐλεήμων (alludens nimirum ad sermonem Christi, Lu. 16.) patriarcha Alexandriæ natus, claruit temporibus Phocę Imperatoris, quieuit in Christo 3. non. Februarij, circa annum Domini 605. scribit huius vitam Leontius Episc. in Cypro.

S. Ioãnes eleemosynarius.

67 BONIFACIVS 4.

Marsus patria, Sedit ann. 6. mens. 8. adijciunt alij di. 12. vacat sedes mens. 7. di. 25.

Is PP. templum omnium deorum Pantheon à M. Agrippa in honorem Cybeles, matris omnium deorum apud ethnicos, extructum, mutato nomine MARIAE & omnium sanctorum (nunc verò sancta Maria rotũda) vocans, excluso malorum dæmonum cultu, locum expiauit, & Phocæ Imperatoris permissu sacrauit, Blond. lib. 9. circiter annũ 614. In hoc tẽplo quidam cæcus dictauit Gaude Maria, & lumen recepit. Gregorius deinde 4. fertur fuisse author, vt id sacrum calendis Nouembribus celebraretur, quum fuerit antea tertio eidus May: Vt peractis tum messibus & vindemijs, maior esset omni populo commoditas feriandi, nec victualium penuria. At obijcis, quur S. R. E. voluit omnes in vniuersum sanctos & electos vna die concelebrari, quũ prius celebrati sint sigillatim per integri anni circulum? Quibus paucis respondemus. Primò id factum fuisse, propter omissorum sanctorum suppletionẽ. 2. Propter negligentiarũ expiationem. Tertiò, propter orationum nostrarum faciliorem impetrationem: Quæ omnia diffusius explicat R. D. E. F. Nausea, in libro de catholicis in Ecclesia cæremonijs, ad quem candidum lectorem remitto.

Tẽplum Pãtheon consecratur.

Omniũ sanctorũ festũ.

S. Vedastus episcopus Atrebatensis, pauperes pauper ipse dilexit, verbo & exemplo è paganismo ad Christianismum multos vbiq; conuertit

S. Vedastus.

vertit cooperante Domino, in pace requieuit 8. eidus Februarij, circiter annum 600. Nostra tempestate Atrebatensi episcopatui præest NICOLAVS PERENOTVS, filius Granuellani Hedui (fuit is Granuellanus omnium laborum, periculorum, atque consiliorum socius Caroli V. velut Eneę alius Achates) cuius in rebus principalibus obeundis dexteritatem, prudentiam, eruditionē, reliquasque animi sui pręcellentes dotes Cæsar Carolus V. sapientissimus, qui suos nouit vt principis est virtus maxima nosse suos, Cæsarea charitate regiaque munificentia complectitur. N. Perenotus. Granuellanus.

Anno Domini 612. S. Rupertus Vangionum antistes, Theodonē ducem Bauororū ad fidem Christianam conuertit. BAVARIA Germaniæ prouincia ab Auaribus Hunorum reliquijs, qui Noricis expulsis, in ea terra cōsedere, adiecta B litera appellatur. Hūgariā ab oriente habet, ab occidente Sueuiā, à meridie Italiam, à septentrione Franconiam atque Bohemiam. Danubio insigni fluuio ex Sueuia profluente irrigatur. In quatuor episcopatus Bauaria diuiditur: Saltzburgensem, Patauiensem, Phrisingensem, Rhatisponensem. Monachium ducalis sedes hodie, olim Schiren fuit. Nulla Germaniæ Prouincia pluribus cultioribusque vrbibus illustratur. Hæc terra priusquam in prouinciam redigeretur, à proprio rege ad Arnolphi imperatoris vsque tempora administrata est, eum vt Parthia suum Arsacem & Aegyptus Ptolemæum, ipsa Cacannum nominauit, deinde duces habere cæpit, hodieque tenet, &c. Bauaria cōuertitur. Bauariæ limites.

DEVSDEDIT seu THEODATVS. 68

Romanus patria, ex patre Stephano subdiacono, Vir sanctitatis eximiæ, temporibus Heraclij, circiter annum 615. alij 613. Sedit an. 3. (alij an. 4.) di. 23. vacat sedes di. 13.

Sub hoc, celebratum concilium Antisiodorense, Fuit hoc prouinciale concilium: Ca. 38. Sic statutum legimus. Non licet presbytero inter epulas cantare, nec saltare.

Idem PP. puellis prouectæ ætatis suos patrinos prohibuit.

Eiusdem temporibus, Isidorus episcopus Hispalensis, Leandri successor, floruit. Isidorus.

BONIFACIVS 5. 69

Campanus natione, temporibus Heraclij Imperatoris, circiter annum 617. Sedit an 5. mens. 9. adijciunt alij dies 10. vacat sedes dies 13.

Is delinquentibus templa, aras & asyla misericordiæ constituit. Componitur verò ea vocula, ex α, quod est sine, & σύρω traho, cuius meminit Statius in 12. Thebaid. & Plutarchus in vita Thesei. Asylum cōstitutum.

Vide Polydor. de inuentor. rer. lib. 3. cap. 12.

Bonifacij Papæ temporibus, S. Gallus è Schotia profectus, vir tam vitæ sanctimonia, quàm rerum omnium contemptu, & spontaneæ paupertatis voto clarus: annis retro ferè nongentis à Rhetorum oppidulo peruetusto Brigantio digressus, cum in montana abijsset, eremi quærendæ gratia, in loco deserto antea, ferisq; & syluarum asperitate horribili, tenuibus iactis fundamentis auspicatissimum initium professionis suæ iecit.

S. Gallus.

70 HONORIVS.

Campanus natione, ex patre Petronio viro consulari, circiter annum 622. temporibus Heraclij, vir largus erga hulcerosos Lazaritas, Monothelíticæ hæreseos primus dãnator. Sedit an. 12. adijciunt alij mens. 11. di. 7. vacat sedes mens. 7. di. 8.

Crucis exaltationis festum.

Idem Honorius, festum exaltationis S. crucis instituit, facta est hæc crucis exaltatio 18. calend. Octobris, circiter annum 620.

Hadriani molem æneis tegulis operuit.

Eundem Honorium ob omni hæreseos labe vindicat B. Agathonis epistola catholica, vide Campensem Pighium lib. 4. cap. 8.

Concilia.

Toletanum 4.

Hispalense 2. tempore Sisebuti Hispani regis.

Toletanum 5. & 6.

Bracarense 1. & 2.

Cantabrigia insignis academia sub Honorio erecta est.

Heraclius à Monothelitica hæresi resipiscens, regulam orthodoxæ fidei suscipiens ab Honorio, ad studia Matheseos se conuertit, & Iudæos omnes in suo imperio baptizari curauit.

Abbatia Albũ castrum.

Album castrum seu Vueissenburgum, monasterium instituti Benedictini, primaria ferè Germaniæ abbatia, fundatur anno 623. dotatur verò anno 664. à Dagoberto.

Mahometes Arabs, Alcoranista.

Anno mundi 4590. Romæ 1382. Christi 630. quanquam alij aliud in tempus hæc reijciant: Mahometes Arabs pseudopropheta, in orbem proserpsit. Hic legislator Saracenorum, iniquã & mẽdacij plenam, tanq̃ ex diuino ore prolatam legem composuit, & eam Alcoranum nominauit, videlicet diuinorum mandatorum collectionem. Is Mahomethes supra omnes persecutores Ecclesiam turbauit, Nam eam modò seua tyrannidè, nunc autem per deceptionem

in legibus,

in legibus, tum verò per hypocrysim simpliciores subuertendo perculsit, adeo quod iam magnam partem orbis terrarum imperio suo pepererit. Cum Sabellianis negauit Trinitatem: cum Manichæis Binarium in diuinis numerum posuit. Negauit æqualitatem Patris & Filij cum Eunomio. Spiritum sanctum creaturam dixit cum Macedonio: Cum Nicolaitis multitudinem vxorum probat. Annos natus 40. extinctus. Visitur in Arabiæ vrbe Medina Talnabi eius sepulchrum. Nostra tempestate Turcæ in duas precipuè diuisi sunt sectas, quarum altera Leschari per totam Africam, Aegyptum, Syriam, Arabiam atque Turciam extenditur: Altera Imamia, huius sectæ professores, Homarem alterum ex Mahometis discipulis, tanquam grauius & certius leges interpretantem, Halis doctrinæ præferunt. Hæc secta totam occupat Persarum regionem, quam Hismael Harduellis filius, cognomento Sophus, & huius posteri strenuè in hunc vsq; diem defendunt.

Lex Mahometi ex sectis multis mendicata.

2. sectæ Turcarum.

SEVERINVS. 71

Romanus patria, patre Labieno, tempore Heraclij: Vir singularis pietatis & religionis, amator pauperum, ab Isatio totius Italię hexarcho in pontificatu confirmatur; Tunc enim non habebatur rata cleri ac populi electio, nisi id Imperatores, aut eorum hexarchi confirmassent. Sedit anno 1, alij ponunt menses 11. dies 4. vacat sedes mens. 4. dies 30.

S. Natalis confessor, Romæ tempore Seuerini PP. claruit, vitæ suæ finem imposuit pridie calend. Nouemb. S. Natalis.

IOANNES 4. 72

Dalmata natione, patre Venantio. Sedit an. 1, alij 3. alij mens. 9. di. 18. vacat sedes mens. 1. di. 13.

Is Ioannes 4. thesauris Ecclesiæ, multa millia hominum redemit de seruitute per Histriam & Dalmatiam.

THEODORVS I. 73

Grecus natione, ex patre Theodoro episc. Hierosolymis oriundo, amator pauperum, largus, benignus super omnes, & multum misericors. Sedit ann. 6. mens. 5. adijciunt alij dies 8. vacat sedes di. 20.

MARTINVS I 74

Tudertinus prouincia Tusciæ. Hunc quidam volens confodere extracto gladio cecitate percussus est. Idem S. Pōtifex propter veritatem à Constantino 4. Imperatore (à Paulo hæretico sic persuasus) in exilium (circiter annum 643.) missus est. Sedit ann. 6. adijciunt alij mens. 1. di. 20. vacat sedes di. 28.

PP. Miraculosus.

Concilia.

1. Toletanum 7. episcoporum 38. explicit.
2. Lateranense episcopôn 200. contra Paulum Constantinopolitanæ vrbis episcopum hæreticum.
3. Toletanum 8.
4. Toletanum 9. episcoporum 16.
5. Toletanum 10. anno octauo Reccesiunthis Hispaniarum regis.

S. Iodocus S. Iodocus sub Constãtino filio Eraclij & Eudoxie, circiter annum 643. hæremiticam vitam elegit.

Rhodos à Saracenis capta, Sabellicus Enneade 8. lib. 8.

Rhodos expugnata. Plin. lib. 4. cap. 12. RHODVS Cycladum quæ circa Delum in circulo positæ sunt, insularum nobilissima (reliquę Sporades dicuntur, quod vndique per mare dispersæ sint) noningentorum ac viginti stadiorum ambitu patet, inter Asiaticas insulas tertia, prius Ophiusa, Stachia & Telchis appellata, in mari Carpathio Lycię, vel Cariæ & Aegypto opposita: Colossis olim dicta eadem, ab imagine Solis ærea decies septenum cubitorum alta, ibidem erecta. Quam nullo non die sol aspicit, id quod & de Syracusis Cicero (actione, in Caium Verrem, septima) tradidit. Gymnasium habuit Asiatica eloquẽtia, & Mathematicis studijs clarissimum. Ideo (vt Vitruuius lib. 7. scribit) Aristippus philosophus Socraticus, cum naufragio eiectus in Rhodiensium littus, animaduertisset Geometrica schemata descripta, exclamasse ad comites ita Pli. li. 5. c. 31. Strabo li. 14 dicitur: Bene speremus, hominum enim vestigia video. &c. Perhibent spinam esse Rhodi, qua sacratissimum Christi caput pupugerunt impij, dum coronam spineam vertici imposuerunt, quæ singulo anno, in die eo quo Christi passionis memoria in catholica nostra Ecclesia celebratur, vidente populo floreat, monstratur ea in vase translucido ex vitro, vt admittatur aspectus, nec oculorum acies posit obtundi, ante horam illam qua Christus crucifixus creditur, nulla spina ipsa motionem præfert, non coloris mutatio, non vlla adiectio in ea visitur, proximante tempore rubere incipit, & oculis omnium circumfusis atque cernentibus albus quidem flosculus in verticem paulatim exurgit, qui hora elapsa desinit & euanescit, hęc plus semel, tam mihi quàm Friderico Kẽpfio secretario ordinis, retulit Friburgi Brisgoiæ Illustris Princeps Georgius Schillingus ordinis Ioannitarum, vtriusque Germaniæ superattendens, &c. Eadem Rhodiorum insula à Christianis, Turcis expulsis, expugnata est sub Clemente quinto, anno millesimo trecẽtesimo nono. Postremò, hæc eadem antiqua Christiani imperij propugnatrix, post longã obsidionem in Tsuleimanni Turcę potestatẽ venit, anno 1523.

1523. 8.calend.Ianuar.De hoc cōflictu habes libros tres elegantissimos Iacobi Fontani Brugensis. Extat epistola Turcæ ad Magistrum Rhodi,quam libuit subijcere,apostaticis nimirū in confusionem qui cursum Cæsaris remorantur.

Solymannus Tsaccus Dei gratia, Rex Regum,dominus dominantium, maximus Imperator,Byzantij & Trapezuntis &c.Reuerendo patri Philippo Vilerio Liladamo,magno magistro Rhodi,equitibusq; suis & vniuerso populo.

Commouerunt me afflictissimæ gētis meę cōmiseratio,& summa iniuria vestra.Impero igitur vobis per celerē insulę & arcis Rhodiæ deditionem piè vltroq; concessa gratia,securè abeūdi cum omni preciosa supellectile,aut si libet manendi sub īperio meo,in nullo nec tributo quidem minuta libertate & religione vestra.Si sapitis, præferte amicitiam & pacem bello crudelissimo.Nam victos vi manent acerbissima omnia,quæ victi à victoribus pati solent,à quibus non defendent vos arma,domestica externaue auxilia, nec ingentes muri,quos radicitus euertam. Valete bene: Quod tunc demum fiet, si potius quàm vim amicitiam malueritis,quæ neque fraudi, neque dolo vobis erit.Iuro Deum,cęli terręq; autorem,iuro quatuor Euangelicę historiæ Chronographos,vicies quater mille prophetas lapsos è cælo, summumque inter hos nostrum Mahumetem adorandos, item manes aui patrisque,tum hoc sacrum augustumque meum imperiale caput.Ex regia nostra Constantinopoli,&c̄.ad institutum. Epistola Turcæ ad Magistrum Rhodi.

Episcopatus Argentinensis erigitur.

Sub Martino 1.præfuit & profuit S.Amandus,primus Argentoratensium Alsaticorum episcopus:ob virtutem merito amandus,anno Christi 596. obijt ex febre annō ætatis suæ 90. octauo eidus Februarij:Cuius meminit Robertus Gaguinus lib.3.de gestis Francorum. S. Amādus, episcopus.

Successores habuit S. Amandus in episcopatu Argentoratensi.

2 Iustum, an.2.
3 Maximinum,annos 8.sedit in episcopatu.
4 Valentinum,an. 5.
5 Solarium,an.6.
6 S.Arbogastus,Sigebertum vnicum filium Dagoberti suscitauit, rexit episcopatum an.27.obijt anno 668.
7 Rotharius.
8 Florentius Scotus, sub Leone 2. PP. obijt circiter annum 676.

Rathildæ filiæ regis Dagoberti visum restituit: rexit episcopatum annos 12.
9. Ansoaldus, an.6.
10. Biulfus, an.8.
11. Magnus, an.6.
12. Aldus, an.21.
13. Garoynus an.7.
14. Landebertus, an.6.
15. Rotharius, an.5.
16. Rodobaldus,an.3.
17. Magnebertus,an.5.
18. Labyolus, ann.7.
19. Gundoaldus, an.4.
20. Gando.
21. Vto,ann.6.
22. Vuiggernus.
23. Vuandelfridus.
24. Heddo,comes de Habspurg,anno 8.obijt,anno Domini 780.
25. Aulidulphus,an.10.
26. Remigius,Alsaticus patria,an.20.obijt anno Christi 803. 13. calend.Aprilis.
27. Recho,cænobium Aschole erexit, an. 8.
28. Vto.
29 Erlehardus,an.7.
30 Adelochus,an.10.
31 Bernoldus,præfuit an.7.
32 Vto,an.9.
33 Radoldus,obijt anno 878.præfuit an.7.
34 Grimoldus,an.7.
35 Radoldus 2.an.8.alij 10.moritur 11.calendas Decembris.
36 Regenhardus,an.12.mens.6.dormiuit sexto eidus Maij.
37 Baldramus aliàs Vualdramus,an.18.obijt pridie eidus Aprilis.
38 Otbertus, interemptus est,an.3.
39 Gotfridus,Caroli magni ex sorore nepos, mensibus 2. obijt 4. eidus Nouembris.
40 Richuinus,nobilitate præclarus,an.15.mens.6.
41 Ruthardus,ann.16.obijt anno 950.17.calend.May.
42 Vto,sedit annis 15. minus tribus diebus.
43 Erckenbaldus, consecrator 17. episcopôn, anno Domini 964. præfuit an.3.obijt 5.eidus Octobris.

44.Bal-

44 Baldus, præfuit ann. 30.
45 Vuilderolfus.
46 Altuicus, ann. 8.
47 Vuerenharius 1. præfuit annis 20.
48 Guilielmus 1. sub quo collegium iunioris Petri erectum est, circiter annum 1028. præfuit autem ann. 19.
49 Hetzelo.
50 Vuernharius 2. sub quo collegium S. Arbogasti extra muros Argentinenses erectum est, anno 1065. præfuit annis 14.
51 Theobaldus, an. 5.
52 Ottho, ann. 16.
53 Balduinus, mens. 2.
54 Cuno, an. 23.
55 Bruno, an. 1.
56 Gebehardus, anno 1130. claruit, præfuit annis 19.
57 Burckardus, an. 21.
58 Rudolphus, ann. 20. alij 17. præfuisse scribunt.
59 Conradus.
60 Henricus Billongus, annis 8. alij 16. præfuisse dicunt.
61 Conradus 2. ann. 12.
62 Henricus de Veringen, sedit annis 21. obij 5. eidus Martij, sepultus in capella sancti Andreæ.
63 Bertholdus, filius ducis Sueuiæ de Teck, ann. 15.
64 Henricus de Staheleck, ann. 22.
65 Gvualtherus.
66 Henricus de Gerolzeck, ann. 10.
67 Conradus de claro monte, à lanio occisus, anno 1299. 9. calend. Augusti, præfuit ann. 20. mens. 6.
68 Fridericus de Liechtenberg, ann. 6.
69 Ioannes 1.
70 Bertholdus de Bucheck, Danbacum & Bersam Argẽtinensis diocæscos, mœnibus cinxit.
71 Ioannes de Liechtenberg.
72 Ioannes de Linie.
73 Lambertus de fonte.
74 Fridericus de Blanckenstein, an. 15.
75 Burckardus de Lutzelstein, an. 2.
76 Gulielmus 2. de Diesch, annos 44. circiter annũ Christi 1439. obijt pridie nonas Octobris, sepultus in oppidulo Molse.
77 Conradus de Busnang.

78 Robertus dux Bauariæ, anno Christi 1449. Sepultus Tabernis Alsaticis.

79 ALBERTVS BAVARVS, anno Domini 1478. à Sixto 4. PP. primos omnium beneficiorum fructus extorsit: migrauit V. Pater & princeps, 2. feria ipso D. Bernardi, circa horam 4. ante meridiem, anno 1506. præfuit an. 27. mens. 9. di. 5.

80 GVLIELMVS ex comitibus Honstein, homo literatus & dicasta, à studio pacis minimè alienus, litium diremptor egregius erat: Quid enim gloriosius, quàm publicas offensiones moderatis consilijs & prudentia componere, sine cæde & sanguine? Electus est die 9. mensis Octobris, anno Domini 1506. Confirmatus Bononiæ 4. die Decembris à Iulio 2. pontifice Romano: Ordinatus in sacerdotem Tabernis Alsaticis, Dominica Reminiscere eodem anno. Idem vir integer, anno 1507. in festo D. Francisci applausu Argentoratensium introductus est: Quem comitati sunt viri illustres 19. vltimò tandem multis insumptis vigilijs & laboribus pro grege suo, vitam (laudabilis princeps) morte commutat, totius curiæ dolore: Præfuit & profuit an. 35. terrestre domicilium deseruit, ipso Apostolorum Petri & Pauli festo.

81 ERASMVS è familia illustri Baronum de Limpurg, integritate vitæ conspicuus, & præter absolutam eruditionem, exquisitæ diligentiæ: cuius pietas adfert non mediocre momentum ad glorificandum S. R. E. fidem, dum alit ac fouet, qui sterilibus agris non dedignantur inspergere semina doctrinæ catholicę. Electus autem est, anno redempti orbis 1541. circiter festum D. Laurentij, Nostra tempestate feliciter præsidet. In cuius Principis clemētissimi aula, viri insigniter docti plurimū enitescunt: Quorū primus CHRISTOPHORVS VVELSINGERVS Cancellarius, Sacratissi. LL. Doctor, & à consilijs, vir integerrimæ vitæ, quem ego (vt fas est) non secus & amo & colo meum parentem, quàm meas delitias, quàm deniq; ipsum meum Apollinē. Habet is egregius Doctor lateri proximum GEORGIVM VBELHERVM Secretarium Principis, virum multis egregijs laudibus ornatissimum: vt ex multis paucissimos recenseam, consultoque prætercam reliquos aulæ proceres, qui omnes, moribus ac vitæ probitate, admodum excellent, &c.

75 EVGENIVS I.

Romanus patria, ex patre Ruffiniano, circiter annum 650. Sedit ann. 2. (alij 3.) mens. 8. (alij 9.) dies 24. vacat sedes mens. 1. di. 28.

Carceres claustrales

Is PP. ad delicta clericorum punienda, carceres episcopis admisit. Habēt adhuc Monasteria & collegia Ecclesiastica suos locos priuatæ

secessionis

ſeceſsiones, hoc eſt, carceres clauſtrales, in quos relegantur monachi vel canonici aut vicarij ad pœnitētiam, pro ſuis criminibus commiſsis, peragendam. Sed temporibus noſtris recentioribus tam rarus eſt horum carcerum (maximè in collegijs) vſus, vt ferè in ludibrium venerint delinquentibus. O tempora.

Sub eodē Eugenio 1. Cabilonēſe conciliū in Gallijs celebratū eſt.

VITALIANVS, aliàs VITELLIANVS. 76

Campanus, Signenſis prouinciæ, ex patre Anaſtaſio, Conſtante imperante, circiter annùm 656. alij ponunt 653. ſedit ann. 14. men. 6. vacat ſedes menſ. 2. di. 13.

Regulam Eccleſiaſticam ac rigorem (vt mos erat) omnimodè conſeruauit.

Idem inſignis templis cantum inſtrumentalem, figuralem, & organa introduxit. Muſicę hucuſq; fuit vſus in ſacris, non vt inutilis voluptas, tanq̄ ludus quæreretur, ſed vt cantu animi redderentur tranquilliores, excitarentur ad cogitandum harmoniam diuinæ gubernationis, flecterentur ad motus aptos doctrinæ cæleſti, vt ille canit. Cantus inſtrumētalis.

Muſica diuini cecinerunt cantica vates,
Moſes cum multis Chriſticoliſq; viris.
Laudibus & ſancti præluſtria dogmata Pauli
Nos cupiunt ſummum concelebrare Deum.

Sic Dauid omnibus gētibus pacatis, religionis ſtudia complexus, hymnos trimetros edidit, & cum his pentametros verſus plurimos, qui ſabbathis feſtiſq; diebus ſacris ſolennibus canerentur: adiecis his decachordem citharam, & nabla 12. vocum cymbala: adhæc ærea, grandia quidem & lata, &c. Sabellic. Enead. 1. li. 10

Muſica turbatas animas, ægrumq; dolorem
Sola leuat, meritò diuumq; hominumq; voluptas:
Qua ſine nil iucundum animus, nec amabile quicquam,
Ad cuius numeros ſuperi vertuntur, & orbis,
Et cælo radiant ignes, quibus emicat ingens
Signifer, & leges præſcriptaq; tempora ſeruant:
Hac Phœbus, Phœbiq; ſoror, duce & aurea cæli
Aſtra ſuos agitant conſtanti fœdere motus.

μὲ κοινὸς γε τὴρ μαστικής.

Concilia.

Toletanum 11. anno 4. Bambæ regis Hiſpaniarum.

Bracarenſe 3.

Conſtantinopolitanum, contra Sergium.

Rex Perſarum cum vxore Cæſarea, & 40000. hominum Cōſtantinopolim proficiſcentes, baptizantur. Platina.

S. Ger-

S.Gertrudis. S.Gertrudis, filia ducis Brabantiæ agnoscitur.

Beda. V.Beda floruit.

S.Quintinus. S.Quintinus martyr, genere nobilis, ciuis Romanus, apud Ambianum vrbem sub Rictionario præside passus est, temporibus Diocletiani & Maximiani: circiter annum verò Christi 657. Pridie calend. Nouembris sanctæ animæ ergastulum, sedente in cathedra Vitaliano PP. leuatum est, Ambiani sepultus.

Eberschmünster. Sub Vitaliano & Dagoberto rege Francorum, erectum est cænobium Alsaticum, vulgò Eberschē monster, ditissima abbatia Argentinensis diocæseos, hac nostra tempestate presidet feliciter industrius & perspicax D. Mathias Kolerus Sueuus, omnium studiosorum mecænas.

77 ADEODATVS.

Romanus patria, vir religione & omni comitate præditus, monachismo addictus, temporibus Constantini Pogonati, circiter annum 667. sedit ann. 4. mens. 2. di. 5. vacat sedes mens. 4. di. 15.

78 DONVS.

Romanus patria, ex patre Mauritio, circiter annum 672. Sedit anno 1. (alij an. 2. alij an. 5.) mens. 2. di. 5. vacat sedes mens. 2.

Idem Donus PP. tantum doctrina & sanctitate vitæ adeò floruit, vt Rauennatum Ecclesiam iampridem à Romana segregatam, sedi Apostolicæ obtemperantem reddiderit.

Idem, clerum in varios ordines distinxit.

Atrium Petri marmore strauit.

Templa ædificijs ornauit.

Sub hoc, conuocata est synodus Cōstātinopolitana sexta (alij ponunt cœptam sub Agathone, sub Leone verò 2. absolutam) cōtra Sergium & consectarios. Qui impiè docuerunt vnam voluntatem & vnam operationem in dispensatione incarnationis Domini nostri IESV CHRISTI.

Sergius hæreticus.

Cap. 61. de sortilegis damnandis. Hæc eadem sancta synodus anathemate percussit, vniuersas dæmoniacas operationes. Hic iam ingens quæstio & rixa inter doctos occurrit, quam placet discutere breuibus, quantumuis extra sepes, & est hæc.

An Sagæ sint comburendæ.

Veneficæ mulieres v. cōburendæ. Exurgunt multi boni viri zelo Dei commoti aduersus sagas, qui eas, quum certo constet eas & mente & corpore alicui dęmoni peculiariter se deuouere, à Christi fidelium consortio excludendas, & tanquam zizania à tritico segregandas, igneque comburendas esse, existis

existimant. Et sanè multis in locis, ignis supplicio afficiũtur. Sũt econtra non parũ multi, qui misericordia moti sagarũ causam agere, easq; tutari conantes, nimium immisericorditer cum sagis agi contẽdunt. Dicunt enim, Sagas in hoc quod dæmoni se obligant, à corpore Christi resciſſa quidem membra Christi & Ecclesiæ alumnas fuisse. Iam quoniam Ecclesia nulli pœnitẽti peccatori, etiam maximo, gremium claudit: iniquum esse dicunt miseris mulierculis pœnitentiæ locum negare. Nec obesse, quod dæmoni se dicauerint (si modò pœniteant) quum sæpe multorum aliorum, qui sathanæ se tradẽtes & resipiscentes, suique delicti pœnitentiam agentes, ad Ecclesiæ misericordiam confugerunt, vitæ parcitum sit. Quin & necromanticos (qui & ipsi ex professo cum dæmonibus commercium habent) respicientes, gratanter sine vllo vitæ aut etiam corporis dispendio, ab Ecclesia recipi. Replicant sagarum aduersarij, sagas non ob id comburi quòd dæmoni se deuoueant, sed quia reipublicæ perniciosæ admodum existunt, homines & iumenta lædendo, fascinando, & innumera mala inferendo. Respondent sagarum tutores, hanc notam miseris mulierculis prẹter meritum inuri, quum certum sit eas huiusmodi facere non posse, & certissimum sit, hæc à diabolo (Deo permittente) hominibus contingere. Instant sagarum aduersarij, dicentes, Etsi nemo dubitet ea dæmonum ope hominibus mala inferre, tamẽ dæmones sagis seu instrumentis vti, sagas item sibi persuadere se hæc efficere; sicque si non potestate, saltem animo ardẽtissimo, quo perniciem hominum quærunt, meritò extremo supplicio afficiendas esse, quum in magnis & voluisse sat sit. Huiusmodi verò disceptationes de sagarum combustione, aliquando doctos viros inter se disceptare memini.

Iam verò vtri parti nobis assentiendum? Certè, pessimas istas mulieres extinctas potius, quàm viuas esse conducibilius arbitramur, cum propter multas alias, tum potissimum hanc ob causam. Si tanta facilitate ipsis ignosceretur, iam omnes anguli essent referti sagis, daretur ipsis occasio. Et si tantus iam est maleficarum numerus, quantumuis clam, quis non credat plures futuras esse, si tanta indulgentiæ fenestra ipsis largiretur? Et certè nulla de causa non censendum est, moueri tot graues viros, qui sagas igne tam inhumaniter absumendas præcipiunt. Quòd si nulla in ipsis inueniretur mortis causa, tamen vel hæc vnica sufficere mihi videretur, quòd cum dæmonibus rem habent, Exodi 22. sic scriptum legimus. Qui coierit cum iumento morte moriatur. Et Leuitici 20. Qui cum iumento & pecore coierit morte moriatur. Vtrum autem sit grauius delictum, cum iumento coire aut cum dæmone,

quis non videt? Postremò sagas vltimo supplicio, precipueq; igni ab sumendas esse, vel ex vnico Paulo conuinci potest. Sic enim S. Paulus scortatores alloquitur, dicens. An nescitis quod adglutinatur scorto, vnum corpus efficitur cum scorto? Ex istis verbis Pauli facilè colligitur, omnem concumbentem vnum corpus effici, cum eo cum quo concumbit. Maleficæ igitur cum dæmone concumbentes dæmonicæ fiunt, dæmonum autem supplicium à Deo ipsis destinatum ignem esse quis nescit? Sed ne temerè locutus fuisse videar, audiamus de hac disceptatione Doctissimum Tritenhemium, Abbatem Spanhemensem. Is πολυγραφεύς, quæstione quinta, postq̃ sagarum maleficia enumerauit, sic infert. Vnde non sunt vspiam tolerandæ, sed potius in omni loco funditus exterminandæ, omniũ creatore sic præcipiente, Maleficos non patieris viuere, Exodi 22. hæc ille. Ex hijs clarum factum esse arbitror sagas iustè comburi. Atque vtinam corpora solum igne absumerentur, animæq; Christo miserante, hoc igne purgatæ saluæ fierent. Quod faciat ille, qui potens est omnes seruare à peccato immunes & statuere in conspectũ gloriæ suæ incontaminatos: Cui soli seruatori nostro gloria & magnificentia nunc & in omnia secula. AMEN.

1. Corint. 6.

79 AGATHO.

Siculus patria, ex monacho pontifex creatur, circiter annum 673. vir adeo mansuetus & benignus, vt vniuersis hilaris & iucũdus comprobaretur, & tantæ sanctitatis, vt leprosum obuium factum osculo suo statim liberauerit. Sedit an. 2. mens. 6. dies 4. vacat sedes an. 1. mens. 5. vide Blondum lib. 9.

Concilium Toletanum 12. circa hæc tempora, anno primo Eringi regis.

Pestis vnde nascatur.

Pestilentia ingens ROMAE orta: Emanat autem nasciturq; pestilentia frequenter ex immenso frigore, & immenso calore, ex infectione animalium, aquarum, ex corruptione aëris, sępenumero aliunde, vtpote ab vtero matris vti hæreditario, conditione vel complexione corporis, malo regimine vitæ, dispositione loci & terræ, cæli, fructuum & frumentorum, hocq; genus rerum aliarum.

80 LEO 2.

Siculus patria, ex patre Paulo, vir in humanis & diuinis scripturis sufficiẽter instructus, Græca & Latina eruditus lingua, pauperum amator. Sedit mens. 10. di. 17. vacat sedes mens. 11. di. 21.

Pallium.

Is Leo 2. Pallia gratis danda censuit. Quòd pallium Archiepiscopis datur, institutum est non nouum iampridem natum, nec sub tempore Paschalis, qui vixit circa annum Domini 822. inducta est Pallij

receptio.

receptio. Sed res est, qua vsi fuerunt Romani pontifices etiā dudum ante tēpora Leonis 2. Quod certè probant ea quæ scripsit Gregorius Magnus ad Maximum episcopum Solonitanum Græcum, Sebastianum, Risinum: De Pallio Anastasio patriarchæ Antiocheno misso, dein ad episcopos Dalmatiæ aduersus Ioannem Rauennæ episcopum, ad Virgilium episcopum Arelatensem Brunichildem reginam Francorum, Leandrum Hispaniarum episcopum, quæ omnia in secundo, quarto & septimo registrorum Gregorij libris inuenies. Et Ioannes quintus pontifex Roman. ante octingentos annos librum scripsit de Pallij dignitate. Ex quibus omnibus manifestum est vsum Pallij rem non esse nouam. Sed nemo hic putet quòd tyrannicā exactionem tueri velim. Semper enim Simonem magum illum Samaritanum, omnesq; simul Giezitas, odi.

Idem PP. Pacem dare post Agnus Dei, statuit. Datur autem quadruplex hominibus pax propter quadruplicem discordiam: Prima erat inter Deum & homines, propter præcepti transgreſsionem. Secunda, inter angelos & homines, propter Adæ & Heuæ eiectionem, cuius meminit Gregorius, dicens. Quando extranei eramus à Deo, extraneos nos angeli deputabant. Tertia, inter homines & homines, propter diuersarum legum æmulationem. Vltima, inter carnem & spiritum, propter mutuam altercationem, primò enim spiritus corrupit carnem, & nunc caro corrumpit spiritum. Pax, post Agnus Dei.

Idem, anathematizauit Macharium Antiochenum episcopum & consectarios, volentibus vnam tantùm in Christo voluntatem fuisse.

BENEDICTVS 2. 81

Romanus patria, vir in rebus diuinis doctiſsimus, cuius vita concordabat cum nomine. Sedit an. 1. menses 10. Alij ponūt men. 12. vacat sedes mens. 2. di. 15.

Is electionem pontificis liberam à Constantino impetrauit.

IOANNES V. 82

Syrus natione, vir singularis religionis & mãsuetudinis, Constantino Pogonato Imperat. circiter annum 685. sedit an. 2. alij ponunt annum vnum. vacat sedes. di. 2.

Idem, summum pontificē consecrari ab Ostiensi, Portuensi & Veliterno episcopis, voluit. Consecratores Papæ.

CONON vel ZENO. 83

Thrax natione, vir deuotus, qui nunquam se causis ac actibus secularibus immiscuit. Sedit, imperante Iustiniano, mens. 11. vacat sedes menses 3.

S. Kilianus, cælestis sapientiæ præco, claruit anno 688. S. Kilianus.

Sub eodem PP. Pertharis rex Longobardorum Italiæ præfuit.

84 SERGIVS I.

Antiochenus patria, vir magnæ ſanctitatis, circiter annum 681. adijciunt alij annos 8. Sedit ann. 13. ponunt alij annos 14. vacat ſedes menſe 1. di. 20.

Agnus Dei, Miſſæ adijcitur. Idem, AGNVS DEI Miſſæ adiecit. Quod tamen inſtitutum Cornipolitanus Leoni 2. adſcribit. Dicitur autem Agnus Dei, magis quàm Ieſus vel Chriſtus in ſacratiſsima illa Miſſach.
Primò propter veritatis repræſentationem factam in immolatione agni paſchalis. Secundò, propter veritatis prænuntiationem oraculi prophetalis: Emitte agnum dominatorem de petra deſerti. Tertiò, propter veri Agni oſtenſionem digito præcurſoris. Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Quia igitur Chriſtus in hoc ſacrificio immolatur, qui fuit in lege per Agnum figuratus, ſub nomine Agni prophetatus, à Baptiſta demonſtrante Agnus appellatus, conuenienter ad horum rememorationem, & fidei teſtificationem, dirigitur oratio ad Chriſtum ſub nomine Agni, ſub quo totupliciter figuratus eſt, prophetatus ac demonſtratus: reliqua vide in meo Tyrocinio nuper diuulgato.

Cedoaldus rex conuertitur. His diebus rex Angliſaxonum Cedoaldus, ad Chriſtum conuerſus eſt, & tendens Romam, à B. Sergio PP. baptizatus, Petrus nominatus eſt: Is adhuc in albis exiſtens, vitam temporalem finiuit, recepturus à Deo ſine fine perpetuam.

85 IOANNES VI.

Circiter annum 690. Græcus natione, ſedit an. 3. vacat ſedes menſe 1. di. 19.
Hac tempeſtate Saraceni occupata Lybia & Aphrica, tranſmiſſo Atlantico freto, omnes Hiſpanias, præter Aſtures & Cantabros, occuparunt.

Floruerunt.

Strabo } V. Bedæ fratres.
Haymo }

86 IOANNES 7.

Græcus natione, ſedit an. 2. ponunt alij annos 3. menſ. 7. dies 8: vacat ſedes menſ. 3.

Iſti duo Ioannes 6. & 7. vitæ integritate conſpicui extitere: Quorum vnus martyr. Alter oratorium B. MARIAE conſtruxit.

Cœnobiũ S. Mathiæ Treuericũ. S. Matthiæ magnificum extra muros Treuerenſes cœnobium monachorum Benedictini inſtituti, inchoatum eſt circiter annum Chriſti 700.

Soſi-

SOSIMVS qui & SISINIVS. 87

Syrus natione,sedit di.20.vacat sedes di.17. 88

CONSTANTINVS I.

Natione Syrus,circiter annum Christi 700.Sedit ann. 7. adijciunt alij di.15.vacat sedes mens.2.

Is PP.statuit ne imperatoris hæretici nomen publicis aut priuatis scriptis reciperetur.

Sub Constantino 1.PP.celebratum est concilium Toletanum 13. anno 4.Eringij regis.

Huic pontifici Romano Iustinianus Imperatorum primus Constantinopolim venienti pedes osculatur.Mos deosculandi pedes pontificum,ne longè exempla petamus,à Christo præceptore nostro cœpit.Is summus sacerdos & pontifex maximus tulit,vt mulier quę erat in ciuitate peccatrix,sicut testis est Lucas,sibi pedes primum flens lachrymis rigaret,capillisq; tergeret,ac deinde deoscularetur, veluti apud Hebræos mos fuerat Christos Domini venerari. Pedes pontificū deosculādi mos vnde manarit.

Philippus Bardesanes 70 imperator,occiso Iustiniano & Tiberio eius filio,in hæresim Homousij lapsus, à Constantino pontifice Romano scismaticus declaratur,Sabellicus 8.lib.7.

S. Osvualdus claruit,circiter annum 705.temporibus Tiberij 3. S. Osvuald.

Cella Monachorum,hodie Ethonismonasterium, Benedictini instituti,vetustissimum cœnobium ad Nigram syluam prope Kentzingum non procul à Rheno situm, fundatum legitur circiter annum Christi 700.à Vuiggero,vel Vuigerno episcopo Argentoratensi. Ethonis monasterium.

GREGORIVS 2. 89

Romanus patria,ex patre Marcello,circiter annum Christi 708. vir diuina scriptura eruditus,facundus eloquentia,constans animo, ecclesiasticorum dogmatum defensor,& contrariorū fortissimus impugnator,imperante Leone iconomacho Imperatore.Sedit ann.16. mens.8.di.20.alij ponunt an.17.mens. 9.di.12.vacat sedes di. 15.

Sub Gregorio 2.synodus Augustæ Vindelicorum celebrata est, circiter annum 710.huic interfuit S.Bonifacius.

Idem PP.multos Germanos baptismi causa venientes ROMAM suis manibus baptizauit.

S.Bonifacius Apostolus Germaniæ,hisce temporibus Archiepiscopus Moguntinus,ætatis suæ 60. circiter annum Domini 755. à Frisijs occisus est,Sabellicus En.8.lib.7. S. Bonifacius.

Is idem Gregorius 2.Leonem 3.Imperator. fanatico spiritu percitū,per literas admonuit,vt omissis quorundā improborū erroribus, verā tandē amplexus religionē, abolere diuorū imagines desineret. Imagines sacras Leo 3. Imp. aboleuit.

Cœnobium Murrbacēſe

Murrbachiū, vel Mortvuegium, antiquitus verò peregrinorum viuarium dictum, cœnobium Benedictinæ profeſsionis, in ſuperiori Alſatia, ad montana Voſagi ſitum, fundatum legitur anno 724. alij 730. Præſidet hoc noſtro ſeculo illuſtris & pientiſsimus princeps IOANNES RVDOLPHVS Sthor, liberalitatis & doctrinæ dotibus Reuerendiſsimus.

Augiadiues

Augia diues, vulgò die Reichalo, olim Sindleoſana, fundatur anno Chriſti 724. à S. Pirminio epiſcopo.

Gēgebacēſe cœnobiū.

Gengebacum cœnobium tranſrhenanum prope Nigram ſyluam, extructum eſt hac tempeſtate, circiter annum Chriſti 724. Cœnobitis hodie ſumma cum laude præeſt abbas GISEBERTVS, ſtudioſorum omnium mecænas, verè pius & integritate vitæ conſpicuus.

Inundatio maxima ROMAE illis temporibus: ſimilis inundatio ſub Pelagio 2. ſimilis item, ſub Clemente 7. anno Domini 1530. die 8. Octobris. Similis inundatio Tyberis Romæ viſa eſt anno 1557. die 14. Septembris, circa tertiam horam poſt meridiem.

90 GREGORIVS 3.

Syrus natione, ex patre Ioanne, vir mitiſsimus, profundus in diuinis ſcripturis: Græcè & latinè eruditus. Sedit an. 10. menſ. 8. alij ponunt an. 9. di. 25. vacat ſedes di. 9.

Iconomachi & Iconoclastæ condemnati.

Is PP. ROMAE ſynodum celebrauit, in qua prope M. interfuiſſe leguntur epiſcopi, vt Pighius ſcribit. In hac Leonem Imperatorem (nunq̄ enim ſibi conſtans græca leuitas & mobilitas) cum ſuæ impietatis aſſertoribus, Eccleſiaſtico anathemati ſubiecit, & peſtem illam Iconomachorū à Feliciano circiter annum 374. reſuſsitatam, & damnatam in ſynodo Conſtantinopolitana, ſub Theodoſio ſeniore atro carbone notans, Eccleſiaſticæ cenſuræ mucrone iugulauit, circiter annum 718. Hanc Felicianæ hæreſeos progeniem (hiſce deploratiſsimis temporibus) mundi huius magnipotens dux ac deus Satan è vaſto pelagi gurgite emiſit in orbem, per ſatellitem ſuum Carolſtadium, qui propterea proſcriptus eſt ex Saxonum limitibus, ſollicitante Luthero diro apoſtata, is vel in hac parte probè ſenſit, pro viribus hæreſi Felicianæ reſtitit: Verba Lutheri contra Carolſtadium hæc ſunt. Imagines (inquit) rememoratiuas aut teſtimoniales, ſicut ſunt imagines crucifixi & ſanctorum, probatum eſt eſſe tolerandas, etiam in lege, & non ſolum tolerandas, ſed quamdiu memoria & teſtimoniū in eis durat, tūc ſunt laudabiles & honorabiles, ſicut ſtatuæ Ioſuæ & Samuelis, hæc Lutherus. In eo quoque Cinglici ſuam inſulſitatem apertius etiamnum produnt, emotæ mentis homines, cum garriūt. An non videtur magna ebrietas, quādo totus

Felicianus error nouiter reductus & retectus.

orbis

orbis abominabilissimas abominationes manibus ac pedibus amplexatus est. Adde quod contra tam apertissimas scripturas, tam scripturæ quàm Patrum, orbis illas recipit: quales sunt, diuorū cultus & inuocatio, statuarū sumptus & veneratio: hæc illi. Quapropter ne ignaui ac desides Epimenidis (quod aiunt) somnum dormire videremur, vtq; ocij rationē aliquam darē, paucis quo antidoto cōtra impios Capharnaitas Iconoclastas vtatur Ecclesia me expediam. Nec propositū nobis, pio lectori fucum, quod hoc hominum genus facere videtur, ambitiosa vtilibus præferētes, & sanis ac mediocribus tumida & grandia, parati enim sumus iuxta aut quæ studio ac diligentia adsecuti sumus, candidè omnibus impertiri, aut quæ nescimus, ab alijs ingenuè discere. Porrò quo magis studium nostrum agnoscas lector, gratuita hæc est omnis synceraq;, non seruilis aut mercenaria, quandoquidē non eo huc animo cōcessimus, vt lucrū aliquod ex hoc labore atq; ocio potius, stipesq; colligeremus, sed vt omnes & singuli haberent quo se tuerentur aduersus nouitios Vualdenses & Iconoclastas. FORMVLAM FINGENDAE similitudinis Dei, quo eius memoriam facilius animo cōplecteremur, ipsemet Deus refrigerium animarum nostrarū præmonstrauit: Licet enim gēs Iudæa esset propensior in eidololatriam, tamen imagines aliquas Deus eis præcepit. Exodi 25. & Num. 21. loquutus est Dominus ad Moysen, fac serpentē æneum, pone eū pro signo. Fuit autē Nebas Ha Nehoseth datus, vt signum diuinæ potentiæ, donec veniret longò post tēpore Christus seruator, qui vt Apostolus ait, Dei imago est. Quòd verò Ezechias serpentem destruxerit æneum, quem antea Moyses ex mandato erexerat, causa fuit populi huius eidololatrantis abusus, siquidem adolebant ad tempus illud vsq; filij Israhel incensum, vnde si cōstaret de abusu alicuius imaginis illa deberet aboleri: Ne ergo hominum fides infirmaretur, & post hac citius declinaret, ad pristinum cultum populum turpiter lapsum reducens, sustulit serpentem, non quia imago, sed quia iudæi adorabant. Simili modo in suis edictis stimularunt imaginis cultum (quamuis Nicenæ synodi auscultatores comprobassent definitiuam sententiam) Valens & Theodosius Augusti Imperatores, ne abusus seu eidololatria, aut totalis auersio conspurcaret agrum Dominicum, ad hunc modum scripsere præfecto prætorio. Cum sit nobis cura diligens in rebus omnibus superni nominis religionem tueri, signum saluatoris Christi nemini quidem concedimus, coloribus, lapide, aliaue materia fingere, insculpere aut pingere, sed grauissima pœna eos mulctando qui contrarium decretis nostris & imperio quicquam tentauerint, &c. Nam queadmodum

Imaginum vius.

Hoc est, serpens æneus.

4. Reg. 18.

imaginum exuperans cultus eidololatria est,ita iconoclastarum pertinax detestatio hæresis est. Sic etiam quemadmodum reliquiarum abusus execrabile scelus est,ita earundem irreuerentia detestanda hęresis est,quæ quondam à Vigilãtio Gallo progenita, ab Hieronymo profligata,nunc rursus vna cum imaginum expugnatoribus repullulascere apud Germanos quosdam incipit.Instruunt itaq; imagines simplices,quia in ipsis ignorantes vident quid sequi debeant, atq; in hijs legunt,qui literas non didicerunt,quibus conspectis ad Dei contemplationem trahuntur,non discriminantes pietatis partem ab impietate:Admonent inquam scientes,afficiunt omnes,prosunt. Dum enim intuemur imaginem crucifixi aut Christi resurgentis, statim reuocantur nobis in memoriam(animus enim monitor)saluifica mors Christi,& gloriosa eius anastasis seu resurrectio,quarum rerum memoria vtilis est & pernecessaria. Et quis tam dissolutus, tantaq; audacia præditus est,qui velit positiue dubitare seu aliter somniare vel cogitare de imaginum cultu,quàm demum sit tot longè sanctissimorum decreto constitutum? Quis nescit, Niceæ factum esse conuẽtum trecentorum quinquaginta(alij 18.)episcopôn,sub Constantino Pio, & ad hunc ex omni terra viros sanctos & eruditos confluxisse, vt semel decerneretur,essentne diuorum imagines templis restituendæ, aut res in omne tempus abolendæ? Sed quia inter cunctos satis constabat,Deum ab initio simulacrorum fingendorum præmonstratorem fuisse,ac postea statuas ipsas tam Deo quàm hominibus preclaris positas,partim causa memoriæ eorum retinendæ, partim incendendi ad virtutem animum illorum per imagines,admiserunt imagines:Cuius synodi decreta sequens schediasma clarè exprimit.

Euseb.lib.7

Anno Domini 334.

Nam Deus est quod imago docet,sed non Deus ipsa.
Hanc recolas,sed mente colas,quod cernis ipsa.
Effigiem Christi cùm transis pronus adora.
Non tamen effigiem sed quod designat honora.

De sanctitate verò Nicenæ concilij S.Gregorius ita memorat. Sicut sancti Euãgelij quatuor libros,sic quatuor cõcilia (Nicenum, Constantinopolitanum,Ephesinum,Chalcedonense) suscipere & venerari me fateor,hæc tota mente complector,integerrima approbatione custodio,quia in ijs,velut in quadrato lapide,sanctæ fidei structura consurgit,& cuiuslibet vitæ cõmunis atq; actionis norma consistit,&c̃.Hinc igitur natũ, vt meritò tam ipsi Seruatori,quàm eius sanctis statuas,& in tẽplis poni, & venerationi haberi consueuerint catholici.Ac quoniam eiusmodi diuorum memoria vt certo exẽplari præ oculis posito,quam nobis imagines iugiter representant,ad virtutem

Concilia 4. velut 4. euãgelia recepta.

Imagines Christi & diuorũ quare in tẽplis ponantur.

tutem & imitationem excitantur homines, atque imaginis honor, vt Basilius inquit, ad exemplaris transfertur honorem, idcirco patres eam consuetudinem non modò admiserunt, sed etiam authoritate sextæ synodi, quæ Constantinopoli habita est, imperantibus Constantino & Iustiniano II. ipsius Constantini filio, vt in decretis Canon. patet, confirmarunt: vt scilicet imagines sacræ diuorum in templis haberentur, magnaq; veneratione colerentur, vtpote quæ imperitioribus loco sacrarum literarum forent. Sed audiamus quid veteres de imaginum vsu senserint. Eusebius (lib. 1. cap. 13.) refert Christon misisse imaginem faciei Abgaro Edessenorum regi: postq̄ is resciuerat Abgarus, ἰησοῦ (qui Christus est) metaphysica & supernaturalia exercuisse inter suos, scripsit ad eū (tenebatur enim grauissimo morbo) suppliciter rogitans, vt se sanatū veniret, cui Seruator per Ananiam tabellarium, qui Abgari literas tulerat respondit, se postq̄ assumptus esset missurum vnum ex suis discipulis, qui postea officium erga Abgarum præstaret: Interim dum Toparcha expectando nuncium salutis, iam moræ haud satis patiens, decreuit mittere zographum, qui formam eius fingeret deliniaretq;, sed pictor cum ob vultus splendorem id efficere nequisset, fama est ad faciem sudariolum seu lintheolum (asseruatur Genuæ in fabrica S. Bartholomei) admouisse, & illi suam effigiē impressisse diuinitus, atq; mox misisse ad Abgarum, quo pium regem consolaretur, hæc Eusebius, claruit anno 341.

Et constans opinio est, Lucam Ecclesiasticum pictorem pinxisse in tabellis aliquot figuram παρθένου deiparæ qua illa erat, quæ hodie Patauiæ in collegio S. Iustinæ virginis, tā sanctissimè custoditur, quàm religiosissimè colitur, &c.

Christum seruatorem nostrum, Petrum item & Paulum effigiatos fuisse à veteribus Christianis, testatur item Eusebius noster historiæ suæ lib. 7. cap. 14. & ait: insignia veterum reseruari ad posterorum memoriam, illorum honoris, horum verò amoris indicium est.

Apud Alexandriam, crucis Dominicæ signum vnusquisq; in postibus, in ingressibus, in fenestris, in parietibus, columnisq; depictū habebat. Histor. Eccle. lib. 11. cap. 29.

Credo (ait Augustinus de consens. Euangel. lib. 1. cap. 10.) quòd (ethnici) pluribus locis simul Petrum & Paulum cum Christo pictos viderunt, quia merita Petri & Pauli, etiam propter eundem passionis diem, celebrius & solenniter Roma commendat.

Signum venerandæ crucis in altario positum, & in summa veneratione à Christianis habitū, apparet ex Tripar. histor. lib. 2. cap. 19.

Iulianus Apostata, crucis signo frontem signans, dæmonem abegit,

git,etiam nolens:vide Tripart. histor.lib.6.cap.1.

Et diuæ Mariæ Virginis imaginem apud Christianos honorificè habitam, apparet ex Tripartitæ historiæ lib.9.cap.9.

Habent Christianorum arcana (inquit Augustinus de visitatione infirmorum lib.2.cap.3.) illius Dominicæ crucis, quasi quoddam venerabile monimentum, quod de crucis ipsius imaginatione crucem cognominant, quod & nos enim veneratione dignissimum fatemur, & ad recordationem crucifixi veneramur, hæc ille.

Vindicta Dei in pictorem blasphemū. Cum pictor quidam pingere Saluatorem secūdum similitudinem Iouis præsumpsisset, arefacta est manus eius, quem peccatum suum confessum, sanitati pristinæ restituit Gennadius episcopus Constantinopolitanus, vide Historiam Ecclesiasticam Necephori sub Leone Imperatore pag. 600.

Vsq; adeo de cruce non erubesco, vt non in occulto loco habeam crucem Christi, sed in fronte portem, inquit Augustinus in Psal.141.

Interrogare cœpimus (inquit Constātinus Imperator, in confessione suæ fidei) Syluestrum, vtrum ipsorum Apostolorum (Petri & Pauli) imaginem expressam haberet, vt ex pictura disceremus, hoc est, quod reuelatio docuerat. Tunc idem venerabilis pater imagines eorundem Apostolorum per diaconum suū exhiberi præcepit, hęc ille.

Gregorius magnus lib.7.epistol.53.ad Secundinum seruum Dei inclusum, sic scribit. Scio quidem quòd imaginem Saluatoris nostri non ideo petis, vt quasi Deum colas, sed ob recordationem Filij Dei in eius amore, cuius te imaginem videre consideras. Et nos quidem non quasi ante diuinitatem ante illam prosternimur, sed illum adoramus quem per imaginem, aut natum, aut passum, sed & in throno sedentem, recordamur: Et dum nobis ipsa pictura quasi scriptura ad memoriam Filij Dei reducit, animum nostrum aut de resurrectione lætificat, aut de passione demulcet.

Idem S. Gregorius mag.lib.7.Epist.109.ad Serenum episcopum Massiliensem scribit, pterea indico dudū ad nos peruenisse quòd fraternitas vestra quosdam imaginum adoratores aspiciens, easdem Ecclesiæ imagines confregit atq; proiecit, & quidem zelum vos, ne quid manufactum adorari posit, habuisse laudauimus: sed frangere easdem imigines non debuisse iudicamus: idcirco enim pictura in Ecclesijs adhibetur, vt hi qui literas nesciunt, saltem in parietibus videndo legant quæ legere in codicibus non valent. Tua ergo fraternitas & illas seruare, & ab earū adoratu populū prohibere debuit: quatenus & literarū nescij haberēt vnde scientiam historiæ colligerent: & popu-

& populus in picturæ adoratione minimè peccaret, hęc Gregorius: claruit anno Domini 600.

D. Hieronymus, de Paula Romana muliere, in hæc verba prorumpit. Quę cuncta loca tanto ardore ac studio circumiuit, vt nisi ad reliqua festinaret, à primis nõ posset abduci: prostrataq; ante crucem quasi pendentem Dominum in cruce cerneret, adorabat. Ingressa sepulchrum, resurrectionis osculabatur lapidem, & ipsum corporis locum, in quo Dominus iacuerat, quasi sitiens desideratas aquas, fideli ore lambebat. Paula.

Et Beda inquit. Imagines Dei fieri in Ecclesia Domini, nulla diuina litera vetuit.

Quia non omnes norunt literas (inquit Damascenus de fide orthodoxa, lib. 4. claruit anno 496.) neq; lectioni incumbunt, patres nostri censuerunt, veluti quędam trophęa, hæc in imaginibus repræsentare ad promptam memoriam, hæc ille. Quid obsecrò hisce verbis dilucidius, clarius ac manifestius esse posset? Iam verò quis nescit Deum opt. max. pręcepisse adorare scabellum pedum eius? vt consulto prætercam arcum fœderis in nubibus cæli, Genesceos nono capite. Phase, Exod. 12. Virgam, Num. 17. tabulas, Exod. 40. Mannã, Exodi 16. lapidem Iosue, Iosue 24. lapidem Samuelis, 1. Sam. 17. & reliqua signa à Deo nobis relicta & præfigurata.

Dominus mulierculam fluxum sanguinis patientem tanta veneratione passus est à tergo fimbriam inconsutilis tunicę tangere, perindeq; exosculari, Nunquid & hæc inanimata creatura? &c. Matth. 9.

Sic Lactantius manifestè demonstrat, quàm maximè aberrent illi, qui post intuitũ imaginis nõ protinus dirigunt mentem ad Deum, inquiens. Vestes igitur, gemmas, & cætera quæ habentur in præcio, si quis putat Deo chara, is planè quis sit Deus nescit, ni putat voluptati esse res eas, quas etiam homo si quis contempserit, iure laudabitur, hęc ille.

Quòd verò cruces, vexilla, circa dies Paschales in templis erigun tur, id ea de causa fit, vt triumphus Christi, qui à morte insigniter resurrexit, solenniter repræsentetur, nam quemadmodum ethnici signa militaria quę deuicto hoste cepissent, vt certa victorię signa, in triumphis portabant, referebãtq; inter cætera honorum monumenta. Sic nos Paschali tempore, vexilla in sacrorum pompa deferimus, in templisq; suspendimus. Quo quidem tempore rex ille noster fortissimus Sampson, Ionas & Leo Iuda mortis contractibus viribus, pede cõculcans tartara, soluit à pœna miseros, victorq; de funere surgens triumphauit pompa nobili. Hanc etiam crucem ceu ipsius humanæ instau Iudicum 6. Ionas 2. Apocaly. 5.

rationis

rationis instrumentum prisci illi suscepta fide Christum, vt par est, arbitrantes Deum esse, debita veneratione prosecuti sunt, suis omnibus insignibus prætulere, vti salutare signum extollentes, quod & idem Imperator Constantinus & sibi & exercitui supernè monitus impressit, anteq̄ victoria contra Maxentium potiretur, labarumq; in Christi crucem commutauit, de quo signo & Casiodorus & Ruffinus meminere. Atque Aurelius Prudentius contra Simmachum tali carmine. Christus purpureum signati textus in auro. Signabat Labarum. Quid autē sit non temerè fortasse reperies, præter q̄ apud vnum Sozomenem in historia. Bellicum enim signum prodit inter alia preciosissimum, quod & præcedere Imperatores & à militibus adorari solebat, mox commutatum à Constantino in signum crucis fuisse. Quod postea signum crucis Theodosius (vt in codice iuris ciuilis est) in solo vel in silice, aut in marmore humi posito insculpi, ne hominum pedibus tereretur, lege prohibuit.

Labarum quid.

Nec hic Romani, gentiles olim, prætereundi sunt. Hi orbis domini quondam & virtutum amantissimi, autoribus Q. Maximo & P. Scipione, morituri iubebant, suas & rerum quas prçclarè gesserant imagines in loco editiore erigi, vt posteri illa videntes, ad easdem virtutes prouocarentur, vtpote non inscij exempla maximè ad vitæ institutionem conducere, quod & illi planè experiebantur, cum vel sibi ex maiorum imaginum intuitu vehemētissimè animum ad virtutes accendi videbant: Non tamen statuas (ab hominibus fusas aut sculptas) æreas, metallicas, cedrinas, vitigineas aut Tiliaceas, tantam in se habere vim asserimus, sed memoriam rerum gestarum eam flammam egregijs viris in pectore crescere, secundum illud Socraticum.

Sallust. in proe. belli Iugurthi.

ὧν τὰς δόξας ζηλοῖς, μιμοῦντας πράξεις.

Id est, Quorū æmularis gloriā, eorū res gestas imitare.

De imagine memoratissima Ialysi, Protogenis manu factā, meminit Plin. natur. Histor. lib. 35. cap. 19. & Gellius Noct. Attica. lib. 15. cap. 31. erat autem hæc erecta in laudem egregij Ialysi, iuxta illud.

ζήτει σεαυτῷ δόξαν ἐγκαταλιπεῖν.

Marcilius Acilius Glabrio duumuir, statuam auratam in memoriam patris Glabrionis posuit, T. Liuius decad. 4. lib. 10.

Sic Mercuriales illç statuæ quondam, & nunc ferreæ istæ aut ligneæ manus, quas crucibus in biuijs affixas videmus, indicant viatori, qua vertendum sit iter, sunt enim planè τεκμήρια, id est, indicia seu signa.

Sic Artemisia luctu atq; desiderio mariti Mausoli flagrans, molita est ingenti impetu operis, conseruandæ mariti memoriæ causa, sepul-

ſepulchrum illud memoratiſsimum manibus Mauſoli dicare, Gelc lius lib.10.cap.18.Strabo lib.14.Mela lib.1. Plinius lib. penultimo cap.1.Herodotus lib.7.Lucanus lib.8.&c̄. Nec exiſtimandum hic, quod ſtatuas gentilium ſanctorum in cælo triumphantium imaginibus comparare velim.Nos Chriſtianos non debent gentilium exempla ad æmulandum adducere:ſed eorum,qui purè ac germanè Chriſtum exprimunt,potiſsimum Chriſti ipſius crux ſaluifica qui nos per hanc ad ſe inuitat,1. Ioan. 13. Si quid verò eſt inter gentiles probè, mitè,piè,ſanctè actū,tantò nos excellentius præſtare conuenit, quantò excelſior eſt noſtra conditio,qui baptizati ſumus,luſtratiq; ſanguine illius,quem Pater dedit inſtauratorē priſcæ perfectionis,qua non longè ab angelis diſcedimus.

Imagines ſanctorum in cælis triumphantium , in hodiernum vſq; diem venerantur Moſcovuitæ,vide commētarios D. Sigiſmundi Liberi, Baronis.

Etiam extremi populi crucis figuram obſeruant, id quod confirmat Franciſcus Fernandes Cordubenſis, ſcribens in hæc verba. Hi (Iucatanæ inſulæ inhabitatores)templa frequentant,ſumma fide negociantur,imaginem crucis venerantur & ornant, cum interrogantur,vnde id habeant,per interpretes reſpondent, tranſijſſe aliquādo hominem quendam formoſiſsimum per eos tractus,qui eis id inſignè in ſui memoriam reliquerit,&c̄.

Qualiter autem Euangeliſtæ noſtri recentiores,mortuos deuorarint,atq; eis prohibuerint gratiam,quomodo ſanctorum ſuffoderint monumenta,reliquias ſubuerterint,deſpuerint,& ridiculo habuerint Eccleſias,tumultuauerint,in campis ſtatiūculas,ne quis peregrinans paſsionis Domini commoneretur,lapidem Iacobi,ſaxum Ioſue,cunctos lapides teſtimonij,vota in vniuerſum omnia comminuerit, catholico lectori perpendendum relinquo.Quibuſdam locis, crucifixi Domini ſtatuis laqueos collo iniecerunt,atq; quod ad Felicianorum attinet hæreſim,intermiſere in totum nihil,qui tamen Feliciani ante annos ſeptingentos & vltra,temporibus Caroli in Oriente in Nicæa Bythiniæ,Francofurti item in Germania cis Mænū, vt errantes atq; hæretici condemnati ſunt.Nullam inquam Chriſti aut D.Virginis Mariæ imaginem,nullam ſuper tabernaculum ex linguis oliuarum cherubin,aut quamuis depictam non exturbauere imaginem.At verò ſigillorum ſuorum,& monetarum Cæſaris imagines,inſignia ſua, & quæq; Herculis,Martis, Priapi, nephandæ & Veneris,Lutheri, Hutteni,& id genus,manere permiſerunt.O dedecus Chriſtiani nominis ſempiternum.Fatemur quidem ingenuè,illicitas & immoderatas præ-

Genes. 28. Ioſue 24. 3.Reg. 6. Matth. 28.

tas præuaricationes quasdam potuisse obrigisse in hac sacrarum imaginum vsu, quæ sedulo reprimendæ sunt, ab eis, ad quos ex officio spectat castigatio, ne submota correctione seuera, deterius huiusmodi malum inualescat, At propter modicas prolapsiones indoctæ plebeculæ, non debuissent Iconoclastæ in totum Ecclesiasticum ordinem & pia instituta distringere calamum, & tragica bucca detonare, tanquam omnes & singuli hoc morbo laborarēt, dereliquit enim adhuc sibi Dominus septem milia virorum in Israël, qui non curuauerunt
3.Reg 19. genua sua ante Baal. Ita sanè & permultos (quos nouit) sibi reliquit Dominus Deus & seruauit in Ecclesia sua sancta sacerdotes & sacramentorū mysteriorumq; Dei dispensatores, qui non curuauerunt genua sua ante Mammona, cum scriptum sit. Honora Deum ex tota
Eccles.7. Matth.4 Mar.1. Lucæ 4. anima tua, & honorifica sacerdotes. Et Deutero.6. Dominum Deum tuum adorabis.

Author quid sit imago contemplatori loquitur.

Me qui conspicis insolens figuram,
Cordis nolo putes notam superbi:
Sed presſi indicium Dei clientis
Cuncto nomine se nihil putantis,
Qualis esse decet pios ministros,
Pendens in cruce sanguinem beatum,
Quibus pro Dominus suum refudit.
Sum non ipsa quidem malos imago
In vsus depicta, velut putatur.
Audi nunc breuibus, feram intuenti
Quid sim, quidq; velim, & tibi placebo:
Quæ non complacui prius repulsa.
Tantùm corporis vmbra sum caduci,
Mortalis speculum & patens figuræ,
Illum qui fieri suo ore iussit.
Hoc semper moneo, velut fidelis
Ancilla, & facie indico quid ipse,
Vel quo sit genitus, futurus aut quid:
Pro quo, quem refero, mihi solet iam,
Grates multiplices Deæ actitare.
Viuas Nestoreos dies in æuum
Spectator, valeas per omne seclum.
Et discas melius mihi fauere,
Quæ nunquam penitus superba fulsit.

CAEterùm de hac astruendarum sacrarum imaginum materia nobis est nunc contrahendus sermo, quoniam eandē diffuse pertractarunt doctiores, quibus suis firmissimis argumētis aduersariorum obie-

obiectiones,quibus suas conantur tutari partes,dissoluere sunt anni- xi,properamus ergo soluere lora,ad Gregorium 3.

Anno 2.imperij Constantini, Cosmas Alexandriç patriarcha vna cum tota ciuitate à Monothelitarum cacodoxia redijt ad orthodoxiam.

Circiter annum 730. Toringi natio Gothorũ,Francones & Sueui,à S.Bonifacio(prius dictus Vuunefridus) episcopo, fidem Christianam amplexati sunt. Præcipua Germaniæ loca côuertuntur.

Fabarium vel Fauarium,Germanicè Pfeffers,ordinis D.Benedicti,Churiensis diocæseos,fundatur à S.Pyrminio,anno 734. Fabarium.

ZACHARIAS. 91

Græcus natione,vir mitissimus atq; suauis, tardus ad irascẽdum, Constantino & Eirene imperantibus,circiter annum 740.Sacerdotis summi sedem possedit,an.10. mens. 2. (alij 3.) di. 15. vacat sedes di.9.alij 12.

Extat epistola elegantissima Zachariæ PP.ad S. Bonifacium Archiepiscopum Moguntinensem.

S.Otilia tempore Hilderichi regis Francorum 14. sanctitate insignis habetur. S.Otilia.

Anno Christi 714.temporibus Pipini regis gloriosissimi,Ruthardus comes Zaringius,& Hirmisinda vxor eius comparauerunt pagum Alsatiensem, dato pretio: & construxerunt monasterium in Arnolfesauge iuxta Rhenum, excolentes de deserto, & eidem monasterio præfecerunt abbatem Agoaldum, donatione magna facta monasterio,cõscriptæ & cõfirmatæ sunt hæ literæ pridie eidus Octobris,anno sexto Pipini regis:Hæc ex antiquo codice,quem mihi exhibuit,anno 1557.ipso Corporis Christi festo,R. D. Martinus Schimpferus Badensis,huius loci abbas verè pius & catholicus. Cum autem ignorantia inter religiosos(hoc maximè seculo) tanq̃ Gangrena serpat,& perinde ac pestilẽtia grassetur. Tu doctissime Schimpfere, ab eius contagione longè resiliens munisti temetipsum alexipharmaco doctrinæ Christianæ eloquentiæque medicamento, quibus nihil potest esse potentius.Et cum multorum animi in macie, corpora insagina sint, tua mens adipibus doctrinarum saginata pinguescit,qualis pinguitudo, quanto vberior tanto salubrior. Adhæc cum hospitalitas (quæ præcipua virtus est) abbatem cum primis exornet. Domus tua, tam Schutterana quàm Schvuartzachana, patet illustribus humilibusque hospitibus indiscriminatim. Pauperes ad te perinde ac in Asylum salutis confugiunt, tuisque erogationibus su-

Schvuartzaha cœnobiũ Benedictinũ fundatur

R.D. Martini Schimpferi encomion.

S stentan-

ſtentantur. Et profectò qui beneficus eſt in egeſtoſos, Deum promereatur. Immò (vt verius loquar) Deum ipſum computat debitorem. Plautina illa ſententia de mendico: male meretur qui ei dat quod edat aut bibat, Nam & illud quod dat perit, & illi vitam producit ad miſeriam: tibi iure optimo veluti inhoſpitalis ac deteſtanda improbatur. Qui probe calles humanitatis officium eſſe, neceſsitati hominis egentis ſubuenire. Quantum verò illud eſt, quo præconio, qua laude memorandum? Sed de his egregij viri encomijs loco opportuniore.

Prophana & inhumana Plautina ſententia.

Kiczingēſe cœnobium.

Kiczingenſe monialium cœnobium, fundatum eſt anno 745.

Fuldenſe monaſterium, fundatum & conſtructum eſt à S. Bonifacio, anno 744.

92 STEPHANVS 2.

Romanus patria, vir ſingularis religionis & prudentiæ, circiter annum 750. Sedit annos 5. adijciunt alij di. 28. vacat ſedes dies 5.

Is Pipinum Francorum, & Romanum patritium proclamauit.

Hac tempeſtate, S. Bonifacius Archiepiſcopus Moguntinus, martyrizatur Non. Iunij: Cuius S. viri ſanguinem fuderunt Buſactores: Is Bonifacius iuſſu STEPHANI 2. Pipinum Caroli patrem vnxit in regem Galliarum.

Sub eodem Stephano PP. Pipinus rex Parlamentum, anno 757 inſtituit. De ſenatu Pariſienſi & eius authoritate, placet paucula recenſere. Sunt omnino ſeptem eiuſmodi ſenatus per Galliam (ipſi Parlamenta vocant) à quibus prouocare non licet, & ad quos ab omnibus alijs iudicijs appellatur: Ii ſunt Pariſienſis, Tholoſanus, Rothomagenſis, Diuionenſis, Burdegalicus, Aquenſis in Prouincia, & Gracianopolitanus in Delphinatu. His omnibus ſtipendia rex præbet. De cauſis omnibus & criminibus iſti cognoſcunt, & quod à ſingulis definitum fuerit, ei ſtandum eſt. Omnium autem latiſsimè patet, ac ampliſsimam iuriſdictionem habet Pariſienſis. In eum aliquando venire ſolent ipſi reges, quoties aliquid magni decernere volunt.

Senatus Pariſienſis.

PAVLVS 1.

Romanus patria, ſedit annos 10. menſ. 1. adijciunt alij menſ. 9. vacat ſedes an. 1. menſ. 1.

IS PP. carceres & Xenodochia intrans, infirmos donis & placidis exhortationibus recreauit: ſcriptū enim, Eſai. 58. Frāge eſurienti panem tuum, & pauperes ſine tecto induc in domū tuam. Nudum ſi videris, veſtito: & domeſticos generis tui ne deſpicias. Et alius Propheta, inquit. Peccata tua redime eleemoſynis, & iniquitates tuas commiſeratione pauperum: Chriſton nutrit, qui pauperem nutrit.

Daniel. 4.

S. Daniel,

S.Daniel,Leuita & martyr,Paduę(olim dicta Antenorea) in cathedrali Ecclesia sepultus,cuius S. viri corpus repertum & leuatum est anno Domini 767. S.Daniel.

CONSTANTINVS 2. 93

Papatum tyrannicè inuasit,sed tandem zelo fidelium eiectus, euulsis oculis ignominiosè,circiter annum 770.pœnas dedit: ô lepidos fortunæ lusus,& ridiculum rerum statum.Sedit mens.1.di.1.Carranza ponit an.3.mens.5.

Campidonense ordinis S.Benedicti cœnobium,fundatum est anno Domini 777.primus abbas Andogorius

STEPHANVS 3. 94

Siculus natione,sedit an.4.præfuit circiter annum 771.ponunt alij ann.3. mens.5.di.28.vacat sedes,di.8.

Concilium Lateranense celebrauit,contra Constantinum pseudopontificem.

Idem PP.in Litanijs nudis & discalciatis pedibus incessit.

ADRIANVS 1. 95

Romanus patria,circiter annum 774.Sedit an.24.detrahunt alij annum vnum,vacat sedes di.3.

Idem,in Lateranensi atrio 100.pauperibus quotidianum victum ordinauit:Scriptum enim. Beatius est dare quàm accipere. Et hilarem datorem diligit Deus.Aqua restinguit inflammatum ignem,& Eleemosina expiat peccata,&c. Acto. 20. 2.Corint. 9 Sirac. 3.

Sub Adriano 1. tabulas Apostolicas obsignari cœptum. Nam antiquius non reperitur sigillum plumbeum. Sigillũ plũbeum.

Carolus Magnus Romam veniens , expugnato Desiderio Longobardorum rege,pedes Adriani pontificis,sedentis in loco Dei , osculatus est.Idem Carolus Magnus ad defensionem S. R. E. & ditionum eius,testamento obligauit filios.

Sub eodem Adriano PP.celebrata est synodus 2.Nicæna,contra Iconoclastas seu iconomachos,anno 781. Iconomachi repulsilant.

Idem PP.Tharasium Archiepiscum Constantinopolitanum confirmauit 8.Calend.Ianuar.Eutropius Euhemerus,lib.23. PP.alios cõfirmat.

Desiderium Longobardorum regem Romam proficiscentem, Adrianus PP.sub anathematis interminatione prohibuit,ne Romanę Ecclesiæ terras ingrederetur:quę apud ferocissimum atq; impium Longobardorum regem tanti momenti extitit, vt confusus tacitusq; retrocedens Papiam reuersus sit. Ecclesiastica censura cohibet tyrannum.

Hac tempestate,Saxones à Carolo Magno domiti , conuersi sunt ad fidem Christianam,anno 785. Saxones cõuertuntur.

S. Magnus episcopus floruit.

Paulus diaconus. P. Diaconus monachus Casinensis cœnobij, ordinis S. Benedicti, Italus natione, tēporibus Caroli Magni floruit, anno Domini 780. Tritthemius.

96 LEO 3.

Germanus natione, vir castus & integer, doctorum virorum ita amator vt eos vndequaq; præmijs alliceret, eorumq; cōsuetudine mirum in modum delectaretur: Præterea verò ægrotos visere, Eleemosynas præbere, prædicationibus incumbere, ei peculiare fuit. Sedit an. 20. mens. 5. di. 6. vacat sedes di. 3.

Nota. Sub Leone 3. concilium Moguntię celebratum, anno salutis 813. Idibus Iunij: vbi statutum, Fidē sine operibus esse mortuā, scriptum enim: Quia dilexit multum remittuntur ei peccata multa.

Leonis 3. accusatores criminatoresque Carolus Magnus capitali sententiæ addixit, eiusdem tamen benignitate & interuentu saluati sunt.

Remensis synodus, anno Domini 813. cōgregata sub Leone 3. per pijssimum Carolum Magnum.

Leboracum. Leboracensis præpositura in montanis Vogesi, fundata est à Carolo Magno, anno 814.

Sicilia conuertitur. Eadem tēpestate sub eodem Carolo Magno, Sicilia ad Christi fidem se conuertit. Ambitus huius insulæ secundum Diodorum clauditur stadiorum quatuor millium trecentorum & sexaginta. Secundum verò Solinum tribus millibus tantùm. Cæterùm Græci Siccliā nō Siciliā dicunt, & Virgilius à græca voce traxit patronymicum Sicelides. Elegantissima est huius insulæ descriptio apud Claud. lib. de rap. Pro. primo, & lib. 13. Ouidius. Meminit Lucretius lib. primo Sili. Italicus lib. 14. Inter historicos Diodorum 6. lib. & 16. Polybius lib. bell. puni. primo. Locorum verò Siciliæ frequens est apud Ciceronem in Verrinis, Thucydidem lib. 6. mētio. Aliàs ex professo Dionysius. Strabo lib. 6. Plin. lib. 3. reliquos prudens prætereo, hæc Parergôs.

S. Gulielm. S. Gulielmus pius dux Aquitaniæ, ædificato monasterio Cluniacensi suis impensis, se includens Bernonem 1. Abbatem, anno 806. constituit.

Anno 4. imperij Eirenæ, 8. calendas Ianuarij, indictionis nonæ, Leo 3. tanquam Ecclesiasticæ hierarchiæ princeps, Carolum regem Francorum coronauit, & Occidentis Imperatorem pronunciauit, vide Eutropium lib. 23. Placet obiter & in transcursu (licet extra sepes) Christiani prīcipis mores, vitam, religionē, bellicas virtutes recēsere.

CAROLVS Magnus, vere nobilis heros, & speculum virtutis

CAROLVS

CAROLVS ille MAGNVS, Pipini filius, Aquitaniam & Vuasconiam subegit. Desiderium regem Longobardorum ex Italia expulsit. Omnia Romanis ablata restituit. Rotgisum Foroiuliani ducatus praefectum noua molientem oppressit: totamq; Italiam cōpescuit. Saxonum ferociam per continuos 30. annos repressit, poterat quidem hoc bellum Saxonicum citius finiri, si Saxonum perfidia non obstitisset: Dictu difficile est, quoties superati ac supplices regi se dederint, & imperata facturos polliciti fuerint: plus semel inquam ita edomiti & emolliti, vt etiam cultum dæmonum dimittere, & Christianæ religioni se subdere velle promitterent. Sed sicut ad hæc facienda aliquoties proni, sic ad eadem peruertenda semper fuere præcipites. Regis verò magnanimitas, aut per se, aut per comites suos, misso exercitu, perfidiam illorum semper repressit. Idem Carolus, Britones & Beneuentanos domuit. Hunos (qui Baiorarijs ab oriente sunt contermini) extinxit. Basilicam opere mirabili Aquisgrani, & pontem apud Moguntiam in Rheno quingentorum passuum, construxit. Aedes sacras vbicunque in toto regno suo vetustate collapsas comperit, pontificibus & abbatibus, ad quorum curam pertinebat, vt restaurarentur imperauit, adhibens curam per legatos, vt imperata perficerent. Nūc qualis in domestica cura fuerit, recensere non pigebit. Post mortē patris cum fratre regnum partitus, summa patientia iracundiam fratris tulit. Deinde cum matris hortatu, filiam desiderij regis Longobardorum duxit vxorem: Huic subsecuta est Hildigarda de gente Sueuorum, præcipuæ nobilitatis fœmina, de qua filios tres, Carolum videlicet, ac Pipinum & Ludouicum, totidemque filias, Theoderatam & Hiltrudam, & Ruotheidem. Mater eius Berthrada in magno apud eum honore consenuit: Decessit tandem post mortem Hiltigardæ, cum iam tres nepotes suos, totidemque neptes in filij domo vidisset. Quam CAROLVS in eadem basilica, qua pater situs est, apud sanctum Dionysium magno cum honore fecit humari. Liberos suos ita censuit instituendos CAROLVS, vt tam filij, quàm filiæ primo liberalibus studijs (quibus & ipse operam dabat) erudirentur: tum filios cum primum ætas patiebatur, more Francorum equitare, armis ac venatibus exerceri fecit. Filias verò lanificio assuescere, coloq; ac fuso, ne per ocium torperēt, operā impendere, atq; ad omnem honestatē erudiri iussit. Filiorū ac filiarū tantā in educando curā habuit, vt nunq̄ domi positus, sine ipsis cœnaret, nunq̄ iter sine illis faceret. Amabat peregrinos & in eis suscipiēdis magnā habebat curā, adeo vt eorū multitudo nō solū palatio, verū etiam regno videretur

Victoria Caroli.

Caroli pietas.

Domestica cura Caroli

Carolus de micum liberis suis cœnat.

Descriptio corporis eius.

onerosa. Corpore fuit amplo atq; robusto, statura eminenti, quæ tamen non excederet, nam septem suorum pedum proceritatem cõstat habuisse, apex capitis rotundus, oculi prægrandes ac vegeti, naso paululum in mediocritatem excedenti: canicies pulchra, facies læta & hilaris. Incessu erat firmo, totaq; corporis habitudine virilis, voce clara quidem, sed quæ minus corporis formæ conueniret, valetudine prospera, præter quod anteq̃ decederet, per quatuor annos crebro febribus corripiebatur, ad extremum etiam vno pede claudicabat. Erat eloquentia copiosus & exuberans, poteratq; quicquid vellet apertissimè exprimere, nec patrio sermone contentus, etiam peregrinis linguis ediscendis operam dabat, in quibus Latinam linguam ita didicit, vt ea ac patria lingua orare sit solitus, Græcam verò melius intelligere quàm pronunciare poterat. Artes liberales studiosissimè coluit, earumq; doctores plurimum veneratus, magnis extulit honoribus. In discenda grammatica Petrum Pisanum diaconũ senem audiuit, in cæteris disciplinis Albinum cognomento Alcuuinum, item diaconum de Britannia, virum vndecũq; doctissimum præceptorem habuit, apud quem & rhetoricæ & dialecticæ, præcipuè tamen Astronomiæ ediscendæ, plurimum & temporis & laboris impertiuit. Discebat & artem computandi, & intentione sagaci siderum cursum curiosissimè rimabatur. Idem Carolus, tres scolas (Parisijs, Bononiæ, Patauiæ) instituit. In cibo & potu temperans, sed in potu temperantior, ita vt super cœnam raro plus quàm ter biberet, cibo non adeo abstinere poterat, vt sæpe quæreretur noxia suo corpori esse ieiunia. Circa pauperes sustentandos, & gratuitam liberalitatem, quam Græci ἐλεημοσύνην vocant, deuotissimus erat, vt qui non in patria solum, & in suo regno id facere curauerit, verùm trans maria, in Syriam & Aegyptum, atq; Aphricam, Hierosolymis, Alexandriç, Carthagini, vbi Christianos in paupertate viuere compererat, penuriæ illorum compatiens, pecuniã mittere solebat. Ob hoc maximè transmarinorũ regum amicitias expetens, vt Christianis sub eorum dominatu degentibus, refrigerium aliquod ac releuatio proueniret. Colebat præ cæteris sacris locis apud RHOMAM beati Petri Apostoli Ecclesiam, in cuius donaria magnam vim pecuniæ congessit. Atq; vt multas heroicas virtutes omittam: Senectute tãdem confectus & valida febre correptus Aquisgrani in mense Ianuario, decubuit, statimq;, vt febribus solebat, cibi abstinentiam sibi indixit, arbitratus hac continentia morbum posse depelli, vel certe mitigari. Sed accedente ad febrem lateris dolore, quem Græci πλευρῖτιν dicunt: illoq; adhuc inediam retinente, neq; corpus aliter q̃ rarissimo potu sustentante, septimo post-

Facundia Caroli in linguis.

Carolus liberalis in Ecclesiam S. Petri.

quam

quam decubuit die, sacra communione percepta, decessit, anno ætatis suæ 72. & ex quo regnare cœperat 46. 5. calend. Febr. Indictio. 7. hora diei tertia. Cuius corpus amore solenni lotum & curatum, maximo totius populi luctu Ecclesiæ illatum atq; humatum est. Dubitatũ est primo, vbi reponi deberet, eò quòd ipse viuus de hoc nihil præcepisset. Tandem omnium animis sedit, nusquam honesthius eum tumulari posse, quàm in ea basilica, quam ipse propter amorem Dei & Domini nostri IESV CHRISTI, & ob amorem sanctæ & æternæ virginis genitricis eius, proprio sumptu in eodem vico construxit. In hac sepultus est, eadem die qua defunctus est: arcusq; supra tumulum deauratus, cum imagine & titulo extructus est: qui titulus hoc modo descriptus est.

SVB HOC CONDITORIO SITVM EST CORPVS CAROLI MAGNI ATQVE ORTHODOXI IMPERATORIS, QVI REGNVM FRANCORVM NOBILITER AMPLIAVIT, ET PER ANNOS XLVI. FOELICITER TENVIT. DECESSIT SEPTVAGENARIVS, ANNO DOMINI DCCCXIIII. INDICTIONE SEPTIMA V. KALEND. FEBRVARII.

Hæc extra limites, iam tempus est vt institutum prosequamur.

Sub eodem Leone 3. pontifice Romano, celebratum est cōcilium Vuormaciense, alij reijciunt illud in annum 1122.

STEPHANVS 4. 97

Romanus patria, circiter annum Domini 819. sedit mens. 8. ponunt alij annos 3. mens. 7. vacat sedes di. 11.

Is PP. in Galliam profectus est, coronauitq; Ludouicum Imperatorem. Eius verò filios reges creauit: Lotharium, Italiæ, Pipinum, Aquitaniæ, Ludouicum Noricorum.

PASCHALIS I. 98

Romanus patria, Sedit an. 4. Mens. 6. di. 24. ponunt alij annos 7. mens. 2. di. 17. vacat sedes di. 18. Circiter annum 822.

Hac tempestate Suetia sub rege Hunoldo, & Dania (regnum insulis maximè constans) finitima, ad fidem Christianam conuertũtur. Suetia.

SVETIA autem imperio Mosci contermina, Nortvuegiæ & Scandiæ non secus coniuncta est, atq; Italia Neapolitano regno & Pedemonti. Hæc mari Baltheo, dein oceano, & eo quod nunc glaciale appellamus, circumquaq; ferè alluitur, lata nec omnino inculta prouincia, ignota priscis authoribus. Hæc gens maximè piscibus viuit, quorum magna captura est, dum piger oceanus gelu cogitur, vel æstiuis

caloribus resoluta glacie colliquescit. Brumalibus diebus vix horarum trium lucem habent. Svuetiæ hodie regia, Holmia quam incolæ Stockolm, Rutheni Stecolna appellant: amplissimum regnum, multas & varias nationes cõplectitur: inter quas virtute bellica celebres Gothi, qui in Ostrogotos, id est Orientales: & Vuestrogothos, id est occidentales Gothos, pro regionum quas incolunt situ, diuisi: indeque progressi, toti orbi, vt plerique scriptores memoriæ prodiderunt, terrori fuere. Svuetiæ rex hac nostra ætate Iostercus aliàs Gustaus, &c.

99 EVGENIVS 2.

Romanus patria, circiter annum 829. Sedit an. 4. adijciunt alij mens. 6. di. 42. alij tantùm annos tres ponunt.

Sub EVGENIO, synodus apud villam Theodonis celebrata, Congregata per Carolum magnum, ad cohibendũ præsumptionem quorundam tyrannorum in sacerdotes Domini grassantium.

100 VALENTINVS.

Romanus patria, ex diacono, circiter annum 833. Sedit di. 40. inquit Platina, vacat sedes di. 3.

Hisce temporibus puella 12. annorum, accepta eucharistia, sex mensibus in pane & aqua ieiunauit, & deinde triennio ab omni cibo & potu abstinuit, hęc Cornipolitanus. Placet hic obiter enarrare quę nostra tempestate contigere, & quæ nos hisce oculis nostris vidimus, huic loco minime inconueniens.

Breuis narratio de cuiusdã puellę ieiunio.

SPIRA, quæ Imperialis ad Rhenũ posita ciuitas est, villa quædam Roed, non amplius duobus milliaribus distat. Hac in villa, anno Domini M. D. XXXIX. Puella quædam Margareta, patre progna ta Seifridt Vueys, & matre Barbara, cũ iam fere decimũ ætatis suæ annum attigisset, capitis & ventris dolore, ad festa diui Michaëlis est correpta. Dolor autem is longior quàm intolerabilior extitit, vt quę lecto incumbere non sit coacta: cibum tamen per id tempus magis magisq; fastidire cœpit, & alui excrementa minui. Itaq; ad natiuitatem vsq; Dominicã, cum adhuc comedisset, nullũ planè post id tempus aut cibum insumpsit, aut per aluum excrementum egessit, à potu tamen nondum abhorrebat animus. Verùm cũ proximo anno, qui XL. fuit, capitis & ventris dolor adhuc hæreret, & sub proximam quadragesimam manus & pedes, quasi contracti, officium suum amplius non præstarent, solicitus de filiæ salute parens, quos modò potuit adijt, consilium & opem expetens.

Iussus à vetula quadam, quæ præ cæteris vicina in villa magis medica est visa, bis die balneo ex certarum herbarum decoctione vti, quo

quo cum frustra per xviij. dies vsus esset, inde destitit. Nō multò post ex eo genere hominum fœmina, quæ circulatorum more passim hęc per villas & oppida sua rusticis pharmaca vendunt, aliquot certarum herbarum radices parenti dedit, vnde facto balneo, cum bis die antemeridianis & pomeridianis horis ad quartam septimanam vsus esset, pristinæ sanitati puella, quod ad manuum & pedum officium attinebat, est restituta. Verùm cum hæc non multò post Pascha fierent, quemadmodum ante cibum, ita iam subinde & ipsum potum fastidire cœpit, adeò, vt post Pētecostes festa, in diem vsq; suum, cum multò ante desierit comedere, ne biberit quidem, aut vrinam miserit. Fuit anni huius quadragesimi cursus, & maximè æstas, si qua post hominum memoriam alia, calidissima & siccissima: quæ res, eo tempore potu planè puellam abstinuisse, admirationi magis locum dare potuit. Circumacto anno XLII. Romanorum rex, tunc temporis, Ferdinandus, ad comitia Imperialia Spiram venit, de puella didicit, rei admiratione adductus, ad se, vna cum parente, Februario mense vocauit. Fuit puella iam duodecimum annum transgressa, & pro ea ætate, statura, & habitudine iusta, oculis cæsijs, & pro rustica, vultu non illiberali, ingenio planè puerili & simplici. Cum Regia Maiestas, de tanti temporis ieiunio percunctando, omnia eadē, quæ à cæteris dicta cōperisset, & non nobilium modò omnium, sed & Physicorū suorum captum res excederet, Reipublicę interesse putauit, rem summa cum diligentia inquiri. Itaq; in quodam hospitio diligentissimè ipsam obseruari voluit. Positis igitur veteribus vestimentis, nouis à Rege datis induta, ita vt omnia paucis dicam, obseruata est, vt maiori diligentia non posset. Sæpe interim ad sumendum cibum & potum, ijs oblectamentis frustra inuitata est, quibus ea ætas capi facile solet. Cum iam ad duodecimum vsq; diem summa cum diligētia obseruaretur, & nullius rei minus quàm cibi & potus desiderum esset, idem tamen pulsus, idem vultus, & eædem corporis vires persisterent, ad se reuocatam Regia Maiestas, datis muneribus, non sine admiratione domum remisit, hæc præter institutum.

GREGORIVS 4. 101

Romanus.

Sedit an. 16. sunt qui volunt post mortem eius, sedem vacasse an. 18. mens. 7. di. 9. alij tantùm sedem vacasse di. 15. scribunt.

Serui Christi liberi ab omni exactione.

Is PP. ne Christi serui vlla seruitute humana aut ciuili tenerentur, instituit.

Hác tempestate, circiter annum 833. dominarum monasterium in sinistra Limagi situm, vulgò Frauvenmunster zu Zurich, fundatur.

Mariæ

Mariæ monasterium Vuormaciense, Cisteriensis hodie instituti, nobilium puellarum, fundatum legitur anno 840.

Saxones rebelles à Ludouico victi hoc tempore. Idem Ludouicus Imperator anno Domini 845. anno Imperij 32. ad reædificandum monasterium cis Rhenum cui nomẽ SCHVVARTZACH, quod prius Arnolfesaugia vocabatur, donauit dragmas argenti trecentas sexaginta, Vini Carratas viginti, & frumenti malteros ducentos, hæc ex vetustissimo codice prædicti cœnobij.

Schvuartzaha remuneratur.

SERGIVS 2.

102 Sedit an. 3. ponunt alij an. 2. di. 2. alij an. 2. men. 1. di. 3. sub Lothario 1. circiter annum 849. vacat sedes mens. 2. di. 15.

Is PP. primus pontificum nomen mutauit, cum antea os porci diceretur. Quod ex imitatione Christi est, qui Simoni Bar Ionæ nomen Petro indidit.

PP. nomen mutat.

LEO 4.

103 Circiter annum 851. sedit an. 8. mens. 1. vacat sedes di. 15.

Is Leo, oratione præmissa Sarracenos Romæ iuxta Vaticanum prælio vicit.

Idem, pedes populo deosculandos præbuit: id quod primitus fecit Iustinianus Constantino 1. pontifici Romano.

Idem, oratione intensa & energitica, Basiliscum Roma expulit. Cyrenaica basiliscum generat prouincia 12. non amplius digitorum magnitudine, candida in capite macula vt quodam diademate insignem. Sibilo omnes fugat serpentes: nec flexu multiplici vt reliquæ, corpus impellit, sed celsus & erectus in medio incedens. Necat frutices, non contactos modò, verùm & afflatos, exurit herbas, rumpit saxa. Talis vis malo est. Creditum (inquit Plinius) quõdam, ex equo occiso hasta, & per eam subeunte vi, non equitem modò, sed equũ quoque absumptum. Huic tali monstro (sæpe enim enectum concupiuere reges videre) mustelarum virus exitio est: adeo naturæ nihil placuit esse sine pari, &c.

Basilisci serpentis descriptio.

Lib. naturalis historiæ 8. cap. 21.

Idem Leo PP. Angelicam arcem Romæ extruxit.

IOANNES.

Circiter annum 858. sedit an. 2. mens. 1. di. 4. vacat sedes mens. 1. De hoc fictitio Ioanne, ferunt quòd malis artibus pontificatum adeptus sit, quoniam fœmina existens, sexum mentitus est, & postea à seruo compressa, doloribus circumuẽta, mortua est, condignas exoluens suæ temeritatis pœnas coram omni populo: scriptum enim, Nihil opertum est, quod non reueletur: & occultum, quod non sciatur. Bartholo-

Matth. 10. Mar. 4. Lucæ 8. 12.

tholomeus Carrāza suo in cōpendio istud planè facinus apertè negat.

BENEDICTVS. 3. 104

Romanus patria, sedit an. 2. mens. 6. adijciunt alij menses 9. vacat sedes di. 15.

Is PP. clericos funeri interesse voluit.

Circa hæc tempora, Hymnus GLORIA LAVS, à Theodulfo Aurelianensi Episcopo, compositus est.

Heremitarum in Heluetijs peruetustum olim Idolion, nunc cœnobium ordinis D. Benedicti celeberrimum & opulentissimum, Germanica lingua Zum Einsidlen, anno Christi 860. cœpit, temporibus Ludouici 2. Einsidlen.

NICOLAVS 1. 105

Sub Ludouico 2. circiter annum 862. sedit an. 9. (alij 10.) menses 6. di. 21. Alij temporibus Lotharij ipsum sedisse in cathedra Petri autumant. Vacat sedes (vt D. Mennelius scribit) an. 8. mens. 7. di. 20. Alij an. 858.

Is PP. concubinarijs Missarum celebrationem vetuit, & adstantes auditores ab ea missa reuocauit. Cornipolitanus Alexio 2. adscribit. Alij verò Nicolao 1. Concubinarijs sacrificantibus nemo adstet.

Idem, Regem Bulgarorum ad S. R. E. fidem perduxit.

Extat antiqua & insignis epistola Nicolai PP. ad Michaëlem Imperatorem Constantinopolitanum.

ADRIANVS 2. 106

Romanus patria, vir bonus & doctus, circiter annum 872. Sedit an. 5. alij mens. 9. di. 12.

Alfredus seu Aluredus sextus rex Anglorum, regia corona ab Adriano PP. decoratur, anno 872.

Sub hoc PP. Græci primo vsi sunt campanis, Venetorum beneficio, inquit Sabellicus.

Hac tēpestate Dalmatæ fidem Christi amplexati sunt. De Dalmatiæ limitibus, vide Plinium natur. histor. lib. 4. cap. 22. Dalmatia conuertitur

Hoc tempore, anno Basilij Imperatoris 3. synodus vniuersalis 8. Constantinopoli celebrata est, sententiæ Adriani subscribēs, vide Sabellicum En. 9. lib. 1.

Cariopolis extructa, circiter annum 876.

IOANNES 8. 107

Circiter annum 877. Sedit an. 10. di. 2.

Is pontifex, quatuor libris vitam S. Gregorij explicauit.

MARTINVS 2. 108

Tēporibus Arnolphi Cæsaris circiter annū 887. malis artibus pōtificatum adeptus est: Hunc alij Marinum vocant. Vacat sedes di. 2. Alij 883.

ADRIA-

ADRIANVS 3.

109 Romanus patria: ſedit an.1.menſ.3. Tanti animi fuit, vt initio ſui pontificatus, ſenatum populumq; retulerit ne in creando pontifice Imperatoris authoritas expectaretur, vtq; libera eſſent & cleri & populi ſuffragia. Sepelitur in baſilica S.Petri, collachrymantibus omnibus tantum parentem ſibi ſublatum eſſe.

STEPHANVS 5.

110 Romanus patria: ſedit an.6.alij an.7.di.9.vacat ſedes di.5.

Sub hoc. S.Richardis vxor Caroli Craſsi, Scotorũ regis filia, nunquam ab eo cognita, & tandem ab eo repudiata, in monaſterio Andlovv Argẽtinenſis diocæſeos, antiquitus Andelaha ab eiuſdem nominis fluuio, vitam virgo clauſit.

S.Richardis

FORMOSVS.

111 Portuenſis patria, circiter annum 896.ſedit an.6.menſ.6.alij ponunt annos 5.vacat ſedes di.2.

Ingens diſsidium tum Romæ ortum de electione.

BONIFACIVS 6.

112 Tuſcus patria, circiter annum 901.temporibus Arnulphi Impe. ſedit di.26.alij 35. De tempore quo ſedit in ſede Petri, magna controuerſia eſt inter ſcriptores.

STEPHANVS 6.

113 Acta Formoſi reſcidit & damnauit: Iam enim tunc cœperat, prò dolor, pontificum & virtus & integritas deficere: mira facilitate itur ad malitiam, & natura procliuis in deteriora fertur. Sedit an.1.di.15. alij di.35.

Hac tempeſtate, circiter annum 900, Sanctus Vrſicinus martyr, natione Ligur, arte medicus, paſſus eſt 4. calend. Maij. Leuatus ab Honeſto Archiepiſcopo Rauen. ad Eccleſiam Vrſicinam, quę Græcè ἁγία ἀνάστασις, id eſt, ſancta reſurrectio dicitur.

ROMANVS 1.

114 Alij Hiſpanum dicunt. Sedit menſ.3.alij di.21. Stephani vniuerſa acta improbauit.

S. HVLDERICVS epiſcopus Auguſtanus 19. comitis Hugbaldi Tillingenſis filius, circiter annum 942.alij 903. D. Menneliu ponit annos 976.rexit epiſcopatum fœliciter annis 50. Non tantùm præfuit, verumetiam profuit plurimum.

S. Huldericus epiſcopus.

THEODORVS 2.

115 Romanus patria, circiter annum 902.ſedit di.20.

IOANNES 9.

116 Romanus patria, Formoſi cauſam, habito conuentu 74.epiſcoporum.

rum. Rauennæ in integrum restituit. Sedit annos 2.

BENEDICTVS 4. 117

Romanus patria, circiter annum 904. vir pius & deuotus. Sedit ann. 3. mens. 4. alij vnum annum adijciunt: vacat sedes di. 6.

LEO 5. 118

Circiter annum 907. Sedit di. 40. Hunc Christophorus illius familiaris, honore pontificatus spoliauit, cupidine quadam dominādi.

CHRISTOPHORVS 1. 119

Pontificatum malis artibus adeptum amisit: è sede deiectus, in cœnobium detruditur, in monasteria enim tanq̃ insulas clerici malè de Ecclesia meriti relegabantur. Sedit menses 17. Circiter annum 907.

SERGIVS 3. 120

Romanus patria, temporibus Ludouici 3. Is PP. humatum corpus Formosi auxilio Francorum trūcari capite iussit, & in Tyberim proijci: Piscatores autem inuentum corpus, cum ad Ecclesiam (scribit Cornipolitanus) portarent, ab imaginibus inclinantibus & salutantibus, veneratum est miraculosè. Res plena horroris est, vel legere vel meminisse, tantam tyrannidem inter se mutuo exercuisse pontifices Romanos, ó quantum degenerarunt à maioribus suis, & fieri non potuit in tanta crudelitate, vt pietatis Christianæ ratio haberetur, ne cui mirum sit interim si qui abusus & peruersæ opiniones in Ecclesiam irrepserint. Sedit annos 7. vacat sedes di. 7.

Ordo Cluniacensis sub regula B. Benedicti in Burgundia inchoatur & confirmatur, anno Christi 913. Olympiade 422. Cluniacēsis ordo.

ANASTASIVS 3. 121

Romanus patria, sedit an. 2. mens. 2. vacat sedes di. 2.

LANDO. 122

Romanus patria, circiter annum 916. Sedit mens. 2. adijciunt alij mens. 4. vacat sedes di. 26. alij 36.

IOANNES 10. 123

Miserè interijt, circiter annum 917. Sedit annos 13. adijciunt alij menses 2. vacat sedes di. 12.

Circa hæc tempora, Saraceni Aphricam, Calabriam, Apuliam, Beneuentum & alia loca occupabant: Quos Ioannes PP. auxilio Henrici Imperatoris, qui anno Christi, vt supra, electus est, vicit.

Anno Christi 920. Brandenburgenses ab Henrico 1. domiti, suaui iugo Domini ceruices submiserunt.

124 LEO 6.

Romanus patria, circiter annum 930. Sub Henrico Cæsare, vir deuotissimus. Sedit menses 7. alij ponunt mens. 6. di. 15.

125 STEPHANVS 7.

Vir pius & probus, sedit annos 2. mens. 1. di. 12. vacat sedes di. 1.

Hac tempestate, Bohemi cũ duce suo Spireneo, Christianismum induerunt. Boëmia Regio, Germaniæ limitibus inclusa, Aquilonis flatibus obiacet, Hungaria illi orientalis est, Australis Bauaria, Noricus ager occiduus, Polonia Borealis. Latitudo eius longitudini ferè par, trium fortè dierum iter. Sylua Hercynia tanꝙ natiuo muro vndique cingitur. Albi fluuio media irrigatur, atque quodam alio, Multauia nomine, ad cuius ripam Praga sita est amplissima vrbs & totius regni caput. Solum Bohemorum hordei & tritici ferax est, pabulo pecore atque piscibus abundat, olei sterilis est, vino non omnino caret, ceruisiam optimam facit, quæ Viennam vsque Austriæ vehitur. De incolarum defectione ab Ecclesia infra plura.

Bohemia cõuertitur. *Bohemiæ limites.*

Praga in Bohemis hisce temporibus fit cathedralis.

126 IOANNES 11.

Præfuit, circiter annum Christi 933. annos 4. menses 10. di. 15. adijciunt alij annos 8. vacat sedes di. 12.

Hoc pontifice, apud Genuam sanguinis fons largissimè fluxit, futuræ magnæ calamitatis indicium. Nam & Genua à Saracenis ex Aphrica venientibus, tum capta est & direpta. Et Hungari Italiam ingressi, longè omnia sunt populati. Liguriæ hodie metropolis est Genua, nobili portu, & vetustæ potentiæ fama celebris.

Fons sanguinis. *Genua.*

127 LEO 7.

Romanus patria, circiter annum 937. sedit an. 3. mens. 6. di. 10. adijciunt alij dies 15. vacat sedes di. 10.

128 MARTINVS 3.

Electus est sub Otthone 1. circiter annum 944. sedit an. 3. mens. 6. di. 10. vacat sedes di. 3.

Sub hoc pontifice, dira fame & contentionibus multum diuexata Gallia.

129 AGAPITVS 2.

Vir innocentissimus, circiter annum 947. Sub prædicto Cæsare. Sedit

Sedit an. 7. menſ. 4. adijciunt alij annos 3. menſ. 3. dies. 10.

IOANNES 12. 130

Romanus patria, potentia patris fretus, munus pontificium ſibi deſumpſit. Sedit an. 8. menſ. 3. vacat ſedes di. 12.

Is Otthonem cæſarea corona exornauit, alij Leoni 8. alij Ioanni 13. adſcribunt.

Hoc pontifice, lapis miræ magnitudinis in Italia de cælo cecidit. Idem viderunt Enshemenſes Alſatici, anno ſalutis 1492. die 17. Nouembris. Stein van Ensheim.

Hiſce etiam temporibus, cruces cruentæ in veſtibus hominum apparuerunt. Idem contigit, ſedente in cathedra Petri Alexandro ſexto: imminentis iræ Dei præſagium. Cruces cruentæ.

Anhuſium cœnobium monachorum, inſtituti ac ordinis Benidictini fundatum, ac coſtrui cœptum eſt, anno Chriſti 958. Anhuſiū cœnobium.

Ανθρωπομορφῖται hæretici, circa tempora Otthonis magni, ſeſe ſtygijs extulerunt vndis. Deum reuera habere corpus & affectus, aliaq; accidentia hominis arbitrantur. Cum Deus nihil niſi oculus, nihil niſi auris, nihil niſi manus, exiſtat: Neque enim Deus membris diſtinguitur, nec corporis mole cẽſetur. Qui omnia nouit & poteſt, & ſummatim loquendo ἀσώματος καὶ ἄρρητος, καὶ ἀκατονόματος, eſt. Sed quod in canonicis ſcripturis membra Deo attribuuntur, id totum myſtico intellectu ad diuinas poteſtates referendum eſt: Nam ſi ſancta illa & immortalis natura corpus aliquod haberet, vt homo, iam non per ſe viueret, ſed per aliud, videlicet per animum, & aliquid in eo eſſet imperfectum, quod virtutem atq; abſolutionem aliunde mutuaretur, nempe corpus ex animo, &c. Caret ergo omni corpore ac commiſtione, quia Deus eſt.

Anthropomorphytæ hæretici.

Sozo. li. 8. hiſtor. Cle. cap. 11.

Id eſt, incorporeus, indicibilis, innominabilis.

BENEDICTVS 5. 131

Romanus patria, circiter annum 962. Ex diacono in pontificem Romanum electus, in odium Cæſaris. Sedit menſ. 6. di. 5. alij menſ. 6. Hunc eiecit Ottho imperator è ſede ſua, Leonem confirmans. Benedictus Hamburgi (aliàs trua) ſeruatus ibidem, exul moritur.

LEO 8. 132

Temporibus Otthonis, ſedit an. 1. menſ. 4. vacat ſedes di. 7.

IOANNES 13. 133

Sedit annos 7. menſes 11. adijciunt alij annos 2.

S. Vdalrici cœnobium Benedictinum magnificum, intra Augu- ...

ſtanæ vrbis mœnia ſitum, conuerſum eſt in monaſterium, anno Domini 965.

134 BENEDICTVS 6.

Romanus patria, is à Cynthio Romano ciue captus, in Adriana mole (nunc ſancti angeli arx) incluſus eſt, circiter annũ 969. Alij ſcribunt ſtrangulatum fuiſſe, alij verò fame conſumptum, ſub Otthone 2. Sedit annum vnum, adijciunt alij menſ. 6. vacat ſedes di. 10.

DONVS 2.

135 Romanus patria, ſedit ann. 1. adijciunt alij menſes 6. circiter annum 971. præfuit. Vacat ſedes di. 10.

Hac tempeſtate Eduardus 1. filius Egdari, à venatione domum
S. Eduardus rediens, Alfredæ nouercæ inſidijs circumuentus, ſuccubuit, martyrum catalogo adſcriptus.

136 BONIFACIVS 7.

Malis artibus pontificatum adeptus, malè amiſit, ſcribit Bartholomeus Carranza Hiſpanus.

137 BENEDICTVS 7.

Romanus patria, circiter annum 973. ſedit ann. 8. menſ. 5. adijciunt alij menſes ſex, vacat ſedes di. 5.

S. Cõradus. S. Conradus epiſcopus Conſtantienſis, in Domino diem extremũ clauſit, anno ſalutis 976. Epiſcopatus ſui 62. 6. calend. Decẽbris.

Petri domus cœnobium. Petri domus vel Petershuſium cœnobium Benedictinum, è regione Conſtantienſis vrbis in Sueuis cis Rhenanum pontem, fundatum & dotatum eſt anno Chriſti 980.

138 IOANNES 14.

Captus eſt à Bonifacij patre, quòd non conſenſiſſet in electionem Bonifacij, & in carcere mortuus eſt menſe pontificatus 8. vacat ſedes di. 11.

IOANNES 15.

139 Patre Leone natus: menſe 3. ſui pontificatus à Romanis captus, & in mole Adriani incluſus, pædore carceris inedia mortuus eſt.

Sydus terrificum apparuit. Hoc tempore, ſtella inuſitatæ magnitudinis quam Græci κομήτην, & Latini ſtellam crinitam appellant, aliquamdiu fulſit, quam fames, peſtis, ac terremotus ſubſequuntur, quo terræmotu Beneuentum & Capua concuſſa ſunt. Cometæ enim modò bella, modò famem ac peſtem, modò obitũ principis, portendere ac minari creduntur, iſtud confirmante Suetonio (in Nerone) cum ait. Stella crinita quæ poteſtatibus exitium portendere vulgò creditur, per continuas noctes

oriri

oriri cœperat. Crinitæ stellæ meminit Plinius lib. 2. Cometas (inquit) Græci vocant, nostri crinitas stellas horrentes, crine sanguineo, & comarum modo in vertice hispidas. Deinde subdit. Sunt qui & hęc sydera perpetua esse credant, suoq; ambitu ire, sed non nisi relicta ignea vi, atque ideo solui. Aristoteles (lib. 1. cap. 7. τῶν μετεωρολογικῶν) scribit, flammam esse sicci multiplicisq; vaporis seu exhalationis, vt recentioribus philosophis placet, in sublimem aëra subuectæ, quæ cum igneam regionem pertingit igni succenditur, & mox in longum producitur, nimirum succedentibus siccis tenacibusque vaporibus, quasi crinibus quibusdam prosilientibus. Flammam porrò illam absumpta materia protinus euanescere. An verò accendere bilem in cordibus principum, ac regum possint, sic vt inde bella inter eos surgant & cædes excitentur, idipsum videant astrologi: Franciscus Picus in Psalmi cuiusdam sui expositione, fieri id posse non negat. Quare principum mortem sequi interdum necesse, canente Lucano. Cometes vnde oriatur, & quis eius effectus

Et terris mutantem regna Cometem.
Et Iuuenalis.
Instantem regi Armenio, Parthoq; cometem
Prima videt.

Sed iam tempus, vt ad reliqua transeamus.

IOANNES 16. 140

Romanus patria, circiter annum 982. Is à Crescentio consule Romano pulsus est, sed iussu Otthonis reuocatus, à Crescentio reuerenter receptus est, Iaculum enim Iouis ira est principis, & mortis nuncius. Sedit autem annos 10. mens. 6.

S. Adalbertus episcopus Pragensis, Prutenorum Apostolus, martyrizatus est hac tempestate (ab illis quos dilexerat) anno Domini 990. S. Adalbertus.

Sub Ioanne PP. Alba augia Sueuiæ cœnobium, vulgo die Minderovu, instituti hodie Præmonstratensis, fundatum est anno redempti orbis 990. Alba augia cœnobium.

GREGORIVS 5. 141

Saxo patria. Sedit an. 2. mens. 5. adijciunt alij mensem vnum: Is PP. seditione quadam eiectus est à pontificatu, sed 11. mense præsidio Imperatoris Otthonis restitutus est: vacat sedes di. 15. Anno 1002.

Idem, vt Germanicam nationem amplissimam, singulari quopiam beneficio afficeret, autoritatē in posterū tempus eligēdi Imperatoris fecit Archiepiscopis, Mogūtino, Treuerensi, Coloniēsi. Itē, Marchioni Brādēburgēsi, Palatino comiti, duci Saxonū, & regi Bohemię. Dignitas secularis instituitur.

de quibus hi versiculi sunt plebei, qui ponuntur in glo. c. ad aposto-licæ, circa finem, de re iud. lib. VI.

Principes in German ia potiores qui.

Moguntinensis, Treuerensis, Coloniensis,
Quilibet Imperij sit cancellarius horum.
Inde Palatinus dapifer, dux portitor ensis.
Marchio præpositus cameræ, pincerna Boëmus.
Hi statuunt Dominum cunctis per secula summum

Fuit is annus humanæ salutis 1002, Quod nunc Germani habent, retinent, conseruant.

142 IOANNES 17.

Is viuente Gregorio, sedem per tyrannidem occupauit, mortuus est cum ignominia. Sedit mens. 10. vacat sedes di. 20.

143 SYLVESTER 2.

Pontificatum malis artibus adeptus est. Is PP. magus fuisse fertur, spem salutis remansisse Platina opinatur: Moritur anno 4. vacat sedes di. 20.

144 IOANNES. 18.

Italus natione, sedit mens. 4. di. 20. vacat sedes di. 20.

Ioanni xviij. pontifici Romano, quidam animarum festum tribuunt. De funeralibus precationibus legat pius lector Dionysium Areopagitam, Eccle. Hier. cap. 7. Tertullianum, lib. de corona militis, & lib. de Monogamia. Cyprianum, li. 1. epistola 9. Damascenum, sermone de suffragijs pro mortuis. Chrysostomum, ad populum Antiochenum Homil. 69. Et in 1. ad Corinthios, homilia 41. Augustinum, in Enchiridio ad Laurent. cap. 130. Epiphanium, lib. 3. contra hæreses. Ambrosium, in oratione funebri pro Theodosio imperatore lib. 2. epistolarum ad Faustinum, de Excessu fratris. Bernhardum, in cantica, sermo. 66. Athanasium, in quæstionibus suis theologicis, quæst. 34. Nazianzenũ, oratio. 7. Eundem oratio. 2. in Iulianum Imperatorem. Pium opus esse & Deo gratissimum, infirmos visitare, mortuos sepelire, & diligenter exequias eorum peragere, pro eisque orare, & eleemosynas erogare, &c. Commendat Clemens in Compendiolo, De igne purgatorio, &c. Transeamus ad reliqua.

Hungaria conuertitur. Hoc tempore, Stephanus Hungariæ regnum auspicatus. Hunc regem S. Adelbertus præsul Pragensis Christianum reddidit. Mich. Rit. lib. 2.

145 IOANNES 19.

Romanus patria, ad ocium conuersus nihil dignum memoria gessit. Sedit an. 4. mens. 4. vacat sedes di. 19. alij 30.

SERGIVS 4. 146

Romanus patria, vir probus & bonus, fideliter Ecclesiam rexit, an. 2. di. 15. vacat sedes di. 8.

BENEDICTVS 8. 147

Tusculanus patria; sedit ann. 11. adijciunt alij mens. 11.

Is PP. Henricum 2. diademate redimiuit.

Hac tempestate, Ordo Camalduleñsis initium sumpsit, anno 1012. Camaldulēsis ordo. Nouæ familiæ fundamenta iecit Romoaldus, fuit is monachus Classensis cœnobij: perpetuum silentium obseruant, quarto & sexto hebdomadę die pane & aqua transigunt ieiunia, candido amictu vtūtur.

Circa hæc tempora, templum Argentinēse extructionis genere admirabile, inchoatū est sub Vuernhario episcopo, annō Domini 1015

Mons Monachorum amplissima Abbatia extra muros Bambergensis ciuitatis, Benedictini instituti, fundatur anno 1008. Bruschius. Mons Monachorum abbatia.

Neuburgense Monialium conspicuarum cœnobium, Augustanæ dioecæseos, fundatur anno 1007.

S. Chunigendis Palatinissa floruit.

IOANNES 20. 148

Sedit an. 11. vacat sedes di. 8.

Is PP. Conradum Imperatorem coronauit. Cæterùm volunt scriptores & perhibent regem Romanorum triplici corona insigniri, prima ferrea, quam Aquisgrani recipit ab Archipræsule Coloniēsi, qua significatur fortitudo, qua infidæ gentes & Imperio inobedientes & rebelles conculcandi sunt: Altera argentea, quam Italiam ingressus à Mediolanensi Archiepiscopo in villa Modæciensi accipit, & signat mundiciam & claritatē qua præfulgere debet Imperator: Tertia verò puri est auri & defecati, quam à summo Sacerdote in æde diui Petri ad aram B. Mauricij consequitur, qua quidem declaratur Roma. Imperatorem alijs regibus & principibus omnibus potentatu, iustitia, virtute esse excellentiorem, qua de re loquitur singularis glō. in c. Romani §. 1. de iure iur. in Clemen. &c.

Floruit etiam hoc tempore Canutus rex Angliæ: Is diuertit ad Romam causa voti. VOTVM autem est testificatio quædam spontaneæ promissionis, quæ de Deo & de his quæ Dei sunt, propriè fieri debet, inquit Magister Sententiarum lib. 4. Distin. 38. cap. 1. Iurisconsulti sic definiunt. Votum est alicuius boni cum deliberatione facta promissio. Sacræ paginæ Doctores sic. Votum est conceptio boni propositi, animi deliberatione firmata, de his quę ad religionem pertinent cum intentione obligandi se Deo. Vota verò esse reddenda, comprobat Mosaicum istud edictum, vt scriptum est in libro Vaid- Votum quid

Num.ca.30. daber. Si quis (dixit Moyſes) virorum, votum Domino vouerit, aut ſe conſtrinxerit iuramento, non faciat irritum verbum ſuum, ſed omne quod promiſit implebit. Et idem alio in loco, inquit. Quod ſemel
Deutero.23. egreſſum eſt de labijs tuis obſeruabis, & facies ſicut promiſiſti Domino Deo tuo: multo melius enim eſt non vouere, quàm poſt votum promiſſa non reddere. Si quid vouiſti Deo, inquit Eccleſiaſticus, ne moreris reddere. Diſplicet enim ei tarda, infidelis & ſtulta promiſ-
Eccle.5.ca. ſio: vouere quidem voluntarium eſt, ſed reddere neceſſariũ. Infidelis promiſsio dicitur promiſsio, quando à bono promiſſo reſilitur: Stulta verò, quando malum promittitur. Nec propheta Aſaph de votis
Pſalm.57. conticuit, quando exclamat. Vouete & reddite Domino Deo veſtro, omnes qui in circuitu eius offertis munera: Quod dictum eſt illis, qui poſt votum ſuum circumeunt hinc & inde quærentes occaſiones & dilationes. Sed nimium eſſet ſingula velle recenſere, videat cãdidus lector, Eſaiam cap. 19. 3. Eſdr. 8. Ezech. 17. Leuit. 27. Pſal. 21. 65. 60. Prouerb. 15. Hiere. 35. 33. Naum. 1. 2. Paralip. 32. Hiob. 22. Ion. 1. 2. Macha. 3. Malach. 1. Leuit. 22. 1. Timoth. 5. Auguſtinus de virginitat. cap. 29. & reliquos patres orthodoxos. Nec hic prætereundi antiquiores gentiles, qui votis & precibus deos placatum iri arbitrabantur, à quibus tamen initium noſtræ religionis minime ſumimus, ſed tantùm votifrago in confuſionem inculcamus. Sic Helenus apud Maronem admonet Aeneam, lib. 3. Aeneid.

Iunonis magnæ primum prece numen adora,
Iunoni cane vota libens.

Periander.

ὃ ἂν ὁμολογήσεις ποίει. Id eſt, Quæcunque pollicitus fueris ſerua.

Elpis Samius natione, in Aphricam delatus naue, iuxta littus conſpecto leone hiatu minaci, arborem fuga petit, Libero patri vota vouit, Plinius hiſtor. lib. 8. cap. 15.

Iſocrates.

εὐχῆς δικαίας οὐκ ἀνήκοος θεός. Id eſt, iuſta vota nunquam non audit Deus.

Pythagoras

Τίμα καὶ σέβου ὅρκον. Id eſt, cole & venerare iuſiurandum.

Idem, εἰς ὅρκον.

Ἀνθρώπων δὲ φαύλων ὅρκον, εἰς ὕδωρ γράφε. Id eſt, improbum iuſiurandum aquæ inſcribito.

Ioui Statori Romulus templum quo monimentum eſſet poſteris vouit, Liuius decad. 1. lib. 1.

Ouid. in 1. de arte Amandi.

Promittas facito, quid enim promittere lædis?
Pollicitis diues quilibet eſſe poteſt.

Idem

Idem.

Perdere verba leue est.

Phocylides.

Μαρτυρίην ψευδῆ φεύγειν, τὰ δίκαια ἀγορεύειν. Id est, testimonium falsum fuge, iusta loquere. &c.

Nec reticendum hoc in loco, triplex esse votum religionis, 1. Pau-
pertatis: 2. Continentiæ: 3. Obedientiæ. Paupertatus voti memi- 3. Votum religionis.
nit Christus, Marci sexto, quod de ijs emittitur, quæ superfluunt. 1. Paupertatis.
Hinc dicitur, adhuc vnum tibi deest, si vis perfectus esse, vade &
vende omnia quæ possides. Hinc moti pij Monachi animum ab
omni multitudine curarum & delitiarum penitus auerterunt, vt
summũ bonum adsequerentur, animus enim per diuitiarũ contem-
ptum & solitudinem ab omni humanorum negociorum cura solu-
tus, sacris numinibus ac cœlestibus vacans, eadem quotidie sen-
tit, quæ cœlestia munera cogitant efficere. Sic Moses Hebræo- Vita côtem-
rum legislator & maximus prophetarum, ac omni Chaldæorum plativa.
& Aegyptiorum sapientia eruditus, cum sese à sensibus abstrahe-
re vellet, in vastas Aethiopiæ solitudines concessit, vbi cunctis
humanis negotijs prætermissis, ad solam diuinarum rerum con-
templationem animum mentemque conuertit, in quo sic omnipo-
tenti Deo placuit, vt illum à facie ad faciem videre & intueri
meruerit: Sic Ioannes Baptista, boni heremitæ, & cætera mona-
chorum sacrorum turba. Atque ne obscurior sit sermo crassiori ex-
emplo commonstrabimus. Sic Zoroastes, omnium rerum natura-
lium diuinarumque scientiam viginti annorum solitudine dicitur
assecutus, vbi de omni diuinandi atque vaticinandi arte plura con-
scripsit. Similia operatum esse Orpheum in Thraciæ desertis, scripta
eius ad Museum declarant. Sic legimus Epimenidem Cretensem
longissimo quodam somno fuisse eruditum, nam annis quinquagin-
ta dormiuisse fingunt: hoc intelligunt, latuisse. Pythagoras quo-
que similiter decem annis latuisse fertur, atque Heraclitus & De-
mocritus eandem ob causam solitudine & pauperte delectaban-
tur: quanto magis enim animalem vitam relinquimus & hu-
manam, tanto magis Deum cognoscimus, cui coniuncti & in sor-
tem meliorem restituti, in illo omnia possumus, omnibus domi-
namur.

De Voto obedientiæ inquit Christus, Matthæi decimo sexto. 2. Obedien-
Si quis vult post me venire, abneget semetipsum & tollat crucem tiæ.
suam, & sequatur me. Audis hic in hominis potestate positum,
siquidem velit: velle autem non sine assensu, ne nutu,

vel

vel nutu est voluntatis. Erit igitur rursus non coacta, sed spontanea voluntas. Quo fit, vt quod volens pollicita est, quóue sese astrinxit sua sponte, id vt reddat oportet, modo liceat, deceat, atq; expediat, id quod Ieremias indicat ca. 2. Iurabitis, inquit, dicit Dominus, in iustitia, iudicio, & veritate. Eiusmodi vota non semel scripturæ sanctę seruanda præcipiunt, Deutero. 23. Num. 6. De CONTINENTIAE

3. Continentiæ. verò voto, loquitur Dominus. Sunt eunuchi, qui se castrant propter regnum Dei, qui potest capere, capiat. Et Augustinus (Tracta. 9. in euangel. Ioannis) inquit. Illi, qui virginitatem Deo vouent, quanq́ ampliorem gradum honoris, & sanctitatis in Ecclesia teneant, non tamen sine nuptijs sunt: nã & ipsi pertinent ad nuptias cum tota Ecclesia, in quibus nuptijs sponsus est Christus. Tradiderunt sancti Dei Apostoli (inquit Epiphanius, cõtra Apostolicorum hæresim pag. 243.) peccatum esse post decretam virginitatem ad nuptias conuerti: & scripsit Apostolus: Si nupserit virgo non peccauit. Quomodo igitur hoc cum illo concordat? Imo etiam illam virginem dicit, quę non est dicata Deo. Et Theophylactus (in 1. Corint. 7. ex sententia Chrysostomi) scribit. Virgo Deo dicata, si nupserit, delinquit haud dubie plurimum, vtpote quæ Christo sponso superinducat adulterum, hæc ille.

Sanctimonialiũ velatio. Non igitur abs re puellis virginitatem perpetuam vouentibus Christo, sacrum velum imponitur, quo significatur eas valedicto hoc seculo nubere Domino IESV, cui sponso omnium purissimo, perpetua castitate se (ipso auxiliante) adhæsuras profitẽtur, vouent: Cuius meminit Cyprianus, lib. 1. epistol. 11. dicens. Quòd si (virgines) se ex fide Christo dicauerunt, pudicè & castè, sine vlla fabula perseuerant. Ita fortes, & stabiles, præmium virginitatis expectent. Si autem perseuerare nolunt vel non possunt, melius est, vt nubant, quàm in ignem delitijs suis cadant.

Cæterùm, sicut impij Iudæi de vtroq; Christo & Ioanne Baptista temerariè iudicarunt, hic habebat vestem de pilis camelorum, esca eius erant locustę & mel syluestre, vinum & siceram non bibit: Alter, Christus videlicet, veste, cibo, potuq; vtebatur communibus. Vnde Matth. 11. Venit Ioannes non manducans neq; bibens, & dicunt, ecce homo vorax & potator vini, publicanus. Ita modo impij οἱ ἐκ τῆς στοᾶς ϐατράχοι, religiosorum (excęcatiores Iudęis) vota, maledica lingua

Cauillũ obijcitur. exibilant. Obijciunt enim. Testatur Paulus bonum commodumue esse mulierem non tangere, sed si quis carnis tentigine non vexetur, cum autem in potestate nostra non sit castitas, sanè sub votum cadere non potest, & quid hoc aliud est quàm Deo vouere perpetuã scortationem & perseuerantissimam immunditiam? votum ergo (blaterant)

terant) castitatis & monachicum non est votum, sed luxus ocij & imposturæ tegumentum. Alterum apostaticorum cauillum est. Christus summus fidei antagonista donauit nobis libertatem, voti verò pollicitatio redigit in seruitutem, Ergo &c. *Alterum cauillum.*

Ad primum cauillum, supra respondimus, ad alterum obiectum dicimus. Verum quidem esse, vota redigere in seruitutem, sed hanc seruitutem summam esse libertatem affirmamus, innixi verbis Pauli, cum ait. Liberati à peccato serui facti estis iustitiæ & Deo: Quid verò (obsecrò) aliud est seruire Deo, quàm cum ipso regnare? quis negat fidelem seruum esse cohæredem Christi? videat candidus lector eundem Paulum Philippen. 3. Collossen. 3. Hebræor. 9. 2. Corin. 3. & reliqua scripturæ loca, quæ prudens hic prætereo. *Roman. 6.*

VOS ITAQVE hortantes monemus omnes qui Christianitatem suscepistis, & à Christo Christianum vocabulum suscepistis, ne in aliquo Christianitatem vestram irritam faciatis, desponsionem, quam Domino fecistis, firmiter teneatis, ne reprobi, sed condigni coram eo inueniamini: Et quicunque vestrum communem vitam susceptam habet, & nouit se nihil proprium habere, videat ne pollicitationem suam irritam faciat, sed hoc quod Domino est pollicitus, fideliter custodiat, ne damnationem, sed præmium sibi adquirat: quoniam satius est non vouere, q̃ votum prout melius potest, non perficere, grauius enim puniuntur, qui votum fecerunt, aut fidem perceperunt, & votum non perfecerunt, aut malè vitam finierunt, quàm illi qui sine voto aut fide mortui sunt, & tamen bona egerunt opera, &c.

Quàm petulanter verò facundiam caninam exercuerint hactenus votifragi excucullati in catholicos mystas, plaustra conuitijs plena exonerantes, votaque sustulerint vniuersa: possem & ego stulta illorum garrulitate irritatus, contra insanientes insanire, ac suaues illos viros, sibijpsis, tanquam in speculo ostendere, ni id naturalis prohiberet æquitas, ni id Christiana detestaretur pietas. *Inuectio in lasciuos votifragos.*

Absit enim vt à quo iunior semper abhorrui, id vergentibus annis perpetrare incipiam, atque imitator sim eorum qui ob linguæ amaritudinem merito reprehenduntur: illi loquantur spurcitias, qui & spurca committere possunt, ego verò diuinis (cogor enim aliquantulũ esse gloriosior) ac Christianis institutis edoctus, scio Saluatoris esse pręceptũ, ne maledicentibus remaledicamus, néue malum pro malo reddamus, quod tantus ille magister non solũ ore docuit, sed reipsa planè adípleuit: Pręstat igitur toleranda illius sequi vestigia, q̃ vindicando sanctissima mandata transgredi, Siquidem vera in hoc mundo victoria, non ab agendo, sed patiendo, contrariaque penitus

ratione est aucupanda, quoniam non qui iniuriam infert, sed qui pa-
Numeri 6. titur vincit. Sic contra Moysen virum Dei stetisse leguntur ducenti
Genes. 37. quinquaginta viri. Ioseph simili modo à fratribus venditus Ismahe-
liticis ob inuidiam. Daniel innocens in lacum leonum missus est.
Dan. 6. 13. Susanna pudica accusata à senioribus. Christum falsis testibus con-
Actor. 7. demnatum fuisse omnibus perspectū est. Stephanus prothomartyr à collegio impiorum interfectus ob inuidiam. Apostoli omnes occisi: Andreas in crucem suspensus. Paulus securi passus. Bartholomeus viuens excoriatus seu nudatus cute. Laurentius flammis exustus. Athanasius ab Arrianis, Basilius à Valente, Cyprianus ab inuidis, Tertullianus à clericis, Chrysostomus à muliere passus est. Cyriacus à Iuliano, &c. Proinde blacteramina illa apostaticorum votifragorum contra vota, non solùm non contumeliosa, sed admodum honorifica nobis esse ducimus. Sed iam satis τῆς παῤῥησίας, hisce enim de rebus plura quàm statueram.

Circiter annum 1034. Emerserunt Dulcinistę hęretici. Quorum
Dulcinistæ. ad sex millia vtriusq; sexus sub specie charitatis simul habitantes docuerunt, & in montium cauernis in omnem luxuriam prolabebãtur.

148 BENEDICTVS 9.

Tuscus regione: Hunc propter ignauiam, vt dicunt, eiecerunt Romani à sede, & in eius locum suffecerunt Ioannem Sabinum episcopum SYLVESTRVM 3. appellantes. Sed post 49. alij 65. dies, pulso adulterino PP, Benedictus 9. restituitur. Sedit ann. 11. alij ann. 10, mens. 4. di. 9.

Syluester 3. antipapa, seditione populi intrusus.

149 GREGORIVS 9.

Germanus natione, vir sanctus & miraculo clarus, sedit annos 2. adijciunt alij mens. 7.

Cardinaliũ nomen in vsu. Circa hæc tempora Cardinaliũ nomen in vsu esse cœpit. Sunt autem Cardinales à cardine dicti, quia sicut ostium regitur à cardine, sic illi regere debent Ecclesiam vniuersalem.

Hic habet à fixo deductum cardine nomen.
Debeat vt firmam sustinuisse fidem.

150 CLEMENS 2.

In synodo PP. creatur, imperante & cogente Henrico 3. Sed abeunte imperatore, Romani veneno pontificem è medio sustulere, pontificatus sui mense 9.

151 DAMASVS 2.

Bauarus, vi papatum occupauit di. 23. nullo cleri populiq; consensu. Adeo inoleuerat hic mos, vt cuiq; ambitiosulo liceret Petri sedem inuadere; vacat sedes di. 11.

Hac

Hac tempestate, translatio corporis S. Luciæ, ad ciuitatem Venetiarum, anno 1040. facta est.

LEO 9. 152

Germanus natione, comes de Dagisburga, ex linea verò matris comes de Kalvv, alij scribunt ipsam matrem suam comitissam fuisse de Egesheim: vir simplex, Episcopus Tullensis, à Deo vocatus velut alter Aharon, sic optime functus est officio suo, qui etiam miraculis claruit. Sedit an. 5. mens. 2. vacat sedes di. 11.

Idem Leo PP. Ecclesiam parochialem S. Columbe Argentorati consecrauit.

Eiusdem pontificis parentes, cœnobium Benedictini instituti, vulgo Altdorf, Argentinensis diocæseos, fundauerunt circiter annum 1066.

S. Odilo, abbas Cluniacensis, quieuit anno Domini 1048. ætatis suæ 77. Ordinationis verò suæ 56. 2. calend. Ianuar.

VICTOR 2. 153

Germanus natione, patria Bauarus, prius dictus Gebhardus, & comes de Kalvv, vir bonus, ex episcopo Eichstetensi electus in pontificem Romanum. Sedit annos 2. mens. 2. adijciunt alij mensem vnum, vacat sedes di. 11.

Idem, in concilio Florentino labem Symoniacam anathemate percussit, & multos Symoniacos Giezitas remouit, de qua lepra infra.

STEPHANVS 9. 154

Lothoringus, alij Germanũ fuisse scribunt: præfuit mens. 7. adijciunt alij dies 8.

Huic Stephano PP. Mediolanensis Ecclesia se subdidit, cui 200. annis nil negotij cum Romana fuerat, Sabellicus. *Insubrũ Ecclesia ad S.R.E. accedit.*

Alba augia Narciscorum aut potius Norici, cœnobium ordinis D. Benedicti, 4. lapidibus à Norinberga fundatur, anno Domini 1053. sub Imperatore Henrico Nigro.

BENEDICTVS 10. 155

Campanus: Sedit mens. 9. adijciunt alij di. 20.

NICOLAVS 2. 156

Sabaudus: Sedit annos 2. mens. 6. di. 26. adijciunt alij menses 5. vacat sedes di. 13.

Is PP. electionem pontificum ad Cardinales tantùm reduxit.

Hac tempestate, Berengarij error de sacramento cœnæ Dominicæ resuscitatus est: Alij temporibus Leonis 9. id accidisse ferunt. Negarunt autem Berengariani transsubstantiationem. Errorem hunc pessimum Berengarius in concilio Lateranensi, coram Nicolao 2. PP. reuocauit, vide ego Berengarius de conse. dist. 2. Hāc abiuratam hæresim resuscitarunt nostra tempestate ZVINGLICI mysteriomachi Capharnaitæ (à Caphar non Caper, quod est villa, & Naum, consolatio.) qui ne visis quidem signis credunt cum Regulo, Ioan. 4. Stupenda cæcitas & arrogantia sacramentariorum, clarissimæ fidei catholicæ Ecclesiæ aduersantium: Credere iubemur, discutere (veritas multis verbis non eget) & tot scyrpos nectere prohibemur. Credentibus (inquit Ambrosius, de fide lib. 3. cap. 4.) puer natus est, & non incredulis. Adoranda est eius immensitas magis quàm explicāda: Iudicia eius abyssus multa, & ergo nobis occultissima. Et quid inconsideratius, quàm id perinde vt prophanum fugere, quod Deus ipse sanctissimum haberi voluit? Res hæc altior est, quàm vt possit attingi, & abstrusior, quàm vt à vobis valeat perscrutari, fide igitur non inquisitione opus est. Quid ingratius, quàm id negare posteritati, quod ipse ab Ecclesia accepisti? Quid æquius, quàm id reddere posteris, quod ipsi à Maioribus accepimus? Quid sanctius quod ipse Parens rerum instituit, dicens. HOC EST CORPVS MEVM? EST, inquam, non significat. Audistin' τὸ σῶμα? vnde disquirenti curiosè & temerariè, diuinæ voluntatis rationem, responde bit ipse Deus verbum illud euangelicum, Math. 20. An nō licet mihi facere quod volo? Vbi veritas est, ibi nulla est quęstionis necessitas hic nihil oportet curiosè perquirere, quid opus est curiosa indagatione? siquidem quæstio fidem tollit. Etenim qui quærit nondum inuenit: qui quærit difficilè credere potest. Nam si quærimus, iam non credimus. Fides autem animum cogitationemque facit conquiescere. Salubre consilium dedit Apostolus, Romano. 9. Non plus sapere quàm oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem, Roma. 18. Ignem ne feces gladio. Et qui scrutator est, Prouerb. 25. maiestatis, opprimetur à gloria. Neque enim debet seruus insolenter irrumpere in secreta Domini & arcana: quæ sibi soli reseruauit ipse Dominus disponenda. Facilis & periculosus est in re tam ardua lapsus. Cessa igitur quærere & crede scripturæ. Quid enim stultius, quid vecordius, quàm vmbris inhiantem res veras amittere, id quod solemus in cane illo Aesopico ridere, vel potius deflere? Qui nusquam in alijs fefellit, in illis fallet? Quum à Simonide quæsiuisset tyrannus Hiero, quid aut quale esset Deus, deli-

Berengariani hæretici.

Psalm. 35.

Matth. 26. Mar. 14. 1. Corint. 11. Ioan. 6.

deliberandi sibi vnum diem postulauit. Quum idem ex eo postridie quæreret, biduum petijt. Cùm sæpius duplicaret numerum dierum, admiransque Hiero requireret cur ita faceret: Quia quantò (respondit) diutius considero, tantò res mihi videtur obscurior. Cicero. 1. de Natura Deorum.
O præposterum sapientiæ genus, in humana sapientia callidum esse & cautum, in ijs verò quæ sola ad salutem nostrā pertinent, non ita multo plus pecude sapere? Paulus vult nos esse sapientes, sed in bono, simplices autem in malo. Sapiunt isti mysteriomachi vt inique agant, bene autem facere nesciunt. Et cum facundus ille Poëta Græcus, ad nihil vtilem hominem censeat, qui neque ipse per se sapiat, neque bene monenti obtemperet, qua tandem in classe ponentur Zuinglistæ, qui cum turpissimè delipiant, tamen non desinunt obturbare, ridere, deterrere eos, qui iam resipuerunt? Veritas (inquit Lactantius lib. 1. diuinarum institutionum, cap. 1.) id est, arcanum summi Dei, qui fecit omnia, ingenio ac proprijs non potest sensibus comprehendi, alioquin nihil inter Deum hominemque distaret, si consilia & dispositiones illius maiestatis æternæ, cogitatio assequeretur humana. In Christo Iesu Domino habemus (inquit Paulus) fiduciam ac accessum, in confidentia per fidem eius. Quid est, per fidem eius? Quia fidendum est illi toto pectore, qui non fallit in promissis, etiamsi promittat, quæ videntur nobis impossibilia. Quis enim credidisset fieri posse, vt diuina humanaque natura sic vnirentur, vt coirent in vnam personam? At ille promisit & præstitit. Quis crederet fieri posse, vt homo verus sederet ad dexteram Dei patris? promisit & præstitit. Quid est igitur quod non speremus à Deo? De quo scriptum est. Dixit & facta sunt, mandauit & creata sunt. Qui ergo dixit, hoc est corpus meum, cur nos panem dicimus? Et quid Deo impossibile? Nonne omnia quæcunque voluit Dominus fecit, in cœlo & in terra, in mari & in omnibus abyssis? Nonne extollimus homines peccati super Deum qui dicitur & colitur?
Nonne plus fidunt in hominum verba quàm in Dei verba? Imo verbis Dei prorsus diffidunt increduli Zuinglistæ, & solis hominum verbis credunt? Quid obsecrò quærimus nodum in scirpo? Et quis (vt Iiob ait) dicere potest, cur ita facis?
θνητὸς πεφυκὼς μὴ φρονῆς ὑπέρθεα. Id est, mortalis quum sis ita sapias vt non vltra Deum. De Aristotele literis proditum est, verè an falsò, nunc non excutio, quòd posteaquam ingenium suum diu multumque torserat studio peruestigandi causas, quur mare Euboicum secus, quàm alia maria, septies in die de-

Ephes. 5. Ephes. 3. Hebræo. 6. Psalm. 134. Iiob. 11. cap.

curreret ac recurreret, neque quidquam proficeret, sese in ipsum abiecit mare, dicens, quando ego te non capio, tu capies me. Quo minus mirandum est, si qui non contenti credere, quæ nobis tradidit scriptura, de veritate corporis Dominici multa scrutantur, humanæ mentis captum in immensum excedentia, in delirationem incidunt, vt iam communi quoque sensu careant, qui supra humanum sensum sapere voluerunt. Quid multis moror? Omnia subuertere, Christumque simul & spiritum eius ab Ecclesia tollere moliuntur ὀλιγόπιστοι: Negant enim illic esse Christon vbi reuera Christus est. Prophanant sacra mysteria, quod tamen nec miseris gentilibus impunè cessit. Nam Theodorus tragædiarum poëta, cum nonnulla ex Iudaicæ scripturæ mysterijs ad fabulam quādam transferre vellet, luminibus captus est. Theopompus quoque, quod cœperat nonnulla ex lege diuina transferre in Græcam linguam: Illico turbatione quadam mentis & animi perculsus est, eundem magnopere Deum orans, cuius rei gratia id sibi accidisset, audiuisse fertur per somnium, quia res diuinas lenocinio inquinaret, &c.
Iam verò quis nescit Christon incredulos discipulos arguisse? videat candidus lector, Matth. 17. Mar. 9. Luc. 9. 24. Ioan. 20.
O prauissima mentis peruersæ doctrina, ô insulsum consilium Sacramentariorum, quis eos non dixerit insanire? Quemadmodum autem homini tutum non est vltra quàm fragilitas sua permittit extolli, Ita periculosum est quæ humanis rationibus assequi nequit reijcere, aut etiam irridere: maximè tot tantisq; Patribus reclamantibus, & impietatem talem manifestè execrantibus.

Nostra tempestate 8. Zuinglianistarum sectæ numerantur.

1. Significatiui. Est, pro significat exponunt.
2. Tropistæ. Corpus, pro corporis forma, intelligunt.
3. Energici. Corpus Domini dicunt intelligi oportere pro energia corporis.
4. Arabonarij. Cœnam Domini, dari tanquam arabonem corporis blaterant.
5. In adessendo: Corpus Domini quidē adesse cōcedunt, sed eorum alij, quod sub pane, alij cū pane, alij in pane, alij circa panē, &c.
6. Esse cum pane. 7. Esse sub pane.
8. Spirituales Schuenckfeldiani, Externa signa esse vana, internum solùm spiritum sufficere contendunt.

Berengarianę hæreseos resuscitator.

Prædictarum sectarū extitit prodromus Huldericus Zuinglius, filius

filius Lutheri,& pater Sacramentariorum. Is ad Capellas pugnans, (ex pastore ferentarius) & cum eo 16. clamosi præcones, occubuit anno 1530. in Octobri mense, die 7. Scriptum enim, Prouerb. 16. Vir imprudens sibi mala fodit. Et qualis vita talis exitus. Qualis ciuitas, cuius diruta sunt mœnia, talis est vir qui non omnia cum consilio agit. Scribit Bullingerus, sanctum magistratus edictum Zuinglium & consectarios armasse, sed gladio spiritus sibi pugnandum erat, quod est verbum Dei, iusto ergo Dei iudicio, vir iste sanctus scilicet, tandem pulchram oppetijt mortem. Damnata est hæc Zuinglistarum hæresis à LEONE 10. in concilio Vercellensi, cōtra quos acerrimè scripsit Lutherus.

ALEXANDER 2. 157

Mediolanensis patria, vir sanctus, circiter annum 1061. Sedit ann. 11. mens. 6. adijciunt alij di. 25.

Idem, Laicis vetuit conferre Ecclesiastica beneficia, Hermannus contractus.

GREGORIVS 7. 158

Hetruscus patria, omnium bonorum consensu pontifex creatur: formam electionis suæ, & alia annotatione digna, ostendit Platina. Hunc Gregorium 7. quidam somniatores, coccycis in morem, suis nænijs quadam prodigiosa libidine vtiles historias conspurcantes (quid hoc aliud quàm generosum vinū lotio aut aceto vitiare?) magum mentiti sunt. Sedit autem an. 12. mens. 1. ponunt alij annos 11.

Idem PP. Henricum 4. eius nominis Imperatorem excommunicauit, causam ostendit Pighius lib. 5. Ecclesiast. Hierarch. cap. 2.

De miserabili exitu Vuilhelmi Traiectensis episcopi, ob spretam Gregorij pontificis excommunicationem, vide eūdem Campensem loco citato.

Canonici regulares, anno 1080.

VICTOR 3. 159

Abbas Casinensis, Is PP. vt Mirandensis scribit) opera Henrici veneno in calicem iniecto, dum sacrificat, necatur: Sedit ann. 1. mens. 4. di. 7. vacat sedes di. 9.

Hoc tempore, ordo Carthusiensium initium sumpsit, anno 1080. Intima veste vtuntur cilicina Carthusiani nostra tempestate, summa pallio nigro, subter candida toga, tegminéque capitis cucullo, carnibus nunquam vescuntur, sexto plurimum hebdomadæ die pane & aqua ieiuniū agūt, in cubiculis quæ veluti sacella habent, soli edunt, certis tamen festis diebus vna duntaxat prandent. Silentium eis penè perpetuum. Sanctißimi huius instituti extitit Bruno, homo ex Carthusiani

Colonia Agrippina. Extat Sapphicum carmē Sebastiani Brant LL. Doctoris, de laude ordinis Carthusiani, hoc cum festiuissimum sit carmen, non pigebit me totum adscribere, in laudem ordinis cui enixe faueo.

Spiritus sancti mihi gratiam da
Summe cælorum moderator ô rex,
Ordinis laudes valeam sonare
Carthusiani.
Ecquis ad vitam leuius beatam
Quisue securè, citiusúe tendit?
Tutius quis nam sua fata anhelat
Carthusiano?
Bruno tu felix merito fereris,
Qui viam latam fugiens sinistræ,
Arripis dextram, prior atque factus
Carthusianus.
Abdito quærens socijs receptis
Vt loco degas, eremum legebas,
Hortus insignis duce te rigatur
Carthusianus.
Spernis hæc mundi, bona quæ putantur:
Præteris cleri tumidos honores:
Quos queas plures habuisse, factus
Carthusianus.
Tu sacri iuris fueras peritus:
Paginæ sanctæ docilis magister:
Charus & multis, nihili ista pendis
Carthusianus.
Inter anfractus, dubiasq; mundi
Semitas: arctam peregre capescis,
Et viam certam properè insequutus,
Carthusianus.
Addo quod Papam variasque pompas
Curiæ temnens: Calabros adisti,
Hos doces normam, struiturque turris
Carthusiana.
Nullus obstabat labor aut grauamen,
Quo minus semen iaceret salutis,
Corda fœcundans, bonus iste miles
Carthusianus.
Bruno tum demum venerande claudis
Vltimam vitæ, peragisque metam:
Pace transmigrans superas ad aulas
Carthusianus.
Regulam linquis satis eminentem
Patribus multis placidam sacratis.

Ponti-

Pontifex summus probat & decorat
Carthusianos.
Arce nec celsa potuit latere
Ciuitas, lumen modio tegi nec:
Crescit, & paßim procul auctus ordo
Carthusianus.
Non rigor quondam Scythiæ, aut Canopi
Accolis maior, Nitriæue montis:
Quàm seruent casti modo, sobrijque
Carthusiani.
Hactenus nunquam fluuio perhenni
Deserit fontis veteris saporem,
Degener nunquam fuit ordo visus
Carthusianus.
Vos odor Christi bonus, aggregatus
Ex cœnobitis & Anachoretis,
Planè Baptistam tamen æmulantes
Carthusiani.
Mundus haud dignus fuit, vt teneret
Abditos cellis eremum colentes,
Pellibus cinctos capreis, melotis,
Carthusianos.
Lugeant quamuis spacio momenti,
Et licet semen iaciant gementes,
Attamen læti veniunt maniplis
Carthusiani.
Inclytos fructus parit & suaues
Arbor, hanc vitem probat hortulanus,
Palmites quæ fert viridantis vuæ
Carthusiano.
Sabbata & fœdus Domini tenetis,
Estis eunuchi Domini volentes,
In domo vobis locus est herili
Carthusiani.
Vnicus tecti tugurique custos,
Peruigil paßer, meditans columba,
Et Pelicanus, eremi colonus
Carthusianus.
Turtur ô Christi speciose, mœrens
Tu gemis sponso viduate charo,
Fronde non curas viridi cubare
Carthusiane.
Respuis quicquid iubeat voluptas,
Balneum vitas, teneros amictus,
Carnibus vesci fugis, abstinendo,
Carthusiane,
Ipse non quæris hominum diem, nec
Arrogas laudes populi caducas,

Gloriæ spernis stimulos inanes
Carthusiane.
Vnius flocci patriam, parentes,
Liberos, fratres, facit & sorores,
Atque fortunæ bona cuncta temnit
Carthusianus.
Sæculi sordes fugit & prophanat
Et suam vitam, nihil ista curat,
Dulce nil Christo sine, nil amœnum
Carthusiano.
Qui iugum lætus teneris ab annis
Pertulit, solus sedet & tacebit,
Se super gaudet fore se leuatum
Carthusianus.
Veste procedit citò nuptiali
Obuiam sponso, manibus nitentes
Lampades gestans, oleo decoras
Carthusianus.
Excubat, longas meditatur horas,
Crastinæ nullus labor est diei,
Quidúe manducet, bibat aut fruatur
Carthusianus.
Insuper carnem violant domando,
Incolunt cellas, vigilant, precantur,
Abstinent, corpus maceratum flagellis
Carthusiani.
Vnius iussum tolerant Prioris
Quicquid mandat, peragunt volentes,
Præcipit si quid grauius, fatescunt
Carthusiani.
Rarior casus, facile inde surgunt,
Paruulos petræ propere atterendo,
Baltheo lumbos, veneremque stringunt
Carthusiani,
Id quod elongans facit hos subire
Claustra deserti fugiunt, manentes,
Milites Christi lachrymis vacando
Carthusiani.
Sint licet plures populo ferentes
Pabulum, pauci faciunt, sed eheu
Quæ docent solus opere ista monstrat
Carthusianus.
Rectè felicem, penitus beatum
Teque perfectum, sine labe, dicam,
Iam vale nostri memor ordo sancte
Carthusiane.

VRBANVS 2.

Cluniacensis patria,circiter annum 1086. Hunc Platina scribit virum fuisse,tam doctrina,quàm vitæ sanctitate,vel summo magistratu dignissimum.Sedit an.12.mens.4.vacat sedes di.16.

Is PP.septem horas canonicas confirmauit:& vt totidem horę in honorem Deiparæ virginis quotidie recitarentur,instituit. Factum hoc est in concilio,quod in Gallijs ad Clarum montem habuit.
Idem PP.in supradicto concilio principes Christianos contra Mahometicos Alcoranistas animauit,in quo negotio mirifice profecit.

Idem PP.Toletano primatum in Hispania concessit.

Testantur historiæ,cum alijs temporibus, tum sub VRBANO 2.Balduinum Siciliam,& Bohemundum Antiochiam,ambos egregios duces è Turcarum manibus recuperasse. Licebit igitur aduersus Turcas præliari.Quamobrem si repugnare Deo creditur, quisquis Turcis aduersatur,& is item reluctari Deo putandus est, qui famem,ignem,pestē,morbos,ac cætera id genus mala fugare molitur.

Idem Vrbanus,Cistercienſem ordinem, ab Ardingo Anglo inceptum,approbauit: Alij,Cistercienſis ordinis authorem, Robertum Molismensem,scribunt. Cisterciēses

CISTERCIVM locus in Burgundia Cabilonensis diocæseos vastæ solitudinis,ac horrendi aspectus.De veris Monachis primorum temporum,sequentia legimus.Quatuor horis dormiebant in nocte, quatuor psallabant,& quatuor operabantur.Deinde verò vsque ad nonam legebant, scindētes folia palmarum,Et post hoc victum sibi præparabant,colligentes quasdam herbas terræ: folijs palmarum contextis vestiebantur. Mundanis cupiditatibus animus moriebatur,&c. Monachi veri.

Hoc tempore,Præmonstratensium ordo sub Northberto repullulat:alij hoc in annum 1137.reijciunt.Amiciuntur tunica alba, cum linea toga,sub candido pallio,quo potissimum à canonicis differunt. Præmonstratum hodie locus est Laudunensis diocæseos. Pręmonstratenses.

Isnense Monasterium,ordinis D.Benedicti,fundatum anno Domini 1096.

Byblingum cœnobiū instituti Benedictini,Cōstantiēsis diocęseos, non procul ab Vlma regali pago,fundatum anno Domini 1099. Byblingum

Zvvifaltū siue Zvitaltaha,latinè ad duplices aquas,cœnobium Benedictinum magnificum,Constantiensis diocæseos,fundatum est anno Christi 1088.pontificatum Vrbano 2.Imperium verò Henrico 4.tenentibus.

Burhonium iam Blabyrium monasterium ordinis D. Benedi-

cti,fun-

cti fundatur anno 1095.

Translatio corporis S. Nicolai de Myrea, ad ciuitatem Venetiarum facta est, anno Domini 1086. tempore Vrbani 2.

161 PASCHALIS 2.

Anno 1100. Antea dictus Petrus Rauerius. Quem Platina diuinitus electum fuisse tradit. Eundem totus clerus nolentem & latitãtem pontificem creauit, quod diceret humeros suos nequaquam tanto oneri sufficienteis. Tandem diutina purificatus ægritudine, præsentem in Domino vitam finiuit. Sedit an. 18. mens. 6. adijciunt alij mens. 1. di. 7. vacat sedes di. 2.

Hac tempestate, Florentiæ concilium indictum est, propter Fluentini præsidis de nato Antichristo opinionem.

Sub Paschali 2. Hierosolymitani ciues suaui iugo IESV CHRISTI ceruices submiserunt, & Gothifredus omnium Christianorum consensu, rex illic fuit constitutus.

Idem Paschalis 2. Henricum 5. corona Imperiali coronauit.

S. Bernard. S. Bernardus, filius Tecelini, & Alethi, abbas Clareuallẽsis: Burgundus, hisce temporibus circiter annum 1140. alij 1127. floruit.

Castelium. Castelium siue Castellum ordinis D. Benedicti monasterium, ad Lautherum amnem situm, fundatum est hoc tempore.

S. Marina. S. Marina virgo Græcanica quieuit in Domino 16. calend. Augusti, anno Domini 1113. Venetijs sepulta.

Friburgum extructum. Anno Domini supra millesimum centesimo vndecimo, Conradus Zaringiæ dux, Bertholdi ducis (qui Bernam ciuitatem condidit) auus, Friburgum Brisgoicum oppidum è fundo condidit.

162 GELASIVS 2.

Caietanus patria, antea Ioannes dictus, vir sanctissimus omniq; laude dignissimus, vt Platina asserit. Sedit an. 1. adijciũt alij annum vnum. Vacat sedes di. 24.

Templarij. Circiter hæc tempora, Anno 1128. habuerũt originem Templarij & Ioãnitæ, milites. Hierosolymis Templarij esse cœperunt, vbi circa Christi sepulchrum agitantes, Christiani nominis viros illuc peregrè profectos hospitio accipiebant, acceptos armis (vt Polydorus scribit) accincti per tẽpla & sacra loca comitabãtur, vt omnem terram sanctam tuto viserent. Fuerunt huius charitatis officij autores viri singulari pietate nouem numero. Ii quia in parte ędium templi habitabant, Templariorum nomen inde tulere: vtebantur candido pallio cum rubẽti cruce, propagataque est religio in ducentos annos. Certam ijs formam obseruationis Bernhardus abbas constituit. Habuit res leuis ab initio, non parua incrementa, ita vt facultates

tates

tates maximas,& oppida quamplurima vbique possiderent: verùm conuicti demum impietatis, quòd qui Hierosolymis agebant, ad Saracenos defecissent, essentque in fœda vitia prolapsi, omnes ad vnum Clementis quinti pontificatu deleti sunt, eorumque bona partim Rhodijs militibus, partim nouis familijs attributa sunt. De templarijs scripsit Robertus Gaguinus Gallicus scriptor lib. 7. in rege Philippo pulchro. Item, Albertus Krantz lib. 7. Vuand. cap. 46. De initio Ioannitarum, vide Albertum Krantz lib. 8. cap. 3.

CALIXTVS. 2. 163

Burgundus patria, electus temporibus Henrici 5. in Cluniacensi cœnobio: Quem de Deo deque hominibus bene meritũ Platina tradit. Habito Laterani 900. Patrũ concilio, supplementa militię Christianæ iam deficientis subministrauit. Sedit ann. 5. menses 10. moritur in Domino. Anno 1120.

Hac tempestate, Balduinus Hierosolymitanus rex, Gazin regem minoris Asiæ superat, & captum in carcerem coniecit. Huic Balduino pontifex Calixtus 2. personale priuilegium concessit, anno Domini 1122. nono calend. Octobris.

Anno Dominicę incarnationis 1124. indictione 2. Calisto PP. 2. Romanę sedi pręsidẽte, Otto Dei gratia Babenbergẽsis Ecclesię episcopus, diuino admonitus instinctu, Pomeranis Christũ prædicauit. Pomeranis Christus prædicatur.

Temporibus Cunonis episcopi Argentinensis 53. circiter annum 1120. Cœnobium Hugshoten aliàs Curia Hugonis, in Vogesi montanis cõfirmatur. Sub episcopo eodẽ cœnobiũ Boumgartẽ fundatur. Curia Hugonis.

Gebvuileriana ciuitas Basiliensis diocæseos, sub ditione abbatis Murrbacensis, inchoata est anno 1124.

Cœnobium Anhusium, in Brentiana valle cõstruitur, anno 1125. Anhusium.

Michelfeldt, clarissimum Benedictinorum cœnobium, circa Pegnesum amnem fundatum, anno 1119. Michelfeldt

HONORIVS 2. 164

Imolẽsis patria, circiter annũ 1126. familiaritate pręclarorũ virorũ mirificè delectabatur. Sedit an. 5. mens. 2. di. 8. vacat sedes di. 8.

Sub hoc, floruit Hugo de S. Victore: Qui scribendo sui ingenij præclara monumenta reliquit.

Erbacum Cistercientium monachorum in Ostrofrancis & Herbipolensi diocæsi, fundatur anno Christi 1128. Brusch. Erbacum

Nuvvenburgũ cœnobiũ ordinis Cisterciensis, fundatur an. 1128.

INNOCENTIVS 2. 165

In odium Innocentij, electus est Petrus Leonis, qui se Anacletum appellauit. Ab hoc per vim pulsus est INNOCENTIVS, ad Anacletus antipapa.

S. Bernhar

S.Bernhardum confugiens.Compescuit autem hos motus Lotarius 2.Saxo:Qui ab Innocentio 2.corona Imperiali est insignitus. Sedit autem Innocentius an.14.mens.7.di.8.vacat sedes di.2.

Synodus hoc pontifice in Gallia congregata,contra Petrum Baiardum(qui & Alardus quibusdam dicitur & Baliardus)Anglū. Is pręter creatorē & creaturas,aliud quiddā posuit.Docuit(quēadmodū illi Beatus Bernardus Epistola 190.impingit)timorē Domini nō esse in futuro seculo,quamuis scriptum.Timor Domini sanctus permanet in seculum seculi. Idem omnium sanctorum doctorum sententias contempsit,&c̄.Sed conuictus erroris in Senonensi concilio, sanctissimè postea vixit,non modò sententiam mutando, sed monasticam vitam & religionem etiam professus.

Petri Bailardi hæresis.

Sub Innocentio 2. fundatum est cœnobium Fons salutis, vulgo Heilsbrun,Cistercientium ordinis,ad Svuabachium amnem, anno Christi 1132.Egranus.

Fōs salutis.

Mulbrunum monasterium Cisterciensis ordinis magnificum in ducatu Vuirtenbergensi,fundatum est 18.Calendarum Aprilis,anno redempti orbis 1138.à Domino Gunthero Spirensi episcopo, de comitum Lyningensium familia.

Mulbrunū.

Salomonis villa, vulgò Salmenschvuiler Cisterciensis instituti cœnobium,fundatum est anno 1138.

Salomonis villa.

Egidianum cœnobium apud Noribergenses fundatū, anno 1140.

Elchingum D.Benedicti cœnobium, Augustanæ diocæseos, fundatum est anno Domini 1128.

Elchingum.

Collegium in Itenvuiler,Argentinensis diocæseos,iuxta mōtana Vogesi,fundatur anno Domini 1137.

Itenvuiler.

Edelstetum, in Sueuia pulcherrimum collegium canonissarum liberarum, Vrspergensi cœnobio vicinum, fundatum & dotatum est,anno Christi 1126.

Edelstetum

166 COELESTINVS 2.

Tuscus patria,circiter annum 1145.electus sub Conrado Sueuo. Sedit mens.5.obijt peste.

167 LVCIVS 2.

Bononiensis,sedit mens.7.di.4.adijciunt alij menses 4. sepultus in Laterano.

168 EVGENIVS 3.

Pisanus patria,Anastasij abbas,quem sanctus Bernhardus monachum induit:Tradit Platina, Cardinales nutu diuino percitos hunc delegisse.Sedit annos 8.mens.4.di.20.

Extat epistola, in qua S.Bernhardus ad EVGENIVM in hæc

verba

verba scribit. Indagemus (inquit) diligentius, qui sis, quam geras pro tempore personam in Ecclesia Dei, Quis es? Sacerdos magnus, Pontifex summus: tu princeps episcoporum, tu hæres Apostolorum, tu primatu Abel: Gubernatu Noë: Patriarchatu Abrahã: Ordine Melchisedech: Dignitate Aharon: Auctoritate Moses: Iudicatu Samuel. Potestate Petrus: Vnctione Christus. Tu es cui claues traditæ, cui oues creditæ. Sunt quidem & alij cæli ianitores, & gregum pastores. Sed tu tanto gloriosius, quanto differentius præ cæteris nomen hæreditasti, hæc S. Bernardus.

Idem Eugenius PP. eloquentissimus, cruce signatis in Asia, à Ludouico Galliarum rege, suppetias impetrauit.

Istius Eugenij gubernatu, Nortvuegia Christianã fidem induit. Nortvuegia autem, quam quidam Nortvuagiam appellant, longo tractu Suetiæ adiacet, mariq; alluitur. Atq; vt hæc à Sud, id est Meridie: ita illa à Nort, id est Septentrione, ad quem sita est, nomẽ accepit. Germani enim quatuor orbis plagis vernacula nomina indidere, prouinciasq; his adiacentes inde denominauere. OST enim, Orientem significat: vnde Austria, quam Germani propriè exprimunt Osterreich. Vuest, occidentem: à quo Vuestualia. *Nortvuegia cõuertitur.* *Sud.* *Nort.* *Ost.* *Vuest.*

ANASTASIVS 4. 169

Romanus patria, Is cũ tota ferè Europã fame laboraretur, clam & apertè pauperibus Lazaritis eleemosynas porrexit. Sedit ann. 2. mens. 4. adijciunt alij annum vnum, dies 24. vacat sedes di. 20.

Rebdorphum, cœnobium Canonicorũ regularium S. Augustini, ad Altimulam supra Aychstadium, extrui cęptũ est an. 1156. Brusch.

ADRIANVS 4. 170

Anglus natione, Albanus antistes, circiter annum 1157. Antè ab Eugenio Cardinalis creatus, quòd Nortvuegiam ex gẽtilitate & paganismo ad S. R. E. conuertisset. Sedit annos 4. mens. 10. adijciunt alij annum vnum, vacat sedes di. 20.

ALEXANDER 3. 171

Senensis patria, vir strenuus, de omnibus inimicis suis (auxiliantibus Venetis) fortiter triumphauit. Sedit annos 21. di. 19. adijciunt alij menses 10.

Ordo Vuilhelmitarum, anno 1181.

Alexandro 3. sedente in cathedra Petri, claruit Thomas Cantuariensis archiepiscopus, cognomento Bequetus, martyrij mercedem assecutus est, anno 1171. Cuius sancti martyris reliquias incendit (furore repletus) Henricus 8. Angliæ rex & sceptrifer, anno 1538. *Thomas Cãtuariensis.*

X Alexan

Carmelitæ. Alexandri 3. temporibus, Carmelitarum ordo incepit. Satius enim esse ducebant boni Carmelitæ cum leonibus ac pātheris habere commercium, q̄ cum hominibus impijs. Hinc olim tot hominum examina non ferentium idololatrarum impietatem ac sæuitiam, occupauerūt solitudines Thebaidis. Hinc prima monachorū origo. Alij secesserunt in solitudines Syriæ, quorū est beatus Hieronymus. Monachorum origo. Alij in desertas insulas sese abdebant. Alij montium cacumina, penè inaccessa obsidebant, vt D. Benedictus. Nonnulli paludes horridas, & vix vlli animantium habitabiles scrutabantur, vt Patritius ac Bernardus. Alij rupes & ipso aspectu horrenda quærebant loca, vt Bruno, &c. Hæc suffugia persuadebant pijs hominibus huius exilij tædiū. Studebant igitur seiungi ab his, qui habitabant Cedar. Matth. 19. De amplectenda paupertate spontanea, dixit Christus. Si vis perfectus esse: vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & sequere me. Et illud itidem, de seruanda continentia & cælibatu. Sunt eunuchi, qui se castrant propter regnum Dei, qui potest capere, capiat. Denique & illud de exhibenda obedientia. Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & crucem suam tollat & sequatur me. Fatemur quidem ingenuè religionem Christianā cuiq; ad salutem sufficere. Non tamen idcirco monasticam religionem superuacuam aut abijciendam esse credimus, quoniam nullatenus aduersantur Christianæ religioni, sed adminicula quædam sunt & præsidia congrua, ad eam ipsam integrius adimplendā. Non igitur votorū monasticorū & religionis cœnobiticæ disciplina, onus est importabile, & ab humeris fidelium reijciēdum, quemadmodum excucullatus Lutherus inaniter fingit. Ad reliqua progrediamur.

Milites diui Iacobi in Hispania, sub ritu diui Augustini, Alexandro 3. pontifice, qui rem probauit, esse cœperunt.

172 LVCIVS 3.

Tuscus patria, Episcopus Ostiensis. Is PP. concilio Veronę (quam Athesis interluit) habito, Christianos principes adhortatus est, vt nostris in Asia pro fide Christi laborātibus succurreretur, nulla de suis iniurijs (quæ & grauissimæ fuerant) mentione habita. Veronę decubuit, tale relinquens epitaphion.

Luca dedit lucem tibi Luci, pontificatum
Ostia, papatum Roma, Verona mori.

Sedit annos 4. adijciunt alij mens. 2. di. 18.

Liuonia cōuertitur. LIVVONIA conuersa est ad fidem Christi hoc tempore, circiter annum 1186. à S. Menrado, Nostra tempestate, Liuonia prouincia

prouincia in longitudine secundum mare protenditur. Cuius regio-
nis metropolis est Riga, cui Teutonici ordinis magister præest. In ea,
pter Rigensem archiepiscopũ, Riualiẽsis & Osiliẽsis episcopi sunt.
Oppida habet cõplura: præcipuè aũt ciuitatẽ Rigã ad fluuiũ Dvui-
na, non lõge ab ostijs: itẽ Revualiã & Derbtẽsis ciuitates Revualiã
Rutheni Rolivuã: Derbt verò Iuryovugorod appellãt. Riga nomẽ
suũ vtraq; lĩgua retinet. Fluuios nauigabiles, Rubonẽ & Nervuã ha
bet. Insigni equorum copia adeo abundant Livuonienses, firmique
sunt, vt hactenus tam regis Poloniæ, quàm magni Ducis Moscovuiæ
hostiles & frequentes in agros eorum excursiones fortiter sustinue-
rint, seque strenuè defenderint.

Circiter annum 1179. sub Conrado episcopo Argentoratensi 58. Collegium in NidernMunster, fundatum est. Nidernmũster.

Vrsinium vel Irsingum ordinis S. Benedicti, institutum est anno 1182. Irsingũ cœnobium.

Circiter annum 1181. sub Henrico Billungo, episcopo Argentinensi 59. fundatum est collegium vulgò Trutenhausen.

VRBANVS 3. 173

Mediolanensis patria, temporibus Frederici 1. ob Saladini successus dolore obdormiuit, Sedit an. 1. mens. 10. di. 25. sepultus Ferrariæ.

GREGORIVS 8.

Beneuentanus patria, vir sanctissimus, tractauit de recuperanda Hierosolyma, sed dum hæc agit Pisis moritur, põtificatus sui die 57. alij 75. vacat sedes di. 20. 174 Anno 1186.

CLEMENS 3. 175

Romanus patria, vir sanctissimus, & rerum ecclesiasticarum componẽdarum studiosissimus, cleri mores correxit: Imperatori bellum contra Turcas persuasit. Sedit ann. 2. di. 16. adijciunt alij annum vnum. Obijt mox post mortem Friderici.

CELESTINVS 3. 176

Vir insigni pietate (si Sabellico credimus) & cui vni præ cæteris cura semper hæsit animo, vt Hierosolymam ex impiorum manibus extorqueret, ingentem pecuniæ summam Richardo Anglorum regi misit in subsidium. Sedit an. 6. mens. 7. adijciũt alij mẽs. 8. di. 11. &c.

Ab hoc, coronam Imperij accepit Henricus Berbarossæ filius.

Cruciferorum ordo in Italia inchoatur, anno 1197.

Humiliatorum ordo hac tempestate emersit, Sabellicus En. 9. lib. 5. Alij temporibus Innocentij 4. emersisse scribunt.

S. crucis Augustanum cœnobium ordinis Regularium Canonicorũ S. Augustini ex Hamelbergo translatũ est Augustã, an. 1194.

S.Guilielmus epiſcopus Bituricenſis floruit, anno 1189. Hunc Honorius 3.PP.canonizauit.

Sorethum, vulgata voce hodie Schuſſenrietum ordinis Pręmonſtratenſis, Conſtantienſis diocæſeos, ex arce in monaſterium conuerſum eſt, anno 1188.

Albertus magnus. Natus eſt anno circiter Dominicę incarnationis 1193. Laugingæ Sueuorum, Auguſtẽſis diocęſeos, ALBERTVS magnus Teutonicus, ex pijs parẽtibus, de militari familia, vulgo Bolſtetter dicta. Ordinis Prædicatorũ, præſidẽte vniuerſali Eccleſiæ CELESTINO 3. Naturæ arcanæ ſcrutator, dignus per Iouem lapidẽ, quem in arcanis naturæ prodẽdis placitis nõ imitemur tantũ, ſed admiremur etiam. Equidem magnis laudibus dignum eſſe Albertum dico cum multis de cauſis, tùm illa cũprimis, quód & ſobrie philoſophica tractauit, & magiſtrũ in philoſophia ſuũ ita ſecutus eſt, vt à ſacris prophana, ab euangelio nõ euangelica, & in vniuerſum diuina ab humanis admirabili quadam iudicij dexteritate diſcreuerit: ſcripturã ſacrã Colonię Agrippinæ explicauit. De cæleſtibus acutiſsimè, de elemẽtis, & iugali horum natura diligentiſsimè, de natura, reliqua nõ vſquequaque ineptè diſſeruit, interſertis paſsim ab ipſa experiẽtia ductis argumentis, & aliorũ adductis ſententijs, nec quorũlibet, ſed receptorum magis: hiſq; diligentiſsimè excuſsis non faſtu, aut odioſa cõtentione, non aculeata detractione, poſtremo haud quaq̃ vana perſuaſione, ſuam in medium ſententiam attulit. Idq; (vt paucis quod ſentio dicã) ſuis temporibus p̃ſtitit, quod nec è Græcia illa doctrinarũ parente, nec ſanè Italia eloquentiæ magiſtra illis annis ſperare quiſquam facile potuiſſet. Dormiuit autẽ anno Domini 1280. die 15. menſis Decẽbris, feria ſexta, ſeptimo anno Rudolphi Romanorum regis, anno à confirmatione ordinis Dominicani 64. Diſcipulum habuit Thomam

Thomas Aquinas. Aquinat, qui relicta patria, inſigniq; cognatione (originẽ enim è comitibus Apuliæ ducebat) Coloniam pergens, tantũ profecit, vt poſt aliquot annos Pariſijs primum in doctrina locum tenuerit.

177 INNOCENTIVS 3.

Placet paucis cõmemorare ad profectum & ędificationẽ lectoris, qualis quantuſq; fuerit pontifex iſte. Is cũ eſſet genere nobilis, ex illuſtri familia Comitũ Anagnię oriũdus ac prognatus, literarum ſtudio vitæq; probitate longe nobilior illuſtriorq; factus, à Celeſtino Papa Tertio in numerum cardinalium aſcitus eſt, dictus proprio nomine Lotharius, factuſque ita cardinalis, ſcripſit opuſculum de miſeria conditionis humanæ, ſapientiſsimum in hoc imitatus Eccleſiaſten, vt mentes hominum à ſuperbia & à vanitatibus huius mundi deterreret,

ret, atque ad futura diligentius consideranda pelliceret. Mortuo autem Celestino, hic licet inter Cardinales iunior esset, mox omnium consensu in demortui locum suffectus est. Factus ergo Papa viuax & versatile ingenium suum sic ad omnia vtriusq; vitæ, actiuæ inquam & contemplatiuæ, munia intendit, vt quocunq; verteret illud, quàm maximè valeret, perinde ac si illi vni rei fuerit intentus. Quantum ergo ad bella attinet, quibus tempora sui pontificatus quàm turbulentissima fuerunt, tam longe lateque animi curas extendit, vt nihil aliud præter bellorum negocia curasse videri queat. Quãtum enim laborum sumptuumque impendit bello Asiatico, pro recuperanda terra sancta? Quantum pro pellendo ex Hispanijs maximo Saracenorum exercitu, qui duce Hilmulino ex Aphrica traiecerat, atq; omnem Hispaniam peruagatus incendijs populationibusq; ac sedibus Arelatum vsque & Auenionem peruenerat? Nec modicum curæ & laboris impendit tuendo Siciliæ regno, quod Henricus sextus Imperator eius fidei cõmiserat moriturus, vt Friderico secundo adhuc puero filio suo Pontificis ope & autoritate conseruaretur. Quantum verò molestiarum pertulerit idem iste pontifex in diuturnis Germanorum bellis, dum schismate in Imperio exorto, pars, Philippum Henrici Imperatoris fratrem ducem Sueuiæ & Hetrurię, pars Othonem quartum Saxoniæ ducem in Regem Germaniæ & Romanorũ Imperatorem elegisset, longum esset referre, extat in decretalibus eius epistolis ea de re capitulum bene longum, sub titulo de electione & electi potestate, cui initium est, Venerabilẽ. Interempto autem Philippo, ipse Otho quẽ Papa fouerat ac pretulerat, beneficiorũ immemor non leues & patrimonio S. Petri & regno Siciliæ vexationes intulit. Vnde nouũ in Imperio schisma enatum fuit. Excommunicato enim Othone & Imperij dignitate priuato, pars principum elegit Fridericum 2. adhuc adolescentem, qui in Germaniã profectus multũ bellorum cõtra Othonem gessit, donec eo deuicto & mortuo solus imperaret. Deniq; cum longa & grauia fuissent inter reges Frãcię & Anglię bella, Papa iste restituta inter eos pace, sic Anglos eo merito sibi deuinxit, vt ei quotannis ex Anglia & Hibernia vectigal penderetur. Et tamẽ interim in ipsa quoq; Italia varijs bellorũ motibus angebat eius animus, dũ Veneti cõtra Dalmatas: Pisani cõtra Genuẽses, & Cisalpinę Gallię ciuitates inter sese cõfligerẽt ac belligerarẽt. Quę igit mẽtis tranquillitas ꝓ literarũ studio sanctisq; contẽplationibus in tãtis bellorũ tumultibus terroribusq; reliqua esse potuisset, nisi excelsus eius animus spei suæ anchorã ĩ Deo firmiter & vnice figens, cũcta terrena prospera & aduersa æquanimiter tulisset. Quid dicã de per- *Angliæ regnum transit in ius clientelæ S. R. E.*

petuo Ecclesiastici fori strepitu, & inquietis causarum fluctibus, ac infinitis ex vniuerso orbe allatis dubitantium episcoporum quæstionibus? quibus pia mens eius quotidie in tam diuersas curas distrahebatur, vt verissimè dicere potuerit cum Apostolo: In labore & erumna, in vigilijs multis, præter illa quæ extrinsecus sunt, instantia mea quotidiana, solicitudo omnium Ecclesiarum. Quoties enim scripsit in prolixis epistolis decretalibus, de rebus magnis & difficilibus interrogatus? Certè quisquis Iuris Canonici quinque libros Decretalium vel semel perlegerit, facile comperiet plura ibi esse rescripta vnius huius Innocentij, quàm omnium aliorum Pontificũ in vnum. Et ea quidem tam cautè, doctè ac luculenter posita, vt omniũ Iuriscõsultorũ iudicio nihil posit discerni vel iuri & æquitati cõformius, vel rectæ rationi & honestati magis consentaneũ. Quod si addas ad hęc oĩa latissimæ administrationis curas quas necessario impẽdit, & gubernãdę Vrbi Romę & dispẽsando Sãcti Petri patrimonio, totq; regẽdis populis & prouincijs sedi Apostolicæ subiectis, quis non immerito ipsum satis grauatũ dixerit? Adde insuper curas & impensas ædificationũ, quãtas nimirum hodie vix vllus pontificũ perferre posset. Ipse enim hospitale sancti spiritus nõ adeò longe à Basilica Sãcti Petri in Saxia (vt ait Blondus) à fundamẽtis extruxit, tantisq; prouentibus in perpetuũ adauxit, vnde alantur peregrini, ęgroti, ac vulgò cõcepti orphani, vt adhuc hodie tam opulentũ ac bene institutũ, omnibusque necessarijs ad ægrotantium curam instructũ Xenodochium aut Nosocomiũ, non facile in toto orbe terrarum reperias. Ipse altissimam erexit pro familia sua munitionem, quæ in præsentem vsque diem Turris Comitum appellatur in Vrbe. Ipse altare Basilicæ sancti Petri opere vermiculato insigniter exornauit, id quod eius imago & literæ in fornice ipso scriptæ adhuc hodie testantur. Ipse Beati Sixti Ecclesiam in Auentino vetustate collapsam magnificè restituit. Ipse vniuersis Romanæ Vrbis Ecclesijs libram argenti singulis dedit, vnde calices sacrificandi gratia conficerentur. Ipse deniq; in pauperes ciues qui honestè domi viuentes, in publico mendicare aut stipem accipere erubescebant, largas in occulto eleemosynas fecit. Accessit & alia sollicitudo nec leuis nec breuis, vtpote labor in extirpandis hæresibus. Eius nanque auspicijs damnati sunt nominatim errores, cùm Almerici episcopi Parisijs, tùm Ioachimi abbatis in Calabria. Et generaliter contra omnes hæreses maximum indixit & Romæ celebrauit Concilium Lateranense, in quo sanè ipsomet præsidente personaliter adfuerunt 2. Patriarchæ: Constantinopolitanus & Hierosolymitanus. Archiepiscopi 70. Episcopi 400. Abbates duodecim.

decim. Priores conuentuales DCCC. Duorum Imperatorum Romani scilicet & Constantinopolitani legati, ac Regis Hierusalem, Franciæ, Hispaniæ, Angliæ, &c. Oratores: cuius sanè concilij constitutiones aliquot passim recitantur in libris Decretalium. Aliud quoque præsidium Ecclesiæ contra hæreticorum machinationes feliciter instituit, sanctos inquam ordines religiosæ conuersationis fratrũ mendicantium, in quibus viri plurimi vita & eruditione probati, vt populum rectè docerent, & hæreticorum peruersitatibus resisterent. Ipse enim sanctissimos viros, DOMINICVM Calaguritanum ex Hispania & FRANCISCVM Asisiatem ex Vmbria Italiæ prouincia ad se Romam venientes in sancto proposito confirmauit. Eiusdem auspicijs alij quoq; instituti sunt ordines, vti fratres Sancti Augustini Eremitæ, fratres Sanctæ Mariæ Carmelitæ, fratres Crucigeri, fratres Guilielmitæ, quorum ordines sub hoc Pontifice aut à nouo instituti, aut in melius restituti sunt, vnde ait Sabellicus præclarus nostris temporibus historiarum scriptor, in sexto nonæ Enneadis libro: Prouidentia euenit (vt credere æquum est) non casu, quòd Innocentio Tertio sedente multum sit innocentiæ virtute illustrata, multum & religio, innocentiæ mater. Nam & Carmelitana religio per id tempus vel orta est, vel tum demum in lucem ædita. Et duo Christianæ pietatis lumina terris affulsere, quibus multo maxima parte orthodoxa creuit fides, autores incrementi huius, Dominicus & Franciscus. Hi æquales tempore, sanctitate clari, & vterque alterum vidit. Hæc ille. Constat igitur hunc Innocentium 3. admodum insignem fuisse virtutibus pontificẽ, labore strenuum, curis peruigilem, consultationibus cautum, iurisprudẽtia instructum, rerum administratione amplum, opibus florentem, honore præcipuum, dignitate maximum, sacrarum literarum cognitione eminentem, pietatis operibus præfulgentem, vt non immerito decantari possit de eo Ecclesiasticum illud responsorium: Iustum deduxit Dominus per vias rectas, & cætera. Sedit an. 18. mens. 4. di. 24. adijciunt alij menses 3.

Prædicatores. Franciscani.

Idem PP. Eucharistiam in templis asseruandam esse, ad ægrotantium commoditatem censuit. Quod deinde Honorius 3. confirmauit. De reseruatione Sacramenti Eucharistiæ, vide Clementẽ S. Petri discipulum, in epistol. 2. ad Iacobum fratrem Domini. Cyprianum in sermone de lapsis. Clementem Alexandrinum, lib. 1. Stromatum. Ambrosium, in oratione funebri, de obitu fratris sui Satyri. Augustinum, Sermo. 252. de Tempore. Sedulium in cap. 11. 1. ad Corinth. Cyrillum, ad Calosyrium episcopum, &c.

Eucharistiæ reseruatio.

Hac tempestate, Milhusenses(aliàs Sequani Cisiurani) ab episco po Argentoratensi defecêre.

Anno Domini 1202. Creta insula Venetis subijcitur, erepta Græcorum Imperatoribus.

Creta insula.

CRETA ἑκατόμπολις cognomine, à centum, quas sustinuit, vrbibus. Virgil. lib Aeneid. 3.

Creta Iouis magni medio iacet insula ponto,
Mons Idæus vbi, & gentis cunabula nostræ,
Centum vrbes habitant magnas &c.

Hodie Candia: de qua diligentissime Strabo lib. 10. & 6. lib. Diodor. vt Plinium & reliquos sinam. Ruf. ex Dionys. Nutrix hic Creta tonantis, Multa latus, glebæq; ferax, & opima virentum. Terminatur ab occasu mari Hadriatico, à septentrione Cretensi, à meridie Punico, ab oriente Carpathio. Habet in longitudine 270. millia passuum, in latitudine quinquaginta millia. Circuitus eius quingenta octoginta octo millia passuum complectitur hæc parergôs.

178 HONORIVS 3.

Romanus patria, hunc Platina bene beateque vitam duxisse scribit. Sedit ann. 10. adijciunt alij annos 3. mens. 7. di. 13.

S. Dominicus.

Idem PP. ordinem B. Dominico sub Innocentio 3. institutũ, confirmauit. Fuit S. Dominicus Hispanus natione, vir & sanctitate & doctrina admodum insignis, à Gregorio 9. miraculis id efflagitantibus in sanctorum numerum relatus est, cuius quoq; ordinem confirmauit: qui & T sultano Christi fidem constantissime prædicauit. Huius S. Dominici mater pregnans magno mentis præsagio per quietem vidisse fertur parere se catulum incensam facem ore circumferentem, quo omnes incendio terræ conflagrarent, nec defuit nocturno viso euentus, orta est ex illo ingens familia, quæ diuina prædicatione terrarum partem multo maximam inflammauit: Eat nunc Solisidensis ille Vergerius, & iactitet, mendaciter tamen, hunc sacrum ordinem superstitiosam esse sectam, ipse Sectarius.

Idem Honorius 3. Fridericum 2. anathemate notatum Imperij dignitate priuauit.

Idem, Ioannem Columnam ad res Asiæ componendas legatum cum ingentibus copijs quas Innocentius 3. ad eam rem collegerat, misit: in quo negotio mirifice profecisse traditur.

S. Clara.

Hoc tempore S. Clara virgo suum ordinem auspicatur. Fuit hæc diuo Francisco compatriota in terris vt modo in cælis. Quantis verò signis claruerit Clara illa, pius lector eius vitam conscriptam legens ab Antonio Archiepiscopo Florentino intelliget. Migrauit ad

Domi-

Dominum,pridie eidus Augusti,tempore Innocētij 4.qui ægrotantem inuisit,& Eucharistiam est impartitus:quam Alexander 4.anno Domini 1255,retulit in numerum sanctarum virginum,reliqua habes in Romano breuiario.

GREGORIVS 9.

Is PP.cantionem diuæ Mariæ virginis (quæ maximè Sabbathinis vesperis nobiscum occini solet)certis diuinæ rei horis addi,campanasque ad Eucharistiæ confectionem & laudes virginis Dei genitricis pulsari statuit:Alij istud statutum Honorio 3.adscribunt. Sedit autem Gregorius 9. annos 13. mens.5. adijciunt alij menses sex. 179

Salutatio angelica inchoata,circiter annum 12:8.

Iordanes Theologus Dominicanus,silentium mensæ instituit.

Hac tempestate, Iacobus rex Aragonum,duos militum ordines circiter annum salutis 1212.instituit: quorum alteros diuæ Mariæ de redemptione captiuorum,siue de mercede appellauit,vtpote quibus de captiuis redimendis curæ esset ; amictum induunt album cum nigra cruce. Alteros Montesiæ milites rubenti cruce insignes nuncupauit. Vtramque militiam Gregorius 9.sua authoritate probauit.

Montesia milites.

S.Anthonius confessor ordinis Minorum ex Vlisbona (Salatia olim cognominata)spiritum in pace emisit eidibus Iunij, anno Domini 1231.

S.Antonius Minoritanus.

S. Elisabeth Hungarica reginula (optimum spolium ex Hungaria,quę Germanis nobis talem thesaurum protulit)vita ad finem piè ducta,febre correpta,in Domino obdormiuit,anno 1226. Fuit hæc Elisabeth filia regis Hungarici Andreæ, filij Bele Tertij. Mater huius Gertrudis, natione Germana. Quinquennis à ludis nugisq; puerilibus abstinuit. Septennis cœpit esse religiosula, quotidie penè templi limina terens. Iam adultior, quippe nubilis, & principi Duringiæ Germanorum Ludouico in vxorem data, morem gerit parentibus, ac demigrat ad Teutonas, principis futura coniunx, vt Christo, quem habebat sponso chariorem, prolem lætam gigneret, &c. Facit sanctæ mulieris mentionem Platina Cremonensis in Gregorio 9. Legi meretur etiam,quod de hac diua carmine scripsit H. Eobanus Hessus, in epistol.sanctarum Heroidum.

S.Elisabeth

Heckenbachium,hodie verò Heppachium Bernhardini instituti cœnobium, cœptum & inchoatum est, circiter annum Domini 1233.

Anno Domini,1239,Gladiatorum ordo emersit.

CELESTI-

180 CELESTINVS 4.

Sedit tantum di.18.vacat sedes menses 10.adijciunt alij annum vnum,men.10.Donec Cardinales qui à Friderico Imperatore in carceribus detinebantur,libertati donati sunt.

181 INNOCENTIVS 4.

Genuensis patria,Sedit an.11.mens.6.adijciunt alij mens.vnum. Is PP.Authenticas composuit.

Galeri Cardinalitij. Idem,Cardinales rubro galero vti iussit, in maiestatem ordinis, pro religionis enim defensione olim sese offerebant(id quod etiam recentiores tenētur) in discrimen,ad sanguinem vsque,pro veritate.

Natiuitatis Mariæ festū. Idem,natalem deiparæ virginis instituit.

Hoc tempore Papa idem,Christianis inducias à Tartaris per legatos suos,impetrauit. De Tartaris multi multa tradidêre nos illa breuiter fastidij expulstricis loco,tradere voluimus. Tartari. Vaga illa gens nostra tempestate,& incertis contenta sedibus,nec aliud lucri,quàm quod præda adijcit,improuisis incursibus maximè noxia, homines statura mediocri,lata facie,obesa,sola barba horridi,cætera rasi: Insigniores tantum viri crines contortos, eosq; nigerrimos secundum aures habent corpore valido,animo audaci:in Venerem,eamq; præposteram putres:profundis & trucibus,intortis & concauis oculis,ferequc cæsijs,turbinato craneo,& circum tempora capite presso. Equis,alijsque animalibus quoquo modo interemptis suauiter vescuntur:Demptis porcis,à quibus lege abstinēt.Inediæ somniq; adeò patientes,vt toto nonnunquam quatriduo ea perferant. Gens hodie Horda quid in hordas distincta,Horda autem illis conuētum,seu multitudinem significat.Extat cuiusdam Apollinaris Elegans carmē ad Artemium Augustum,cum vere tùm eleganter conscriptum, sic ludens.

Iacet axe sub Vrsæ.
Gens animis membrisque minax,ita vultibus ipsis
Infantum suus horror inest,consurgit in arctum
Massa rotunda caput,geminis sub fronte cauernis
Visus adest oculis albentibus, acta cerebri
In cameram vix ad refugos lux peruenit orbes.

Tartariæ situs & termini. Tartaria,quæ & Mongal dicitur,vt Vincentius scribit,in ea terræ parte sita est, vbi oriens aquiloni coniungitur, ab oriente Katheorum ac Solangorum terram habet,à meridie Saracenorum,ab occidente Naymanorum,ab Aquilone oceano circūdata, &c. ad institutum,quoniam ab asino,quod aiunt,delapsi, multùm aberrauimus ab instituto.

Idem PP.Innocentius 4. Fridericum secundum, ob crimen manifesti

manifesti periurij damnauit & priuauit, Pighius lib. 5. cap. 14.

Hoc tempore Hugo cardinalis concordantias Bibliorum conscripsit, Platina in Innocentio 4.

Eadem tempestate, studium publicum erectum est in inclyta Austriadum Vienna, anno 1237. tempore Friderici 2. Viēna hodie omnium vrbium, quas Ister sustinet, & ædium magnificentia, & rerum facili copia clarissima est. Studiū Viennense.

ALEXANDER 4. 182

Campanus patria, circiter annum 1254. Cuius vita mirificè ab omnibus laudatur. Sedem Petri tenuit annis sex, mēsibus sex, di. 4. adijciunt alij mens. 5. Viterbij mortuus: vacat sedes mens. 4. di. 3.

VRBANVS 4. 183

Gallus natione, sedit annos 3. mens. 1. di. 4. adijciunt alij annos 2. mens. 11. vacat sedes mens. 5.

Is Vrbanus, cruci in qua pependit salus nostra, diem solēnem dedit, Polydorus de inuentor. rer. lib. 6. cap. 8. Crucis festū

Idem PP. Festū corporis Christi instituit, circiter annum 1263. At obijciunt permulti nostrorum aduersariorum. Et quare Eucharistia cū maximo apparatu ornamentorū & canticorū circūfertur? Bella & astuta nimirū obiectio Iudę traditoris, ad quid perditio hæc? Potuisset hoc vnguentū trecentis denarijs venundari, & dari pauperibus. Certè Christi glorię inuidēs, nō pauperes sed quęstū suū curauit. Et cur Dauid ipse, propheta sanctus, idēq; à Deo vates illustratus, arcā ipsam, cui apposita erat vrna affabre auro vndequaq; (vt Apostolus testatur) redimita, quę manna continebat, omnibus cōmendauit honorandam? coram qua (cum iam circūferretur omni pompa) ipse præcedens saltauit, citharaq; cū omni iubilo concinuit, interim quoque cantātibus musicis, in iubilo, & in sonitu buccinę & tubis & cymbalis, & nablis & citharis concrepantibus? VRBANI 4. indulgentias, pro venerabilis Eucharistiæ veneratione, approbauit sacrū concilium Viennēse. Indulgentiæ verò, quę sunt thesaurus spiritualis ecclesiæ, dispensantur per Ecclesiæ ministros, subditis suis, in relaxationē aliquantam pœnę pro peccatis debitæ, per modū quendā satisfactionis. Mirantur hodie recētiores apostatici, quia summus clauiger in terris remittit tertiā aut mediā partem pœnarū, aut plenariè indulgeat: Cū ipsi nō verecundētur asserere, quēlibet sacerdotē à culpa & pœna absoluere, ipsi remittūt totā pœnam, & nolunt Papam remittere partem. Quocirca firmiter est tenendum, quòd indulgentię concessę à prothomystis qui potestatem habent eas conferendi: scilicet à summo pontifice & episcopis, concessæ etiam pro causa rationabili & pia;

Festū corporis Christi. Hebræo. 9. Exod. 16. Eucharistia rectè cāticis circūfertur. Indulgētiæ.

& pia: vtpote pro reparatione Ecclesiarum, aut defensione Christianorum finiũ, aut sustentatione pauperum: modo illi qui eas consequi volunt, recte sint dispositi: per contritionẽ & confessionem sacramentalem, & ea opere atq; effectu exequantur, quæ in literis pontificalibus indulgentias explicantibus facienda imponunt: solidum habere robur & efficaciam, magnoperéque prodesse ad salutem animarum, & ad relaxationem aliquantam pœnæ, cui obstringitur pro suis peccatis is, qui ipsas promeretur. Sed dicet fortè quispiã, maior pars hominum ob eas licentius viuunt. Non reclamo. Quid ergo? Dei clementiam damnabimus? Haud quaq̃, sed miseros & ingratos homines, qui tanta abutuntur clementia. Id vnum tamen ingenue admiserim: quod si sub prætextu eleemosynæ peteretur erogatio pecuniæ ad obtinendas indulgentias, & illa pecunia non applicaretur à recipientibus eam ad eum vsum ad quem est petita, sed ad alium peruersum & iniquum: idipsum sacrilegij genus merito damnari debere, nec non & quascunque alias prolapsiones ac abusus: sub colore, vmbra & specie indulgentiarum obrepentes. Ad quas acuta suæ authoritatis falce resecandas, attentissimè vigilare debent põtifices, Dominici gregis custodes. Nõ tamen propter istos hominũ dolos, technas & fraudes, quas concinnant & excogitant circa laudabilẽ suapte natura vsum indulgentiarum, homines vafri & callidi: debent ipsę indulgentię vitio dari aut culpari, sed vrticæ vepres & sentes horũ malorum, debent extrema diligentia sedulo extirpari, hęc extra limites, ad reliqua bonis auibus.

Vide decreta concilij Lateranẽsis cap. 62.

Hac tempestate Gibellinorum (militabant Imperatori) & Gvelsforum factiones, controuersias excitarunt.

Gvelsi. Gibellini.

Floruit Dantes Aligerus Italicus scriptor, natus anno 1260. mortuus vero anno 1321. alij sub Celestino 5. ipsum claruisse scribunt.

Dantes.

CLEMENS 4.

184 Narbonensis patria, vir sanctus, prophetice prædixit, Ecclesiæ hostes semper perituros: Cathedram Papalem tenuit annos 3. mens. 9. adijciunt alij mens. 3. vacat sedes an. 2.

Idem, Carolum Gallum regis Ludouici generum Hierusalem & Siciliæ regem inunxit Romæ.

Hoc tempore, pastores de Hispania venientes Luteciam, omnia bona cleri vastarunt plebibus gratulãtibus & ridentibus, sed cum laicorum etiam deuorarent bona temporalia, prostrati sunt, inquit Cornipolitanus. Similem infelicem catastrophen experiere nostra ætate recentiores inuasores Ecclesiarum.

GRE-

GREGORIVS 10. 185

Placentinus patria, è vice comitū familia, Theobaldus antea vocatus, Laudensis archidiaconus, circiter annum 1271. In Eduardi Angli Vualiæ principis (ante pontificatum) Syriacis castris vixit aliquamdiu. Temporibus Rudolphi Cæsaris. Is monuit initio sui pontificatus electores vt consentientibus votis Imperatorem iterum designarent, ne Imperij status prorsus collaberetur. Sedit an. 4.

Hoc tempore synodus Lugdunensis celebrata.

S. Ludouicus Galliarum rex, spiritum Domino tradidit, circiter annum 1270. S. Ludouic.

INNOCENTIVS 5. 186

Longobardus patria, alij Burgundum fuisse scribunt, ex Dominicano PP. electus, anno 1275. antea dictus Petrus de Tharenthasia, sub Rudolpho Cæsare. Sedit mens. 5, di. 2. vacat sedes di. 18.

Is pontifex, in epistolas Pauli & libros sententiarum annotationes scripsit.

Hac tempestate, Dominarum Aurachium Herbipolensis diocæseos cœnobium amplum, fundatum legitur. Aurachium cœnob.

HADRIANVS 5. 187

Genuensis patria, Innocentij nepos, prius dictus Ottobanus, vir magnanimus, alij parum præfuisse scribunt. Sedit mens. 1. di. 9. Alij habent tantum dies 40. vacat sedes di. 28.

IOANNES 21. 188

Lusitanus patria, vir literatus, sed rerum gerendarum inscius, antea Petrus Medicus: Is mense 8. noui ædificij ruina perijt: Vacat sedes menses 7.

Idem instituit, vt ter in singulos dies, tintinabula ad vesperum pulsarentur, ac tum vnusquisque ter salutationem Angelicam Diuæ virgini sacram recitaret: institutum hodie vbique gentium in recenti memoria. Pulsus angelicus.

Idem PP. 20. dies indulgentiarū dedit omnibus piè tria Aue Maria dicētibus. Bona ratio, quia semper salutanda Maria. Nec salutatio ea incassum fiet. Ipsa enim diligētes se diligit, & glorificātes se glorificat. Deus cū ea præsentius quàm olim fuit cū patribus, gloriosius quàm fuit in templo. Derisores hæretici propediem & ipsi risui exponentur toti mundo.

Collegium scribarum Apostolicorum primus numero distinxit Ioannes PP.

Idem Taxationes constituit, Polydor. lib. 8. cap. 2. de inuentoribus rerum.

Sub eodem, damnati errores Ioannis de Poliaco Parisiensis.

Sub hoc pontifice, facta est definitio contra eos qui dicunt Christon & eius discipulos nihil habuisse, & in his quæ possederunt, nullum ius fuisse.

S.Bonauentura libros sententiarum explicauit hoc tempore: sublatus ex humanis anno Domini 1274. tertio eidus Iulij, ætatis 53. miraculis radians, Lugduni sepultus est, & à Sixto pontifice 4. anno salutis 1482. canonizatus.

S. Bonauentura.

NICOLAVS 3.

189

Romanus patria, magnificus in ædificijs extruendis, bene rexit, scribunt historici non obscuri nominis, neminem ante ipsum sacrificasse religiosius visum, lachrymas sæpè effundens in sacri mysterij tremenda pertractatione. Sedit an. 3. mens. 8. adijciunt alij mensem vnum. Vacat sedes mens. 5.

Anno 1275.

Idem notarios & tabelliones, pauperum sanguine victitantes, vt pestiferos eiecit, ne omne pecus degluberent.

Ordinem IESV CHRISTI in Lusitania instituit, quo essent qui ex officio Saracenis Beticam id temporis tenentibus resisterent, crucem rubram in nigro affigunt pallio. Alij Ioanni 22. hæc adscribunt, alij Benedicto 12.

MARTINVS 4.

190

Gallus natione, amator religiosorum, post multas iniurias & persecutiones, Perusij obdormiuit. Sedit annos. 4. mens. 1. adijciunt alij mensem 1.

Idem Carolum regem Siciliæ expulsum restituit.

HONORIVS 4.

191

Romanus patria, è familia Sabellorum vetusta, antea Iacobus dictus, homo temperatus & magnæ discretionis, pacem dilexit, nihil enim tam Deo gratum, quàm seipsum cum postremis numerare. Sedit an. 1. adijciunt alij annum vnum, mensem 1.

Is PP. Carmelitis album assignauit amictum, cum prius nigro vterentur, à Carmelo monte sortiti sunt nomen. Carmelus autem mons est in Syria, olim cùm aliorum prophetarum, tum Heliæ inprimis memoria nobilis, quòd in eo ille habitarit.

Carmelus.

Idem ordinem Eremitarum Parisijs nõdum receptum probauit.

NICOLAVS 4.

192

Picenus regione, è ciuitate Asculana, Hieronymus antea dictus, Generalis ordinis Minorum, bonus & doctus vir. Sedit an. 4. mens. 1. vacat sedes ann. 2. mens. 3.

S.Rochus

S.Rochus de Narbona insignis hoc tempore habitus est, dormiuit 12.calend.Septemb.ætatis suæ 32.Cuius corpus anno 1485,Venetias delatum est. S.Rochus.

CELESTINVS 5. 193

Esferniensis patria,deducta electione discordia per biennium & 3. menses,assumptus est heremo,Petrus Moronеus antea vocatus:verùm cum à priore vita ob pontificatum nequaquam declinaret, visus est rebus agendis parum idoneus: hanc ob rem de abrogatione eius mentio fieri cœpta est inter cardinales. Tandem persuasus est,vt pontificatum resignaret, ne Ecclesia Dei ob imperitiam gubernantis periclitaretur.Quo facto Celestinus ad priuatam vitam se redegit,pontificatus sui mense 6. imperante Adolfo Cæsare.

S. Nicolaus Tolentinus, anno Domini 1294. humanitatis vinculum soluit:Ab Eugenio catalogo confessorum insertus.

Eadem tempestate, circiter annum 1292.Rudolphus Nassoius, Romanorum rex,Colmariam occupauit. Hæc dulcis patria nostra est,hæc familiæ Bucchingerum non vno seculo beneuola & munifica nutrix fuit. Debeo igitur tantæ altrici,cùm publico Alsaticorum nomine, tùm obligatione priuati debiti, plurima. Cui etiam non ingrato nec ignobili patriæ facies iocunda non sit? Cui non dulce natale solum? Ea maximè gratia quòd genuit, quòd educauit. Ac ne quis amore me magis quàm studio veritatis motum, vt plura de ea referam existimet, ab omnibus prorsus hoc in loco præconijs abstinendum censui. Alio in opere conati sumus, & porro vbi poterimus conabimur, ne quis erga patriam ingratos nos fuisse aliqua in parte obijcere queat. M.Bucchingeri patria.

BONIFACIVS 8. 194

Temporibus Alberti 1.Imperatoris. De quo intrauit vt vulpes, regnauit vt lupus,mortuus est vt lycisca.Cornipolitanus confirmat hunc ipsum Bonifacium multa vtilia instituisse, librum sextum decretalium confirmasse,Iubileum introduxisse. Sedit ann.8.mens.5. di.17.adijciunt alij menses quatuor,vacat sedes di.10. Scomma in pontificem.

Hoc tempore, Ordo Cælestinorum confirmatus, anno 1297. alij 1291.

BENEDICTVS 11. 195

Italus natione, circiter annum 1300. ordinis Prædicatorum, quem omnes vno ore, eximiæ virtutis & doctrinæ fuisse

intonant;Calculo seu lithiasi cruciatus,in Domino obdormiuit,sanctorum consortio adscriptus.Sedit ann.8.di.15.adijciunt alij menses 10.vacat sedes ann.1.

196

CLEMENS 5.

Gallus natione,Vasco patria,Burdegalensis episcopus,an.1308. Sedit annos 8.mens.10.vacat sedes ann.2.mens.3.di.7.temporibus Alberti fortissimi Imperatoris.

Hisce temporibus, translata est sedes Apostolica ad Auenionem Galliæ oppidum,in quam Romani pontifices ius habent:vbi successores mansere an.71.

Begardi & Beguinæ,hæretici. Hoc tempore concilium Viennense celebratum,in quo damnati errores Begardorum & Beguinarum, annum circiter Christi 1341. Docuerũt hominis esse imperfecti se exercere in operibus virtuosis, quapropter dicunt hominem cum ad vltimum statum perfectionis venerit nulla bona opera debere facere.

Eadem tempestate (anno 1300. alij emersisse scribunt regnante Henrico 3.)Fraticelli,glomeratim sese stygijs extulere vndis, in Nouaria vrbe Lombardiæ. Fraticellorũ hæresis. Resuscitatores hæreseos fuere Dulcinus & Margareta vxor eius,qui viui capti,membratim lacerati sunt,& eorum ossa combusta.Nõ esse administrãdas respublicas Christianis, finxerunt.Visionem animarum sanctarum deferri dicebant vsq; ad nouissimum diem:Catabaptistarum more, nostra hac ætate , lucos perlustrant.Promiscuos concubitus docent: Multas phanaticas opiniones omitto:Istis consensum præbet Sebastianus Maier, Bernensium clamosus præco.

Nosocomion (νοσίμος enim est ægrotus, & nosematicus valetudinarius dicitur)in Molse,Argentinensis diocæseos oppidulo, instituit Ioannes huius nominis primus,episcopus Argentoratensis 68.octauo eidus Septembris:Aegrotãtes colligens de plãteis, & consumpta languoribus atque inedia miserorum membra hilariter refouit sanctus episcopus,nec exposititios infantes excludens,vt sic esset tam domicilium languentium,quàm Brephotrophion.Hinc veteres.Extende manus,non in cælum,sed in manus pauperum.Si manum in pauperis manus tetenderis,ipsum cæli verticem attigisti: nam qui illic sedet,eleemosynam accipit.Si verò vacuas extenderis , nihil profecisti. Non enim in extensione manuum,neque verborum multitudine,sed in ipsis operibus situm est vt exaudiaris.Hospitibus (inquit Democritus)& egenis impartire de rebus tuis. Nam qui non dat indigenti,nec ipse accipiet cum indigebit. Eleemosynam scriptura

 & catho-

& catholica Ecclesia docet, primum redemptionem esse peccatorum, dicente Daniele: Peccata tua eleemosynis redime, & Tobia: Eleemosyna ab omni peccato, & à morte liberat. Docet deinde, meritum esse æternæ vitæ, dicente Christo: Sit eleemosyna tua in abscondito, & pater tuus reddet tibi, & rursum: Venite benedicti patris mei percipite regnum. Non ergo hæc bona opera vt fructus solùm ad arborem sunt conferenda, sed vt prouentus ad arboris dominum, nec signa sunt solùm & testimonia virtutum, sed augmenta etiam & profectus, & virtutum & meritorum. Summa, Eleemosyna Deum placat, Luc. 11. f. Meritum auget, Math. 10. d. 25. c. Luc. 12. d. 16. c. Hebræo. 6. b. 13. c. Actor. 10. a. Substantiam multiplicat, Luc. 6. f. 11. f. 2. Corint. 9. b. Acto. 3. a. Proximum subleuat, Mar. 14. a. Luc. 3. b. 19. b. 1. Corint. 8. c. &c.

Templariorum ordo stirpitus radicitusque hoc tempore euulsus est. Teutonicorum paulò post subsecuta religio, Bructeros (gentem olim malorum dæmonum cultricem) ad mansuetiores vitæ ritus redegerunt, permittente Frederico 2. Imperatore. Variant hic autores, quidam reijciunt in annum 1190. alij 1226. Teutonicorum ordo.

IOANNES 22. 197.

Gallus natione, circiter annum 1318. præfuit, cuius patrem cerdonica arte victum conquisiuisse blaterant mendaciter aduersarij: Sed concedamus istis hæc, Iam verò ex patre seruo nasci quis turpe esse dixerit? Seruire libidini, auaritiæ, cæterisque vitijs turpissimum est. Mendicare panem si vrgeat egestas, non est turpe, sed egenis non impartire necessaria, ac rapto viuere, crimen est exprobrabile. Sedit autem in cathedra Petri temporibus Ludouici Bauari Imperatoris, in quem censuris & fulminibus pontificijs animaduertit. Sedit annos 18. adijciunt alij annum vnum, menses 4.

Contra pluralitatem beneficiorum vtilia instituit.

Idem PP. Marsilium Patauinum, qui conatus nouam Ecclesiasticæ hierarchiæ formam effingere, hominem Aristotelicum magis quàm Christianum, excommunicauit.

Occam pseudomonachus, pseudóque Theologus, aduersus quasdam Ioannis 22. definitiones venalem calamum nequicquam strinxit, ait Pighius.

Hoc pontifice, Iudæi per conductos elephantiacos, fontes in Germania intoxicant. Thalmudistæ perfidi.

Nicolaus de Lyra ex Iudæo Minorita effectus, floruit. N. Lyra.

198 BENEDICTVS 12.

Doctissimus Theologus, ordinis Cisterciēsis, vir sanctissimus omnibus collachrymantibus sepelitur. Sedit an. 4. men. 3, adijciunt alij annos 3. dies 17.

Is PP. Reformauit ordinem S. Benedicti.

Noluit cognoscere consanguineum, dicendo, Papam non habere consanguineos.

Idem, ordinem militum institutum olim in Lusitania, confirmauit sua authoritate. Nostra tempestate Lusitania à septentrione habet Taraconensem Hispaniam, diuisam ab ea flumine Durio, ab occasu oceanum occiduum, à meridie Anam flumen, ab ortu lineam ab Ana ad Duriũ ductam, regnum nobile, cuius solertia factum est, vt ab Hispania in Indiam hodie nauigetur: Ausi sunt Lusitani noua maria, nouas terras, noua atq; incognita sydera scrutari: primũ littus Atlantici maris deiectis inde Agarenis occuparunt. Euecti longius vltrà viam solis penetrarunt ad orbem nobis aduersum, permensi mare notionale sub Aethiopia: hinc ad mare rubrũ, adq; fauces Persici sinus munierunt sibi arces. Transgresiq; supra ostium Indi fluminis, in feracissima & beatissima Indiæ totius ora ius sibi & ditionem quæsiuerunt. Ostenderunt nobis vias cœli ac pelagi nunquam antea ne fando quidem auditas: populos nationesq; vt ritu ac Barbarie admirabiles, ita etiam ijs opibus, quas tantopere affectus nostri suspiciunt. Sed hæc omnia longe antecellit propagata longè & late pietas cum tanta gloria Christiani nominis, &c. Ciuitas regia in Lusitania est Vlysbona, quam Plinius Olysipponem vocat, hæc præter institutum. (Lusitania.)

Anno Domini 1340. Domus carthusiensium non longè ab Argentorato, à ciuibus Argentinensibus erecta est.

199 CLEMENS 6.

Nomine & re virtuosus, Ecclesiastes verbi Dei strenuus, sedit an. 10. mens. 6. di. 8.

Clementi 6. & posteris, rex Galliarum Auenium concessit in perpetuum.

Eiusdem pontificis hortatu, electores Imperij Ludouico Bauaro successorem delegerunt Carolum 4.

Hac tempestate, formula legis Carolinæ inchoata.

INNOCENTIVS 6.

200 Hispanus natione, Sedit annos 9. mens. 8.

Nota. Præbendas Ecclesiasticas, non nisi probatissimis sacerdotibus, cũ vita, tùm doctrina, contulit. Istud hodie, bone Deus, plurimis in locis

præpos

præpostero ordine obseruatur, agasones, bibaculi, parasyti, & id genus pestes, vbi locorum excluduntur? vbi non intruduntur? Proinde cauere deberent antistites religionis & epistatæ, ne illiteratos, indoctosq; initiarent mysticis ceremonijs: etenim (vt verè inquit Hieronymus) cæcum animal offert Deo, qui ordinat indoctum. Habent autem indocti (quod nefas est) pro psalterio cartulas tesserasq; lusorias. In quorum ore non Dei nomen resonat, sed maledicta, pro clypeo fidei, pro lorica iustitiæ, induentes thoracem bellicum, & parmulas gladiatorias: rixosi, tumultuosi, belligeri, quibus nullus Dei (summi Numinis) metus: Qui nihil penitus religiosum habent, prçter habitum sacerdotalem, sub quo infanda flagitia delitescũt. In quorum cubiculis (de malis loquor) non in propatulo sunt canonicç scripturç, non euangelia, non breuiaria, non vllus liber (quid enim opus est libris non intelligentibus?) sed gladij. Verùm vt hæc liberius scriberem in pseudosacerdotes fecisti tu doctissimè abbas, qui non tãtum ornamenti accipis à sacerdotali dignitate, quantum tu virtute splendicante splendoris præbes ordini sacerdotali: in quo abbas Murrbacensis doctissimus, sanctissimus, integerrimus instar gemmæ fulgentis enitescis ac splendes. Prouexit me dulcedo scribẽdi longius quàm destinaueram. Itaq; omissa illa insectatione (non tamen prorsus aliena) reuertamur ad reliqua. Quòd si non pudet pseudosacerdotes in propatulo peccare, cur pudeat eos hic in libro male audire?

In pseudosacerdotes.

Murrbacensis abbatis encomion.

Hac tempestate, circiter annũ 1261. Flagellatorum secta in Germania & Gallia emersit. Cuius hæreseos meminit Albertus Crantz in Vuandalia sua, lib. 8. cap. 28. Qui in hanc superstitiosam colluuiẽ recipiebatur, cogebatur triginta tribus diebus & dimidiato manere (hoc erat pœnitentiæ tempus) & tantum pecuniæ secum afferre, vt in singulos dies haberet nummos quatuor. Nam non concedebatur illis vt mendicarent. Sacerdotes admittebant, sed citra dominium. Literas iactabant per Angelum è cælis allatas: quisq; pallio amictus, pileum in capite cum rubra cruce gestabat. Hos hæresiarchas compescuit Carolus 4. adiutus à Romano pontifice.

Secta flagellantium.

VRBANVS 5. 201

Decretorum doctor, circiter annum 1363. Electus sub Carolo 4. Cæsare 32. sedit an. 8. mens. 4. adijciunt alij menses 8.

Is PP. crucem fecit prædicari contra lunigeros Mahometistas.

Quĩto eiusdẽ Vrbani anno, ordo monasticus IESVATORVM inchoatus est, sub Ioanne Columbino Senensi: Colligebantur ab initio domesticatim, simplici indumento amicti, multa innocẽtia & pietate viri, sibi victum labore & opera quæritantes. Hos Vrbanus,

Iesuatorum ordo.

quia iam suspecti, vt malefica aliqua superstitione imbuti, haberi incipiebant, ad se Romam vocatos de cerimonijs & vitæ instituto interrogauit, cognouitque totam rem, & probauit, deditque vt alba tunica vterentur, & capitio quadrato à ceruice ad humeros deiecto. Cinguntur scortea zona, nudos pedes ligneis soleis in inferiore parte muniunt: datum inde est, vt canusinum pallium tunicæ superiectum ferrent. Apostolici à principio viri nuncupati sunt, sacris non initiantur, tantùm precibus vacant, & Iesuati ab eo dicti sunt, quod IESV nomen frequens sit in illorum ore.

Polydor. li. 7. cap. 4. de inuen. rer.

Sub finem vitæ Vrbani, S. Pyrgita deuota fœmina è Suetiæ finibus inclaruit, circa annum Domini 1368. Cuius meminit Albertus Krantz lib. 10. Volat. lib. 21.

S. Pyrgita.

Pragense gymnasium erigitur hoc tempore.

202 GREGORIVS II.

Lemonicensis patria, circiter annum 1371. Sedit annos 7. mens. 5. adijciunt alij menses 7. Cornipolitanus ponit tantùm annos septem.

Is Romam ex Gallia trânstulit iterum sedem pontificiam.

Ab hoc pontifice Florentini excommunicati sunt, ob illatum sibi bellum. In Hetruria hodie Florentia clarissima, aliquando Fluentia, quod ad Arni fluenta extructa sit, dicta: Sunt verò qui Florentiæ nomen antiquum, & ipsam nobilem fuisse P. Romani coloniam, ex Frontini de colonijs fragmentis probent.

Florentia.

Hoc pontifice, Adrianopolis à Turcis capta.

Heluetica fœdera cœpere, anno 1386.

Bombarda (Germanorum inuentum nouitium) belli metallica horrenda machina, quæ ignis incendio & sulphureo puluere, vt ita dicam, glandes æneas flammeasque pilas & globosa grauiora saxa conuoluens, horrisono fragore ac tonitru longè latéque iactat, muros vrbium quatiens, & obstantia quæque molliens, hoc tempore in vsu esse cœpit. Alij ad tempora Vrbani 6. reijciunt: à bombo, vt ego autumo, & ardeo. Pandulphus Collenutius quarta in apologia quã Bombarda inscripsit, eius impetus rationem in ea quæ de vacuo & inani feruntur referendam putat. Franciscus Grapaldus nomine balistæ bombardam significare voluit, hoc carmine.

Bombardæ vsus.

Fuderat aut vastos fumans balista molares.

Execrabile prorsus inuentum, cuius autor dignus, qui cum Salmoneo (Iouis fulmine tactus) miseram exhalat animam.

Nihil

Nihil enim fulmini magis ſimile, luce, impetu, odore teterrimo. Autori verò, quiſquis fuit, robur durum, & æs triplex circa pectus erat, quem, vt Horatianis verbis vtar, parentis crediderim ſui fregiſſe ceruicem, & penetralia ſparſiſſe nocturno cruore hoſpitis. Ille venena Colchica, & quicquid vſq̃ concipitur nephas tractauit. Qui tam horrendam primus machinã, animo manuq; fabricatus eſt in hominum perniciem. Ecquod enim ſcelus, quem cruciatum, quod ſupplicium, non agitauit animo, qui vel cum Ioue ipſo de fulmine potuit contendere? Cæca mortalitas, & ad ſui perniciem ingenioſa, quæ ceu theomachiam meditaretur, Iouem ipſum proprijs ſedibus exturbatura, tam horrendas belli machinas, & hanc præcipuè quam bombardam vocamus fulmineam prorſus, nec vrbes modò magnas, ſed montes, conualles, ſyluas, flumina, maria, aëra, ac ipſum penè cęlum territantem, excogitauit, ceu parum nobis eſſent tot arcus, tot ſagittæ, tot baliſtæ, ſcorpiones, onagri, arcuballiſtæ, catapultæ, cuſpides, lanceæ, conti, haſtæ, niſi & hoc terrificum monſtrum, ac velut poſtremum, longéq; omnium immaniſsimum (vt Beroaldi verbis vtar) ſcelus prioribus adderetur, & gloriantur nihiloſecius ſtultiſsimi mortales palmam eam ſeſe poſteris præripuiſſe, nihil vlterius ad hanc ſęuitiam addituris. Non iniucũdum fuerit (quamuis extra inſtitutum noſtrum) adſcribere elegantiſsimum carmen Catanæi, quo graphicè bombarda deſcribitur.

Quid non audebunt mortalia pectora? quando
Fulmina, terribiles tonitrus imitantur, & ignes? Catanæus in deſcriptione bombardæ.
Nanq; reperta fero muralis machina bellò,
Seu Meroe ſolers, fortis ſeu Rheticus omnes
Ingenij vires effudit, cum tonat, ignem
Fulmineum montis ſpeculatus vertice ab alto
Excuſſit trunco teretem, medioque cauatam.
Magna parte ſui, totamq; ex ære coactam,
Sphæraq; de ferro penitus caua viſcera cõplet,
Siue ſuper curru vehitur, ſeu celſa tuetur
Caſtra loco, infuſo intrato puluere, rimam
Per tenuem focus exurgit, mox impete vaſto
Excutitur magno ſonitu, magnoque tremore
Ferrea maſſa volans, non dura repagula contra,
Non ſolidæ turres, nec mœnia lata, nec agger
Ferrę valet, quocunque ruit, concuſſa reſcindit
Oppida, proſternitque ſolo tabulata, trabesque,
Cardinibus fores firmis, pontesque reſoluit,
Vno etiam totas deiecit vulnere pugnas,
Multiplici conſuta modo lorica, nec enſis,
Lancea, nec clypeus, nec thorax profuit æneus,

Omnia

Omnia conuoluit, pedites, equitesque, ferosque,
Membraque corporibus deuulsa per aera iactat,
Desuetus bello est aries, ballista molares
Effundens, tremebundo extincta phalarica fumo,
Abstulit hæc tormenta noua virtute Boarda,
Siue placet Bomburda magis, quod dicta boatu,
Seu bombo procul existens mortalia corda
Territat horrendo strepitu, longoq; fragore.
Non satis istud erat, quod vibrat ab æthere telum
Iupiter? excindi simili nisi lampade terras?
Tanquam nulla forent nostræ compendia vitæ. &c.

Schisma ingens.

Itali Italum pontificem, Vrbanum 6. Galli Gallicum, Clemétem 7. elegere: Alter in alterum censuris sæuiebat. Durauit hoc schisma vsque ad concilium Constantiense, annos 39. Porrò Italia (Græciæ æmula) Germania, & Hungaria, Vrbano Romanorum pontifici adhæserunt.

203 VRBANVS 6.

Romæ moritur, tempore Ruperti Imperatoris, circiter annum 1379. Sedit ann. 11. mens. 8.

Circa hæc tempora, anno 1387. Christianorũ religionem induerunt Lithvuani, vltimi in Europa, qui gentilium ritus deposuerunt; tempestate Vitoldi ducis tunc primum Christianorum sacris initiati. Ea gens equitatu maximè valet, vnde magna Polono auxilia.

Lithvuania Lithvuania est Poloniæ ad ortum connexa noningétorum millium passuum circuitu, Moscovuiæ proxima. Quæ longo tractu ab oppido Circass, quod ad Borysthenem situm est, in Livuoniam vsq; protenditur: vniuersa regio numerosa est, & palustris, æstate vix peruia, glacie & niuibus in lacunas abeuntibus: hyeme autem sæuo Borea duratæ niues, expeditis etiam curribus iter præbent: multos fluuios habet: quorum alij, vt Bog, Prepetz, Thur & Beresina, oriétem versus Borysthenem illabuntur. Alij verò, vt Boh, Cronon, & Narevu, septentrionem versus decurrunt. Cælum inclemens, animalia omnis generis parua habet, frumento quidé abundat, sed seges rarò ad maturitatem peruenit. Nostrâ tépestate in Litvuaniæ principatu sunt

Vuilna tres Romanæ obedientiæ episcopatus: Vuilnésis scilicet (Vuilna autem caput gentis est, ciuitas ampla, inter colles sita, ad confluxum fluuiorum Vueliæ & Vuilnæ, tantæ magnitudinis est quantæ Cracouia cum suburbijs omnibus, à Cracouia 120. miliaribus distans) Samogithiæ, & Chiovuiensis, &c.

Gymnasium Coloniense erectum, anno 1388.

BONIFA-

BONIFACIVS 9. 204

Neapolitanus patria, circiter annum 1390. prius Petrus de Thomacellis dictus. Sedit annos 14. mens. 9. adijciunt alij mẽsem vnum dies 2. Cornipolitanus tantùm ponit annos 13.

Is PP. annatas approbauit ex antiqua consuetudine. Annatas id appellant in Curia Romana, quod ordinarij locorum, medios seu primos fructus nominant. De annatis & harum exactione, scribit Polydorus de inuentoribus rerum lib. 8. cap. 2. item, Ioannes Eckius in locis communibus. Annatarum vsus.

Anno Domini 1399. Albatorum secta cœpit in Italia, hanc Bonifacius sua authoritate repressit. Albatorum secta.

Hoc pontifice Chrysoloras è Byzantio in Latium græcas literas, quæ per 700. annos exularant (vt Platina tradit) reduxit. Cracouia.

Hac tempestate, circiter annum 1400. Vladislaus rex Sarmatiæ, erexit studium Cracouiense. Cracouia autem Sarmatarũ regia est, quam Vistula amnis interfluit: vrbs clericorũ, studiosorũ atq; mercatorum frequentia celebris. In hac Mathematicarum studia maximè florent. Publicè enim literarum studiosi bonis artibus informantur, & imprimis supputare syderum cursus atq; inde temporum vices, incerta bellorum, & in vtranque hominum fortunam arcana fatorum, aperire consueuerunt. Sed nimium digredior, reuertamur ad institutum.

Schismatici.

Clemens 7. Antipapa potius, ann. 15. Cui Petrus de Luna (Benedictus 13. appellatus) Auenione suffectus est. Clemens 7. Benedictus 13.

INNOCENTIVS 7. 205

Sulmonensis patria, Iurisperitus: Sedit Romæ annos 2.

Circiter annum Domini 1400. Tartarorũ Imperator Tamburlanes, siue vt Demetrius Moscus dicẽdum monet, Themircutlu, Baiazetem Ottomannum, huius Solimani tritauũ, apud Ancyram Galatiæ vrbem ingenti prælio superatum cæpit, & per omnem Asiam ab se terribili, maximi exercitus impetu deuictã, ferrea inclusum cauea, in triumphi pompa circũduxit. Ortus est Tamburlanes Samarcanda vrbe, hac nostra tempestate eximiæ magnitudinis & claritatis est, quam Iaxartes, maximus Sogdianæ amnis interfluit, atq; inde ad 100. miliaria in mare Caspium effunditur. Samarcãda.

GREGORIVS 12. 206

Venetus patria. Is promisit cessurum se pontificatu, si Benedictus 13. idem cedere non recusaret. Proinde concilio Pisis habito vterque depositus, & suffectus in locum eorum Alexander 5.

Montoli-

Montoliuetenses eo anno, qui fuit M. CCCCVII. salutis, esse cœperunt, quo trium pontificum pestilens discordia orta est. Ii Senenses primùm fuere, quorum princeps Bernardus Ptolemęus, qui pro temporum conditione, capto mutandæ vitæ consilio, in proximum vrbi collem egresſi sunt, eumque ex nomine illius Hierosolymitani Dominicis frequentati vestigijs appellantes, sese candido induerunt amictu, Gregorio 12. probante.

Montoliuetensiū ordo.

Nomina trium pseudopontificum.	Grego. 12. Arimini. Ioann. 23. Bononiæ. Benedictus 13. in Hispania.	in concilio Constantiensi omnes deiecti.

Alexander 5.

207 Cretensis patria, prius Petrus Candianus, vir sanctiſsimus & minorita: Bononiæ præfuit, nam Roma ab Hungaris occupata. Sedit menses 8. adijciunt alij menses 3.

208 Ioannes 23.

Neapolitanus patria, sedit ann. 4. adijciunt alij menses 10.

Hieronymianorū ordo

Idem Hieronymianorum ordinem confirmauit: natiuo amiciuntur colore, pallioq; super tunicam rugato, atq; superiore parte à summo ad imum scisso, scortea zona tunicam succingunt, soleis ligneis pedes muniunt.

Ioannes Gerson floruit.

Constātiense cōcilium.

Anno Domini 1414. circiter tempora Sigismundi Imperatoris, Constantiense concilium congregatum est. Huic synodo vniuersali interfuerunt 4. patriarchæ, cardinales 27. Archiepiscopi 49. Episcopi 270. Abbates & Doctores 564. Hi Martinum 5. elegerunt deiectis alijs. In hac vniuersali synodo S. Patres, sui officij memores, vepres, spinas, & tribulos hæresum, errorum, & schismatum extirparunt, excessus correxerunt, deformata reformarunt, Vineam Domini ad frugem vberrimæ fertilitatis adducentes. Nec reticendum hic, sexaginta millia & quingentas exteras personas numeratas fuisse, à festo Paschæ vsque Pentecosten. Conclusiones huius concilij recēset Carranza, & cæteri. Condemnatorum articulorum Ioannis Husz, mentio fiet alibi, Deo annuente. De conditore huius vrbis, quātum ego intelligo, scriptores non conueniunt. Nam alij à Constātini filio, alij verò à Constātini magni patre Constantio itidē Imperatore conditam esse volunt. Leonardus Aretinus ad amicum inter cætera huius ciuitatis in hæc meminit verba. De Constantiæ antiquitate & origine cum sæpe à quibusdam ciuibus quæsissem, nemo adhuc mihi occurrit, qui vel aui sui nomen & memoriam nedum vrbis tenere videretur.

Agri Dominici præcipua cultura

Constantiæ conditor.

deretur; Ego cum diligentius perscrutarer, tabulam inueni marmoream, vetustas literas continentem, ex quibus apparet à Constantio Constantini patre, qui à Diocletiano & Maximiano Cæsar dictus est, hanc vrbem nomen cœpisse, cum prius Vitudura nũcuparetur, hæc Leonhardus qui & mores & instituta refert ciuitatis, hęc parergôs.

MARTINVS 5. 209

Columnensis, prius dictus Odo de Columna. Sedit an. 14. mens. 3. vacat sedes di. 12.

Hac tempestate, circiter annum 1431. in Rauricorum vrbe florentissima Basilea, concilium inchoatum est, præsidente Iuliano cardinale S. Angeli, & Legato Apostolico. Ad hunc legitimum concessum, Ioannes Græcorũ Imperator suos oratores misit: omnimodam optans vnionem. In eadem synodo (acta concilij testantur) Armeni episcopo Romano tanquam superiori obedientiam iurarunt. Basiliēse cõcilium. Armeni se submittunt S. R. E.

EVGENIVS 4. 210

Venetus patria, circiter annum 1430. filius Angeli Gabrielis, è nobili familia Condelmeria. Sedit annos 16. vacat sedes di. 12.

Is PP. Romæ coronauit Sigismundum Cæsarem.

Idem Romæ academiam instituit.

Hac tempestate, Orientalis Ecclesia, S. R. E. se ex parte coniunxit in concilio Florentino. Cui interfuere Patriarchæ duo, Constantinopolitanus videlicet, ac Hierosolymitanus. Metropolitani 70. episcopi 412. Abbates & priores conuentuales 800. Itemque Legati duorum Impe. Rom. scilicet, & Græcor. & Regum Hierusalẽ, Franciæ, Hispaniæ, Angliæ, plurimarum denique Academiarum oratores. Controuersia erat de processione Spiritussancti: Spiritum enim sanctum, tertiam in diuina Trinitate personam, à Patre Deo solum produci persuasum habent Græci: quum rectissima veritate à Patre simul Christóque Filio proficisci credendum sit, verùm ea controuersia, cum exitum habuit (præsidente etiam Eugenio 4.) vt pertinacia Græcorum in sermone potius quàm in sensu castiganda videretur: quum Græci antistites euidentissimis conuicti rationibus Spiritum sanctum à Patre per Filium produci faterentur. Florentinū concilium.

Hoc tempore S. Bernhardinus confessor, Tuscus patria, vitæ terminum compleuit, anno salutis 1443. ætatis suæ 63. Hunc Nicolaus quintus Romanus pontifex, anno redempti orbis 1450. sanctorum coaceruauit cathalogo, sepultus in Aquila Aprucij vrbe. S. Bernardinus.

Euerhardica clusa, tribus lapidibus à Treueri, cœnobium regula rium canonicorum fundatur, anno 1440.

211 FOELIX 5.

Anno Domini 1440. Fœlix 5. electus est, antea Amedeus dictus, princeps Allobrogum, veneranda canicie, decorus aspectu, & facie tota prudentiam præ se ferens singularē, in solitudine Rippaliæ Gebennensis diocæseos iam à pluribus annis cōuersatus, Eligitur & pontificali thiara coronatur nono calēdas Augusti, in ciuitate Basiliensi. Hanc electionem approbauit generalis synodus Basiliensis, sessione tricesima nona. Adfuere Basileæ tunc temporis, Ludouicus Sabaudiæ dux, Philippus comes Gebennensis, Ludouicus Marchio Salutiarum, Marchio de Rotelē, Conradus de Vuinsperg Imperij camerarius, comes de Dierstein, & tanta multitudo hominum, vt capita ad quinquaginta millia credita fuerint. Sedit annos 9.

Memorabile Amedei. De hoc AMEDEO Sabaudiæ duce, scribit Rup. Volater. libr. 3. Geog. quod rogatus ab oratoribus quibusdam, si quos haberet canes venaticos, eis ostenderet, annuit vt postera die redirent. Cum verò adessent, ingentem medicorū multitudinem ostendit, vnà discumbentium: Atq; hij sunt, inquit canes mei, quos alo quotidie, quibus spero me cœlestem gloriam venaturum.

Idem vt placida pax orbi mitteretur, sponte cessit à pontificatu, locum dans Eugenio.

212 NICOLAVS 5.

Eugenio 4. successit, Lucensis patria, circiter annum 1447. sedit annos 8.

Is PP. Amedeum Sabaudum Cardinalibus adnumerauit, Germaniæ legatum creans.

Hac tempestate, caput bicipitis aquilæ à Lunigeris Mahometistis dissectū est. Item, anno 1453. die 29. May, Cōstantinopolis (quā Turcæ Europæi, qui lingua schlauonica vtuntur, hodie Czarigrad, id est, Regiam vrbem, appellant) expugnatur: & quæ olim Patriarchalis sedes, nunc (ô miseriam incredibilem) fœdissima Arrij intestina, Turcas adorare cogitur: Quod profectò non mediocris iræ diuinæ exemplum est. Discrimen vltimū captę vrbis Constātinopoleos, descripsit D. Leonhardus Chiensis, Theologiæ professor, & Mitylenes Archiepiscopus, qui ab hoste vnà obsessus & captus fuit, neq; alia scripsit, quàm quæ coram vidit & cognouit, ad quem candidum lectorem remitto.

CALIX-

CALIXTVS 3. 213

Hispanus natione, Iuris vtriusque doctoris titulo insignitus, sanxit ne quis à PP. ad concilium appellaret. Idem transfigurationem Domini 8. eidus Augusti, anno 1456. ob victoriam eo die ad Belgradum acquisitam, instituit. Sedit ann. 3. mens. 3.

Sub Calixto 3. Mahumetes Amuratis filius & successor apud munitissimum Belgradi oppidum, copijs eius omnibus tum praesentibus, per Ioannem Hunniadem, parua manu cruce signatorum fugatus fuit. Sed & Cassanus (quem Calixtus autoritate sua mouit, vt bellum in Turcas verteret) praelia multa prosperè gesit, cũ Otthomanni ducibus. Falsum igitur est quod Lutherus denuo occinit, nihil prosperum Christianos aduersum Turcas habuisse. At fingere sic se habuisse, finge nihil prosperum successisse Christianis. Neutrum tamen ex eo rectè colligit apostaticus, vel quod non liceat Christianis cum Turcis congredi, vel quod Deus rebus aduersetur nostris. Constat enim ex libro Iudicum, quod praeliantibus filijs Israhel aduersus tribum Ben Iamin, ob illud memorabile scelus in vxorem cuiusdam Leuitae commissum, tribum ipsam ter praeualuisse. Cũ Turcis prçliandum

S. Vincentius, confessor Valentinus & virgo, annorum 18. religionem Praedicatorum ingressus est, migrauit tandem anno 1418. aetatis 28. cathalogo sanctorum adscriptus à Calixto 3. anno Domini 1450.

PIVS 2. 214

Fuit autem Pius, qui prius Aeneas Syluius Poëta vocatus est, patre Syluio, matre Victoria, Senis ex nobili genere, & peruetusta Picolhominea familia oriundus, virtute praestans, vitae sanctitate conspicuus, studijs humanitatis praecipuè excellens vir, in quo ambiguum erat, doctrina maior, an eloquentia fuerit. Grata hominis praesentia, blandi mores, vita in omni aetate nitida, Religionis zelus, salutẽ, ampliationemque fidei Christianae quaerens, eiusque cultor, ac maximus propugnator, quẽ per Ecclesiasticos dignitatis gradus profectum sacer cardinaliũ Senatus in pontificẽ maximum elegit, & omnes Christiani principes tanq̃ caeleste quoddam numen, & altissimo domicilio demissum in terrã, omni pietatis cultu, obseruarunt. Fuit etiam PIVS omnium hac tempestate sua, fortunatissimus, princeps pacificus, & omniũ fermè pater, ac magister, qui hac sua aetate Latinas aut Graecas professi sunt literas. Admirabilis profectò vir, & omni veneratione dignus, qui omnem aetatem suam legendo, docendo, scribendo percurrit. Scripsit enim complura volumina, tam diuinas quàm humanas complexus res. Cõtexuit historias multas, ac varias,

cum locorum,& totius ferè orbis situ,quæ nunc singula referre non est opus,cum ea ædita per manus omnium quotidie perlegantur. Magnus profecto,& clarus pontifex,contempsit pecunias, virtutem apprime dilexit,neq; secundis rebus intumuit,neq; succubuit aduersis,neq; spes ei gaudium,neq; metus tristitiã auxit.Potus,cibiq; parcissimum fuisse tradunt,diuina officia interdiu noctuq; nunq̃ neglexisse.Pompas seculi fugerat,calcauerat auaritiam,libidinem subegerat,sedatus animus eundem semper eius vultũ ostẽdit durus & asper in hostes Christi,promptior in fide receptis.Euangelij non surdus auditor.Omnia inter Christi pauperes erogauit.In quo ea à principio modestia,ea grauitas,id acumen ingenij,id studium literarum, is amor virtutis emicuit.Cum primum vero Pontificatus apicem adeptus esset,magis effulsit.Multa in Turcas parauit, Reges & principes omnes concitauit.Neq me fugit quid de bello cõtra Turcas,confinxerint recentiores Manichæi Oecolampadianistæ: nullus nõ dixerit,Deum visitare infirmitates nostras seu iniquitates per circuncisos Hismaëlitas,non tamen per hoc catholicis inhibetur defensio.Visitat nos Pancratiaster noster,per famem,pestem,ignem,bella,morbos,non tamen prouisionem,medicinam,fugam sustulit,ad institutum.Sed dũ hęc sanctus ille pontifex molitus,à fatis de medio sublatus est.Cuius quidem occasu tantum Respublica Christiana detrimenti suscepit,vt adhuc eius obitum maximè lugeat, cuius consilio, auxilioq; semper vsa est.Cũ emergere,respirare,& iã iam in portu,& in tuto propediẽ se fore speraret,subito,& inopinato illius casu afflicta est,& nunc cõsternata admodum, & tam à Barbaris quàm apostaticis vndiq; exagitata plurimum mœret atq; tristatur: Vixit post ortum seruatoris circiter annum 1457.vitam cum morte commutauit Anchonæ.Sedit annos 6.

Ars impressoria. Hoc tempore, Ars impressoria,quam latiniores excusoriam vocant,sub Pio 2.circiter annum 1452.Moguntiæ inuenta; Reijciunt alij ad tempora Friderici 3.De excusoria arte in Germania reperta, in hæc verba cecinit Beroaldus.

O Germania muneris repertrix.
Quo nil vtilius dedit vetustas,
Libros scribere quæ doces premendo.

Catayni. Alij Cataynis(pertinent Catayni ad extremã orientis plagam,ad Thraciæ ferme parallelum,Lusitanis in India cogniti.) istud inuentum adscribunt,cuius meminit P.Iouius, episcopus Nucerinus, in suis hystorijs,hisce verbis prorumpens. Et quod maximè mirãdum videtur(inquit)habent Catayni suos typographicos artifices, libros

hystoria-

hystoriarum more nostro imprimentes, quorum longissima folia introrsus quadrata serie (etiam suorum sacrorum cæremonias continentes) complicantur. Cuius generis volumen à rege Lusitaniæ cum Elephante dono missum, LEO 10. pontifex humaniter nobis ostendit, huic facile credendum eius artis exempla, ante Lusitanorum in Indiam traiectum, per Schytas & Moscos ad incomparabile literarum præsidium ad nos peruenisse, hæc ille.

Eodem tempore Veneti Cyprum insulam cupressiferam (teste Sabellico) expugnarunt. Cyprus insula, ab occasu pelagus habet Pamphilicum, à meridie mare Aegyptiacum, ab ortu Syriacum, à Septentrione Cilicium. Hæc insula Veneri quondam sacra fuit. Habet vrbes Paphos duas, veterem ac nouam, & Salamina. Inter alia nomina Macaria dicta, nam mire fertilis est, in sinu maximo qui Issicus circa Ciliciam dicitur, nouem aliquando regnorum sedes, vt Plinius capite trigesimo primo libri sexti scribit: Smaragdo, Crystallo, Aere Cyprio cognominato, adamante & alumine nobilis, quam aliquando adnexam continenti fuisse, idem author secundo libro scribit. Lege Strabonem de hac lib. 14. Cypri ambitus est trium millium & quadringentorum ac viginti stadiorum: Eius longitudo est à Clidibus in Acamâtem pedestri itinere mille & quadringentorum stadiorum. Sunt autem Clides insulæ duæ ante Cyprum ad Orientales eius partes sitæ. Acamas, promõtorium est syluosum, in occidentalibus insulę partibus situm, tendens ad aquilonem, &c. Cyprus. Clides. Acamas.

Anno Domini 1460. natus est Imperator MAXIMILIANVS, genethlius verò dies, dies fuit cœnæ Dominicæ, baptizatus in die sancto Paschæ, decubuit in oppido Vuels, anno 1519. die 12. Ianuarij. Vixit annis 59. mensibus 9. diebus 19. Maximilianus Imper. nascitur.

Hac tempestate Moguntia expugnata est.

Anno Domini 1469. D. ERASMVS Roterodamus natus est: idem finito cursu tactus δυσεντερία (dysenteria vt tradit Archigenes vlceratio arteriarum ac viscerum, à δυς quod malum significat, & ἔντερον quod est intestinũ, similitudinẽ habet cũ Tinesmo, de quo Celsus in 4. Græcè τεινεσμὸς est cum frequens sed irrita desidendi deijciendiq; cupiditas est, cum inflammatione ac tumore sedis mucosa & sanguinolenta quædam egerentis, Plinius libro 28. cap. 9. suillum lac vtilissimum Tenasmo, &c.) animam mẽbris euolare passus est, anno 1536. quinto eidus Iulias, sub mediam noctem. Fuit in eo incredibilis memoria: plurimarum ac maximarum rerum doctrina: D. Erasmus Roteroda. nascitur. Disenteria. Tinesmus.

orationis mirabilis facultas & copia, inexplicabilis lepos, iucunditas admiranda, delectabilis varietas, nitor ingens, facilitas penetranti perspicua, ac magis proinde grata. Nam quid ego de diligentia in elaborando, constantia in perseuerando, prudentia in iudicando, dicam? Qui inde à pueritia, vsq; ad occasum vitæ extremumque spiritum nunquam distrahi se à sua bibliotheca suóque otio est passus, dicendi arte nulli secundus suis temporibus,

S. Catharina Senensis

S. Catharina Senẽsis patria, Romę extremum diem placidissimè clausit, anno salutis 1460. ætatis 33. sanctorum aggregata catalogo à Pio 2. Anno 1461. Quantis verò signis claruerit Catharina illa Tusca & Senensis, pius lector eius vitam conscriptam legens ab Antonio Archiepiscopo Florentino intelliget, qui & diuæ Claræ acta moresque & miracula complexus est.

Academia Moguntiaca.

Anno Domini 1461. Sub Diethero de Eisenburg, erectum est Moguntiæ studium publicum. In hac academia hodie enitescit D. GEORGIVS VVICELIVS, quo viro non alium habet, mea quidem sententia, Germanorum imperium, vel magis pium, vel qui Christon verius sapiat. Quis est ingenio vsque adeo stupido, fero, saxeóque quem Vvicelıana suauiloquentia, & vel Nestorea illa mellitior, non excitet, non emolliat, non edomet? Est gratia in vultu, lepos in ore, venustas in toto corpore, suauitas in moribus, prudentia in pectore. Iam quid iustitiam memorem? quid fortia pro fide facta?

D. Georgii Vuicelii Encomion.

Cur te non memorem vir præstantißime? cur te
Non celebrent doctum carmina docta virum?
Humanos inter certe humanißimus ipse,
Quo mage nil dignum laudibus esse potest.
Quam bene de nobis miritus quantumque bonorum
In nos contuleris, non reticere queo.
Maiestas tanta est sanctæ virtutis, vt vllo
Non poßit virtus tecta latere modo.

Studiũ Friburgense in Brisgoia. D. Henrici Glareani Encomion.

Anno Domini 1463. Friburgi Brisgoiæ studium publicum erectum est. Hic floret nostra ætate verè Catholicus doctissimusque mecœnas meus & præceptor (Anno 1541.) HENRICVS GLAREANVS, delphica laurea Poëta coronatus, & Heluetiæ suæ decus. In hoc sanè viro, admiranda & prorsus inimitabilis est in carminibus ingeniositas & inuentio. Flacci in morem Ro-

mani

mani, & Pindari Græci, nunc iambo currit, nunc elegiaco per-sonat, nunc trimetro vel hexametro pede incedit: nunc sapphico nititur. Sine amaritudine mordet, sine bile ridet, sine felle repre-hendit.

PAVLVS 2. 215.

Venetus patria, cuius temporibus omnia officia Romæ vena-lia erant, semper is PP. pauper fuit, quia auarus: iuxta illud. Non pauper est qui nihil habet, sed qui multa desyderat. Non diues est qui multa possidet, sed qui nulla re indiget. Silicernio seu funebri conuiuio (inquit Plurarchus) similis est vita hominis auari. Vrsi & lupi saturati rapinam relinquunt, auaris autem nulla satietas. Alexander Philippi Macedonis filius, quum audiuisset ex auctoritate Democriti Philosophi plures esse mundos: heu me inquit miserum: quod nec vno adhuc potitus sum. Qui si nec toto mundo satiebatur: quid amplius erat appetēdum, nisi cum cælicolis noua mouere certamina? Et Socrates interroganti quis videretur sibi ditissimus, respondit, Qui paucissimis contentus est, &c. Moritur autem Paulus 2. solus in cubiculo, Apoplexia (quæ neruorum est resolutio) tactus, 2. hora noctis, gleba contentus miser senex. Et certè auaritia senilis maximè vituperanda est. Potest enim quicquam esse absurdius, quàm quò minus viæ restat eò plus viatici quærere? Quid ergo auaritia insatiabilius, immensius & incredibilius? Quæ sic hominum mentes obstrictas tenet, vt eas nullo tempore respirare permittat? Non inutile quidem est pecunias acquirere: per iniustitiam verò, longe pessimum. Pecuniæ vsum habere oportet, sed ei seruire non oportet, admittenda est pecunia in domum, at non in animum. Sedit autem Paulus 2. an 6. adijciunt alij menses 10. vacat sedes di. 9. Auaritia reprehēditur.

Circiter annum 1475. Simon infantulus tenellus, bimulus Tridentinus, à Iudæis clam comprehensus, omnibus prius cruciatibus adfectus, demum cruci affixus est, confossus & punctus. Tridētinus puer.

Hoc tempore, Carolus Burgundionum dux claruit armis: occubuit anno 1477. vij. Nonas Ianuarias. Carolus Heduus.

Epitaphion Caroli ducis.

Occubuit Carolus regum festo nece strictus.
Carolus occubuit, & campos corpore texit.
Oppida trina tibi dux Carole dura fuere,
In rebus Gransen. grege Morthen. corpore Nanzen, &c.

Præsentatio nis Mariæ Festum.

Festum Præsentationis Mariæ hoc tempore approbatum est.

216 SIXTVS aliàs XYSTVS, 4.

Anno 1471.

Sauonensis patria, Minoritanus, antea dictus Franciscus Ruuerus, cuius pater artem nauticam exercuisse traditur, ipse vir doctissimus, ac optimæ vitę, die sexto Ianuarij, quæ erat vigilia Epiphaniæ, naturæ debitum persoluit. Sedit ann. 13, vacat sedes dies 15.

Is PP. Iubileum in 25. annum reduxit.

Sixto 4. obedientiam iurauit potentissimus Abyssinorum Imperator, anno Domini 1482.

Scanderbegus Epirota

Anno Domini 1466. Calendas Februarias, extremum diem suum obijt Scanderbegus Epirotarum Princeps inuictissimus, anno imperij sui 24. de cuius vita, moribus ac rebus gestis, præcipuè aduersus Turcas, libros 13. conscripsit Marinus Barletius Scodrencis. Eiusdem Scanderbechij meminit Volaterranus libro 8. Geographiæ in descriptione Macedoniæ. Et Aeneas Syluius in descriptione Europæ, cap. 15. Item, Paulus Iouius in commentario rerum Turcicarum, ad Carolum 5. Imperatorem.

Hoc tempore, Maximilianus Cæsar 38. à Brugensibus, sine merito captus est, anno 1489.

Anno Domini 1477. mense Nouembri, Ioannes Basilius Moscovuiæ dux, ad fluuium Scholona conflictu Novuogardenses superans, certis quibusdam conditionibus ad deditionem eos compulit, præfectumque suo nomine vrbi imposuit. Novuogardia hodie ampla est ciuitas, & totius Russiæ caput, quam Vuolchovu fluuius nauigabilis interfluit.

Novuogardia.

Hydrutum obsessum.

Anno Domini 1480. Hydruntum (vrbs in Apuliæ & Calabriæ finibus) capta est à Mahomete Turcico, oppidanis omnibus necatis, & matribus familias constupratis, postquam 17. dies obsedisset. Ex eo littore Apolloniam versus mare non amplius centum millibus passuum expanditur. Quod pedestri continuare transitu, pontibus iactis primus Pyrrhus Epiri rex cogitauit, post eum M. Varro, vtrumque rerum aliarum impediente cura, vt Plini. cap. 10. libri tertij scribit.

Morbus gallicus.

Eadem tempestate, circiter annū Domini 1496. Morbus gallicus irrepsit

irrepsit in orbē. Rodebat hic morbus facies humanas, & cætera corporis membra, vsq; ad medullas & ossa, quibusdam etiam nares eradicabat. Parisijs grossa variola nuncupatus. In Hispania propinquiori, & in Aragonia morbus S. Sementi, vltra Hispanias, & in Granata morbus Curialis. Mathias Machoniensis, scabiem fœdam vocat. Exploratum fuit, hanc pestem plurimum esse contagiosam, & manent in hodiernum diem morbi reliquiæ.

INNOCENTIVS 8. 217

Genuensis patria, Ioannes Baptista antea vocatus, modestus & supplex vir, & in rebus gerendis prudentissimus. Sedit an. 8. di. 16.

Is PP. Secretariorum (sic vocant secretiores principum familiares, qui à secretis sunt) collegium auxit.

Hac tempestate, Ferdinandus rex Hispaniæ, Saracenis Granatæ regnum ademit, anno 1492. BOETICA à Bœti fluuio denominata fines habet à septentrione Lusitaniam, diuisam ab ea fluuio Ana: ab occasu oceanum occiduum, à meridie fretum Herculeum & mare nostrum, ab ortu lineam, quę à Balcarea ciuitate ad Anā ducitur. Granatę regnū receptū.

Hoc tempore, Doriphori (quos Lantzknæchthos dicunt) in Germania exorti sunt. Lancearios autem nostri vocant quos Græci λογχατοὺς καὶ λογχοφόρους appellant, à λογχῇ, id est lancea gestando: Lancearij dicti, quòd ictu lanceæ perimantur. De Lancearijs Firmicus Maternus scribit in hæc verba. Quicunque habuerint horoscopum in 21. Tauri parte lanceati morientur, &c.

Hisce temporibus, Almerici nauigatio in terras longinquas, & incognita regna clara extitit. Non ineptum hoc loco fore existimauerim, si qui hæc repererunt, tanq̄ publica laude dignissimi, memoriæ prodātur, Nā postq̄ Columbus Ligur admirando ingentis animi captu, eruditoq; iudicio vir, & vti quibusdā apparet, Hercule Gręco inusitatę famæ gloria maior & illustrior, alterum propè terrarum orbem vasto atque intentato prioribus seculis Oceano, ad occidētem nobis aperuit. Columbo apud Hispalim defuncto, tres Hispani pari æmulatione laudis, & spe quæstus, maximè clari & memorabiles extiterunt. FERDINANDVS imprimis CORTESIVS, qui in postremū occidui littoris sinū delatus ad Mexicana regna terrestri itinere contendens, subactis Indis, Themistitanā vrbe potitus est, quū fabricatis nauigijs, eam vrbem falso in stagno positam, ædificijsque, & incolarum frequentia Venetæ vrbis instar admirabilem, multis prosperè factis prælijs expugnasset. Cuius expugnationis meminit D. Petrus Sauorgnanus Foroliuiensis. Succesit BLASCVS NONIVS, qui claritate nominis æquari potuit Cortesio. Nauigatio in incognita regna.

Ab hoc

Ab hoc enim diu peruagante Pariæ terræ, & Darienæ regionis littora, repertus est isthmus ad Vrabonum sinum, quo duo ingētia maria dirimuntur. A Comogio siquidem ingentis amnis ostio Dariensis littore, per inaccessos prope montes, monstrantibus iter indigenis, BLASCVS summa iuga tenuit, & subiectum in aduerso littore vastissimi pelagi sinum conspexit, in quo auri & vnionum ditissima regna reperta sunt, atq; item conspectæ aditæque aliquot insulæ earum rerum opulentia insignes, sicuti in Oceaneis decadibus Petrus Martyr Anglerius, & P. Iouius episcopus Nucerinus, scitè referunt. Sed supra Corthesium & Vaschū, portentosa nauigatione inclytus fuit MAGALANES Lusitanus exul, qui auspicio Cæsaris alterum Pariæ terræ littus in Orientem obuersum, quinq; nauium classe percurrit, legendoq; oram, præteruectus lineam capricorni atque ostia immensi Argentei fluminis, vti Hispani vocāt, Moluccam omnium aromatum productricem detexit. Neq; operæprecium esse reor, vt à legentibus hoc loco veniam deprecer, quod me tres viri inclytis heroibus comparandi longius abstraxerint, quando eos omni laude ad perennem nominis famam exornandos putem.

Vita D. Ioannis Keiserspergij.

Hoc tempore, floruit IOANNES GEYLERVS Cæsaremontanus, cuius sancti viri vitam placuit [illegible] describere. Si enim apud ethnicos, qui vel arte bellica, vel legum ferendarum scientia, aut quauis alia eruditione cæteris præstabant, scriptorum præconio nominis immortalitatem sunt adepti: Cur apud Christianos eorum qui sanctius vixerunt, religionemq; impensissimè coluerunt, non foret illustris ad posteritatem transmittenda memoria? Ortus est Ioannes Geilerus in vrbe Schiffhusia, anteq̄ ab inclyto Austriæ ducatu desciuisset, anno redempti orbis 1445. decimasexta Martij die, patre Ioanne Geilero, matre autem Anna Zubera. Pater cum scribæ eius oppidi minister fuisset, à manu ducta vxore, anno post apud Amersuillanam plebem notarij officium est assecutus. Eo itaq; cum temporalibus suis, quæ iam recens nato filiolo auctiores erant, commigrauit: vbi triennio post aduersantissimam expertus est fortunam. Nam cum vrsum vineta depopulātem persequuturis socium se adiunxisset, ab immani illa bestia cui venabulum incerto ictu infixerat ita in crure altero mordicus apprehensus est, vt iam de vita eius actum crederetur. Vulnus eo congressu acceptum non longè post sacro igne (anthrace) correptum virum consumpsit. Amisso igitur patre cum iam trimatum implesset, à proauo suo ciue Cæsaremontano receptus est educādus. Cuius beneficio ac cura post prima literarum

tyroci-

tyrocinia ad Friburgense gymnasium missus liberalibus disciplinis vacauit, magisterijque laurea exigentibus hoc studijs suis est coronatus. Exinde mox sacris initiari curauit. Et cum sacerdotem nil magis deceat quàm sacrarum peritia literarum, ne mysteriorum inscius à promiscua plebe nihil differat: Basileā venit theologiæ operā daturus, hic cùm ferè quinquennium studijs sacris impendisset, ad Doctorale est culmen euectus. Is cum iam nouellus doctor Theologiæ consultissimus haberetur & esset, Friburgū est accitus, vbi viri probitas antea omnibus erat cognita, vbi Christianarū literarū publicus interpres cōstitutus est: Nec illic anno lōgius mansit. Nā Herbipolim quorundam ciuium persuasione ductus, futurus concionator perrexit. Sed dum Basileam pro aduehendis quos illic reliquerat libris petit, à Petro Schotto Argentoratensi senatore, viro tā graui quàm prudenti, rogatus est enixe admodum, vt si vspiam Dominici verbi enarrandi prouinciam subire vellet, Argentorati id ageret: se daturum operam ne digna laborum mercede careret. sic igitur persuasus patriæ promissa pręstitit, non minus exemplo quàm doctrina monstrabilis: populum sibi creditum, frequentique accursu (Episijstasis Græcè) acceptum, annis 33. fideliter, constanter, & feruenter docuit, absque vlla assentatione, nemini vnquam adulatus. Tempus autem omne cuius sumptus (Theophrasto autore) preciosissimus est, ita dissecuit: aut enim contemplabatur, aut agebat, aut quiescebat. Ociū vt nocētissimam animi pestem vsque adeo vitabat, vt somno excitatus, è lecto quoque statim exiliret. Tanta verò magnanimitate suijpsius conscius humanā gloriam cōtempsit, vt suarum lucubrationum nihil viuus ederet. Quoties declamaturus erat, dicēda prius ad verbum domi scribebat, sed stilo extemporario & ob id incultiori, qualem theologos ætate superiori ferè omnes seruasse videmus. Bibliothecam habuit omnis generis librorum refertissimam; quam ad successores transire pientissime voluit: Ibi neq; poëtis neq; historicis sua loculamenta deerant, maior tamen eorum numerus erat qui rem theologicam suis scriptis illustrarunt. Pauperes atque hulcerosos Lazaritas, maxima semper liberalitate fouit. Hinc proiectitijs infantulis quotidie ferè aliquid dabat. Vidisses (scribit B. Rhenanus) innumeram illi quacunque transiret circumfusam multitudinem, quæ supplici voce patroni opem imploraret. Neminem vnquam passus est sine munere abire, quicquid enim ex sacerdotij censu vltra vitę necessaria supererat, id omne in vsus pauperum erogabat, &c. Hospitalitatem quoque in peregre aduectos simili studio exercuit, Eruditos ac integritate vitæ conspi-

conſpicuos vehementer dilexit, & inter hos vnicè quidem IACOBVM VVIMPHELINGIVM conſanguineum: Hunc oculis chariorem habuit, cum hoc de ſublimibus rebus diſſertare conſueuerat. Ob ſummam verò eruditionem cum vitæ ſanctimonia copulatam, ab inuictiſsimo Imperatore Maximiliano beneuolentia haud vulgari dilectus eſt. Hunc interdum ad ſe accerſire, accerſitum non tam comiter quàm familiariter compellare ſolitus erat, Huius D. Ioãnis in magnis rebus conſilium non parui eſtimabat. Is ſemel ab eodem Chriſtianiſsimo Cæſare vocatus, ad fauces Alpium quod vulgo Fieſſen appellatur, ex eo loco amico cuidam intimo quomodo eſſet exceptus, inter cætera de Cæſare in hæc verba ſcripſit. Duo ſubſellia in ſecretiſsimo loco æqualia poni iuſsit, ibi concedimus, & locutus eſt quæ mihi planè loqui non licet, neque temerè me vocauit, & poſt pauca. Finito itaq; colloquio, ſed & dialogo inter nos ſcriptis incepto, S. R. Maieſtas, ſcripto ſentẽtiam ſuam poſuit, & vt ego è regione reſponderem voluit. Et non multo poſt. Latinus bonus, ſed ſcripto melior quàm verbo, hæc ille. Sed vt vnde digreſsi ſumus reuertamur neutiq̃ ſilentio prætereundum, quòd adoleſcentulos quatuor qui vexilla geſtantes, ſacramentum euchariſtię comitarentur, ex collectiua pecunia, cui bonam partem adiecerat, primus inſtituit. Fuit ſtatura procera, capillo criſpo, facie macilenta, ac corpore gracili, ſed ſalubri: & renum dolore excepto nullis ægritudinibus obnoxio.

Bis in die comedebat, vini paulo appetentior, magna tamen eſt ſemper abſtinentia vſus, vt vel ſacrum Quadrageſimę tempus quotidiano ieiunio tranſigeret. Fuit Pericle eloquentior, Socrate (vt paucis multa dicam) continẽtior, Numa religioſior, Aiace maior, Achille fortior, Ariſtide iuſtior, Neſtore prudentior, Catone ſeuerior, & quod de Origene fertur, qualem habuit ſermonem, talem habuit & vitam. O virum recti exempli, ô vitæ integritatem, & innocentiam: ô laborum patientiam, & doctrinæ ſanitatem. Dignus cui fata parcere debuiſſent, niſi aliter Deo Opt. Max. viſum fuiſſet: Cui ſine dubio viuit, & pace æterna fruitur, &c. Finito tandem curſu, totius Alſatiæ lachrymis defletus, obijt ſyntecticus 10. Martij die paulò poſt meridiem, anno ſalutis M. D. X. Sic viſum eſt illi, qui res humanas è duobus illis dolijs, pro arbitrio ſuo temperat, Vixit annis 64. menſ. 11. di. 24. Corpus eius ſequenti luce eſt celebri pompa elatum, atque iuxta ſuggeſtum illum cęlatura imagunculiſque affabre ſculptis ornatiſsimum, terræ mandatum. Plura de viro ſancto conſcripſit Beatus Rhenanus Seletſtatinus, cuius doctrinã ſi quis contẽpletur, quid rarius? ſi vitam, quid admirabilius? ſi feſtiuitatem, quid amabilius? Quid

Eidus Martias.

Homerus Iliad. 24.

B. Rhenani encomion

Quid non huic debes docto Germania vati!
Excolit hic nomen, progeniemq; tuam.

Obijt Argentorati 13. calēd. Iun. ætatis suæ anno 63. à Christo nato 1547. Si quis plura desiderat, legat Epitaphiō, quod supra tumulū egregij Rhenani cōposuit Gasparus Stiblingus, cuius doctissimi viri monumenta Græcè & Latinè conscripta, illum apud doctos viros plurimum commendant & exornant. S. Stibling.

Sub INNOCENTIO 8. claruit Rodolphus Agricola Groningensis, natione Friso, mortuus Heidelbergæ mente in Deum porrectissima, sub Friderico Imperat. 3. Anno Domini 1485. Indictione 3. sepultus apud fratres minores: Cui Hermolaus Barbarus Patriarcha Aquilegiensis hoc epitaphion scripsit. Rodolphus Agricola.

Inuida clauserunt hoc marmore fata Rodolphum
Agricolam, Frisij spemque decusque soli.
Scilicet hoc vno meruit Germania quicquid
Laudis habet Latium, Græcia quicquid habet.

ALEXANDER 6. 218

Valentinus patria, antea Rodericus Borgia nuncupatus, circiter annū 1500. Calixti ex sorore nepos: præfuit Christianis sacris an. 11. adijciunt alij di. 8. electus imperante Friderico, & à primæua ætate in omni disciplinarum genere educatus: vacat sedes mens. 1. di. 5.

Idem PP. Sixti secutus institutum, Iubilæum non modò Romæ, sed etiam in longinquis prouincijs propè vicatim instituit, idq; maximè sui & Harpyiarum (Græci δωροφάγους, hoc est, doniuoros & torēses tabulas, καὶ πραγματικοὺς dixere) cōmodi causa. Is PP. scribit P. Iouius Italicus scriptor, ab immani cupiditate maiores opes affectans, Colūnios pariter atq; Vrsinos varijs afflixit cladibus, pontificatuq; varia labe polluto, cuius antea nomen sanctius ac venerabilius fuerat, Italicarum rerum statum magnopere cōturbauit, hæc Iouius episcopus Nucerinus. Placet hic lepidum commentū Catonis referre: Cum ex eo quæreretur, quid maximè in re familiari expediret, respondit, bene pascere. Quid secundum? satis bene pascere. Quid tertium? bene vestire. Quid quartum? arare. Et cum ille qui quæsierat dixisset, Quid fœnerari? Tum Cato, Quid hominem occidere? Cic. 1. offic.

Anno Domini 1500. vicesimo quarto mensis Februarij, ipso diui Mathiæ (Germanorū apostolo) festo, Philippo archiduci Austriæ natus est lepidus puellulus, qui baptismo admotus, CAROLI nomen accepit. Filium reliquit PHILIPPVM regem Angliæ, Franciæ, Neapolis, Hierusalem, Hiberniæ, &c. quem genuit Carolus 5. anno Domini 1527. die 21. Mensis Maij, Fidei Christianæ defensorem Christianissimum. Carolus 5. nascitur. Philippus Caroli 5. filius.

Aa Fortes

Fortes creantur fortibus & bonis,
Est in iuuencis, est in equis patrum
Virtus, nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.

Cum tuas ego res bellicas diu mecũ rex PHILIPPE, multumq; cogito, vnus profecto videris, quem vniuersa Christiana respublica tãtis ac tã diuturnis fluctibus agitata, concupitę exoptatæq; quietis atq; trãquillitatis authorẽ tandẽ exoptet. Præsta ergo te eũ, quem semper omnes pij iudicarũt, Magna est hominũ opinio de te, cõmendatio magna liberalitatis, magna memoria cõsulatus tui: Cõfugit in sinũ tuum respublica Christiana: Maiestatem tuã sospitet prosperetque Dominus Iesus. Quod superest Deum Opt. Maxi. precamur, vt sua dona quæ largißimè in te cõtulit, seruare, tueri, & augere dignetur, quo simul & Christianißimorum parentum votis respondeas, & clarißimis maiorum tuorum imaginibus dignus euadas, atque ditioni cui natus ac destinatus es, par esse queas.

Oratio intensa pro rege Philippo, fidei defensore.

Domine Deus noster, Rex regũ, Dominus dominãtium, qui per Samuelem Prophetã elegisti Dauida seruũ tuum, & inunxisti illum in Regem, super populũ tuum Israël: tu nunc exaudi preces nostras, tuorũ indignorũ, & respice à sanctuario tuo ad fidelem seruũ tuum PHILIPPVM, quem elegisti, exaltare regem tuis gẽtibus sanctis, quẽ redemisti preciosissimo vnigeniti Filij tui sanguine: & inunge eũ oleo lætitiæ, protege eum virtute excelsi, pone super caput coronam de lapidibus preciosis, da illi longitudinem dierum, & in dextram sceptrum: pone illum in sedem iustam, circunda illum omnibus armis iustitiæ, fortifica illum in brachio, & subijce illi omnes linguas Barbaricas: & sit totum cor eius in timore tuo, qui te humiliter audiat: auerte illũ à fide aliena, & demonstra illi saluum conseruatorem mandatorum S. T. V. Ecclesiæ, vt iudicet populum in iustitia, & iustitiam præstet pauperibus, conseruetque filios paperum, & consequatur deinde regnum cæleste.

Anno Domini 1503. die 4. ante festum Potentianæ virginis, Maximilianus rex Romanorum diuertit ad Mollishemium, vrbiculam Alsaticam in Tribochis.

PIVS 3.

219 Senensis patria, Pij nepos, ingenio & literis clarus, summus religionis Christi princeps & assertor: pontificatum tenuit di. 17. adijciunt alij dies 13. vacat di. 14.

Hoc tem

Hoc tempore, claruit charissimus consanguineus meus (è genea-logia dulcissimæ matris Magdalenæ Racserin) IACOBVS VVIMPHELINGVS Solestatinus. Is non parũ herbescentia per Germaniam studia promouit: Longũ fuerit enumerare, quę pius pastor suis temporibus ædiderit. Hic tandẽ dierum sanctorũ plenus, in virilem senectutẽ inducitur. Ita cũ intelligeret, hinc sibi migrandũ esse, catholicus ipse pastor superioris Hierusalẽ veteri desiderio flagrãs, in hymnos & gratiarũ actiones totus diffunditur, omniq; lætitię significatione in cælum euolat, longæuã illic & sempiternam acturus vitã, angelorũ splendoribus consors, diuineq; pulchritudinis perpetuus cõtemplator, Vixit annos 78. menses 3. dies 21. obijt 17. calẽdas Decẽbris, an. 1528. Reliquit duos nepotes, moribus & literis eleganter institutos. Quorum IACOBVS SPIEGELIVS iuris prudentia clarus ac trium Auggg. ab epistolis, & IOANNES MAIVS, natu minor, Ferdinandicæ aulæ primoribus, indolis elegantia, ac dexteritate morum iure optimo gratissimus. Iacobi Vuimphelingi mentionem facit E. Roterodamus in epistola ad nobilem & doctum virum Ioannem Vlattenum, lib. epistol. 23. D. Iacobus Vuimphelingius.

IVLIVS 2. 220

Nepos Sixti, ex Sauona oriundus, Ligur. Moritur Romæ apud S. Petrum in Palatio pontificũ, 25. Februarij, anni 1513. bellico nomine clarus septuagenarius senex, pontificatus sui anno 10.

LEO 10. 221

Florentinus patria, filius Laurentij Medices, ab Innocẽtio 8. pontifice maximo, summi senatus collegio adoptatus, ac puniceo donatus galero: antea dictus Ioãnes Medices, Angeli Politiani quondã discipulus. Is Leo, tertiocidus Aprilis, anno 1513. sacri Imperij thiara, seu tergeminam coronam, maiorum more accepit: moritur pontificatus sui anno 9.

Leonẽ 10. modis omnibus summũ & maximũ, pronũciauit E. Roterodamus: Et in epistola ad Grimannũ cardinalẽ, vocat Romanum pontificẽ Numẽ quoddã terrestre. Et Lutherus. Leonẽ beatissimum appellat, his verbis. Beatissimo patri Leoni 10. frater Martinus Lutherus Augustinianus, æternam salutẽ. Et meritò hoc titulo honoratur PP. dum enim hoc audit, assiduè commonetur quid ab illo præstari oporteat. Non ergo inuidemus pontifici titulum illum tergeminæ honestatis, vicarius est Christi, visitet ergo coëpiscopos inferiores, seruos Christi, scriptum enim Genescos 25. Rab iacbod tzair, hoc est, maior seruiet minori. Beatissimus dicitur PP. non abs re.

Hoc tẽpore, Martinus Lutherus, Germanus natione, Patria Sa- Lutheri excucullati apostasia.

xo, sub instituto fratrum Heremitarum B. Augustini, opinandi nouam licentiã, circiter annum 1518. inuexit in Germaniam, in quem verissimè istud Baptistæ Mantuani tetrastichon quadrare videtur.

Deposui Benedicte tuam: rapuique Petrinam
Vestem, ditem fallere posse ratus.
At mihi nihil prodest vestiu mutatio: nam me
Prodit caluities, & mea lingua leuis.

Is Lutherus, anno Domini 1520. die 37. mensis Iulij hæreticus declaratur, Natus est miserrimus ille homo, anno 1483. Hunc cępit nigra mors, anno 1546. Februarij die 18. In cuius obitũ epitaphion tale quidam lusit.

Hic iacet heu nimium permissus stare Lutherus,
Nomen habes satis, cætera fama docet.
Te moneo paucis, nisi nominis effugat horror,
Pessimus ex cunctis Hæresiarcha fuit.
Recta fides stabat, iacuit surgente Luthero.
Dum iacet hic surgat lapsa precare fides.

Sacramentũ ordinis negauit. Omnes Christianos sacerdotes esse dicit. Credit corpus Christi in Eucharistia panẽ. Matrimoniũ sacramentum esse negat. Vt vota omnia tollantur aut vitentur suadet.

Purgatorium Lutherus ridet. Iustum in omni opere bono peccare impudenter affirmat. Docet quoq;, quod credens se absolutũ, absolutus sit, quantumlibet contritio desit, & quod absolutio censenda est efficax, non quia fit, à quocunq; tandem fiat, erret vel non erret, sed quia creditur. Puerumq; ac mulierẽ æquè absoluere vt Papam. Machabęorum libros, & epistolam Iacobi, ridet. Characterem in sacramento aliquo inprimi subsannat. Contra Turcas Christianum se defendere prohibet. Asserit quoque omnia quæ fiunt tam absoluta necessitate fieri, vt sit impossibile aliter fieri quàm fiũt. Christi Ecclesiam ita confundit, vt in ea solùm bonos esse contendat. Oecumenica concilia contemnit, &c̃. vt multa consultò præteream.

Ex hisce excucullati erroribus, maxima tragædia, dispar religio, cruenta contentio in orbem proserpsit. Quid enim boni ex amarulento, corrupto ac fœtido fonte, emanare poterit? exierunt (vt omittam Anabaptistas & Zuinglistas, de quibus alibi diximus) de Confessionariæ Pandoræ (Lernæ illa hydra) pectore multæ hæreses, has ex Staphilo subijcere libuit.

Confeßionistarum soboles.

1 Antinomi, de quibus infra.

2 Samosatenenses, negant in principio Euangelij Ioannis dictionem, ὁ λόγος, personam significare.

Inferiani,

INFERIANI, negant Christon reipsa descendisse ad inferos: 3
infernum enim esse suum cuiusque sepulchrum. Lubecæ & Ham-
burgæ & Bremis ea secta grassatur.

ANTADIAPHORISTAE, quorum alij nõnullas cerimonias 4
admittunt, sed quas ipsi sibi fingunt recentiores, non veteres: alij pla
nè nullos ritus, nisi quos Lutherus præscripsit, ferri in Ecclesia existi-
mant oportere.

ANTISVENCFELDIANI, literam prorsus reijcientes, om- 5
nia in spiritu ponunt.

ANTOSIANDRINI, sed hi admodum varij, vt Fridericus Sta- 6
phylus colligit. 7

ANTICALVINIANI, qui tametsi perpetuam catholicæ Ec-
clesiæ doctrinam de Eucharistia non amplexi sunt, id tamen pro ca-
tholico consensu contra priuatam opinionẽ Caluini rectè defendunt,
corpus Domini verum & naturale esse in Eucharistia, non tantùm
ἐνεργείαν corporis. 8

MANVSIMPOSITORII, qui in Pomerania altercantur, v-
trum impositio manuum sit sacramentum. Cuipstro contendit ve-
hemẽter, Frederus repugnauit obstinatè. E Grypesualdo serpsit ea
sectaria contentio in adiacentes proximiores prouincias.

BISACRAMENTALES, Baptismum & cœnam Domini in 9
sacramentis ponunt. Ita sentit maxima pars Illyricanorum. 10

TRISACRAMENTALES, tria sacramenta admittunt. 11

MAIORISTAE docent, quòd bona opera sint necessaria ad sa-
lutem, quòd nemo absque bonis operibus sit saluatus. 12

ADIAPHORISTAE ἀδιαφορίαν introduxerunt, asserentes Eccle
siasticas constitutiones & cerimonias esse res indifferentes: quas siue
obserues siue repudies, in pari esse conditione atque iure. 13

QVADRASACRAMENTALES, quatuor sacramenta ex
septem recipiunt, Baptismum, Eucharistiam, claues, sacrum ordi-
nem.

LVTHEROCALVINIANI, Berengarianum dogma de Eu- 14
charistia sic temperant, vt Caluini sacramentariam hæresim persua-
dere conentur.

AMNESTITAE, inter Osiandrinos & Antosiandrinos ἀμνηστίαν 15
sanciendam censent.

MEDIOSIANDRINI, hi cùm Osiader hominẽ essentiali Dei 16
(vt alibi diximus) iustitia iustum dixisset, & Illyricani hominem so-
lùm imputatiuè iustum haberi, correxerunt vtrosq; media via inter
posita, quòd scilicet in hac vita homo imputatiuè iustus reputetur,

in felici autem patria fore illum ea iustitia iustum, qua Deus ipse per essentiam iustus existit.

17. SCHVVENCFELDIANI, Sacramēta omnia, in primisq; vocale verbum ministerij, tanquam literam occidentem respuūt, & solo Spiritu nos debere contentos esse, blaterant. Præterea Christi humanam naturam postea quàm in cælum ascendit, in diuinam penitus mutatam esse: itemque & fidem, & charitatem, & iustitiam, quibus homo iustus efficitur, esse diuinæ naturæ particulas. Iudam non percepisse veram Eucharistiam in cœna Domini. Verba Christi, HOC EST CORPVS MEVM, eradenda esse è sacræ paginæ libris, dogmatizant. Fontem erroris Schvuencfeldiani resuscitauit Lutherus, in suis assertionibus, & resolutionibus cōtra Eccium, affirmans, quòd hæretica sententia sit, affirmare sacramēta gratiam conferre eis, qui non opponant obicem. Idē in assertionibus artic. 16. & de formula Missæ, cum Schvuenckfeldianis asserit: Neutram speciē, sed solam fidem esse necessariam ad salutem. Hæc Schvuēcfeldianorum præcipua sunt, minus grandia omitto.

18. OSIANDRINORVM priuatum est, quòd Christus solummodo iuxta diuinā naturam iustificet hominem: quòd item homo cùm sit imago Dei, fiat omnino eadem imago Dei, quę est Christus Filius Dei & Mariæ. Contrarium sentiunt STANCARIANI. Docuit

19. idem Stancarus, corpus Domini in Eucharistia esse arabonem, seu pignus, quo quis quasi inuestiatur ad possessionem promissæ gratię.

20 ANTISTANCARIANI, contendunt Christi diuinam naturam vnà cum humana in cruce passam, mortuamq; fuisse, idque ipsius Lutheri iudicium affirmant Franfordienses Theologi. &c.

Atque vt paucis dicam, secta sectas procreauit: Bestia bestiam gignat necessum est. Exidna, excetram. Putredinem, putredo. Malus coruus malum ouum. Oui mali malus pullus. Spina non profert vuas,

1. Reg 16. 2. Para. 21. nec tribulus ficus. Qualis Amri, talis Athalia filia; talis item Ahab filius, 3. Reg. 21. Silenum sequitur Bacchus. Sæpe pariunt cuniculi, sed sæpius factiosi. Mala herba non facile marcescit. Mala arbos, bo-

Matth. 7. Genesis 4 num fructum haud profert, soletque Caimus Abelum fratrem omni etiam dimota causa odisse. Ex artificio agnoscitur artifex. Vniformis res veritas, mendacium autem in varia distrahitur.

Fructus Quinti euangelij.

Affirmat Lutherus (in sermone in Dominica Aduentus) quòd ex euangelio Lutheri homines multo deteriores facti sint, quàm vnquā antè fuerint in Papatu. Nonne Lutherus coactus est visitatores mittere, qui populum in omnem licentiam ruentem cohiberent? Nōne

idem dixit, se malle pristinum Papæ ac Monachorũ regnum, quàm hoc hominum genus sub euãgelij prætextu in Sogdianorum vitam sese proripientium? Quas verò cædes illa archisecta, & strages ediderit, historici ætatis nostræ loquuntur. Quis ignorat quàm cruentum fuerit infaustumq; noui istius euãgelij principium? Quis nescit Turcas Anno 1531. prælusisse in Austriam? Quis ignorat Viennam Austriacam anno 1529. obsessam fuisse à Riphęis Getis? Getas autem populos esse Thracię notius quàm vt vel admoneri cãdidus debeat, Appianus autem scribit, Getas esse quos & Dacos vocant. Quis nescit Anabaptistas, anno 1534. Monasterium occupasse? Nec excidit memoria, eiusdem nouitatis occasione Prusinã Germanis ereptam. Getæ
Quis ciuium seditiones agricolarumq; tumultum, à Mathia Chorsang Augustano (somniabatur Democratia) excitatum ignorat? Hanc autem seditionem popularem, in diuersis Germaniæ partibus concidit Antonius dux Lothoringiæ, & Georgius Truccesius Vualpurgus Sueuici fœderis Imperator. Magnam habuit ista choraulica seditio affinitatem cum Lutherica. Non recordaris Monetarij, Fistularij, Scapleri, & id genus nouorum euangelicastrorum, per quos tanti motus per Germaniã extitere? Hinc veridicum fit quod ait Cicero. Vt mare (inquit) quod sua natura tranquillum est, ventorum vi agitari videmus, ac turbari: sic populus sua sponte pacatus, hominum seditiosorum vocibus, & violentissimis tempestatibus concitari solet. Aequalitas pacis & tranquillitatis est altrix: inæqualitas verò seditionis seminarium, ad institutum. Iam hæc generalis seditio peperit particulares multas, præsertim in ciuitatibus alioqui egregijs. Marcus Lubecensis, quid rei nouæ conatus sit, notum est. Item, Sarcerius Erfurdiensis, & alij complusculi. Quomodo Minguicio in Misnia nexui cecidit alea? Easdem ferè pœnas dederunt Magistratui Israhelitico rebelles Ephraimitæ, qui temere bellum inferebant Iephthæ iudici, profligaturi virum Reipu. Iudaicæ vtilissimum, sed miserè occisa sunt 40. seditiosorũ millia, quod est seditionis stipendium. Id quod & Moses arguit dicens. Peribitis si fueritis inobedientes. Et quod Paulus ait, Roman. 13. Qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt. Ita nimirum rex Assuerus voluit inobedientes gladio & igne occidendos, vt non solùm hominibus, sed etiam in via bestijs in sempiternum pro exemplo essent contemptus & inobediẽtię. Quale obsecrò, supplicium meruerunt Chore, Dathan, & Abiron, cum consectarijs 250. viris? Quid ita? Sibi vendicabant regimen synagogę, imperare affectabant, ferre imperium recusabant, at viuos terra absorpsit:

Anno 1525. Cicero pro Cluentio. Lubecensis. Cymbrica Chersonesi isthmo. Deutero. 8. Hester viii. Numer. 16.

ruit idibus Septembris, sedit mens. 20.

Is PP. domum suam Louanij magnificè extructam, in vsum vertit sanctis literis studétium, ijsdem etiam in alimoniam relictis prouẽtibus annuis: Scriptum enim, Prouerb. 16. Diuitię proprię redimere possunt animam hominis: & pulcherrimum funus est pietas. Complures in hoc contubernio euoluendis orthodoxorum voluminibus adeo assiduam operam dederunt, vt doctissimi euaserint.

Hadriani 6. innocentissimam vitam, Ioannes Battus execranda malitia commaculare est adnisus. Iam verò illud sibi peculiare habet innocentia, vt quibus impetatur iaculis, ipsum reuerberet iaculatorem, & (quod vulgo dicitur) clauum clauo retrudat. Aduersus nil malè meritum, audire maledicam linguam, iniuriæ genus est. Præstat malè audire quàm maledicere. Non magna res est repręhendere, imò facillima & cuiuslibet volentis: suum verò concilium culpæ opponere, viri pij & cordati est. Qui passim maledicũt omnibus, eos palam est id naturæ vitio facere, nõ ex eorum merito quibus obtrectant. Memento (ait Ecclesiasticus) nouissimorum & desine inimicari. Lingua enim blasphema, teste Plutarcho, malæ mentis indicium est. Eccles. 28.

Hac tempestate, extremum & fatalem clausit diem D. Sebastianus Bucchingerus, patruus (Gregorij Bucchingeri patris charissimi frater dilectus) meus, Theologus non infimus, & strenuus athleta in vinea Zebaoth, ætatis suæ 96. vt ille canit, D. Sebastianus Bucchingerus.

Ferreus assiduo consumitur annulus vsu,
Et teritur pressa vomer aduncus humo.

Anno Domini 1531. die 5. Ianuarij, FERDINANDVS Hungariæ ac Bohemiæ rex, in Romanorum regem, & Imperij successorem electus est, vxorem duxit Annam, filiam Ludouici regis Hungariæ vnicam. In incõparabilis Heroinæ Annę Quiritiũ, Pannonum ac Bohemorum reginæ obitum, sequentia epitaphia ædidit Petrus Royzius Hispanus. Vitam morte cõmutauit, An. 1547.

Multorum regina parens, pulcherrima regum
Occidit Anna graui functa puerperio.
Anna tui consors thalami, Rex magne Quiritum,
Diuitis Anna comes, delitiumque thori.
Terquina postquam fecit te prole parentem,
Lucinæ in medijs occubuit manibus.

Aliud.

Nascitur in partu regina atque occidit vno,
Iunxerunt cunis inuida fata rogum.

Aliud

Aliud.

Mortem olim & vitam discordes iunxit in ipso
Anna puerperio, funere facta parens.

Aliud.

Pontificem in sacris occumbere rebus, honestum est,
Pastoremq; suos inter obire greges.
Pugnando miles devicto strenuus hoste
Dux, cadere egregiam ducit vterq; necem.
Non in delitijs Aulaeis tectus & ostro
Quàm sub Marte graui malit vterq; mori.
Non nauta oppetere in medijs optauerit aruis,
Grata est mors madido, quae venit vnda mari.
Si pulchra est mors, cuique suo de munere pulchrum est,
Ergo mori matrem, matris in officio.

223 CLEMENS 7.

Florentinus patria, antea dictus Iulius Medices. Is diuturno stomachi vitio tabefactus, sexto calendas Octobris ergastulo corporis exolutus, naturae debitum persoluit, anno pontificatus 11. aetatis verò 57.

Idem PP. adiutus opera tersiloqui Francisci Quingnonij, hystoriolas aliquot sanctorum, vtriusque sexus, cum Christo in Paradiso conregnantium, succinctè & eruditè descripsit, inq; Romanum Breuiarium inseri curauit, omnibus calumniatoribus ansam amputans.

Extat epistola magni ducis Moschorum (imperat hic numerosissimis extremi aquilonis populis) ad Clementem 7. in qua, omnibus occiduis Christianis fauorabilem se exhibet. Nec hic reticendum, ab Vrbe Roma Moscham duobus millibus & sexcentis miliaribus distare compertum esse, breuissimo scilicet itinere euntibus per Rhauennam, Taruisium, Carnicas alpes, Villacumq; Noricum, & Viennam Pannonicam, &c.

Moscha vrbs ab vrbe Roma quot millia ribus distet

Idem pōtifex, Carolo 5. Imperatori maximo, Bononię (cuius meminit Iustinus lib. 20.) Imperij insignia dedit, anno 1530. die 24. Februarij.

Victoriae Caroli 5.

Ticinensis victoria.

Anno Domini 1525. Caroli exercitus, die eodem quo à Clemente 7. coronatus fuerat Caesar, Franciscum Galliarum regem intercępit.

Anno Domini 1530. die 24. Februarij, capta est Caroli 5. in iussu, Roma septicollis, quam Graeci dixere ἡρώων πόλιν, & Plutarchus ῥώμην τετράγωνον: orbis aliquando caput dicta, & amplissimi imperij iure in hunc vsque diem foelix, caelo ita indubiè, & cęlestibus dijs volentibus, Nam & syderum locum, quo coepta est condi, obser-

Id est, heroū ciuitatem.

uauerunt

uauerunt vetusti, è quorũ numero fuit Lucius Tarucius Mathematicus, Chaldaicis literis eruditus, & M. Ciceroni valde familiaris, quemadmodũ ipse Cicero libro de diuinatione secundo scriptũ reliquit. Recentiores, gregatim sub Leone esse Romã conditã asserunt. Collimitij opinionem de conditæ Vrbis Horoscopo equidẽ adscripsissem, nisi hactenus nimiũ digressus fuissem. Cecidit autẽ Borbonius, dum scalã funesta manu mœnibus admouet, per inguen dextri femoris glãde traiectus, ne diræ victoriȩ suæ cõpos, tãto sacrilegio lȩtaret̃. Horoscop⁹ conditæ vrbis.

Anno Domini 1550. Caroli 5. exercitus, Aphrodisium (hanc Mauri minoris Africæ Mahadiam appellant) expugnauit.

Anno 1521. Caroli 5. ceruicibus sese submisit Ligur, & Venetus. De qua victoria hoc schediasma extat. Defectio & rebellio cõtra Impera.

Victis & vinctis Cæsar nunc hostibus armis
Gallos & Venetos reddidit exanimes.

Eundem Carolum 5. Tuscus, anno 1555. horruit. Latium anno 1527. tremuit. Mauri truces, Arabes, Numidæ cesserũt anno 1535. Eiusdem Caroli auspicijs & Lusitani sororij virtute bellica, subacta est Canonora, victi Cucini, Calocuthæ, & Malachæ rex.

Anno Domini 1546. sedente in cathedra Petri Paulo 3. Ceruices Carolo 5. submiserunt, flexis poplitibus, Saxonicus dux Ioannes Fridericus (anno 1547. Aprilis 24.) septemuir, & Catthimelibocẽsium princeps Philippus. Quos rebelles suppresit pius Cæsar sine cȩde, rapinis, incẽdijs, furtis, stupris, raptibus incæstisq;. Audi tribus verbis, nã pluribus dicere, non sinit rei magnitudo, Venit, Vidit, Vicit. Venit, non tamẽ contra Imperiũ, sed vt Imperij amplitudinem & dignitatem assereret: Venit inquam, vt pacem extorqueret, nõ vt bellum inferret. Quòd si pacem extorquere nequeat, adest Imperator fortissimus propulsurus vim à se, & rebellionem à Germania vniuersa. Venit non prædo, non latro, non sanguinarius, sed vt incolumis sit, viuatque tandem in summa tranquillitate & concordia Germania. Vidit hostem nõ imbellẽ, non mox terga ostendentẽ, sed in maximis prælijs sæpe victorẽ. Vicit populũ suũ victoria incruẽta, mitissimus pater patriȩ. Habuit in eo cõgressu Cæsar sub signis, equites Germanos 6000. ducẽtos. Cataphractos 500. Equestri armatura inferiorũ Germanorũ continebat 3700. Equestris põtificiȩ primarius, habuit sub se equites 600. Neapolitanorũ equitũ erant 300. Peditũ vexilla superioris Germaniȩ fuerũt 50. Inferioris 24. Hispanorum verò vexilla 33. Italorum signa 58. Et quoniã ad illam Caroli 5. victoriam ventum est, nõ erit alienum adijcere ligam illam Schmalcaldicam, absque offensione tamen vllius ordinis, & pace omnium. Hessiacæ & Saxonicȩ vires fractæ.

Liga

Liga Smalcaldica, anno 1535.

1. Ioannes Fridericus, Saxonum dux.
2. Henricus, dux Saxonię.
3. Mauritius, filius Henrici.
4. Ioannes Ernestus, electoris Saxoniæ frater.
5. Robertus, & huius ex fratre nepos Vuolfgangus, Palatini, & comites Veldenses.
6. Georgius, Marchio Brandenburgensis.
7. Albertus, huius ex fratre nepos.
8. Ioannes, Marchio Brandenburgensis, electoris frater.
9. Christiernus, dux Holsatiæ.
10. Ernestus, dux Brunsuicensis & Lunenburgensis.
11. Franciscus, huius Ernesti frater.
12. Philippus, dux Brunsuicensis.
13. Erichus, dux Brunsuicensis.
14. Berninus, dux Pomeraniæ.
15. Philippus, nepos huius ex fratre.
16. Henricus, dux Megapolitanus.
17. Vlricus, dux Vuirtenbergensis.
18. Philippus, Landtgrauius Hassiæ.
19. Vuolfgangus, princeps ab Anhaldt.
20. Ioannes, Gregorius, Ioachimus, fratres principes ab Anhaldt.
21. Vuilhelmus, comes à Nassau, vel Nassouius.
22. Philippus, comes à Nassau.
23. Guntherus & Hēricus, comites à Schvuartzenburg.
24. Carolus & Ludouicus fratres, comites ab Oetingen.
25. Vuilhelmus, comes à Furstenberg.
26. Conradus, comes à Deckelburg.
27. Albertus & Gebhardus, fratres, comites à Mansfeldt.
28. Bernardinus Baro à Staufen, & cæteri.

Sequuntur ciuitates.

Augusta	Nordlinga
Norinberga	Nordhusium
Lubeca	Eslinga
Constantia	Hala Sueuorum
Argentina	Memminga
Francofordia	Dunckelspuhel
Vlma	Reutlinga
Goslaria	Hailprunna

Lindauia

Lindauia	Hamburgum
Campodunum	Brunſuicum
Iſna	Lunenburgum
Biberacum	Embeca
Giengen	Hanouer
Bopfingum	Gottingen
Vvinsheim	Northeim
Vveiſſenburgum Nordgauiæ	Hala Saxonum
	Halberſtadium
Gengebacum	Rauenſpurgenſes
Brema	vltimi huius ſocie
Magdeburgum	tatis fuere, &c.

PAVLVS 3.

Romanus patria, antea dictus Alexander Farneſius, Oſtienſis Epiſcopus, exactæ ætatis, & ferè ſenio confectus, publico conſenſu, & præclara voce totius ſenatus, ad ſublimem illum Pontificiæ dignitatis apicem conſcendit, coronatúſque demum triplici thiara, ſecundo nonas Nouēbris. Cuius ſancti viri ſalutares conatus fœliciter Deus Opt. Max. prouexit ad extremum vſq; ſpiritum. De Pauli 3. probitate & fortitudine, vide hiſtorias P. Iouij li. 4. hiſtor. fol. 152. parte 2. tomi 2. Supremum vitæ diem clauſit 9. die Nouembris. Hunc ſanctiſſimum paſtophoron, multis conuicijs inceſſit (mendaciter tamen) excucullatus M. Lutherus. In qua ſane re Lutherus ſuam potius malitiam prodit, quàm pontificē lædat vel tantillum. Quid enim Chriſtus eò deterior euaſit quòd phariſæi tot in illum maledicta congeſſerunt? Nihil profectò. Quinimo potius in ipſorum malum cuncta reuertebantur. Sic neque ſummus ille pontifex ex Lutheri contumelijs detrimenti quicquam accipit, quin Lutherus magis, more expuētis (vt aiūt) in cęlum, facit, vt in ſui ipſius caput recidat quod expuerit. Oſtendit enim plane ſe maledictis iſtis, ad Eccleſiæ gremium haudquaquam pertinere, qui vſq; adeò contumelioſe totius Eccleſię principem inſectatur. Scriptum eſt enim, Exod. 22. Principem populi tui non maledices. Neq; enim Paulus Synagogæ principem (ſi fuiſſet ei cognitus) conuitijs inceſsiſſet. Sedit autem Paulus 3. annis 14. adijciunt alij annum 1. vacat ſedes menſ. 3. die. 2.

Eodem Paulo præſidente, anno 1541. colloquiū Ratiſponæ (quæ antiquitus Auguſta Tyberij) inchoatum eſt. Sequuntur Pręſidentes ac teſtimonium dicentes à Cæſarea delecti maieſtate. Colloquiū Ratiſponēſe.

Federicus Palatinus vir magnitudine animi inter Germaniæ regulos 1.

gulos facilè excellens, quem vniuersis imperij copijs ad Viennā præfuisse meminimus.

2. Nicolaus Peronotus à Grandeuilla, C. M. Cancellarius.

Testes & auscultatores sex.

1. Theodoricus, comes Mandarschittus.
2. Euerhardus Rudenus.
3. Henricus Hasius. Ludouici Palatini electoris Vicecancellarius.
4. Franciscus Burcartus, Cancellarius Electoris Saxoniæ.
5. Ioannes Figius, Cancellarius Hassiæ reguli.
6. Iacobus Sturmius, Argentinensis.

Congredientes sex.

Iulius Pflugius, Episcopus Numburgensis.
Ioannes Eccius, Doctor Ingoldtstadiensis.
Ioannes Gropperus, doctor Coloniensis.
Philippus Melanthon, Vvittenbergensis professor.
Martinus Buccerus.
Ioannes pistorius, Marpurgensis.

Capita tractandorum.

1. De venerabili sacramento Eucharistiæ.
2. Potestate Ecclesiastica.
3. Missæ sacrificio.
4. Missis priuatis.
5. Votis monasticis.
6. Coniugio sacerdotum.
7. Communione sub vtraque specie.
8. Restitutione monasteriorum & bonorum Ecclesiasticorum.
9. Veneratione sanctorum, sub qua & de tollendis imaginibus.
10. Constitutionibus, & ritibus Ecclesiasticis.
11. Ieiunio, sub quo & delectus ciborum comprehenditur.
12. Pœnitentia & communione, & contritione, satisfactione & confessione.
13. Vsu sacramentorum, tam in genere quàm in specie.
14. Constitutionibus humanis.
15. Fide iustificante, & de meritis, atque bonis operibus.

Legati quorundam principum, tum rogati de Catastrophe Ratisponensis colloquij, dixerunt. Plus poteruiæ, Plus inquietudinis, Minus pecuniæ. &c̄.

Tridētum. Sub Paulo 3. concilium Tridētinum inchoatum est. Tridentum verò oppidum est in Alpibus (Alpes dictæ à candore, quia perpetuis ferè niuibus albescūt) ad Athesim flumē, Austriacę ditionis ciuitas, à Vene-

Venetijs iter tridui, Verona non bidui: à Brenone Senonum regulo construi cœpta, à Theodosio verò Gotthorum Rege muris anno salutis 515. cincta, mœnibus aucta est. De nomenclatura Tridentinæ ciuitatis nihil certi constat. Alij opinantur coniecturantes, à tribus torrentibus ex propinquis montium iugis prope illam cadentibus, Tridentum, quasi Torrẽtem vocari fuisse cœptam. Nec desunt, qui velint illam à tribus dentibus appellari, vel ideo cœptam, quia inter tria montium cacumina, quæ veluti dentes à reliqua Alpium parte longè eminent, posita sit, transeamus ad reliqua. Decretum primæ sessionis, Tridenti pronunciatum per R. episcopum Castrimarinum Hispanum, die 7. mensis Ianuarij. Decretum 2. sessionis, pronunciatum die 4. mẽsis Februarij, per R. D. Archiepiscopum Turritanum. Sessio tertia, celebrata est 5. Aprilis. In sessione quæ in die diuæ Catharinæ virgini ac martyri sacra, quæ fuit calend. Decemb. die autem 25. Nouembris, numerati sunt sequentes. Concilium Tridentinū

Reuerendissimus & illustrissimus D. Marcellus, S. R. E. cardinalis, Crescentius, S. concilij Legatus, Romanus.

R. D. Sebastianus Pighinus, Archiepiscopus Sypontinus, Præsidens concilij, Rhegiensis.

R. D. Aloysius Lypomanus, episcopus Veronensis, Præsidẽs concilij, Venetus.

Reuerendissimus & illustrissimus D. Christophorus Madrutzius, S. R. E. cardinal. episcop. Princepsque Tridenti, Germanus.

Sacri Romani Imperij principes electores.

R. & Illustrissi. D. Sebastianus Heusestein, Archiepiscopus Moguntinensis, Germanus.

R. D. Ioannes Isemburg, Archiepiscopus Treuerẽsis, Germanus.

R. D. Adulphus ex comitibus de Schauemburg, Archiepiscopus Coloniensis, Germanus.

Oratores Caroli 5. Imperatoris.

Illustrissi. D. Hugo à Montfort & Rotenfels, Germanus.

R. D. Franciscus à Toleto, Prior, Hispanus.

R. D. Guilielmus à Pictauia, Archidiaco. Campiniæ, Flandrus.

Oratores Ferdinandi, Roman. Regis.

R. D. Paulus de Gregorianis, episcopus Zagabriẽsis, Hungarus.

R. D. Fridericus Nausea, Episcopus Viennensis, Germanus.

Oratores Electoris Brandenburgensis.

Eximius Doctor Christophorus à Strassen, Germanus.

D. Ioannes Hoffmannus Secret. Germanus.

Archiepiscopi.

R.D.Paulus Salaputius, Archie. Turritanus & Sassaren. Sardus.
R.D.Ludouicus Chieregatus, Archie. Antibaren. Vicentinus.
R.D.Olaus Magnus, Archiep. Vpsalensis, Gotus.
R.D.Petrus Iagliauia, Archiep. Panor. Siculus.
R.D.Petrus Guerro, Archiepisco. Granaten. Hispanus.
R.D.Balthasar de Heredia, Archiep. Calaritan. Hispanus.

Episcopi.

R.D.Thomas Campegius, Episcopus Feltren. Bononiensis.
R.D.Gaspar Iofredus, Episcopus Segobien. Valentinus.
R.D.Coriolanus Martyranus, Episco. sancti Marci, Neapolitanus.
R.D.Ioannes Baptista Campegius, Episcopus Maioricensis, Bononiensis.
R.D.Berardus Bonioannes, Episcopus Camerin. Romanus.
R.D.Ioannes Ionesca, Episcopus Castellinaris, Hispanus.
R.D.Ioannes Salazar, Episcopus Lancian. Hispanus.
R.D.Petrus Guanguer, Episcopus Algaren. Hispanus.
R.D.Balthasar Vausman, Episcopus Misien. Germanus.
R.D.Hieronymus de Bononia, Episcopus Syracusanus, Siculus.
R.D.Ricardus Poetus, Episcopus Vigornien. Anglicus.
R.D.Erasmus à Limpurg, Episcopus Argentinensis, Germanus.
R.D.Cornelius de Musis, Episcopus Bisontinus, Placentinus.
R.D.Iacobus Iacomell, Episcopus Belicastren. Romanus.
R.D.Franciscus Manrique, Episcopus Aurien. Hispanus.
R.D.Franciscus de Nauarra, Episcopus Pacen. Hispanus.
R.D.Ioannes Iobinus, Episcopus Constantiensis, Hispanus.
R.D.Petrus de Augustinis, Episcopus Oscen. Hispanus.
R.D.Iacobus Naclantus, Episcopus Clodien. Florentinus.
R.D.Gregorius Flach, Episcopus Solonen. Germanus.
R.D.Bernardus Diaz, Episcopus Calaguritan. Hispanus.
R.D.Michaël Pugius, Episcopus Elnen. Hispanus.
R.D. A Iurre, Episcopus Cenetensis, Vtinensis.
R.D. Octauianus Preconius, Episcopus Monopolitanus, Siculus.
R.D. Ioannes Fernandi, Episcopus Legionen. Hispanus.
R.D. Christophorus Ruscius, Episcopus Oueten. Hispanus.
R.D. Ioannes Emilianus, Episcopus Tuden. Hispanus.
R.D. Antonius Codina, Episcopus Lacoren. Hispanus.
R.D. Martinus Aiala, Episcopus Guadicen. Hispanus.
R.D. Petrus de Acugna, Episcopus Asturicen. Hispanus.
R.D. Nicolaus Psalume, Episcopus Virdunensis.

R.D.Chri

R. D. Christophorus Metzler, Episcopus Constantiensis, Germanus.
R. D. Franciscus Salazar, Episcopus Salamin, Hispanus.
R. D. Vincentius de Leone, Episcopus Bossanen. Siculus.
R. D. Egidius Loscararius, Episcopus Mutinensis, Mutinensis.

ABBATES.

R. P. Gerardus de Amerincourt, abbas sancti Bertini, Morinensis diocæseos, Flandrus.
R. P. Marus de Brixia, Abbas sancti Vitalis, de Rauenna.
R. P. Eusebius de Parma, Abbas sanctæ Mariæ Gratiarum, Placentinensis diocæseos.

GENERALES.

R. P. Christophorus de Padua, Generalis ordinis heremitarũ sancti Augustini, &c. Plures studise omittẽda (absque offensione tamen) duxi, ne garrulitate stomachum lectori moueam, transeamus ad sequentia.

Hac tempestate, claruit Fridericus Nausea Theologus & iuris consultus, Episcopus Viennæ Austriæ, prophanarum literarum cultor egregius, & in sacris literis satis eruditus, multum sudauit & alsit, nouissimè verò in exordio anni 1552. Tridenti in concilio vniuersali, quò senex, laboribus & ingrauescente ætate debilior, Ferdinandi regis nomine venerat, vita defunctus: funere ipsius à cõcilij patribus extra portas Tridentinas honorificè ac piè delato, & ab alijs per Illyricum posteà in Austriam ad sepeliendum relato. Multa conscripsit opuscula. De quibus ista feruntur. Sermones Quadragesimales, priores, posteriores, & Aduentuales. Conciones Pragenses. Homiliarum centuriæ quatuor, de Tempore & de Sanctis. Commentaria in Tobiam. Vitam Apostolorum. De Mirabilibus. De officijs mysticis. Fragmenta. Continuationes. Quid sint concilia, & vnde. Panegyrica Monodia in Erasmum Roterodamum, Vnà cum Erasmi lucubrationum omnium catalogo, atque eius vita & morte. Annotationes quædam super instituta. Catechismus, sex libris comprehensus. Catholica in symbolon Apostolorum, contra vniuersos fidei Christianæ aduersarios.

Hoc pontifice Isabella Portugalliæ regis filia, Caroli 5. vxor, primo Maij fatalem in Hispanijs clausit diẽ, anno 1539. & paulò post, Franciscus Valesius Galliç sceptrifer, indomabili febre 18. dierũ confectus in arce Rambuletana, quod abest Lutetia iter diei, pridie Calend. Aprilis, anno ætatis 54. regni 33. migrauit hinc, anno 1547.
HENRICVS octauus Anglorum rex, anno regni 38, obstructo

ſuppurantis tibiæ meatu, ardentiſsima febre correptus, 7. calendas Februa. moritur: Sed quid de fragilitate vitæ humanæ, quam alij bullam, alij fumi vmbram, alij ſomniũ quoddã vmbræ eſſe dixere?

Otto epiſcopus Auguſtanus.

Otto Truccesſius ex illuſtri familia comitum de Vualdpurg oriundus ac prognatus, literarum ſtudio vitæq; probitate longè nobilior illuſtriorq; factus, S. R. E. tt. S. Sabinę cardinalis, & epiſcopus Auguſtanus 58. Electus eſt anno 1543. Vir omni probitatis atq; ęquitatis genere commendandus & Rei Eccleſiaſticæ aſſectator haudquaquam ſegnis, de quo item dubites, à faſtu ne an à luxu ſit alienior. Huc curas & ſtudia ſua referens omnia, vt & cultum diuinum in Eccleſijs augeat, & ad iuſtitiæ normam adminiſtret dexterrimè omnia.

Quòd te purpureo donauit Roma galero,
Fecit virtutis gloria magna tuæ.

IVLIVS 3.

225 Aretinus patria, cui prius nomen Ioannes Marius, cardinalis à monte, epiſcopus Prænestinus, Imperante Carolo 5. maximo Imperatore, omnium cardinaliũ ſuffragio & votis aſſumptus eſt in pontificalem dignitatem, anno 1549. die 8. menſis Februarij, tantæ expectationi ſatisfecit: Vir cum morum grauitate & doctrina coniũctam habens præſtantiam, & pietatis Chriſtianæ affectum. Qui nec immeritò Tridentini concilij negotijs præſidem ſe exhibuit: fatalem obijt diem, anno 1555. Sedit ann. 6.

Iubileus annus.

Anno Domini 1550. Annus Iubileus celebratur Romæ. Feſti huius cauſam & originem licet in Exodo colligere. Quum enim Iudæi agnum Paſchalem manducaſſent die 14. menſis primi, ac deinde exirent Aegyptum, poſthac die tertio tertij menſis deſcendit Dominus coram omni populo ſuper montem Sinai, quoniam ſic habet textus: Iã aduenerat tertius dies, & mane inclaruerat, ecce cœperunt audiri tonitrua ac micare fulmina. Ibi Moyſes cum Domino loquutus eſt, qui eum rurſus ablegauit ad populum, vt Aharonem adduceret ſecũ, ſic ergo die quarto menſis tertij deinde data eſt lex in tabulis lapideis. Qui dies ſi colligantur omnes, inuenientur eſſe 50. ſiquidem menſis primus dies habet 29. alter 30. agnum autem Paſchalem comederunt die 14. ad veſperam, & ideo ad finem ſunt adhuc dies 16. ijs adiunge dies 30. menſis ſecundi, & quatuor tertij, habebiſq; dies quinquaginta. Atq; ille numerus quinquagenarius huic rei & propoſito aptiſsimus eſt, numerus enim eſt pœnitentię & remiſſionis peccatorum, & in hoc annus iubileus à Deo inſtitutus eſt ad annos 50. iuxta illud verbũ legis, Leuit. 25. Numerabis tibi ſeptem quæ ſimul faciunt annos 49. &c. Et ſanctificabis annum quinquageſimum, &

ſimum,& vocabis remiſsionem cunctis habitatoribus terræ tuę:ipſe eſt enim Iubileus,ac deinceps enumerantur priuilegia & immunitates eius anni. Qui eodem modo in Eccleſia quoq; ſeruatus eſt vſque ad Sixtum 4.pontificem,qui anno Domini 1475. iubileum tenuit, ſimulq; conſtituit illum porrò ſemper ab annis 25.vſque in 25. rurſus ſeruari debere, eò quòd ætas hominis ſimul cum decreſcẽte mundi tempore ſemper abbreuiatur. Atqui ante illum eodem tempore obſeruabatur Iubileus in Eccleſia, vt quondam in veteri teſtamẽto.

Anno Domini 1550.Miſſæ officium (hoc erat, anno 1529. ipſa Dominica Reminiſcere,ſuſpenſum & abrogatum)Argentorati,ipſo Purificationis Mariæ feſto,reinceptum,controuerſijs omnibus ſublatis.

Anno Domini 1551.die 13.Septembris,Maximilianus primogenitus Ferdinandi Imperatoris,cum vxore & liberis ex Hiſpanijs reuerſus,Tridentum ingreſſus,Auſtriam repetijt. Elephantum Indicum(Luſitaniæ regis donum)in Germaniã adduxit.Elephas animal eſt docile ac ſyluaticum,magna copia in ſyluis Nigritarum regionis inuenitur.Solent magno numero cõfertim incedere,& ſi quenquam obuium habuerint,vel deuitant,vel illi cedunt:at ſi quenquam iniuria afficere velit,proboſcide ſublatum in terram deijcit, pedibus deculcans donec mortuum reliquerit.Viuit ἐλέφας ,qui plurimum,annis ducentis: plerique morbo correpti minus.Oculorum ægritudini ſalutare remedium eſt lac bubulũ: cæteris morbis, vinũ nigrum epotum prodeſt: vlceribus verò, porcinæ carnes toſtæ ac tritæ. Tametſi autem animal ſit ingens ac ferox,magno tamen numero à venatoribus Aethiopis & Indicis in hunc ferè modum capiuntur. Hi in denſis ſyluis vbi animalia quieſcere norunt,inter multas arbores ſeptum frequentium ac robuſtarum frondium conficiunt,parum interualli ab altera parte vacuum relinquentes,cui portam quæ fune leuari poteſt in plano inſtar raſtri diſtenſam affingunt,paruoq; negotio paſſum occludũt.Elephas itaq; ſub frondibus quietem capturus, ſeptum ingreditur,quem attracto fune conſtrictum, venatores ex arboribus deſcendentes ſagittis confodiunt, dentesque extrahunt ac vendunt.Cæterùm ſi elephantem ſeptum euadere contingat, quotquot reperit homines,interficit. Alio modo(ſcribit Ioannes Leo Africanus)in Aethiopia ſuperiori & India elephãtibus inſidiantur,quem ne lectori tædium ingeram,prætermitto. Elephas.

Anno Domini 1553. Hedinum arx fortiſsima in Belgica Gallia, à Philiberto Pedemontanorum principe,altero velut Achille, nomine Caroli 5.Cæſaris capta eſt;Cuius potentia tanta eſt,vt non ſolùm

Germaniæ,Hiſpaniæ,Italiæ,Siciliæ,Neapoli regnis, totiq; Africæ, cæteriſque inſulis auriferis,quorum non eſt numerus, nota ſit: Verumetiam ad extremas vſque Indias,antea incognitas, virtute,fortitudine,& fortuna illius inueſtigatas,protendatur.

226 MARCELLVS.

Tituli S.Crucis in Hieruſalem Politianus Cardinalis, ex dominio Senenſium,grauiſsimæ eruditionis, & ſpectatæ fidei: Poſt multos tandem hoſtium inſultus,maximis iactatus calamitatibus, præpropero ereptus fato,non inuitus iugum hoc ſubijt,quod naſcētibus nobis fata dedere,Chriſti regnum petijt,anno 1555. Sedit dies.21.

227 PAVLVS 4.

Patria parthenopeus(Parthenope vrbs Campaniæ, alio nomine Neapolis,cuius Virgilius meminit ad finem quarti georgicorū) ſeu Neapolitanus, de familia nobili Caraffa, Hierarcha ſummus eſt à purpureo cardinalium ſenatu.Vir vt imaginibus, pietate & multiiuga eruditione clariſsimus:Ita in rebus ad Eccleſiç ſplendorem ſpectantibus,omnium iudicio,facile primus eſt,qui atrociſsimas procellas bellorum in ſummam tranquillitatem ſerenitatemque libenter (ſi fieri poſſet)redigeret,& in ſarcienda religionis prouincia alterum ſe Eſdram exhiberet, hoc eſt,ſolertiſsimum reſtauratorem & architectum: quæ quidem virtutum commemoratio, non adulatio, ſed eſt veri ipſius teſtificatio,& ad rei gerendæ conſtantiam ac alacritatem extimulatio. Fœlix Reſpublica Chriſtiana,quæ paſtorem ſuum ſentit,experitur, fruitur, quo meliorem,digniorемque alium non potuiſſet,nedum inuenire. Gaudeat proinde & exultet,quicquid eſt vſquam Chriſtiani nominis,vel ſplendoris. Lætentur gentes,iubilet Dei Eccleſia,penè afflicta.Nihil iam timeat,tuta quoſque pelagi æſtus,hilaris cuncta æquoris diſcrimina contemnat. Petri nauicula te rectorem,te gubernatorem nacta, qui Chriſti fidem & euangelion ſemper augere,amplificaréque ſtudes: qui vnus & paſtor optimus, & antiſtes ſapiētiſsimus,non ſolum ſuper oues & gregem tibi à Deo commiſſum,exactiſsimè omnem curam & ſolicitudinem impartiris, ſed alienas quóque ouiculas errantes,vagas, diſperſas, in tuum ouile,& Eccleſiæ gremium reducere, ac congregare die noctuque inuigilas atque inſudas.

Te cuncti venerantur,amant,te principe gaudent:
Communemq; vocant te patriæ eſſe patrem.

Macte igitˀ noua virtute Beatiſsime pater,& qui maximam dignitatem adeptus es, effice ne te magis dignitas,quàm tu illam habeat.

Sumpſiſti

Sumpsisti tibi nomen Pauli,cura vt illius exemplo vehementi quodam ardore complectaris Ecclesiam. Paulum Deus ad hoc elegit, velut singulare quoddam instrumentum,vt regnum cæleste gentibus annunciaret:& nos speramus te esse delectum,vt Christi nomē, à gentibus obscuratum,in lucem reuoces,& publicis morbis medicinam facias,& Christi gregem in vnum ouile reducas,& iram Dei, quæ nostris flagitijs debita,iam nobis incumbit,auertas.Deū Opti. Max.precor,vt istam mētem,istos egregios impetus seruet fortunetque:Idem sui sideris afflatu,ad maturam segetem,herbescentem virtutem tuam prouehat.Faxitq; Deus, vt te Pontifice diu Christiana perfruatur Ecclesia,qui & Petri cymbā multis antehac fluctibus agitatam fulciat,cultusq; diuinos longo iam tēpore dormientes, ac prope sepultos excitet,ac pristinæ luci,pristinoq; splendori restituat, &c.

Anno Domini 1556. in oppidulo Sachazetz, Posuensis diocæseos,ex consecrata hostia mirabiliter sanguis Domini guttatim defluxit,Capharnaitis nimirum incredulis in confusionem.

Balatronum garrulum obiectum.

Screant vulpini Hiebusæi, proijcientes ampullas & sesquipedalia verba tragico tumore. Certè, in vestra Romana Ecclesia nusq̄ (Papistæ)apparent Apostolici episcopi.Idolo Laban(garriūt) maior pars vestrorum,miris modis seruitium pręstant, in irretiendis pecunijs solertes,ditati auaritia,inflati superbia,implicati mundanis, fastu pleni, immodicè sibi placentes,& prorsus talpæ. Quis nescit vnctas laruas,Romanos quosdam pontifices titulares, Martinum 2. Sergium 3.Alexandrum 6. Constantinum 2. Stephanum 6. Christophorum 1.Bonifacium 7.Ioannem 17.Syluestrum 2.& quosdam recētiores? Vach belle faciunt cum sese pascunt,ouium curam Christo mandant,ita adhęrentes sedibus,vt spongias tardigradas esse credere possis,suis annexas rupibus.Hi cum volunt inspectores dici,habent rationem & respectum,vt equestres copias contrahant,in quas copiosissimas auri & argenti mineras impendunt,præcedentibus albis equis,quos stratos,ornatosq; famuli dextrant.Quis ignorat(blaterant)Sybariticas mensas & citreas,gemmata pocula, ambitiosum strepitum,sumptuosas ædeis,& in his scalas cochlides,frequens satellitium,bombicinas & purpureas vestes:quibus stipulis rasæ laruæ, nituntur suum sacerdotium stabilire? Taceo simoniacam hæresin, quæ omnibus vobis Papistis(sic enim probrosè soliti sunt homousiastas appellare,qui S. R. E. constanter parent, & maiorum vestigia nondum tam leuiter deseruerunt)peculiaris quasi est, ita vt Simonem gratiæ Dei nundinatorem innocuum credere posis : ô q̄ au- Simō anno salutis 53.

reo piscan-

reo piscantur hamo, & quidem anguillas putres? Quis obsecro Caucasus, quæ India, quæ Hircania, tam immanes, tam sanguinarias bestias, episcopos Papales vnquam aluit? vt reliqua vitia taceam. Neæram quisque suam sequitur: Subuersa sunt pietatis dogmata.

Neære meminit Hesiodus in theogonia huius deæ.

Versa in segnitiem fides, & omnis
In quæstum pietas, simul secuta
Miris illecebris placens voluptas.
Nunquam delitiæ supiniores.
Nunquam auaritiæ altior Charibdis.
Quando ita ambitio negotiata est?
Quando nequius inquinatiusue
Peccatum? patet Iliâs malorum.

Omnia Sardanapalineis sunt obruta curis,
Omnia luxuriæ fœdat amarities.
Tempora sunt, magni quæ prædixere Prophetæ,
Et quæ non vani concinuere viri.
Discessit virgo, desunt Saturnia regna,
Venerunt duro ferrea secla pede
Aetate hac prorsum cecidit sanctissima virtus,
Regnat vbiq; malum, regnat vbiq; scelus.
Quando adeo morum probitas iacuit, pietasque!
Quando adeo fidei, iustitiæque decus?

Turbati sunt pietatis ritus, episcopalis dignitas prostituitur ita, vt qui maledicẽdo est seuerior, ad episcopatum populi acquirendum sit prior ac potior. Euanuit honestas sacerdotalis, defecerunt qui gregem Domini pascunt cum scientia. Nusquam plus tributum cærimonijs: nunquam exundauit iniquitas Papistica licentius, refrixit omnis charitas. Verùm quid ego (blaterat apostaticus) in singula impetum facio? dies me deficiet, si vniuersa non dico amplificare, sed attingere velim. Nos pro patria, pro libertate, pro vita decertamus, publicam miserorum causam suscepimus. Nos (gannit apostaticus Vergerius, in suo conficto Lauretano) à Christo & Paulo, purissimis fontibus, nostras doctrinas haurimus. Quin igitur expergiscimini? En illa quam sæpè optatis libertas. Decus, gloriam, præterea libertatem atque patriam, in dextris vestris portare memineritis. Subtrahant igitur sese pij à Papistis, ad nos conuertantur. Hodie splendescit Euangelion purum. Nunc læta libertas. Nos illi apostoli Euangelici, quos Deus elegit. Inijcite, inijcite lapides crebros, proijcite glebas, adijcite testas, percutite fustibus calumniatores Papistas, siquidem communes sunt hostes, nec quisquam è nobis euangelicis scilicet, existit, quem non iniuria affecerint.

Thrasonica iactãtia Euãgelicatirorũ

Respons

Respondet Catholicus,

Sta Balach, σωῖς φράσ ... Bona verba quæso, Troianos exue cæstus, καὶ πρὸ τῆς νίκης ἐγκώμιον, Sutor non vltra crepidam: Canis (vt in prouerbio est) qui plurimum latrat perraro mordet, semper tibi verborum est plus quàm satis: nec nouum est, quòd verbositate tua audientium aures obtundas. Non magis pro te facit argumentum tuum, quàm acetum oculis suffusum ægris. Quis nescit hanc nomenclaturam potius in apostaticos (quam in catholicos euomunt) competere? ponant igitur supercilium. Euge frater, trabem in oculo tuo considera atque exime, cura prius teipsum medice, tuóque te modulo metire, & postmodum iuxta modum fidei, argue & corrige errâteis: Qui auide obtrectant alienæ laudi, magis produnt morbum suum, quàm detegunt mores alienos. Quid inquam vides acutum in oculo fratris tui, trabẽ aũt in oculo tuo nõ animaduertis? Se quísque metiatur, & alijs erit æquus iudex. Te perpẽde prius, nec det tibi purpura fastum. Qui seipsum (inquit Theophylactus) non considerat, & solũ attendit res proximi, illásque taxare vult, certum est quòd superbia capitur, & sui obliuiscitur. Omnino enim de se quòd non peccet sentit, & propterea alios peccantes reprehendit, hæc ille. Placabilior erit alienis erratis, qui prius sua inspexerit, & turpiter obijcit alteri vitiũ, à quo ipse immunis non est: Periculosè maledicit alteri, cui vel idẽ, vel simile, vel diuersum, sed deterius vitium potest obijci, Sæpenumero inquam, accidit, vt qui alios insectantur, ipsi grauioribus maneant vitijs. Et imprudenter in alterum vitium torquet, si in promptu est quod ipsi vicissim obijciatur. Leuiora obijcis, & grauiora cõmittis. Irascentem (inquit Augustinus homil. 5.) corripis & contabescis odio. Narrant fabulæ lamias foris oculatas esse, domi oculis in vase recònditis, nihil videre. Ita & hodie excæcati præcones in alienis perspicaces sunt, ad sua cæcutiunt. Vrtica sine aculeis adurit, ac vulnerat sola lanugine, solóque contactu. Et hodie non parum multi non aperta vi, sed clãculum nocent. Sed ita comparata est omnium hominum natura, aliena melius vt videant & iudicent quàm sua. Cur igitur iniquũ iudicem te prebes proximo, ipse grauioribus magis obnoxius? Cur in aliorum vitijs tam oculatus, ad tragicam vsque exaggerans ὑπερβολὴν proximi delictum, ad tũa ipsius mala cæcutiẽs? Quis iam non dixerit veridicum esse Græcanicum illum Senariũ.

φασὶν κακίστους οἱ πονηροὶ τοὺς καλούς!

Quis nõ videt, apostaticos hoc operculo suã nequitiã callide tegere? ipsi viderint q̃ honeste ordinem Ecclesiast, reliquerint, & nũc etiã oppugnent

Id est, ne añte victoriam Encomion.

pugnent. Desine igitur nobis insultare, & vanam tibi promittere victoriam. Nil refert, si teipsum iustifices, Christiq; gloriã te quærere affirmes, Deus est qui iudicabit, & qui non tam verba iactatoria, q̃ facta recta & pia est exacturus. Fatemur equidem, abusus & irregularitatem (pro dolor) irrepsisse in vineam zebaoth seu agrum Dominicum, & omnes catholici, quibus plusculum sani est, conqueruntur: atque vt vnico verbo dicam cum propheta, A planta pedis vsque ad verticem capitis nulla sanitas: Omnes indigemus decisione, omnes declinauimus, ea enim est (teste Seneca) humanarum rerum natura, vt nihil sit omni ex parte beatum. Non tamen mihi eripient Apostatici, quocunque verborum lenocinio allegationúmque fuco S. R. Ecclesiæ veritatem: Spero enim ardenter semper mihi ad futurum bonum illum genium, angelum domini, à quo hactenus fideliter seruatus sum. Etiamsi inquam, omnes gentes quæ ad regiam domum Antiochi pertinent eis obedierint, vt quique desciscant à patria religione sua, & acquiescant mandatis illius, ego tamen, & filij mei fratres, in fœdere patrum perstabimus, Propitius sit nobis Deus ne legem & ritus prodamus. Malumus prisca sequi sanctorum Patrum vestigia, quàm nouam, & eam quidem anfractuosissimam impietatis ingredi viam. Certus enim sum (vt cum Paulo loquar) quod neque mors, neque vita, neque angeli, neque principatus, neque instantia, neque futura, neque altitudo, neque profundũ, nec vlla creatura alia poterit nos separare à charitate Dei, quæ est in CHRISTO IESV domino nostro. Quare non timebimus etiamsi subuertatur tota terra, & præcipitentur montes in medium mare. ad institutum. Iam verò quis dixerit. Quid? an non igitur abusus tollendus? Quibus itidem responderim. Quid? an propterea propter abusum, vsus tollendus? Sustulitne Hercules ille alexicacos (qui solus mortem alijs inuictam sua morte deuicit, ac sathanæ tyrannidem cælesti virtute demolitus est) Apostolatum, quando Iudas ille cacurgus limites excesit? Censuitne dominus Deus (verus euergeta, & εἰκόνομος) extirpandum esse agrum seu triticum propter lolium? Non ergo propter luxuriantem nimijs sarmentis Papalem sedem, tolli posse vsum & legittimam institutionem, censemus: Veritas (inquit iuris consultus) rerum, erroribus gestorum non viciatur. Quemadmodum enim Christus rerum omnium eximius innouator, ex tritico, per ipsos messores lolium (dogma peruersum) extirpandum censuit: sed ita, vt in eradicando lolio, triticum (puræ & sanæ doctrinæ homines) non vnà eradicaretur. Sic luxum, crapulã & fastum, sine tumultu & strepitu esse tollẽdum, omnes exoptamus, &

Esai. 1. 1. Mach. 2. Rom. 8. Psal. 46.

& quod nostri aduersarij de superstitione & hypocrisi dicunt, contra nos nõ proponunt, nam & nos omnes Giezitas, omnes tyrannicas exactiones, omnem philotimiam, hypocrisim & superstitionem, atq; vt paucis dicam, omnes abusus & cacoethes, angue & cane peius odimus. Nemo tam hebes est, qui ignoret puram & simplicem esse debere religionem & pietatem cum charitate coniunctã: solent quidem in vineto vuæ aliquando degenerare in labruscas graciles, & tota penè facies Ecclesiæ in nimiam vitiorum lernam eluxuriare, sed hæc omnia flagitant canonicæ censuræ falcem, nisi hoc factum fuerit, certè certè vereor, Ecclesiasticam disciplinam, quæ multis partibus deformata est, pristinæ dignitati & nitori minimè posse restitui, quod ingenuè fatentur & verecundè agnoscunt omnes Christi fideles. Nequaquam igitur, vt ad priora transeamus, vitium sacerdotis, dignitati & efficatiæ præiudicat mysteriorum: Etiamsi (inquit Chrysostomus) valde fuerit detractabilis, in nullo tamen ledens est ea quæ commissa sunt à Deo. Idcirco medendum vitijs, & si quid corruptum, si quid collapsum, si declinauit alicubi amussis, per congruentia media decidatur, perque legittimam authoritatem restaurantur cuncta: scabies pessima lixiuium (lixiuium fit cum ad cineres aqua dulcis adfunditur) asperum requirit. Nec tamen prorsus omnia radicitus stirpitúsq; Martiali insania & per tyrannidem euellãtur, vt alicubi attentatum est, sed sublatis abusibus, res ipsa atq; status sit integer, sit incorruptus. Alioqui inquam, nisi nosipsos iudicemus, à Domino, quem nihil latere potest, iudicabimur. Necesse enim est, vt iudicium incipiat à domo Dei, quod equidem hodie videmus: dum enim nunc sacerdotes (quos viua templa Dei Augustinus vocat) eijciuntur, conculcãtur ab hominibus, quid aliud hoc indicat, quàm diuinum de nobis iudicium? Quis verò ignorat Christon (qui ἐπὶ πάντων) hæc prædixisse? Sacerdotes mei (inquit) sunt sal terræ (sal autem præcipuus corruptionis expulsor est) quòd si sal infatuatum est, vnde salientur cæteri? ad nihil valet vltra, sed eijcitur foràs, & conculcatur ab hominibus ab immundo enim quid mundabitur? Hæc autem omnia nos nunc patimur: Quòd si propter iustitiam nos cribrari permittit Deus, beati nos quidem. At nunc iustè quidem, quia (ô dedecus) sal euanuit, & nostra ingratitudine offensus est Deus, iusta ergo hęc peccatorũ nostrorũ retributio, qua nos misericors Deus, potius admonere, q̃ funditus delere voluit, si quãdo resipiscẽtes à nostris cessaremus delictis, & vtinã hucusq;. Væ væ vę pastoribus dissolutis, qui gregẽ domini charissimũ, quẽ ter amare, ter pascere debuerãt, negligunt &

1. Cor. 11.
Sermo 198. de tempo.
Zachar. 2.
Matth. 5.
Eccles. 34.

deglubunt: Atq; vt vnico verbo cōplectar, Geon harab (hoc est magnus fastus) omnium malorum vnica est causa. Ad priora regrediamur, fui enim aliquanto prolixior. Illud cauendum est, ne morbo sint atrociora remedia. Si quid irrepsit sacerdotum vitio, fiat idem quod à probis medicis fieri solet; vitia rerum tollantur, non res ipsæ: Offensus est Deus ocio, lusu, auaritia, superbia, libidine: pro delitijs studium sacrarum literarum, pro luxu sobrietatem, pro libidine castimoniam induant, pro superbia pœnitentiam. lapsus es, resurge: peccasti, desiste. Ingressus es viam peccatorum, resilito. Non tam graue est labi, quàm iacere lapsum & non resurgere: Neq; fieri potest vt veniam consequātur illi, quos peccatorum non pœnitet. Ad Christon tendit, qui ad virtutem fertur; Diabolo se mācipat, qui vitijs seruit. Christiani hominis est ingenti animo perfectæ vitæ propositum concipere, conceptum vrgere. Quod enim aditu videtur inexpugnabile, id fit successu mollius, vsu facile, consuetudine demum etiam iucundum, &c. Quod si altera pars nihil abusuum omnino innouari patitur, altera nihil patitur relinqui, quis erit contentionis finis? dum enim vtrinque nimium tenditur funiculus contentionis, fit vt vtraque pars rupto fune in tergum cadat. Si Ecclesiæ præsules & prothomystæ, si principes prophani, sepositis mūdanis affectibus, nihil sibi proponerent nisi gloriam Domini, & Ecclesiæ spirituale commodum, Lerneum istud nostri seculi malum, absq; magno tumultu facile sedari posset, id quod etiam Erasmo in Epistola ad Neocomum, consultum videtur. Nostratibus ergo summopere desiderandus est zelus Christi, Ioā. 2. Phinees, Numeri 25. Regis Iehu, 4. Reg. 10. Heliæ 3. Reg. 19. A vobis inquam (pastores vineæ zebaoth) requiritur, vt eruditi sitis in lege, & quicquid in sacris literis continetur, pro viribus ediscatis, alioquin secus facientes sacerdotio indigni eritis, cum dixerit Dominus. Quia tu scientiam repulisti, repellam te ne sacerdotio fungaris. Et alio in loco scriptura. Væ pastoribus Israëlis qui pauerunt seipsos, an non gregē debent pascere pastores? Pingue comeditis, lana induimini, gregem non pascitis: debile non confortastis, ægrotum non sanastis, confractum non obligastis, propulsum non reduxistis, & perditum non quæsiuistis, quin in duritia & sæuitia dominati estis eis, & errauerunt absque pastore, fueruntque cibus omni bestiæ agri, & palantes: Errauit grex meus in omnibus montibus, atque in omni colle excelso, & in omni superficie terræ dispersus est grex meus, nec est qui quærat aut requirat. Quæ est (inquit Cyprianus) maior aut melior cura præpositorum, quàm diligenti solici-

Expurgandum vetus fermentum, non abijciendum.

Vnde expectandus Ecclesiæ decor, reformatio & vnitas.

Osee. 4.

Disciplinæ dissolutus rigor.

Sopho. 3. Esai. 56. Ezech. 13. Micheæ 3. Hier. 23.

Epistol. 13. lib. 2.

ſolicitudine, & medela ſalubri fouendis & conſeruandis ouibus pro-uidere, cum Dominus loquatur & dicat, quod infirmum non con-ſolidaſtis? Mundus quidem (exclamat D. Gregorius) ſacerdotibus plenus eſt, ſed in meſſe Dei rarus inuenitur operarius, officium ſacer dotis omnes ſuſcipimus, ſed opus officij non implemus. Quando nãq; Sol magis conuerſus eſt in tenebras, vt eſt apud Ioëlem, & Lu-na in ſanguinem? hoc eſt, quando præſides Eccleſiaſtici quidem ſcien tiæ rerum diuinarum, profani verò pietatis & iuſtitiæ, quibus præ-lucere cæteris hominibus, quaſi clara luminaria, deberent, magis expertes fuerunt? Vigilate ergo fratres chariſsimi, pacificum Hale-luia apoſtolica tuba ebuccinate: manete μεγάλοπιστοι, Theophori, Chriſtophori, Pneumatophori, Hebræi, id eſt docti, in euoluendis ſacris literis indefeſſi, temporis enim iactura nihil neque pernicio-ſius, neque deteſtabilius. Quod etiam decantata gentilitas abhor-ruit. Ocium (inquit Seneca) abſque literis mors eſt, ac viui ho-minis ſepultura. Solon vnus ex ſeptem ſapientibus, dicere ſolebat, ſe quotidie aliquid addiſcentem conſeneſcere. Plato ita libros affe-ctabat, vt rex Dion ſuis diceret, Ariſtippus ſemper pecunias petit, Plato ſemper libros. Ingrediens lectulum Ariſtoteles, plumbeam manu pilam ſumebat, quæ cum in ſubiectum vas æneum decide-ret, dormientem ad ſtudium excitaret. Cleantes puteorum aquas hauriebat, noctúq; hortos irrigabat, vt interdiu commodius poſſet in ſtudium philoſophię incumbere: vnde vulgò φρεάντλης, id eſt, hor-torum irrigator cognominatus eſt. Taceo numeroſam ſyluam exē-plorum, ne ea compoſito coegiſſe in vnum videar ad inanem oſten-tationem. Sint igitur Sacerdotes Hedræi, id eſt, conſtantes. Semper habeant in ore, illud ὀκτωσίχον.

Ezech. 34.

Luc. 10.

Hoc eſt, ma-gnæ fidei.

Temporis iactura per-nicioſiſsi-ma.

Improbus æris amor procul eſt à numine noſtro,
Non tangit diuos improbus æris amor.
Nolo magiſtratus, & nolo regia ſceptra,
Nolo diuitias Crœſe ſuperbe tuas.
Applauſum vulgi nolo, noloque fauorem,
Nolo me plebes inſcia ſuſpiciat.
Quicquid & in mundo magnum, præſtansque videtur,
Pro nihilo ducunt numina noſtra quidem.

Deus bone, mellitum illud venenum (auri ſacra fames) in quas curas, ſolicitudines, turbas, quæ diſpendia, dedecora, in quam men-tis conſcientiæ carnificinam, in quàm infœlicem exitum, miſeros a-uaros adducit? aurum ſcitiſſimè, veriſsiméq; execrãdum metallũ vo cat Apuleius lib. 9. Nec potuit pfectò Apuleius elegãtiore epitheto

Auri ſanies execranda radix.

& veriore auaritia taxari, quàm vt pestilens diceretur, instar enim pestilentiæ & tabis inuadit mortales, & contagione quasi quadã serpit, & per omnes articulos populorum hæc mali gangrena pestilentissima permeat. Aurum (inquit Plinius) ad perniciem vitæ repertum est, Auro pulsa fides, auro venalia iura, auro homicidia, sacrilegia, furta, stupra, denique vt summatim dicam, omnia scelera conficiuntur. Propter te quoties violata est iustitia? Propter te Sichæus truncatur à fratre. Dido patitur exilium. Polydorus membratim secatur. Recte Thebanus Crates suas opes in cæcum pelagus abiecit, mersitque illas, ne mergeretur ab illis. Nec hîc omittendus Diogenes, is interrogatus cur aurũ esset pallens, respondit, quoniam multos habet insidiatores. Quàm innocens, quàm beata esset vita, si execranda auri argentiq; metalla ex mortalium commercio abdicarentur, si nummus aureus argenteúsq; extorris ex vrbibus relegaretur? sicut ex Lycurgi instituto eliminatus est ex Spartana ciuitate πλοῦτος τύφλος. Nummus qui per se nihil est, quot digladiationes & acerbas contentiones excitat? Quietissimam, inquam, hodie vitam agerent homines, si hęc pronomina tollerentur, meum scilicet, & tuum. Et vt Auidij Cassij verba ex eius Epistola repetam: Quoniã, inquit, si hoc malum priuato homine indignum est, certè in mystis nefarium atq; multãdum. Belua (crassa Eidololatria) inanis intoleranda est auaritia, inquit Salustius, quo intendit oppida, agros, phana atq; domos vastat, diuina cum humanis permiscet, neq; exercitus, neq; mœnia obstant, quo minus vi sua penetret, fama, pudicitia, liberis, patria atque parentibus cunctos mortales spoliat, tanti criminis sola est auaritia parens, ex quo illa nobilis ac vehemẽs exceratio, si essent inferi auaritiæ Cuniculi eos refodissent, quod ob eam rationem Crinitus obseruauit, vt facilius consideraretur, quantum ætate nostra in eorum dignitate ac imperio sperandum sit, qui ad aurum & diuitias congerendas animum semper intendunt, cum sit hoc vitium præter cætera omnia vitiosissimum. Rectè igitur Aristides ille iustus, cum diues quidam paupertatem ei obijceret, dixit: Mihi quidem nihil adferet mali paupertas: tibi verò diuitiæ non paucas perturbationes. Ex opum, & potentiæ, & claritatis cupidinibus nascuntur lites, rixæ, iurgia, pugnæ, cædes, odia. Ex illarum verò neglectione quies, & pax, & amicitia. Aquila auium rapacissima, non oppetit morbo, neque senio, sed fame. Ita auarus quo magis accedit ætas, hoc magis cruciatur habendi studio, & minus potest vti partis: Quid enim faciunt 100. millia ducatorum, vbi duo aut tres sufficiunt? Rape, congere, aufer, posside: relinquendum est.

Marginalia: Cur aurum pallens. — Id est. Pluto cæcus. — Aurum Tolosanum. — Martialis.

Aurum

Aurum si plueret, si Pontus funderet aurum,
Haud tamen inciperes mitior esse tibi.
Discurris, non vlla quies tibi nocte dieque,
Tantus amor falsas quærere diuitias,
Quid teipsum maceras? cur te sic perdis amando?
Quid toties lædis numina magna Dei?
Vtere diuitijs, largire inopi, sceleratam
Exue nunc mentem turpis auare tuam.

O vanas hominum curas, ô pectora cæca, ita scilicet punctalē terræ angustiam immensæ cælorum amplitudini præeligentes. Nam etiamsi terram totam quis obtineat (id tamen quod nulli adhuc hominum potuit contingere) quid ille aliud q̄ punctum rapuit (quid ille aliud quàm punctum manibus tenet? in centro dominatur, in atomo tenet imperium? Disce ô miser, infelix. attende, qui pro minima recula, maximum perdis thesaurum: & pro angusto formicarum nidulo, quàm amplissimū palatium abijcis. Nihil ergo est tam angusti animi, támq; parui, quàm amare diuitias. Nihil honestius, magnificentiúsq;, quàm pecuniam contemnere si non habeas, si habeas ad beneficentiam (vt Cicero ait, 1. off.) liberalitatémq; conferre. Pecunia auaro supplicium est. Qui non lucratur vt distribuat, sed vt custodiat. Quod si pestis illa quæ cæca facit pectora, finis est hominum, quid obsecro miserabilius? his verò quid turbulentius, atrocius, sæuius? inopiæ multum deest, auaritiæ omnia, id est, multis eget pauper, sed auarus omnibus, qui nec id habet quod habet. Auaritia visceribus pietatis caret, patrem nescit, matrem ignorat, fidem & amicitiam non custodit, proximo vel propinquo nō miseretur, sed propinquos velut extraneos efficit, dicente Salomone: Bene fecit animę suæ vir misericors, auarus autem etiam propinquos abijcit. Et sicut hi qui febribus laborant è diuersis diuersa capiunt, hoc est, è calidis frigescunt, è frigidis calescunt. Sic & auaritia, molestiam adfert stultis, gaudium sapienti. Breuiter, ἡ φιλοχρηματία μήτηρ κακότητος ἁπάσης. Qui auro seruit, tabernā pręfert templo, emporium sacrario. Mundus est illi regnū Dei. Auraria, beatitudo. Et indicæ formicæ instar, absconditum thesaurum seruat auarus, ex homine fit planè pecus & fera. Phylargiriæ finis (φιλαργυρία autem ab ære nomen sortita est, cuius meminit Ludouic. Viues lib. 3. de anima. Et Cicero lib. 4. Quęstio. Tuscul.) Auernus, ibi auarus Giezita iuxta atq; prodigus auri, guttulā aquæ frigidæ in refrigeriū nō inueniet. Auarorū (inquit Socrates) diuitiæ, vt sol post occasum, neminē mortaliū oblectāt. Auaritia (sub qua cōprehendo Simonianā leprā) procreat proditionē, fraudē, falla-

Publij dicta

Prou. 11.

Id est, Auaritia mater malitię vniuersæ.

ciam, periurium, inquietudinem: diuitiæ luxum pariunt, luxus saturitatẽ, saturitas ferocitatem, ferocitas odium multorum, odium perniciẽ. Et sicut spinę (inquit Chrisostomus, super 33. cap. Genes. hom. 59.) non sinunt semẽ emicare. Ita & diuitiæ (quæ multis malis quasi velum prætexunt) sarcinæ mentis, curæque temporales, spirituale semen, quod in anima seminatur, non sinunt fructum afferre: sed adurunt & suffocant sicut spinæ, profectum eius retardantes: Emasculant ciuium animos, & à vera virtute ad ociosam ostentationem traducunt. In argento viuo omnia natant, excepto auro. Nam hoc vnum ad se trahit. Et nihil incidet animo auari, præter lucrum: disciplinæ, literę, probitas, in summo fluitant, non descendunt in pectus. Nihil tam sanctum est, quod non violari: nihil tam munitum, quod non expugnari pecunia possit. Amor pecuniæ omnes virtutes humi deijcit & pedibus conculcat: sæuit vt barbarus: fertur crudeliter vt tyrannus, debacchatur impudenter vt meretrix: nusquam miseretur, nusquam pudet: adest vbique dura, vbique terribilis, dira, inclemens, impia, truculenta, & cum lupis & vrsis ac leonibus ferocius sæuit: suauis tamẽ hominibus, si modò dicendi homines sunt, videtur & amabilis. Cúmq; his qui eam desiderant & exoptant gladios acuat quotidie, foueas & præcipitia paret: scopulísq; eos mille & mille naufragijs illidat: Expetitur tamen ab eis, & desideratur & quæritur, ac per mortes suas innumeras lætantur, se aliquando ad eius saltem ianuam peruenisse: Per mare pauperiem fugiẽs, per saxa, per ignes. Et qui fluxis rebus, quales sunt honores, delitiæ, opes, nituntur: velut fretũ continuis agitantur procellis, & nusquàm quieti sunt. Rectè itaque mari comparantur Acruscatores, iuxta illud. Impij autem quasi mare feruens, & redundant fluctus in conculcationem & lutum. Sed iam dudum tempus est, vt ad id quod institueram nostra recurrat oratio: Hæc autem (etiamsi huc non spectent, necessaria tamen) placuit prolixius Simoniacis Giezitis recẽtioribus in memoriam reuocare, non vt quenquam offenderem, sed vt incommoda detegerem. Discedite itaque, viri fratres, à tortuoso serpente, qui mille per mæandros, fraudésq; flexuosas quieta corda agitat. Reuocate obsecrò istud tetrastichon.

Cicer. 11. act. in Verrẽ

Esai. 57.

Conscendi terram nudus, subiturus eandem
Nudus: quid molior? mors quoque nuda venit.
Quid genus affectas vitam mortale perennem?
Quum sis momento bulla caduca breui?

Modicum satius est iusto, quàm magnæ peccatorum diuitiæ

Psal. 36.

Psal.36. Honestè posside re pauca, multò præstabilius est, quàm improbè multa (ait Gregorius Nyssenus) possidere. Vt vestes talares corpora, sic opes immodicæ animas impediunt. Desines igitur mirari pecuniam, si vera bona cum falsis, si fucata commoda cum veris incommodis diligenter expenderis: Si crebro tibi reuocaris ob oculos, qualem te primum terra nascentem exceperit, qualem item receptura sit morientem: Si semper cogitationi obuersetur tuæ stultus ille Euangelicus, cui dictum est: Hac nocte repetunt à te animam tuam, & hæc quæ congregasti, cuius erunt? Non habuit hîc Christus, quo venerabile caput suum reclinaret: qua ergo frōte nos latifundia latifundijs iungere, aurū & argentū coaceruare instamus? Quis iam nō dixerit, semper metuendū esse illud Væ, quod Christus diuitibus huius seculi minatus est? ECCLESIA ergo (vt tandem vela contraham) regnum Christi & veritatis, penitus in rebus fidei errare non potest, potest quidem in morum synceritate deflectentes præferre, sed quantum ad veram religionem, ad verum cultum, ad professionem ipsam atq; regulam fidei, siue articulos, attinet, nunquam fallitur: Giezianam labem, ambitionem, scortationem, & hoc genus vitia in Clero perpetitur. Aulicam item tyrannidem & pompam, torneamenta, deinde etiam varia vitia plebis, diabolus fouet in Ecclesia militante, quæ Ecclesia, licet ferat, nunquam tamen aut dissimulauit, aut probauit. Falluntur igitur apostatici, qui Ecclesiam erroris alicuius fidei articulorum dissimulant: hallucinantur item scismatici, qui propter abusum seu curculionem, ab ipsa matrice Ecclesia deficiunt. Nos quidem, peccatores esse possumus, hæretici verò minime. Hęresis exotica dogmata eligit. Hypocrisis verò bona opera tantùm simulat: Est autem Hypocrisis, simulatio alienę personæ ὑποκρίνομαι, simulo, ago personam, &c. Neque fugimus lucem, quemadmodum lucifugi aduersarij nostri turpiter ganniunt, sed nolumus tenebras pro luce. Nec constituimus nouum tribunal, sed ad hoc prouocamus, quod perpetuò in Ecclesia cōstitutum fuit. Nec tam præfracti sumus, vt iudicia nostra velimus iudicio totius Ecclesiæ præferre: In audiendo enim quem potius magistrum imitabimur, quàm illum ipsum Christum, quem Pater ad erudiendū humanum genus cælitus demisit? & post hunc magno interuallo eos, qui Christum sunt secuti? Neque tamen interim vt alibi diximus, dormitantes, & tantorū malorū excusantur Prælati, quorum est hæreses, abusus, irregularitatem, tumentes illos fluctus, & Behemoth istum terribilem, sedudò extirpare: Si enim tollerentur abusus, si extirparentur hæreses: non sic terra humano sanguine maderet, non

Arrigite aures Giezite.

Non personæ respiciēdę, sed res ipsæ.

Hæreseos & hypocriseos differentia.

arua cadaueribus tegerentur cæsorum, non viduę, non pupilli orbitatem suam, vere miserandam, deplorarent, Nec tot opinionum disidijs concuteretur orbis, ac lõgius abessemus omnes & à Iudaismo, simul & à paganismo, sed regnaret in nobis Christus, & sub illius vexillis felici tranquillitate frueremur, Manerent omnia incontaminata. Denique latius sese proferrẽt Christianæ ditionis pomœria: Gehenna vos comprehendet præsides Ecclesiæ nisi hic vigilaueritis: verùm non est nunc instituti nostri cuncta velle excutere, ne cui videar Satyram texere.

PARACLESIS.

Agite igitur optimi commanipulones, qui organa estis Spiritus sancti, & S.R.Ecclesię ossa, Christũ dilectũ spõsum amate & diligite, nihil melius esse potest, in hac sua vinea (Ecclesia) state fortiter, nemo vos ab ipsa seducat: Extra hanc quisquis sapit desipit, sapit aũt qui mũdo desipit, & nihil nisi Christũ sapit: Extra illã nihil sumus: Hac vt a fruamur, huic inhæreamus, in qua vera pax est, gaudiũ, trãquillitas, vita: huc omnes gradum sistite, animos firmate. In hac sancta matre, per Christum sponsum, crescamus, donec occurramus in virum perfectum, & gnauiter obita militia, perpetuum in illa Triũphante Ecclesia triumphum agamus in cælis, confidamus in ea cum charitate & spe salutis, futuræ gloriæ: Sponsus dilectus omnia perficiet: Ipse Kanna siue Zelotypus est, hoc est, vehementer nostri amator: decet igitur & nos esse Am Kanna tobim debarim, hoc est, æmulatricem gentem bonorum operum. Vos illi, quos Dominus eduxit de Hur Caldeorum, id est, de incẽdio vitiorum, & induxit in terram bonam, lacte & melle manantem, hoc est, ad Ecclesiasticam Religionem veram, & immaculatam, in qua quotidie spirituales delitias percipere potestis: Studeatis ergo dignos pœnitentiæ fructus agere, recuperantes quod olim perdidistis. Nemo vos seducat ad mortem, promisionem vitæ æternæ desiderate. Quid potest mundus (fucata illa meretrix) promittere? Quid excucullatus apostata? Quicquid libet promittat, fortasis in crastino morituro promittit. Reiecisti mundanos honores, in Christo longe eris honoratior. Spreuisti diuitias in hoc mundo amore Christi, in ipso veros inuenies thesauros. Neglexisti parentum affectus, hoc indulgentius fouebit te pater verus qui est in cęlis. Pro nihilo habuisti mundanam sapientiam, in Christo longè verius sapies, ac felicius. Aspernatus es pestiferas voluptates, in ipso multo alias inuenies delitias. Breuiter

vbi arcanas illas, sed veras opes Christi, dispulsa mundi caligine vi-
deris, omnia quæ prius arridebant, quę sollicitabant, ea non solum
non admiraberis, sed perinde vt pestes quasdam fugies, reijcies, a-
uersaberis. Seruus Christi est hydropota: paupertate gaudet, diui- Agon Apostolicus.
tias contemnit, non possidet copiose aurum neq; argentum, neque
pecuniam in zonis suis. In cauẽdo est prudens, in erudiendo doctus, Matt. 10.
in concupiscendo modicus: in obsequendo ei, cui se dedicauit, assi-
duus. Non caret λυτέργος seu publicus minister & vere Euangelicus,
religione, dulcis enim est veritas, iuxta prouerbium γλυκὺ ἡ ἀλήθεια. Nõ
diffidit verbis IESV. Commoda terrestria non quærit: terrea floc Verè Euangelicus quis
cipendit, opum enim sarcinam lubens abijcit, quisquis ad Christon
properat, in Christo possidens omnia. Non præfert euanida cælo.
Non simulat virtutis amorem. Vnitatem non rumpit. Noua para-
doxa non profert. Non verberat immeritum fratrem. Non scribit li
bros factiosos, quid enim obsecrò, tragica, & quasi veneno tincta
scõmata in proximum ædificant? Non fundit inanes sermones. Spur
ca non refert. Non disrumpit vincula pacis. Non diuendit sacra my-
steria. Seditiones non amat, neque vindictæ cupidus est: nihil enim
æque muliebre, nihil tam imbecillum, proiectiq; animi, quàm vin-
dicta lætari. Non suscitat arma Mauortia, non tristia bella, seu bel-
licum taratantara excitat. Non subsannat prætereuntem, de male e-
nim merentibus bene mereri, de maledicentibus & obtrectantibus
bene loqui, Christianæ virtutis est. Sacrum baptisma receptat. Non
sacra fluenta iterat. Ita dispensat tempus quasi diu victurus, & mox
moriturus. Rebus secundis non effertur, sed moderatus est: rebus
aduersis minime deijcitur, sed prudens est. Non circunfertur omni
vento doctrinæ, sed quod è scripturis diuinis tradidit nobis Ecclesia
catholica, firma fide tenet: quod præcipit simplici obedientia seruat:
quod promittit alacri spe expectat. Non iurat per numen inique.
Non circumuenit fratrem. Non exercet vsuram auaram, contentũ
enim suis rebus esse, maximæ sunt certissimæque diuitiæ: qui nihil
(inquit Cicero Paradox. vltimo) appetit, nihil optat, hic demum di-
ues appellandus est. Neminem defraudat vere Euangelicus, ponde-
ra enim dolosa abominanda sunt Domino, Prouerb. 10. Pondus ve-
rò æquum Domino est acceptum: Bilanx æqua, itémq; mensura &
Chœnix æque vobis sint, ait Dominus, Leuitici 19. & in libro Mose-
os vltimo, 25. &c. Non sordida lucra (dorodociam) venatur, neque
enim conuenit ἀπὸ νεκροῦ φορολογεῖν. Non congerit ruiturum aurum & Id est, à mortuo tributũ exigere.
pecuniolas in terris, si Deus alit passerculos quorum bini asse vene-
unt, quid tu te discrutias? Non seruat quæ male sunt parta, sed reie-
ctis

ctis mundi fucis & pleonexia, in IESVM, summum bonum, omnem amorem, curam, studiúmque transfert, totus ab illo pendet, veræ enim tranquillitatis fons est bene cõuenire cum Deo: feliciter desipit, qui sapit in Christo, misere desipit qui Christon non sapit. Non partas diuitias fœnore retinet; bona enim homini opinio, tutius est habere bonam famam, quàm diuitias. Non cuiuis sermoni aures suas præbet, malus enim sermo malorum operum dux est. Non certat coram iudice. Non vanè mentitur, qui enim mendax idem & furax. Non est inuidus atque rebellis: inuidet quidem dæmon, sed hominibus, nulli verò dæmoni: tu verò cum sis homo, hominibus inuides, & quomodo consequêris veniam? Nam, sicut assidua tussi concutitur & quassatur corpus, atque exulceratur, ita crebra inuidia seu ira animum exulcerat: inuidia amaricat mentem, inquietat cor, spiritum cruciat, fontem pietatis turbat, sauciat charitatem, & omne spiritualis profectus ædificium prosternit, vbi æmulatio (inquit Iacobus capit. tertio) & contentio, ibi inconstantia & omne opus prauum, &cæt. Non perniciosa docet. Non extruit sibi pulchras ædeis. Non noctes diésq; ludit. Non sorbilãdis cyathis deglutiendísq; obsonijs terit tempus, honesto nãq; viro non placent πραγματα καὶ κῶμοι, vino forma perit, vino corrumpitur ætas: immodicus ledit ceu dira cicuta Liæus: ebrietas ex forti timidum facit, ex modesto lasciuum, iustitiam ignorat ebrius, prudentiam abolet: Ebriosis liuent oculi, pallet cutis, spiritus est angustus, lingua resoluta, vox incerta, & pedes tanquam pueris cespitantes: in ebriosos exclamat voce terricrepa sanctus vates Dei Esaias, capite 1. dicens. hoi gibborim lischtoth ioin, Hoc est, Væ (vobis) qui estis fortes ad bibendum vinum. &c̃. Non dijudicat fratrem, atque summi iudicis officium sumit, Christolatriam docet. Idololatriam dedocet. Non turpia furta facit. Non veneris myrtigeræ minister est, nec fœtida scorta colit, cicuta venenum corporis, at multò præsentius venenum animæ voluptas: & cum omni ætati luxuria turpis sit, tum senectuti fœdissima est: Quid autem hoc est, quod miseri voluptatem nominant? profectò nihil minus, quàm quod dicitur. Quid igitur? mera insania est, & plane (quod Græci dicere solent) Aiacis risus, dulce venenum, blanda pernicies, &c̃. Non turpiter ingreditur. Non contẽnit biblia sacra, & Ecclesiastica dogmata. Non adornat conuiuia tantùm Crœsis, sed subuenit esurienti, quem rabiosa fames cruciat, scriptum enim. Felix vir qui misericordia mouetur erga pauperes, & mutuo dat: dabit illi Dominus eam prudentiam, vt dispensare sciat reliqua: & alio in loco scriptura. Non contrahes

Inuidia vlcus animæ.

Cicer. 1. off.
Deut. 15.

trahes manum tuam, à fratre tuo mendico. Feræ (inquit S. Ambrosius off. cap. 7.) non expellunt feras, & homo excludit hominem? Nō venatur vulgi applausum, Non intumescit animo, sed honores & fasces abijcit: expende ergo quare tibi placeas, atque, vt summatim dicā, duo præcipuè prohibent à fastu, si consideres quid ipse sis in te; putredo in exortu, bulla in omni vita, esca vermium in morte, & quid Christus factus sit pro te, &c̄. Vere inquam Euangelicus Baptistæ vestigijs insistit, Visitat infirmos, & quos tenet carcer horrificus, Amicitiæ leges seruat, Vocat ad μετάνοιαν. Exercet αὐτοφιλαδελφίαν, Catechisticos instruit, Celebrat fide Pasah & sanguinis effusionem. Exornator, rector, illustrator est, Adulciscendum lentissimus, Ad ignoscendum promptissimus. Non admiscet syncera vitiosis, vera falsis, Non detorquet subdola interpretatione ad suas cupiditates pestiferas cælestem doctrinam, sed fidelis est in domo Dei sicut Mosche, vigil sicut Aharō, zelosus sicut Helias, prædicator disertus, sicut Esaias, Sapiēs sicut Daniel: Solicitus pastor sicut Petrus: Doctor sicut Paulus, Sanctus sicut Syluester. Non est κακόποιός, id est, malefactor, quid enim fortius quàm seipsum vincere? Nō φιλότιμος, id est, ambitiosus, Philotimia enim radix philoniciæ. Non θυμοφθόρος, id est, perniciosus. Non commodum suum quærit, sed alterius. Non gratiam suam quærit, non suam laudem. Breuiter φθόνον, i. inuidentiam; μέθην, i. ebrietatem; ἐρίθειαν, i. contentionē; ἔχθρας, i. occultas simultates, vel apertas: θυμούς, i. commotiones animi efferuescentis: πορνείας, i. illicitos concubitus; ἀκαθαρσίαν, i. cogitationum impuritatem: ἀσέλγειαν, i. petulantiam, tam in gestu, quàm in habitu corporis. φαρμακείαν, i. incātationē magicā: φιλοποσίαν, id est, epulationē potationē, &c̄. respuit, abijcit, excludit: Quandoquidē non verbis, sed operibus laus debetur, & is maxime, vt Plato ait, audiendus cuius dictis facta veniunt: Atq; vt ille ait; ἐστὶ γὰρ ἀρετῆς ἁπάσης, ἀρχὴ μὲν σύνεσις, id est, vniuersæ virtutis consultatio principium est, finis verò constantia. Hæc ergo sunt itinera, hæ scalæ, hi gradus quibus ad æternitatis apicem cōpendioso tramite conscenditur: In his state charissimi, & Domini exemplar sequimini, firmi in fide, & immutabiles, fraternitatis amatores, diligentes inuicem, in veritate sociati, mansuetudinem domini alterutri præstantes, nullum despicientes. Cum potestis benefacere, nolite differre, quia eleemosyna de morte liberat. Nullus dilectissimi fratres hîc fulgere quærat, nemo sibi arroget, nemo se iactet: Scriptum enim: Qui inuenit animam suam, perdet eam, & qui eam perdiderit propter me inueniet eam. Nolebat se Christus cognosci, nolebat prædicari in Euangelio nomen suum cum in terris versaretur,

Senecæ dictum ex oratione Demosthenis desumptum

Mat. 10.

tur, venit vt lateret seculum hoc, & cuius vniuersa sunt caruit diui-
tijs. Ergo & nos simili modo abscondamus vitam nostram Christi
exemplo, fugiamus iactantiam, prædicari non expetamus: Melius
est hic esse in humilitate, ibi in gloria, hominibus enim patria cęlum
est. Magna dilectissimi aduersum dæmones arma sunt, vita syncera,
& intemerata ad Deum fides. Credite mihi experto, pertimescit sa-
thanas rectè viuentium vigilias, orationes, ieiunia, mãsuetudinem,
voluntariam paupertatem, vanæ glorię contemptum, humilitatem,
misericordiam, iræ dominatum, & præcipuè purum erga Christon
amorem. Cogita obsecro (ait Chrysostomus in Genes. homil. 27.) di-
lecte, quantæ sit virtutis magnitudo, & disce vel ex præmijs, quæ
propter illam vel vniuersis Dominus promisit. Qui ab hominibus
quærit, habet mercedem suam: qui autem à Deo, habet vitam æter-
nam, quam pręstare non potest, nisi author æternitatis: Nemo se se-
ducat, si quis videtur inter vos sapiens esse, stultus fiat, vt sit sapiens.
Omnes sistendi sumus ante tribunal summi iudicis, à quo nõ est reci-
procatio. Hęc igitur oĩa diligẽter seruate memoria, vt eos qui simpli-
citer ac temerè scripturis, ac cũ pernicie vtũtur proximi, omni cũ sa-
piẽtia corrigere possitis: Hæc illa diuina SAPIENTIA, quæ nos à
Diuina Sapientia libidinũ impetu, & formidinũ terrore vindicat, modeste docet ferre
iniuriã, omnes vias docet, quæ ad quietẽ, ad tranquillitatẽ ferũt: Hęc
sanitas animi, qua nihil optabilius, nihil homine dignius: Sapientis
diuini animus nunq̃ est in vitio, nunq̃ turgescit, nunq̃ tumet, nunq̃
sapiens irascitur: Sapiẽtis est accidentia præmeditari, & modicè fer-
re si aduenerint: Nulla mœnia tam sunt munita, quin machinis aut
suffossionibus, aut vt nihil horum, proditione capiantur: at Sapien-
tis decreta sunt inexpugnabilia. Fidite Christo omni tempore quic-
quid acciderit vobis, & quotquot vsquam estis populi effundite cor-
da vestra, & omnia consilia velut in sinum illius: Atque vt cum Mo-
Hoc est, circuncidite præputium cordis vestri. se tandem finiam, Malthem eth arelath lebabechem, Deuteron. 10.
Hoc si feceritis, sentietis Deum nobis omnibus adfuturum, & tutatu-
rum nos cõtra omnium hostium insultus. Ethnici in suis ludis circen-
sibus, & luctaminibus, coronas, pręmiaq; plurima proposuerunt cur-
soribus. Et fideles luctatores Christianos in hoc stadio, pius ille Sa-
maritanus, Luc. 10. excludet? Fiducia vestra, magnam habebit retri-
butionem, veniet in breui qui venturus est, & non tardabit: Qui vi-
Apocal. 21. cerit (ait Dominus) ero ei Deus, & ille erit mihi filius, exaudiam eos,
aperiam in supremis collibus flumina, & in medio camporum fon-
tes, ponam desertum in stagna aquarum, & terram inuiam in riuos
Ephes. 2. aquarum: Non eritis hospites & aduenæ, sed ciues sanctorum, dome-
stici Dei,

ſtici Dei. Poſsidebitis theſaurũ inuetuſtabilẽ, quẽ nec tineæ rodunt, nec liuor edax diruit: Dabit Adonai hu elohim ꝑ terra ſilicẽ, & pro ſilice torrẽtes aureos: tollet archipater omnipotens Tantaleũ ſaxũ, Tityi, Ixionis, Siſyphi, Pentheiq; ſuppliciũ: Dabit gaudiũ & lætitiã, & exultabũt de cõdonatis peccatis oſſa per contritionẽ humiliata. Cogitate obſecrò p multas tribulationes intrare nos oportere in regnũ Dei. Non ad huius vitæ cõmoda vocati ſumus, neque humi defixas cogitationes & ſpes habere debemus. Neque hic manentem ciuitatem habemus, ſed futuram inquirimus, vbi pax ſumma eſt & tranquillitas, & ſempiterna beatitas. Vbi non eſuriet quiſquam, vt eſt in Apocalypſeos lib. ca. 7. neq; ſitiet neq; cadet ſuper eũ ſol, nec vllus æſtus: vbi abſterget Deus omnem lachrymam ab oculis ſanctorum. VIGILATE ergo, vigilandũ eſt ſemper (inquit Cicero pro Plãc.) multæ inſidiæ ſunt bonis: Videmus quo tempore, cum quibus, & quàm variè luctemur. Vigilate, vigilate, ſtate in fide Eccleſiæ viriliter, & confortamini. In naſſam facilis illapſus eſt, ſed exitus difficilis. Sic decliue iter ad hæreſes, reditus ad meliorem frugem non perinde facilis: Omnia veſtra in charitate fiant. Reformamini, Reformamini, & reformate: Currite in ſtadio fortiter ne agonotheſiã negligatis: Armati ſunt hoſtes vt perdant, nos piget arma ſpiritualia capere ne pereamus? Vigilant illi vt perimant, nos non vigilamus, quot ſumus incolumes? Ergo, inquam, cum tam formidabili, tamque difficili bello diſtringamur omnes, cumq; res nobis ſit cum hoſtibus tam multis, tam in noſtram perniciem iuratis atque deuotis, tam vigilantibus, tam armatis, tam perfidis, tam exercitatis: nos malè ſani, contrà non arma capimus? non excubias agimus? non omnia ſuſpecta habemus? Cur perinde vt in rebus bene pacatis, ſupini ſtertimus, ceſſamus, voluptuamur, atque cuticulam (vt aiunt) curamus ocioſi? Hora eſt iam nos de ſumno ſurgere: VIGILATE ergo, empti enim eſtis precio magno.

Ephes. 5. Actor. 20. 1. Corin. 16. Rom. 13.

AD SPONSVM CHRISTON IESVM PIORVM qui Thau Ezechelica conſignati ſunt, προσευχὴ intenſa.

PEccauimus quidem, ô miſericors Deus, iniuſtè egimus, iniquitatem fecimus, in multis offendimus omnes: Tu quia pius es & miſericors, pro nobis vagiſti, ſitiſti, eſuriſti, alſiſti, æſtuaſti, laboraſti, delaſſatus es, eguiſti, vigilaſti, ieiunaſti, quare obliuioni nos tradis? miſerere noſtri obſecrò, aut in tuo flagello vindica noſtras iniquitates. Noli podeh & redemptor, tradere confitentes te, populo qui ignorat te. Si ſcelerum, quæ admiſimus

Iacob 3.

(homines fragiles) perpetuò memor esse volueris, & veluti reposita seruare apud te Domine, subsistere quis poterit? Agnoscimus tuam iustitiam, & nostram iniustitiam deploramus, sed appellamus tuam misericordiam, quæ iuxta Propheticum psalmum, superat
Psal.130. omnia opera tua. Tu Domine ætate Ezechiæ regis Iudeæ, angelum tuum misisti, qui militum Zennacherib interfecit 85000. hominum, idem nunc quoque dominator cælorum, archipastor bone & misericors demitte angelum bonum, qui nos ad pauorem & terrorem aduersariorum nostrorum Belialitarum antecedat, vt qui sanctum populum tuum & Ecclesiam tuam sanctam, cum impia cōtumelia impetunt, potentia lacerti consternantur. Vsquequo Domine (qui es sanctus & verax) non iudicas ac vindicas sanguinem no-
Psal.78. strum? Capper al hattothenu, & propitius esto peccatis nostris. Pu-
Exod.14. gna pro nobis Domine, σὺ μόνος ὕψιστος ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, Psal. 82. Multum iam pœnarum dedimus, tot bellis attriti, tot exactionibus exhausti, tot morborum ac pestilentiarum generibus afflicti, tot inundationibus concussi, tot portentis è cælo minantibus territi, tot hæresibus oppresi, nec inter hæc mala subinde noua lassescentibus, vllus vndecunque portus apparet, sed atrociora videntur impendere. Vides quibus ventis, quibus vndis, quibus procellis, iactetur adflicta sponsa tua & in ea populus tuus. Quid superest, nisi vt demersi pereamus omnes catholici? Fac igitur
Psal.44. seruis tuis secundum misericordiam tuam: Ecce propter te mortificamur tota die, æstimati sumus sicut oues occisionis, opprobrium vicinis nostris. Pluuiam copiosissimam effundes ô Deus, & hæreditatem tuam, licet afflictam, tu stabilies. Auxiliare nobis Deus salutis nostræ autor, non tam habita ratione nostri, quàm magnifici & maiestatis plenissimi nominis tui: Libera nos à malis in quibus versamur, & remitte peccata nostra pro immensa liberalitate quæ nomini tuo respondet, sana contritos corde, atque reforma plagas vulnerum animæ nostræ, quas sauciauit maligni spiritus rabies, & suscipe mansuetos, atque humiliter de se sentientes, nō in viribus nostris, neque in iustitia nostra, sed in sola misericordia & gratia tua confidimus. Pone custodiam Domine ori nostro, ne effluamus in verba noxia & scandalosa, ne quoque prorumpamus in verba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis, sed custodi nos à laqueo sathanæ, ne de vitio in vitium ruentes cadamus in retiaculo eius. Exurge, quare obdormis Domine? Exurge & ne repellas in finem: tutare populum tuum, & auge donis tuis, quos veluti hæreditario iure bonorum tuorum participes esse

Id est, tu solus altissimus in omni terra.

vo-

voluisti, pasce eos, & erige eos assiduè magis ac magis in perpetuũ. Noli clementissime IESV perpendere quid nobis debeatur, sed quid tuam deceat misericordiam, sine qua nec puri spiritus subsiste-re possent, nedum nos lutea vascula. Deus virtutum conuerte nos, & ostende misericordiam tuam, & salui erimus. Quare faciem tuam auertis? quare obliuisceris inopiæ nostræ & tribulationis? Conditor es, instaura plasma tuum. Redemptor es, serua mercem tuam. Ser-uator es, ne sinas nos interire qui toti ex te pendemus. Dominus es, assere possessionem tuam. Caput es, subueni membris tuis. Rex es, da legum tuarum reuerentiam. Princeps es pacis, inspira nobis cha ritatem mutuam. Deus es, miserere supplicum, esto iuxta Pauli di-ctum, omnia in omnibus. Ecce humiliata est in puluere anima no-stra, conglutinatus est in terra venter noster: Exurge Domine adiu-ua nos hic pereamus, tua in Ecclesia derelicti, atq; contempti, vre re-nes nostros, redime nos propter nomen sanctum tuum: Veal teuienu lide nisaion, aual hacilenu me-raha; leamen. Matt. 6.

Finis primæ partis huius libri.

FACIES ANTICHRISTICAE ECCLESIAE, altera pars huius libri.

Triplex Ecclesiæ persecutio.

ABSOLVIMUS TANDEM PRO MODULO nostro, veteris S.R.E. faciem, iam de Antichristica nō pigebit paucula (properamus enim soluere lora) referre. Sciendum itaq; tres semper fuisse hostes in hoc mundo, aduersus S. R. Ecclesiam: videlicet 1. Tyrannos, 2. Hæretistas. 3. & falsos fratres. De quibus omnibus, Deo annuente, ordine dicemus.

Tyranni sunt, qui sanguinem innocentium fundunt. De hac persecutione tyrannorum Christus loquitur, dicens: Cum persequuti vos fuerint in vna ciuitate, fugite in aliam. Matth.10.

Hæresiotæ sunt, qui veræ fidei confessores impugnant: De his loquitur Dominus. Attendite, inquit, à falsis prophetis. Matt.7.

Falsi fratres sunt, qui proximo insultant: De illis loquitur Dominus. Pugnabit vir contra fratrem suum, & vir contra amicum suū, ciuitas aduersus ciuitatem, regnum aduersus regnum, & dirumpetur spiritus Aegypti. Retectionem falsorum fratrum (quæ omniū maior est persecutio) tractabimus in calce libri. Esai.19.

De tyrannis, in S. R. E. alumnos, et quid prisci illi tyranni, ab ipsis Christifidelibus potissimum exegerint.

Fortes Christi athletas, semper fuisse miserabiliter concussos, exēplificant facinora sceleratorum. Quis verò nescit Herodem Ascalonitam & infanticidam, proprios suos filios (Alexandrum & Aristobulum) iugulo percussisse? Quid hic non perpetraret in præcursorem) angelum Domini, Ioannem, in Christon ipsum, in flosculos martyrij seu bimulos Betleemiticos? Nec hîc reticendum, quid Romani olim Imperatores, decretis publicis atq; edictis in S.R.E. excogitarint, quomodo itē conati sint illius religionē repellere

Theomachia Herodiana, sed pudetacta. Malach.3. Marci 6. Luc.3. Matt.2.

lere atque extinguere: sic vt nullum crudelitatis genus omissum fuerit, in quo Catholici (grata Soboles) in Ecclesia Dei, vexati atq; disiecti non fuerint. Inter cætera Archityrannus iste, & hæreditarius Christiani sanguinis hostis MAXIMINVS, non minore astu, quàm sæuitia vsus est, in persequendis lacerandísq; Christianis, Siquidē Iouis simulachrum (quod in vrbe Antiochia celebre fuit) sic instrui curauit commentoq; callido aptari, vt in edendis oraculis, quæ tū magno cultu habebantur, de Christianis responsum hoc promereretur: Ne homines Christo dicati degerent in vrbibus, neq; vllis etiam locis extra vrbes, sed procul (vt noxium genus atq; veneficum & contagiosum) fugarentur, quo factum est, vt vagi palantésque & reiecti ab omnibus fuerint, tametsi pro religionis merito atq; maiestate id accedebat, vt quò plures sæuiores tyranni & persecutores, eò amplior religio haberetur. Nec enim quicquam principum sæuitiā atque feritatem magis extimulat, quàm firmitudo illa, & inuicta atque impenetrabilis constantia Christianorum, quę libidinē omnem atque immanitatem, lōgè longè exuperat: neq; enim veritas impiorum commenta reformidat: hisce autem verbis, & hac animositate Catholicos viros Romanos præsides vicisse, legimus. Allidite (dicebāt tyrānis) atterite nos, probatio est nostræ innocentiæ vestra iniquitas, Moriamur & in media arma ruamus: ô mirandam ἀπεμαχίαν, ô laudabilem μακροθυμίαν. Sed quid illis Gymnasiarches Christus? audi Esaiam, Morao (inquit Dominus) lo thireu velo Thaaritzu, Esai. 8. Nō metuamus ergo & nos eos, quibus hîc datur corpora nostra pro veritate occidere, cum animas nostras viuificent quodammodò, oues sumus mactationis parati ad gloriam Dei. Hic Acheron, illic cælum: Cuius meminit D. Ambrosius, in hæc verba prorumpens, de vocati. gent. lib. 2. cap. 1. Cum sicut oues introieritis in medium luporum, nolite de vestra infirmitate trepidare, sed de mea (Christi) potestate confidite, qui vos vsque ad consummationem seculi in hoc opere non derelinquam, non ad hoc vt nihil patiamini, sed quod multò maius est, præstiturus vt nulla sæuientium crudelitate superemini. Etiam Ethnici norunt interiori homini tyrannos nocere non posse. Scitè Anacharsis Philosophus cum iam in tormentorum summa afflictione esset, ad lictores & tortores truculentos dixit. Agite audacter, percutite, me siquidē non tāgitis, q.d. Externum solum laniatis hominem, interiorem ferire non potestis. Quò magis autem timeri volunt tyranni, hoc magis fideles eos temnere debent, allatrare possunt non deuorare: tangunt Nerones quidem corpora nostra, animam verò

Maximini imperia Mā [?] liana

Hysteron proteron.

Hoc est, timorem eius ne timueritis, & ne pauea tis.

Rom. 8.

Matth. 10

minimè possunt occidere, ad reliqua transeamus. Nec hic omittendus est IVLIANVS, qui Bisantius fuit, mirificum prorsus commentum atque adeo callidum traditur, quo Christianos populos in Ecclesia Domini congregatos, ab instituto atque incepto suæ religionis depelleret, non enim vi, non cædibus, non tormentis, sed alia ratione aggressus est, vt eos ad veterem nephandam religionem conuerteret. Nam prolatis præmijs ac dignitatibus, tum blandimentis etiam atque persuasionibus sic effecit, vt is multò plures occupauerit, quàm qui crudeliter eos atque immaniter persequendo atriuerit. Idem tamen edicto cauit, ne Christiani homines prouinciarum procurationes haberent, neque ius dicerent, quod ipsa, vt dicebat, lex Christianorum vti gladio prohiberet. Pari quoque edicto constituit, ne Christiani ipsi gentilium scolas atque gymnasia adire possent, quo minus in bonis studijs & disciplinis proficerent. Operæprecium fuerit & alterum stratagema referre, vt hinc fiat coniectura, quantum malitiæ texerint impij. Athanasium inuictum catholicæ veritatis propugnatorem, quoniã scripturis & argumẽtis superare non valuerunt Arrianistæ, fictis criminibus statuerãt opprimere. Constantium Cæsarem, malitiosis suggestionibus sic irritarant in virum sanctißimum, vt iusserit apud Tyrum coacto concilio cognosci de Athanasio, delegato ad id comite quodam à latere suo, qui cognitioni præsideret. Duo præcipia crimina intentabãtur, mulier vi constuprata, & brachiũ homini defuncto abscissum in vsum maleficarum artium. Conducere mulierculam, quæ huius tragœdiæ partem ageret, non erat difficile: sed ad probandum maleficij crimen accersierant Arsenium quendam olim Athanasij lectorem, qui veritus Episcopi, quem offenderat, correptionem, ab eo profugerat. Hunc diebus aliquot abditum seruarunt Arriani, vt cum fide mentirentur esse mortuum. Is tamen vt intellexit, quid in Athanasium molirentur, siue exhorrens facinoris atrocitatem, siue cupiens cum Episcopo suo redire in gratiam, noctu clàm profugit è latebris, & Tyrũ ad Athanasium nauigio peruenit, eiq; rẽ omnẽ aperit. Ibi vir vt insigniter pius, ita mirè solertis ingenij, quippe qui iuxta præceptũ Domini columbinam simplicitatem cum serpentis prudentia coniunxerat, iubet Arsenio, vt abdat sese, donec in rẽ præsentẽ euocaretur. Coacto concilio prodit mulier, infertur horrendo spectaculo loculus defuncti, ostenditur brachium hominis resectũ loculo impositum. Horror etiam bonorum animos inuaserat. Quis enim crederet illa fingi? Mulier, quæ fuerat edocta narrat, se quondam Athanasium excepisse hospitio, & ab eo noctu, quum nihil ab illo metueret,

per

per vim fuisse constupratam. Athanasius introductus est, ad hæc respõsurus. Is qua præditus erat solertia, submonet Timotheum presbyterum suum, vt ipso tacente mulieri respondeat. Sciebat enim se mulieri ne de facie quidẽ notum esse. Quum illa perorasset accusationem, Timotheus, tunc inquit, mulier ais te à me vi constupratam? Tum illa mulier peruicax, Tu inquit, tu inquam illo loco, illo tempore, per vim meam pudicitiã contaminasti. Erubuère quidam tam facile detecta mulieris calumnia. Nec tamen absolutus est Athanasius, nec ad calumniæ pœnam vocata mulier, quòd ijdem essent iudices, qui accusatores. Itum est ad secundum crimen. En, inquiunt, ipsa res loquitur, hoc est Arsenij brachium, quod in quem vsum amputaris, tu nobis Athanasi exponito. Hîc simili solertia vir prudẽs rogat illos num satis nossent Arsenium, cuius hoc esset brachium? Respondent quidam se probe nosse Arsenij faciẽ. Petit Athanasius, vt liceret sibi accersere quẽdam, quo ad eam causam haberet opus, Concessum est. Introductus est Arsenius, cuius facie nudata ecce inquit, Arsenius viuus, ecce brachium dextrum, ecce sinistrum incolume, vnde vos istud brachium amputaueritis, ipsi narrate. Quis fando audiuit vnquam facinus execrabilius? Quid profecit Satanas, quando tam indesinenter incessit membra Christi, & viros cælo dignos absumpsit? Quid? nisi quod auxerit illorum præmia, & illustrarit coronas. Sic lapidarunt Iudæi Christicidæ crudeles S. Stephanum, tanquam legis desertorem, inuocantem nomen Christi, Actor. 7. Sic coniurarunt in necem Pauli, Actor. 23. Sic tyrannidem exercuit Constantinus 4. (circiter annum 645.) in Martinum Papam. Sic Anastasius imperator Anno 492. Constãtinus 6. Leonis 3. filius, circiter annum 742. Sic Leo 3. anno 721. & Leo 4. anno 777. Verùm non reticendum, vltionem diuinam in omnes tyrannos & eorũ commenta crudelissimè desæuijsse: omnes inquam, duris supplicijs à Deo correpti sunt, nullum enim violentum (vt aiunt) perpetuũ. NERO μητρόκτονος seu matricida, anno dominicæ incarnationis quinquagesimo septimo, ab vrbe verò condita 807. seipsum interfecit, Ausonius. Matricida Nero proprij vim pertulit ensis. Anno vitæ suæ 31. Imperij 14. Postq̃ resciuit se hostem à Senatu P. Q. R. iudicatum, & ad furcas condemnatum. De quo Suetonius. Tyrannorũ plerũq; cruẽtus exitus.

Quis neget Aeneæ magna de stirpe Neronem?
Sustulit hic matrem, sustulit ille patrem.

Aeneas patrem Anchisen sustulit, cum impositum humeris ex incensa iam vrbe exportauit. Nero autem sustulit matrem, cum occidendi eius mandatum Aniceto dedit, &cæt. DOMITIANVS,

anno Domini 83. ab Vrbe verò condita 833. à suis cubicularijs, tanquam effœminatus & inutilis confossus est: tantæ desidiæ fuit tyrannus, vt in cubiculo solus muscas præacuto stylo configeret: Prodigiosæ arrogantię vir, qui se Deum ac Dominum scribere in suis iussis edixit. Idem solebat exercitum populi Romani hostibus obijcere, quò rarior in patriam reuerteretur, contra Antonini Pij institutum, qui dixit se malle vnum ciuem seruare, quàm mille hostes occidere. MAXIMINVS anno 238. vrbis conditæ 988. cum filio in obsidione Aquileiensi, à proprijs militibus (Pupieno) obtruncatus: tanta fuit arrogantia, vt manus ac pedes senatoribus præberet osculandos: secutus tumorem Menecratis Syracusani, qui se Iouē esse (in epistola ad Agesilaum Spartæ regem) superba fronte sparsit. DECIVS, anno Domini 254. ab Vrbe condita 1005. in Mysia pugnans, palustri voragine obrutus, perijt, ita vt ne corpus eius extiterit vspiam. VALERIANVS, anno Domini 259. vrbis verò conditæ 1010. Persis bellū inferens, captus, scabellū regis Persarum ascensuro factus: vltimò tandem paucorum conspiratione interfectus est. MAXIMIANVS Tyrannus, à Constantino captus pœnas dedit, mortis genere (vt Eutropius scribit, lib. 11. rerū Romanarum) postremo fractis laqueo ceruicibus, vir ad omnem asperitatē sæuitiāq; procliuis, insidus, incommodus, ciuilitatis penitus expers, stolidus, &c. DIOCLETIANVS anno domini 290. ab Vrbe cōdita 1040. Cùm resignasset imperio, apud Nicomediā multis varijsque morbis discruciatus, demum mente alienatus, sibijpsi vim intulit: Quæ haud dubium, facta sunt vlciscente Domino. CLAVDIANVS IVLIANVS apostata, Ecclesiam persequens (teste Sozomeno) miserè perijt in Persico bello, fertur autem manum suam sanguine impleuisse, sparcisse in aëra & exclamasse νενίκηκας γαλιλαῖε, in corpore confessus cum blasphemia victoriam. Diuersi, de Iuliani interfectione & interitu, diuersa sentiunt. Quidam dicunt iaculū repente delatum, discurrens per brachium in latus eius mersum fuisse: Alij vnum pastorem Hismahelitarum, alij milites fame & itinere fatigatos eum interemisse, Alij quendam inuisibilium hoc fecisse, Sed siue homo, siue angelus fuerit, manifestum est, quia diuinis iussionibus ministrauit. Callistus autem, qui inter familiares eius militabat, & heroico versu eius conscripsit historiam, ait eum à dæmone fuisse vulneratum: interijt autem anno imperij sui tertio, septimo verò, ex quo Cæsar à Constantio factus est, vitæ autem 31. CONSTANTIVS, in radicibus montis Tauri apud oppidū Mopsocremen inter Ciliciam & Capadociam febri acerrima interijt, 3. Nonas

Prouer. Ne musca quidem.

Id est, vicisti Galilææ.

Nonas Nouembris, consulatu Tauri & Florentij, anno imperij 38. ætatis 65. &c. Quis nescit OCHVM (vt gentilia aliena exempla proferam) filium Artaxerxis, humani sanguinis sitientissimum tyrannum, à quodam suorum præfectorum miserè interemptum fuisse? vt taceam Echetum tyrannum apud Homerum, & Antiphatem Læstrigonum pessimos? Quis non legit Pisistrati tyrannidem apud Athenienses, Dionysij apud Syracusanos, Phalaris apud Agrigentinos, & illorum successus? Quem non mouerunt lapidem Thaboritæ, Hussitæ, Vviccleffistæ aduersus pios mystas? At illi omnes, duras ærumnas experiere. Sic Anno Domini 1100. Gulielmus Rufus Angliæ rex in pios sacrificos deseuiens, & B. Anselmo Cātuariensi archiepiscopo, propter piam eius admonitionem, in exilium eiecto, templorum prouentibus ad priuatum quæstum abutens, ac sæpe dictitans pinguem esse panem Christi, & delitias præbere regibus: inter venandum apud nouæ Forestæ saltum à suo quodam intimo cubiculario sagitta transfixus, confestim perijt, Calend. Augusti, magno documento Christi ministros & sacerdotes non esse vexandos aut spernendos, quanto minus irridendum Christon? O bone Deus, quot hodie sunt Rufi, Herodiani, Gaalitæ? Et certè nullum est vitium tetrius, quàm auaritia, præsertim in principibus, & rempubli. gubernantibus, quæ non modò turpis est, sed scelerata etiam & nefaria. Quis, inquam, ignorat Christum reddidisse Christicidis retributionem quam catholicis retribuerunt? Vbi iam sunt illi qui S.R. Ecclesiam sunt persequuti? An non Constantinum 4. phlebotomia (scriptum enim, facilis & iucunda fit impiorum perditio) occidit? An non Anastasius fulmine interijt? Constantinus ob insolentiam morum à suis captus, excecatus est, Scriptum enim Iob 21. Lumen impiorum extinguetur. Constantius seu Constans in balneo à suis extinctus est. Sic Philippus (anno Domini 713.) Eiconoclasta, à Romanis expulsus & exoculatus est. Sic Leo 3. (Anno 721.) miserè in Messembria occubuit. Sic Alahis, crudelis tyrannus, à Chuniberto Christiano rege, miserè tractatus est. Herodes cibus vermiū factus, teste Luca Actor. 12. Simili fato ad Erebū raptus est tyrannus Antiochus Epiphanes, 2. Machab. 9. Neque item vllus Herodū, neq; Pilatus morte bona interierunt. O horrorē, ô execrabilem abominationem, vt plurima exempla consultò prętercam. At quo ore, qua indomita rabie persequitur catholicos, recentior tyrannus? doli artifices, inexhaustæq; maliciæ capita?

Nota.

Psal. 36.

Prouerb. 11.

P. Diaconus lib. 5. cap. 6. & lib. 6. capit. 8.

Nunquam adeo immitis Scyron fuit, atque Procustes,
Et Scinis & Cacus, Cercyon atque ferus.

Certè

Certè ad extremum deos sceleris vltores sensere, & veluti scoria
Psal.9. erasi sunt è reliquo hominum numero, deciderunt id foueam quam
parauerant alijs: reti illo quo alijs insidiabantur, illaqueatus est pes
eorum: Disperierunt in Endor, facti sunt vt stercus terræ, Psal.82.
Scriptum enim Abac.1. infirmabuntur impij (quibus non est pax,
Esai.57.) & auferam impios à facie terræ, dicit Dominus. Et alio in
Prouer.10. loco scriptura, Fructus impiorum perditio. Nec maleficium vllum
Deus inultum sinit, etiamsi diuturniorem impunitatem aliquando
concedat. Nemini debet malitia sua esse lucrosa: præsertim cū aliud
agitur, & aliud simulatur, alterius decipiendi causa, vt habetur in
C. tit. si contra ius. Superbiam, inquam, ferè comitatur tristis calamitas,
& funestus exitus: Scriptum enim alio in loco. Sanguinarij
& dolosi ætatis dimidium non consequentur, peccantes in mala incident.
Et alibi. Animi eorum qui exleges sunt interibunt immaturi.
Et iterum. Exitus eorum qui legem violant malus est. Tyrannidem
quidem, Domino ad tempus conniuente, exercere possunt tyranni,
sed sponsus luctiferæ Ecclesiæ perpetuò securus & tranquillus sedebit,
& obseruabit omnia, & iam nunc parat solium suum, vt sedeat
pro tribunali, non dormitat Deus, & pœna reproborum longè non
abest. In politia tyrannis execrabilis, longè longè execrabilior in vinea
zebaoth. Redarguūtur Principes, & sacerdotes & prophetæ expilatores
apud Micheā: Et quod in theatro culpabile est, in templo
planè est horribile & execrabile: & quò tyranni sunt insipientiores,
hoc etiā sunt ferociores, cum scriptū sit. Væ terræ cuius rex puer est.
Tyrannicum autem est (ne & hoc omittamus) improuidos adoriri.
Tyrannus quis. Tyrannicè viuit qui bene merentes Neronicè trucidat. Quid igitur
tyrannus & Lygdamin? Quis? Qui valere iussis naturæ legibus,
Gentium decretis, ciuium moribus, Priuata vtilitate metitur omnia.
Qui nulla optimorum ciuium, seu fidelium Christianorum, habita
ratione, indignos, pseudocatholicos, & votifragos, seu nequam
homines, Ecclesiasticis functionibus præficit, ijsq; deglubendos, deuorandos,
seducendósq; suos impunè permittit. Is insititius tyrānus
est, qui amicū & inimicū (quorū est Dominus) vtcunq; occasio inciderit,
eodē loco habet. Qui spreto innocētiæ delectu tormētis exquirit,
multat, proscribit, relegat, vltimo supplicio afficit, quos libitū est,
quos catholicos esse nouit. Tyrānus est (inquit S. Gregorius Moral.
12.) qui in cōmuni republica nō verè principatur. Tyrānus est, qui
non subditis, sed sibi imperium gerit, habens pro legibus libidinem.
In vita tyrannorum (ait Cicero lib. de amic.) nulla fides. Tyrannicum
est patriam expugnare, sic Eriaperthus, de quo Plutarchus. Ty

rannus

rannus est, qui sitit sanguinem, qui miseram plebeculam tanquam pedibus proculcat: Sequitur ergo tyrannidem, seu intestinum atque externum bellum (intestina bella voco, quibus Europæ principes pro ventosis & inanibus nonnunquam titulis inter se digladiantur) hactenus non parum S.R.E. perturbasse. Sed audiamus Christi sententiam in oppressores fidelium, quid Christus huiusmodi Christicidis ex aduerso dicturus sit: Quid? audi breuibus Micheam tertio capite. Audite (inquit Dominus) capita Iacob, & tyranni domus Israelis: An non conueniebat vos ius & æquum nosse? Qui bonum odistis, malum verò diligitis, qui pellem eorum ab eis diripitis, atque carnem eorum ab ossibus eorum, qui carnem populi mei deuoratis, detraxistis pellem ab eis, atque ossa eorum nudastis, clamabitis ad Dominum, sed non respōdebit, faciem suam eo tempore abscondet, quemadmodum & vos malitiæ studuistis. Redamant aquilæ, redamant amantem Delphines, cur efferatior feris me me non redamas homo? Cum dictum sit vobis, Matth. 25. Quamdiu non fecistis vni de minoribus his, nec mihi fecistis? Vobis semel omnia feci, vos condidi, vos sanguine asserui proprio, propriæque à morte recepi dispendio vitæ volens. Si bos agnoscit Dominum suum, si brutus asellus agnoscit altorem suum, cur populum meum tyrannus male gratus nosse recusat, cur me inquam, & conditorem & vindicem, iustum vltorem iniqui abijcit? Audite ista hæmatodipsæ tyranni, qui nihil aliud didicistis, quàm viduas facere, ouilia mactare, prædam conuehere, bona Ecclesiæ temporalia diripere? Esa. 1.

Quos non relligio traxit, sed vana libido,
Regnandi & sortis luxuriantis opes.

Flagitij principium est (inquit Cicero 4. Tuscul. qu.) nudare inter ciues corpora. Sed quid tandem fiet? Nónne tres omnino cubiti te manent? Nónne paucorum lapidum moles ad custodiam miseræ carni sufficiet? Ad quid igitur emedullas? Quorsum iniquus esse pergis? Quibus verbis defendes te, cum affecti abs te tyranno iniuria, vndique circunstātes sub cōmuni iudice contra te clamauerint? Quomodo persuadebis iudici, qui falli non potest? Nullus illic orator est, nulla verborum probabilitas quæ veritatem iudici abscondere valeat. Omnia duplicia naturæ nostræ Deus dedit, binos oculos, binas aures, binas manus, binos pedes: si alterutra pars è duabus læsa fuerit, necessitati per alteram inseruimus: Animā verò vobis principibus dedit, hanc si omnes perdiderimus, quid superest quo cū in vita maneamus? Sapite igitur viri illustriores, estote fortes: καλόνγε

(dixere

(dixere veteres)βασιλεὺς, τῷ μὲν ἀνδρεία κρατῶν. Nolite pręcipites esse in iudicijs sanguinis: Erudimini iudices terræ, Psal. 2. Seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore: instabilis est humana fœlicitas mortaliúmque successus οὐ βέβαιος ἀλλ᾽ ἐφημέρος, vt in Phœnissis scribit Euripedes, id est, non stabilis aut certus, sed diei vnius. Cauete ne vos incantent maleficæ illę assentatorum voces: osculamini Ecclesiam obsecrò matrem vestram, diligite sponsum eius, honorate eius viscera, ne irascatur Dominus, & pereatis à via, breui exardescet furor eius. Nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus, Psal. 31. Multorum seruus est (inquit Ambrosius de Iacob lib. 2. cap. 3.) qui subiectus est vitijs. Vultis, vultisne vineam defœdare, quam maiores vestri vobis tot sudoribus, & tanto ardore amœnã reliquere? Quã fidei constantiã Christianæ, posteris testatam reliquere? Quid istud dedecoris est viri? Quis tãntus rerum tumultus? Væ væ vobis qui ridetis nunc, quoniam lugebitis & flebitis, Luc. 6. Væ omnibus, qui ad scismaticorum speluncas, ab Ecclesia declinarunt: Propterea Manliana imperia respuite. Quis vos furor exagitat? Virum illustrem non faciunt opes, non vestis Tyriæ color, non frontis nota regiæ, non auro nitidæ trabes: Vir illustris est, qui posuit metus, & diri mala pectoris, Qui tuto positus loco, infra se videt omnia. Perpendite clarissimi viri præpotentes, nouissimæ diei inflexibilem, irregressibilem, immutabilem sentẽtiam, ineluctabilem vltimæ tubæ clangorem: Succurrat extremi iudicij seueritas, & non retractandæ illius sententiæ metuendum fulmen: immortales Titij viuent inter incendia, & inconsumptibiles flammæ nudum corpus lambent. Ardebit purpuratus Euphrænomenus diues Megapenthes lætanter epulans, duxit enim in bonis dies suos, & ergo in puncto ad inferiora descendet, cuius finis pœna erit æterna: è diuersò Micillus, & miser Lazarita in illa die saluabitur. Non miserebitur vltra Deus, omnia sistentur iusta trutinanda bilance, neque tunc exaudiet pœnitentes, sera erit illa metanæa & confessio, cumqꝫ clausa fuerit ianua, frustra carentes oleo acclamabunt exclusi: Ibi tum qui vestem nuptialem habuerint, perpetuò cum Christo regnabũt. Qui verò nuptias hasce vestium squalore deuenustarint, eos ligatis manibus & pedibus in exteriores tenebras deturbabit, vbi fletus perpetuus erit & stridor dentium: Qui parcè seminauerit, parcè & metet, 2. Corin. 9. Præstat igitur in præsentia castigari & purgari, quàm in examen futurum transmitti, vbi tempus erit iudicij nõ purgationis, & si vitam quauis morte tristiorem degunt, qui lumen solis non intuentur, quid illos pati credendum est, qui luce diuina priuati sunt?

Matt. 16. 13. 25.

1. Corint. 3. Esai. 13. Esai. 66. Iob. 21.

ti ſunt? Meſsis tibi reſpondebit ſeméti: Si contractus parcuſq; fueris erga proximum, talem & ſenties remunerationem: Amaritiem ſemi naſti, carpe manipulos eius. Coluiſti truculentiam, habe tibi quod di lexiſti. Execratus es pauperẽ, execrabitur te ille qui noſtri gratia pau per fuit. Sapite ergo, iuxta eſt dies purgationis, & adeſſe feſtinant tẽpora: Neſcitque homo finem ſuum, ſed ſicut piſces capiuntur hamo, & aues laqueo, ita homines tempore malo, cum eis extemplo ſuperuenerit: In operibus tuis memorare nouiſsima tua, & in æternum non peccabis. Quàm terribilis erit illa hora nouiſsima reſolutionis? quantus pauor mentis? quanta tunc omnium malorum memoria? Quæ obliuio tranſactæ felicitatis? Qui hîc plorauerit, cæleſtis patriæ ciuis conſtituetur. Auolabit ſpiritus ille vitalis illorum, & reſoluentur in terram vnde prodierant, & ipſo die mortis peribunt omnia conſilia eorum. Lauamini & mundi eſtote, auferte malum cogitationum veſtrarum, nihil adeo virtutem promouet quàm recordatio peccatorum, iterum dico SAPITE.

Deut. 32. Eccleſ. 7. 9. Pſal. 145. Eſa. 1.

Vulpeculæ vineæ Dominicæ deuaſtatrices.

2. Pars antichriſticæ Eccleſiæ.

ABſoluimus primũ membrũ Antichriſticæ ſynagogæ, ſupereſt vt iam diſcutiamus alterum membrũ quod hæreticorũ eſt.

Αἵρεσις autem (vt D. Hieronymus vult, cuius verba celebrantur 24. quæſtione 3. Hæreſis) electio dicitur Græcis, ac proinde quiſquis diuerſum à communi totius Eccleſię ſenſu, quod doceat, eligit, is meritò cenſetur hæreticus, ſecat enim ſua electione ſeipſum ab orthodoxis, hoc eſt, ab ijs, qui cum Eccleſia rectè ſentiunt: venitque à verbo Græco αἱρέομαι, quod Latine ſonat eligo. Iuxta Origenem hæreticus eſt nobis habendus omnis ille, qui Chriſto ſe credere confitetur, ſed aliud de veritate Chriſtianæ fidei credit, contra definitionem traditionis Eccleſiaſticæ, quæ conſenſus ſocietatis Eccleſiaſticæ eſt. HAERETICVS eſt (inquit Auguſti. in lib. de vtilitate credendi) qui alicuius temporalis commodi, & maximè gloriæ principatuſque ſui gratia, falſas ac nouas opiniones vel gignit vel ſequitur. Facit autem pertinacia hæreticum, non error: cuiuſuis eſt hominis (ait Cicero, Phil. 12.) errare, nullius niſi inſipientis & beluini in errore perſeuerare. Sciſmaticus verò eſt, quicunque recuſat ſubeſſe Eccleſiaſticæ hierarchiæ capiti, quicunque ſecedit à principali cathedra, vt tunc Moſaica, ita nunc Apoſtolica. Et ſicut lepra eſt multicolor, ſic & hæreſes ſunt variæ.

Hæreticus quis. Sciſmaticus quis.

1. ACEPHALI.
2. AETIANI. } hæreſes illas alibi diſcuſsimus.
3. VIGILANTISTAE.

4. Recrudeſcunt illæ hęreſes noſtra tempeſtate. PETROBRVSIANI hæretici, ante 400. annos. Negabant veritatem corporis Chriſti in Euchariſtia, negabant ſacrificium Miſſæ. Contradicebant (cum Celeſtino & Iuliano) horis canonicis. Demoliebantur Chriſti & diuorũ Eiconas. Ita infelix ille veterator, ex quo è cælo per Chriſton exturbatus eſt, nunquam deſtitit ſponſam Chriſti fatigare: Semper enim ab initio capitalis ille accuſator generis noſtri fuit: nec vnquam ingenitum in nos odium mutat.

5. ANTIDICI, ſeu Antidicomarianitæ Mariemaſtiges: S. Mariã (quam Ieſaias Haalman vocat) dominam & reginam cæli negant. Ipſam ſanctam virginem (quæ nobis generis humani ſatorem & Sotera 8. Calend. Ianuar. peperit) Hariam, hoc eſt, inſtar fimi vilem ambubaiã circulatricem (ô dedecus) blaſphemantes, contra Turcarum Alcoranum, qui Mariam omni laude dignißimam pronũciat. Ex vnico vocabo, donec, initium ſumpſit execrãda hæreſis. Nec erubuere hac noſtra tẽpeſtate recentiores Antidici, Mariã cõparare peccatrici, & Syrophenißę. Hos impios conatus repreſsit 5. Synodus Cõſtãtinopolitana, habita iuſſu Vigilij PP. S. Mariã θεοτόκον declarans. Luc. 7. Matth. 15.

6. AERIANI ſordiduli mammoniſtæ: Pro defunctis vetant ſacrificium. Stata Eccleſiæ ieiunia impugnarunt, vide Auguſti. lib. de hæreſibus, cap. 55.

BASILIDES.

7. 8. DONATVS, natione Apher: contra quẽ decertauit circiter annum 329. B. Auguſtinus. Dicebat impiè Filiũ Patre minorẽ, & Filiũ Spirituiſãcto maiorẽ. Catholicos rebaptizauit. Idẽ hęreticus dicebat Chriſtianũ nomẽ de tot gẽtibus in orbe terrarũ periiſſe, & in Aphrica ſolũ, contra id quod dixit Dominus, Marci 16. Euntes in mundũ vniuerſum: & more hæreticorũ, cũ veritate vrgebãtur Donatiſtæ, dicebant Patres erraſſe. Malebant ſeipſos vel gladio vel præcipitio, deſperatione ſanè obſtinatißima interimere, quàm vlla ratione, authoritate, aut cõcilio ad Eccleſiæ fidem reduci: Tales itaq; deuitare, tanq̃ proprio iudicio condẽnatos iubet Apoſtolus, ad Titũ 3. Plura de Donatiſtis Auguſt. contra Epi. Parmeniani, lib. 2. cap. 1. & Epiſt. 47. Donatiſticos ſacrilegos acerrimè confutauit. Optatus Apher Mileuitanus Epiſcopus, li. 6. cõtra Parmenianũ. Ex Donati ſchola prodierũt: Montẽſes, Rogatiani, Circũcelliones, & id genus mõſtra alia.

9. IOVINIANISTAE, circiter annum 388. de illis ſuprà.

10. PSALLIANI, Ex ſcripturis perperam intellectis moti horas canonicas

nonicas preces vanas proclamabãt, vide Aug. lib. de hęresib. ca. 57.
MANICHAEI, de illis alio in loco. 11.
AVXENTIVS (à quo Auxentiani) irrequieta rana & Pseudo-logus. Ecclesiam imperio subijcere voluit, & propterea in Acheronta immersus. Hęresis illa se extulit stygijs vndis, circiter annũ Christi 368. sub Valentiniano imperatinore. 12.
FRATICELLI
BERENGARIANI } vide supra. 13.
LAMPERIANI, dãnarunt vota, id quod & Vuiclesfus & consectarij fecere. 14. 15.
BVSTIRAPAE, ne in tẽplis quidẽ beatorũ reliquijs pepercere. 16.
FELICIANI. 17.
ALBIMONTANI, scholasticã theologiã sub noĩe Papę vnà cũ sacramẽtis Ecclesiæ & salutaribus disciplinis, funditus extirpare nisi sunt. 18.
CATAPHRYGES, Montani, Priscę & Maximillæ errorem sequentes, aduentum sancti spiritus non in apostolos, sed in se latitasse mẽdaciter gloriabãt: Similes illis qui hodie se ecclesiã mẽtiũtur, &c. 19.

HVCVSQVE DE HAERESIBVS QVAE NOSTRA tempestate recruduere, plures omitto.

ANVTIANI, S. Trinitatem negarunt esse vnius substantiæ.
ALOGI, hi λόγον, id est, verbum Dei, non credunt, respuerant enim S. Ioannis Euangelion. 1. 2.
ANTHROPOMORPHYTAE, de illis supra.
APPELLITAE & Montanistæ: tradebant Christon per phantasias visum fuisse hominibus, Euseb. lib. 5. cap. 15. & 18. Fingebant etiam Prophetas contrario spiritu fuisse inspiratos, & ideo contraria dixisse, Prophetias esse falsas nihilq; in illis esse veritatis. Emersit hæresis circiter annũ Christi 195. adijciũt alij annos 32. sub Marc. Ant. 3. 4.
APOLLINARISTAE, de illis supra. 5.
ARABICI, futiliter ganniunt, animam & corpus simul mori, & simul resurgere. 6.
ADAMIANI seu Adamitæ: Nudi cum nudis fœminis ad sacra conueniebant, hac scilicet specie, Adam & Euam adhuc innocẽtes è paradiso nobis repræsentantes. Et tamen ijdem nuptias auersabantur. Dicebant etiam, cæteros homines seruos esse, se verò & suos liberos. Emersit hæresis, circiter annum Christi 1344. Alij ad tempora Sigismundi Romanorum regis irrepsisse existimant, vide Aeneam Syl. lib. De Origine Bohemorum cap. 41. Scribit inter alia Syluius Pius 2. dictus, se audiuisse ex Vlrico Rosensi præstanti Regulo, quum ageret in Bohemia, fuisse apud se viros & mulieres 7.

eius sectæ captiuos, & mulieres palam dixisse, non esse liberos, qui vestibus,& præsertim femoralibus vterentur,easq; in carcere apud se peperisse,quas cum anno elapso,simul cum viris igni tradidisset, ridentes cantãtésq; flammarũ incẽdia pertulisse, ô detestãda insania.

8. ARRIANISTAE.
9. EVNOMIANI.
10. MACEDONIANI.
11. CERDONIACI.
12. EVTYCHIANI.
13. NESTORIANI. } vide supra.
14. VALENTINVS.
15. PELAGIVS.
16. P.SAMOSETANVS.
17. NOVATVS.
18. PRAEDESTINATI.

19. EVCHETAE,asserebant Eucharistiã neq; prodesse neq; obesse.

20. ARTOTIRITAE,panẽ & caseũ in sacrificio obtulerunt,dicẽtes: à primis hoĩbus oblationẽ à fructibus terræ & ouiũ fuisse celebratã.

21. BARDESANISTAE,garriunt Christon cæleste corpus habuisse,nec assumpsisse carnem ex Virgine.

22. BONOSIACI,finxerũt Christũ filiũ Dei adoptiuũ nõ ꝓpriũ fuisse.

23. BORBORIANI siue Gnostici,animæ substantiam partem Dei esse existimarunt.

24. CARPOCRATES (à quo Carpocratitæ monstruosissima hydra)Christum nõ ex Maria virgine,sed ex semine Ioseph purum hominem natũ docuit.Virum quidem bonum & sanctum fuisse affirmat,cuius anima post crucifixũ corpus in cælum sit recepta, Euseb. 4.cap.7.Emersit hæresis circiter annum salutis 163.

25. HYDROPARASTAE siue Aquarij, in sola aqua sacrificium peragebãt in calice Sacramenti:cõtra ARMENIOS,qui in solo vino, vide Canones concilij Constantinopol. 7. Quod extra vinum non fiat consecratio sanguinis,statuit cõcilium Antisiodorense,ca.8.

Aug.lib. de hæresib. ca. 64.

26. CATHARI,è munditia quam mentiebantur, καθαροὶ dicti sunt. Gloriabantur suis meritis,peccatorum veniam negarunt. Viduas denuo nubentes damnabant.

27. HIERARCHITAE,omnes carentes homines meritis è regno cælorum excludunt,& ergo paruulos damnant. Hierarchitarũ meminit Hilarius lib.6.de Trinit.Emersit hęresis circiter annum 195.

28. CIRCILLIONES seu Scotopitæ,Christon filiũ Dei (Bonosiaci hære-

hæresim sequentes) adoptiuum, non proprium esse, finxerunt.

CIRCVMCELLIONES, insano amore martyrij, seipsos interimebant, vt vocarentur martyres, vide Augustinum Epistol. 68. de immanitate Circumcellionum. 29.

COLATIANI, negarunt Deum posse facere mala: contra illud quod scriptum est, Esai. 45. Ego Deus creans mala, id est, bella, &c. Et Amos 3. Si est malum in ciuitate, quod Deus non fecerit? 30.

EBIONITAE (aliàs Sabbathizarij) à quodam Ebione nomen traxere. Christum ex viro & muliere purum hominem natum docuerunt: Enanthropesin illam IESV CHISTI filij Dei reijciunt. Verùm quis tãtam blasphemiam non abhorreat & execretur? quãuis & inter recentiores apostaticos quosdam esse audio, qui idem affirment. Quid enim in tanta hominum licentia non fit? Simili modo Aegyptij Deum belluam animatam finxere. Iidem Ebionitę, legem Mosaicam necessario seruandam esse statuerunt. Compellebant Christianos per legalium obseruationem iudaizãρ: & per hoc asserebant non nisi in azymo fieri consecrationẽ: ad huius hæreseos confutationem S. R. Ecclesia in fermentato consecrauit. Hæresi autem hac extincta, ad priorem ritum redijt celebrandi in azymo, quẽ & nunc tenet, cui & quilibet sacerdos se conformare tenetur. Iidem hæretici, vocant fortem fidei agonistam apostolum Paulum, apostatam legis: cuius epistolas quoque rident. Iren. lib. 1. aduers. hæres. cap. 26. Hebionitarum (quos Ignatius vocat diabolicos homines) meminit Hilar. lib. 1. de Trini. Emersit Ebionismus (dira illa pestis) temporibus Ioannis Euangelistæ, qui se huic hæresi fortiter, tanquam aheneus murus, opposuit. 31. Anno 8.

SABELLIVS. Pentapolitanus patria, quem etiam ab hæreseos occasione Patripassianum vocant. Is personarum proprietatem confundens, filium Dei negauit fuisse Christum, nec primogenitum omnis creaturæ. Idem Sanctispiritus omnem sustulit intellectum, Euseb. lib. 7. cap. 4. & 5. Hilar. lib. 5. De Trinita. Atque vt paucis dicam, Vnicam personam, Patri, Filio, & Spirituisancto adscribunt. Vide Platinam in Syluestro. Damnatus autem est Sabellius in concilio Alexandrino, vbi de tribus hypostasibus diuinis decretum est. Circiter annum Christi 256. hæresiarcha hoc suum pestiferum dogma consuit. 32. Sabellij insania quæ.

POLYCHRONIVS, maximæ insaniæ hæresiota: voluit suscitare mortuum, in sui falsi dogmatis testimonium, sed sua falsa spe defraudatus & illusus est, vide acta Concilij Constantinopolitani 6. sessio. 15. &c. 33.

34. HELVIDIVS, discipulus Auxentij, Mariæmastix Marianæ virginitati detrahens, impiè dixit. Christiparam virginem matrem Domini, 4. habuisse filios & filias ex Iosepho. Extulerunt Antimariani Heluidianistæ ex Erebo caput, circiter annum Christi 388.

35. ETINODIANI, theotocæ nomen Mariæ blasphemãtes, ipsam sanctissimam matrem Domini, virginem ante partum, non post partum, improbè dixere.

36. FLORIANI, finxerunt Deum creasse mala, contra illud quod scriptum est, fecit Deus omnia bona: Eadem lepra etiam infecti fuerae MARCIONITAE (vnde Manichæi, Lucianistæ, Appelliani, & Seruetiani hæretici, profecti sunt) creaturas corporales malo genio & ipsi tribuentes, contra scripturam, Omnia creauit Deus simul, Ecclesiast. 18. Simili insania ijdem Floriani (cum Alogis) librum Apocalypseos repudiant: contra quos scripsit Irenæus, vt confirmat Eusebius Eccles. histo. lib. 5. cap. 20.

Marcionitę

37. LVCIFER, Caralitanus patria, à quo Luciferiani, infernalis Luciferi (quem Rhadamantum finxerunt fuisse Poëtæ) victima opima. Is sola ambitione motus suam hæresim populo obtrudit, inquit Augustinus. Luciferianistis restitit S. Hieronymus Bethleemitis: emersit circiter annum 340.

NICOLAITAE vel Nicolaini, impudentes & libidinosi priapistæ, quibus vxores erant communes promiscuo concubitu: Iezabelem illam Apocalypticam (quæ aliàs regi Achab nupsit) huic sectæ comparat Aretha Cæsariensis. Fuit Nicolaus ille vnus de 7. diaconis qui in Actibus Apostolorum electi sunt. Cuius Nicolai meminit Tertullia. De præscript. hæret. in hæc verba prorumpens. Hic (Nicolaus) dixit tenebras in concupiscentia luminis & quidem fœda & obscæna fuisse, ex hac permixtione pudor est dicere quæ fœtida & immunda sunt, & cætera obscæna. Omnes enim refert quosdam turpitudinis natos, & complexus & permixtiones execrabiles, hæc Tertullia. Vide plura in Irenæo Lugdunensi Antistite libr. 1. cap. 27. Euseb. in Eccles. histor. 3. cap. 29.

38. PETILIANISTAE, Beatitudinis promissionem Petro factã, specialiter, ad singulos Apostolos æqualiter contulerunt: & sic Iudas qui inter 12. iã receptus & annumeratus, & cũ reliquis ad prædicandum iam missus fuerat, palmam obtinet. Docent etiam idem hæretici, eos qui se pro peccato interimunt debere martyres nuncupari, pro eo quòd puniunt in se, quod dolent commisisse, contra quos extant aliquot D. Augustini tractatus.

39. CERINTHVS, ab alijs, Cheritus vocatus, à quo Cerinthiani dicti:

dicti: Circuncisionem necessariam esse docuit. Idem, cum Nepote Aegyptio post 1000. annos futuram resurrectionem, & regnũ Christi in terris adseruit: vnde à Grecis χιλιαστὴς nuncupatus est. Actus apostolorum contempsit: Euangelion Matthæi solùm recipiens, alios tres Euangeliographos, teste Philastro, cachinno excepit, Euseb. lib. 4. cap. 14. Ruina domus oppressus Traiani tẽpore, vnde Hirenęus inquit. Et sunt adhuc etiam nunc, qui audierunt ab ipso, scilicet Polycarpo, quòd Ioãnes Apostolus discipulus Domini apud Ephesum, cum balneas lauandi gratia fuisset ingressus, & ibi vidisset Cerinthum, exiluit continuo, & non lotus discessit dicens. Fugiamus hinc, ne & balneæ ipsæ corruant, in quibus Cerinthus lauat, veritatis inimicus.

PHOTINVS, Christi diuinam natiuitatem negauit, eumq; natum penitus ex Maria docuit, id quod & Hebionitæ finxere, vide Hist. trip. lib. 5. ca. 5. Nos autẽ Euangelica lectione instructi, credimus quia IESVS CHRISTVS est filius Dei, in vna eadẽq; psona, perfectus Deus, perfectus & homo, Deus ante tempora, homo ex tẽpore: Deus ex patre, homo ex matre. Photiniana illa pestis, in concilio Syrucij congregato, anathemate percussa est, Hist. trip. 2. cap. 30. Emersit hæresis circiter annum Christi 340. adijciunt alij annos 34. 40.

IACOBITAE, irrepserunt in orbem è Syria. Candenti ferro characterem crucis frontibus baptizatorum inurunt & tudiculant. Hæreseos huius ansam sumunt ex verbo Ioannis dicentis. Ipse verò baptizabit vos aqua & igni. Sed non satis attendunt pseudapostoli, quòd Ioannes dicit Christon baptizare igni, non hominem, cui baptismus saltem aquæ creditus est. Eadem sentiunt cũ Iacobitis MAROVINI. Docent quoque Iacobitæ hæretici non esse necessarium confiteri sacerdoti, sed sufficere soli Deo peccata confiteri. Paruulos adhuc ad vbera pendentes sub vtraq; specie communicant, sicut & Græci & Bohemi, &c̃. 41. Marouini.

AVDAEVS, Syrus natione. Deum humana mẽbra habere existimauit, quod & Antropomorphitæ credidere. Theod. 4. ca. 10. irrepsit lepra anno 388. 42.

HELCHESAITAE, fidem in persecutione negandam docuerunt. Sancti Pauli Epistolas, & alia quædam à spiritusancto tradita negarunt. Hanc hæresim deuicit Origenes, Euseb. 6. cap. 38. Proserpsit hydra circiter annum Christi 239. temporibus Decij, & Fabiani PP. 43.

MESSALIANITAE, prorsus ἄθεοι. Carnem Domini, nec pro- 44.

desse, nec obesse docuerunt, εὐχῖται se mentiti sunt. Theo. 4. cap. 11. circiter annum 367.

45. ARMACAN holophanta, anno 1350. Docuit turpe esse Christianis sua sponte mendicos esse. Vola. 21. in Ord. Franc.

46. ALBIANI, corpus Christi in pane, vt in alijs rebus esse, censuerunt. Creuit hæresis in comitatu Tolosano, anno 1216. Aemil. libr. 6. Albianorum hæresim sui ingenij acrimonia S. Dominicus fortiter prostrauit, Blond. lib. 7.

47. SIRENVS, tres naturas & principia finxit.

48. MONOTHELITAE, de illis alio in loco.

49. BERILLVS. Bosternæ vrbis in Arabia Aposcopôs verius. Christum non ante carnis natiuitatem fuisse, & Patris deitatem in eo tantùm habitasse, impiè asseruit. Berillum deuicit Origenes, atque ad sanctam matrem Ecclesiam reduxit, Euseb. lib. 6. cap. 21. & 33. emersit circiter annum Christi 214.

50. TATIANI seu Enclatitæ & Albanenses. Nuptias illicitas esse dicentes, fœdera nuptiarum (anno Domini 126.) damnarunt. Tatianus vir doctisimus fuit, quãdiu ab opinione Iustini martyris, præceptoris sui, non discesit.

51. OPHITAE, Serpentem venerabantur pro Christo, vnde & nomen illis attributum, nam ὄφις serpentem sonat.

52. SEVERIANI, vinum non bibunt, carnes fastidiunt, vetus testamentum ac resurrectionem non recipiunt.

53. PRISCILLIANISTAE, cum Manichæis præpostero ordine festiuis diebus ieiunabant. Vide D. Leonem Epistola 93. ad Turbium, cap. 4. Docent præterea Priscillianistæ, Animas eiusdem naturæ & substantiæ esse cuius est Deus. Astruunt fatalibus stellis homines colligatos, ipsumq; corpus nostrum secundũ 12. signa cæli esse compositum, constituentes in capite Arietem, Thaurum in ceruice, Geminos in humeris, Cancrum in pectore, & cætera nominatim signa percurrentes ad plantas vsque perueniunt, quas piscibus tribuunt. Hæc & alia fabulosa, vana, sacrilega, quæ persequi longum est hæresis ista contexit.

54. OREBITAE, è Bohemia exierunt. Cuius sectæ homines, quoties sacerdotes catholicos intercepere, aut igne cremauerunt, aut nudos rigente hyeme super glaciem colligatos dimisere. Quos parui momenti existimarunt, desectis virilibus, abire permiserunt: Emerserunt hæretici tempore Martini 5. PP.

55. CAINI, Cain parricidam & Iudam proditorem inter præcipuos habebant sanctos.

NAZARENI,

NAZARENI, de quibus Actor. 24. Christon filium Dei de Maria natum credunt, passum etiam & resurrexisse, sed dum volunt Christiani esse legem Iudaicam commiscentes Euangelio, vtrunque confundunt, & neutrum sunt, Beda ibidem super Lucam vt supra. 56.

TESSERESCAEDECATITAE, hoc Latini Quartodecimanos appellant, id est, qui quarta decima luna primi mensis, cum Iudæis Pascha celebrant: condemnati sunt in concilio Laodicensi, circirciter annum Christi 364. &c. 57.

MELCHISEDECHIANI, dicunt ipsum Melchizedeck non fuisse hominem purum, sed fuisse Christum, aut aliã quandam Dei virtutem. 58.

PATERNIANI, inferiores partes humani corporis non à Deo, sed à satana factas opinantur. 59.

HERACLITAE, resurrectionem carnis negant, paruulos ad regnum cælorum non pertinere hallucinantur. 60.

DISCALCEATI, isti non intrãt loca sancta, nec locũ orationis, nisi sint discalceati: de quibus Augustinus libro de hæresibus. 61.

ALBIGENSES, Corporũ resurrectionem negant, defunctis nihil prodesse dicũt, nec orationes, nec sacrificium, nec oblationes quæ à viuis pro illis fiunt. Sacramentum eucharistiæ blasphemant, duo credunt cum Manichæo principia, Deum bonum, & Deum malũ, illis hæreticis restitit S. Dominicus. 62.

PEPVZIANI, tantum mulieribus dant principatum, vt eas sacerdotio honorent dignenturq;. 63.

VALESII, non solum seipsos castrabant, sed etiam eos, quos hospitio recipiebant, credentes sic Deo se debere seruire, Augustin. lib. de hæresibus, cap. 37. 64.

VADIANI, Execrantur Episcopos diuites: Pascha cum Iudæis celebrant: Deum corporalibus liniamentis figuratum effutiunt. 65.

RHETORII, docent omnes hæreticos recte ambulare, & vera dicere. 66.

SELEVCIANI, & Hermiani, dicunt materiam elementorum ex qua factus est mundus non esse factam à Deo, sed esse Deo coæternam. 67.

TVRRELVPINI, Docebant de nulla re quæ nobis est à natura donata erubescendum esse. Docent quoq; non vocaliter sed mentaliter orandum, &c. 68.

ALMARICI, Anno 1204. dicebãt nullũ esse infernum, sed qui habet peccatum mortale, illum finxerunt habere infernum in se. 69.

ANTHIASISTAE, huius hæreseos pdromi fuere, Dadoes, Sa- 70.

bas,

bas, Adelphius, Hermas, & alij. Somniorum phantaſias Prophetias appellant. Auerſantur operationem manuum velut malam. Dicebant diuinum cibum nihil nec prodeſſe nec lædere, &c.

Item.

71.	Agnoetæ.	95.	Campates.
72.	Contobabditæ.	96.	Tritothei.
73.	Melchitæ.	97.	Pauperes de Lugduno.
74.	Moſbotheni.	98.	Garaſij.
75.	Pſathyriani.	99.	Pateroni.
76.	Dimeritæ.	100.	Menandriani.
77.	Maximiniſtæ.	101.	Albati, anno 1399.
78.	Calixtini.	102.	Arnoldiſtæ.
79.	Hermogeniani.	103.	Speroniſtæ.
80.	Sagarelli.	104.	Artemonitæ.
81.	Herodiani.	105.	Helliniſtæ.
82.	Maſſiliani.	109.	Corinthiani.
83.	Hemerobaptiſtæ.	107.	Sephandriani.
84.	Baldenſes.	108.	Setheiani.
85.	Chiliaſtæ.	116.	Hermani.
86.	Encratitæ.	110.	Catiani.
87.	Menandriani.	111.	Archontici.
88.	Nyctages.	112.	Melitiani.
89.	Choitæ.	113.	Metanchiſinobitæ.
90.	Patriciani.	114.	Pattalorinchitæ.
91.	Sethiani.	115.	Proclionitæ.
92.	Saturniani, Euſeb. 4. ca, 6.	116.	Aſtitæ.
93.	Theodoſiani.	117.	Colutiani, &c.
94.	Tertullianiſtæ.		

118. Anno Domini 1047. & circiter, in Goſlar emerſit (ſcribit Hermannus contractus) hæreſis. Hæc omnis animalis eſum execrabatur, Nanichæorum ſectæ ſpecies.

119. Anno Domini 1512. extitere hæretici turcis turciores: qui dixerūt animā eſſe mortalem, & vnicam in cunctis hominibus. Sic Anaxagoras, Epicurus, & Lucianus, ſuos Deos negarunt, & animam mortalem conſtituere. &c. Hanc hæreticam inſaniam Leo 10. PP. in Lateranenſi concilio anathemate percuſſit: Omne enim hæreticum deliramentum explodendum eſt ex Eccleſia, & quæ in herbis necantur non facile erumpunt.

120. Eberhardus Vviedenſe, apoſtata Halberſtaten. verſutiſsimus Pyrandrus. Is, quamuis concedat peccatum Originale, tamen blate-

rat,

rat, incertum an baptizatus puer moriens saluetur, cum nihil certi constet de huius fide, quod si fidem non recipit, filium iræ & damnationis iudicat.

Faustus hæreticus, negauit sensibilia tēpla, altaria, incensa, simulachra & sacrificia, ea sola posuit in cælestibus. Augustinus lib. 20. cōtra eundem. 121.

Christopherus Schaplerus, 12. articulos conscripsit de libertate Christiana, inter quos hic erat præcipuus, Tributa non esse pendenda magistratui. Emersit grata Lutheri soboles nostra ætate. 122.

Hermannus Kissuich Holandrinus. Docuit, animam post hominis mortem simul cum corpore perire. Hanc quoq; hæresim D. Augustinus libro de hæresibus 83. cap. 12. impingit Arabicis. 123.

Seruetus, Negauit Spiritum sanctum, exustus est anno 1553. sub finem Octobris. 124.

Anno Domini 1218. Vvaldenses irrepserunt. Iuramentum negant, & omnes ferè sanctiones S.R.E. vide Aeneā Sylui. cap. 35. &c. 125.

Pighardi, sancto religionis negocio obstrepentes, in Eucharistiæ sacramento nihil diuinitatis esse credunt: verè proditores Ecclesiæ non oues. Iidem hæretici, Ecclesiam catholicam in angiportū Bohemiæ includere præsumpserunt: Festa diuæ Mariæ virginis respuunt, Dies tamen Dominicos, & festum Natalis Dominici, Paschæ, & Pentecostes, vel in hac re prudentiores recentioribus Hussitis, celebrant. 126.

Nicolaus Galecus, Bohemus natione, missus ad concilium Basiliēse: Docuit nullum hominem posse iustè occidi, etiamsi id ex iudicis præcepto contigerit.

Anno Domini 1543. In Frisia surrepsit nouus quidam pseudopropheta, nomine Georgius Dauid, μωρέχου. μωρότερος, & leipopsychia seu syntexi atq; leipothymia infectus. Is se Dei nepotem finxit. Asserebat cælum omnino esse vacuum, se autem ad id missum, vt filios regni cælestis hæredes adoptaret: & alia multa planè absurda blaterans. 127. Id est. Morcybo stultior.

Mathias Flaccius Illyricus, à quo Illyricani (quos P. Melanthon θρασυδείλους appellat) dicti. A placitis Lutheri, siue bona illa, siue mala sint, penitus non recedendum arbitratur, &c. 128.

Anno Domini 1538. Prodijt secta eorum, qui dicuntur Antinomi, Legem neque ante, neque post iustificationem indicant necessariam esse. Quanquam Lutherus ipse eius sectæ primus autor fuit, vt ex varijs eius scriptis ostendi potest: Posteà tamen cùm Islebius idem asserere cœpisset, edidit multas disputationes in contrariā partem. 129.

Anno

130. Anno Domini 1553.cœptum est agi de sacra παλιγγενεσία, in Rauricorum vrbe Basilea. Res certè omnino mundo ridicula & Pythagoricæ doctrinæ affinis. In eadem Basilea visus est qui genium Petri apostoli ducem se recepisse affirmarit. Et alius in eadem vrbe Imperiali, se Moscos angelum habere mentitus est. Simili insania Pythaghoras, animam Euphorbi Troiani se possidere inaniter dixit. Sic & Ennius de anima Homeri sese iactitabat. Sic anno 433. Iudæus quidam se Mosen esse petulanter asseruit, Soc. 7. cap. 38. Sic etiam Druides ille Pythagoristæ, animas in alia corpora euolare finxerunt. Et Iulianus ille apostata, Alexandri animam se esse sortitum cæteris persuasit. Lege de Druidis Ammianum 13. libro, & 6. commentario Cæsarem, capite vltimo 16. libri Plinium. Sunt qui Driudas, non Druidas vocent, &c. Sed nihil ad nos neniæ hæ, testam conglutinat qui stultum docet: Neque vox in piscibus, neque virtus in hominibus imperitis quærenda.

Druides.

131. Anno Domini 1373. Ghorizantium secta emersit.

132. Simoniani sequuntur seu Giezitæ, Collybistæ seu Simonistę. Bona temporalia pauperum malunt sibi conseruare, eaq; inutiliter dilapidare, quàm erogare pauperibus, qui vbi callosa pedum vestigia sistant non habent. Simoniam autem is exercet, qui gratiam spiritualem pecunia vel vendit vel vult comparare: Quod cum fit & ille vtique qui vendit & ille qui emit eadem sententia plectuntur, quia eiusdem reatus culpæ obnoxij comprobantur: Et constat, propter Simoniā destructam esse Hierusalem. Crimen omnium nocētissimum & pessimū. Huius nefariæ impietatis caput & principiū Simon magus (an. 53.) fuisse perhibetᷓ. Is accepto simulate baptismate, primus omnium Christianā religionem labefactare conatus est: Spiritus Sancti gratiam volebat à D. Petro mercari: A quo Simoniaci, qui & emunt ipsi, & alijs eam indies venalem exponunt: Perniciosum equidem genus hominum in Ecclesia. Vtinam hodie non essent qui Gieziana corriperentur Elephantia. Multos quidem canones habemus & leges Papales, in eos qui spiritualia emunt aut vendunt, quiue corporalia in Ecclesia comparando cum eis & in eis spiritualia emunt. Paucos verò (vt dici solet) executores earundem, & nos ansam huic malo damus, qui scientes indignos, indoctos, improbos, contra omnem naturalis iuris rationem pluribus donamus. Væ mundo à scandalis: Vigilate ergo, scriptum enim. Maledictus qui facit opus Domini fraudulenter.

Proxenetā seu propolā quis agat.

Tertullia. lib. de hære. sibus.

Tanti reuēdas, quanti emisti.

VVICCLEFVS auus Lutheri, circiter annū Domini 1393. ex Anglia irrepsit in Bohemiam. Nebulo iste, à Christi vicarijs & ab apostoapo-

apostolorum successoribus, potestatem clauium ad laicos transtulit. Idem, in sola Anglia Ecclesiã somniauit. Post Vrbanum sextum non esse aliquem recipiendum in Papam finxit. Diabolo Deum obedire debere edixit. Negauit confirmationem esse sacramentum, quod & Lutherus in libro de potestate Papæ negat. Articulorum sunt 45. In sessione octaua Constantiensis concilij anathemate percussi.

In hunc catalagum etiam ponendus Ioannes Husz (combustus & incineratus authoritate imperiali, ac seculari potestate, anno Domini 1415. die 8. Iulij,) filius Vvicclefi & pater Lutheri, ponendus est. Sed audiamus breuibus Schuermerianũ tumultum & vertiginosum Hussitarũ commentũ. Hi sanguinis sacramentum popularibus omnibus & infantibus cõmunicant. Romanũ pontificẽ reliquis esse ęqualem episcopis, & non maiorem asserit. breuiter, Romam acephalam esse laterat, montem Libani veritatis caput proclamat. Preces pro defunctis in Ecclesia respuit, & paradosin, immeseri corditer irridet, atque vt paucis dicam, Purgatorium negat. Simulacra & imagines cum Dei tum sanctorum delendas censet. Factitias mendicantium religiones dęmones inuenisse garriũt Hussitæ. Catechistas omneis pauperes esse debere (ipsi Iro pauperiores, scilicet) mẽdicitate viuere, & eleemosyna sola contẽtos fingunt, cõtra illud quod scriptũ est: Dignus est operarius mercede sua. Confessionẽ auricularẽ nugacẽ mentiuntur. Nihil opus esse operibus satisfactorijs. Solã fidem iustificare, nec referre cuiusmodi sint opera hominum. Matrimonium sacramentum negant. Iustum in omni opere bono peccare blaterant. Characterem in sacramento aliquo imprimi subsannant. Machabæorum libros autenticos reijciunt. D. Iacobi epistolam, quasi stramen fabaceum rident. Cæmiterij inanem vsum esse garriunt. Sacerdotem quocunque loco posse celebrare excogitant. In horis canonicis tempus frustra conteri: Ieiunia nullius esse meriti, & sub vtraque specie communicandum, fingunt, &c̃. Articulorum sunt 30. Atque vt vnico verbo complectar, stramen Ambrosiæ præfert dira illa pestis contagiosa. Maximæ sapientiæ personã ac titulum sibi vendicant Hussitæ, sed reuera καὶ ἐν τῇ πορφύρᾳ πίθηκοι, καὶ ἐν τῇ λεοντῇ ὄνοι. Bone Deus quot sectas Aquilonica illa archisecta quotidie parturit? Si in veteri lege, Numero. 19. Omnis qui tetigisset humanæ animæ morticiniũ, tabernaculum Domini polluerat, quanto magis Ecclesiam Christi polluet, qui somniorum suorum cadauerã ingesserit? Quas tragædias suscitarint Hussitę, scriptores historiarum locupletissimè demonstrãt, Bohemia experta 133.

Id est, & in purpura simij, & in pelle leonis asini.

est, Hæreſeon noſtrorum temporum quis finis futurus ſit, Deus (ſcrutator cordium) nouit: Experientia rerum omnium magiſtra docet. Nam ſolent factiones contagione ſerpere in vicinos, vt rectè dixit Poëta Satyricus.

Grex totus in agris.
Vnius ſcabie cadit & porrigine porci,
Vuaque conſpecta liuorem ducit ab vua.

135. Nec excludendi ſunt ex hoc numero, recentiores noſtri Angelici, Apoſtolici, Dulciniſtæ, & Euãgelici ſupplantatores & Mileſij: ita de verbo gloriantes, vt omni petulantiæ cooperculum eſſe oporteat. A quibus nos dehortatur Dominus.

Obſeruate illos falſo qui nomine vobis
Inſidias faciunt, appellanturque prophetæ.
Hos ouium ſpecies veſtit, ſed ſæua luporum
Pectora fraude tegunt, &c.

Et alius canit.

Ne pura explicitæ credas ſub imagine fronti,
Raptorem occultat pellis ouina lupum.
Exteriora gerit qui ſimplicis ora columbæ,
Interiora vafræ pectora vulpis habet.

Scimus (inquit Paulus, 2. Corin. 11.) Satanam ſeſe transferre poſſe & mangonizare in effigiem lucis, exemplum habemus, Math. 4. Hi inquam cacangelici ſub Euangelij plauſibili titulo, moliuntur ea, quæ ex diametro pugnant cum Euangelio. Sic Celſus philoſophus libro ſuo contra Euangelion conſcripto nomen fecit, Verum Sermonem. Sic Simon magus appellabat ſeipſum virtutem Dei. Paulus Samoſetanus, ſe Spiritũ ſanctum ſanctimonia æquare dixit. Sic Saducæi Hebraicè ſe zedukim, id eſt, iuſtos appellabant. Eundem in morẽ Marcionitæ & Valentiniani, ſe orthodoxos dici voluerunt. Sic Nouatiani ſe catharos, hoc eſt, puros vocarunt, cæteros omnes impuros. Sic Arriani, cunctos orthodoxos criminabantur, tanquam fidei ſcripturarumq; peruerſores, &c.

Vetus delirium inuolucris tectũ.

Cauilli remotio.

Sed viri docti ſunt (ais) recentiores noſtri dulciniſtæ, largiflui in pauperes, aliena non rapiunt, neminem traducunt, mites, & quid non? Reſponſio, Docti fuerunt Phariſæi, ſed homines nequam. Doctus Apollinaris, cuius eruditio tanta erat, vt etiã omnium doctorũ pias doctrinas exibilaret. Sic Fortunatus, ſuæ eruditioni haud vulgari confidẽs, Auguſtinũ ad diſputationis cõflictũ, maximo faſtu & audaci proteruia, etiã corã notario prouocabat. Sic Theodorus magni

ingenij vir, quatuor Euangelia elegantia & facundia singulari interpretatus est, sed Arriano mucore defædata. Eunomius emũctæ naris homo, in Pauli Epistolam ad Roma. septem tomos congessit, sed hæretico dogmate infectos. Magnæ sagacitatis hæreticus Iulianus, quatuor libris Diuum Augustinum aggressus est, sed Pelagianorum illos polluit pedore. Nónne magnæ industriæ erat Gaudentius Donatista, & Felix Manicheus multæ lectionis & expertus: Pascentius quoque Arrianista in sacræ paginæ libris exercitatus, qui multum laboris D. Augustino disputando fecerunt? Doctus Tatianus in Græcia, sed improbo ausu nuptias damnabat. Et quid prodest esse doctum, & hæresibus addictum? Doctior Satan omnibus filijs mundi, tamen æternaliter damnatus. Hinc Paulus rectè loquitur, cum ait. Non enim iudicaui me scire inter vos aliquid, nisi IESVM Christum, & hunc crucifixum. Doctus est qui Christum sapit, desipit qui mundanam sapientiam amplectitur. De inflatis illis mũdi sapientibus, loquitur Dominus dicens. Perdam sapientiam sapientum & prudentiam prudentium reprobabo. An non habet sapientiæ speciem impietas Samosetani? An non est plausibilis error Pelagij? Sed istud rerũ nouarum studiosis hominibus insitum natura est, vt plausibilẽ titulum suæ factioni prætexant: Sic Catilina, non cõiurationẽ, sed libertatis patriæ vendicationẽ, seditionem suã funestã appellat. Eodem iure censendi & Gracchi & Sylla & Pompeius. Sic etiã Menecrates Syracusanus medicus, ad id tumoris euectus est, vt in hęc verba ad Agesilaũ Spartæ regẽ scripserit. Menecrates Iupiter Agesilao regi salutẽ: sed illius stultitiã subridens Agesilaus respõdit: Agesilaus Menecrati sanitatẽ, &c. vt interim plures remotiones obiectionis præteream consultò. Plus igitur apud me valet Christus (vera sapientia) in Ecclesia, quàm Lutherus cum omni sua inflata sapientia.

1. Cor. 2. Esaia. 29. 1. Corin. 1.

Monstra Lutheri.

E priori pudenda, fœtida lernea hydra, exiuerunt Muntzerani, verius Sataniani, Cethegi & seditionarij: Quis verò ignorat, magnã vnquam hæresin extitisse, quæ non confestim à capite in priuatas societates abierit? quæque non æquè contraria fuerit alicui alteri hæresi, atque infesta ipsi Ecclesiæ? MVNTZERANORVM sententiam laudauit Carolstadius, vt quidem Martinus Luther refert. Is Thomas Monetarius, Lutheri grata soboles, audax animo, subdolus, varius, cuiuslibet rei simulator, ac dissimulator, alieni appetens, sui profusus, ardens in cupiditatibus, satis loquentiæ, sapientiæ parum, & nimis alta semper cupiens. In Mulhusen 136.

(Thuringiæ oppido) palam docuit restauraturum se collapsum Ecclesiæ statum, gloriabaturq; priuatim sibi à Deo reuelationes fieri, & ad euertendam tyrannidem impiorum, gladium Gedeonis sibi commissum esse, eadem agens quę ipse iudicauit: & alterum iudicans, se ipsum condemnauit: malorum operum malus dæmon dux fuit. Ex topica Lutheri sic argumẽtabatur. Christiani sunt liberi: rustici sunt Christiani, ergo sunt illi liberi ab omni onere & seruitute suorũ Dominorum, &c. Eduxit turmatim cohortes perditissimorum sacrilegorum & obæratorum hominum, iussitque nobilium domos diripi, & monasteriorum bona compilari: pollicitus tabulas nouas, proscriptionem locupletum, & alia nebulonum plausibilia. Pudet dicere, quas (Proteus ille) tergiuersationes, quàm astutas elabendi vias quæsierit. Impietatis suæ & stultitiæ, cum paucis complicibus consectarijs pœnas dedit vtcunque duras, scriptum enim est, Quibus consilium non est, cadunt tanquam folia: Cæteri Muntzerani consectarij omnes impunè & præter meritum & spem clementer dimissi, circiter annum 1524. adijciunt alij annum vnum.

T. Muntzerus.

137. Muntzeranos subsequuti sunt retincti Heluidiani, quos ANABAPTISTAS vulgo dicimus. Huius hęreseos patronus seu antesignanus Bernardus Rotmã, filius Lutheri, & pater Anabaptistarũ. Ex topica Lutheri sic argumentabatur. Sola fides iustificat, Ergo baptismus non est necessarius. Idem, ex charismatibus mercedem, & Baptismum tanquam stipem nostri meriti faciunt. Non se accipere, sed aliquid sacramento conferre putant. Fundamentum salutis ponunt suas vires, non gratiam baptismi, nullo alio lauacro digni, nisi eo quod est extra Ecclesiam. Pædobaptismum negant, contra decreta concilij Carthaginensis primi, & immites infanticidæ rebaptizantur ipsi: duræ fuerunt masculis Amazones, Crudelis Progne, Sæuus Pharao, immanis Hærodes, hi tamen corpora duntaxat infantium peremerunt: Anabaptistæ verò & animas, quamuis sacro fonte ablutas, perdunt, addicunt peccato, excludunt cęlo. Sęuijt Herodes cruore, illi atramento. Ille in corpus, illi & in animam innocentium. Ille in masculos, illi & in fœmellas. Ille in vnius loci paruulos, illi in vniuersos totius orbis. Hoc assero fide, quòd nil crudelius Sophocles dedit. Neque vllum tota antiquitas immanius memorat scelus, ne Scythicum quidem. Proh Deum immortalem, quanta vesania est, tot paruulorum millia fraudare velle Ecclesiastica communione, imò & ipsam S. R. Ecclesiam tot centenis annis despoliare sacramento baptismi? Erroris huius author fuit Balthasarus Hiebmayer Fridburgensis, qui

Anabaptistę

primo

primo ſtatim limine, à ſeipſo diſcordauit: aliquando enim dixit par-uulos peccatum mortale non habere, cum Pelagianiſtis, & ideo ſal-uari. Dein opinatus eſt regnum cælorum eſſe paruulorum. Ad extre mum, priuſquam combureretur in Niclausburg oppido Auſtriæ, anno ſaluatoris circiter annum 1526. totus in errore demerſus, no-luit etiam confiteri quicquam, an ſaluarentur aut condemnaren-tur, ideoq; & diuinæ tum miſericordiæ tum omnipotentiæ credidit eſſe relinquendum. Antea reuocauerat (vt D. Eccius de eo ſcribit) ſe-mel errorem hunc catabaptiſmi totum, idq; Turegi, ſed perfidus o-mnium hæreticorum more factus, riſilijt ab inſtituto, &c. Quemad-modum autem Anabaptiſtæ pueris negant baptiſmum, Sic recen-tiores noſtri Huſsitæ, gratiam in ſacramentis abnegant: Videant er go qua traduce ſint nati. Vtinam ſaperent amentes & Monaſterien ſium Anabaptiſtarũ nouiſsima intelligerent. Sed decrétũ vnanimi-ter eſt, redire nolle: Malle veró aut Eccleſiam delere, aut ſe deleri ra dicitus. Miſeret me iſtius infandæ peruicaciæ, qua tot hominum mil lia tam de animæ, quàm de corporis ſalute periclitantur. Idem etiam Anabaptiſtæ, iactant viſiones atque ſomnia. Vim omnem priori ba ptizationi detrahunt. Sanctimoniam quandam externam præ ſe fe runt. Docent non licere Chriſtianis in foro contendere: Non gerere magiſtratum: Non iuſiurandum dicere: Non habere quid propium, ſed omnia omnibus communia eſſe debere, fingunt. Adulterium nõ eſſe peccatum, ſed opus miſericordiæ, ganniunt. Quatuor eſſe omni-no Prophetas fingunt, regem Dauida, Ioannem Leidenſem: Pontifi-cem Romanum, M. Lutherum: quorum duos iuſtos, poſteriores in-iuſtos, pronunciant. Vireſcere cœpit ſecta in Vveſtphalia, anno Domini 1534. Noſtra tempeſtate diſtinguitur Anabaptiſtica hære-ſis in plures ſectas, numerantur enim,

ADAMITAE, de illis ſupra. 1.

SABBATARII, Sabbatum enim (ſicut conſueuerunt Iudæi) co lere ſe dicunt oportere, tanta ſuperſtitione ſabbatum colentes, vt ſi quid eo die inciderit in oculum, nolint eximere, quaſi non ſufficiat eis pro ſabbato dies Dominicus, qui apoſtolis etiam erat ſacer, aut quaſi Chriſtus non ſatis expreſſerit, quantum tribuendum ſit ſabba-to. Nec etiam de Chriſti diuinitate rectè ſentiunt, procliues ad Iudęo rum Meſſiam. 2.

CLANCVLARII, exiſtimant ſibi licere, Anabaptiſticam ſe-ctam negare. 3.

MANIFESTARII, impium eſſe ducunt ſe negare ſuam hæ-reſim. 4.

5. DAEMONIACI, contendunt, sicut Origenistæ quondam, etiam dæmones saluatum iri.

6. STEBLERI, Hi cum censeant peccatum esse, apud Magistratū contendere, nec vim licere vi repellere, baculum portant, gladium nullum gerunt.

Vt interim consultò prętercam plures alias anabaptisticas sectas, Orantes, Silentes: Somniantes: Synceros: Impeccabiles à baptismo: Liberos: Binderhianos: Maderanos, Hoffmannicos, nuperque exortos Circumcisos: & reliquam turbam fanaticorum. Miserrimæ profecto sortis homines, & decies cæci, quibus perdere proximos semper, seruare autem vix vnquam animi est.

QVIS iam Christi fidelium non videt, quibus præstigijs, quibus technis, qua crudelitate conati sint hæretici ECCLESIAM obruere? At illa semper inuicta perstitit, nec perstitit tantùm, sed etiam victrix perculit omnes: Quid enim aliud est certare cū Ecclesia (quæ inuincibilis est) quàm irritare crabrones? Nemo perduellis de hac spolia vlla retulit: nemo de cathedra Petri & sede Apostolica violata gauisus est: Nemo ex hoc bello inimicus vnquam triumphauit: tentatur quidem à canibus (canes autem dico sectas hostiles, latrantes contra ritum Christi fidei & Christianorum) & hæreticis, varijs telorum & arietum generibus, sed hi (inquit altisonus Augustinus) sic sunt in corpore Christi, quomodo humores mali, quando euomuntur tunc releuatur corpus, sic & consectarij quando exeunt tunc releuantur pij, &c̄. vbi est Ecclesia Samosetana? Arriana? Sabelliana? Euanuit Aetianus, disparebit etiam gesticulator, SOLA fide sibi adeo placens. Euanuit Manicheus, dilabetur hæresis, homini libertatem arbitrij, ac per hoc rationem meriti auferēs. Perijt Vigilantius, sanctorum cultum impietati adscribens: interibit etiam Martinianista, idem Euangelion olim ab Ecclesia damnatum, excitans. Stabit Nymphi & Nymphæ autoritas, Neque enim in cassum Oecodespotes, & Petrarcha Christus, Petro dixit, TV ES PETRVS, & super hanc petram ædificabo ECCLESIAM meam, Et portæ inferorum non præualebunt aduersus eam. Vbi duo prædicuntur, tum quod Ecclesia sit passura, multas & arduas persecutiones (hæ enim inferorum portarum nomine intelliguntur) tum quòd non sit vnquam ruitura: alterum impletur indies, scilicet perpetua persęcutio. De altero quòd semper sit de hostibus triumphatura suis, nihil hæsitamus, quum videamus ipsam de tam multis hæresibus iam olim triumphasse. Furit quidem hæresis, aliquousq; autem progressa statim dissoluitur. Stat igitur firma S.R.E. impugnatur illa, tem-

pesta-

pestates suscipit, sed nō demergit: iacula in eā mittūtur, sed nō pforatur: Peribūt Ecclesię hostes & pyrobolarij certissimū est, vt autē citò pereāt, nō parū in nobis situm est. Illorū colluuies vt apud Deū est abominabilis, ita & minime est stabilis. Manet in radice & traduce sua, in vite sua, in charitate sua. Quisquis inuentus fuerit absque Ecclesia, alienus erit à numero filiorum Dei. Hæc mater est spiritalis, Christi sponsa est, gratia eius dealbata, præcioso sanguine dotata: totum possidet quod à sponso suo accepit in dote: illius fœtu nascimur, illius lacte nutrimur, spiritu eius animamur. Adulterari non potest sponsa Christi, incorrupta est (quamuis hæreses de illa tanquam sarmenta inutilia de vite præcisa exeant) pudica, & irreprehensibilis, omne irreprehensibile defendens: Hoc illius proprium, vt tum vincat, cum læditur: tum intelligatur, cum arguitur: tum obtineat, cum deseritur: Facilius (inquit D. Chrysostomus in homilia Pentecostes) potest cælum exterminari, quàm aliquid mali pati Ecclesia, quo scilicet consummatur, sed durabit vsq; ad finem mundi. Hæc vnam domum nouit. Vnius cubiculi sanctitatem casto pudore custodit. Nos Deo seruat. Filios regno, quos generauit assignat. Habet S.R.E. in se fortes & infirmos: habet iustos & iniustos. Iam enim corpus Christi est, quod iustis area, postea horreum erit: Tamen cum area est, non recusat paleas sustinere, atq; vt inquit Augustinus, (Sermo. 107. de temp.) cum tēpus aduenerit, reponet triticum, & à paleis segregabit Matth. 25. Terrere nos non debet, q̄ in Ecclesia multi mali, & pauci sunt boni, quia lata via quę ducit ad perditionem, & multi qui ambulant per eam: tanto enim magis mali (exceptis hæreticis) toleran- Matt. 7.
di sunt, quantò amplius habundant, quia & in areæ tritura pauca sunt grana quæ seruantur in horreis, & grandes acerui palearum, qui ignibus comburuntur. Hæc quando sola militans & triumphās est, semper in ea viguit (inquit Augustinus, contra Donatistas, Epist. 162.) Apostolicæ cathedræ principatus. Hæc S.R.E. inuincibilis est, stans & regnans velut turris Libani contra aulam omnium diabolorum, vt castrorum acies ordinata: Licet omnis mundus aduersus eam pugnet: Quis enim non videt quantis incursionibus, quàm graui ariete pulsetur turris illa Dauidica? sola tamen victrix totius aduersæ impietatis existit. Hanc coronauit altissimus misericordia & Psal. 103.
miserationibus. Hæc cum consummationem expectat, finem nescit. Deuicit illa (Ecclesia) Diomedem, Lernam debellauit. Antæum subegit. Cerberum infernalem abduxit: Gerionem tricipitem extinxit. Aprum Erymantheum occidit: ceruam in Menalio nemore aurea cornua gerentem cœpit. Stymphalidas aues, in nubibus sagittis cō-

fodit: Acheloum monomachia superauit: Hesperidum aurea mala rapuit. Columnas in Oceano fixit: taurum peremit: Nemæum leonem claua percussit (si vera dicunt Poëtæ) hoc est, omnes ceruices rigidas & erectas hęretistarum, cuiuscunq; generis, deuicit, prostrauit, contregit, edomuit, euulsit stirpitus: auxiliante & opem ferente, lacertoso illo magnanimo Alcidę, Ecclesię spōso, qui est IESVS CHRISTVS. Hæc pauca iam sufficiant, quid namq; obsecro aliud est Ecclesiam laudare seu vituperare, quàm funem torquere, credere nebulas, & Isthmum fodere? quum illa, Christi promissione, & patrum authoritate roborata, radices posuerit? Sed quæris, Dic obsecro, vnde tot hæreses nascuntur? Responsio. Ex dominationis eminentia. Omnis enim hæreticæ prauitatis initium est, suo sensui plus indulgere ac tribuere quàm catholicæ Ecclesiæ: Hinc Hieremias loquitur. Ecce paruulum dedi te in gentibus, contemptilem inter homines, arrogantia tua decepit te, & superbia cordis tui, qui habitas in cauernis petræ & apprehendere niteris altitudinem collis: cum exaltaueris quasi aquila nidum tuum, inde detraham te dicit Dominus, & erit Idumæa deserta. Et Cyprianus (in Epistol. ad Cornelium PP.) ait. Neq; enim aliunde hæreses obortæ sunt, aut nata sunt scismata, quàm inde, quòd sacerdoti Dei non obtemperatur, cui secundum magisteria diuina obtemperaret fraternitas vniuersa, nemo aduersum sacerdotū collegium quicq̄ moueret, nemo post diuinū iudiciū, post populi suffragium, post coëpiscoporum consensum, iudicem se iam episcopi, sed Dei faceret. Nemo dissidio vnitatis Christi Ecclesiā scinderet, nemo sibi placens, ac tumens seorsum foris nouam hæresim conderet, hæc Cyprianus. Nec reticendum hic, omnem hæresim esse peccati pœnam: tollatur itaq; peccatum, & iam non erit vspiam hæresis. De pœna hæreticorum, vide Augustin. Epistola 153. 159. & 160. De fastidiosa æmulatione hæreseos, 1. Corin. 1. Iacob. 3. &c.

Leo Iuda vincit.

Vnde hæreses nascātur

Hier. 49.

Hæresiotas interdum Deus patitur.

Castigat autem (inquit Saluianus, lib. 5.) quos castigandos putat, patitur quos putat esse patiendos. Vtrunque ad vnam rem vult proficere, vt & castigatio in catholicis peccandi refrenet libidinem, & quandoque hæreticos patientia Dei faciat plenam fidei noscere veritatem: maximè cum sciat eos forsitan catholica non indignos fide, quos videat catholicis vitæ comparatione præstare, hæc ille. Peccantes non statim vlciscitur Deus, sed tempus eis permittit ad pœnitentiam & remedium ac emendationem erroris. Oportet itaque hære-

ses

ses esse inquit Paulus, vt qui probati sunt in vobis manifesti fiant: 1.Cor.11.
Et certè nostra tempestate, nisi hęreses exortæ fuissent, tanta leuitas & inconstãtia nunquam fuisset visa, &c̃. Malorum igitur culpa rumpitur rete, sed non ideo elabuntur boni pisces. Hæretici scindere conantur doctrinam Euangelicam, sed Christus vndique sepiens, illorum impios conatus vertit in profectum partis synceræ: Atque vt in musica graues acutis sic miscentur, vt concentum efficiant. Ita bonis & malis vtendum in vita, vt ex vtrisque viuendi ratio temperetur.

Hæreses circa singula inter se pugnant, illis ergo minimè fidendum.

Quòd si quis omneis sectas in vnum congregauerit, adhuc inter eos constare non poterit, quæ potior dicenda sit, quorum dogmatibus potius parendum, adeò circa singula inter se pugnant, luctantur atque dissentiunt, vt quæque impietas semetipsam destruat. Perpetuamque hanc per secula litem alunt hæreses. Et quod ait Firmianus, vnaquæque secta omnes alias euertit, vt se suaque confirmet, nec vlla alteri sapere cõcedit, ne se desipere fateatur, sed in varias abit sectas, inter superciliosos enim & superbos, quibus omnis nouitas grata est, regnant iurgia, habentes non pacis sed vertiginis spiritum: Exempli gratia. Arrius vnam substantiam trinitatis negat: contrà, Sabellius proprietatem personarum confundit. Nestoriani vnum Christum in verbo & carne non credunt. Valentiniani diuersum sentiũt. Apellitæ, Apollinaristis & Eunomianis contrarij sunt. Nec cum Donato per omnia conuenit Petilianus. Nec cum Luthero concordat Melanthon: Affirmat Lutherus (in tertia disputatione de fide, & in quinta contra Antinomos) quòd ea iustitia, quæ Christi propria est, imputetur homini: & cum Christus sit extra hominem, idcirco hominem in hac vita verè iustum esse non posse. In contrarium affirmat Philippus Melanthon (in suo scripto aduersus Osiandrum, & in commentario ad Romanos vltimæ editionis) quòd Christus per fidem & gratiam in nobis habitet. Affirmat Philippus Melanthon (in locis) quòd omnia præcepta in Euangelio vim mandati habeant, & nulla sint in eo consilia. In contrarium negat Lutherus (in præfatione noui testamenti) vllum esse in Euangelio præceptum. Osiander contendit hominem iustum fieri essentiali iustitia Dei realiter. Magdenburgenses contrà imputatiua iustitia, & relatiuè tantùm. Quid in ea controuersia statuendum? hi relationem ponunt, quippe entitatis nihil: Osiander contrà ipsum Deum, entitatis summum, &c̃. Quis

Diaphonia inter hæreticos.

non

non vidit distractum spiritum in Oecolampadio? suspecta signa facit, & tamen signa fieri cupit? Quis non dixerit, hæreses nihil esse, nisi Scyllam quandam monstrosam, Chymeram & hydram: nihil nisi minas spirare, nihil nisi fraudem proditoriam tractare? Proteus & Vertumnus varij fuerunt, sed plus varietatis possident hæresiotæ, album nigro mutant. Si quid ex scripturis ipsis opponitur, ad vsitatum hæreticorum asylum confugiunt, mox negant authenticum esse, more veterum Dogmatistarum, quorum alij Paulũ, alij Lucam, alij Ioannem, alij principium aut fine Euangelij reiecerunt. Sic Cherinthus Euangelion secundum Matthæum ex parte recepit, ex parte non: Paulum reprobauit. Sic Cerdon vetus testamentum reprobauit. Sic Marcion solum admisit Euangelium secundum Lucam. Sic Encratitæ vsi sunt libris veteris testamenti quibus volebant. Simili insania Alogi hæretici, neq; Ioannis Euangelion, neq; Apocalypsim admiserunt. Sic Arriani Epistolam ad Hebræos reiecerunt. Sic Manichæi librum Geneseos, legem prophetasq; contempsere. Simili temeritate Lutherus reiecit (in Præfat. noui testamenti) è sacrorum librorum canone & catalogo, aliquot Apostolorum Epistolas, nempe Pauli ad Hebræos, Iacobi item, & Iudæ, atque etiam sacratissimam Apocalypsim Ioannis: Cur sic agis inconsideratè, καὶ ἀδιαλεκτικῶς in re tam graui, Luthere?

Abyssum hæreticorũ vsitatum.

Non est doctoris tam stulta & praua docere,
Sed deceptoris, stultiloquique viri.

Accidit ergo illis, quod cani Aesopico carniuoro, qui pane relicto & in vmbram eius inhians perdidit escam. Sic perfidum hoc & duræ ceruicis hominum genus impetum faciens, amittit panem vitæ æternæ, & inanibus nominibus perdit viuificum veritatis verbum: Nec est vlla factio tam pestilens, cui non patrocinium ferant hodiernæ nemroitharum ambitiosulorum hæreses, si quis altius inspexerit, &c. ad institutum. Quod hæretici semper sint discordes inter se in sua doctrina, probat Irenæus lib. 5. dicens. Tales sunt omnes hæretici, & qui se plus aliquid præter veritatem inuenire putant, sequentes ea, quæ prędicta sunt, variè & multiformiter imbecille facientes iter, de eisdem non semper easdem sententias habentes, veluti cæci à cæcis circunducuntur. Item, Tertullianus in libro de pręscriptionibus, inquit. Vnde autẽ extranei & inimici Apostolis hæretici, nisi ex diuersitate doctrinæ, quam vnusquisque de suo arbitrio aduersus Apostolos aut protulit, aut recepit? Illic igitur & scripturarum & expositionum adulteratio deputanda est, vbi diuersitas inuenitur doctrinæ: quibus fuit proposita aliter docendi necessitas, instituerunt aliter

dispo-

disponendi instrumenta doctrinæ. aliàs enim non potuissent aliter docere, nisi aliter haberent, per quæ docerent, hæc Tertullianus, vide plura de hac re in Athanasio in decretis synodi Ephesinæ.

Sinamus itaque hæresiotas, quando indigni sunt vt de illis omnibus verba faciamus, perpetuò valere: quorum memoria dubio procul est peritura cum sonitu, Quemadmodum non incassum propheta regius imprecatur istis, inquiens: Dispereat de terra memoria eorum. Id quod omnibus accidisse nouimus, quos nostrę tempestatis recentiores Husitæ ex cineribus eorum resuscitare moliuntur, sed in vanum conantur omnes aduersus Domini verbum manens in æternum. HAEC autem scripsimus, candide lector, non vt quenquã iudicaremus, seu dente Theonino (testor Deum) roderemus, sed vt insaniam nostri seculi depingeremus, non totam tamen, sed particulam quandam, non paruam, sed minimam. Peccantem fratrem (inquit Tertullia. aduersus Marcio. lib. 4.) iubet corripi Dominus, quod qui non fecerit, vtiq; delinquit, aut ex odio nolens fratrem perseuerare in delicto, aut ex acceptione personæ parcens ei, habens Leuiticum: Non oderis fratrem tuum in corde tuo, & Psal. 4. Irascimini & nolite peccare, sed publicè argue eum ne habeas super illo peccatum, hæc ille. Est vbi loquendum est seuerius, est vbi blãdius, est vbi magnificentius, est vbi submissius, est vbi iucundius, est vbi durius: id si fit citra perfidiam, prudentia est. Et Socrates, qui primus moralem philosophiam ex cælo in terram deduxit, nefas esse arbitrabatur, aut veritatem occulere, aut mendaciũ concedere. Quòd si bruta animalia rationisq; expertia, palantia per agros, & à recto aberrantia, iubemur diuino oraculo ad viam suam dirigere, & suo reducere Domino: nónne potiore iure si fratrem nostrum Dei insignitum imagine, & ratione præditum, conspexerimus in aliquo opere suo à vera declinasse semita, & ad diuerticula obliqua pedem deflexisse: toto adniti studio debemus, vt in spiritu mansuetudinis & lænitatis eundem reducamus ad rectum veritatis & iustitię tramitem: certè tanto maiori sedulitate, quantò homo melior est oue (vt testatur Euangeliographus, Matth. 12.) & boue & asino. Aequum est igitur, & diuino iuri rectęq; rationi consentaneum, fratrem errantem (etiam hæreticos si conuerti volunt) non ex peruersitate mentis, sed pio affectu ad rectam reducere semitam veritatis. Anima vna lucrifacta sæpe criminum infinitorum molem abolere potest, & animæ nostræ redemptio fieri in die iudicij, &c. Progrediamur ad tertiam Antichristicæ Synagogæ partem.

Psal. 198.

Retectio

RETECTIO FALSORVM FRATRVM.

3. Pars Antichristicæ Ecclesiæ.

Nec excludendi sunt hoc loco nostrorum temporum falsi fratres, venditantes sibi proteruo ausu Apostolicæ Ecclesiæ nomen, cum reuera extra Ecclesiam spirent. Hi sunt isti sanguisitibundi vultures, qui nominibus seu titulis, tot factiones, tot hæreses, introduxerunt, contra authoritatem & approbatas consuetudines orthodoxæ & catholicæ Ecclesiæ: De quibus Hieremias, ca. 12. Demoliti sunt (inquit Dominus) vineam meam, conculcauerunt partem meam. Hi ob adsertam veritatem scilicet, non corpora hominum trucidare contenti sunt, sed illam perimunt etiam animam, amicam Dei, sponsam Dei, illud nobile inferorum spolium, illam tanti laboris mercedem, illud sanguine Christi quæsitum præmium pessundant, occidunt, & quantum in ipsis est deuorant. Qui, vt inquit Paulus, non propter voluntatem bonam, sed propter contentionem prostituta fronte Christum prædicant: Qui nihil probant, nisi quod vel ipsimet autores ædiderint, Qui nihil laudant quàm quod stupidis ipsorum sensibus applauserit. Qui nihil rectum ducunt præter quòd à suis antesignanis & prodromis edocti sunt. Cupiunt sedere super cathedram Moysi, & ecce opera Dathan & Abyrō faciunt. Mira semper effari volunt, sed timent deprehendi in mendacio, & ergo inflatis buccis, & turgido gutture dant sine mente sonum: In alienis erratis perspicaces & lyncei, ad propria lusciosi & talpis cæciores: Hi suis concupiscentijs addicti, relicta fide Christi & Ecclesiæ, traditi sunt in reprobum sensum, charitatem veritatis recipere nolunt, quid aliud quàm risum mouent? Hi asinis petulantiores, felibus rapaciores, gallis contentiosiores, vt opes affectatas haberent, animarum passim cædem instituêre. Hosce (filios Bosor sequentes viam Balaam) non sine mysterio Simon qui Cęphas, fontes sine aqua, & nebulas turbinibus exagitatas, tradidit. Sequuntur inquam carnem in concupiscentia, φιλαυτία sua sibi non parum adplaudentes. Dedecorant sacri Pontificatus maiestatem, denigrant veterum Sanctorum Patrum memoriam, conculcant religionem Christianam Ecclesiæ faciem antiquissimam. Miscent omnia cædibus, minis & flagitijs. Christus humilis, auritos phanesios illi repræsentant. Christus ieiunat, & ne crapula ructues, seu ventre distento pigrescas indicit, illi Papisticum esse institutum garriunt. Christus obseruauit, quam dilexit, matrem: Prurientium aurium fricatores (sic vocat Paulus ad Titum illecebrosos præcones) huic detrahunt. Christus zizaniam stirpitus ex agro eradicandam esse censuit, illi hæreses seminant,

Philip. 1.

rant, de vna in alteram prosiliunt. Christus Ecclesiam orthodoxam Petro commendat, cacangelici tartarea furia persequuntur S. R. E. Sedem Apostolicam in ea, successionem illam longissimam & antiquissimam cachinno excipiunt. Christus mansuetissima & melliflua doctrina peccatores conuertit neminem condemnans, illi non ore, sed digitis loquuntur (suis thematibus οὐδὲ γῆς οὐδὲ οὐρανοῦ ἐπτομένων) mira vocum contentione, vultu multiformi, saltantibus pedibus, lasciuientibus (pleuriticorum in morem) lumbis: Nunc ardent oculi, pallent genæ, distorquetur os, spumant labia, tremunt membra, fremit vox, cur ita? quia exuerunt hominem: Quis eos non dixerit spasticos, mesochoros, Cheironomos, & prorsus Cohobba (Callecutæ vocant Betole) inebriatos? Bone Deus quot seditiones, tumultus, conspirationes, & nudiustertianas opiniones (Euangelio perbelle mangonizatas) ad plebeculam ab alto pulpito, ergastulis & latebris declamant? haud profectò secus vertiginis impelluntur spiritu, ac solent Enthæi & Mimalonides in Bromij festo, & quod medici secant, aut cauterio adurunt haud absimiles: circulatores planè agunt, petaurista iactatur, excuculatus præstigiatur, venenarius inflatur, diuinaculus hallucinatur, aretalogus nugatur, circulator illudit, gladiator eludit, alius omnem Timonianam amarulentiam Vatiniano odio in vnctos Domini euomit, infunditque oleum camino: Dij boni quot hactenus confertim chartis illeuerunt? Pudicæ mentis pudicus sermo, & os sanctum, sancta promit eloquia: & cum sint μωρότατοι, tamen non verentur sibi Thaletis nomen vendicare: suos consectarios (expilationes, vsuras, rapinas, & lenocinia meditantes) iactant: Eos qui opinionibus suis non subscribunt, infantissimi & cruenti Marcialistæ execrantur. Fronte lingunt, à tergo pungunt. Altera manu tenebriones astutissimo popijsma panem ostentant, altera lapidem abscondunt. In fronte pietas, in recessu hæresis & hypocrisis. Offerunt cum Nadab & Abiu alienũ ignem ad altare Dei: sed non dubium quin cum Hieroboam, aliquando sint daturi pœnas. Hi sunt illi contentiosuli flexipedes, qui propter vanam gloriam inculcant quæ spiritus sanctus non suggessit. Mendaces in ore omnium prophetarum. Hi abiecto pudore, longe lateque depopulati sunt, ac semen quod in terram mirifice fœcundam ceciderat stirpitus ferè euulserunt, in pessimæ & astutissimæ vulpis modum, vineam Engaddi, Zorecque, vtranque illam electam vineam Domini Dei zebaoth perdiderunt, totumque agrum sanctum tam pulchris redimitum floribus & Christi tã bono odore fragrantẽ vt lon-

[Margin: Herba in nouis insulis inebrians]
[Margin: Leuit. 10.]
[Margin: 1. Reg. 14.]

ge longè præcelluerit odores Iaacob filij Izaack,nardi,vnguentorũ, florentium vinearum , mirrhæ,balſami, mandragoræ, ſuauiſſimi- que thymiamatis,infecerunt. Exiſtimant ſe eſſe templum Dei, ſed cum magis deſtruuntur,eò amplius reædificari confidunt,neſcien-
1.Mach. 10. tes quòd ipſi ſunt Dagon,Iezabel Apocalyptica, Iambres & Mambres, Exodi 7. Antea quum authoritate Eccleſiæ premerentur, exibilabant Eccleſiæ vocabulum, Affirmantes (Lutherus in libro contra Ambroſium Catharinum,& Philippus Melanthon in Apologia) Eccleſiam eſſe inuiſibilem & ſpiritualem, & ſola fide perceptibilem:Nunc intellecto rei precio , Eccleſiam, Eccleſiam, Eccleſiam paſſim ipſi quoque ſonant: Aſſerentes (Philippus Melanthon in præfatione explicati ſymboli:& Lutherus in Explicatione 10.præceptorum,& in reſolutionibus contra Eccium)Eccleſiam eſſe catholicam,quæ errare non poſſit.Laborant ambitionis morbo, aliud in ore ſonat,aliud in pectore clauſum latet: terram cælo miſcent, habenteſque amicitias & inimicitias non ex re (vt Mantuanus canit) ſed ex commodo.Sacra prophanis confundunt. Spirant non philoſophiam,ſed philochrematiam.Hi illi Nemrothici feroces,quibus antiqui clamitant vates: Gens antiqua atque peruerſa, hæccine ſunt quæ Deo reddis popule ſtulte & inſipiens? Et alibi. Statuerunt oculos ſuos in terram declinare. Et Hieremias ait,capite 8.Quomodo dicitis ſapientes ſumus, & lex Domini apud nos eſt: Profectò mendaciter legit ſtylus mendax ſcribarum, pudefacti ſunt ſapientes, expauerunt, & capti ſunt : Ecce verbum Domini reprobarunt, quæ ergo illis ſapientia reliqua eſſe poterit? Et idem,cap. 4. Sapientes ſunt vt faciant mala, bene autem facere neſcierunt. Pedes ipſorum ad malum currunt, & properant ad effundendum innocentem ſanguinem: cogitationes eorum cogitationes ſunt vanæ,vaſtitas & contritio in vijs eorum.Viam pacis non cognoſcunt, neque eſt iudicium in greſſibus eorum.Semitas ſuas ſic deprauant, vt omnis qui per eas tranſit neſciat pacem. Duabus ſellis inſident, ſemperque aquæ inhærent. In ſabulum ædificant.Docent διεστραμμένα,id eſt, diſtorta & obliqua. In ventum loquuntur. Paulinos ſe gloriantur,& nihil minus ſunt. Tanta vtuntur fluctuatione & inconſtantia, vt in ſolido conſiſtere poſſint nunquam.Negant panis & vini ſubſtantiam(Lutherus, contra Regẽ Angliæ, & de captiuitate Babylonica)tranſelementari in corpus & ſanguinẽ Domini: Alio in loco(in ſermone de Euchariſtia,& in libro viſitationis)affirmat Lutherus panem in verum & naturale corpus Chriſti, & vinum in verum & naturalem ſanguinem Chriſti tranſmutari: ſic de alijs omni-

omnibus ferè materijs titubantes se orbi produnt. Et sicut spongijs adeò tenues sunt sensuum notæ, vt multi dubitent animalia sint nec ne, Ita illorum is cultus, is sermo, ea vita, vt dubites Christiani sint, an Ethnici. Quibus adeò Christus in contemptum venit vt pulchrum apostatici existiment & regium, nihil cum eo habere commercij, hoc quenque contemptiorem, quo fuerit illi copulatior. An non audis Christiane lector, quotidie ab iratis laicis, atrocis conuicij loco nobis in os iaci, clerici sacerdotis & monachi vocabula? si dissolutum clericum, aut indignum sacerdotem, aut monachum irreligiosum notarent, ferendi ex parte essent: Nunc verò virtutis professionem contemnunt, & ordine præpostero progrediuntur, meritò ergo tanquam zizania ex agro dominico eradicandi, &c. Paulum citant apostolum, & Paulum agunt Samosetanum. Quęrunt Iesum non propter Iesum. De quibus Augustinus (super Ioan. tract. 4.) loquitur, dicens: Quid est sua quærentes? non gratis Christum diligentes, non Deum propter Deum quærentes, temporalia commoda sectantes, lucris inhiantes, honores ab hominibus appetentes, quisquis ergo talis mercenarius est inter filios se non cōputet, hæc ille. Apostoli iubentur prædicare Christon inter gentes, Marci 16. Illi domi degunt testudinis instar, piorum animos cōfundunt, gentes negligunt: Concilia Oecumenica (vino & gloria mundi soporati) respuunt: Quæ ex proprijs cerebellis fingunt recentiores Hussitę, audacter Pontifici, Cæsari, Regi suo catholico, & cęteris omnibus Christianis nationibus opponunt. Hi luxu perditi, palatū quēadmodum dixit Cato sapientius habēt, quàm mentem: rapacitatem verò ipsorum, plusq̄ Verrinam, experimur: mollitiem autem & voluptates, an aliquis ignorat? Atq; vt Helena Terapnæa Troianis exitium fuit. Sic hi, pestes perniciosæ in orbe Christiano. De quibus Ezechiel, cap. 13. Quasi vulpes in deserto tui prophetæ erant. Euanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum: sacrificia eorum, tanquam panis luctus, omnes qui manducant ea, cōtaminabuntur. Hi cum Effraim, Israël & Iuda, à veteri cultu recesserunt ad Aegyptum, hoc est ab Ecclesia ad synagogam. Ponunt studia sua (inquit Oseas) vt reuertantur ad Deum suum, quoniam spiritus scortationū est in eis, vt dominū nō agnoscāt comatuli. Hi sunt, qui è theologia nihil aliud fecere, q̄ illam Græciæ hircissantē anum, & prorsus cenologiam: Et quēadmodū qui pruritus titillatione acti, nimium scabentes sanguinem eliciunt, ita isti dum nimium indagine laboriosa schalpunt, veritatem amittunt: Hinc acutus ille Mimi versiculus, Nimium altercando veritas amittitur, & moderata dis-

Terapne Helenes patria.

Oseæ 6.

Cap. 5.

ceptatione veritas excutitur, at immoderata perditur. Hi illi prophetæ Iezabelis, qui nulla alia de causa sanctis patribus iniqui sunt, nisi quòd eorum religione obscurantur, Italiam quasi Gomorrham hactenus sunt detestati: nunc eheu omnes Gomorrhæos multis parasangis superant. Ex quorum officina tot portentosæ hæreses veluti ex equo Troiano prodierunt, horresco singula referre, quæ in summi Dei contumeliam scripsere Lasco, Caluinus, Carolstadius, & huius farinæ pestes: ita siquidem omnia fabulis democriticis, conuicijs, contumelijs, minisq; implent, vt præter linguam impudicam parum eis virium esse appareat, qua vna in re, ita perpetuò (homines alioquin inconstantissimi) omnes sibi constãt, vt nemini dubium esse possit, omnibus eundem esse spiritum: Non dissimiles propterea Herodi & Pilato, qui quanquam priuatis odijs & inimicitijs laborarent, in Christi tamen innocentis iniurias & necem conuenerunt. Id quod & in hodiernũ diem faciunt lunigeri Mahometistæ, Tartari, Pagani, & Iudæi: Qui omnes in perfidia consonãt, & in impietate copulantur, haud dissimiles oculis strabis, qui auersi & auersari videntur, cum vnum videant: Ideoque non immeritò cauere possint.

Vna fides nobis, in paucis fidere Christo,
Atque Dei Verbo quàm tribuisse parum.
Vna fides nobis quòd tollenda omnis imago,
Tollere quòd verè biblia perdoceant.
Vna fides nobis quòd sit confessio nulla,
Crimina quòd soli sint numeranda Deo,
Vna fides nobis, non intercedere sanctos,
Ignem qui purget nec remanere pios.
Vna fides nobis quòd libera nulla voluntas,
Et quod opus nullum possit inesse bonum.
Vna fides nobis carni quòd grata voluptas,
Et quòd sit nobis spiritus ille sacer.
Vna fides nobis, si vis tamen ista tacere,
Quod vix infernum credimus igniuomum, &c.

Hi vbi sacras literas in medium adduxeris, ipsi statim vafro verbositatis commentario in suum torquent sensum: vbi autem superficietenus literas habent ipsi, omnia clamoribus miscent, inuictum esse verbũ Dei, nullo opus interpretamento, sacras literas de se apertissimas esse, hominũ cõmẽtaria & glossas nõ eis lucẽ adferre, sed tenebris eas effundere: Insuper quando sacra concilia & sanctos patres cum eis sentire vident, tanquam inuictam manum in fronte exercitus collocant. Strenuè quidem clamant apostatici illi excucullati in luxum & fastum cleri, in temporalia Ecclesiæ, sed interim ipsi

ipſi egregiè ſe paſcunt, cuticulamque molliter tractant. De quorum aſotia & luxu, huc videtur quadrare iſtud Horatianum.

Nos numerus ſumus, fruges conſumere nati
Sponſi Penelopes, nebulones, Alcinoique
In cute curanda plus æquo operata iuuentus:
Ad ſtrepitum citharæ ceſſatum ducere curam, &c.

Nondum quatuor luſtra exierunt, Heidelbergæ in Palatinis eramus in conuiuio, Ioannes Hermannus Iuriſconſultus, & cæteri boni viri, cum quodam Catthimelibocenſe præcone clamoſo: Is ſympotes inter alia magno ſupercilio & garrula loquacitate, alienæ vitæ cenſuram exercens (nihil enim niſi quod ipſe faceret, rectum exiſtimabat) prorupit dicens. Nos Euangelici nihil diuitiarum petimus, vt vos Papiſtici Giezitæ ſoletis, Paulino tantùm more victum & amictum ad ſuſtentationem exhauſti corpuſculi, facultates caducas propter Chriſtum negligimus, & multa alia planè abſurda blaterās: O impudens ὑπερφίαλε καὶ κενὸς, blancellum commentum, Homerici Polyphemi figmentum apertiſſimum, & fabricatum ſpecimen pietatis, Meridianus ſol tenebras iſtas coarguit, experientia equidem hodie contrarium docet, quando ſub fraudis fuco λεγαλόπτωχοι ad ſe aliena rapiūt, abſit verbo inuidia, quādo ſemel τὼ λεοντὼ induimus, quid enim contemptius (ait Cicero, lib. 1. de legibus) timiditate? Strenuè quidem clamant in ambitionem prothomyſtarum, in tyrānidem (vt blaterant) Romani Pontificis, in garrulitatem Sophiſtarum, in preces, ieiunia, & Miſſas, nec iſta purgari volunt ſed tolli, nec omnino quicquam in receptis placet, ſed zizaniam euellunt cum tritico, aut vt melius cum D. Eraſmo Roterodamo (qui non parum adiuuit herbeſcentia per Germaniam ſtudia) concludam, triticum pro zizania euellunt. At quid interim nobis proferunt lychnobij melius ſeu dignius Euangelio? Proferant mihi quem ipſorum dogma ſeu Euangelion, vt ipſi vocant ſuum, ex feroci manſuetum, ex rapaci liberalem, ex commeſſatore ſobrium, ex maledico Philopolemo benedicum, ex impudico reddiderit verecundum, & audiamus: Sunt equidem plurimi ſeipſis deteriores effecti: Suſpenſa eſt Miſſa, ſed quid ſacratius ſucceſſit? Hæc ſi prophana eſt, ſi impia & blaſphema, in Chriſtū, vt libellis æditis illam atrociſſimè accuſant, cur vllum eius veſtigium in Eccleſijs ſuis eſſe permittunt: execrantibus illam alijs, alijs eius partem (cum omni apparatu ferè veteris cæremoniæ) approbantibus? Ipſam Miſſam quur vſq; adeo execrentur non video: Conſtat Pſalmodia, qui dicitur introitus, doxologia, precatione, ſacris canticis, recitatione verborum Miſſa ex quibus conſtet.

propheticorum aut apostolicorũ, quam vocant Epistolam, recitatione Euangelij, professione fidei catholicæ, gratiarũ actione, quam appellant Eucharistiam, ac religiosa commemoratione mortis Dominicæ: dein sequitur pacis Christianæ symbolum, mox communio: rursus sacrum cantitum, & precatio. Postremo loco sacerdos totum populum velut in suam tutelam receptum, Deo benedictione tradit atque commendat, vt perseuerent in affectu pietatis, mutuaque charitate. Quid in his non pium ac venerandum? Quid hijs sanctius successit? Propterea autem Argiui illi lauerniones (quos Græci ἀρχαῖοι φῶρες vocant) illam execrantur Missam, non vt aliquid emendent, sed vt qualicunque prætextu defendant suam tyrannidem, confirment & muniant ablata. Excussæ sunt è templis econculæ, sed nihilo secius colitur in animo aperta εἰδωλομανία: Nec video quo consilio Bustirapæ Eiconomachi tanto studio demoliti sunt imaginem crucifixi, nisi vt esset conspirationis symbolum. Humanarum constitutionum iugum excussum est: Sed vbi sunt qui ceruicem submiserunt suaui iugo Domini? Excussæ sunt preces solennes, vt iam plurimi sunt qui nihil prorsus orant, quum frequens puraque oratio sit sacrificium maximè proprium pijs. Abiectus est cum ieiunijs ciborum delectus, sed interim gnauiter indulgetur crapulæ, quæ dæmonum sunt vehicula, & ita quidem effugerunt Iudaismum, vt cœperint esse Epicuræi: Quadragesimale inquam ieiunium abrogatum est, Orgia Bacchi, seu trieterica sacra Bacchi mordicus celebrantur. Excussa est obedientia, sed ita, vt ne impijs quidem magistratibus parcatur: Primis temporibus Christifideles sub Ethnicis & prophanis principibus quietè viuebant, studiose cauentes ne quam conspirationis occasionem darent, exhibentes honorem cui debebatur, vectigal cui vectigal, tributum cui tributum: stimulabant suos vt idololatris etiam magistratibus obedientiam & timorem præstarent, pro illorum incolumitate flexis poplitibus iugiter Deum deprecabantur: At iste populus apostaticus, etiam Turcarum principi hodierno maximè detestabilis, quem ait conspirationi natũ, quos subinde tumultus mouet? quoties quàm leuibus de causis procurrit ad Mauortia arma? Quis vestrum, callidi veteratores, abiecta hypocrisi, veram pietatem amplectitur toto corpore? Quis obsecrò, vidit in vestris contionibus quenquam pro peccatis suis fundentem lachrymas, tundentem pectus, aut ingemiscentem? Iam quanta pars consumitur in laceranda cleri vita? Qui prædicatis non furandum, latrocinamini. Qui abominamini idola, sacrilegium facitis. Qui in Euangelio gloriamini, per præuaricatio-

ἀ τρῖτος καὶ ἔτος.

ricationes Dei verum Euangelion inhonoratis. Vbi sunt qui se castrant propter regnum cælorum? Vbi sunt, qui relinquunt vxores suas propter Christum? qui dant eleemosynam sua omnia, & sequuntur Christum pauperes voluntarij? Solus nunc sapit qui vulgo placentia prædicat: desipiunt cæteri vnà omnes, tam hic militantes, quàm in cælo triumphantes. Soli inquam, Απόχριςοι sapiunt, os orthodoxis occluditur, calamus zelosorum illiditur. Profligatus est Monachismus, sed vtinam cum cucullа simul excussissent vitia, quæ huic hominum generi dicuntur (mendaciter tamen) esse peculiaria. Hodie Apostoli habentur, qui saltem egregiè Ecclesiam Romanam, hoc est, omnes ritus salutares, communem omnium sanctorum professionem possunt sugillare: Qui veteres illos pietate verendos apostolicos heroas, eruditione spectabiles, moribus insignes, auctoritate conspicuos, atque miraculis claros aspernari non verentur. Nihil ergo mirum si in Patrum nominibus adeò sint frigidi, cum in Iesu nomine suis blasphemijs adeò turpiter delirent. Idem facientes quod tyranni solent, qui cum dominationem amplius tenere, moderatè imperando, nequeunt, ad barbaram ferocitatem & truculentiam decurrunt, contra id quod scriptum est, Roman. 14. Tu quis es qui iudicas alienum seruum? Proprio Domino stat aut cadit: imò fulcietur vt stet: potens enim est Deus efficere vt stet, &cæt. Nemo inquam mammonistis illis apostaticis, sufficiens aut satis doctus hucusque fuit. Patres nostri gelasini, agasones fuerunt, imò pueri, sapientia eorum atque vitæ integritas sub scamnis detrusa sunt: Apud quos Academia nulla (quas templa Tophet, & funestam filiorum Ennon vallem, vocat Melanthon) altiloquos habuit hucusque vates, vna N. dempta: Illic Ecclesiæ columnæ, quemadmodum Iacobus, Cephas, & Ioannes. Papam antichristum conuitiati sunt. Integerrimus etiam HADRIANVS VI. PP. Germanus, patria Vltraiectinus, anno 1522. post mortem opprobrijs oppletus à sanginatis nugiuendulis maculam concepit: Quis iam non dixerit ipsos sycophanticam exercuisse? IOANNEM CHRYSOSTOMVM (quẽ dicunt Rutheni Slatausta, id est, aureũ os fuisse, pars apostaticorum loquaculum nugonem finxit. ERASMVM Roterodamum veræ ac Christianæ Theologiæ (sic eum celebrat H. Glareanus P. L.) instauratorem, Lucianum appellant, alij Atheon Diagoram. Pars hæreticorum, veteres scriptores lacerans, Aegyptias ranas ipsos gannit. THEOBADVM THAMERVM ex Tribochis, fratrem meum in Domino dilectissimum, clamosus ille Alberus, rabiosulum & lymphaticum mendaciter traducit: Cum

Luc. 3.

Diagoras cognominatus est atheos: ex eo quod negabat deos esse.

sit nemo ferè ipso doctior & magis pius. Legimus Phœbum aurata cithara insignem. Orphea fidibus canoris & feras & quercus & saxa denique mouentem. Legimus Mineruam ingeniorum & artium principem. Legimus caduceatorem Mercurium efficaci virga potentem. Legimus nouem illas sorores, studiorum atque elegantioris literaturæ pręsides: Tum Charites comitatis atque humanitatis autores, Heliconia tempe, fontem vocalem. Denique legimus & Pithonem deam, quam Latini Suadelam nominant. An ista delira & nihili voces existimamus esse? Res sunt imprimis egregiæ, quas omnes vno in Thamero spectare licet.

D. Theobaldi Thameri Encomion.

Hic pugil est Christi, vita probitate refulgens,
Ingenio clarus, clarus & eloquio.

Nec hic reticendum, Dulcinistas nostros, Aurelium AVGVSTINVM ceu vnicum commendare. At quæso, quid vobis (Hussitæ) cum Augustino commune? Liberum arbitrium ille statuit, vos planè nagatis. Ille vocat Iustitiam, bonam vitam, idque cum aliàs, tum in libro de iustitia perfecta: vos secus. Ille Orthodoxè sentit de operibus: vos hæreticè. Ille probat sui temporis monasteria, quibus regulam tradidit, sicut & Basilius: vos ea execramini. Ille seruat cæremonias seriò, vos ea cachinno excipitis, & pro ludicris habetis. Ille negat infantes credere, vos affirmatis. Ille ponit libros Machabęorum in canonem Ecclesiæ: vos illos respuitis. Ille memorias ait fabricari martyribus: vos ea sustulistis de templis, ac ne simulachris quidem illorum pepercistis. Vtri iam adhibenda fides? apostaticis, an Augustino? DIONYSIVS Areopagita sancti Pauli auditor, ac Hierothei discipulus (in lib. de Ecclesiast. Hierarch. cap. 1. Sacramenta *ϛ* ponit: Apostatici verò non nisi tria, imò pro vsu scripturæ non nisi vnum esse garriunt, & tamen in his dissentiūt: atque vt iterum dicam, vos quot reliquistis? Quis nescit Lutherum (in lib. de captiuitate Babylonica) vnum esse tantùm sacramentum voluisse? Quis nō scit mox alio in loco (ad Vvaldenses) duo sacramēta esse asseruisse? cui opinioni etiā Melanthon, in annotationibus ad Rom. in 11. cap. subscripsit. Nónne Lutherus (in libro de captiuitate Babylonica) ponenda esse tria sacramenta pro tempore voluit? id quod & Malanthon (in secunda editione Locorum communium) voluit. Legantur libri Lutheri, Bucceri, Zuinglij, Oecolampadij, legatur confessio Augustana de numero, & partibus, & dispensatione sacramentorum: non opinor negabitis, quin longè alia sit de eisdem vestrorum, alia hactenus fuerit Ecclesiæ vniuersalis sententia, &c. Docuit idem Dionysius diuini Pauli discipulus, ritum consecrandi præ-

Lib. 18. de ciuitate Dei, cap. 36.

Sacramenta imminuta.

præsulis, sacerdotis atq; ministri: ipsi verò hęc Democritico risu prosequētes, nos idola vncta vocant, & quod peius est, absq; ordinatione, Sedentarios, pelliones, arcularios, lurcones, cerdones. Excucullatos (quibus melius fuisset, non cognoscere viam iustitiæ, quàm post agnitionem retrorsum conuerti, ab eo quod illis traditum est sancto mandato) & reliquam turbam furiosorum, qui potius haris quàm aris & templis præficiendi, constituunt. Qui insulsissimis ac scurrilibus conuicijs, hominum animos accendunt: in ipso autem discrimine remollescunt: Et sicut delphini quousq; vnda subest comitantur natantes, in littus verò nunquā egrediūtur. Sic hodierni Nēroithæ in sereno statu rerum manent, cum asperior incipit recedunt. Verū qui citra Ecclesiæ ordinē verbi ministerium sibi arrogat, nō verum panem proponit, sed fascinationis & illusionis mendacium seminat. Petaurista, nō euangelista: Pantinomus, nō apostolus habendus est, &c. Idem Dionysius supercælestium rerum perscrutator egregius, Sacerdotes inter homines angelos esse dicit, ipsi verò catholicos, idololatras mendaciter ganniunt. Idem Dionysius, S. Petrum supremū decus & antiquissimum theologorum columē (in lib. de diuinis nominibus) ebuccinat: ipsi Petro primatum negant. Vbi sacra illa exomologesis etiam apostolorum temporibus fuisse deprehēditur: ipsi non solum confessionem confundunt, sed verba ad apostolos dicta, de ligandi soluendiq; potestate sic torquent, vt velint ea duntaxat de fide posse ac debere intelligi. Sanctorum canonizationem, pulcherrimo ac religiosissimo ritu, temporibus Apostolorum fuisse, Dionysius (in 7. cap. Ecclesiast. Hierarchiæ) tradit: illi verò sanctam illam consuetudinem in S.R.E. Pontifice, omnino rident ac detestantur. Superest & altera antichristicæ synagogæ fœtura. Tertullianum hominem mendacem & ineptum, atque frigidum blaterans. Nec cum sanctissimo martyre Ignatio cōuenit Lutherus. Ordines sacros episcoporum, sacerdotum, atq; diaconorum differenter S. Ignatius enumerat. Lutherus verò, ex quouis laico sacerdotem ordinat, immò absq; consecratione, sacerdotale officium facere permittit. Petrum & coapostolum Paulum Antiochiæ fundasse ecclesiam, & dein vtrunq; venisse Romā, ac illic sacra præcepta dedisse, demum Paulum gladio perijsse, ac crucifixum Petrum ad Magnesianos, Romanos, ac Tharsenses scribit. Lutherus verò de Petro qua morte, & vbi mortuus fuerit, tot millia hominum contra totius orbis cōsensum dubitare facit. Episcopo obedire debere, siue sint presbyteri, seu diaconi, siue laici, & sine illius consensu nihil fieri oportere scribit ad Magnesianos, Philadelphienses, ipse verò hanc sanctam obedientiam vbiq; confundit,

Lib. Eccl. Hier. cap. 5.

2. Pet. 2.

Solui di officiū non cuiuis creditū.

confundit. Nec reticendum quomodo conueniat Lutherus cum Carolo Magno: is ante septingentos annos contra certos hæreticos, opus scripsit in quatuor libros (erat enim Græcè & Latinè doctissimus) partitum, cuius copiam Reuerendissimus ac omnium pientissimus Dominus Laurentius de Puccijs t t. sanctorum quatuor Coronatorum Cardinalis, ex innata ac miranda benignitate, pro tranquillo reipub. Christianæ statu, ex Vaticana bibliotheca Ioanni Fabri doctori celeberrimo, fieri fecit. In eo itaq; opere Carolus ille magnus quoties de Petro sermonem facit, eundem principem vocat apostolorum, aut pastorem Ecclesiæ. Et quod maius est, quādoque solidissimam petram hanc, super quam Christus fundarit Ecclesiam. Lutherus verò Saxonicæ fidei plantator, apertissima Euangelij verba negat in Petri personam posse referri. Carolus multis nominibus sui seculi Adrianum Rom. Pontificem ac illius sedem, veneratur, extollit & laudat. Lutherus verò Saxonum secundus apostolus pro sua solita modestia sexcenties Pontificem Satanam & Antichristum vocat. Gloriabatur olim rex ille omnium optimus sese Rom. Ecclesiæ terras ab hostibus recuperasse. Tu verò Luthere, obsequium te præstitisse Deo putas, si non solum patrimonium Petri, sed & omnes omnium Ecclesiarum dotes in Pharaonis seruitutem subieceris. Placuit olim catholico illi principi per omnem Germaniam, ac Galliā, Romanum ritum & ordinem in psallendis diuinis officijs seruari. Tu verò Luthere Battologiam fugiens, non solum non psallis, sed & psallentes rides. Præcipit ille diligens fidei plantator synodos vniuersales omnes recipi, quæ præ diuersis fidei siue religionis causis diuersis locis siue temporibus, à doctis & catholicis viris celebratæ fuerunt. Tu verò concilia spernis atque refutas, quasi solus sis homo missus à Deo, qui possit ac debeat testimonium perhibere de lumine. Indignatione grauissima commotus est aduersus eos, qui in Mēphite Aegyptiorum, Nicea Bythiniæ, Constantinopoli, ac alijs orientis vrbibus sanctorum tollebant imagines. Consectarij verò tui in hac re adeò horrenda admiserunt, vt etiā ea honoris causa cōmemorare non audeam, neq; velim. Docuit is pro defunctis spiritibus parentum & amicorum deprecari Dominum, ac etiam per Missarum solennia Deo sacrificium offerre: Tu iam post totidem secula sacrosanctum illud mysterium corporis & sanguinis Domini sacrificium posse vocari pertinacissime negas. Iubet ille sancta loca ac sanctas aras ab Episcopis consecrata venerari debere: Tu verò diruis altaria, quasi super illis sacrificemus Deo Baal, aut idolo Moloch. Exorcismos salis & aquæ ab antiqua consuetudine laudabat Carolus,

1. lib. cap. 4.

Lib. 3. cap. 3. 7. 11.

Lib. 4. cap. 4.

1. lib. cap. 6.

2. lib. cap. 23

Lib. 2. ca. 21.

Lib. 4. ca. 15.

Lib. 4. ca. 15.

lus, Tu verò hæc oīa rides, inter nobilissimos doctissimus ille rex virginitati cētesimū fructū ex euangelio promittit. Tu virginitatem adeo obscuras, vt etiam barbatum nostrum D. Hieronymi egregiū virginitatis præconē acerrimo scōmate nō erubueris vellicare. Testatur Alcuinus Carolum magnum cœnobia ad numerum literarū alphabeti fundasse, ac copiose prędijs, alijsq; bonis dotasse. Lutherus verò non solū monasteria non extruit, sed etiam solo æquare, aratro euertere, ac demum sale conspergere conatus est. Videant nunc consectarij quàm dissimiles sint Carolo magno principi, nunquam satis laudato. Simili insania, Melanthon (in apologia in locis communibus) Origenem traducēs, inquit. Ex Origene, si tollas incōcinnas allegorias & philosophicarum sententiarum syluam, quantulum erit reliquum. Et tamen hunc authorē magno cōsensu sequuntur Græci, & ex Latinis qui videtur esse columnę, Ambrosius & Hieronymus: Quis autem hunc Melanthona constituit iudicem super ecclesiasticos, quos ignorantiæ insolenter insimulat? aut qua fretus authoritate hoc redarguendi primores Ecclesiæ munus aggreditur, vellem sanè calamum temperasset: vbi ad reprehensionem maiorum audaculus est, & propensior æquo dentes exacuit. Debuisset potius meminisse horū beati Pauli ad Thimotheum verborum seniorem ne increpaueris, sed obserua vt patrem, &c. Atq; vt vnico verbo cōplectar, episcopi cuncti, nosq; sacerdotes omnes sanctulis illis iustitiarijs idolū sumus: Nemo sacerdos inquā duplici honore dignus ipsis est: iustumne id est, aduersus clarum euangelion, totum deponere exturbareq; sacerdotium? Quamuis enim Iudas, vnus inter apostolicum senatum: Ananias vnus: Simon acto. 8. aut alter, in Ecclesiā irrepāt, ob id ne Apostoli cuncti fugandi sunt & lapidandi? An propterea ecclesiastica hierarchia exterminādā? Non quis dicat, sed quid dicatur attēde, inquit Seneca. An quia rotula vna in fenestra rotata destructa est, rotulas reliquas omneis, atq; totam fenestram cōminuamus? Non sic impij non sic: conuitiorum reprehensio non attingit illos qui secundum virtutem viuunt: Possem & ego ipsis, meo quidem iudicio, obuiarė verius. Deprauatur scriptura, tollatur ergo hæresis, insurgunt seditiosi in pios Magistratus, puniantur ergo cum Catilina. Bona temporalia Ecclesiæ, hinc inde distrahuntur impijs cedentes, conuertantur ergo in pios vsus pauperum. Crucis figura abolita est, at lasciuæ imagines inflammantes perniciosam luxuriam, obuijs vlnis amplectuntur: adstrūunt quidem posse fieri Eidololatriā, at illi sub prætextu auri cumulos tantum non adorant. At contentiosi minime ægreferetis (sic existimo) si è diametro à vobis dissentiam, id enim

1.Timot.5.

Ioan.19.
Actor.2.

enim semper licuit semperq; licebit, non enim contentionis studio, sed veritatis defendendę gratia fit, amicus quidem Socrates, sed magis amica veritas: forti animo, bona spe, magna fiducia, defendenda est veritas, causa iustitiœ, causa Ecclesiæ, quæ Dei est: Facessat igitur trepidatio, procul abeant metus, timores excidant, &c.

NVNC circumspice (cādide lector) plebeculam istam (diuisam in Baalamitas & priapistas) quot queso habet adulteros, quot temulētos, quot aleatores, quot decoctores, quot vitiorum lerna infames? Agnoscis (opinor) quas fabulas effutire possem, sed nolo apertißima referre, nolo infundere oleum (vt soletis Hussitæ) camino. Si vos ergo offendunt vitia christianorum, ostendite nobis vestræ antichristicę ecclesię specimen quæ sit absq; ruga, & audiamus illam. Quòd si nostra scelera commeruerūt furorem Domini, solet ille per Pharaones, Antiochos, Cyros, Nabuchodonosoras flagellare suos, non per Euangelicos viros quales haberi vultis. Confitemur (ò dolor) commeruisse ecclesiasticos in S. R. E. atrocißima quæque, & omnes nos iudicio quàm misericordia digniores accusamus: Neq; tamē spes confundit. Si vos flagellum estis altitonantis IESV, cum Attila filio Mūdzucci, vel Zischa, vel Monetario, vel Leydano, vel Hunis aut VVandalis, &c. fiat voluntas Domini, attamē post tenebras lux, serena dies, post nubila Phœbus: Nulla dies (inquit Seneca) mœrore caret: Qui seminant in lachrymis in exultatione metent, Psal. 125. Superbum Saulem sequetur mitißimus Samuel. Graue fateor lignum crucis, sed magni meriti occasio, in messe lætātur agricolæ, Esa. 9. Iacob. 5. Hîc gemitus columbarum, illîc in cęlis, Pæan, iò, & alleluia. Multæ tribulationes iustorū, sed de his omnibus (canit Psaltes)
Psal. 33. liberauit eos Dominus. Et iterum scriptura, Math. 5. Beati qui nunc fletis, quoniam ridebitis: illic cū angelis cantabimus, Exitus pulchrè comicus erit: dabit Deus his quoq; finem, neq; enim bona, neq; mala diuturna homini esse possunt.

Probitas stabit tum, quando iniquitas perit.
Deus inultum hoc non sinet, iudex erit.

Respirabitis aliquando Christifideles, exaturabitur hostis tot vanis conatibus. Si enim propter decem viros iustos Pentapoli illi iniquißimæ pepercit Deus, cur nō speraremus & illum Germaniæ nostræ (in qua haud dubie multa milia sunt, qui non curuauerunt genua sua aquilonari Baal) parsurū? Hostes verò in hoc nobis vtiliores sunt, quàm amici, vt errata nostra cognoscamus, & cognita corrigamus. Si verò vos thrasones nemroithæ, motu & impulsu proprio venistis ad explenda desideria cordis, próq; gloria nominis vestri:

vobis

vobis erit finis longe longè pestilentior futurus, cum scriptum sit. Vę Assur virga furoris mei. Et iterum: Qui accipit gladium (violenter) gladio peribit. Quid vobis polliceamini nescio: mihi rerum proœmia, progressus & omnia signa, nihil aliud pollicentur quàm calamitosum, luctuosum exitum, & infœlicem catastrophen, tragicum enim habuit ingressum lepra. O innocentiã (etiamsi rumpantur ilia Iacobo Vvelbero de Vveinbach, & Erasmo Albero) ô Euangelion, verè doctrina Amritica & Ahabitica. O libertatem (vere Hesiodea Pandora) quam falso Christianam appellat Lutherus, cum potius Antichristiana & diabolica debeat vocari, quod sanctæ Christi doctrinæ penitus sit aduersa, & diaboli muscipula ad illaqueandas animas. O vacua præsumptio: Quis iussit verbum illud viuificum contra Ecclesiam sponsi defendere? Imò, quis non intelligit, non Euangelion vos (priapistæ libidinosi) sed huius prætextu Craterion quęrere? Omnem licentiam arrogare? Fistula dulce canit, volucrem dum decipit auceps. Toleraturine vos eratis, si qui de patribus vestris contra vos confœderati, sturnatim & glomeratim conspirarent, ac inuitis vobis omnia sub magistratu vestro subuerterent? Et quid magistratus cum imperio, si quod malum arcere non debet, & quod bonum tueri? Ruperunt fœdera (inquit Thucydides) non qui resistentibus resistunt, sed qui priores inuadunt. Et frustra legis implorat auxiliũ, qui ipse committit in eã. Atq; ita non fruatur beneficio pacis (§. præterea. de pace iuram. in vsib. feud.) qui ipse non pacem seruat. Sed dicitis Thaboritæ, iactanter tamẽ, vos pugnare pro verbo Christi, cum cõtra reuera pugnetis, tam contra Ecclesiam, q̃ contra patres vestros, qui vt fieretis Christiani, authores vobis extitere. Cur armastis principes vestros, alioqui egregios, in prælia? cur quo tẽpore consiliũ Tridentinũ erat congregatũ, tumultuũ fuistis authores, ac turbas consitastis repentinas? Nónne vt conciliũ vel nullum coiret, vel coactum dissiparetur? Num potestis inficiari Dulcinistæ? Sed quid ego hæc p̃sequor, quæ sunt innumera? Conferas obsecrò, piè lector, Orebitarum ferociam contra catholicos cum hodiernæ conspirationis actis, & fateberis congruere omnia. Quis quesò, ab vrsis istis, lupis & Harpyis, securus hactenus quieuit? nemo elapsis plurimis annis (anno 1416. incipiens) à facie illorum se abscondere potuit, ne quidem Carthusianus, aut in cellula virgo velata, monialis: Sacerdos in domo Dei: aut in desertis heremita, quin vniuersi cõtẽpti, in desmoteriõ cõiecti, cõtumelijs adfecti, atq; p̃bris & salibus cõspersi veluti mãcipia sint: Quosdã tantũ nõ coxerũt, alios fustibus cecidere, reliquos in exiliũ miserũt. O quot pios

Esai. 10.

Ioan. 8.

L. Audiss in fin. ff. de Minoribus

viros absorpsit noctu Moltavva, Tamesis? Quot clam carceribus enecati? quot veneno sublati, exusti ignibus, laqueis præfocati, aut gladio cæsi? hac sola causa, quod vnum Christon seruatorem ac mediatorem, adeoque authorem salutis, eiusque vnicam matrem S. Ecclesiam, aut docerent, aut confiterentur: Vt interim consultò præteream (hæc etsi exosa videantur mea dicta, tamen vera dixisse nihil oberit, reor) Felicianos nouitios, quomodo hi deuorarint mortuos, atque eis prohibuerint gratiam, quomodo inquam, sanctorum suffoderint monumenta, reliquias subuerterint, despuerint & ridiculo habuerint, Ecclesias diripuerint, exciderint monasteria, expulerint Monachos, virgines polluerint, atque etiam iudicia tollere conati fuerint, ne quid superesset, quod pro talibus factis metuendum esset. Huiusmodi verò catorthoses seu correctiones fieri permittit Deus Opt. Max. vt reuelentur ex multis cordibus cogitationes, quod præsertim hoc nostro seculo palam est cernere, tot hominum millibus ab Ecclesia catholica deficientibus: Quorum occultæ quondam cogitationes, nunc palam in operibus manifestatur: quàm fuerint, inquam, multorum cogitationes abscōditæ iam patet, pleriq; etenim qui humanis coniecturis ante hos annos religiosiores cæteris putabantur, nunc (Eheu) cadunt primi: Mira rerum mutatio, qui ante fauebant S.R. Ecclesię, iam impugnant: Lusus iam Ecclesia est, qualem de pila fieri videmus, dum huc atque illuc impellitur, lusorum ictibus percussa. Sed aspicit illa ex alto Deus: & quāuis raro in terris homines digna supplicia cogit (lento enim gradu diuina vindicta progreditur) nullum tamen in supremo eius iudicio malū impunitū relinquit, cernit Deus omnia vindex: Liberum arbitrium nobis dedit, nos vt libet viuere sinit, laxas dimisit mortalibus habenas: rationem tamen rerum omnium, dum iudicabit orbem, exacturus est: tumq; videbunt, an propter eos regna fuerunt instituta, an ipsi propter regna, qui suis omnia seruire libidinibus volūt, &c. Porrò quid attinet hic immorari longius? quis tam facundus est, qui falsorum fratrum mala enumerare & detestari posit? Apostaticorum vanitates & errores, fictamque columbinam simplicitatem: si calamo explicare possem, non caperent omnes pelles Madian, cum planissime dictum sit, Omnis hypocrita nequam, & vniuersum os locutum est stultitiam, Extrinsecus sepulchra dealbata, &c. Verùm ego iamdudum oblitus mei ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα πηδῶ: Scio quidē hostem Petrinæ nauis hæc irrisurum esse: at non mirum, quid ita? quia furiosorum quis vnquam morbum & cōfusionem agnouit suam? Et quid ego, qui humi serpo vel etiam oīm minimus, illis quibus nihil patres

Templorū excidia.

Esai. 9.
Matt. 23.
Id est, vltra septa transilio.

orthos

orthodoxi? Statueram ego in animo, me nihil amplius in apostaticum scribere velle, & hoc iuxta diui Pauli præceptum, qui hæreticum hominem post vnam atque alteram correptionem deuitandum censet. Perpulit me tamen ad scribendum indignitas rei: Et licet permulta sint quæ à scribendo me meritò retinere ac absterrere potuissent, maximè quòd non ignorem quanta sit satanæ fraus ac versutia, nihilominus tamē cum aggressus sum excucullatum, meque contra consectariorum impressionem gladio sancti spiritus tuebor, quoad visum fuerit altissimo, proferat ergo quod visum fuerit apostaticus, sexcentis possum adhuc paradoxis (absit autem mihi gloriari, nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi) obuiare: puerile est fulgur ex vitro metuere. Cum explorator Alexandro referret maiorem esse Darij exercitum, dixit: Oues etiam licet plures ab vno aut altero lupo capiuntur. Vnus coquus non metuit multas oues. Et vt prouerbium sonat: Non Elephas culicem, nec dentati edentulos curant. Hercules (qui solet opitulari cæteris) olim aduersus hydram Lernæam & cancrum congressurus, coactus est alienum Symmachon implorare: Ego cum tot monstris dimicans quid faciam? quòd si velit me quis hostiliter inuadere, & insultare mihi infestis signis, non expectet post mortem, vbi nulla defendendi facultas superest, ne contra laruas pugnet, sed viuo colluctetur, vt collata acie pes pedi cohæreat, & si sic inermem confecerit, vel armatum deuicerit, victoriam iactet. Est nobis (laus superis) altior cothurnus: sunt longiora syrmata, dexter Apollo nondum ædeis nostras ac diuersoria deseruit: casta siquidem manu sacræ paginæ libros, thure vapido, frequentique libo veneramur. Si iusta attulerit arma, non dedignabor in prælium redire: Qualia autem esse debeant arma nostra docet Ephesios Paulus. Nec inaniter repetendum esse hoc loco opinor, hanc procacitatem (si modo procacitas est) me non libidinose & iracundo affectu protulisse: sed quando exulceratissima hæc nostra tempora conspexi (quoniam omnia in deterius pedetentim abeunt) & quia maximæ sunt offensiones, putaui me facturum ex officio, si fortè communi patriæ prodesse possem. Eò enim me ducit non tam religio quàm natura, quæ totum quidem genus humanum, & omnes vbique gentes nobis commendat, inprimis autem eos, à quibus ortum habemus & educationem.

Viros arma decent.

VOS IGITVR NAVARCHAE (quibus orbis conditor, huius ingentis nauigij gubernacula credidit) qui præestis, torporem pellite, Expergiscimini: imò tot tamque crebris concussioni-

bus iam diu experrecti, inspicite ineuitabilem necessitatem: laborat ex omni parte vastissimis fluctibus mirum in modum iactata nauis Ecclesiæ. Reuoluite annales, & videbitis peiora non irrepsisse in orbem, Attendite vobis & vestratibus πολλάκι τοι καὶ μωρὸς ἀνὴρ κατὰ καίριον εἶπεν. Id est, sæpe etiam & stultus fuit opportuna locutus. Considerate vestra culpa ferè Ecclesiam Christi penè augiæ stabulum referre: Satagite eam quamprimum expurgare, ne irascatur Dominus, & pereatis de via iusta. Omnia in alea posita videtis, reuocate animos, pristinam excitate virtutem. Itáne abijt omnis maiorum memoria? Nihil iam (vt cum piorum venia loquar) illius sanguinis superest? Zelum sanctum induite: Diligite cum Regio Propheta decorem Domini, Ne nobis & vobis exemplo Iudæorum malum, quod & 1.Corin.10. vidimus, contingat. Vestrum est abusus corrigere, & Ecclesiæ prospicere: atque vt inquit Esaias, cap.21. Comedentes & bibentes surgere, arripere clypeum: Qui vera virtute præditus est nihil spectat, nisi vt prosit reipublicæ: Ad priuatas iniurias oportet principem esse facilem ad ignoscendum, in ijs verò quæ lędunt Religionem Christianam & Rempublicam, decet esse sęuerum. Gladius prothomystarum non sit cruentus, sed sit verbum Dei, clypeus fidei, Ephes.6. sint lachrymæ. Errores & cacoethes anathematis flagello castigate: Mittere manus ad aratrum, & retrò respicere, agricolæ infelicis est, Lucæ 9. Parum illustris est qui præter imagines & cognomen nihil habet veræ nobilitatis. Vos inquam, naturæ in terris (vt Herodotus vult) simulacra: Et nullus est quem oporteat vel plura vel meliora scire quàm principem, cuius doctrina debet omnibus prodesse subiectis, hinc rectè Menander dixit. εἰκὼν δὲ βασιλεύς ἐστιν ἔμψυχος θεοῦ. In hoc ordinatus, non vt proprium commodum quærat, nec voluptati, lasciuiæ, aut vindictæ satisfaciat, sed vt labore, sollicitudine, cura, prouidentia, vigilia, conseruet humanam societatem & diuinum augificet cultum. Regale (inquit Cicero libr.1. De diuinatione) est sapere & dijudicare: Ita regnum gubernare, & ei præsidere, sicut corpori præsidet anima, & veluti mundo Deus. Boni principis est hoc vnum proprium lucrum, & instar infinitorum aliorum, omnia sic facere, vt & in ipso imperij tempore, & post id, iustitiæ ac bonorum omnium à subiectis testimonium habeat. Cognoscite tandem Deo vos rationem reddituros esse propter Ecclesiam: Quæ vna est periclitantium animorum portus & asylum, adflictæ conscientiæ solatium: Hanc à Christo tuendam suscepistis.

Gladius Episcopalis. 1.Corin.5.

Id est, viuā rex planè exprimit Dei imaginem.

pistis, Ibi sit omnis vestra cura, omnis cogitatio, omnis labor, præcipua spes vitæ æternæ. Hîc primus & vnicus sit scopus, hoc votum, hoc vnum agite. Hæc præstiterunt Patres vestri, Augustinus, Ambrosius, Hieronymus, Gregorius, Constantinus, Gottfridus, Otthones, Carolus magnus, & plerique alij: Qui omnes indefatigabili studio S. R. Ecclesiam ampliauerunt. Nimis longum foret recensere velle singula, Annales libri ista vberrimè tractant, ad hosce ergo vos remitto. Euoluite obsecrò veteres & recentes historiarum libros, atque conferte horum temporum mores. Vestrum inquam esto iudicium, quàm irreuerenter, ne dicam impiè, de diuinis literis sentiant miseri apostatici, nusquam nō hallucinantur: An non epistolam Iacobi nunc quasi stramentitiam reijciunt, nunc auream suscipiunt? Quis ignorat Gnosticos recentiores diuis ipsis nunc obloqui, nunc eosdem laudare? An non diuersis opinionibus ipsimet factiosi inter se digladiantur? Affirmat Melanthon (in locis communibus de præmijs operum) pater Confessionistarum, & filius Lutheri: Quòd bona opera, etiam præsupposita gratia, non mereantur vitam æternam. In contrarium asserit Lutherus (in assertion. artic. 29.) quòd bona opera, in gratia Dei facta, vitam consequantur æternā. Affirmat Lutherus (libro de captiuit. Babylonica) quòd omnes homines sint sacerdotes, & possint ligare & soluere, & vti clauibus. Ex opposito asserit (in locis vltimæ editionis) Philippus Brettanus, quòd sit ordo in Ecclesia, vt alij doceant & ministrent in Ecclesia, alij obediant ministris Euangelij. Affirmat Lutherus (De iudicio Christianæ cong.) quòd prorsus nullis hominum legibus teneamur. In contrarium asserit Philippus (in communi loco de ciuilibus Magistratibus) Melanthon, quòd cùm Euangelion non aboleat leges aut politias, nos oporteat illis obedire. Affirmat Lutherus (in assertionibus contra Leonem) quòd contritio ea quę pręcedit gratiam remissionis, omnino sit peccatum. In contrarium negat Philippus (in apologia & locis) Melanthon, contritionem esse peccatum, sed quòd sit prima pars pœnitentiæ. Affirmat Lutherus (in Resolutionibus & de decem leprosis) auricularem confessionem esse necessariam, sed esse carnificinam conscientiarum. In contrarium negat Melanthon (in loco communi de confessione) affirmans, quòd peccata debeant homines recensere sua iuxta decalogum, &cæt. Videant nunc quàm impiè hallucinentur, imò quàm miserè suam matrem (Ecclesiam) quæ eos in Christo genuit, & quam venerari debuerant, lacerent atque prostituant. Simili vesania in sanctorum professionem catholicam

& sacrosancta eorum monumenta, sibi virgam censoriam sumunt, hæc carpendo, illa probando. Iam mihi videte quomodo vestrũ hoc institutum respondeat mandato Iesu Christi: videte, quô vos abduxerint vestri sanguinarij susurrones: Nónne eo ipso se palam scripturæ diuinæ aduersari produnt? Væ orbi Christiano à tot scandalis, væ omnibus, væ maxime principibus & Episcopis, qui ad absurdissimas istas impietates tamdiu conniuent: En quo abduxit vos à fide & religione parentum vestrorum, vir vnus cuculatus & apostata? Non ita docuerunt (ita me Deus bene amet) quicunque hæretici, quamlibet & scelerati ac peruersi. Ego verò non omnes voco in crimen, sed eos duntaxat qui vos abduxerunt. Neque enim ignoro disparem vestratium hominum voluntatem. Multos scio honestos cordatosque viros offensos moribus Ecclesiasticorum, quos præcones vestri assiduè populo obtrudunt & inculcant, nihil aliud secûtos esse quàm reformationem Ecclesiæ, puriorisq; doctrinę opinionem. Resipiscite ergo & æquitatem & æquabilitatem è postliminio reuocate: Planta quæ subinde transfertur non fructificat: & lapis sepè volutus rarò virescit. Gemite inquam, vt ignis stipulaceum Adamum amburat. State, præstat non agnouisse viam iustitiæ, quàm post agnitionem illius à sancta doctrina sibi tradita resilire, inquit Apostostolus. Attendite lupum. Aperite oculos, & tot schismatarchas cernite. Arrigite aures, & tot vlulatus luporum, & tot fremitus leonum audite: manifestatus est lupus, patefactus est errorum labyrinthus, detectæ sunt hæreses, patefacta est intolerabilis libido & insania. Expergiscimini tandem, & vt inquit Esaias, Esu zedaka, hoc est, facite iustitiam. Expergiscimini inquam consopiti, tempus est, caligantesq; oculos aperite: assuescite iam tandem ęterna cogitare, & amare, & optare: simul autem peritura contemnere, condiscite à peruersa doctrina spontè discedere: Nõ solum videte quid agatur, verumetiam prouidete quid futurum sit. Hostis diabolus est, cuius satellites certe cercè omnibus neruis intendunt, vt vel arte vel vi sua zion capiant, destruant, subuertant: Quid istud est rei nouæ? Mementote Arrij, Nestorij, Sabellij: Quis nescit illorum dogma falsum primitus scintillam & fomitem fuisse, sed in magnam postmodum excreuisse flammam? consultissimum proinde fuerit, appropinquantibus hæresibus forti ausu occurrere. Id quod & Ouidianum illud instillare videtur.

Esai.56.

Principiis obsta, sero medicina paratur
Cum mala per longas conualuere moras.

Et iterum.

Vide

Vidi ego quòd fuerat, primo sanabile vulnus,
Dilatum longæ damna dedisse moræ.

Resecate itaq; putridas carnes in herbis quod aiunt, & scabiosam ouem à caulis repellite, ne omnia putrescãt, intereant, pereant. Quę est (inquit Hieronymus) ista misericordia, quæ ista bonitas, vni parcere, & omnes in discrimen adducere? Cum propter vnius hominis scęlus, totam Rempublicam sępe soleat plectere Dominus in humano corpore, quoties membrum aliquod malè affectum est, vt nec de salute eius sperari posit, ne reliquum etiam corpus contagione sua totum inficiat, tum id membrum sine cunctatione præcidi solet: idem fieri videmus in ramis arborum, idem in vitium putatione, id quod Columella suasit, demutilato (inquit) cacumina virgarum ne luxurientur, &c. Et vos credite mihi, quẽadmodum ouis sępenumero vna totũ inficit gregẽ: ita vnus pestilens homo sæpe vniuersam, tam Ecclesiam, quàm Rempublicam. Est vtilius (inquit Cicero 5. act. in Verr.) vnius improbi supplicio multorum improbitatem coercere, quàm propter multos improbos vni parcere. Serpentem alere, & malo benefacere, idem est: neuter ad beneuolentiam beneficio trahitur. Hinc recte dixit Hesiodus, πολλάκι καὶ ξύμπασα πόλις κακοῦ ἀνδρὸς ἐπαυρεῖ. Et sicut Magnes ipse non solùm ferrum attrahit, verumetiam aliud ad se trahit ferrum magneti affictum, ita contagio vis virtutis, aut improbitatis pernicies ab alio in alium transit. Quapropter extinguendi sunt improbi conatus, ne sensim per negligentiam nostram crescat incendium, & serũ (quod ominari reformidat animus) remedium conqueramur, quum à paruis initijs apostaticus funestũ caput extulerit, & annexerit vires. MEMENTOTE obsecrò, quãta portio Europę sit ablata: videtis Asiam ferè omnem huic nephando spurcissimóq; hosti cruento Tsuleimãno subiectam, Gręcos cunctos ab eo exterminatos, Rascianos principes, Triballos, & Thraces euersos, Illyricos perdomitos, Peloponnesum subactum, Macedoniã atq; Epirum cum maxima parte Hungariæ direptam, incensam, deuastatam. Quo Trapezuntium migrauit imperium? Vbi Athenæ? vbi Lacedęmonia, quæ sola gignebat màsculos? Quid hîc pergam ea cõmemorare, quorum adeo recens est memoria, vt ipsę res etiam oculis atq; auribus, cunctisq; sensibus omnium inhæreant? Rhodũ captam, quid toties cruentas incursationes factas in reliquam Hungariæ partem? quid extinctum Ludouicũ regem, & Tripolim? Magna Europæ pars amissa est, de tota periclitamur, quorsum res euasuræ, Deus nouit. At quid bouem ad ceroma (vt cum pacificorum venia loquar) mitto, quum plurimos regina discordia sopire fecerit? Quid

quęso in quacunq; republica calamitosius atq; pestilentius quàm capitum disparitas? Sed vnde ea disparitas? profectò negare non potestis, controuersias in negotio fidei & religionis, primariam esse causam hodiernæ tragædiæ: vbi enim inconstantia, ibi & contentio, Iac. 1. & 3. Ex qua tandem disparitate seditiones factionesq; exoriuntur, & vt scriptum est, Regna inter se diuisa desolantur. Quod experientia, rerum omnium magistra, non vno docuit euentu. Etheocles & Polynices fratres, concurrentes dissociatis animis fortè in pugna, ambo mutuis vulneribus consumpti sunt & occubuerunt: quid enim monomachia & gladiatoria laniena crudelius aut immanius? quis non dixerit segetem omnium incommodorum esse dissensionem & elatam mentem? Et certum est, Turcas (tenuem, obscuram, & barbaram nationem) è Scythię latebris prorepentes, nostris creuisse dissidijs, & hanc imperij molem exædificasse. Atque sicut θάλασσα πάντα τ' ἀνθρώπων κακά: ita bellum operit omnium scelerum sentinam. Et Gręci quãdiu coniunctis viribus se defendebant, erant inuicti: distractis autem animis, & in sua priuatim commoda respicientibus, facti sunt præda tyrannis, & ita pessundati, nullus vt hodie sit fere populus calamitosior. Quo tempore Iulius & Pompeius exercebãt odia, sic erãt debilitatę fractæq; Romani imperij vires, vt si quis tunc alius fuisset adortus eos, insignem reportasset victoriã. Ex dissensione cõtigit lapsus Luciferi: eiectio Adami ex paradiso: Troiæ destructio. Petendum igitur à Deo Opt. Max. q̃ diligenter et asiduè, vt istiusmodi seditiones atque discordias (quas in præsenti seculo videmus, tanquam in speculo) tollat: quoniã id à Catone ciuitatis venenum verisimè est appellatum, & placida pax desuper in orbem mittatur. Pacem (quã tranquillam libertatem vocat Cicero Philipp. 11.) docet Hesiodus à dijs procreatã: Bellũ autẽ à gigantibus. Alecto, crimina belli serit, principes stimulis (quibus ignescuntur animi) agit: fratres vnanimes armat in prælia, funereas infert faces: Odijs versat domos, vipereas inspirat animas. Leges & iudicia (inquit Cicero) esse non possunt pace sublata: Hinc vulgo dicitur, ἀνὴρ γὰρ ἄνδρα καὶ πόλις σώζει. Et alio in loco χεὶρ χεῖρα νίπτει, δάκτυλος τὸν δάκτυλον. Paci Phœbus præest comosus formosus vates.

[Margin: Capitũ disparitas exitiosum malum.]
[Margin: Id est mare eluit oĩm hominum mala.]
[Margin: Cicer. Philip. 8.]

Pace Vrbes florent pagique & pinguia rura.
Musarũ studia & munera pace vigent.

Bello Mars terrificus, galeatus, hastatus, deformis & impius, vnde Lucanus.

Nulla fides pietasque viris qui castra sequuntur.

Nihil est tam populare quàm pax, qua non modò ij quibus sen-

lum natura

ſum natura dedit,ſed etiã tecta atq; agri mihi(inqt Cicero)lætari vi= dẽtur.Crates Thebanus vbiq; illud ſtuduiſſe legitur,vt pacificis ſer= monibus diſsidẽtes familias concordiæ priſtinæ reſtitueret, lites diri= meret.Pari conſilio diſsidentes fidei cauſas legimus ſuſtuliſſe D. Gre gorium Nazianzenũ,D.Hieronymi pręceptorem.Nec reticendum ὁμόνοιαν ſeu concordiam,eſſe vnum in vita moribúſq; animum: Qua ergo audacia (proh Deum atq; hominum fidem) audent mortales homines inimicitias immortales exercere? poſſúntne homines adeo eſſe immites, & vt efferi ſint magis quàm implacabiles feræ? Quis leo leonem iugulat? Quis vrſus vrſinos fœtus rapit? Quæ tigris inte= rimit tigres? & quare nunc in propria viſcera graſſamur? Concuti= tur hodie bellis Germania,Italia armis vaſtatur,concurrunt infeſtis ſignis Hiſpani & Galli.Angli cum Scotis belligerãtur:in Dacia nul lus paci eſt locus: Nec Polonus cedit Moſcouitis: quantulum ergo abeſt,quo minus vniuerſus orbis Chriſtianus bello à ſeipſo diſsideat, & ſuo,quod dici ſolet,gladio iuguletur? Reuera bellũ diabolica res eſt,quippe quo malorum Ἰλιὰς redundat in orbem,tot corporum mi= lia exanimantur, quàm horrenda verò & tartarea peſtis eſt, vbi in= numeræ animarum myriades hæreſũ ac ſciſmatum contagio, vene= no pereunt? Apis non ſolum mutum, verumetiam exiguum ani= mal,in cõmune laborat:Et quare viri nominis Chriſtiani Chriſtia= niſmum diſturbãt? cúmq; bellũ res ſit adeo immanis,vt feras nõ ho= mines deceat, adeo inſana,vt Poetæ quoq; fingant à furijs immitti: adeo peſtilens,vt vniuerſam morum luem ſimul inuehat:adeo iniu= ſta,vt à peſsimis latronibus optimè ſoleat adminiſtrari: adeo impia, vt nihil cohæreat cum Chriſto:cur omnibus omiſsis, mortales ho= die iniuſtè bellum ſuſcipiunt? In bellis & luctifica diſcordia diſcunt homines ſæuire,furere,inſanire,vt ne commemorem interim,quan= tam malorum lernam tegat vmbra belli:in pace verò bene beateq; viuendi rationem apprehendunt. Quis non dixerit conſtare corpus ex membrorum harmonia? quis negarit principum fide & concor= dia patrię ſalutem conſtare? Quamdiu pacem coluit Germania, po= terat exteras nationes omneis fere facile cõtemnere. Poſteaquã verò Religionis diuerſitas hominum voluntates immutauit,ipſa quoque Reſpub. lãguere cœpit & debilitari.Priuatum ſuum quiſq; commo= dum ſpectat,& quomodo conſiſtere poſsit, ſuúmq; ſtatum tueri, ne quando à vicinis opprimatur,cogitat.Hãc omnium pulcherrimam nactus occaſionem hæreticus,tumultuatur & ſæuit, omnemq; ſpem præcludit veteris tranquillitatis. Tantum igitur in pace boni, vt ad eam rem perficiendam,deorum atq; hominum munera videantur

Pro lege Agrar. contra populũ.

concur=

concurrere. Omne vnum (ait Boëtius, lib. 4. de philosophica concione) persistit quamdiu manet vnum, sed interit atque dissoluitur quãdo vnum esse desinit. Exemplum nobis est Scilurus Scytha: is octoginta liberos masculos habens, quum esset moriturus fasciculum iaculorum singulis porrexit, iussitq; rumpere, id cum singuli recusassent, eò quod videretur impossibile, ipsa singula iacula exemit, atq; ita facilè confregit omnia, filios admonens his verbis. Si concordes eritis, validi inuictiq; manebitis, contra, si dissidijs & seditione distrahemini, imbecilles eritis, & expugnatu faciles. Non potuit Scytha magis Scythicè rem ob oculos ponere.

Lapis Tithrus grã dis innatat, cõminutus sidit.

O proceres Latij: tuque o Germania fortis,
Et tu Papa sacer Christi defendite nomen.
Inter vos pietas, sit pax, constantia firma.
Pax plenum virtutis opus, pax summa laborum.
Pax belli exacti preciũ est, preciumque pericli.
Sydera pace vigent, consistunt terrea pace:
Nil placitum est sine pace Deo, nec munus ad aram &c.

Ad institutum vnde paululum digressi sumus. VESTRVM igitur fuerit viri, eam fidem quã à maioribus suscepistis ad sanguinem vsque defendere: nec quicquã immutare in ijs quæ orthodoxæ fidei morumq; sunt, quod à Patrum vestigijs diuariet: & id curare, vt subditi ab omni labe hęreseos sint immunes, sint cõstantes, sint dicto obsequentes corũ, qui Ecclesijs moderãdis legitimè præsunt. Meminerint principes cur gladij vsum habeãt, cur illis relictus sit à Christo, à Iohanne, deniq; à tota Ecclesia. O Ecclesiæ magnates, qui à matrice Ecclesia stare contenditis, ipsam tandem audite, quam si in hanc diem audiuissetis, non audiretis iam vobis insultantes hæresiotas, quibus quod respondeatis nihil habetis. Sectæ iracundę quidẽ quiduis effutiunt, sed abusus verè taxant. Lauamini, mundi estote, auferte nequitias ab animabus vestris: cessate à nequitijs vestris, discite bonum facere, quærite iudicium, liberate iniuria oppressum, iudicate pupillo, & iustificate viduam. Conuertimini, conuertimini, idque citissimè: attendite iram Dei vndiq; insonantem, & securim arbori appositam: immodicus libertatis vsus seruitutis quandoq; occasio fuit. Conuertimini, conuertimini, & vos ipsos tandem reformate, dũ adhuc pœnitentiæ locus est. Audite & contremiscite districti iudicis verbum, Hierem. 50. Nolite esse sicut leo in domo vestra, euertentes domesticos vestros & opprimentes subiectos: Si me (inquit Dominus) exaudieritis, bona terræ comedetis: Si autem nõ, gladius vos deuorabit. Eheu, quid gemitu seras preces eructo? Sicut cerui cum errexere aures acerrimi sunt auditus, cum remisere surdi, ita & nunc

Esai. 1.

Esai. 1.

non

non parum multi (qui vel Betho aëre crassiores) si quid arridet id procul etiam percipiunt, si quid secus non intelligunt, obsurdescũt & lapidescunt. Vter vento repletus cum acu pungitur flaccescit: & ad multorum (inquit Cicero 5. act. in Verr.) amicitiam faciliorem aditum habet nequitia, quàm cuiusquam virtus & integritas. Heroës, vestræ animæ luent, vestra corpora dependent in gehennæ flãma, si tot ac tam immanibus flagitijs, authoritate seueritateq; vestra obuiam non ibitur. Ae dictis membranaceis nihil proficitur, nisi manũ quoq; Dei ministram admoueritis. Officium Spiritus sancti est, vt fiamus ac simus Christiani. At per vos stat, ne simus aut fiamus propalam gentes. Nec est quód istam meam admonitionem sinistrè accipiatis: nam qui degenerandi pericula commonstrat, non derogat ordini, sed rẽ ordinis agit. Eiusmodi veró quasi funiculis peccatorũ, mystarum (vt diuini vates testantur) Heroum, atq; plebeorum peccata sunt cõpacta, vt difficile sit de vnius ordinis delictis inquirere, quin reliquorum simul ordinum peccata emergant. Quis nescit, præsenti tempore luxatam omnẽ disciplinã, aruisse messem terræ? mores huius seculi corruptos? Malitia supra malitiã in dies horasq; accreuit. Trahit sua quosq; voluptas. Corruit in plateis veritas: tradita est veritas in obliuionem. Non est veritas, non est misericordia, & nõ est scientia Dei in terra. Nulla sanitas in carne tota. Nullus lædendi finis, quoties misera vicissitudine conuitium conuitio, iniuria cõduplicatur iniuria? Pax sepulta est. Tempus malũ (inquit Amos) iustitia relictis terris in cælũ aufugit. Vitiũ vitiũ inuitat. Negotiũ è negotio seritur. Calumniatores vendunt mendacium. Alia ex alia nascitur calamitas. Laborat iustitia, premuntur inferiores, omnis ordo ferè bonus sublatus atque euersus: Defecerunt ministrandi pauperibus rationes ad priuatos vsus. Perijt æquũ iudiciũ in mundo. Nemo non instituit viam ad arbitrium cordis sui, malitia est immensa, populus admonitiones non audit, præfecti loqui libere non audent: Suo quisque studio maximè ducitur. Multæ (inquit Cicero) in naturis hominũ dissimilitudines sunt, vt alios dulcia, alios subamara delectent. Alij libidinosi, alij iracundi, aut crudeles, aut superbi. Alij gloriæ serui sunt, alij pecuniæ: rari sunt qui cæteris omnibus pro nihilo habitis, rerũ naturã studiose intueantur, &c. συγκέχυκε νῦν τὼν πίσιν ὁ καθ' ἡμᾶς βίος in precio preciũ est. Vulgo ingẽs probrum est paupertas: magna gloria diuitijs per fas nefásq; partis abundare. Euersa sunt veritatis dogmata, confusæ leges pietatis. iam pudori, probitati, virtuti, rectis studijs nihil est loci. iam stat in extremis ruitura fides. Magna est illecebra peccãdi impunitatis spes. Corrupti sunt deprauatiq;

Ioel. 3.
Apo. 14.
Esai. 59.
Ose. 4.
Id est Aetate nostra fides omnis cõfunditur.

uatiq; mores admiratione diuitiarum. Aurum omnes vincta iam pietate colunt. Fratrum quoque gratia rara est, nec hospes ab hospite tutus. vt ferrum acuit ferrum, sic homo hominem irritat.

Rarescit virtus: omnis iacet ardor honesti.
Cessauit pietas, rectum cessauit, & aequum.

Egressus est à filia ziō omnis decor eius. Nunquam polyphagia, & polyposia frequentior. Dilectio Dei & proximi nunquā frigidior: Philautia, Cenodoxia, Colacia, Tryphe nunquam feruentior: iacet cura præsidentium, friget studium omnis ordinis. Babylon in toto mundo in malis hominibus. Cerbereos legit hæc ætas miseranda screatus, Bellorum fructus colligit omnis homo. Quis hominum alterum non mutuò prosequitur? Quis ciuis non inuidet ciui? Quis plenam vicino exhibet charitatem? Et quando bella Crebriora, tumultus & seditiones maiores & atrociores extitere? Quando magis, non dico gens contra gentem, aut regnum aduersus regnum, sed ipsę in sese gentes collisæ, regnáq; diuisa insurrexerunt? Feræ mutuo laniatu viuunt: & quisquis hodie potentior, malo inferioris ditescit ac crescit. Omnes amici, & omnes inimici: Omnes necessarij, & omnes aduersarij: omnes domestici, & nulli pacifici: omnes proximi, & omnes quæ sua sunt quærentes. Omnes ferè à iustitia ad flagitia deflectunt. Omnes præesse, omnes imperare volunt, parére nemo. Pauci commune bonum & commodum procurant. Elephantus numen agnoscit, & cur mortales negligunt? Et quando luxus solutior? Quando stupra, adulteria vel latius patuerunt, vel impuniora fuere, vel minus in probro? vbi sunt qui calcatis opibus, spretis mundanis falsis honoribus, per pios labores ad cælestem illam patriam expediti festinant? Quando vera probitas despectior? Quando vnquam tyrannis, quando auaritia regnauit, aut latius aut impunitius? Quando licentius exundauit iniquitas? Quando sic refrixit charitas? Quid affertur, quid legitur, quid auditur, quid decernitur, nisi quod ambitionem quæstumq; sapiat? quando sic in precio habitæ diuitiæ vndecunque partæ? Hodie puerascunt & per transennam conspiciunt, non parū (cum piorum venia) multi. Hodie ouium numerosa multitudo, pauciores veri pastores, patres paucissimi, contra illud Christi mandatum, Ioannis vltimo. ποίμαινε τὰ προβατά μου. Alius libidini seruit, alius auaritiæ, alius ambitioni: Auro pulsa fides, auro venalia iura. Suum velle nunc cuiq; est rebellio: Spreta est omnis potestas, iudex quisq; esse vult sui, tantum curans tyrannide potiri. Vix quintus quisque hominum (pro dolor) Dei præcepto viuit. Maiorum constitutio inualida est, vulgóque palā ridetur. Hodie fallaces opes

Id est, pasce oues meas.

Hebri,

Hebri, Tagi, Pactoli, Gangis admiramur, & tantũ non adoramus: Pauci pias gazas cœlestia munera, thesaurum (dona beata) æternum & inuetustabilem, quærunt. Hodie ardentius ad inferna (pro dolor) currimus, quàm superna: facilis descensus Auerni. Hodie τὰ μὴ καλὰ καλὰ πέφανται. Hodie non parum multi sacras conciones audiunt, non vt imitatione meliores fiant, sed vti delectentur. Quot modis viciatur triticum ac farina? quot modis vinum ac ceruisia? quot modis pannum reliquaque texta? omitto nunc in promissis perfidiam: in cõmercio supercilium ac morositatem. Nullũ sceleris genus non regnat: Nec vlla platea ab impostura & dolo immunis est. Vniuersi (inquit Psalmographus) à Deo defecerũt, & abominabiles penitus facti sunt, nec est qui bene agat, ne vnus quidẽ. Est extinctus amor, terris nox incubat atra, atq; ingens hominũ pectora frigus habet. Aurea, quã sancto ritu coluerũt, secula: aut nulla aut non est tẽpore rara fides. Perfurit & totum miscet Mars impius orbem. Quantum mortalia pectora cæcæ noctis habent? Olim vigebat florebatq; Christiana religio, amor dum erat & fides. Ea inuersa nunc omnia: scelus crescit, non pœna nec pœnitudo. Decepti homines cęcutiunt: seditio regnans gignit, Quòd mundo nusquam fides, &c. Sed quæ causa tantæ calamitatis?

Id est non pulchra pulchra videntur.

Psal. 14.

Cur ô mortales patimur non cognita priscis
Vlcera? cur pestes? mortis & omne genus?
Cur homicidia tot? saui cur arma Gradiui?
Tamque diu exanguem gens miseranda famem?
In promptu causa est spreta virtute voluptas
Regnat in orbe nocens, & vitiosa Venus,

Causa inq̃ est cæcitas: Fides perit, & charitas extincta est. Omnes itaque ordines (somnium Endimionis dormientes) vna orationis serie accusat Ezechiel, vates altiloquus, in hæc verba (Domini nomine) prorumpens. Sacerdotes (inquit) eius contempserunt legem meam, & polluerunt sanctuaria mea, inter sacrum & prophanũ non habuerunt distantiam. Principes eius in medio illius, quasi lupi rapientes prædam ad effundendum sanguinem, ad perdẽdum animas, & auarè sectanda lucra. Populi terrę calumniabantur calumniam, hæc Propheta. Vtinam, vtinam, ad illa solum tempora hæc pertinerẽt, ac non nostri quoq; tẽporis imaginẽ referrent: Et cũ scriptũ sit nobis (inquit Saluianus, li. 4.) vt omnia faciamus in gloriã Dei) nos è diuerso cuncta in Dei facimus iniuriã: nebulis similes, quæ iuxta mutationes flatuũ nunc huc nũc illuc ferũtur. Cũq; ipse saluator noster ad nos quotidie clamet. Sic luceat lux vestra corã hoibus vt videant

opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum qui in cælis est, Nos ita viuimus è contrario, vt filij hominum videant opera nostra mala, & blasphement Patrem qui est in cælis. Quàm multa sunt apud gentiles exempla eorum, qui fidem pecunia, qui pudicitiam vita potiorem habuerunt: qui sola conscientia recti contenti, neq; honores, neq; opes, neq; reliqua fortunæ cõmoda desiderarunt? Et vt ne commemorem Phocionis sanctitatem, Fabritij diuitijs potiorem paupertatem, Camilli magnanimitatem, Bruti seueritatem, Pythagoræ pudicitiam, Socratis inexpugnabilem continentiam, Catonis integritatem, ac mille pulcherrima omnium virtutum decora, quæ passim in Lacędemoniorũ, in Persarũ, in Atheniensium, in Romanorum Annalibus leguntur, magno quidem nostro pudore. Atque vt semel dicã, corpus morbo subducas omnia facis vt corpus & animã ab æterna morte subtrahas, nõ illa facis quæ fecerunt & Ethnici? Hæc verò omnia prædixit Dominus, dicens: Ecce percutiam
Amos 5. domum maiorem ruinis, & domum minorẽ scissionibus. Sed reprimamus nunc verba vsq; ad tempus magis oportunum, nam introductiones tantùm scribimus.

Ad duo orbis Christiani lumina, Paraclesis.

Hoc pensa ô Pontifex maxime, tui interest tantas Christi iniurias & fidelium vlcisci: cogita quale futurum sit Dei iudicium. Noli pati vt perfidus iste, atque communis omnium hostis, sub iugo nos infidelitatis ac perfidiæ suæ subijciat, fidẽ & religionem nostram opprimat, regna & imperia pessundet. Adest adest hostis, aduolat quàm ocissimè rabida belua, præ foribus & in limite adest, festinat: ad nos opprimendos totis viribus accelerat, & instar torrentis, qui ex magnis & inundantibus pluuijs è montibus descendens, omnia secum rapit, prosternit, atque euertit. Sic hostis Ecclesiæ, pijs Christianis cædem, cladem, damna, & iacturas maximas infert. Enitere igitur, & quo studio curâque alij pro commodis suis necessariorumque suorum satagunt, ea tu pro gloria Dei & Ecclesia Christi, cui omnia teq; ipsum debes, dimica: Abundas doctrina & concilio, gratia & authoritate, cura etiam vt voluntatis & pietatis non leuia præ cæteris documẽta sępe præbeas. Fauebit proculdubio pio studio & conatui Deus, & nõ modò euentũ præstabit, verũ etiã chariorẽ & admirabiliorẽ cunctis te reddet, ac deinde beata immortalitate, & vt
1. Petri 5. ait D. Petrus immarcessibili glorię corona remunerabit. Moueat te diuina pietas, & miserere Christianitatis tuæ, qui scis & potes, cui ad nutum oẽs Christiani catholici, vindicaturi Christianorum iniurias

(ab

(ab Hismahelitis lunigeris Sarmatis illatas) facile obtempera-bunt: iacula præuisa minus feriunt. Moueat te fides Petri, moueãt te dilaceratæ sanctorum reliquiæ, ædes sacræ euersæ. Ecce (ô dolor) templa Dei prophanata sunt sterquilinijs. Silent piè docentium ora, cum interea Iudæorum synagoga non taceat, contra id quod scri-ptum est, Esa. 56. Bethi beth thephilah. Reliquię martyrum & alio-rum sanctorum iam cum Christo regnantium, aut porcis, aut cani-bus obijciuntur, aut pedibus conculcantur. Iam sacra Ecclesiastica disijciuntur atque proteruntur. Iam nulla statua sine singulari pro-bro dimittitur. Basilicæ euertuntur. Sacerdotum collegia fugantur. Sacer negligitur honor: necessitudinis iura violantur: Fraterni amo ris nexus rumpitur. Ecclesiæ sanctæ septem sacramenta subsannan-tur, contemnuntur, lacerantur: Monasteria ac pauperum tuguria exusta. Sacræ virgines cum viduis & puellis vitiatæ. Pecora abacta. Cuncta mœror ingens, veluti diffusa caligo, occupat: quando adeò omnia nunc sacra, tanto turbine atque intemperie, summa cum ig-nominia Christiani nominis, ac maximo cum periculo Romani im-perij miscentur. Iacet contempta legum seueritas, religio oppres-sa est, mos maiorum sublatus, nulla pietas, metus nullus, nullus am-plius (in improbis) pudor: tædium boni operis irrepsit, feruor operan di opera fidei tepuit. Omnis mora in sacris molestissima, at in specta-culis seu comœdijs poeticis ludicris, aut conuiuijs, nulla satis lon-ga est: nemo in his dormit, nemo frigus aut æstum causatur, adeò increuit malitia. Altaria funditus diruta, cultu spiritali vacant: mun diora hodie ferè equorum stabula, q̃ diuorum templa. Nulli ampli-us Christianorum cœtus: cessarunt doctrinæ salubres, cessarunt pa-negyres: hymnodiæ nocturnæ nõ habentur. Sacræ vestes versæ sunt in diploides: in ornamenta meretricum aut monacharum votifraga-rum, in tunicas sacrilegorum: Hîc nulla sacrificia, nullæ Missarum oblationes, horæ canonicæ nullę, ieiunia nulla, nullæ annuę celebri-tates sanctorum: Ecclesiarum dedicationes nullæ, processiones sup-plicantium nullæ, nulla sacrosanctæ crucis vexilla, nulla in tẽplis lu-minaria, breuiter nihil eorum quę catholica antiquitus seruauit Ec-clesia: à cælibatu sacerdotes eximunt: laicis Eucharistiæ consecratio permittitur. Mulierculis identidẽ voto cõstrictis licentiã indulgẽt la-sciuiendi, apostatici: Nomina sanctorum, in cælis triumphantium, de canone sacrificij, quasi idolatrica essent, erasa. Vbi Ecclesiasticę dis-ciplinæ vigor? vbi canonũ reuerẽtia? An non sacra omnia & profana cõmixta sunt? vbi nunc syncerè orthodoxi? Quis hęreticorũ cõmuni-one se pollui existimat? iacet oĩs disciplina, ridet obediẽtia, ablata est

regendi, solis sacerdotibus concessa authoritas miserè hallucinatur, & palat ignobile vulgus. Ordo Ecclesiasticus confunditur, deturbatur. Constitutiones ab vniuersali Ecclesia iam olim receptæ, abrogantur, rescinduntur. Ecclesiæ ager, tritico fidelium sanáque doctrina odoriferus atque flagrans, errorum quisquilijs corrumpitur, polluitur: fidei candor, sectariorum technis atque imposturis conspurcatur. Quis non dixerit nos ferè ex Christianismo in Ethnicismum prolapsos?

Nunquam adeo Mauors nostras perterruit vrbes,
Nunquam adeo reges, belligerosque duces.
Vulcano pereunt altis in montibus arces.
Viuitur ex rapto, nulla rapina satis:
Flagranti vruntur flamma numero sine villæ,
Vrunturque humiles igne sonante casæ.
Corruit & Christi, & sanctæ Genitricis imago,
Fœdant picturas stercora multa sacras.
Vastatur seruandæ extructa domuncula mannæ,
Diripitur miris arcula sculpta modis:
Cœnobijs pellunt monachos, castasq; puellas,
Non tutus monachus, virgineusque chorus.
Templorum ornatus vesanis diripiuntur,
Sacrilegæ spoliant templa sacrata manus.
Reliquiæ quoque diuorum pedibus miserorum
Calcantur, calcant reliquias miseri.
Historias magna referentes arte fenestræ
Franguntur, bello quæque fenestra cadit.

O ignominia gentis Christianæ: ô dedecus nostri nominis sempiternum: ô seculum illud infœlix: ô ferreum seculum: ô detestatabile vitium resque nunquam audita. O nephas inexpiandum. O cælum. O terra hosce absorbe. O maria. O furiosam & execrabilem, horrendā, & abominabilē impietatem. O horrendum & miserabile spectaculum. O deflenda dies, nigróque notanda lapillo. O sacrilegum genus, proh impudentiam. O scelera tetra, cor meum mihi rumpitur doloribus. O miram hominum dementiam. O Lemnium malū. O pudor: O indignitas: O verè tempus, quale (vt inquit Daniel) nō fuit ex quo gentes cœperunt esse. O vere dies illa, dies est (teste propheta) iræ, calamitatis & miseriæ, in quo est frigus & gelu. O tarda fulmina. O volucrem fortunam, quàm citò omnia ex lætitia & voluptate, ad luctum & lachrymas recidunt? Quo recidimus? Quis iam non opinatur vltimum instare diem? vnde scimus in propinquo esse mundi finem? Osiander quidem diem & annum contra Dei præceptum, non veretur publicare: Ego illud liquidò (cō iecturis cōtētus) dixerim, eò nūc prolapsum esse rerum humanarum

Danielis 15. Sophon. 3. Zachar. vlt.

σχῆμα, vt nunquam adesse posset opportunius. An non idem nunc faciunt homines, quod fecere imminente cataclysmo? Epulantur, potant, comessantur, ducunt, nubunt, scortantur, emunt, vendunt, fœnerant, & fœnerantur, ædificăt, belligerantur, populus tumultuatur, scriptura adulteratur, tot modò apud nos popinæ, tot ganeæ, tot gnatonum & luparum tabernæ, tot modò reperta ferculorum genera, tot obsoniorum condimenta, tot mensarum leges & cæremoniæ, vt Asiatorum, Milesiorum, Sybaritarum, Tarentinorũ: præterea Sardanapali, Xerxis, Claudij, Tiberij, Vitellij, Heliogabali, Galieni imperatorum opipara conuiuia longe longè superent. Belligeramur assiduè, gens cum gente colliditur, regnum cum regno, ciuitas cum ciuitate, princeps cum principe, populus cum populo, & quod Ethnici quoque fatentur impium, affinis cum affine, cognatus cum cognato, frater cum fratre, filius cum patre: denique, quod ego sanè puto his omnibus atrocius, Christianus cum Christiano. Iocus & ludus sunt, in militia domos diripere, fama spoliare, virgines rapere, solidas vrbes atque oppida incendere. Hæc decora: profuisse nemini, nocuisse quàm plurimis: Denique nihil malorum abest, fames, sitis, latrocinia, bellum, pestilentia, seditio, rerum bonarum inopia. An non hæc arguunt adesse finem rerum humanarum? nimius sum fateor, at quis non præ indignitate rei totus in lachrymas solueretur? O bone Deus, cur me tam funesti ludi spectatorem delegisti? cur non rapuisti ante hæc secula, cum patribus meis, spiritum meum? quàm voluissem vnquam hos recessus conspexisse? quàm præstabat, in remotis orbis terrarum plagis nunc abesse? Hîc non absurdum videtur, huic querelę Sapphicon Georgij Dayi annectere.

O dolor, φεῦ φεῦ scelus ô nephandum.
Exulat Christus, Nouus & Pilatus
Prodijt, rursum minitans IESV
Verbera mortem.
Quod dedit Christus, docuit quòd almus
Spiritus, sancti tenuere patres,
Credidit per secula tot priora
Turba fidelis.
Vnus id totum iugulat Lutherus
Vnus hic Christo melior? magisque
Spiritu verus? patribus tot iste
Plus valet vnus.

Euigila ergo animo, Pater beatissime: Heli memento, qui in filios Ophni & Phinees negligens, grauem in se excepit

vltionem, fractis ceruicibus, peremptis liberis, ablata arca: Et Saulem regem, non ob aliud Deus auersatus est, quàm quod ille quidē peccantes filios suos lenius quàm debebat corripuit. Nec alia re Phinees sacerdos & ipse, sempiternum sacerdotium sibi posterisq; suis stabiliuit, & iram Dei à filijs Israel auertit, quàm quod zelatus pro Deo suo flagitiosos vltus est. Sentiant & te iudicem qui patrem non agnoscunt: sentiant seuerum, qui hactenus lenitate tua sunt abusi. Imitare Samaritanum illum Euangelicum, qui vulneribus consauciati à latronibus, nō modò lenitatis oleum, verumetiam acrimoniæ vinum infudit. Eiecit Christus vendentes & ementes: Eijce & tu cultum diuinum profanantes, & sanctissimas cæremonias irridentes: Eijce rapientes aliena, & in Christianos Domini sacerdotes impias & conscelератas manus inijcientes. Deniq; subuerte mensas numulariorū, hoc est, repurga Dei Ecclesiā: Cernis vt omniū Ecclesiasticorū oculi in te coniecti sunt, oēs taciti fidē opēq; tuā mecū implorant: te pastorē & Antistitem suum summum in terris agnoscunt, tibi se salutē ac dignitatem suam, tibi sanctissimam Christi religionē, cum suis mysterijs ac cæremonijs, etiam atque etiam commendat ordo Ecclesiasticus. Elige B. Pater potius castigare affectus, quàm propter ipsos castigari. Cogita te pastorem, & corpus tuum ἀσκολοκοδόχον: Viro docto cogitandum est frequenter de migratione ex hoc æuo, deq; vita illa sempiterna, & ita meditandum sæpe ac multum, vt familiarem sibi cogitationem mortis faciat, ne ad illius mentionem terreatur. Magnus est (inquit vetus prouerbium) Athelatā placuisse Herculi: quātum ergo tu Deo? à quo toties laudabere, quoties aliquid egeris illi gratum: hic scopus ergo, vnde merces immortalis consequitur.

Numeri. 25.

Hoc est, vermium receptaculum.

Præficitur pastor baculo munitus adunco,
Vt vigili erranteis lumine seruet oues.

Ad Protectorem fidei Christianæ, Paraclesis.

SVB VMBRA ALARVM TVARVM PROTEGE NOS.

Sed non simili ratione tu præteriri debes inuictissime Cæsar, qui totius orbis Christiani hyperaspistes es, haud dissimilis Pelleo magnanimo, seu Cæsari dictatori: te alloquor, & olitor aliquando opportuna locutus est: Summi gubernatores in magnis nonnunquam tempestatibus à vectoribus admoneri solent, ait Cicero, Philippica 7. Scimusque Deum per asinæ etiam os veritatem locutum fuisse. Tu

ille, qui à maiorum magnanimitate & pietate minimè degeneras, ſed veluti hæreditariam accepiſti virtutem. Viuunt in te imperatoris Maximiliani virtutes: Viuit adhuc recẽs, & poſteritate ipſa creſcit, proaui tui Frederici memoria: Honeſtos ille labores pro ludo habuit, terris iactatus & alto: voluptatem & ocium (peſtem teterrimã) non ſecus fugiebat, quàm Maximilianus. Quot hyemes ſub pellibus egit Maximilianus, pius, fœlix, Auguſtus? quantis anguſtijs ſua ſe vigilantia expediuit μεγαλοπρέπεστατος Fredericus? Quid obtinuit, quod non ſumma cum laude ſit perfunctus? debent illa pectori tuo (maxime Cæſar) infixa ſedere: onerant aliàs (vt venia tua dixerim) te tuorum imagines, non illuſtrant: niſi quibus factis illi ſibi nobilitatem pepererunt, ijs tu tuearis imagines eorum, & alas eorum titula. Huc te vocat Habſpurgicæ familiæ claritas, huc patriæ pietas: aderunt fortibus auſis ſuperi fauentes. Audaces adiuuat ipſe Deus, & in re honeſta ſuus cuique animus Deus eſt. Tu ne cede malis, ſed contra ardentius ito. Haud eſt virile (inquit Seneca) terga fortunæ dare. Sic ſic itur ad cœlum. Maxima pars ſtadij tibi iam decurſa eſt: hoc alacrius ad metam propera, quo propior es. Tuis humeris innixa eſt patria: Qua (inquit Cicero, ad Quirites poſt red.) nihil dulcius, nihil charius in vita eſſe debet: hanc qui conſeruarint, adiuuerint, auxerint, æterna poſſidebunt gaudia. Illi (domeſtici tui) deſpõdebunt animum, niſi eum præſtiteris quem ſemper eſſe iudicarunt. Regis ad exemplum totus componitur orbis. Hæc ruitura eſt ſi te ſubduxeris. Σπάρτην ἔλαχες κείνην κόσμει. Ardua eſt, iuxta Heſiodum, via, ſed in vertice manet inæſtimabile præmium. Verè regium, magnĩq; animi eſt, male audire, quum bene feceris. Aſina per medios ignes ſuccurrit ſuo fœtui, & imperator fortiſsimus deſtituet domeſticã ſedem periclitantem, cuius pars ſunt & liberi? Placet hic egregiũ exemplum pietatis erga patriam in medium adducere: Peſte Lacedæmonios occupante, propter necem legatorum, quos Xerxes miſerat terram & aquam petens ceu primitias prædæ, oraculum datum eſt: liberandos ipſos, ſi qui modo Lacedæmoniorum regi ſeſe occidẽdos obtuliſſent. Tum Bules & Sperches adierunt regem, cum mortis ſuę petitione: ille verò hominum virtutem admiratus, domum reuerti iuſsit. Serenus ſcribit eos rogatos, vt cum Xerxe manerent, reſpondiſſe: non poſſe ſe patriam relinquere, cuius charitatis & peſtis auertendæ gratia tantum itineris morituri confeciſſent, &c. Eò ergo perge, non quò te reuocat mundus, ſed quo te vocat pancratiaſtes Chriſtus. An te remoratur difficultas, vbi cælum promittitur? an dubitas de præmio, vbi promiſſor eſt Deus? Deus Opt. Max. hoc ſanctiſsimum

Id eſt. Spartã ſortitus es hãc orna

nam religionem esse demersam: vides inundare hæreses, quæ iuue-
nescunt, nidificant. Non nescis Cæsar, quomodo hæreticus nutaue-
rit, quomodo duabus aliquando sellis sederit, quàm insidiose tecum
hostis tuus egerit, quod fœdus percusserit, quomodo bellum tibi de-
nunciarit, epistola multum atroci & plena exprobrationum, quomo-
do libellis editis & picturis, nomen tuum, atq; famam lacerarit? Me
mínistin, quanta fide & diligentia iuuerit hostes tuos Gallicanos?
Quòd si clamauerint, quod solent, & magno supercilio intonant de
Euangelio, & libertate sua Euangelica, non mouearis hisce philtris:
Hæc enim sunt illa suauia & blanda carmina, quæ multos pios Ec-
clesiæ alumnos in errores & naufragia pertraxerunt. Hæ sunt illæ
Syrenes, quas obturatis auribus, vt Vlysses fecit, prænauigare
oportet, ad euitandum periculum. Nomine duntaxat Christiani, cę-
terùm doctrinæ Christi & Ecclesię, tum irrisores, tum oppugnato-
res. Vide ne quid istorum perduellionum blateramenta te permo-
ueant, quorum miseranda cæcitas deploranda potius quàm imi-
tanda. Fac ergo, vt reflorescat prisca fidei veritas, nam murem in pe-
ra nutrire quàm tutum sit, prouerbium docet: Anguis torpentem fri
gore herinacium domi suscepit, qui calefactus extensis pennis anguē
domo pepulit: Nullus ad nocendum (ait Cicero) efficacior, quàm do- Actio. 7. in Verrem.
mesticus inimicus: & nullæ sunt occultiores insidiæ, quàm quæ latēt
in simulatione officij, aut in aliquo necessitudinis nomine. Nam eū
qui palam est aduersarius, facile cauendo (ait idem) vitare possis: hoc Occultæ inimicitię magis timēdæ quā indictæ & apertæ.
verò occultum, intestinum, ac domesticum malum nō modò existit,
uerumetiam opprimit antequam prospicere atq; explorare potueris.
Concoquendæ tot iniuriæ, tot imperij deformationes acceptæ? Sat
odoratus es. Quò ingentia consilia abiere? quantum Græciæ subegi-
mus? Quousq; Sacramentariorum nomen inanibus inter nos collo-
quijs fugauimus? optamus oēs, ac precamur Deum, vt quēadmodū
Cyri animum olim emollijt, & ad sui populi liberationem accom-
modauit, ita quoq; te his nostris, nimium adflictis, & ferè deplora-
tis temporibus, salutarem esse S.R.E. exoptat protectorem. Ecce iā
nomen tuum vbiq; euolat. Ecce te omnes Christifideles in auxilium
& defensionem inuocant, te assertorem, & liberatorem appellant.
Nullus vnquam in Christiano orbe à septingentis retro annis po-
tentior, nemo victorijs plenior, nemo milite exercitato instructior.
O fælix patria, quæ te talem & tantum virum produxit. O fælices
parentes qui te genuere. O fælices proceres & commilitones, qui te
ducem, te rectorem, principem & imperatorem sequuntur: qui tanto
rege gaudent, vtuntur fruunturq;, ibis fælix, fælicior redibis. Domi-

nus

nus(mentium efficacissimus transformator)erit protector vitæ tuæ, & à quo trepidabis? mittet tibi auxilium de sancto, & de zion tuebitur te: Tribuet tibi secundum cor tuum, & omne consilium tuum confirmabit. Deus obijcit clypeum suum in bello (inquit Homerus omnium disciplinarum oceanus) vt principes tueatur, qui & Palladem deam Achilli adfuisse finxit: Non deerit virtutis exercendę materia, non ingentis laudis occasio. Ecce populus tuus, & ciues tui tibi aram constituunt. Ecce te tanquam Deum, & numen quoddam terrestre colũt, veneràturq;. Ecce ꝑ te vt victor & incolumis redeas, preces iugiter ad Deum effundere parati. Ecce tibi vrbeis, familiā, liberos, quicquid habent, possident, seq; totum denique in mancipiũ dedunt, atq; tradunt. Ibis ergo ô lux & decus patriæ tuæ, in hosteis Christi, liberabis conculcatum Christianismum: fortem fortuna adiuuet, & fortitudini fortuna adiumento esse solet: Imperium virtute partum, virtute tuendum: & pax repudianda, si sub eius nomine latitat bellum. Soter inquam tecum est, tanquam fortis bellator, ideo qui tua negotia remorantur & persequuntur, cadent. Patrium est enim Romanis alijs imperare ait D. Halicarnasseus. Quid ergo aduersus stimulum calcas? Non deseretur Romanum Imperium. Nosti Vergilianum: Imperium sine fine dedi? Rursum: Romanos rerum dominos? Nosti Homericum illud, Aeneas, τρώεσσιν ἀνάξει? Vt homo (inquit Florus) qui animãtium solus rationis ac cogitationis particeps est, cæteris omnibus præfertur animalibus. Ita Romanum Imperium, cæterarum gentium imperia atque respub. excelluit dignitate. Collige itaque teipsum: vehementeis namque composuisti animorum motus, exitia interuertisti, tumultus & διχοστασίας compescuisti. Quid enim aliud est principis in facinorosos lenitas, quàm in bonos crudelitas? suscipienda (inquit Cicero, 1. Offi. bella sunt, vt in pace sine iniuria viuatur: ad priuatas inquam iniurias, oportet principem esse facilem ad ignoscendum: in ijs verò quæ Rempublicam & religionem lædunt, decet esse seuerum: id quod & LL. volunt. Iustum est bellum, quod ita geritur, non vt bellum exerceatur, sed vt pax acquiratur. Licuit ergo illud tuæ reputationi, bonos in pace conseruare, & inquietos perduelliones (qui rescindũt decreta) castigare. Et, sicut sol χρυσόκομος est in mundo oculus: cor in cęlo, iucunditas diei, & cæli pulchritudo: occidens, oriens, æstuans, temperans, viuificans, producens, maturans, attrahens, extenuans, purgans, durans, emolliens, illustrans, serenans, exhilarans. Ita & tu potentissime sceptrifer mundo adaptatus es: Quod nobis videtur cecinisse Agapetus, hisce verbis. ὥσπερ ὀφθαλμὸς ἐμπέφυκε σώματι, οὕτω βασιλεὺς τῷ κόσμῳ ἐνήρμοσται. Sic sic,

Hier. 20.

Romanis patrium imperare.

Hyperoche seu excellentia Romani Cæsariatus

C. noli existi. 23.

Proprietates solis.

ſic, Rerum certa ſalus, terrarum gloria Cæſar: Immortalis eris, nunquam tua fama peribit: Stabunt æternos fortia cœpta dies. Non eſt prolongata manus Domini, veniet fides, & illa temporis filia VERITAS victrix ſtabit. Quæ tantam ſemper potentiam habuit, vt nullius machinis, aut cuiuſquam hominis ingenio aut arte ſubuerti potuerit. Hæc licet in cauſis (inquit Cicero) nullum patronum aut defenſorem obtineat, tamen per ſeipſa defenditur, &c. Adducet Deus Opt. Max. lætam rerum viciſsitudinem. Redibit S.E. lux priſtina, ſartietur vnitas, cultuſq; religionis, in dignitatis priſtinum gradum, cum vſura reſtituetur. Humiliabitur ſuperbia Aſſur, & ſceptrum Aegypti recedet: Fiet quod vaticinatur Eſaias, capite 32. Et ſedebit populus meus in pulchritudine pacis, & in tabernaculis fiduciæ, & in requie opulenta. Nec enim dormitabit neque dormiet qui cuſtodit Ieſrael. Veritas.

AVREA AETAS.

Aurea quippe prius longis amiſſa diebus
Aetas, his validis manibus reuocata redibit.
Resque ſuas modicas humilis cum diuite pauper
Aequabit, veluti fertur vixiſſe vetuſtas.

Et iterum.

Triſtia iam lætis, vertentur & vltima primis:
Celſa ruent, ſtabunt quæ cecidere prius.
Regnabit pietas cælo demiſſa ſereno,
A qua deſcendit quicquid vbique boni eſt,
Ipſe redibit amor, ratio inſtituetur honeſti,
Mutabit mores, impia turba, ſuos.
Iuſtitiæ ſtudium ciues venerabitur inter,
Et que nunc virtus vndique ſpreta iacet, Eſai. 2
In falcem durus curuam formabitur enſis:
Qui modò ſeua gerit prælia vertet humum.
Veraque nutanti iam pax donabitur orbi,
Aurea Saturni tempora regis erunt.

Epinicion ſeu victoriale, & gratulatorium carmen.

Græcia Ariſtiden, Auguſtum Roma celebret,
Te patriæ dicet Theutonis ora patrem.
I cito maxime rex, tibi ſic Deus oro benignum
Præſtet iter, faueat principijſq; tuis,
Ecce humeris defers mundi rex fortis habenas:
Iure tibi paret, quicquid in orbe vides.
Viue vale gaude βασιλεῦ ſ fortiſsime regum:
Et tibi cunctipotens vota ſecundet, Amen.

CHRI-

CHRISTIANORVM PROSEVCHE AD DEVM, VT GLORIOSISSIMO FIDEI DEFENSORI, SVSCEPTAS expeditiones terra mariq; pro misericordia sua Diuina, nec non Ecclesiæ suæ bono, prosperare, atq; victoriã tribuere dignetur, vt tandẽ domitis Dei hostibus in pace & tranquillitate Deo seruire valeamus.

OPT. Max. Domine Deus, clementissime Pater, miserator & misericors, patiens & multæ misericordiæ, & verax, pręter quẽ persuasissimum habemus, nõ esse alium, quem et corde & ore, omnes quotquot sumus, confitemur, colimus, atq; in veritate Verũ Deum, trinum in personis, ac vnum in essentia, adoramus; Cuius diuino, ineloquibiliq; oris verbo, cælum & terra, omniáq; in eis conclusa, ad extremum vsq; miraculum, ac vltra quàm humani captus imbecillitas compræhendere valeat, sunt condita. Quiq; haud (quãquam es immensus, atq; omnipotens, nec non omnia, teste propheta tuo Dauide, fecisti in cælo & in terra, quæcunq; voluisti) grauatè Patris appellationem admittis, cum nos Filius tuus Dominus noster IESVS CHRISTVS, per quem popellum tuum à sæuissima diaboli manu (in quam lapsi prima virgine præuia) liberaueris, atque in conditionem longe meliorem, longéq; dulciorem constitueris, nos sic orare docuerit, vt semper misericordię tuæ aulã pulsaturi, à paterni nominis vocabulo auspicaremur. Qui procul dubio, cũ sit sophia tua, nihil vnquam docere tentauit, quod sublimitati tuæ displicere nouerit. Nouit autem omnia, quem omnibus prętecisti, inclina igitur Domine Deus Pater fidelissime, aures tuas diuinas de throni tui celsitudine, & audi orationem nostram, quam cernui coram maiestate tua tremenda oramus. Nec minimum est, quod nos filioli tui apud clementiæ tuæ solium impetrare satagimus, potentiæ tamen tuæ factu facilimum. Nec nobis formidanda repulsa, quam sæpissimè apud huius mundi principes mortales patiuntur, cum certi simus quantum nos diligas, vt etiam Filiũ tuum vnigenitum, pro salute nostra mori destinaueris, ipséq; nihil sententiæ tuæ repugnans, sed voluntatis tuæ decreto lubens morem gesserit vsq; ad mortem, mortem autem (vt Apostolus tuus ait) crucis. Domine Deus Pater omnipotens, oramus te per inenarrabilem Filij tui IESV naturę humanæ

manæ assumptionem miraculosam, natiuitatem salutarem, quam tamen omnium turpissimam passus in cruce mortem, triumphalem à mortuis anastasin, gloriosam in cælos ascensionem, desiderabilem hagij pneumatis cælitus demissionē, vt seruo tuo Regi Catholico, cultui tuo deditissimo, susceptas in rebelles expeditiones, prosperare, victoriamq; largiri digneris. Nec tale quicquam precamur, vt securius in carne ambulemus, aut oscitantius præcepta tua præuaricando peccemus, sed quô liberius, feruentioriq; mentis nostræ æstu, immensæ maiestati tuæ secundū spiritus tui inspirationem seruiamus, teq; cū omnibus tibi placentibus, hîc & illic in dierū longitudine laudare posimus. O pater cælestis, audi atq; exaudi inuocātes te in veritate, quæ est filius tuus vnigenitus Dominus noster IESVS CHRITVS benedictus in secula. Moueat te preciosus filij tui sanguis. In quibus quōdā regionibus nomē tuū sanctū adorabatur, in illis maiestas tua tremenda (ô dolor) blasphematur, à quibus etiā fœdifragis plebecula tua in arctum adeo angulum contrusa est, vt minimam orbis terræ à te conditi portionem incolamus. Pater nisi preces nostras exaudieris, hanc exiguam existantis adhuc Christianismi partem similiter amittemus, omnesq; cum parentibus nostris, scelestissimis impietatis magistris (aduersarijs tuis) seruire cogemur, cultusq; tuus in orbe delebitur radicitus. Nosti Pater, quem nihil latet, quā prorsus nullū, aut q̄ minutum ab initio rebellantiū imperium, quantūq; nunc se extendat Turcarum regnū: à Septentrione ad Meridiē, ab Oriente ad occidentē. Id enim Septentrionali plaga, per vltimū Ponti sinū vsq; ad Colchos, Albanosq; cū ingēti S.E. detrimēto exporrigitur. A Meridionali regione, mari Erythræo, plagaq; Nilotica terminatur. Sole occiduo, Mæsia, Macedonia, Epiro, Illirico finitur. A solis ortu Euphrate clauditur, &c. Quis aūt poterit omnem rebellātiū tyrannidē in querimoniā adducere? Audi & exaudi nos Domine, & miserere nostri. Dic Regi fortisimo, quod in veteri lege Iosue regi dixisti: Confortabitur & robustus erit, nec quisq̄ ei resistet. Pręsta domine Cęsari nostro, vt in brachij tui robore vindicet lęsam maiestatē, ac iustorū sanguinē quē sanguisitibundus hostis in furore suo hausit, nec haurire desinit. Trade domine Pater cęlestis perfidos in tui serui potestatē, qui te vsq; adeò diligit vt ob nominis tui gloriā mori nō dubitet, quiq; ab incunabulis vsq; nullū nō mouerit lapidē, quò cultus tuus dilataretur, atq; indies cresceret: in qua re, maiores suos ab vtroq; parente non solum æquauit, verumetiā longo post se interuallo reliquit & superat: id quod nō sibi ex suis, sed spiritus tui inflationi acceptum fert. Qua in virtute à benignitate tua tributa, ipsum perscrutabilē misericordiæ tuæ abyssum, stabilire ac

confirmare velis, quo copiosius auxilium contra suos, & S. R. E. hostes crudeles, à cælo expectare mereatur: Nec aliunde nouus Iosue noster & archistrategus dependet, quàm à maiestate tua, maiestas humana à diuina, mortalis ab immortali, qui tibi se & sua omnia iamdudum commendauit, quē summe commendatum habere, ac tueri digneris. Fac domine Deus Pater misericors famulum tuū sentire, preces nostras clementiæ tuæ gratas fuisse, quod vt nobis tribuatur in nomine filij tui precamur. Quicunque vnquam te orarunt ô pater, aliquid impetrarunt. Da nobis filiolis tuis gratiam, vt & nos id quod filij tui nomine petimus impetremus. Cum Aegyptus iussu tuo ranarum multitudine obstrepera infestaretur, orauit te Moses, ranæq; reuersæ in flumina. Immissa est musca grauissima in domos Pharaonis, seruorumque eius, & in omnem Aegyptiacam plagam, Moses deprecatus est, & muscæ ex orationis virtute depulsæ sunt. Cum Solomō peteret à te sapientiā, supremū bonū quod das mortalibus, exaudisti & dixisti: Postulasti tibi sapientiam ad discernendum iudiciū, Ecce feci tibi secundum sermones tuos, & dedi tibi cor sapiens & intelligens in tantum, vt nullus ante te similis tibi fuerit, nec post resurrecturus sit, sed & hæc quæ non postulasti dedi tibi, diuitias scilicet & gloriā, vt nemo fuerit similis tui in regibus cunctis retro diebus. Sareptanæ mulieris filius cum vita decessisset, clamauit pro illa ad sedem tuam Helias, & exauditus est, & reuixit puer. Impetrauit Iosue te inuocādo, vt sol & luna starēt, donec vlcisceretur se gens de inimicis suis, stetit itaq; sol in medio cæli, & non festinauit occūbere spacio vnius diei: non fuit antea & postea tā longa dies, obediēte te Domine voci hominis, & pugnāte pro Israel. Cū Iudith uellet occidere Holofernē, stetit ante lectum orans cū lachrymis & labiorū motu in silentio, dicens. Confirma me domine deus Israhel, & respice in hac hora ad opera manuū mearū, vt sicut promisisti, Hierusalē ciuitatē erigas, vt hoc quod per te posse cogitaui perficiā: Et res ei ex animi sententia successit Clamamus ad te cū Iosaphat, Domine Deus patrū nostrorū, tu es Deus in cælo, & dominaris cunctis regnis gentiū, in manu tua est fortitudo & potentia, nec quisquā tibi potest resistere. Presta imperatori nostro, vincendi hostes tuos, atq; tuorū fortitudinē. Cū eodē Iosaphat & Iuda cadimus proni in terra corā facie tua, & adoramus te, largire famulo tuo palmā. vt impij rebelles, confiteantur tandem, te esse verum Deum, trinum in personis, vnumque in essentia: Et IESVM agnoscāt mūdi redemptorē, illique seruire incipiant. Clamamus cū psalmographo: Exaltare qui iudicas terrā, redde retributionē superbis, vsq; quo peccatores Domine, vsq; quo peccatores gloriabuntur, effabuntur, &

loquen-

loquentur iniquitatem, loquentur omnes qui operantur iniustitiã, populum tuum Domine humiliauerunt,& hæreditatem tuã vexauerunt,& pupillos occiderunt. Adiuua regem instructissimũ nostrũ Deus salutaris noster,Et propter gloriã nominis tui Domine libera nos ab impijs.O pater miserator nos aduoluti pedibus tuis oramus te quemadmodum Ezechias orauit: Domine exercituũ Deus Israhel,qui sedes super Cherubin,tu es Deus solus omnium regnorum,tu fecisti cælum & terram, Inclina Domine aurem tuam, & vide & audi impiorum nephanda scelera,aduersus te & tuam S.Ecclesiã.In te solo cõfidimus,in te solo confidit gratus alumnus Cæsar. Præsta igitur victoriam omnipotens domine Deus.Exurge & dissipentur inimici tui:Maledictus homo qui confidit in homine, & carnẽ ponit brachium suum, & à Domino recedit cor eius. Benedictus vir qui confidit in Domino,erit Dominus fiducia eius,Sunt arma, equi,viri,sed in his neq; nos fiduciam posuimus,neq; rex noster potentissimus.Quicquid fiduciæ habemus,in te domine Deus solo firmatũ est,neq; à te,nisi tu dereliqueris nos,cademus. Innumerabilis aduersariorum vis,maius est brachij tui robur,in quo Pharao cum omni exercitu suo perijt in mari rubro.Iabin rex Hasor, Iobab rex Mandor,rex Semerõ,rex Achsaph,Chananæus,Amorrhæus,Ethæus,Pherezęus,Iebusæus.Eueus quoq;,qui habitabat ad radices Hermon in terra Maspha.Isti reges omnes egressi sunt cum turmis suis, populus multus nimis, sicut arena quæ est in littore maris, equi quoq; & currus immensæ multitudinis conuenerunt contra Israhel, dixistiq; tu domine Deus noster ad Iosue regem.Ne timeas eos,cras enim hac eadẽ hora, ego tradã omnes istos vulnerandos in conspectu Israhel.Equos eorũ subneruabis,& currus igne combures,& factum est domine Deus secundũ verbũ tuum.Ita quoque misericors domine velis assistere Ecclesię tuæ defensori,aduersus crudelissimos inimicos verbi tui,vt in virtute tua palmã reportet,atq; triumphet. Impius tyrannus similis fiat Adonisedech.Et exitum regis Hai sortiatur.Sis domine Deus cum Imperatore nostro quemad.fuisti cum Mose & Iosue:Trade domine Deus impios Christicydas in manus eius,vt Chusanratathiam Mesopotamiæ regem conieceisti in manus Othonielis.Ne derelinquas famulum tuũ Deus noster ad te clamãtẽ cũ Dauide, Adiutor meus,& protector meus tu es,Deus ne tarda ueris.Id quod & nos te ex penetralibus cordium precamur per filij tui Domini nostri IESV CHRISTI sanguinẽ,quẽ pro redẽptione nostra effudit,cui tecum, quemadmodum & Spirituisancto, sit laus & gloria in secula seculorum, Amen.

Iosue 10.

Vt Iosue, ita vincat fidei nostræ defensor.

a.

ECCLESIAE AD CHRISTIFIDELES alumnos, Exhortatio.

QVocirca state mecum Christifideles, induite totam armaturã Dei, vt posſitis stare aduerſus inſultus diaboli. Ephe. vi. State lumbis circumcinctis baltheo per veritatem: & tu perdilecta mea SVNAMITIS (quę hactenus fortiter viciſti omnigenos hostes, olim nullis ſuperabilis armis, & quam nunquã potuit prosternere bellica uirtus) Reuertere, reuertere: Reuertere ad me dicit Dominus omnipotens, Iob. 14. Tit. 1. Can. 6. Hier. 3. 4. Reg. 17. Ezech. 18. Mala. 3. et ego te ſuſcipiam. Remea ad verum Christi ouile, cognoſce teipſum. Conuertere ad Dominum Deum tuum, recordare, qua bonitate te ſponſus meus condiderit? qua miſericordia redemerit? qua liberalitate locupletarit? qua lenitate ſustinuerit te delinquentẽ? Ora veniã: Synaxim ritè celebra. Seduxerũt te viri pacifici tui, Hier. 38. Prostrauit te ſubdola lingua nigelli: Hic niger eſt, hunc tu Romane caueto. Sed quid Horatium profero? tametſi ab Hieronymo et doctus & acutus appellatur, cum ſub ouina pelle cauendos lupos præcipiat ſponſus ille meus, qui ſolus eſt, non tam renum, quàm cordium perſcrutator? Popule meus, qui te beatum dicunt, ipſi te decipiunt: ἔφιρ θάμνες, καὶ σὺ ὄφις. Quid tecum hæres? Heu quanta inuidentia ſatan iam olim inſidiatur ſaluti tuæ? in quas erumnas te conieccit? Quid te ſeduci pateris? cur in furias te pręcipitas? Cur immemor nominis, religionis, profeſsionis, vnius hominis ſacrilegam temeritatem Eccleſiæ Christi præponis? Quando exterges hanc maculam? Quis te à ſeueri iudicis abſoluet ira? cur confeſſos, conuictos, damnatoſque rebellantes et inſultantes contra me matrem (vniuerſſam Eccleſiam) ſustines, ac intra viſcera tua claudis? Quorſum distraheris per tot diſpendia? cur ad hunc modum te crucias & affligis ipſe? Vide quò te ipſam deieceris, miſera Sunamitis. Christus ſponſus meus te tam charam habuit, vt te ſuo ſanguine redemerit, vt te cæleſtis hæreditatis conſortem eſſe voluerit, & tu te facis cloacam, ad quam cõmeant quilibet ſordidi, impuri, ſcabioſi? An non vides, miſera & afflicta Sunamitis, te pro pace tumultus, ſeditiones, rebelliones, intestina & externa bella, prò rerum abundantia, omnium rerum penuriam, ſterilitatem recepiſſe? Ah neſcis demens quanta pericla manẽt? Quid trepidas atque tristaris verò? Quid rõchiſſas

Horatius.

Esai. 3.

Hoc est ſerpentem con ſoues & iste

& stertis? Quid cũctaris, sponso meo ne diffidis? Quæ hæc rerũ μεταβολὴ est? Vnde ea mentium alienatio? Quæ te occupant intẽperię? An sathanas est sponso potentior? Si malam causam defendis, cur non mutas propositum? Si piam atque iustam, cur Dei promissis non confidis? O prauum & insulsum tuorum consilium. Consule, consule iam tibi, ne hæresis te tuosq; opprimat. Nihil cogitat subdolus hæresiarcha, nihil molitur veterator perfidus, nisi quomodo fidem Christi (sub prætextu) expugnet atq; obruat. Cur dormis? at sathanę satelles, inimicus tuus, non torpescit, non ocio tabescit, inuigilat, laborat, accelerat, vt Christi Euangelion prophanet, Petri nauiculã subruat, vestem Christi discindat, atque dilaceret.

Ah procul à recto seducta vagaris ouili.
Ah miseranda feris es modo præda lupis.
O mea progenies dulcissima, teutona pubes,
Accipias matris tristia verba tuæ.

Hæccine reddis Domino popule stulte & insipiens? Qua fronte audes contra sponsum meum, & tuum regem, qui pro te vitam impendit, infesta signa tollere? cur ludibrio habes me sponsam suam? Quid esse potest execrabilius, monstruosiusq;? Quousque patiar generatio incredula & peruersa? quousq; ero vobiscũ? vbi deuota pectora? vnde tanta vacillatio, qui semper cæteris nationibus fortitudinis & constantiæ laude præcelluistis? Quid vobis felicius, si positis dissidijs concordes essetis in domo Domini? Reuoca obsecro (Sunamitis) maiorum tuorum fidem: memento dierum antiquorum, cogita generationes singulas, interroga patrem tuum & annunciabit tibi, maiores tuos & dicent tibi. Quis nescit Timotheum quoque admonuisse Paulum, vt fidei quæ primũ habitauit in auia sua Loide, & matre sua Eunicæ recordaretur, & Ioãnes in canonica sua antiquitatẽ seruãdã docet: Quod, inqt, audiuistis ab initio, maneat in vobis, insistite ergo vestigijs patrũ sanctissimorũ, nõ sunt blesi, balbi, Pythagorei: Sed viri sapientia graues, scientia insignes, virtutibus & potestatibus pollentes, vita & moribus integri, prudẽtia inuicti, ætate & robore dispositi, in me mãserũt ἀναμάρτητοι, & ego pro eis steti: Et quid pulchrius q̃ prudentem, quid honestius q̃ temperatum, quid maius q̃ fortem esse dici? Præpone (Christiana plebecula) tibi Herculis exẽplũ: is adhuc ephœbus & prætextatæ ætatis, cũ ad biuiũ illud, quod à Pythagora in forma (Υ) ψῖλον literæ figuratũ fuit, peruenisset: repulsa voluptate totis vt aiunt vlnis virtutẽ cõplexus est. Omnia ei adsunt bona quę penes est virtus. Sola virtus expers sepulchri, virtuti fortuna cedit: virtuti oĩa parẽt. Domat oĩa virtus. Virtutis & gloriæ

Deuter. 32. 2. Timot. 1. Irenę li. 4. ca. 43. Aug. contra Maniche. ca. 4. Virtutis laus.

comes inuidia: Nunquam stygias fertur ad vmbras inclyta virtus. Qui per virtutem perit, non pol interit: atq; vt ait Cicero, (in Piso.) virtutis tanta est vis, vt non possit vnquam esse vir bonus non beatus: Hæc (virtus) conciliat amicitias atque conseruat, conciliatrix amicitiæ est: in ea est conuenientia rerum, in ea est stabilitas, in ea est constantia in tempestate sæua, quieta est. Virtus ad bene viuendum seipsa contenta est. Lucet in tenebris, & pulsa loco manet tamē: Alienis sordibus nunquàm obsolescit. Hæc altissimis defixa radicibus, nunquam labefactatur, nunquam dimouetur loco. Nihil intentatum relinquit. Eneruos animos odit: tendit in ardua. Hæc longe longè flammiferis astris formosior est: hæc nunquam à Christifidelibus eripitur, nec surripi potest, neque naufragio, neque incendio amittitur, nec vi tempestatum, nec perturbatione temporum mutatur: se possidentes diuinos efficit, etc. Submittite, submittite, charissimi sponso meo IESV CHRISTO (qui est splēdor paternæ gloriæ, & figura substantiæ eius) animos vestros, & demissis spiritibus ad seruiendum ei, lachrymas seu preces Energiticas & intensas effundite, vt pro sua voluntate vobis impertiatur misericordiam suam, vt sicut animus vester superbia impiorum consternatus est, ita rursum ex afflictione consequatur gloria. Vbi nunc animi vestri constantia? literæ? fides? iuramentū? Quo Excelsi spiritus abiere? Non vos seducit sponsa Christi (qui enim Christum sequitur, per eius vestigia vsque ad æternæ lucis solium trāsmeabit) tu contra audentior ito.

Fidite virtuti, fortuna fugatior vndis,
Non manet & certam nescit habere domum.

Etiamsi vltra Getas & Rypheum cęlum relegati essetis, nos vos, Vinea illa Engaddi negabit. Quamobrem dilectissimi zelotæ (qui præsbyteri estis populi Dei, & ex vobis pendet animus subditorum: vita & prædicatione vestra illorum animi eriguntur, & quales in Repub. inquit Cicero, principes sunt, tales reliqui solent esse ciues) Agite ante omnia gratias sponso meo IESV, qui tentat: Reputate, hæc ipsa supplicia esse & flagella Domini, quibus quasi transgressores vos castigat Dominus. Ponite idcirco fiduciam & spem vestram in Domino, & ipse (dilectus meus sponsus) vos mirabiliter & stupendis modis enutriet, non tardabit, non dabit in æternū fluctuationem iusto, Psa.54. Quid enim illo ditius? Quid illustrius eo? Quid illo potētius? Quid augustius? Quid fortius atq; inuictius? Quid triūphātius? Sapiētius? formosius? Quid efficacius? Qui simplici nutu cōdidit vniuersa: ipse ophthalmicus verus, procul hinc Machaones, Podoly

Integritas præsidētiū, salus est subditorium. Cic. Lētulo Famil lib. 1.

Eminētissima dilectio Dei erga sigmētū suū.

rij & Aesculapij: ipse ipse Deus ζyō, qui rectissime dextra administrat mūdi gubernacula, qui flexuosa cūcta rectè dirigit. Qui pro nobis vinciri, trahi, dānari, rideri, cædi, cōspui, vapulare, probris affici, demū in ara crucis agnus sine macula immolari voluit, vt nos suis vinclis solueret, suis sanaret vulneribus, suo purgaret sanguine, sua morte, ad immortalitatis laureā eueheret. Qui omnem ceruicem elatam deprimit, & omnes colles in plana deducit. Ipse iustitia nostra, victoria nostra, spes & securitas nostra: Triumphus & corona nostra: Et quid maius, quid clarius, quàm Christi amicum & esse & appellari? Excedit hæc dignitas naturæ humanæ terminos. Hic omnes consolatur, erigit, armat, docet, mouet, trahit, rapit, mutat, transformat, viget, sentit, meminit, præuidet, regit & moderatur, omnibus vndique obuius: Is nostrum hunc limum induit, nostra forma (quo esset amabilior & coniunctior nobis) tectus, nostram infirmitatem (excepta culpa, neque enim sordium nostrarum quicquam omnino contraxit) induit, nostram humanitatem assumpsit: vt nos immortalitatis gloria vestiret, & in sui, hoc est summi boni, communionem assereret. Vt nos seruaret homo factus est: vt peccatores sanaret, cum peccatoribus familiariter versatus est. Vt Iudæos alliceret, circūcisus est, purificatus est, obseruauit sabbata. Ad huius mei dilecti sponsi iussum silescit mare, vertuntur rerū species, fugiunt morbi, cōcidunt armati, pelluntur dęmones, seruiunt elementa, scinduntur petræ, reuiuiscunt mortui, resipiscunt peccatores, denique nouantur omnia? Quis nescit immensitatem eius adorandam magis quàm explicandam? QVERITE ergo (filioli) Dominū, dum inueniri potest: inuocate eum dum prope est: Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & reuertatur ad dilectum meum, & miserebitur eius, & ad Deum nostrum, quoniam multus est ad ignoscendum. Non excidat vobis Hieremianum istud: Domine cognouimus impietates nostras, & iniquitates patrū nostrorū (delinquentiū) quia peccauimus tibi. Ne des nos opprobrium propter nomen tuum, neque facias nobis contumeliam, soli gloriæ tuę recordare, ne irritum facias fœdus tuum quod nobiscum habes, &c. Diligite Dominum omnes sancti eius, fidos enim tuetur Dominus, & abunde retribuit his qui superbè agunt. Eia ergo fili Charissime, patienter expecta, quisquis sapis, auxilium Domini: Sis animo infracto, nec dubita quin ipse sponsus meus confortaturus sit cor tuum, & quicquid acciderit tibi feras patienter, & totus pendeas à Domino. In os sacrosanctum paranymphi mei, oculos tuos fige: Huc aures cordis admoue, hunc time. Qui timet dominum, ab auditione mala non timebit,

Luc. 15. Esai. 55. Hiere. 14. Psal. 31. Timor Domini.

sed & omnes despiciet inimicos. Si honor & opes quæruntur, Glo-
ria & diuitiæ in domo eius. Si laus & fauor, generatio rectorum be-
nedicetur: Si potentia, potens erit in terra ipse & semen eius: Forti-
tudo eius exaltabitur in gloria. Si nuptiæ & coniugij prosperitas:
Vxor eius sicut vitis abundans in lateribus domus, & filij eius si-
cut nouellæ oliuarum. Si corporis sanitas & robur: Non dabit Do-
minus sanctos suos videre corruptionem. Ille ianua, Ioan. 10. Ille
via, vita, veritas, Ioã. 5. 14. Ille Stephanoplocus. Ille scala sanguinis
& aquæ, hanc vidit Iacob: in illa angeli descenderunt & ascenderunt.
Genes. 28. Solus iste mirabilia facit, vnicuíq; miseretur omnium: solus pius &
misericors. Ipsius misericordia est, qui reddet vnicuique secundum
Psal. 61. opera eius. Qui & miseretur & iudicat, & saluat in terra. Qui bonus
Hier. 9. Marci 10. Sapiens, fortis, Iob 12. Ille lactea per quam descendere &
ascendere debent aroma precum vestrarũ (filioli) plenis acerris. Ha-
derech, (inquit Esaias de orthodoxa doctrina, capite 30.) Lechu bo,
ki Thaæminu, vki Thasmeilu: id est, Hęc est via, ambulate in ea,
1. Tim. 2. tam hi qui ad dextram declinatis, quàm qui ad sinistram. Eia (iterum
Ioan. 9. Ioan. 3. dico) charissimi, puras & innocentes manus vestras extendite: Fidu-
ciam habete erga Deum, & quicquid petieritis accipietis ab eo, di-
lecto meo. Præcepta eius custodite, & ea quæ sunt placita coram eo
facite. Talem te præbe fili (ait Ambrosius, lib. 2. cap. 10.) bonis stu-
dijs, & prompta fide, vt Deus tui misereatur, & vocet te sicut Eccle-
siam vocauit, dicens: Palam factus sum quærentibus me, apparui
ijs qui me nõ interrogabãt. Auiculis (inqt Chrysostomus) ideo datæ
sunt alæ, vt fugiant laqueos: & ratio vobis hominibus, vt à peccatis
effugiatis, &c. Constantes igitur estote, & obfirmetur cor vestrum,
Id est, viri est accidẽtia generose ferre. omnes qui speratis in Dominum: Ἀνδρὸς τὰ προσπίπτοντα γενναίως φέρειν. Co-
gita fili quale futurum sit Dei iudicium: expende omnia peccata
tua. Nam licet ipse delictorum obliuiscaris, Deus nunquam obliuis-
citur: sed omnia tuis oculis obijcientur, nisi nunc præueniens ea, dis-
soluas pœnitudine & confessione. &c. Fratres quidem nostri, & olim
Iob. 19. filioli, qui vbera mea suxerunt: Ah longè longe (cum benefacta be-
Psal. 119. nefactis cumulanda sint) facti sunt à me: Dereliquerunt me (Lydium
lapidem & indicem) propinqui mei, & qui me nouerant, obliuioni
nos tradiderunt: Retia expandunt insidiantes vitæ meæ, & studen-
tes incommodare mihi, loquuntur scelerata, & fraudes assiduè ma-
Psal. 38. chinantur: impinguatum enim est & stupore veluti aruina obductũ
2. Pet. 2. cor illorum: magistri mẽdaces & inimici crucis Christi facti. Quibus
Philip. 3. olim dedi sanctum baptismum, sacros ordines, sceptrum: Hi in Vuic-
lephicos transformati, Hussiticaque glande saginati, nunc rabie ca-
nina

nina immaniſſimos edunt contra me latratus, vt me dirumpant. Contra Achariſtos ſeu ingratos.
Siphnius lapis oleo excalfactus dureſcit, alioqui molliſſimus: Et hodie ingrata ſoboles, beneſactis redditur deterior. Si quando fletu & ieiunio ſe macerat pius alumnus, ingrati vertunt id, & mihi & filiolis meis, probro. Vſus ſum hucuſque pro veſte ſacco, & factus ſum etiam ob hoc illis fabula. Peſſime loquuntur de me qui potant vinum in tabernis. Lippus ille nigellus veterator (quid non turbarum inuexit aper ille Calydonius?) & homo factus ad lites, perfidè violauit fidem meam, progeniem ſeduxit. Improbus eſt (inquit Plautus) qui beneficium ſcit ſumere, & reddere neſcit. Ingratus eſt, qui beneficium accepiſſe ſe negat, quod accepit: ingratus, inquam, qui id diſſimulat: rurſum ingratus, qui non reddit: at omnium ingratiſſimus, qui oblitus eſt. An non ingratus Abſalon patri ſuo? Quis neſcit ingratum fuiſſe Saulem erga Dauida, & huius plagam? An non ingratus (o viſcera ſaxea) Lutherus matri ſuæ? Sic Ioas rex, occidit filium Ioiade ſacerdotis, immemor beneficiorum quæ contulerat in illum Ioiada ſacerdos. Sic ingratus fuit Amaſias rex, is ab hoſte liberatus Domini manu: Dei immemor beneficiorum, idola adorauit. Quis Hieroboam ingratum, Quis Laban, Quis filios Amon neſcit? Ingratus aut malè facit, aut malè cogitat: Sibi tantùm parcit, alijs detrahit: Et odit omneis qui bonis benefaciunt. Ingratus eſt audacior, quo nequior: impudens ad omnia ſcelera trahitur. Audax eſt, cuncta ſemper in peius mouēs. Ingratus eſt ſeminarium ſcelerum omnium: Huic eſt auara mens, & animus perditus: Huic faſtus impotens. Ingratus hoc vnum benefacit, cum perit: Nã tellus ipſa fœdius nihil creat. Portentum id omnium eſt habendum maximum. Is ergo (pro ſummis beneficijs maleficium reddens) ingratus, Saxo me matrem perturbauit, contra id quod ſcriptum eſt, Exod. 20. Leui. 20. Deutero. 25. Prouerb. 6. 15. & 30. Eccleſiaſt. 3. A qua matre fuerat nudus egenſq; receptus olim: Quem enutriui, & exaltaui, hic ſpreuit me. Quid à me præteritum eſt, quo tarditatem tuam Luthere vincerem? Audes inficiari homo frontis perfrictæ? Teſtabuntur laborum meorum apud tuos monumenta. Non rubore perfunderis? Non exhorreſcis, non te ipſum refugis, ſi quando ab iſta lepra conſectarij reſipiſcunt? Tu Eccleſiam matrem tuam, tam bene meritam de te non amare, non venerari potes? Quid me citis pedibus mortalis inſectaris? nondum me Eccleſiam intellexiſti? Tu me perſequi nō ceſſas? Qua me inſontē mactaſti inſania? meminiſtin factum? ab vtro noſtrum eſt pactio violata? Non tamen me interficies: Quis te non irrideat, & planè exibilet: an ita cares communi

Ingratitudo.
2. Reg. 15.
1. Reg. 18.
2. Para. 24.
4. Reg. 12.
Gene. 31.
2. Reg. 10.
Eſai. 1.

muni ſenſu, vt exiſtimes tuas iſtas aniles nugas non eſſe dignas quæ exagitentur? Durum ſanè fuerit tuis fratribus contra ſtimulum calcitrare. Tu ille, quem nō timor Domini ad improbanda decreta Ecclesiaſtica induxit, ſed peruerſitas animi ac peruicacia, qua ſtuduit totam eneruare Eccleſiaſticā diſciplinā, & licētioſam inducere facultatem viuendi ſecundum carnem & ſanguinem, amotis eis repagulis & retinaculis, quæ deſiderijs carnis obſtaculum præbent. In quo neque legum metus, neque ratio, neq; iuriſiurandi relligio (lingua quidem iurauit, inquit Euripides, ſed iniuriata mens) & æquitas vlla: nec inferni cruciatus perpetui, nec numinis vllius reuerentia, & metus: Neque ætatis pudor.

Virgil. Æneid. 4. *Nec tibi diua parens, generis nec Dardanus autor*
Perfide, ſed duris genuit te cautibus horrens.

Quod ſi Medeæ Colchidis inſtar, mactaſſem, pœnam non negarem fugeremq; condignam: Sed nunc quando proprijs factis talia dantur, nequeo non flere immeritum malum, quę neque furibūdæ Altheę, neque impiæ Heriſtillæ vnquam adhæſi. Quapropter chariſſimi filioli, Sectariorum à me matre receſſus non vos permoueant, Sors mea Dominus eſt: in hoc ſum vt cuſtodiam verba ſua. Quamuis ſimilis eſſet cutis mea vtri fumo in rugas contracto, mandatorum tamen ſuorum (ſponſi mei) nunquam oblitus fui, nec promiſſis vnquam diffidam. Vultum ſuum deprecor ex toto corde, vt miſereatur iuxta ſermonem ſuum. Ergo dilecti mi, chariſſimos meos reſpice: Ecce orphani ſunt, ridentur, flagellātur tota die, cohæredes
Rom. 8. tui ſunt. Penetret vſque in conſpectum tuum gemitus eorum, qui tenentur captiui in carcere, magnitudine potētiæ brachij tui in vita conſerua eos, qui morti deſtinantur ab hoſtibus tuis. Tu ſponſe mi, illorum vulnera portaſti, ſauciatus es pro ipſis: verùm, Ba hæburatho nirpalanu, hoc eſt, eius plagis nobis medela & ſalus cōtigit, Eſai. 53. Eius liuore ſanati ſumus. Poſuiſti animam tuam (inquit Ambroſius de ſide, lib. 2. cap. 1.) vt noſtram leuares. Ligatus es vt ſolueres mundi ruentis complices, per probra tergens crimina, quæ mundus auxit plurima: Pro illis ſupplico miſericors Deus, Domine exercituū: Reuertere obſecro, reſpice de cælis, & vide, & viſita præparaque
Pſal. 79. vineam tuam, quam plantauit dextera tua: Ne quando dicant gentes vbi eſt Deus eorum? vtere quæſo ſolita benignitate tua ergo Sion, vt extruas muros Hieruſalem. Tu ſemper ſpes mea fuiſti, &
Pſal. 50. inſtar turris munitiſſimæ contra hoſteis meos acerrimos: Ecce dilecte mi, inter cæleſtes orbes nullum eſt diſſidium, elementa quæq; ſuis funguntur muneribus: Et ſponſam tuam in cuius gratiam con-
dita

condita ſunt vniuerſa, ſines perpetuo ire peſſum? Pateris vt impij
ſpiritus, diſcordiarum autores, in tua Eccleſia tyrannidem exerce-
ant impune? Pateris illum fortem, quem ſemel expugnatum de- Eſai.14.
turbaſti, rurſus occupare tuam Eccleſiam, tuaque caſtra? tempore tri
bulationis meæ, te (extremam ancoram, & poſtremum ſubſidium)
inuoco Domine, nam tu exaudis me. Violenti quidem inſurrexerũt Pſal.86.
in me, & cætus audacium quærunt animas filiorum meorum, neque
habẽt te præ oculis ſuis: Sed quemadmodum in aduerſa tempeſta-
te, ſummaque rerum deſperatione, nautæ ſolent ſacram iacere an-
coram, à clauo nunquam diſcedentes. Ita ego diſpectis omnibus, ad
te ſponſum amabilem, confugio. Reſpice miſericorditer me, quia
mandata tua amaui: Domine pro tua benignitate miſereat te mei.
Multi ſunt qui perſequuntur me, & hoſtes mei numero ſunt pluri-
mi. Peruenit precatio mea vſque in conſpectum tuum, & quemad-
modum promittunt verba tua, è malis eripe me. Sint quæſo aures
tuæ attentæ ad lamentabiles precationes meas. Eripe me priuſquam
penitus demergar. Niſi tu Deus, velut ἀπὸ μηχανῆς, huc te ad me con-
tuleris, funditus interij. Tu Domine Deus clemens & miſericors
(qui tardus es ad iraſcendum, ſed propenſus ad ignoſcendum) con-
uertere ad me & miſerere mei: da robur ac ſalutem miſero tuo popel
lo: Ecce chariſſimi mei ſunt, quos (filiolos) mihi tradidiſti: à te expe-
cto τρισαγίας ἀποκαλύψεως. Fac mecum ſignum in bonum, vt eo viſo pu-
defiant oſores mei, quòd tu Domine auxilium & conſolationem tu-
leris mihi. Defatigatus ſum fletu lamentabili, lectum meum laui ſin
gulis noctibus, & lachrymis meis cubile meum humectaui: Sed tu
quod promiſiſti ſponſe preſtabis. Cognoſce & vide, quòd nihil mali
molior, nihil præuaricationis, nihil in te peccaui ego, ſemper in corde
meo abſcondi eloquia tua: Ipſi verò aduerſarij mei, venantur ani-
mam, vt tollant eam, claudicauerunt à ſemitis tuis: Venerunt in hæ Pſal.17.
reditatem tuam, polluerunt ſanctum templum tuum, poſuerũt mor- Pſal.78.
ticina ſeruorum tuorum, eſcas volatilibus cæli, carnes ſanctorum
tuorum beſtijs terræ: Sed tu iudica inter me & illos. Et quare, dile-
cte mi, ſic me perſequeris? Lamahazautani? Deus Deus meus cur
deſeruiſti me? Vſquequo Domine Deus ira tua deſæuiet in oues paſ-
cui tui? Hoccine premij pro meo officio & ſedulitate reporto? Itáne
nihil (apoſtatici) meminiſtis? Appello eum, qui ſumma ſceptra con-
cutit, à quo poteſtas iudicandi, etiã malis conceditur potentibus: is
corda nouit, & ſcrutatur viſcera, erroribusque nullis eſt obnoxius:
is vindicans iuſtam feret ſententiã. Quid ego deſignaui pie IESV?
Quid verò mali eſt in manu mea? Num perpetuò nobis iraſceris?

ἐξεγέρθητι,

ἐξεγέρθητι, ἵνα τί ὑπνοῖς κύριε, ἀνάστηθι καὶ μὴ ἀπώσῃ εἰς τέλος. Id est, exurge quare obdormis Domine, & ne repellas in finem, Psal. 43. Fremuerunt gētes, & populi meditati sunt inania: Concursarunt reges terræ, & principes in vnum sturnatim glomerantur, aduersus sponsam & populum eius. Quamuis nulla re læsi sint à me spurij, tamen currunt vt noceant mihi, & summo studio conātur perdere me, Psal. 59. vt me indemnatam ac inauditam interficiant. Diuiserunt sibi mea vestimēta, & super vestem meam miserunt sortem, Matth. 27. Acuerunt linguas suas sicut serpentes, venenum aspidum sub labijs eorum. Locuti sunt aduersum me lingua dolosa, & sermonibus odij circunde-derunt me. Et posuerunt aduersum me mala pro bonis, & odiū pro dilectione mea. Rete expanderunt pedibus meis, tantum non fui irretitus: foderunt foueam in via per quam iturus eram, sed ipsi corruerunt in eandem illam, quam foderant in perniciem meam: Sed tu pie IESV, λύχνος τοῖς ποσί μου, & lux ad iter meum, iuraui, idq; constanter pstabo, vt custodiā iuditia iustitiæ tuæ. Adieci animum meū decretis tuis, & exequar illa in finē vsq;, & adeò æternū. Fuisti enim semp spes mea domine Deus, & fiducia mea ab ipsa infantia vsq; in ętatē hāc, ideoq; à iudicijs tuis non recessi, qui semp docueras me. Aggrediuntur nos inimici nostri copia iniuriarum & iniustitia, vt me funditus deleant, conculcare inquam, me hostes mei conantur omni tempore, qui & plurimi sunt, & animo hostili persequuntur me, ô Altissime. Sed tu Archidoctor dilecte, illos in conspectu meo conficies. Fac illis sicut Madian & Sysare, sicut Iabin in torrente Cyson. Pone principes eorū, sicut Oreb Zeb & Zebee & Salmana: Fiāt sicut fœnum tectorū, quod priusquā euellatur exaruit. Similes fiant limaci, quæ inter rependum colliquescit, & abortiuo, vel talpæ, quæ non videt solē. Diffluant sicut aquę natura labiles, sagittę quas iaculanē inter volandū confringantur. Palatia eorū fiant deserta, & in tabernaculis eorū, nō sit quisquā qui inhabitet. Effūde in eos indignationē tuā, & vehemēti cū ira apprehēde illos. Et sicut sine negocio dispergitur à vento fumus. Ita disperges illos tu, & sicut liquefit cęra igni adhibita, sic impij pereant. Præcipita illos in puteū interitus, vt impleatur id quod scriptū est, Viri sanguinarij & fraudulenti nō peruenient ad dimidiū vitæ. Cōtudisti olim summe Deus (cuius ꝓpriū est misereri semp) Amalechitas, cōtriuisti Moabitas, cōfregisti Ammonitas, delesti Edomitas forti manu, atq; brachio extēto tuo: Ah contūde nūc eadē ira & cōtere, & cōfringe, & dele inimicos Christicydas: Perde illos Deus, irrita sint cōsilia eorū, ꝓpter multitudinē scelerū, subuerte illos, comminue dentes eorum intra os eorum, dentes molares eorum quibus leonum catulis similes sunt, confringe Domine,

Psal. 119.
Psal. 11.
Psal. 108.
Psal. 56.
Psal. 58.
Psal. 69.
Psal. 55.

Eis

Euigila quousque stertere videberis? Expergiscere, ne perpetuo neglecturus videaris nos. Quousque feres, ò Deus, contumeliosum in te aduersariũ & inimicũ blasphemũ in maiestatem nominis, perpetuóne? Quare contrahis vtrãq; manũ sinistram & dextrã tuã, instar hominis ociosi? Profer quæso tandem eam è sinu tuo, & perde hos impios conatus in te funditus: Eritne hæc iniquitas impunita illis, qui mihi ita omnes sensus expectorant? Quousq; tandem obliuisceris mei, perpetuóne domine? Exardescet ne quemad. ignis solet furor tuus? quousq; auertis tanquam iratus vultum tuum a me? quousque sines inimicum meum erigere cristas aduersum me? Qua tandẽ frõte me studebitis contumelia afficere Christicydæ, idq; frustra? quod enim tentatis nunquam succedet vobis. PERSEVERATE ergo charissimi, in vestigijs patrum vestrorum, nolite lectisternia propria defædare: Proprio enim ligone seipsum percutere, vinetaq; sua cædere, ac in factã à se foueam decidere, quàm imprudẽs incautũq; sit, vel lippis atq; tonsoribus notum est. Iactent in nos aduersarij contumelias, nos illis meliora præcamur, diligere illos qui nos oderunt, virtutis opus est & diuinum: diligentes diligere, humanũ & vulgare: Cæterùm odisse etiam diligentes, ne belluis quidem conuenit. Nos, nos inquam, causæ confidimus, causam iustissimam tuemur, in qua non dubitamus quicquam subesse fraudis. Ne terreamini. Nam pro nostra parte scripturæ sanctæ gladios vibrant, stant in acie sacri patrum commentarij. Canones & concilia pro nobis dimicant, Apostolicæ traditiones aperte decertant, patrocinatur demum pia in S. R. E. & diuturna cõsuetudo. Apostatici verò cõtra, pro suo sensu aut scripturas inuertunt, aut inficiantur, sacros interpretes contemnunt, canones & cõcilia damnant, traditiones spernunt apostolicas, diuturnas piorum consuetudines pro nihilo ducunt. A terrore eorum ne formidetis, fremant reges atq; populi quantum volent: qui cęlos inhabitat deridebit eos. Vobis interim sic viuendum est, vt si fractus illabatur orbis, impauidos feriant ruinę: datum quidem est illis vincere, sed ad tempus: Persequutus est te (inquit Dominus) inimicus Baruch. 4.
tuus, sed cito videbis perditionem ipsius, & super ceruices ipsius ascendes. Si Deus pro nobis quis contra nos? Si ille sustinet, quis deijciet? Neque animo frangamini, Labeone enim Oresteq; insaniores sunt: Quod non debent, agunt: Quod non volunt, adinueniunt. Qui ergo se illis coniungit, diaboli viscario intricatur, in sinu ignẽ, & aurum Tholosanum defert, hamum deuorat: Quin potius Dominum exercituum ipsum sanctificate: is sit timor vester, pauor vester. Caueте spermologos (clamosas illas scraptias) solam fidem identidem iu-

ftificare, blaterantes: Hæc enim quàm sufficiant, satis compertum habetis. Is ergo S.R.E. consensus communis, sit vobis (charissimi) stupa & cera cõtra Seirenas (tres fuisse filias Acheoloi fingũt Poetæ) seu illarũ blanditias atq; scopulos: circumueniunt vos certè certe lubrici Epicurei mille mæandris. Atq; vt tandem (filioli) cõcludam Estote fideles vsq; ad mortẽ, & habebitis à sponso meo coronã vitæ: quia non est deficientia timentibus nomen eius, Psal. 34. Baiom hasilli iekimenu, venihie lephanaf, hoc est, in die tertia suscitabit nos, & viuemus in conspectu eius. Ego verò (tua ECCLESIA) cantabo benignitatem tuã summo mane, fortitudinem tuam cum exultatione, fuisti enim protectio mihi, & refugium quo tempore periclitabar inter hostes meos. Nunquam non pro tua benignitate memor fuisti mei, quare & nunc facies bene, facies inquam bene populo Israeli, facies & bene familiæ Aaron. Ego verò quid retribuam sponso meo, cuius tam varia extãt in me redemptionis beneficia? poculum gratiarum actionis in altum sustollam, & auxilium dilectissimi sponsi mei implorare non desinam. Multo est melius spem suam collocare in Domino, quàm fidere cuiuis hominũ. Etiamsi variæ gentes circundederint me, nihil sollicitus ero, fretus enim auxilio Domini, facile perdã omnes. Cingant me & diligentisimè circundent, nihil tamen metuam, perdam omnes, nullo negocio illos subuertam.

Apoca. 2. Osea 6. Psal. 108. Psal. 115.

Sapphicon. B. Ex Psalmo 30.

Spem tuam firmam posui paterna
In manu, mundi dominator. Hinc fit,
Quod pudoris non faciem rubore
Conscio muto.
Aequitas me nunc tua liberato
His malis pressam, miseraq; pronas
Præbeas aures, celera iuuamen
Eripe dextra.
Tuq; protector meus, atq; tutum
Sis fugæ asylum trepidæ timore,
Tu feras promptam miseræ salutem,
Confugium tu.
Tu meum robur, reducem beatam
Fac tuum propter precor alme nomen
Gratia larga foueas misellam,
Rector Olympi.
Libera me nunc dominator alte
Omnibus technis, laqueis dolisq;,
Quos malignantes posuere mihi,
Protege dextra.
Christe ô pastor, Deus Israelis,

Pelle

Pelle labruscas, madefac sacrato,
Et tuum regnum sinito venire,
Germina rore.
In tuas palmas animam dolore,
Territam, mando domine & redemptor,
Tu deus veri, reijcisq; longè,
Pectora vana.

FINIS PARACLESEOS.

ORATIO PIORVM AD S.R.E. Prodromum.

FEr igitur opem Christe, qua defendamur ab improborum ma- tricidarum morsibus: habe quæso rationem calamitatis nostræ, & exaudi nos domine Deus. Nos certe in tua benignitate posuimus omnem spem nostram, quare nihil dubitamus, quin futurum sit, vt gaudeat cor nostrum ob salutem nobis abs te allatam, & materiam habituri simus cantandi laudes sponsi, vbi vltus fueris iniuriam, qua affecerunt nos hostes tui verbi. Te nitimur pie IESV, & in nomi- ne tuo, non erit nobis formidabilis ἀπολλύων & infernalis Harmage- don. Exterminator & scismaticus: cum scriptum sit, ἡ ἀλήθεια τοῦ κυρίου μένει εἰς τὸν αἰῶνα. Quid verò timebimus, qui propiciatorem habemus Deum? ignominiam? at summa est gloria pro Christo & sua Ecclesia ignominiam pati. Paupertatem? at opum sarcinam lubens abijcit, quisquis ad Christon properat. Mortem? at ea maxime in votis est, per quam scimus ad immortalem vitam esse transmutandos. Ergo Domine, Excita potentiam tuam & veni, & quod Ecclesiæ tuæ pro- misisti, vsque in finem seculi clementer operare. Da pastoribus, qui- bus tuas vices delegare dignatus es, prophetiæ donum, vt arcanas scripturas, ex tuo afflatu interpretentur. Da charitatē triplicē, quā à B. Petro stipulatus es ouiū curā illi demādaturus: Laua quod est sor didū, riga quod est aridū, sana quod est sauciū: Flecte quod est rigi- dū, foue quod est lāguidū, rege quod est deuiū. Da principibus tui ti morē, vt sic Rēpublicā administrēt, tanq̄ breui tibi regū regi rationē de singulis reddituri: Da throno tuo semper assistentem sapientiam, vt quid sit optimum factu perspiciant animo, factisq; persequātur. Da sacerdotibus tuis sobrietatis & castitatis amorem. Da misero tuo popello bonam voluntatem obtemperandi præceptis tuis, ac prom- ptitudinem obsequendi ijs per quos iuxta tuum animum voluisti res administrari humanas: Da tuis fidelibus, in te confidentibus, sacrum septenarium. Da gaudiorum premia, da gratiarum mu- nera, dissolue litis vincula, astringe pacis fœdera. Da uirtutis meri-

Apoca. 9. 1. Cor. 10.

tum, da ſalutis exitum, da perenne gaudium. Hoc fac fili Dei, & citiſsime, fiat, fiat: Dicat omnis Eccleſia, Δόξα πατρὶ καὶ υἱῷ καὶ ἁγίῳ πνεύματι. ὡς ἦν ἐν ἀρχῇ καὶ νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Icamen.

Ad zoilum.

Liuide pone tuum tandem exitiale venenum,
Non alium ledis te furor ipſe necat.
Sed quis liuidulo tentabit perdere morſu,
Fortia quem diuæ Palladis arma tegunt?

τῷ θεῷ δόξα.

INDEX ALPHABETICVS RERVM ET, locorum maxime insignium.

Euge-

Neſto.

Syl-

FINIS.